

T.C.

Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

MECMÛA-İ EŞ'AR

MİLLÎ KÜTÜPHANE 06 MİL YZ A 9854

(İNCELEME-METİN-SÖZLÜK)

Eyyüp DEMİR

(12915002)

Danışman

Doç. Dr. Ramazan SARIÇİÇEK

Diyarbakır 2019

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı
Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

MECMÛA-İ EŞ'AR
MİLLÎ KÜTÜPHANE 06 MİL YZ A 9854
(İNCELEME-METİN-SÖZLÜK)

Eyyüp DEMİR
(12915002)

Danışman
Doç. Dr. Ramazan SARIÇİÇEK

Diyarbakır 2019

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "**Mecmûa-i Eş'ar Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 9854 (İnceleme-Metin-Sözlük)**" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve tez yazım kılavuzuna uygun olarak hazırladığımı taahhüt eder, tezimin/projemin kâğıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

10/06/2019

Eyyüp DEMİR

T.C
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
DİYARBAKIR

Eyyüp DEMİR tarafından yapılan "Mecmûa-i Eş'âr Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 9854 (İnceleme-Metin-Sözlük)" konulu bu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir

Jüri Üyesinin

Ünvanı

Adı Soyadı

İmza

Başkan: Doç. Dr. Ramazan SARIÇİÇEK

Üye : Doç. Dr. Ahmet TANYILDIZ

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Kenan BOZKURT

Üye :

Üye :

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 11/07/2019

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

.../.../20

Prof. Dr. Nazım HASIRCI

ENSTİTÜ MÜDÜRÜ

(MÜHÜR)

ÖNSÖZ

Şiir, İslamiyet'in doğuşundan itibaren İslam âleminde hayatın bir parçası olmuştur. Hz. Muhammed'in (SAS) şairlere değer verip dua etmesi, meşhur şair Ka'b bin Züheyr'in omzuna hırkasını koyup hırkasını ona hediye etmesi, İslam âleminde hüner ve estetiğe, bunların en saf hâli olan şiire muazzam bir itibar kazandırmıştır. İslam devletleri ve devlet ricali bu geleneği sürdürmüş, sanata ve sanatkâra özel bir önem vermiş, şiir meclisleri düzenlemiş; isim ve namlarını ebedî kılacak şairleri nedim edinmiş, saraylarında ağırlamış, mühim makamlara getirmiş, onlara lütuf ve ihsanlarda bulunmuşlardır. Denilebilir ki sanat ve saltanat, şiir ve şuur birbirlerinin ayrılmaz parçaları olmuştur.

Kalplerde alevlenen ve okunduğu meclisleri tutuşturan bu şiirler, sanatkârları ve usta hattatlar tarafından ateşin hamelerle harlı sayfalara nakşedilmiştir. Bu şiirler ekseriya müellifleri tarafından *divan* denilen kitaplara derç edilmiştir. Fakat gerek şairin her şiirini divanına almaması gerekse şiirlerin ve şairlerin keyfiyet ile kıymeti; bu şiirlerle muhatap olanın zevki ve estetik perspektifi zamanla *mecmua-i eş'ar* denilen bir gelenek oluşturmuştur. Bunlar bir şahsın kendi fikir, zikir ve meşrebine göre muhtelif şiirleri bir araya getirip tahrir ettiği defterlerdir. Bu özelliklerinden dolayı mecmualar İslami Türk şiirinin karanlık dehlizlerine ışık tutar, şuuraltını gün yüzüne çıkarır, unutulan bazı şair ve şiirleri hafızalara aksettirir. Çalışmamızda bu mahiyette olan bir şiir mecmuası üzerinde durduk, Onu her yönüyle tetkik ettik; yeni hâliyle edebiyat camiasına ve ilim âlemine takdim etmeyi amaçladık.

Bu yoğun çalışma esnasında bana daima rehber olan, kıymettar desteğinden beni mahrum etmeyen tez danışmanım Doç. Dr. Ramazan Sarıçiçek'e, Farsça tercümelerde imdadıma yetişen, Dinler Tarihi Bölümü doktora öğrencisi Mînoo Zâdesafarî'ye, başta Hamit Arkan ve Mehmet Avcı olmak üzere değerli desteklerini esirgemeyen bütün hocalarıma ve dostlarıma şükranlarımı sunar; bana sonsuz sabır gösteren refika-i hayatım Canan'a, kızlarım Elif Nihal ve Zehra Gülbarın'e çok teşekkür ederim.

Eyyüp Demir

Diyarbakır 2019

ÖZET

Klasik Türk edebiyatı; Türk edebiyatının yaklaşık bin sene süren verimli bir devri ve merhalesidir. Bu süre ve süreçte şiir ve nesirde; din, politika ve coğrafyadan savaş, aşk ve şehir hikâyelerine kadar pek çok sahada ve mevzuda çok sayıda eser verdi. Büyük şair ve yazarlar yetiştirdi, şaheserler vücuda getirdi.

Bu edebiyatta, bir nevi şiir derlemesi veya gül destesi denilebilecek şiir mecmuları dikkat çekicidir. Bazı şahıslar divan edebiyatınınengin şiir hazinesinden beğendikleri şiirleri seçip bir araya getirmiş ve bunları bir kitap veya defter hâline getirmişlerdir.

Bu çalışmada Millî Kütüphane’de kayıtlı *06 Mil Yz A 9854* künyeli şiir mecmuası ele alınmıştır. Çalışmanın ilk aşaması olarak mecmua kelimesinin tanımı üzerinde duruldu ve mecmuların çeşitli yönlerden tasnifi yapıldı. Daha sonra, incelenen mecmua birçok açıdan ele alındı. Öncelikle mecmuanın Osmanlı alfabesinden Latin alfabesine titiz ve bilimsel bir tercümesi/transkripsiyonu yapıldı. Şiirlerin nazım biçimleri, şairleri ve vezinleri mümkün olduğu kadar tespit edildi. Mecmuanın fiziki özellikleri ve imlası incelendi. Şairler, şiirler, ele alınan konular, nazım türleri ve nazım biçimleri yönlerinden şekil ve muhteva özellikleri saptandı. Mecmuada en az bir mısra düzeyinde yer alan bütün şairlerin kısa biyografileri verildi. İmkânlar ölçüsünde bu şairlerin mecmuadaki şiirleri ile ulaşılabilen şiirleri karşılaştırıldı. Bunların arasındaki bariz farklılıklar belirtildi. Mecmuayla sınırlı olan bir sözlük hazırlandı. Son olarak mecmuanın Türk edebiyatı açısından önemine değinildi.

Anahtar Kelimeler

Klasik Türk edebiyatı, mecmûa-i eş’ar, şiir, şair, tetkik, tablo

ABSTRACT

Classic Turkish literature is an abundant period of Turkish's literature that has continued approximately a thousand year. In this millenary period, literature of divan produced a lot of books and manuscripts in different fields and topics from poem, religion, tradition, natura, politics, geography to cities, history, wars and love stories. It grew up many magnificent poets and produced a lot of masterpieces.

In this literature, poems' magazines which could be said a kind of poems' collection is wonderful. Some people brought together some poems that they liked and they transformed them to a book. In this work, it was handled poets' magazine named *06 A yz Mil 9854* which was registred in Milli Kütüphane.

In the first step of work, poems' magazines were described and they were categorized from different aspects. Previously the poem magazine was cautiously and scientifically translated/transcribed from Ottoman alphabet to Latin alphabet. Then, The poem magazine which was examined was handled from many angels. As much as possible, the shapes, prosodies and poets of poems were determined. Spelling and physical condition of the magazine were controlled and explained. The shape and content of magazine was widely found out including poets, prosodies, poems and their shapes. The short biografies of poets were given who represented at least with one line of poetry or verse. As much as possible poems' of these poets which include in the magazine were compared with their other available poems. The differences between two poems were figured out. A dictionary was prepared, which was restricted with the magazine. Finally the importance of magazine was pointed out in the aspect of Turkish literature.

Key Words

Classic Turkish literature, poems' magazine, poet, poem, analysis, table

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER	IV
TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ.....	V
KISALTMALAR.....	VI
GİRİŞ.....	1
1. MİLLÎ KÜTÜPHANE MECMÛA-İ EŞ'AR 06 MİL YZ A 9854 HAKKINDA	8
1.1. Mecmuanın Tam İsmi, İstinsah Tarihi ve Müstensihi.....	8
1.2. Mecmuanın Fizikî Nitelikleri.....	9
1.3. Mecmuanın Dil ve İmla Hususiyetleri	11
1.4. Mecmuanın Muhteva Özellikleri/ Ele Alınan Temalar	12
1.5. Mecmuanın Şekil Özellikleri/ Nazım Biçimleri	15
1.6. Mecmuada Geçen Metinlerin Sistematiik Tablosu	17
1.7. Mecmuada Yer Alan Şairler.....	68
1.8. Mecmuanın Metnini Kurarken Takip Edilen Yöntem	113
2. MECMÛA-İ EŞ'AR 06 MİL YZ A 9854 TRANSKRİPSİYONLU METİN	115
SONUÇ	333
SÖZLÜK	335
KAYNAKÇA	382
MECMUANIN ASIL METNİ.....	393

TRANSKRİPSİYON İŞARETLERİ

آ, ا	ā, Ā	ص	ṣ, Ṣ
ب	b, B	ض	ḍ, Ḍ / ḏ, Ḑ
پ	p, P	ط	ṭ, Ṭ
ت	t, T	ظ	ẓ, Ẓ
ث	ṯ, Ṭ	ع	ʿ
ج	c, C	غ	ġ, Ġ
چ	ç, Ç	ف	f, F
ح	h, H	ق	q, Q
خ	ḫ, Ḫ	ك	k, K / ñ
د	d, D	ل	l, L
ذ	ẓ, Ẓ	م	m, M
ر	r, R	ن	n, N
ز	z, Z	و	v, V / ū, Ū
ژ	j, J	ه	h, H
س	s, S	ی	y, Y / ī, Ī, ā
ش	š, Š	ء	ʾ

KISALTMALAR

<i>age.</i>	Adı geen eser
<i>Ar.</i>	Arapa
<i>Far.</i>	Farsa
<i>bkz.</i>	Bakınız
<i>böl.</i>	Bölüm
<i>bs.</i>	Baskı, Basım
<i>C.</i>	Cilt
<i>Nu.</i>	Numara
<i>s.</i>	Sayfa
<i>S.</i>	Sayı
<i>vr.</i>	Varak
<i>yy.</i>	Yüzyıl
<i>d.</i>	Doğum
<i>ö.</i>	Ölüm
<i>E</i>	Elektronik
<i>MEB</i>	Milli Eğitim Bakanlığı
<i>TDK</i>	Türk Dil Kurumu
<i>TDV</i>	Türk Diyanet Vakfı
<i>D.</i>	Divan
<i>Yay.</i>	Yayınları
<i>KTB</i>	Kültür ve Turizm Bakanlığı

GİRİŞ

Türk edebiyatının büyük yekûn tutan mahsullerinden biri de mecmualardır. Kütüphanelerimizde *mecmua* ve *defter* ismiyle maruf çok sayıda yazma eser bulunmaktadır. Bunlar, Türk edebiyatının bilhassa klasik Türk edebiyatının takip ve tetkiki, pek çok önemli hususunun tespiti ve tenviri açısından büyük ehemmiyet taşımaktadır. Bunların etraflica incelenmesiyle klasik edebiyatın pek çok noktası aydınlatılacak, pek çok sanatkar ve metin gün yüzüne çıkarılacaktır. Bu nedenle yakın zamana kadar ihmal edilen mecmualar üzerinde artık ciddi ve sistemli bir şekilde durulmakta ve çalışılmaktadır.

“Şiir mecmuaları, Klasik edebiyat araştırmaları için önemli kaynaklardır. Bu mecmualar, derlendikleri dönemin beğenilerini, beğenilen şairlerini ve şiirlerini ortaya koymaktadırlar. Yine şiir ve sanata ilginin toplumdaki yaygınlık alanlarını göstermeleri bakımından da edebiyat tarihimiz için önemlidirler. Ayrıca kaybolduğu sanılan bazı eserleri; divanı bulunmayan ya da başka kaynaklarda adı geçmeyen şairlerin şiirlerini ihtiva edebilmektedirler”¹

“Edebiyat araştırmalarında şiir mecmuaları genel olarak tanıtım, içerik dökümü, makaleye konu etme, divan veya mukayeseli metin neşirlerinde nüsha olarak kullanma, bilinmeyen şairleri ve şiirleri gün yüzüne çıkarma ve kimi şairlerin divanlarında yer almayan şiirlerini belirleme, devirlerin edebî yapısını tespit ve tasvir etme gibi konularda değerlendirilmiştir.”²

Son zamanlarda mecmuaların önemine değinen yazar ve yazarlar, bunlar üzerinde yapılan çalışmalar kayda değer bir noktaya ulaşmıştır. Mecmua çalışmalarını şuurli ve sistematik bir şekle dönüştürmek için kısa adı *MESTAP* olan “Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi” geliştirilmiştir. Projeyi muayyen ve faal kılmak için 30.06.2012 tarihinde Ankara’da “Osmanlı Şiirinin Hazinelele:

¹ Ramazan Sarıçipek, Diyarbakır İhtisas Kütüphanesinde Bir Şiir Mecmûası “Çizgili Defterden Notlar-I-II, **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic**, Volume 8/1, Winter 2013, ANKARA-TURKEY p. 429.

² Ahmet Tanyıldız, “Şiir Mecmualarının Neşri Hakkında”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi-The Journal of International Social Research**, C 5, S 21, Bahar 2012, s. 225.

Mecmualar ve Cönkler”³ başlıklı bir çalıştay yapılmıştır. Birçok üniversiteden pek çok bilim insanı çalışmalarında mecmualara da yer vermektedir. Bu sayede bu proje her geçen gün daha da işlevsel hâle gelmektedir. Bu projenin esas gayesi mecmuaların tamamen ve her yönüyle incelenerek özellikle içerik ve şekil açısından Türk edebiyatına hem kaynaklık etmesi hem de bazı yönlerden onu aydınlatmasıdır. Bu maksada ulaşmak için kütüphanelerdeki bütün mecmuaları on yıl gibi kısa bir sürede incelemek, belirli bazı noktalarda bunların dökümünü elde etmek, bütün mecmualar için standart ve sistematik bir inceleme metodu geliştirip sabit kılmak, mecmuanın bir nevi haritası veya envanteri olan tablolarla müşterek bir veri havuzu tesis etmek ön plana çıkan hususlardır.

Bu çalışmada *MESTAP*’ın ilke, gaye ve metotları esas alındı. Özellikle bir çeşit özel veri oluşturması hedeflenen sistematik tabloların şekli ve içeriği üzerinde titizlikle duruldu. Tablolardan beklenen azami işlevsellik ve fayda için herhangi bir araştırmada gerekli olabilecek mühim detaylar açıklamalar kısmında verildi.

1. Mecmua: Tanımı, Tarihî Gelişimi ve Önemi

Mecmu, bir araya getirilip toplanmış olan nesnelerin bütünü⁴; *mecmua*, seçilen şeylerin yazıldığı risale; fen ve edebiyattan bahisler içeren risale manalarına gelir⁵. Aynı veya farklı türden seçilmiş çeşitli hacimlerdeki metinlerin ve risalelerin bir araya getirilmesiyle oluşturulan eserlerin ortak adına da mecmua denir.

Günümüzde mecmuanın karşılığı dergi ve derleme kelimeleri kullanılmaktadır. Tanzimat Dönemi’den yakın zamana kadar belli aralıklarla çıkan yayınlar için kullanılmaktaydı. Klasik Türk edebiyatı araştırmacıları için bu kelime daha çok birer antoloji hükmünde olan şiir seçkisi anlamına gelmektedir. Edebiyatımızın bu sahasında mecmua kelimesi mecmua-i eş’arla aynı mahiyettedir. Bu incelemede mecmua kelimesi hem bu genel manayı hem de üzerinde çalışılan mecmuayı karşılayacaktır.

Klasik edebiyatta bu tarz eserler için mecmuanın yanı sıra mecami, mecma, cami’ gibi aynı kökten türemiş kelimeler ile cüzdan, defter ve ceride isimleri de aynı

³ Gürbüz, Mehmet, “Osmanlı Şiirinin Hazinelele: Mecmualar ve Cönkler Çalıştay”, **Turkish Studies**, Vol. 8/1 (Winter 2013), s. 2709-2909.

⁴ Redhouse, James W., **Müntahabât-i Lügât-i Osmâniye**, TDK Yay. Ankara 2009, s. 253

⁵ Ali Nazima, Faik Reşad, **Mükemmel Osmanlı Lügati**, TDK Yay., İstanbul 2009, s. 243

anlamda kullanılmıştır. Ancak herhangi bir isim taşımayıp mecmua kategorisine giren çok sayıda eser de mevcuttur.

Mecmualar, bünyesinde pek çok farklı metni ve sanatkârı ihtiva eder. Bir mecmuada sadece bir sanatkâr yer alabileceği gibi birden fazla sanatkârda yer alabilir. Metinler manzum, mensur ya da karma olabilir. Muhteva dinî, din dışı veya karışık olabilir. *Mecmuatü'l-ehadis*, *mecmua-i fetava*, *mecmua-i ediye*, *mecmuatü'r-resail*, *mecmua-i eş'ar*, *mecmua-i tevarih*, *mecmua-i feva'id* bunlar arasında sayılabilir. Mecmua, başlangıçta birçok sahadaki bilgilerin bir araya getirildiği bir not defteri hâlinde ortaya çıkmış, zamanla belli bir tertip ve disipline kavuşarak bir kitap veya telif türü mahiyetini almıştır.

Mecmua türü, Hz. Peygamber'in (SAS) hadis yazımına müsaade etmesiyle ortaya çıkmıştır. Sahabeler Hz. Peygamber'den (SAS) duyduklarını sistemli bir şekilde araya getirince ilk derlemeler doğmuştur. Bu derlemelere türeyen *el-cami* denilmiştir. Cahiliye döneminin yedi şairinin kasidelerini bir araya getiren *el-Muallakat* gibi derlemeler mecmua anlayışının varlığını göstermektedir.

Mecmualar XV. asırdan itibaren ilgi görmüş , XVI. asırdan sonra ise sayı ve çeşitlerinin iyice artmıştır. Mecmualar daha çok Osmanlı ve İran sahasında rağbet görmüştür. Bu sahalarda içerik ve tertip noktasında birbirinden çok farklı mecmualar mevcuttur.

Mecmualar hususiyetleri ve içerikleri dikkate alınarak *mecmuatü'l-eş'âr*, *mecmua-i ed'îye*, *mecmuatü'l-münşeât* vb. şekillerde isimlendirilmiştir. Bazı mecmualar ise mürettip veya müstensihlerinin ismiyle özdeşleşmiştir. Özellikle bir müellifin çeşitli konulardaki yazılarının daha sonra başkaları tarafından bir araya getirilmesiyle oluşturulmuş *mecmuatü'r-resâil* veya külliyat denilen eserler genel olarak müellifinin ismini taşır.

Bazı mecmualar Arapça, Farsça veya Türkçe olmak üzere sadece bir dille yazılmıştır. Ancak bu dillerin ikisinin veya üçünün birlikte kullanıldığı mecmualar da vardır. Genellikle ilmî ve dinî mevzularda derlenmiş mecmuaların mensur ve Arapça; edebiyat ve sanat sahasında yazılan mecmualarınsa manzum ve Farsça-Türkçe olduğu görülmektedir.

Mecmualar ; mahiyetlerinden ve muhteva serbestiyetinden dolayı çok tercih edilmiştir. Osmanlı devletinde başta hadis, şiir, tasavvuf olmak üzere hemen hemen her bilim ve sanat dalında mecmualar tertip edilmiştir.⁶

2. Klasik Türk Edebiyatında Mecmuaların Tasnifi

İslam tarihi boyunca Araplar, Farslar ve Türkler birçok hususta önde gelen milletler oldukları ve İslam medeniyetini temsil ettikleri için bu milletlerin edebiyatlarında hemen her konuda, farklı şekil ve içerikte yazılmış olan bu tarz eserlere rastlamak mümkündür. Bu çeşitlilik mecmuaların tasnifini gerektirmiştir. Muhtevaları farklı ve sayıları çok olan mecmualar, XVI. asırdan itibaren kayıt ve tasnif edilmeye başlanmıştır.

Klasik Türk edebiyatı sahasında mecmualar çeşitli kriterlere göre tasnif edilmiştir. *Şekil, tema, nazım biçimi, nazım türü ve yapı* tasnifte en çok öne çıkan kriterlerdir.

Dikkate değer ilk tasnifi Agâh Sırrı Levend yapmıştır. Mecmualar üzerinde araştırma ve incelemelerin artmasıyla beraber onların tasnifleri hususunda farklı yaklaşım ve görüşlerin de sayısı artmış, daha detaylı tasnifler yapılmıştır.

Şiir mecmuaları kütüphanelerde en çok yer tutan mecmua çeşididir. Bu mecmualar genel olarak şekil ve içeriklerine göre sınıflandırılmıştır. En çok dikkati çeken mecmualar bir nazım biçimi veya türü esas alınarak düzenlenenlerdir. İlahiler *mecmua-i ilahiyat*, kasideler *mecmuatü'l-kasaid*, nazireler *mecmua-i nezair*, naatlar *mecmû'atü'n-nu'ut*, gazeller *mecmua-i gazeliyat* beyit veya müfretler *mecmua-i ebyât/mecmua-i müfredat*, şarkılar *mecmua-i şarkiyat*, tarihler *mecmua-i tevarih* denilen defterlerde toplanmıştır. Birden çok kitapçığın oluşturduğu bir bütün olan ve *Mecmua-i resâil* denilen mecmualar sayı bakımından şiir mecmualarını takip eder.

Mecmua-i münşeât, mecmua-i letaif ve mecmua-i hikâyat mensur metinlerin toplandığı başlıca mecmua çeşitleridir. *Mecmua-i fevayid ve mecmua-i vefayat* diğer mecmua çeşitlerindendir.

Son dönem şairlerinden bazıları şiirlerini dağınık bir şekilde bazı defterlerde toplamış ve bunlara mecmua demişlerdir. *Cönk, sefine, kırkambar, keşkül, külliyyat*

⁶ Daha geniş bilgi için bkz. Mustafa Uzun, Mecmua, TDV İslam Ansiklopedisi, Ankara 2003, C.28, s. 265-268.

gibi eserlerde ise farklı konularda, türlerde ve şekillerde pek çok metne rastlamak mümkündür.⁷

Agâh Sırrı Levend mecmuaları şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Nazireler mecmuaları (Mecmu'atü'n- Nezâ'ir)
2. Meraklılarca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiirler mecmuaları (Mecmu'atü'l-Eş'ar)
3. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
4. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar (Mecmu'atü'l-Fevâ'id)⁸

Yaşar Aydemir ise mecmuaları şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Nazire mecmuaları
2. Antoloji niteliğindeki seçme şiir mecmuaları
3. Türlü konularda risalelerin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan mecmualar
4. Aynı konudaki eserleri içine alan mecmualar; tababet, ilahiyat gibi.
5. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar⁹

Bu mecmua türlerinden konumuz itibarıyla mühim olan, üzerinde durulması gereken *mecmua-i nezair ve mecmua-i eş'*ardır.

“Edebiyat tarihimizin aydınlatılmasında son derece önemli eserlerden biri de nazire mecmualarıdır. Bu mecmualar, şairlerin birbirlerine söyledikleri nazireleri bir araya getirmektedir. Bu mecmualar vasıtasıyla şairlerimiz ve şiirimizle ilgili pek çok önemli bilgiye ulaşabilmekte; adına kaynaklarda rastlanmayan bazı şairler edebiyat tarihimize kazandırıldığı gibi divan sahibi şairlerin divanlarına girmemiş bazı şiirlerine de bu mecmualarda da rastlanmaktadır.”¹⁰

⁷ Daha geniş bilgi için bkz. Mecmualar.tr.gg/Mecmualar ve cönkler hakkında genel bilgiler.htm (erişim tarihi 14.09.2015)

⁸ Agâh Sırrı Levend, **Türk Edebiyatı Tarihi**, C.1, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2008, s.166,167

⁹ Yaşar Aydemir, "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", **Turkish Studies-Türkoloji Araştırmaları**, 2007, Volume 2/3, s.123.

¹⁰ Ahmet Kartal, A. Atilla Şentürk, **Eski Türk Edebiyatı Tarihi**, Dergâh Yay. İstanbul 2009, s.275.

“Bu mecmualardaki nazireleri gözden geçirmekle, bunların asıllarını ve divan tertip etmemiş olan şairlerin manzumelerini bulmak olanağı vardır. Bu bakımdan nazire mecmuaları, edebiyat tarihi incelemelerinde önemle başvurulacak kaynaklardır.”¹¹

Ömer Bin Mezid’in XV. asırda kaleme aldığı *Mecmuatü’n-Nezair* Türk edebiyatındaki ilk nazire örneğidir. 1437’de derlenen bu mecmua Türk şiirinin eriştiği seviyeyi ve değerli şairlerin olduğunu göstermesi ve bazı şairler hakkında bilgi bulabildiğimiz tek eser olması yönlerinden çok önemlidir. XV. asra ait olup derleyeni bilinmeyen *bir diğer nazire mecmuası* is Ahmet Mermer bularak ilim âlemine kazandırmıştır. Mecmuada 213 şiir bulunmaktadır. Üçüncü nazire, Eğirdirli Hacı Kemal tarafından 1512-13’de derlenen *Câmi’ü’n-Nezâir*’dir. Tek nüshası tespit edilen mecmuada 266 şair yer almakta, 3140 şiir bulunmaktadır. Dördüncü nazire mecmuası Edirneli Nazmi’nin 1524’te derlediği *Mecma’tü’n-Nezair* isimli eserdir. Pek çok nüshası olan ve beğenilen, 360 şaire, 5527 şiire yer veren hacimli bir mecmuadır. Pervane Bey’in *Pervane Bey Mecmuası* 1602 tarihinde derlenmiş bir eserdir. *Matali’ü’n-Nezâir*, XVII. asırda Budinli Hisalî’nin kaleme aldığı ve sadece şiirlerin matla beyitlerine yer verdiği mecmuadır.

Şiir mecmuaları herhangi bir nazım türü veya nazım şekli tertibi ve uyumu aranmaksızın bir araya getirilmiş manzum metinlerden oluşan eserlerdir. Bu eserler, *Mecmûa-i eş’âr* veya *Mecmûatü’l-eş’âr* olarak anılırlar ve kütüphanelerde bu isimle kayıtlıdır. Tanzimat Dömeni’yle beraber bir defterde toplanmış şiirlerin şiir defteri olarak kaydedildiği de görülür. Esas olarak bunlar da birer şiir mecmuasıdır.

Şiir mecmuaları bir şair tarafından kaleme alınabileceği gibi herhangi bir şahıs da bu tarz bir eser tertip edebilir. Bazı mecmualar ise bir müstensih tarafından istinsah edilmiş olabilir.

Şiir mecmuaları fizikî olarak çok farklı durumlarda olabilir. Bazıları tam ve sağlamken bazıları pörsümüş, yırtık ve eksik olabilir. Ancak bu eserler derleme olduğu için bu eksiklikler büyük ehemmiyet arz etmez. Bazıları çok özenli ve süslü olarak düzenlenmişken bazıları özensiz hazırlanmış olabilir.

Mahiyet ve tertip maksatlarından dolayı şiir mecmualarının çoğunda istinsah tarihiyle ilgili bir bilgi bulunmaz. Ancak mecmuanın içeriği, hat ve kâğıt özellikleri

¹¹ Levend, *Türk Edebiyatı Tarihi*, s. 167.

ve mecmuadaki başkaca işaret ve karinelere mecmuanın istinsah tarihi hakkında bir tahminde bulunulabilir.

Bir şiir mecmuasında şiir dışında pek çok metin bulunabilir. Dualar, tılsımlar, ilaç tarifleri, doğum veya ölüm tarihleri, mektuplar, şecerele, çeşitli bilgiler ve kayıtlar başta gelen metinlerdir.

Mecmuaların kâğıt çeşidinde ve mürekkep renginde bir birlik olamayabilir. Farklı zamanlarda mecmuaya yapılan eklemeler bu durumun en büyük sebebedir.¹²

Mecmualar muhtevalarıyla dönemin edebî zevkini, belli bir döneme ait bir şair veya şiirin kendi tesir ve kıymetini göstermesi bakımından da önemlidir.

Yaşar Aydemir,¹³ bu tür eserlerde yer alan biyografik bilgileri ve bu bilgilerin biyografi çalışmalarına katkılarını maddeler hâlinde su şekilde sınıflandırmıştır:

1. Şairin bizzat hayatı hakkında verilen veya aktarılan bilgiler,
2. Daha önce tezkirelerde adına rastlanmadığı hâlde ilk defa mecmualarda ismi geçen şair ya da yazarlar,
3. Başka kaynaklarda bulamadığımız yeni türler, eserler, şiirler,
4. Şairlerin birbirleriyle olan özel ilişkilerine dair bilgi ve belgeler,
5. Nazirelerle şairler arasında kurulan ilişkiler ve şairin edebî kişiliğinin oluşumuna ait ipuçları.

Mecmuaların düzenleniş amacı şairin hayatı hakkında bilgi vermek değildir. Bununla beraber mecmualar çok sayıda şaire yer vermeleri, tezkirelerde ve kaynaklarda geçmeyen bazı şairlerin şiirlerini içermeleri ve günümüze ulaştırmaları, onların hayatı hakkına bazı bilgiler vermeleri cihetlerinden önemlidirler. Mecmualar ayrıca divan sahibi herhangi bir şairin divanında geçmeyen şiirlerini günümüze taşır, şairlik kudreti ve şiirlerinin ne kadar rağbet gördüğü hakkında fikir verir. Özellikle nazire mecmuaları şairlerin kudretini, tesirini ve ününü göstermeleri bakımından önemli veriler sunar. İslami Türk edebiyatı sahasında yapılan herhangi bir çalışmada mecmuaların sunduğu bu veriler çalışmanın muhteviyatını güçlendirecektir.¹⁴

¹² Daha geniş bilgi için bkz. Mecmualar.tr.gg/Mecmualar ve cönklar hakkında genel bilgiler.htm (14.09.2015)

¹³ Yaşar Aydemir, “Şairlerin Edebî Kişiliğinin Tespitinde Mecmuaların Rolü”, **Türk Kültürü Dergisi**, S.464, 2001, s.733.

¹⁴ Daha geniş bilgi için bkz. İncinur Atik Gürbüz , “Şiir Mecmualarının Biyografik Değerine Dair Ek”, **TÜBAR-XXXII-/2012-Güz**, s.149-157.

1. MİLLÎ KÜTÜPHANE MECMÛA-İ EŞ'AR 06 MİL YZ A 9854 HAKKINDA

1.1. Mecmuanın Tam İsmi, İstinsah Tarihi ve Müstensihi

Mecmuanın ön kapağının orta kısmına yapıştırılan, muhtemelen mecmuanın ve müstensihinin isminin yazılı olduğu kâğıt/deri pusula okunamayacak kadar tahrip olduğu için mecmuanın istinsah tarihi, tam ismi ve müstensihi tespit edilememiştir.

Tam ismi: Bu gibi eserlere içeriklerinden dolayı genel olarak *mecmua-i eş'ar* denilmiştir. Bu çalışmada üzerinde durulan eser, Milli Kütüphanenin veri tabanında da aynı isimle kayıtlı olduğundan “*Mecmûa-i Eş'ar Milli Kütüphane 06 Mil Yz A 9854*” olarak isimlendirilmiştir. Bu yazma eser, bundan sonra *mecmua* olarak geçecektir.

Müstensihi: Mecmua üzerinde yapılan incelemelerde müstensih veya mürettip olabilecek bir isme rastlanmadı. Mecmuada yer alan şairlerden birisinin müstensih olma ihtimali varsa da bunu tespit etmek mümkün görünmemektedir.

İstinsah tarihi: Mecmuada geçen bazı şairlerin isimlerinden ve Muallim Naci'nin ölüm tarihi gibi kesin olgulardan ve diğer karinelerden mecmuanın istinsah tarihi yaklaşık olarak kestirilebilmektedir. 1893-1899 arasındaki bir tarih en kuvvetli ihtimal olarak öne çıkmaktadır.

Mecmuada Tercüman-ı Hakikat gazetesinden bahsedilmekte ve yine bu gazetede neşredildiğini anladığımız dört mektup yer almaktadır. Bu gazete 1878 yılında Ahmet Mithat Efendi tarafından yayımlanmaya başlanmıştır. XIX. asrın sonlarında yaşayan ve modern Türk edebiyatının ilk temsilcileri olan Namık Kemal, Ziya Paşa, Muallim Naci, Recaizade Mahmut Ekrem gibi isimlere yer vermesi de yazılış tarihi hakkında bize karineler sunmaktadır.

Muallim Naci'ye ait bazı şiirlerin sonunda “Merhum Muallim Naci” ibaresi geçmektedir. Naci, 12 Nisan 1893'te vefat etmiştir. Şair ve yazar Nigâr Hanım'ın meşhur “feryad” kelimesiyle başlayan gazeli ve bu gazele Es'ad isminde bir şairin yazdığı nazire mecmuanın münderecatındandır. 1856-1918 yılları arasında yaşamış

bir sanatkâr olan Nigâr Hanım ismini bu gazelde geçen bir kelimedenden alan Efsûs eserini 1887-89 yılları arasında yazmıştır. Bu hâlde mecmua en erken XIX. asrın son çeyreğinde, 1893 senesinin ikinci yarısında kaleme alınmış olabilir, diyebiliriz. 99a'nın başında geçen “Toksan üç senesinde şaḥa-ārā-yi intiṣār olan ‘Güneş’ nām gazteniñ (cild-1-numeru-3) görünen ba‘zı edebiyât:” ibaresi de bu iddiamızı güçlendirmektedir. Hicri 1293 yılı miladi 1877-78 yıllarına denk gelmektedir.

Noktalama işaretleri, mecmuanın yazıldığı tarih hususunda önemli bir delil sunmaktadır. Noktalama işaretleri 1860'ta Tanzimat şairi İbrahim Şinasi tarafından nesir alanında kullanılmış, daha sonra Recaizade ve Tevfik Fikret'le beraber şiirde de kullanılmaya başlanmıştır. Ekrem; Zemzeme (1885), Pejmürde (1893) gibi şiir kitaplarında bu işaretlere özen göstermiş ve onları yerli yerinde kullanmıştır. Tevfik Fikret, şiirlerinde noktalama işaretlerini itina ile kullandığı için bu işaretleri Batılı tarzda kullanan ilk şair olarak kabul edilmektedir.

Bütün bu somut bilgi ve karineler dikkate alındığında mecmuanın en erken 1893'te en geç 1896'da kaleme alındığı ihtimali kuvvet kazanmaktadır. XX. asrın hemen başlarında yazılmış olsaydı mecmuaya muhtemelen Cenap Şahabettin ve Tevfik Fikret gibi usta şairlerin şiirleri de alınırđı.

1.2. Mecmuanın Fizikî Nitelikleri

Mecmuanın Millî Kütüphaneden temin edilen “pdf” formatlı dijital nüshası ve bu nüshanın fizikî çıktısı üzerinde çalışılmıştır. Bu nüsha üzerinde yapılan incelemede mecmuanın fizikî nitelikleri şu şekilde tespit edilmiştir:

Varak/sayfa sayısı: Mecmua toplam 103 varak/205 sayfadan oluşmaktadır. 1b sayfasından başlayıp 103b sayfasında nihayet bulmaktadır. Mecmuanın varak köşelerinde kısmi pörsüme ve şirazesinde dağılma olmakla beraber sayfalar tamdır ve hatları bütünüyle mahfuzdur. Müstensih sayfalara Arap rakamlarıyla numara vermiştir. Bu numaralar 25'ten (1b) başlamakta, 227'de (103b) bitmektedir. Mecmuayı elinde bulunduran bir şahıs da bu rakamların Batı'daki şekilleriyle varaklara numara vermiştir. Bu numaralar 2'yle (1b-2a) başlamakta, 103'le (102b-103a) bitmektedir.

Hat özellikleri: Mecmua rik'a hattıyla yani Osmanlı el yazısıyla kaleme alınmıştır. Bazı varaklarda, muhtemelen mürekkep kurumadan önce hatların üst üste geçmesi

nedeniyle hat'ta biraz bozulma varsa da bunlar metinleri okumaya büyük bir engel teşkil etmemektedir. Birkaç sayfada görülen ve müstensih dışında birisinin eklediği aşikâr olan birkaç beyit ve kıt'a dışında hattın rengi açıkça seçilebilmekte ve bu hat ortalama bir çabayla okunabilmektedir.

Gerek kapakta gerekse de mecmuanın muhtelif yerlerinde, muhtemelen mecmuayı ellerinde bulunduran şahıs veya şahıslardan mütevellit, kurşun kalemle karalamalar yapılmış, Osmanlı harfleriyle kelime ve ibareler yazılmış, bazı şekiller çizilmiştir. 73b, 74a ve 74b sayfalarının üzeri kuşun kalemle çaprazlama, enine ve boyuna çizilmiştir. Nispeten daha düzgün bir hatla yazılmış bu sayfaların mecmuaya ait olmadığı izlenimi uyansa da sayfa, muhteva ve şekil takibi yapıldığında bunların mecmuanın birer parçası olduğu anlaşılmaktadır.

Mürekkep hususiyetleri: Genel olarak siyah, birkaç yerde mavi, sayfa numaralarında ise kırmızı mürekkep kullanılmıştır.

Cilt ve kâğıt özellikleri: Mecmuanın ön ve arka kapakları mevcuttur. Mukavva üzeri deri kaplama olarak görülen kapağın iç kısmındaki açık maviye çalan, kaplama için kullanılan kâğıt kısmı yani astarı yarıya yakın bir şekilde yırtılıp sökülüştür. Dijital nüsha üzerinde çalışıldığı için kâğıdın çeşidi vesair hususiyetleri üzerinde katı bir şey söylemek mümkün görünmemektedir.

Ebatı: Sayfa altlarındaki cetvelden sayfa ebatlarının 195x135 mm olduğu kestirilebilmektedir.

Satır ve sütun durumu: Genel olarak tek sütun tercih edilmiştir. Bazı sayfalar yoğun bazıları ise seyrek satırlıdır. İki sayfa da boş bırakılmıştır. Tek bir dipnota yer verilmiştir.

Mecmuanın giriş sayfasının ilk yarısında usta bir elden çıktığı belli olan; yeşil, sarı ve kırmızı renklerin hâkim olduğu bir çiçek destesinin resmi bulunmaktadır. Bu da bize ilk sayfanın bu olduğuna dair kuvvetli bir kanıt sunmaktadır. Fakat bu birinci varığın ikinci sayfasının, Arap rakam ve sembolleriyle, 26 ile başlaması akla bazı ihtimalleri getirmektedir: Birincisi ve en muhtemeli, mecmuanın herhangi bir sebeple eksik olabileceğidir. İkincisi, müstensihin mukaddime tarzında bir şeyler yazdığı ve bunların bir şekilde mecmuadan koptuğudur.

1.3. Mecmuanın Dil ve İmla Hususiyetleri

Mecmuanın istinsah tarihinde de belirttiğimiz gibi mecmua kuvvetli bir ihtimalle XIX. asrın son çeyreğinin nihayetine doğru kaleme alınmıştır. Bu dönem her alanda eski ile yeninin mücadele sahasıdır. Namık Kemal, Osmanlı Türkçesi üzerine makaleler yazmış; yeni, müşterek bir lisan ve imlanın gerekliliğini vurgulamıştır. Esasen bu devirde Osmanlı Türkçesi imlasında nispeten istikrara kavuşmuştur.

Mecmuanın imlasına bakıldığında mutata hâle gelen genel kaidelere ittibâ edildiği görülür. Kaleme alındığı dönemlerde sesli ve sessiz uyumlarında değişimler olmakla beraber bunlar imlaya hemen hemen hiç yansıtılmamıştır. Esasen asırlar boyunca Osmanlı Türkçesi peyderpey standartlaşmış, dil ve telaffuzdaki değişmelere rağmen bazı imla kaideleri değişmez kanunlar hâline gelmiştir. Mesela -de ve -den hâl eklerinin sert hâlleri de aynı imlayla yazılmıştır. Et-, de- gibi fillerde it-, di- şekilleri tercih edilmiştir. Genel olarak Osmanlı Türkçesi kullanılmıştır. Fakat yer yer Azeri Türkçesi hususiyetleri de göze çarpmaktadır. Kalın d harfleri bazen “tı” nadiren de “dāl” harfî ile yazılmıştır.

Müstensih, bazı kelimelerin ve harflerin imlasında hata yapmıştır, hataya düşmüştür. Yer yer manzumeleri veya birimleri eksik bırakmıştır. Bu dikkatsizlik ve hatalar metnin tam olarak tesisini ve okunmasını zorlaştırmış, bazı şiirlerin vezinlerinin bozuk veya eksik olmasına yol açmıştır. Bu eksiklik ve hataların bir kısmı ilgili şiirin başka nüshalarına ulaşılarak mukayese neticesinde giderildi. Diğer durumlar da ise imlası bozuk olan veya yazılmayan kelimeler vezne, gramere ve bağlama muvafık bir şekilde okundu, eksiklikler metin tamiri yoluyla tamamlandı. Tamir icabı eklenen harf, ek ve kelimeler köşeli parantez içine alındı.

Mecmuadaki her harf, kelime ve ibare okunmaya çalışıldı. Ancak bazı kelimeler bütün çabalara rağmen okunamadı. Bu durumda, okunamayan kelime ve ibareler transkripsiyonlu metinde asıl metnin ekran alıntısı yapıştirılarak gösterildi.

Müstensih “h” yerine “ḥ” ; nazal “ñ” yerine “n” harflerini kullandığı ve bu harfler hususunda pek itina göstermediği söylenebilir. Diğer harfler hususunda da yer yer hataya düşmüştür. Bu gibi hatalar düzeltildi ve kelimenin mecmuadaki şekli dipnot olarak düşüldü.

1.4. Mecmuanın Muhteva Özellikleri/ Ele Alınan Temalar

Anadolu’da Klasik edebiyat dairesine giren ilk eserleri Farsça olarak veren Mevlâna’dan bu edebiyatın son temsilcisi kabul edilen Muallim Nacî’ye kadarki periyod aynı zamanda bu edebiyatının hayat aralığıdır. Mecmua bu zaman aralığının tamamından şairler ve şiirler içermektedir. Bundan naşı bu mecmua Türk edebiyatının her döneminden örnekler içeren bir halita ve enmuzec gibidir. Bu husus onu mühim kılan cihetlerdendir.

Mecmualar isimlerinden de anlaşıldığı gibi çeşitli şair ve şiirlerin bir arada görülebileceği şiir desteleridir. Eğer müstensih belli bir zümrenin mensubu değilse ve kendine çok özel sınırlar çizmemişse tabii olarak bu gibi eserlerin homojen olması beklenemez. Bu mecmuada da birbirinden çok farklı şair, zihniyet, dönem, tema ve konuları bir arada görmekteyiz.

Tematik olarak mülevven olan mecmuada Alevi-Bektaşî geleneğini, inanç ve felsefesini işleyen, Ehl-i Beyt sevgisini ele alan pek çok şiir yer almaktadır.

Âl-i Evlâd-ı Resûl’ı cân ü dilden sevmeyen

Gözi gönli kördür anıñ kalbi a’mâlar gibi

(Nesimî; 4b/ 9//3)¹⁵

Kerbela hadisesine temas eden mersiye türünde çok sayıda şiir de dikkati çekmektedir. Bu şiirler müstensihin mezhep ve meşrebi noktasında fikir verebilir.

Arşî lerzân itdi ki vâveylâ-yi Ehl-i Beyt o dem

Şaçdı bu hasret melâik üzre bârân-ı ğamı

(Zihnî; 25a/47/12)

Tarih boyunca aşk; şiirin mayesi, dayesi ve esas gayesi olmuştur. Bu mecmuada da hem beşeri hem ilahi aşk, bazen hangisinin kastedildiği

¹⁵ Her varağın ön yüzüne “a” arka yüzüne “b” denir. Her sayfa numarası bu harflerden biriyle beraber gösterildi. Her şiire bir sayısından başlanarak numara verildi. Bir şiirde kullanılan nazım birimi bir sayısından başlanarak numaralandırıldı. Gerekli görüldüğü takdirde şiirin mısralarına atıf yapmak için bir nazım biriminin ilk mısrası “a” ikinci mısrası “b” olarak ele alındı. Bentlerde ise sırasıyla diğer harfler mısraların sırasına atıf için kullanıldı. O hâlde (Zihnî; 90b/125/3a) ibaresinden Zihnî’nin 90b sayfasında bulunan 125 numaralı şiirinin 3. beytinin ilk mısrası anlaşılmış olur. Müellifi tespit edilemeyen birimler içinse mahlas yerine nazım biçiminin ismi kullanıldı. (Gazel; 39b/75/5) buna misaldir.

kestirilemeyecek bir şekilde, pek çok şiirde işlenmiştir. Divan edebiyatındaki aşk fevkalade güzel olan ve daima cefa çektiren, maddi manevi olarak idealize edilmiş bir dilbere duyulan aşktır. Burada da bunu görmekteyiz.

Gün gibi her gün tavâf itmek ister ins ü melek
Ol mübârek cism-i pâkîñ Ka'be-i ulyâ mıdır

(Şem'î; 34a/65/5)

Katl iderdim âsitânında rakîb-i kâfiri
Câ'iz olsa Ka'bede hıznızı kurbân itmek

(Rûhî; 101b/280/1)

Özellikle son dönemde diğer bir tabirle Tanzimat Dönemi'ne giren şiirlerde şahsi duyguların divan edebiyatında ele alınma tarzından çok daha ferdî ve hassas bir tarzda ifade edildiği görülmektedir.

İhtirâz-i ta'neden kalmağdadır âhım nihân
Bir haqîkat kalmasun âlemde Allâh'ım nihân

(Muallim Nâcî; 99b/257/1)

Mecmualar İslam tarihi ve medeniyetinin mahsulüdür. Bu nedenle pek çok mecmuada akli veya naklî olarak dinî mevzular genişçe bulmuştur. Özellikle tasavvufî manadaki İlâhî aşk, şiirlerin ayrılmaz bir parçası olmuştur. Bu mecmuada da bu gelenek değişmemiş, sofiyane şiirlere geniş yer verilmiştir

Birkaç gazelde -divan edebiyatında pek rastlanmayan- dini değerleri hafife alma, sevgiliye eyvallah etmeme hatta ona beddua etme dikkat çekicidir.

Bu kadar nâz itmek lâıyık mı ey peyker perî
Bir tefekkür eylemezsiñ halk ide la'net sañ

(Vefa'î; 30a/57/5)

Haste-i aşkıña bir nîm nigâh eylemediñ
Çeşm-i bî-mârîñ ebed görmeye rûy-i şîhhat

(Müfred; 102b/298/1)

Dünyanın geçiciliğinden, boş bir heves olduğundan bahseden, nasihat ve tecrübeye dayalı arifane şiirlere de geniş yer verilmiştir. Özellikle müstakil beyitlerin, müfret ve kıtaların çoğu bu muhtevayı havidir. Sırrını saklama, çalışma, namerde muhtaç olmama, zalime ikazda bulunma, tedbirli olma, hırs, dünyanın

dönekliği gibi İslam ahlak ve prensipleriyle de örtüşen evrensel temaları işleyen şiirler ön plandadır.

Şanmasun zālīm alur dünyāda fı‘li bī-cezā
Cürmi mitarı olur elbette mücāzāta sezā

(Beyit; 101a/ 265/1)

Sa‘y iden dünyāda dā‘im mazharı ihsān olur
Mazhar-i ihsān olanlar şübhesiz insān olur

(Halīl; 28b/ 53/1)

Eyleme nādāna dünya içün her dem ser-fürū
Her neye olsa anā‘at eyle istignā gözet

(Fevrī; 37a/70/4)

O rütbe mürtefi‘dir aşr-i bünyād-i tevāzu‘ kim
Riyāz-i cenneti nezzāre ābil tā zemīninden

(Arabzāde A.Rahmān; 101b/277/1)

Bu şiirler mecmuaya dinî, ahlaki bir atmosfer verse de mecmuada bohemi, seküler ve nadiren de müstehcen diyebileceğimiz şuhane şiirler de yer almaktadır. Muallim Nacî‘ye ait kalenderane bir şiir ve *Bed-mest* başlıklı şiir bohemi arzuları, bir iki yerde de müstehcen hisleri ele almıştır. Mecmuada sinkāflı bir beyite de yer verilmiştir.

Mevzūnı güzel şoyunub ol oynuma gire
Şardıça beyāz teni ‘uryāna oyulmaz

(Kalenderī; 39b/75/5)

Ayrıca, Batı tesirinde gelişen Türk edebiyatını temsil eden Şinasi, Ziya Paşa, Akif Paşa ve Namık Kemal’in şahsılarında ifadesini bulan hamasi duyguları,felsefi sorgulamaları ve yeni kavramlar olan hak, hürriyet, adalet, vatan, akıl temalarını da görmekteyiz.

Ne ğam pür-āteş-i hevl olsa da ğavġā-yi hürriyyet
açar mı merd olan bir cān içün meydān-ı ğayretten

(Kaside; 75a/183/17)

Cān virir ādeme endīşe-i şahbā-yı ‘adem
Cevher-i cān mı ‘aceb cevher-i mīnā-yı ‘adem

(Beyit; 90b/224/1)

1.5. Mecmuanın Şekil Özellikleri/ Nazım Biçimleri

Mecmuada klasik edebiyat sınırlarına giren şiirler ağırlıktadır. Mecmuanın yazıldığı döneme kadar bu edebiyat geleneği diğer gelenekler üzerinde bariz bir nüfuz oluşturduğu için tabii olarak bu edebiyata ait birim ve biçimler baskındır. Böyle olmakla beraber mecmua, halk edebiyatından özellikle tasavvufi halk edebiyatının Alevi-Bektaşî geleneğini yansıtan millî nazım biçimi koşma, millî nazım birimi dördlkle yazılmış şiirler de içermekte; modern Türk edebiyatının ilk aşaması olan Tanzimat Dönemi şairlerinin kaleme aldığı kısmen veya tamamen yeni bir şekle sahip diyebileceğimiz çok sayıda şiiri ihtiva etmektedir. Özellikle Muallim Naci'nin bazı şiirleri ve Recaizade'nin mecmuadaki tek şiiri içerik olarak olduğu kadar şekil olarak da divan ve halk edebiyatlarından çok farklıdır. Şinasi'nin meşhur Münacat başlıklı şiiri, kasidenin içerik ve yapısına müdahale edilerek şiirde yapısal ve tematik reformun ilk adımı olarak değerlendirilebilir.

Mecmudaki şiirlerde hâkim nazım birimi beyit, hâkim vezin ise aruzdur. Yer yer hece ölçüsüne ve dört mısralık bentlere (dördlük) de yer verilmiştir. Mecmudaki şiirlerin neredeyse yarısı gazellerden oluşmaktadır. Gazeli sırasıyla beyit, koşma, müseddes, kıt'a ve murabba takip etmektedir. Sayısı en az olan biçimler ise mesnevi, muaşşer ve rubaidir. Mecmuada terkeb-i bent, terci-i bent, taştir, terbi gibi biçimler ise yoktur. Musammatlarda müstensihin nakarat kısımlarını yazmadığı onun yerine "nakarat", "eyzan" (benzer olarak, aynı şekilde) kelimelerini yazdığı görülmektedir. Ayrıca bir kıt'a ve üç gazel mükerrer; birkaç şiir de eksiktir. Bir beyite bir mısra daha eklenerek beyit müselles haline getirilmiştir.

Mecmuada, genel olarak gazel nazım biçimi ağırlıktadır. Böyle olmakla beraber âşık edebiyatına ait olup divan edebiyatının tesirinde oluşan nazım türlerinden/şekillerinden semai, divan, kalenderî ve hu lafzıyla başlayan çok sayıda şiir de içermektedir. Mecmua, modern Türk şiirinin sancılı geçen teşekkülü esnasında şi'r-i kadîm-edebiyât-ı cedîd münakaşa ve polemiklerinin hararetli hengâmeleri esnasında vücut bulduğu için yer yer modern şiirin örneklerini de ihtiva etmektedir. Mecmudaki mektuplardan da anlaşılacağı üzere klasik tarzı takip ve tercih eden şairler şiirlerini yayımlanmaları için Muallim Naci'nin yönettiği gazete ve dergilere göndermiş ve mecmuada bunların bir kısmına yer verilmiştir.

Müstensih bazı şiirlerin isimlerini klasik anlamda nazım biçimi olarak vermiştir. Pek çok dinî muhtevalı şiirin başına ise “hu” “ destur” gibi kelimeler yazmıştır. Asırlardır Müslümanların ciğerini yakan Kerbela hadisesini anlatan şiirlerin başına mersiye, mersiye-i Kerbela ibarelerini koymayı tercih etmiştir. Bazılarının başına uzun bir çizgi veya noktalar dizisi koymuş, bir kısmını ise tamamen başlıksız bırakmıştır. Klasik edebiyatın özellikle eğitimin artması ve Fuzulî gibi usta şairlerin tesiriyle halk edebiyatı üzerinde müessir olması neticesinde halk edebiyatında semai, divan, kalenderî, satranç, vezn-i aher, selis gibi aruz, beyit veya bentlerle yazılan ve daha çok gazel ve musammatları andıran nazım türleri -bazı kaynaklar göre ise nazım biçimleri- oluşmuştur. Bu mecmuada bu başlığı taşıyan ve daha çok Alevi-Bektaşî şairlerince kaleme alındığı anlaşılan çok sayıda şiir vardır. Yalnız semailer daha çok müseddes olarak yazılmıştır. Kalenderî ismini taşıyan şiirler ise daha çok kalenderane muhtevalarından dolayı bu müstensih tarafından böyle isimlendirilmiş olabilir. Zira Nef'î'ye mal edilen bir gazel ve Muallim Naci'nin bohem bir tarzda yazdığı uzunca bir şiiri mecmuada bu isimle yer almıştır. Müstensih, modern Türk edebiyatına ait şiirlerin isimlerini belirttiği gibi bunun tesiriyle bazı klasik şiirlere de isim vermiştir. Buradan da şiire isim verme geleneğinin başladığını görebiliriz.

Sistematiik tabloda şiirler hem nazım biçimleri hem nazım türleri yönlerinden tasnif edildi. Beyitlerle yazılan semai, divan, destur, hu vb. başlıklı şiirler gazel; bazı semailer ise birimlerindeki mısra sayılarına göre murabba, müseddes, müsemmen vb. olarak tabloya işlendi. Semai, divan ve kalenderî nazım türü olarak değerlendirildi. Nazım biçimi ve türü başlık olarak verilmemiş şiirlerin ve başlığı şiirin içeriğiyle ilgili olan şiirlerin nazım biçimlerinin tespitinde bunların içeriği, nazım birimi ve yazıldığı dönem dikkate alındı. Muhtemel vezinler ise mukayeseye ve çeşitli kıstaslara göre tespit edilmeye çalışıldı. Mecmuadaki şiirlerin nazım biçimlerine göre dağılımı ve sayıları ana hatlarıyla şu şekildedir. Şiirlerin nazım türleri ve diğer detaylar sistematiik tabloya işlenmiştir.

Gazel (128)¹⁶, Beyit (73), Koşma (20), Müseddes (17), Kıt'a (15)¹⁷, Murabba (12), Şarkı (8)¹⁸, Tahmis (6), Kaside (5)¹⁹, Muhammes (2), Mesnevi (2) Rubai (2), Muaşşer (2), Mesnevi (2), Müselles (3), Müstezat (1) Mısra (1), Semai (1)

Nesir kısmında ise (6) mektup ve Muallim Nacî'nin (1) çevirisi vardır.

Bazı metinlerde noktalama işaretleri kullanılmıştır. Noktalama işaretlerinde bir istikrar yoktur ve bu işaretler çok fazla kullanılmamıştır. Mecmuanın şekilsel özelliklerinden biri de budur.

1.6. Mecmuada Geçen Metinlerin Sistematiik Tablosu

Bu başlık altında *MESTAP*'ın gaye ve ilkelerine uygun olarak mecmua muhtevasının dökümü yapıldı ve tablolar halinde adeta mecmuanın bir hûlasası veya envanteri çıkarıldı. Manzum ve mensur metinler için ayrı ayrı tablolar hazırlandı. Şiirler için hazırlanan tabloda her satır bir şiire tahsis edildi. Tabloda şiirler ve şairlerle ilgili önemli hususları içeren bilgilerin bulunduğu 8 sütuna yer verildi. Tabloda,

1. sütunda *şiirin sıra,sayfa / varak numarası*,
2. sütunda *şairin mahlası*,
3. sütunda *şiirin matla beyti veya ilk bendi*,
4. sütunda *şiirin makta beyti veya son bendi*,
5. sütunda *şiirin nazım şekli / birim sayısı*,
6. sütunda *şiirin nazım türü*,
7. sütunda *şiirin vezni*,
8. sütunda *lüzumlu açıklamalar*, yer almaktadır.

Nazım şekli tespit edilirken şiirin hem mecmuadaki şekli ve şekliyle ilgili olarak müstensihin verdiği bilgiler hem de ulaşılabildiyse şiiri asıl şekli dikkate alınmıştır. Nazım türü açıkça tevhit, mersiye, naat vb. olanlar ilgili sütuna dercedildi. Bunun haricindeki şiirler ise konusuna göre hâkimane, şuhane, âşıkane, rindane,

¹⁶ Gazellerin üçü mütekerrir olup bunlardan biri tam, biri iki beyitten müteşekkil biri de yarım ve tam olmak üzere iki şekilde verilmiştir.

¹⁷ Kıt'alardan biri müterkerrirdir.

¹⁸ Şarkıların üçü murabba, üçü müseddes, biri muhammes, biri müsemmen şeklindedir.

¹⁹ Nef'i'nin bir kasidesinden alınan iki beyit kıt'a olarak verilmiştir. Şinasi'nin meşhur *Münacaat* kasidesinin altı beyti verilmiştir.

sufiyane türlerinden biriyle tavsif edildi. Her şiirin vezni titizlikle tespit edildi. Transkripsiyonlu metinde veznin kalıbı yazıldı, sistematik tabloda ise aruz vezni için çizgi-nokta sistemi uygulandı. Hece ölçüsüyle yazılan şiirlerde ise vezin “6+5= 11’li hece vezni” vb. şeklinde belirtildi.

Şiir veya şairiyle ilgili özel durumlar *açıklamalar* sütununda belirtildi. Bu özel durum, şairle, şiirin nazım şekliyle, türüyle ya da vezinle ilgili olabilmektedir. Mahlası tespit edilemeyen veya bulunmayan şiirler sıra, varak ve sayfa numarasına göre ayrı bir tabloda gösterildi. Bu tabloda araştırmalar esnasında daha işlevsel olması için mahlas sütunu boş bırakılmayarak tire işaretleri (----) konuldu.

MESTAP’ın gayeleri arasında mecmualardaki bir şiirin şairinin yayımlanmış divanı varsa o şiirin orada bulunup bulunmadığının araştırılması gerekli görülmüştür. Ancak şiirin aynı mahlası kullanan şairlerden hangisine ait olduğunun tespit edilmeye çalışılmasının bazı sakıncalarından dolayı elzem olmadığı bu çalışmayı yürütenlerce vurgulanmıştır. Bu hususlar bu çalışmada dikkate alındı ve bu çalışmaya tatbik edildi.

Şiir mecmualarında çeşitli konu ve türlerde mensur bölümlerde yer alır. Bu mecmuda da az sayıda mensur metinler yer almaktadır. Bunların hemen hemen tamamı mektup olup Muallim Nacî ve onun etrafında toplanan Klasik edebiyat muhiplerine aittir. Bu kısımlar için ayrı bir tablo yapılmış, ayrıntılar bu tabloya işlenmiştir. Mecmuanın mensur bölümleri için *MESTAP* dikkate alınarak hazırlanan tabloda yazarlar ve metinlerle ilgili önemli hususları içeren bilgilerin bulunduğu 8 sütuna yer verildi. Tabloda,

1. sütunda *metnin sıra, varak, sayfa numarası,*
2. sütunda *metnin müellifinin ismi*
3. sütunda *varsa eserin, metnin adı*
4. sütunda *metnin baş kısmından birkaç satır,*
5. sütunda *metnin son kısmından birkaç satır,*
6. sütunda *metnin konusu,*
7. sütunda *lüzumlu açıklamalar, yer almaktadır.*

Mecmûa-i Eş'ar Millî Kütüphanesi 06 Yz A 9854 Sistematik Muhteva Tabloları

1.6.1. Mahlası olan şiirlerin sistematik tablosu

Sıra no. Yaprak no.	Mahlas	Maṭlaʿ beyti / bendi	Mahlas/Maṭlaʿ beyti / bendi	Nâzım şekli / birimi	Nâzım türü	Vezni	Açıklamalar
(1) 1b	Ġafurî (? - 1667)	Tahtgâh itdi vücûdum şehrini sulṭân-i ʿaşk Dil sarâyında kuruldı bir ʿaceb dîvân-i ʿaşk	Ey Ġafurî irmek isterseñ eger cânânına Terk-i cânıla tecellî eylesün cânân-ı ʿaşk	Ġazel/5	ʿaşıkâne	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Ġazel-i Ġadrî Beğ Bu gazel şiirin başında verilen şahsa değil Şeyh Mahmud Ġafurî'ye aittir.
(2) 2a	Fuzûlî (1483- 1556)	ʿAşık oldur kim kıla cânın fedâ cânânına Meyl-i cânân itmesun her kim ki kıymaz cânına	Cânını cânâna virmekdir kemâli ʿâşıkın Virmeyen cân itmez mi ʿitirâf noḡsânına	Ġazel/2	ʿaşıkâne	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Ġazel Bir gazelin iki beytidir.
(3) 2a-2b	Resmî (?)	Bir sözüüm var diyecek dinlemedi o yâre benim Yetişür anın içün itdigüm minnet âğyâre benim Çekemem tîğ-i cefâsın yüregim yâre benim Sebeb-i mevtim olur kaşı gözi kara benim Meger Allâhdan ola derdime bir çâre benim	Hıfzîyâ derd-i dili söyledi güyâ gazeli ʿAşk esrârı ilâhî ola zâtın temeli ʿAşkı çekenin cismine bilsen sen de ezeli Sebeb-i mevtim olur kaşı gözi kara benim Meger Allâhdan ola derdime bir çâre benim	Muhammes/4	ʿaşıkâne	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Muhammes. Bu şiir Hıfzî'ye değil Resmî'ye aittir.
(4) 2b-3a	Fuzûlî (1483- 1556)	Ramazân oldu çeküb şahid-i mey perdeye rû Mey içün çeng tutup taʿziye açdı ġisû	Ramazân oldu budur vehmi Fuzûlî 'nin kim Nice gün içmeye mey zühd ile nâ-geh tuta Hû	Ġazel/8	ṛindâne	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	“Diger”
(5) 3a-3b	Zihnî (?- 1863) / Fâḡıl (?)	Menem ol ʿaşık tâbında dil-i Murtazevî Zulmet-efzâ-yı derûnum olamaz nefis-i ġavî Toldı envâr-ı muhabbetle dil u cânım evi Şemʿ-i ʿaşk-ı Huseyinem ʿAlevîyim ʿAlevî Rûh-i aʿdâyı yaḡar âteş-i ʿaşkım ʿalevi	Arz-ı rû itse daḡı ol gonca-i gülzâr-ı cinân Pür olur eşk-i taḡassürle yine dîde-i cân Terk-i nâliš mi ider Zihnî mişâli bürrân Eyledi Fâḡıl bûlbûl gibi zâr ü giryân Ol iki gonca-i üşküfte-i bâğ-ı Nebevî	Tâhmîs/5	merîye	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Tâhmîs-i Ġazel-i Faḡıl Zihnî-yi Çermîkî

(6) 3b-4a	Fuzûlî (1483- 1556)	Öyle müstesnâ güzelsün kim saña yokdur bedel Senden ey cân münkâtı ^e kılmaz beni illâ eccl	Ey Fuzûlî ben dem urmuşdum şafâ-yi ^e aşkdan Maṭla ^e -i hûrşîd icâd olmadan şubḥ-i ezel	Ġazel/7	aşıkâne	.. -- / - . -- / - . -- / - . --	Fuzûlî'nin
(7) 4a-4b	Hüznî (?)	Bî-vefâ dil-dâre dil virmekden a ^e lâ virmemek Vuşlata biñ derd ile irmekden a ^e lâ irmemek	Câmi ^e -i dilde imâm-i ^e aşk ile kıldım namâz Hüznîyâ mescidlere girmekden alâ girmemek	Ġazel/5	irindâne	.. -- / - . -- / - . -- / - . --	Ġazel Ulaşabilen Hüznî mahlaslı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(9) 5a	Nesîmî (?- 1404?)	Âsmân atlas kuşandı giydi zîbâlar gibi Yeryüzi şâh ^e aşkına donandı kemḥâlâr gibi	Ey Nesîmî bir gönûlde ḥubb-i Ḥaydar olmasa Anda çañlar çalınur bî-şekk kilîseler gibi	Ġazel/5	süfîyâne	.. -- / - . -- / - . -- / - . --	Ġazel Bu gazel Nesîmî'nin şiiirleri arasında tespit edlilmedi.
(10) 5b-6a	Naḳşî (?- 1655)	Anadan toğmadan evvel birlik içre kân idim Kimseler bilmezdi zâtım şöyle kim pinhân idim	Naḳşîyâ dil ḥânesinden gör bu kudret dersini Okuyub sen görmeyeydiñ vâlih ü ḥayrân idim	Ġazel/9	süfîyâne	.. -- / - . -- / - . -- / - . --	Dîvân-i Şâh-i Naḳşîbendî Kuddûsî Sırrehü'l- ^e Âlî Naḳşî Alî Aḳkırmâî
(11) 6a-6b	^eAskerî (1621-1693)	Küntü Kenzün sırrını fâş eyleyen ^e ummân menem Bâde-i ^e aşkla temevvüc eyleyen ^e ummân menem	^eAskerîye zâtın gülşende bûlbûldür benim Ol gülşen-i ğayb ^e amâda ol gül-i raḥmân menem	Ġazel/7	süfîyâne divân	.. -- / - . -- / - . -- / - . --	Dîvân ^e Askerî Güllâboğlı
(12) 6b	Niyâzî (1618- 1694)	Tâ ezelden ^e aşk nârına yana geldim cihân içre Aḳıtdım nice dem yaşlar gözümdeñ tolı kan içre	İrişdi mağfîret nûri gönûl oldu Ḥaḳa toğrı Niyâzî dür bu sırrı [tuydı çün] ^e ayân gumân içre	Ġazel/7	süfîyâne divân	.. -- / - . -- / - . -- / - . --	Dîvân
(14) 7b	Mevlânâ (1207- 1273)	Şodem Mecnûn ü ser-gerdân men ez sevdâ-yi dervîşân Nedânem tâ kücâ bâşed maḳâm-i câ-yi dervîşân	Elâ ey Şems-i Tebrîzî teveccüh kon be dervîşân Ḥayât-i câvidân yâbî to zi dilhâ-yi dervîşân	Ġazel/6	süfîyâne	. --- / . --- / . --- / . ---	Şiirin başında Şems-i Tebrîzî ibaresi vardır. Ancak bu şiir Mevlânâ'ya aittir. Ancak şiirleri arasında tespit edilemedi.

(15) 8a	Virânî (XVII. asır)	Gel berü ey kavm-i ‘âduvv men H‘udâdan dönmenem Çü şehâdet eylemişem Muştafâdan dönmenem	Çün bu ismimi Virânî Abdâl didiler Küllî varım Haydarîndır evliyâdan dönmenem	Ğazel/5	süfîyâne dîvân	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Dîvân Virânî Abdâl
(16) 8a-8b	Kâzım Paşa (1821- 1890)	Şanma devrânını mâtem ayın i‘lân itdi Tîr-i ‘âduvvunu mazhar-i numâyân itdi Açdı mâtem kapusuñ ‘âlemi giryân itdi Âl-i Süfîyânî fakât mazhar-ı ihsân itdi Kanını dökdi Hüseynîñ cigerini kan itdi Ehl-i beytiñ ağıdub gözyaşını ‘ummân itdi	La‘net ol kelb-i ‘akûruñ peder ü mâderine Dil ü cân ü ciger şad pây ü serine Kavm-i enşâr teberrâ huddam leşkerine Ki geçüp her biri Kâzım öpülerek yerine Kanını dökdi Hüseynîñ cigerini kan itdi Ehl-i beytiñ ağıdub gözyaşını ‘ummân itdi	Müseddes /2	merşîye	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Meşhûr Kâzım Paşa’nın Koniçevi Mûsâ Kâzım Paşa
(17) 8b	Nâzım (?)	Rahme gel ey bād-i vuşlat küh-i ‘aşk[ın] pāresi Nār-i firkañden yanan dîvāneler alsun nefesi	Leşker-i hatt-i habes Nâzım temelden şarsılur Ol ki senden kâh tuğyân itse başdan çıksa fesi	Ğazel/4	rindâne	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Ğazel Ulaşabilen Nâzım mahlaslı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(20) 10a	Hayâlî Şems (1806- 1877)	Hakka vâşıl olmağ imiş sır-i îmāndan ğarağ Kişi kâmil olmağ imiş ‘ilm ‘irfāndan ğarağ	Tut Hayâlî Şems hayyātın mübārek dāmenin Menzile irmek imiş dervîş dāmenden ğarağ	Ğazel/7	süfîyâne dîvân	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Dîvân
(22) 11a	Cevābî (XIX. asır?)	İrdi çün mäh-ı Muħarrem tende cân ağlar bu ğün Terk ider mülk-i cihānı ‘aşıkān ağlar bu ğün	Dir cevābı ‘ākıl irmez lâ-fetānıñ sırrına Yā ben naşıl ağlamayım la-mekān ağlar bu ğün	Ğazel/5	merşîye	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Merşîyye ‘Āşık Cevābî
(23) 11b	‘İşretî (? - 1566)	Şanma ‘aşk ehlini mevt ile ğüzār eylediler Hicre şabr eylemeyüb terk-i diyār eylediler	Arkası üzre yatub ehl-i kûbûr itdi zuhûr Derd [û] miñnet seni ey ‘İşretî zār eylediler	Ğazel/5	süfîyâne	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Ğazel

(25) 12a 12b 13a 13b 14a	Gedâyî (1826- 1899)	Hânedân-ı ehl-i beyt cedd-i Resûl-i Kibriyâ Ol cigerler pâresi ibn-i ‘Aliü’l-Murtażâ Mâderi bint-i Muhammed Fâtıma Hayrû’n-Nisâ Nûr-ı çeşm-i evliyâ ol büsegâh-ı enbiyâ Var mıdır bunlardan efdâl şâh-zâde bir dehâ Bunların hakkında Cibrîl eyledi inzâl H̱udâ Seyyid-i şebbân-ı cennetdir buyurdu Muştafâ Şâh-ı Hasan-ı şâh-ı şehîdânî Hüseyn Kerbelâ Haşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mâcerâ La‘net olsun ol Yezîd-i pelîdîñ cânına	Aldılar Zeyne’l-‘Abâ’yı oldılar Şâm’a revân Ehl-i Beyt’iñ seyrine şaff çekdiler kavm şüm hemân Cedd-i Pâk-i Muştafâ ol melce-i dârü’l-emân İstese imdâdına hazır olurdu ins ü cân On sekiz biñ ‘âlem emrinde idi çün her zamân Ağlasun cân ü cigerler dağlasun mü‘min olan Her Muharrem ayı geldikçe idüp âh ü figân Ey Gedâyî haşre dek bu firkat ile yan hemân Haşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mâcerâ La‘net olsun ol Yezîd-i pelîdîñ cânına	Mu‘aşşer/8	mersiye	.. -- / - . -- / - . -- / - . --	Destür Tokatlı/Beşiktaşlı Gedâyî
(26) 14a 14b	Hilmî (1842-1908)	Şarıldım şıdkıla bâb-ı rızâya her-çi-bâd-âbâd Nişân itdim serim tığ-i kaçâya her-çi-bâd-âba d	Ümîd-i vaşl ile meyl itmedim ‘ömrümde hiç ‘ İzzet Denî dehr-i fenâ-yı bî-bekâya her-çi-bâd-âba d	Ğazel/4	süfîyâne nazîre	. --- / . --- / . --- / . ---	İzzet Menlâ’ nîñ bir Ğazeline Zedibân Karyesi Post-Nişîni Muhammed ‘Alî Babanîñ Nazîresidir (Hilmî). Şairin şirleri arasında tespit edilemedi.
(27) 14b 15a	Hilmî (1842-1908)	Bezm-i meyde terledikçe humret-i rûlarla sen Hey ne şahîrsiñ ki yakdın âteşi hûlarla sen	Niceler mât oldu Hilmî at sürüb bu ‘arşada Sen oyun oynar mısıñ bu şâh-i hindûlarla sen	Ğazel/7	‘aşîkâne	.. -- / - . -- / - . -- / - . --	Ğazel Mûhammed Hilmî Muhammed Hilmî’nin divanında tespit edilmedi.
(28) 15a 15b	Yesârî (?)	Ey perî müşkil işim âsân iderseñ al getir Hem dermânsız derdime dermân iderseñ al getir	Küşe-i ğamda nişîñ oldu Yesârî ‘aşîkân Yarı bir kez hânene mihmân iderseñ al getir	Ğazel/5	süfîyâne	.. -- / - . -- / - . -- / - . --	Ğazel Ulaşabilen Yesârî mahlaslı şairlerin şirleri arasında tespit edilemedi.
(29) 15b 16a	Cehrî (Çenarî) (?)	Felek tutar isem giribânından Kırarım çarhını çenberlerini Uşandırdıñ haţtâ beni tatlı cânımdan Aç oku kalbimiñ defterlerini	Cehriyâ cehd eyle rahm mı kaldı İki gözlerinde bak nem mi kaldı Dağı sînemde yâresi bak bir mi kaldı Dağı ne ağlarsıñ hançerlerini	Çoşma/3	güzelleme	6+5=11’li hece vezni	[Çoşma] Çenarî Bu mahlaslarda herhangi bir şair tespit edilemedi.

(30) 16a	Eşrefoğlu Rûmî (1353- 1469)	Tecellî-i şevk-i didârîñ benî mest eyledi hayrân Ene'l-Hâk sırrını cânım anıñ çün kılmadım pinhân	Şanurlar Eşrefoğlu dım ne Rûmîyim ne İznîkî Benim ol dâ'im ü bâkî göründüm şüretâ insân	Ğazel/4	süfyané	. ---/ . --- / . --- / . ---	Dîvân-ı Eşrefoğlu Rûmî Hazretleri
(31) 16b 17a	Şâfi (?)	Ne zan itdiñ gözüm Nûrî 'âşıklık perîşânlıktır Er ol da nefsine sabr it kana'ât pehlivânlıktır Cihânîñ 'izz ü câh-i devleti bir mülkhânalıktır Anıñ mülkünde baykuşlar öter âhir vîrânalıktır Çerâğ-ı şem'î söndürme cehd it yol karanlıktır Durağ-ı menziliñ fikr itmemek çok gâfilânlıktır	Haqîkat Şâfi yana mı nişânıñ kalmaya bir gün Seniñ bülbül gibi söyler lisânıñ kalmaya bir gün İrişince ecel câmı ki cânıñ kalmaya bir gün Cihânıñ küll varından gümânıñ kalmaya bir gün Çerâğ-ı şem'î söndürme cehd it yol karanlıktır Durağ -ı menziliñ fikr itmemek çok gâfilânlıktır	Müseddes/4	süfyané semâ't	. ---/ . --- / . --- / . ---	Semâ't Ulaşabilen Şâfi mahlaslı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(32) 17a 17b	Nâbî (1642- 1712)	Saķın terk-i edebden küy-i mahbûb-i H'udâ'dır bu Nazargâhı İlahîdir makâm-i Muştafa'dır bu	Mürâ'ât-i edeb şartıyla gir (Nâbî) bu dergâha Makâm-i Muştafa'dır büsegâh-i enbiyâdır bu	Ğazel/5	na't	. ---/ . --- / . --- / . ---	Nâbî Hazretleri Kâ'be-i Şerîfe duhûl iderken söylemiş olduğu Na't-i Şerif'dir Na't-i Şerif
(34) 18b 19a	Ferdî (?)	Gel ey bülbül bu dünyanıñ ğamıyla olmagıl ğam-nâk Girüb gülzâr-i dildâre döküb gözden acı ğam-nâk	Habîbîñ hürmeti Yâ Rab kamu ehl-i velâyetle Kıyâmetde hâcıl itme bi-küllî eyleme hem-nâk	Ğazel /14	süfyané	. ---/ . --- / . --- / . ---	Ğazel Ulaşabilen Ferdî mahlaslı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(35) 19a 19b 20a	Ferdî (?)	'Âşık olan bu fenâ dünyâya hiç yâr olmasun Aldanup gülzârına aña giriftâr olmasun	Oı Habîb'in hürmetiçün cümlemiz eyle emîn Mekr-i nefsün şehvetiyle ğalbimiz hâr olmasun	Ğazel/12	süfyané	. . -- / - . -- / - . -- / - . --	Diğer Ulaşabilen Ferdî mahlaslı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(36) 20a 20b	Ferdî (?)	'Âşık-ı bî-çâreler ğamdan âzâd olur mı hiç Dîdeler giryân olur ğamdan âzâd olur mı hiç	Kâse kâse nüş ider dil-dâr elinden Ferdiyâ Zehr anıñ kâle-i dâmanından âzâd olmasun	Ğazel/4	süfyané	. . -- / - . -- / - . -- / - . --	Ğazel-i Diğer Ulaşabilen Ferdî mahlaslı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(37) 20b 21a	Ferdî (?)	Virir ruhsâr-i yâre zîver-i gevher nişâr oldu Zerâfet bahş ider gül-şâne sünbül nev-bahâr oldu	Yeter gel kendiñe havf [ü] hayâ eyle Te'âlâdan Veli bir ho'ş hikâyet söyle nazm-i âb-dâr oldu	Ğazel/ 14	süfyané	. ---/ . --- / . --- / . ---	Ğazel Ulaşabilen Ferdî mahlaslı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.

(41) 22a 22b	Zekî (1842- 1882)	Büde-i nâbüd gerdün-i düne Ne te'ellüm ne te'emmül lâzım İmtihân eyleyüb Rabb-i bî-çüne Her bir umûrunda tevekkül lâzım	Ecel te'hîr itmez ey Zekî aşlâ Lâ-yeste'hîrüne sa'eten ve lâ Yesteğdimün didi Hâzret-i Mevlâ Bu çâresiz derde ta'hammul lâzım	Çoşma/3	süfîyâne	6+5=11'li hece vezni	Çoşma-i [‘Âşık Sarkis Narlıyan]
(42) 22b	Şem‘î (1773- 1839)	Eşk-i çeşm-i ‘âşıkân her bezme mahremdir şarâb Ehl-i diller nûş ider şundukça sâkî âftâb	Âteş-i ‘aşkıla mey ire dile olmuş çerâğ İftihârıla yanar Şem‘î kuluñ hâli harâb	Ğazel/6	süfîyâne	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	Ğazel Konyalı ‘Âşık Şem‘î
(43) 23a	Vâşîf (1771?-1825)	Kim olur zür ile maqşûduna reh-yâb-i zafer Gelür elbette zuhûra ne ise hük-m-i kader Hakka tefvîz-i umûr it ne elem çek ne keder Kıl sözüm ‘ârif iseñ gûş kabûl eyle Güher Mihneti kendine zevk itmedir ‘âlemde hüner Ġamımı şâd itdi felek gelür böyle gider	Enderunlu Vâşîf ’a ait olan bir mumüseddesin tek bir bendi mucamaya alınmıştır.	Müseddes/1	hâkimâne	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	Şîr Vâşîf-ı Enderûnî
(45) 23b	Ġulâmî (1854-1886)	Nûş itdigimiz bu mey şahpâ-yi ‘Alîdir Meyhâne-i‘aşk içre ‘ıtriyâ-yi ‘Alîdir	Erbâb-i tarîkîñ bu zamân merkez-i feyzi Bî-şübhe Ġulâmî der-i a‘lâ-yi ‘Alîdir	Ğazel/9	süfîyâne	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	Destür
(46) 24a 24b	Zihnî (?- 1863)	Çünkü girdiñ ey dil-i şürîde mâh-i mâteme Öyle ağla cûy-i eşkiñle cihân dönsün yeme	Dâmen-i ihsânını tutmuşdur ey şâh-i kerem Dest-gîr ol rûz-i maşşer Zihnî -yi bî-hemdeme	Kaşîde/12	mersiye	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	Mersiyye-i Muharremiyye Zihnî-yi Çermikî
(47) 24b 25a 25b	Zihnî (?- 1863)	Bes bu evşâf-i dil ü cân-süz-i mâtem Zihniyâ Âteşe yakdıñ bütün evlâd-i ibn-i Âdemi	Bes bu evşâf-i dil ü cân-süz-i mâtem Zihniyâ Âteşe yakdıñ bütün evlâd-i ibn-i Âdemi	Kaşîde/15	mersiye	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	Mersiyye-i Muharremiyye Zihnî-yi Çermikî

(48) 25b 26a	Zihni (?- 1863)	Meh şevkıla medhet-ger-i sultân Hüseyin'inem Nefret-keş-i a'dâ-yi Aşîlû'l-Nebi' yinem Merdân-i H'udâ râhına hâk-i kademinem Gayrı degilim aña bu esrârı ki 'aynem Men bende-i dergâh-i Resûlu's-Şakaleyn'em Men 'âşık-i dildâde-i Cede'l-Hüseyin'inem	Ey Zihni -yi rû-mâl der hazret-i ser-mest Şahbâ-yi hakikat anı kılmış idi mest Ser-pençe-i aşk itdi gırîbânımı der-dest Bu matla' odum oldı hemân ser-meh-i peyvest Men bende-i dergâh-i Resûlu's-Şakaleyn'em Men 'âşık-i dildâde-i Cede'l-Hüseyin'inem	Müseddes/5	süfîyâne	-- / .- - / .- - / .- -	Müseddes Zihni-yi Çermikî
(49) 26b 27a	Zihni (?- 1863)	Es-selâm ey hâdî-yi kutbiyyet-i mihr-i celî Es-selâm ey h'âce-yi sırr-ı kelâm[in] münzeli Es-selâm ey mest-i câm-i bezmgâh-i evveli Es-selâm ey evliyâ-yi zû'l-kirâmın efdeli Es-selâm ey hâdî-yi râh-i H'udâ nesl-i 'Alî Es-selâm ey kutb-i 'âlem Hâcî Bektaş-i Velî	Cüd-i ihsânıla memlûdur ser-â-pâ mahzenin Lutf için 'uşşâk her dem devr ider pîr-i emniñ Gerçi çok bendeler tutmuş [ol] mübarek dâmenin Zihni -yi bî-çâre de 'abd-i kemînindir seniñ Es-selâm ey hâdî-yi râh-i H'udâ nesl-i 'Alî Es-selâm ey kutb-i 'âlem Hâcî Bektaş-i Velî	Müseddes/5	süfîyâne	-- / .- - / .- - / .- -	Müseddes Der- Hakî-i Hâcî Bektaş-i Velî Zihni-yi Çermikî
(50) 27a	Zihni (?- 1863)	Yüzler sürelim hazret-i pîrin eşiginde Rıfat görelim hazret-i pîrin eşiginde	Tedbîre-i tahkîke karar vermeye Zihni Meclis kuralım hazret-i pîrin eşiginde	Ğazel/5	süfîyâne	-- / .- - / .- - / .- -	Hü Zihni-yi Çermikî
(51) 27b	Zihni (?- 1863)	Tâkat mı gelir rûze-i mâh-i Ramazâne Mahfice gelin cân atalım gizli mekâne	Mey-hânede ol mu'tekif ey Zihni şabân-rûz Cerrâr gibi gezme şakın hâne-be-hâne	Ğazel/9	rindâne	-- / .- - / .- - / .- -	Zihni-i Çermikî
(52) 28a	Şevkî (?)	O şühûn arızında zülf-i 'anber-bârı seyr eyle Riyâhın behçetinde hatt-ı sünbül-zârı seyr eyle	Cenâb-i sâlime 'arz eyle Şevkî tâze-güftârın Nazîre senc olursa ğalat-ı eş'ârı seyr eyle	Ğazel/6	rindâne	. --- / . --- / . --- / . ---	Ğazel Ulaşabilen Şevkî mahlaşlı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(53) 28b	Halil (?)	Sa'y iden dünyâda dâ'im mazharı ihsân olur Mazhar-i ihsân olanlar şübhesiz insân olur	İktisâb-i ma'rifet lâzım cihânda ey Halil Her me'ârif nâm-ı nîk ile i'lân olur	Ğazel/5	hakî mane	-- / .- - / .- - / .- -	Ğazel Ulaşabilen Halil mahlaşlı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.

(54) 29a	Şevkî (?)	Teşîr ider ise evvel âle nigâhımız Meyl itdi gene bizlere yok iştibâhımız	Şevkî cihâna nâz ideriz yok ümidimiz Varken Cenâb-i Hakk gibi a'lâ penâhımız	Ğazel/7	süfyané	-- / - - - / - - - / - -	Ğazel Ulaşabilen Şevkî mahlaslı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(55) 29b	Vefâî (?)	Halkdan inmek ister vahdete gönül meşreb bu yâ İstemez bir kimseden izzet gönül meşreb bu yâ	Kısmetiñ yokdur Vefâî kim bu miñnet-hânede Göç idüb gitmek diler niyyet gönül meşreb bu yâ	Ğazel/8	süfyané	- - - - / - - - - / - - - - / - - -	Ğazel Ulaşabilen Vefâî mahlaslı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(56) 30a	Kâsımpaşalı Behçet (XIX. asır)	Berk urur âfâk-i dilde vech-i tâbânıñ seniñ Sevdigim bulmaz nihâyet şâm-i hicrânıñ seniñ	Bakma ta'n-i vâleme Behcet hemân söyle ğazel Ba'is olsun i'tilâ-yi tab'a vicdânıñ seniñ	Ğazel/5	Aşıkane nazîre	- - - - / - - - - / - - - - / - - -	Bir Nazîre Bahriye Mülâzımlarından Kâsımpaşalı Behçet. Son dönem divan şairlerindendir.
(57) 30b	Vefâî (?)	Eylesün Mevlâ dil-ârâ her zamân izzet saña Hiç hâtır görme cihânda Hk vire sıhhat saña	Bu Vefâî hâlini sormaz mısıñ ğam-hâ'r yâr Hâsretinden yandı cismim olmaya cennet saña	Ğazel/7	şâşukâne	- - - - / - - - - / - - - - / - - -	Ğazel Ulaşabilen Vefâî mahlaslı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(58) 31a 31b	Nâdir (1830-1889+)	Şol zamân kim bezm-i vuşlat(ıñ)da gönül mesrûr idi Cân vahdet neş'esinden gözlerim mañmûr idi	Şûkr-i vahdâniyyetiñ inmezden evvel ins ü cin Ni'met-i bezmiñde bu Nâdir kuluñ meşkûr idi	Ğazel/8	süfyané	- - - - / - - - - / - - - - / - - -	Ğazel Hasan Nâdir Efendi
(59) 31b 32a	Es'ad (XIX. asır)	Gül-bân[g]-i figân-i dile imdâd idecek yok Bu kişver-i miñnetde beni şâd idecek yok	Püf-gerde olan şem'a-i ümîd mi Es'ad Efsûsı bu ğam-hânede îkad idecek yok	Ğazel/5	şâşukâne nazîre	- - - - / - - - - / - - - - / - - -	Feryâda Nazîre XIX. asırda yaşayan bu şairin kimliği tespit edilemedi.
(61) 32b	Nigârî (1862-1918)	Feryâd ki feryâdım imdâd idecek yok Efsûs ki ğamdan beni âzâd idecek yok	Yâ Rab ne için zâr-i Nigârî şu cihânda Nâ-şâd idecek çoksa da ber-şâd idecek yok	Ğazel/5	şâşukâne	-- / - - - - / - - - - / - -	Feryâd Ğazel

(63) 33b	İbrāhim (1774-1846)	Vech-i yāre düş olan ‘ālemde seyrān istemez Cānını cānāne teslim... eyleyen cān istemez	İrci’i āvāzı irdi mülk-i cānım sem‘ ile Bî-karār oldı ānıñcün gayrı mihmānistemez	Ġazel/3	İlāhî	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	İlāhî İbrāhim Hālveti
(64) 34a 34b	Fecrî (?)	Mukarrer olmamış kimse cihānıñ ‘izz ü tābından Hakikatde ‘ayān oldı bize bir bir hesābından Hevā-yi nefsi terk eyle ziyān vardır şitābından Şunar destin saña bir gün ecel cām-i şarābından Gelen geçmekdedir hālen bu dehrin ās-bānından Uçan gönlümüz ey cāhil-i felek çerh dolābından	Cihān mülkünde āhir gül gibi şolmaz mısıñ Fecrî Gerek hayır gerek şer itdiğin bulmaz mısıñ Fecrî Misāfir-hānedir dünyā ‘aceb bilmez misin Fecrî Ġamınla her dem gözyaşı döküb silmez misin Fecrî Gelen geçmekdedir hālen bu dehrin āsiyānından Uçan gönlümüz ey cāhil-i felek çerh dolābından	Müseddes/4	süfiyāne semā’î	. ---/ . --- / . --- / . ---	Semā’î Türk edebiyatında tek bir Fecrî vardır ve hakkında fazla bilgi yoktur.
(65) 34b 35a	Şem‘î (1773- 1839)	Āl ulaşmaz kāmetiñe dil-berā Tübā mıdır Dā’imā yüksek uçarsın meşrebiñ ‘anķā mıdır	Yandırırsa Şem‘î dīvāne dili eyler sükün Bülbül-i şeydā mişālî şad hezār āšnā mıdır	Ġazel/6	‘aşukāne	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Ġazel-i Şem‘î Konyalı ‘Āşık Şem‘î
(66) 35a	Derdli (1772-1845)	Sür ey sākî ayağın gel irişdir cām-i gül-fāmı Cihān mülkünde herbir varlığın yoklukdur encāmı	Terezzük kaydına düşme şakın ‘ālemde sen Derdli Seni mesrūr ider bir gün H`udā’nın lutf ü ihsanı	Ġazel/5	süfiyāne semā’î	. ---/ . --- / . --- / . ---	Semā’î
(67) 35b	Derdli (1772-1845)	Hasūduñ ey şehāvet kânı mīrim hādden efzūndur Necmden ahter bahtıñ şeref burcunda meskūndur	Kuşūrundan hāli olmaz bir dakıķa āstānıñda Efendim Derdli yi bilmez misin ki eski Mecnūndur	Ġazel/4	süfiyāne semā’î	. ---/ . --- / . --- / . ---	
(68) 35b	Şıdkî (?)	Ser-fürü eyler görünce ser ruhsārın seniñ Bülbül işidirse öldürdi nazm-ı güftārın seniñ	Kākülün miskıla ‘anber vaşfın eyler Şıdkî yā Çın-i ma‘cnūnı mu‘attāl kılsun eş‘ārın seniñ	Ġazel/5	‘aşukāne dīvān	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Dīvān Bazı beyitleri Şıdkî-i Erzurumî’ye ait olarak tespit edilmiştir.
(69) 36a	Serseri (XIX. asır)	Yine bir şüh-i şirīn yazmayı nevrestelemiş Aldı ‘aqlım hele bilmem ne güzel bestelemiş	Serseri ’ñ gideli gurbete Ġarpüt güzeli Şive-i nāz ü edāyı ne yaman evstelemiş	Ġazel/5	‘aşukāne	.. -- / . -- / . -- / . --	Ġarpütlu Ġayrî Bu şiir Serseri mahlaslı Çeribaşı Ali Bey’indir.

(71) 37a 37b	Fevrî (?-1571)	Kendi mikdarından ey dil herkesi a'la gözet Zerre-i men-i münevver ka're-i deryâ gözet	°Aşk içre kenz-i lâ-geynâ dilerseñ Fevriyâ Mertebeñ eflâkden biñ mertebe bälâ gözet	Ğazel/5	süfyané	- . -- / - . -- / - . -- / - . --	“...” Fevrî Süleymân Efendi
(73) 38a 38b	Şaydî (XVI. asır)	Efendim görmesün âlem seni fikr ü kaşâvetde Temâşâ eyleyüb bulsun gelüb bezm-i muhabbetde Ola kim mahrûm eyleye(n) kaçan hemîşe velâyetde Müyesser eylesün Mevlâ Süleymânı °adâletde Resûl-i Kibriyâ °aşkına [dir] dârâ-yi devletde Maķâmın nûr ile tolsun ger dünyâ vü âhiretde	Fakîr Şaydî ya-i bî-çâreyi ğamdan âzâd eyle Terehğum eyleyüb bulsun gönül şehriñ küşâd eyle Cân bu tenden çıkmadan gel kerem kıl ber-murâd eyle Kerâmet ehlini mahzûn idüb ağlatma şâd eyle Resûl-i Kibriyâ °aşkına [dir] dârâ-yi devletde Maķâmın nûr ile tolsun ger dünyâ vü âhiretde	Müseddes/4	Medhiye	. ---/ . --- / . --- / . ---	Semâ'î Türk edebiyatında tek bir Şaydî vardır. Kanunî döneminde yaşamıştır.
(74) 39a	Niyâzî (1618- 1694)	Uyan ğafletden ey ğâfil seni aldatmasun dünyâ Yakanı al elinden ki soñra seni kılur rûsvâ	Kemâl-i devlet ister(i)señ oku âyet ü Kur°anı Niyâzî her bir söz içinde var biñ dürlü yektâ	Ğazel/7	süfyané	. ---/ . --- / . --- / . ---	Ğazel
(75) 39b	Himmetî (?)	Pehlûvân dinür mi her pehlûvâna Giyüb kispetini yağlamayınca Dervîşân denür mi her devrîşâna Dergâha yüz tutub ağlamayınca	Himmetî em sözüm soñra sayamam Tâ elest bezminde nûş itdim ayamam Her °Aliye şâh-ı merdân diyemem Bâtında deveyi bağlamayınca	Ėoşma/4	Nefes/İlahî	6+5=11'li hece vezni	Ulaşabilen Himmetî mahlaşlı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi
(77) 40a	Mevlânâ (1207- 1273)	Ser-mest-i cām-i °aşkem bî-bâde vü piyâle Goftem zi men çi h°ahî gofta ki süz ü nâle	Men in ü ân nedânem ser-mest-i cāmı °aşkem Mutrib bizen nevâyî sākî bideh piyâle	Ğazel/6	süfyané	- . - / - . - - / - . - / - . -	Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî Hâzretleri Güfte-i Âne. Şiiirleri arasında tepit edilemedi.
(78) 40b	Vîrânî (XVII. asır)	Gel berü ey kavm-i °aduvv men H°udâdan dönmenem Çü şehâdet eylemişem Muştâfâdan dönmenem	Çün bu ismimi Vîrânî Abdâl didiler Küllî varım Ėaydarıñdır evliyâdan dönmenem	Ğazel/5	süfyané	- . -- / - . -- / - . -- / - . --	Dîvân

(79) 41a	Fuzûlî (1483- 1556)	“Âşık oldur kim kıla cânın fedâ cânânına Meyl-i cânân itmesun her kim ki kıymaz cânına	Cânını cânâna virmekdir kemâli “âşıkın Virmeyen cân itmez mi itirâf noğşânına	Ġazel/2	âşukâne	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Ġazel Mükerredir.
(80) 41a 41b	Hulûşî (1805-1868)	Cân kafesden uçmadan sen rûhı sultân idegör Hem irâdet geçmeden pür-nûrî burhân idegör	Ey Hulûşî evliyâlar enbiyâ emrindedir Görmeden mahşer şırâtı sen de mîzân idegör	Ġazel/5	süfyanê	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Hû
(82) 42a	Nûrî (?)	Veled-i haydarı ol şemr olacak bî-îmân Zenc idüb kanı ile eyledi şahraları al	Ne içün hâke düşüb kana boyandıñ böyle Nedir ey münis-i cân sende bu hâlet söyle	Ġazel/	Merşîye	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Merşîyye-i Kerbelâ “Nûrî” Ulaşabilen Nûrî mahlaslı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(84) 42b 43a	Râmî (?)	Efendim sen cihân içre hâkîkat cânâ lâyıksın Hâtâdan şaklasun Hâk Te’âlâ Ken’ân’a lâyıksın	Didi Râmî cihân içre bulunmaz mişl-i emşâlin Gerek bi’llâh cennetde hürîyi ğılmâna layıksın	Ġazel/5	âşukâne	. --- / . --- / . --- / . ---	Ġazel Ulaşabilen Râmî mahlaslı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(85) 43a 43b	Rıfķî (?)	İki âlemde bize ol reh-numâ haydar durur Rûz-i mahşerde mümâyân sâķiyâ haydar durur	Rıfķî dir diseler de ne gerek bu Leylâya Yine evrâdı ezķârım şubķ (ü) mesâ haydar durur	Gazel/5	Medķîye	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Hû Ulaşabilen Rıfķî mahlaslı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(86) 43b	Hulvî (?)	Āyet-i seb’el-meşânî [û] ‘ilmü’l-esmâya hû Ādemiñ vechinde hâtı hutût-i bâya hû	Ol şâhenşâh-i risâlet râhına cân baş virüb Hulvî yâ âyet-i subhâne’l-lez’i esrâya hû	Gazel/5	süfyanê	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Hû Ulaşabilen Hulvî mahlaslı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.

(87) 44a	Fuzûlî (1483- 1556)	Nice yıllardır ser-i kûy-ı melâmet bekleriz Leşker-i sulţân-ı ʿirfânız velâyet bekleriz	Yatdılar Ferhâd ü Mecnûn mest-i cām-i ʿaşk olub Ey Fuzûlî biz olar yatdukça şöhet bekleriz	Ġazel/8	süfyané	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	“...”
(88) 44b	Şemsi (1520- 1597)	Derd-i ʿaşka düşmeyen dermāna olmaz āšnā Cevre mahrem o(l)mayan ihsāne olmaz āšnā	Şemʿi yā ko ğafleti tâʿat eyle ʿaşkla Lezzet-i dîn bulmayan imāne olmaz āšnā	Ġazel/5	süfyané	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	---0--- Şemseʾd-dîn Sivasî
(89) 44b 45a	Sırrî (1795-1845?)	Tâ ezelden ʿaşkıñ ile yana geldim yâ ʿAlî Dost cemālîñ şemʿine pervâne geldim yâ ʿAlî	ʿİd vaşlına irişdir Sırrî -yi bî-çâreyi Yoluna cân virmeye kurbâne geldim yâ ʿAlî	Ġazel/7	süfyané	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	(...) Egribozlu Sırrî
(90) 45a 45b	Fuzûlî (1483- 1556)	Gönül tâ var eliñde cām-i mey tesbihe el urma Namâz ehline uyma anlar ile tırma oturma	Fuzûlî behre virmez tâʿat-i nâkış nedir cehdin Kerem kıl merzim tâʿat şüretinde ħadden aşurma	Ġazel/7	Hez/Hicviye	. --- / . --- / . --- / . ---	(...)
(91) 45b 46a	Hâşimî (?)	Şüret-i zâhirde ey dil ʿilm-i fetvâ bizdedir İmtihân itdim bu nefsi zühd ü takvâ bizdedir	Büriyâ-veş pây-mâl olma cihânîñ cemʿi için Hâş(i)mî yâ tabʿ-i ʿalî ʿaşk-ı Mevlâ bizdedir	Ġazel/6	süfyané	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	---- Ulaşabilen Hâşimî mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespit edilemedi.
(92) 46a 46b	Derdli (1772-1845)	Çekme tesbîh-i riyâ meyhânedey peymâne çek Dâmen-i pîr-i muġânı koma elden cânı çek	Ġayrı çekme ey gözüm nûri cefâ şimşiriñi İtme ihmâl katline gel Derdli ʿyi dermâne çek	Ġazel/5	süfyané	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	...

(93) 46b 47a	Sırrı (1795-1845?)	Cânımın içindeki cânânı buldum çok şükür Gönlümün tahtındaki sultânı buldum çok şükür	Sırrı mi'râc eyledim bir şeb vücûdî 'arşına İstivâ seyrin idüb sübhânı buldum çok şükür	Ğazel/5	stüfyâne	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	—
(94) 47a	Türâbî (1786- 1868)	Aşkîñ binâsını gönülde izâl Sengi kudret birle temellediler Revîşim tıtdışlar Mecnûna bedel 'Âlem beni divâne bellediler	Türâbî zıkr eyle çok kelâmını Nâ-sezâdan şaklasın zebânını Dünyâdan âhire cân kervânını Düzdiler hoşdılar mahmellediler	Çoşma/4	ilâhî/nefes	6+5=11'li hece vezni	Hû Yanbolulu Türâbî
(95) 47b	Niyâzî (1618- 1694)	Gel ey bād-i şabâ lutf eyle bir dem Haber vir bize cinân illerinden Beşâretle bizi vü şād [û] hürrem Haber vir bize cinân illerinden	Eger bu cân ise hüsniñ bahâsı Nice biñ cân olsun anıñ fedâsı Niyâzî niñ kadîm-i âş-nâsı Haber vir bize cinân illerinden	Çoşma/7	ilâhî/nefes	6+5=11'li hece vezni	Hû
(96) 48a	Feryâdî (1824-1904)	Bu kadar cevri itme 'azîz sultânım Yâ n'olur inşâfa gel ba'zı ba'zı Hâlîme rahm eyle rûh-i revânım Bendene keremler kıl ba'zı ba'zı	Dir Feryâdî cânı lebi balımsıñ Cânımın cânânı servi dalımsıñ Naşıl merhametsiz kanlı zâlimsiñ Perişân gönlümü şor ba'zı ba'zı	Çoşma/5	Güzelleme	6+5=11'li hece vezni	— Sivaslı Feryâdî
(97) 48a 48b	Derdli (1772-1845)	Gel melâmet mülküne mâlik olan ol şâhı gör Ebr olub eflâki tutmuş itdigim evvâhı gör	Dön ziyâret eyleme İbrâhîm 'iñ bünyâdını Derdli niñ gönlün ziyâret eyle Beytû'llâhı gör	Ğazel/5	stüfyâne divân	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	(...)
(98) 48b	Derdli (1772-1845)	Çande görsem nâzenin keç keç nigâh eyler baña Taht-i zülfe gizleyüb vechiñ siyâh eyler baña	Silk-i dilde hüküm ider sultânıdır ben Derdli 'niñ Her ne cevri eyler sezâdır pâdişâh eyler baña	Ğazel/5	âşukâne divân	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	(...)
(99) 49a	Derdli (1772-1845)	Gülşen-i 'âlemde bir nevres fidân anlar beni Çeşmi âfet kâmeti serv-i revân anlar beni	Derdli her bir yerde eglenmezdi ammâ neylesun Luftı çok ihsânı yok bir 'âlîşân anlar beni	Ğazel/4	âşukâne divân	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	

(100) 49a	Derdli (1772-1845)	Gerçi esb-i taze süvâr olursuñ Ne kaçar ne kovar ne tutulursuñ Bir yüze gülici mekkâr olmuşsuñ Ne cāndan sevilür ne atılursuñ	Yetişir eyledüñ sen Derdli 'ye nāz Nedir bu ettiğüñ be hey hîle-bāz Âdem aldadıcı ey baş kumarbāz Ne oynar ötersiñ ötülürsüñ	Қошма/3	Güzelleme	6+5=11'li hece vezni	—
(101) 49b	Derdli (1772-1845)	Gülşen-i dehr içre gezme serseri Қорқарım düşürürler tūzağa seni Ne belālar çekdi sefil pederin Getirinceye kadar bu çağa seni	Nokşānsın Derdli 'yā çāre-sāzlıqda Yektāsın a kuzum her cān-bāzlıqda Gönüller çalmaqda oyun-bāzlıqda Şarmamış analar қundağa seni	Қошма/4	Güzelleme	6+5=11'li hece vezni	
(102) 49b 50a	Sırrı (1795-1845?)	°Aklı terk it ey gönül dīvāne ol şimden girü Dost cemāliñ şem°ine pervāne ol şimden girü	°Āklı dānā dir ise hālkı °ālem saña ne Sırrı yā uşlı iseñ dīvāne ol şimden girü	Ġazel/5	süfıyāne	-. -- / -. -- / -. -- / -. --	—
(103) 50b	Қuddūsı (1769-1849)	Eyledi bir dil-berin °aşkı beni zārı zebün Қорқарım ki başıma bir gün gele āhir cünün	Kesme Қuddūsı ümüdi қapusından olma dūr Gice gündüz ağıla dā°im yalvarub destini şun	Ġazel/5	süfıyāne	-. -- / -. -- / -. -- / -. --	—
(104) 50b	Nesimı (?- 1404?)	Dil-berā zülfüñ şebinde mäh-i tābān gizlidir °Anber-i zülfüñde dā°im °anber-efşān gizlidir	°Ahdı peymān istedi senden Nesimı ey nigār °Ahdı peymānında anıñ °ahdı peymān gizlidir	Ġazel/7	°aşukāne	-. -- / -. -- / -. -- / -. --	—
(105) 51a	Derdli (1772-1845)	Kanā°at genciniñ pādīşāhıyım Evrādi ezkārim şabüren Ġafūr Cümle maḥlūkātın bürür günāhım Ümüdim қat° itmем °afuvven Ġafūr	Beni Mecnün itdi bir saçı Leylā Sevdāsı başımdan gitmiyor hālā Derdli hūner böyle didiyse Mevlā Қazāya rızā evvel belāya şabūr	Қошма/4	İlahi/nefes	6+5=11'li hece vezni	—
(106) 51a 51b	Қalender Çelebi (?)	Ey gönül şād ol Muḥammed Muştafā devrānıdır Meşreb-i şāh-i velāyet Murtaẓā devrānıdır	Geçdi hük-m-i devr-i Mervān geldi şāhın leşkeri Ey Қalender secde kıl kim evliyā zamānıdır	Ġazel/7	Қalenderi	-. -- / -. -- / -. -- / -. --	Қalenderi Hangi Қalender olduğu tespit edilemedi.

(107) 51b	Vāşıf (1771?-1825)	Hırām it gülşene gūş eyle ‘ar‘ardan müdürāyı Utandır sevr-kadd-i dil-geşiñle serv-i bālāyı Süzüb nergisleriñ meclisde ser- hoş eyle münāyı Açıl güller gibi nūş eyleyüb cām-i ferāh-zāyı	Ne bŷy-i ğoncadan tahmīd olunmuş gül-bŷnsün sen Zebān-i vāşıf-i bŷlbŷl iden ‘aşkıñla sensin sen Dağı açılmadık berg-i semende tāze tensin sen Açıl güller gibi nūş eyleyüb cām-i ferāh-zāyı	Murabba‘ Şarkı/3	‘aşukāne semā‘ı	. --- / . --- / . --- / . ---	Semā‘ı Hicāz Vāşıf-ı Enderŷnı
(108) 52a	Feyzī (?)	Şunduĝuñ mey sākıyā teskīn-i sevdā eylemez Kevşer içsem de içimde neş‘e peydā eylemez Zevk-i mey maħmŷr-i ‘aşkı mest ŷ şeydā eylemez Kevşer içsem de içimde neş‘e peydā eylemez	Olalı gŷñlŷm ħumār-i inşirāħa mübtelā Bezm-i meyden hiss olunmaz dille āĝār-i şafā Nāzeninin nāz ile mey şunmadıkça Feyzīyā Kevşer içsem de içimde neş‘e peydā eylemez	Murabba‘ Şarkı/4	‘aşukāne	- . - - / - . - - / - . - - / - . - -	Hicāz Şarkı Ulaşılabilen Feyzī mahlaslı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(109) 52b 53a	‘İzzet (?)	No’lduñ ağlarsın idüb dem-be-dem eyvāh gŷñŷl Eyle Allāhı seversen beni āĝāh gŷñŷl Ĥ‘āb-ı ref‘et eşeri hiç bulamam çeşmimde Rŷz ŷ şeb eylemeden nāle-i cāngāh gŷñŷl Şimdi mŷşkil bu ki ‘İzzet seni kılmışlar penāh Kime ħālim ideyim ‘arz ŷ beyān āh gŷñŷl	Söyle derdiñ ne ise şaklama benden zirā Ĝayrı yokdur diyecek n’oldı saña vāh gŷñŷl Çekdiĝin derd ĝamını ben de ber-ā-ber çekerim Anıñ içŷn yanar ağlar iderem āh gŷñŷl Şimdi mŷşkil bu ki ‘İzzet seni kılmışlar penāh Kime ħālim ideyim ‘arz ŷ beyān āh gŷñŷl	Mŷseddes Şarkı/3	‘aşukāne	. . - - / . . - - / . . - - / . . - -	Hicāzkār Nakaratlar Ķastamonulu ‘İzzet Efendiye aittir.
(110) 53a	Mu‘allim Nācī (1849-1893)	Bī-mār-i ‘aşkıñ dermānisın sen Ūftāde-ĝanıñ hep cānisın sen Dil-berleriñ eñ fettānisın sen Ĥŷbān-ı ‘aşrıñ sulţānisın sen	Zŷlfŷñ ĝamıyla Nācī perīşān ‘Aşkıñla ‘ālem ser-mest ŷ ĝayrān Kim gördi böyle serv-i ħırāmān Ĥŷbān-ı ‘aşrıñ sulţānisın sen	Murabba Şarkı/ 3	‘aşukāne	-- -- / -- --	Hicāzkār
(111) 53a 53b	‘İzzet (?)	Gŷñlŷmŷñ bā‘iş-i giryānlıĝı cān elemidir ‘Aklŷmı böyle perīşān iden zŷlfi telidir Ĝurbet elde beni sevdā-zede-i vuşlat idüb Gezdiren fırkat ile serserī ‘aşkı yelidir ‘İzzetā dem de geçer ĝam da geçer ‘ālemde Vaktini hoş geçirŷb şöylece eĝlenmelidir	Atılan oĝ girŷ dönmez dŷşŷnirdŷñ evvel Şimdicek saña naşıħat iden ādem delidir Ĝayrı oldu olacak şaştını yarı dŷşirŷb Menzil-i vuşlat-ı cānāna bir taş degmelidir ‘İzzetā dem de geçer ĝam da geçer ‘ālemde Vaktini hoş geçirŷb şöylece eĝlenmelidir	Mŷseddes Şarkı/3	‘aşukāne	. . - - / . . - - / . . - - / . . - -	‘Uşşāk Bu şiiir beste sitelerinde ‘İzzet Molla’ya ait olarak verilmektedir.
(112) 53b 54a	Şādık (?)	Sızup bir katre(-i) meyden gelen Kāne dŷşmeyince mekāne dŷşmez Arayub mŷrşīdin ŷzere bulan Çeşm-i ĝayāt bulan ĝayvāne dŷşmez	Şādık ñ muħibbi miħribānıyla Didi mālı nidem dile ħānıyla Kırk sekizde erenleriñ cem‘ine İzne mŷ‘mine Ĥāne dŷşmez	Ķoşma/5	İlahi/nefes	6+5=11’li hece vezni	Ulaşılabilen Şādık mahlaslı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.

(114) 54b	Hayālî Şems (1806- 1877)	Mezhebinde ʿarîfîñ Mevlâyı bilmek maʿrifet Harfî şavtsız işidüb bälâyı bilmek maʿrifet Bu ledünî hikmetinde görünür şunʿ-i kader Mekteb-i hüsnüñ açub imlâyı bilmek maʿrifet	Bu eneʿl-Hağ menzilinde çekdiler çok zağmeti Ger diler[se] bu ferâşe sen bulursuñ rāhatı Ey Hayālî-i Şemsi çekdiñ bu arada zağmeti Lâ içinde ğarğ olub illâyı bilmek maʿrifet	Murabbaʿ/4	süfyané	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	
(115) 55a	Pîr Sultân Abdâl (XVI. asır)	Her ne cefâ iderseñ hoş gelür baña Baña şîrîñ gelür dilleriñ dostum Benden ğayrısına meyil virirseñ Kış ola tönıla yollarıñ dostum	Kul Muştafâ güllerimi dirmişiñ Sen benim yârime nice kıymıñıñ İsterim dünyanıñ mālını virmişsiñ Sensiz ben dünyâyı neylerim dostum	Koşma/5	İlahî/nefes	6+5=11'li hece vezni	Kul Muştafâ mahlasıyla verilen bu şiir, Pîr Sultân Abdâl'a aittir.
(117) 56a	Kuddüsî (1769-1849)	Velî olmaz kişi taşlanmayınca Şivâ endişesi boşlanmayınca	Gel ey Kuddüsî sen de olma tenbel Vücüd bulmaz bir iş işlenmeyince	Ġazel/7	süfyané	. ---/ . --- / . --	—
(118) 56b	Derdli (1772-1845)	ʿAşk derdine dermân şordım ʿâlemde Ne Eflâtûn bilir ne Loğmân yazar Erbâb-i ʿaşk olan kalur mâtemde Añlarıñ ahvâlîñ perişân yazar	Bulunmaz ʿâlemde böyle (bir) dil-rübâ ʿAşk ü muhabbeti başlara belâ Münker vefat ettirmesi şavâbdır ammâ Kâmil kağı üstümûze kan yazar	Koşma/2	Güzelleme	6+5=11'li hece vezni	
(119) 56b	Sırrî (1795-1845?)	Gel ey dil gic şu dünyâdan kalender ol kalender ol Ferâġat eyle ġavġâdan kalender ol kalender ol	Gel ey Sırrî seyâhat kıl bu nefsine siyâset kıl Kamudan geç ferâġat kıl kalender ol kalender ol	Ġazel /5	süfyané	. ---/ . --- / . --- / . ---	—
(120) 57a	Noğşânî (XIX. asır)	Elîf Allâh-i yektâ olan idi Ebced hesabında añlar (cîm) idi Kendi mevtâsını gören kim idi Görmeyen de söyler gören de söyler	Noğşân mıdır haġîkatıñ yolıdır ʿAġıl irmez evliyânıñ sırrıdır Kendi mevtâsını kılan ʿâlidir Kılmayan da söyler kılan da döler	Koşma/3	İlahî-nefes	6+5=11'li hece vezni	Erzurumlu Noğşânî Baba
(121) 57a 57b	Noğşânî (XIX. asır)	Bir kâmile cândan hidmet eyle ki Nâr-i ʿaşka şalub pişirir seni Teslîm olub her sırrını söyle ki Korġdıġıñ yerlerden aşırır seni	Noğşânî şaġınub evime her câne Bîñ cân içre bir cân yetişür ʿirfâne Kuşûrı senden bul düşme beyâne Nefes uyma yoldan düşürür seni	Koşma/5	İlahî-nefes	6+5=11'li hece vezni	Noğşânî Erzurumlu Noğşânî Baba

(122) 57b 58a	Dervîş (?)	Gel ey şüfî bizi ta'n itme hergiz böyle persizce Bizi kendiñ gibi câhil mî zann itdiñ hünersizce Elin çek ehl-i 'aşkıdan ey imânsız denî fersizce Sözüm dinle seni be-nâm iderler habersizce	Şerî'at hem tarîkat bahriniñ 'ummânı olduk biz Hakîkat ma'rifet deryâsınıñ gavvâsı olduk biz Tarîk Nakşibendiden Dervîş-i Bektaşî olduk biz Ki sen bir şekl-i merkebsiñ gel ey şüfî şemersizce	Murabba°/5	süfîyâne	. ---/ . ---/ . ---/ . ---	Hangi Dervîş olduğu tespit edilemedi.
(124) 58b	Türâbî (1786- 1868)	Erenler serveri gerçekler pîri Hünkâr Hacı Bektaş(î) pîrleriyüz biz Balım Sultân 'abdâl Mûsâ şahımız 'Alî seyyid sultân dallarıyuz biz	Türâbî üçleriñ birisi oldı Beşler, yediler, kırklar meydâne geldi Hôrâsân erleri naşîbin aldı Evlâd-i 'Alîniñ erleriyüz biz	Çoşma/5	ilâhî-nefes	6+5=11'li hece vezni	
(125) 59a	Virânî (XVII. asır)	Gelberü bu demde olma gâfilüñ Ekşerü'n-nâsi fehûm lâ yû'minûn	Ey Virânî zât-i Hakîkî kim görür İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci'un	Ğazel/5	süfîyâne	. . -- / - . -- / - . -- / - . --	Hû
(126) 59a 59b 60a	(XVIII. asır)	İki nokta üç hurûfdur dört kitâb andan çıkar Elîfî lâmdan ayıran o kezzâb dînden çıkar Haft-i istivâ hesâbın degme bir cân anlamaz Ziya virir şemsi kamer mâh-tâb andan çıkar	Ey İsmâ'îl tevekkül ol gözle Hakîk'ın yolunu Küntü Kenze ta't kılan bilür [çü] ednâ hâlini Bâ ile kâ câ ile jâ o toğruldu yolunu 'İlm-i hakîkat ma'den-i câvidân andan çıkar	Murabba°/5	süfîyâne	. . -- / - . -- / - . -- / - . --	Divriğili Budâlâ İsmâ'îl
(127) 60a	Virânî (XVII. asır)	'Alîdir cânımıñ cân[ân]ı zâhid 'Alîdir 'âlemin sultânı zâhid	'Alîdir ey Virânî sen bülenide 'Alîdir cismimiñ Virânî zâhid	Çaşıde/9	süfîyâne	. ---/ . ---/ . --	(...)
(128) 60b	Şem'î (1773- 1839)	Râh-i Hakka ibtidâ derbân olur Bektaşîler Tekye-i 'aşka girer mihmân olur Bektaşîler Tâc ü tahtı terk ider İbrâhîm Edhem 'aşkına Varlığından şoyunur 'uryân olur Bektaşîler	Gâh semâya uradur destini 'Ankâ'yı tutar Gâh ejderhâ olur bir demde dünyâyı yudar Gâh za'îfî'l-hâl olur Şem'î tek mürdan betür Gâh tâcin elife pinhân olur Bektaşîler	Murabba°/4	süfîyâne	. . -- / . . -- / . . -- / . . --	Hû Konyalı 'Āşık Şem'î
(129) 61a	Türâbî (1786- 1868)	Bende-i Âl-i Resûl-i Muştafâilerdeniz Haydar-i şîr-i İllâhî Mürtażâilerdeniz	Ey Türâbî rûz ü şeb himmetleri matlûbumuz Anlarıñ yanında biz sâ'il-i gedâyîlerdeniz	Ğazel/7	süfîyâne	. . -- / - . -- / - . -- / - . --	Hû
(130) 61b	Şem'î (1773- 1839)	Bir olur kişver-i dilde iki sultân olmaz İki mâh olsa semâda nûr dırağşân olmaz	Yağ pirinc kahve duğan lahm 'asel menfer hevâ Derd-mend Şem'î -i gedâ böyle Ramazân olmaz	Ğazel/5	süfîyâne	. . -- / . . -- / . . -- / . . --	Konyalı 'Āşık Şem'î

(131) 61b 62a	Nesîmî (ö. 1404?)	Yüzün gördüm didim el-ḥamdu li'llāh Boynuñ gördüm okudum kıl hüve'llāh	Nesîmî kıldı ise bir katle tevbe Naşūhî tevbesi tûbû il-ellāh	Ġazel/7	şüfiyâne	. ---/ . --- / . --	Hû
(132) 62a 62b	Nesîmî (?- 1404?)	Bu gün minberde bir vâ'iz güzel sevmeyi zemm itmiş Bulunmamış bir aşık çeke indire[ol] minberden	Şanı şādîk ey Nesîmî bize Ḥaydar olagör Anlarıñ kavline la'net hemî sizden hemî bizden	Ġazel/5	şüfiyâne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Nesimî'nin şiiirleri arasında tespit edilemedi
(134) 62b 63a	Türâbî (1786- 1868)	Şalma dil keştisin engine aşık Baḥr-i aşka ḥadd-i pâyân bulunmaz Her yerde geşt itme sır-i ḥakā'ik Anı fehmi itmeye bir cān bulunmaz	Türâbî âlemde olduḡ serserî Farḡ iden kalmadı dürr ü gevheri Kimseniñ kimseden yokdur ḥaberi Böyle bir acāib seyrān bulunmaz	Ḳoşma/4	ilâhî-nefes	6+5=11'li hece vezni	—
(135) 63a	Derdli (1772-1845)	Anāşır gömlegin giymezen evvel Āzāde başıma ḥūñkār idim men Yemekden içmekden münezzeh idim (men) Nūr-i tecellinde envār idim men	Ezel[den] derd idim bir Derdli oldum Mekān mekān gezdim cihāne geldim Kendimi aḥsen-i takvîmde buldum İnd-i ma'nevinde hem var idim men	Ḳoşma/3	devriye	6+5=11'li hece vezni	Hû
(136) 63b	Zâtî (1471- 1547)	Derd-mendem ol Ḥ'udādan derde dermān isterim Sā'ilem bâb ü atādan luṭf ü iḥsān isterim	Her biri esrār-i Ḥakkı bilmeye bir Zâtîyā Bilmeye bu manḥū'ṭ-ṭayrı Süleymān isterim	Ġazel/7	Semā'î şüfiyâne	. . -- / - . -- / - . -- / - . --	—
(137) 64a	Seyyid Nizāmoḡlı (XVI. asır)	Şaḥn ve'l-Leyl zülfün ve'd-Ḍuḥādır Cemāliñ pertev-i nūr-i Ḥ'udādır	Seniñ Seyyid Nizāmoḡlı yolunda Nesîmî gibi cān virse sezādır	Ġazel/8	şüfiyâne	. ---/ . --- / . --	Hû
(138) 64b 65a	Türâbî (1786- 1868)	Ey dilā ma'nā yüzünden defter-i esrārı bil Kıl tefekkür âlem içre yārı bil aḡyārı bil Ārif ol ibret-i nazarla çarḡı bil devvārı bil Serserî gezme âlemde ol Ġanî Settārı bil Gel Muḥammed Muştāfayı Ḥaydar-ı Kerrārı bil Bir nazar kıl Ḥacı Bektaş-i Velî Hünkārı bil	Evvelā bâb-i şer'at içre Aḡmed āşikār Hem tarîkatde Ālîdir bil anı düldül-süvār Hem ma'rifetde Ḥacı Bektaş oldu pîrim nām-dār Ey Türâbî bunları bilmek imiş âlemde kār Gel Muḥammed Muştāfayı Ḥaydar-ı Kerrārı bil Bir nazar kıl Ḥacı Bektaş-i Velî Hünkārı bil	Müseddes/6	şüfiyâne semā'îş	. ---/ . --- / . --- / . ---	Semā'î

(139) 65b 66a	Vîrânî (XVII. asır)	Gel dilber ağlatme beni şâh-i merdân aşkına Dü cihânın reh-nümâsı şîr-i Yezdân aşkına Şâh-i Hasan halk-i Huseyn-i Kerbelâ meydânıçün Afv idüb bağışla cürmüm âl-i imrân aşkına	(Ey) Vîrân Abdâl çıkma yoldan toğrı râha gelberi Şefkat şefâat seniñdir ey Hasan el-Askerî Evliyâlar ser-fırâzı ey pîrim kızıl deli Sen kutbsuñ vir murâdım mehdi devrân aşkına	Murabba°/5	şüfiyâne	. ---/ . --- / . --	—
(140) 66a 66b 67a	Quddüsî (1769-1849)	Gözün aç gâfletten uyan Gönül saña dimedim mi Kâdur yoldan çok uyuyan Gönül saña dimedim mi	Gönül Quddüsüye yâr ol Ki Mevlâya olasın kûl Kişi sa'y ile alur yol Gönül saña dimedim mi	Sema°/12	ilahî-nefes	4+4 = 8'li hece vezni	—
(142) 67a 67b	İffet (?-1840)	Ma'hy olur ehl-i sühan erbâb-i 'îrfân olmasa Şâ'ire şâhib-âta merdân-i zî-şân olmasa	İffet -i bî-çâre taşdî-i sırâtımız ol kadar Zî-'iyâl ü fakrla bî-sabr ü sâ mân olmasa	Ğazel/7	şüfiyâne divân	. . -- / - . -- / - . -- / - . -	Dîvân Bursalı 'İffet
(143) 67b 68a	Fehmî (?)	Kimse olmaz Hakkâ tâlib aşka mecbûr olmadan Şevk-i farî bulmaz mücevher dilde mestûr olmadan	'Aczini bil Fehmiyâ semt-i hulûşa it culûs Hakkâ kûl ol 'ilimle e'mâla mağrûr olmadan	Ğazel/8	şüfiyâne divân	. . -- / - . -- / - . -- / - . -	Dîvân Ulaşabilen Fehmî mahlaşlı şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(144) 68a 68b	Nef'î (1572- 1635)	Ey şühbeni sen aşık-ı torlak mı şanursuñ Hândân idici rûyeti yeknesak mı şanursuñ	Ben sencileyin hübları evvel bir pûla şatdım Bu Nef'î yi kendiñ gibi şâbşâk mı şanursuñ	Ğazel/5	Kalenderî	. -. / - . -. / . -. / . --	Kalenderî Nef'îye mal edilen bu şiiir onun şiiirleri arasında tespit elilememiştir.
(146) 69a	Gedâyî (1826- 1899)	Benim âhım ile ey gül cemâliñ rengi şolmaz mı Muhabbet bezminiñ gülzârı hasretle bozulmaz mı Naşîb olsa vişâl merhemiñle yaram oñulmaz mı Şıkışdırsam şarılısam koşsam öpsem (efendim) artık olmaz mı	Benim ey nev-civânım her kemâl-i hüsne sen irdiñ Şaracak vakti olur bir gün [elbette] gelür dirdiñ Efendim işte şimdi on üç on dört yaşına girdiñ Şıkışdırsam şarılısam koşsam öpsem (efendim) Jartık olmaz mı	Murabba°/2	Sema°	. ---/ . --- / . --- / . ---	Sema° Tokatlı Gedâyî'ye aitt bir semaidir.
(147) 69b	Fuzûlî (1483- 1556)	Muşhaf dimek hatâ dır ol şafha-i cemâle Bu bir kitâb-i sözdür fehmi iden ehl-i hâle	Resm-i vefâ Fuzûlî senden kemâle yetmiş Hoş kâmil-i zamânsuñ ahsent bu kemâle	Ğazel/5	aşıkâne	. -. / - . -. / . -. / . -	Fuzûlî'niñ

(148) 70a	Nâmîk Kemâl (1840-1888)	Sen olduñ cevriñe ey dil-şiken maḥzûn ben maḥzûn...! Felek gülsün sevinşün şimdi sen maḥzûn ben maḥzûn	Ölürsem görmeden milletde ümmîd itdigim feyzi Yazılsın seng-i kabrimde vatan maḥzûn ben maḥzûn	Rubâ'î/1	ḥakîmâne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Eş'âr-i Kemâl "Nâmîk Kemâl"
(149) 70a	Nâmîk Kemâl (1840-1888)	Peyrev-i 'ömr-i şitâban olduğum demdir bu dem Bezmgâh-i kabre pûyân olduğum demdir bu dem	Olsun âhımdan benim eczâ-yi 'âlem târ ü mâr Hicrile " Nâmîk " perîşân olduğum demdir bu dem	Ġazel/6	ḥakîmâne	- . - / - . - / - . - / - . -	"Nâmîk Kemâl"
(150) 70b	Celâl Paşa (1847-1903)	Câhil ikbâl [û] sa'âdetle yaşar bu dünyâda 'Ömrü miñnetle geçer kesb-i kemâl eyleyenin	Âh eger böyle ise kâ'ide 'ukbâda daḥı Yine bezm-i ḥikmet icâdına yine icâd edenin	Kıt'a/2	ḥakîmâne	- . - / - . - / - . - / - . -	"Nâmîk Kemâl" Celâl Paşa'ya ait bir kıt'adır
(154) 70b 71a	Nâmîk Kemâl (1840-1888)	Bekâ Yezdâna şâyandır, fenâ ekvâna evlâdır! Vefâ insâna çesbândır, cefâ ḥayvâna aḥrâdır!	Zemînden 'ibret al mâ-dûnı mâ-fevkiñde gör dâ'im! Ayağı baş yerine seyr idiş bir hoş temâşâdır	Ġazel/4	ḥakîmâne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Muraşsa' "Nâmîk Kemâl"
(155) 71a	Nâmîk Kemâl (1840-1888)	Değişmez fen mi vardır müstakır eşyâ mı kalmışdır? Delii şâbit olmayan biñde bir da'vâ mı kalmışdır? Dime insâna ma'lûm olmadık ma'nâ mı kalmışdır? Eger meçhûl ararsañ her işin encâmı kalmışdır!	Muşırrım şâbitim tâ cân virince ḥalka ḥidmetde Fedâ-kârın kalur ezkârı dâ'im kalb-i milletde Dinür bir gün gelür de sāye-i feyż-i ḥamiyyetde Kemâl 'in seng-i kabri kalmadıysa nâmı kalmışdır!	Murabba'ı/4	ḥakîmâne	. ---/ . --- / . --- / . ---	"Diger" "Nâmîk Kemâl"
(156) 71a	Nâmîk Kemâl (1840-1888)	Şu ağaç çeşm-i 'ibrete uruyor! Yaz da kış da yeşil ṭuruyor!	Zannidersin çemen kıyâm itmiş! Kudret-i Ḥakka ihtirâm itmiş...!	Kıt'a/2	ḥakîmâne	- . - / - . - / - . -	"Diger" Nâmîk Kemâl'in müstakil beyitleri arasında mevcuttur.
(157) 71b	Nâmîk Kemâl (1840-1888)	Kızmış o gönül ziyâ bozulmuş! Elvânına bak ziyâ bozulmuş!	Bir ḥüsne niyâz idince gönülüm! Kızmış o gül-i ziyâ bozulmuş!	Ġazel/6	ḥakîmâne	. ---/ . --- / . - -	"Nâmîk Kemâl"

(158) 71b	Ziyā Paşa (1829-1880)	Rû-yi hâkî zulm ile pâmâl iden zâlimleriñ Zîr-i hâkîñ hâli gelmez mi ‘aceb hîç yâdına	Nîk ü bed herkes bulur elbet ‘âlemde itdiğin Kendi bulmazsa cezâ mîrâş olur evlâdına	Ġazer/2	hakimâne	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	Ġıt‘a Ġıt‘a olarak geçen bu şiir bir gazelin 3 ve 6. beyitleridir.
(159) 71b 72a	Nâmîk Kemâl (1840-1888)	Gül ruĥlarının mişâli yokdur. Ĥûrşîdin o reng ü ânı yokdur.	Allâhdan istinâdım ancak Nev‘-i beşeriñ Kemâl ’i yokdur	Ġazel/5	hakimâne	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	(Diğer) “N.K”
(160)	Nâmîk Kemâl (1840-1888)	Ben bu sinnimde esîr olmuş idim milletime Feyz-i ĥayrât-i milliyet idi maĥşûdum	Umarım ki: Beni de vâriş ider sîretime Güneşi şûretime ĥâdim iden ma‘bûdum	Ġıt‘a/2	hakimâne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	“N.K”
(161) 72a 72b	Nâmîk Kemâl (1840-1888)	Yâd ider cândan o zâlim ‘aşıkı yâd itse de Mevt ile eyler ġam-i ‘âlemden âzâd itse de	Ben esîr-i ‘aşkım [ol] sultân-i “ĥürriyyet” Kemâl ‘Âlem-i tekşîr ‘alâikden ber-âzâd itse de	Ġazel/12	hakimâne	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	(Diğer) (N.K)
(162) 72b 73a	Zihnî (1797-1859)	Ey ġonca-i şad-berg gülîstân-i melâhat. Ĥoş büy-i le‘âfet Sûnbül mi nedir semen-sây-i nezâket. Şebreng-i tarâvet	Cevr itme yeter Zihnî -i nâlene seniñdir. Divâne seniñdir Bend itmiş anı silsile -i ‘aşkıñ â âfet. Zencîre ne ĥâcet	Müstezâd/7	‘aşıkâne	-. -. / . -. / . -. / . -. -	Müstezâd Bayrburtlu Zihnî
(163) 73a	Zihnî (1797-1859)	Neş‘e meyĥânede mi mey de mi mînâda mıdır ‘İşve sâķide mi sagârda mı şahpâda mıdır	Zihniyi bir bût-i çîn-kâkûl şeydâ kıldı Şormadım ki o şânem lâde mi elâde midir	Ġazel/5	‘aşıkâne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Ġazel Bayrburtlu Zihnî
(164) 73a	Şinâsî (1826-1871)	{Mâhiyetini ısbât iden âşâr-ı ‘ilimdir} {Mikdârına nisbetle kişi ĥayr ü şer eyler}		Beyit	hakimâne müfred	-. -. / . -. / . -. / . -. -	(Müfredât) Ş.Y Şinasi’nin bir kasidesinde geçmektedir.

(165) 73a	Nāmık Kemāl (1840-1888)	{Hangi bir derdimi hicrān ile ta'dād ideyim} {Sen de dād itmez iseñ ben kime feryād ideyim}		Beyit	hakimane müfred	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	(Kemāl)
(166) 73a	Nāmık Kemāl (1840-1888)	Cümle ākrānım süvār-i eşheb-i iqbāl iken Baña ıstabl-i keremden bir Midilli çok mudur		Beyit	hakimane müfred	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	(Kemāl)
(167) 73a	Tālib (?-1706)	°Ayn-i inşāf gibi °ārifē mīzān olmaz Kişi noqşānını bilmek gibi °irfān olmaz		Beyit	hakimane müfred	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Bursalı Tālib Bir gazelin makta beytidir
(168) 73b	Kemāl (?)	Evvelce H̱udāyı tanımamış olsa gönölüm Vallāh güzelsin benim Allāh'ım olurdun		Beyit	hakimane müfred	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Kemāl Nāmık Kemal'in şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(169) 73b	Nāmık Kemāl (1840-1888)	Ne nesil iledir ne sāl iledir Ne cān iledir ne hāl iledir Benim ululuk kemāl iledir		Müselles	hakimane	.. -- / .. -- / .. --	Kemāl
(170) 73b	Kemāl Paşazāde (1469-1534)	°Ayş ü nüş ile bugün(den) añma ğam-i ferdāyı Saña ışmarladılar mı bu yalan dünyāyı?		Beyit	hakimane müfred	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Kemāl

(171) 73b	Kemāl (?)	Feryādıma karşı, karşı turduñ Eñ cān alıcı yerimden urduñ		Beyit	aşıkâne müfred	-- -- / -- --	(Kemāl) Namık Kemal'in şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(173) 73b	Nābī (1642- 1712)	Bende yok şabr ü şebāt sende vefādan zerre İki yokdan ne çıkar fikr idelim bir kerre		Beyit	aşıkâne mür-ammā	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Kemāl Namık Kemal'e değil Nabī'ye aittir.
(174) 73b	Kemāl (?)	Qā'ilim cān virmege cānā eñ ednā meyline Tālib ol her maqşada dūnyāda ben mevcūd iken		Beyit	hakīmāne müfred	-- -- / - . -- / - . -- / - . --	Kemāl Namık Kemal'in şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(175) 73b	Kemāl (?)	Maḥv eyleme vefat ettirme ki çeksūñ şu cihānda Bīñ zilleti bīñ miḥneti bīñ derdi bir arada		Beyit	hakīmāne müfred	-- . / . - . / . - . / . - .	Kemāl Namık Kemal'in şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(176) 73b	Nef'ī (1572- 1635) Cevrī (1695?-1654)	°Ālem-i fānīde resm-i zindegānī böyledir Āşināya āşinā bī-gāneye bī-gāneyiz...!		Beyit	hakīmāne müfred	-- -- / - . -- / - . -- / - . --	Birinci mısra Cevrī'ye İkinci mısra Nef'ī'ye aittir.
(178) 73b	Ziyā Paşa (1829-1880)	Allāh'a tevekkül olanın yāveri Haq'dır Nāşād gönül bir gün olub şād olacaqdır		Beyit	hakīmāne müfred	-- . / . - . / . - . / . - .	Ž.A.B Terkib-i Bent'ten bir beyittir.

(179) 73b	Bakî (1526- 1600)	Derûnuñ pür ma'ârif hem-nişnûñ merd-i 'ârif kıl Açılma ey yüzi gül şahş-i nâdâna kitâb-âsâ		Beyit	müfred hakimâne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Bakî'ye ait bir gazelin bir beytidir.
(180) 73b	Žiyâ Paşa (1829-1880)	Bed-māye olan añlaşılır meclis-i meyde 'İşret güher-i âdemi temyize mihenkdir		Beyit	müfred hakimâne	-. / . - - / . - - / . - -	(...) Terkib-i Bent'ten bir beyittir.
(181) 74a	N.M. (XIX. asır)	Çağlasuñ eşk-i hüzn ile dîde-i 'Osmāniyân Ağlasuñ derd-i firākla millet-i İslāmiyân	Mātemiñ tutsun cihân ikbāl-i devlet ağlasun Öyle "Nāmık" gelmemişdir ehl-i 'irfān ağlasun	Kaşıde/ 9	mersiye /tarih	-. -- / - . -- / - . -- / - . --	N.M. Tarih-i Vefât-i Kemâl Beg Şiirin kime ait olduğu tespit edilemdi.
(182) 74a 74b	Nāmık Kemâl (1840-1888)	Ġinā geldi cihānda şöhretiñ sıytın kemälinden Kemāli gāh gāh itsün bilenler yād lâzımsa	Tarîk-i Hākda can ü tenden olmak yād lâzımza Beni hāzır bulursun her çi bād ābād lâzımsa	Ġazel/12	mersiye	. ---/ . --- / . --- / . ---	M.K Mehmet Kemāl demektir.
(183) 74b 75a 75b	Nāmık Kemâl (1840-1888)	Görüb aḥkām-i 'aşrı münḥārif şıdk ü selāmetden Çekildik 'izzet ü ikbāl ile bāb-i ḥükümetden	Seniñdir devr-i devlet ḥükmüni dünyāya infāz it Ḥ'udā ikbālını ḥıfz eylesün her dürlü āfetden	Kaşıde/27	hakimâne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Hürriyet Kasidesi'dir.
(184)	Kemāl Paşazāde (1469-1534)	Tiz olma te'emmül kıl her hālde taḥammül kıl Tedbiri bozar taḥdîr Allāh'a tevekkül kıl		Beyit	hakimâne müfred	-. / . - - / . - - / . - - ?	Müfredāt (Nāmık Kemāl) Beyit Şeyḥülislām ibn-i Kemal'e aittir.

(185) 75b	Münif (?-1743)	Dimem ser-rişte-i maşşûdî ehl-i cāhdan bulsun Göñül esbāba itme[z] ilticā Allāh'dan bulsun		Beyit	hakimane müfred	. --- / . --- / . --- / . ---	(....) Bir gazelin matla beytidir.
(186) 75b	Kemāl (?)	Haşb-i hāl itme dünyāda bī-derde İlticā itme zinhār nā-merde		Beyit	hakimane müfred	. . -- / . --. / . --	(Kemāl) ;Namık Kemal'in şiirleri arasında ve Kemāl Paşazade Divanı'nda bu şiir mevcut değildir.
(187) 75b	Nabī (1642- 1712)	Çeşmim çemen-i vahdete bāz it Yā Rab Vāreste-i sūrme-i mecāz it Yā Rab Pişānī-yi hālīm olsa da nā-şüste Şāyeste-i secde-i niyāz it Yā Rab		Rūbaī	Süfiyane	--./ .--- / .--- /-	Kit'a
(188) 76a	Şalvet Kumandanı Mirlivā Şemsī Paşa (?)	Bādī-i istikāmet hāmī-yi hürriyyetdir Fī'ī-i sir-kate cūr-et ise bā'ış-i rezāletdir		Beyit	hakimane müfred	Belirli bir vezni yoktur.	Müfred Şalvet Kumandanı Mirlivā Şemsī Paşa
(189) 76a	İbrāhīm (1774-1846)	Vech-i yāre düş olan ʿālemdə seyrān istemez Cānımı cānāne teslīm eyleyen cān istemez	Māsivāllāhdan mücerred oldı İbrāhīm bu gün Varını dildāre virdi vaşl ü hicrān istemez	Ġazel/6	Süfiyane	. . -- / - . -- / - . -- / - . -	İbrāhīm Halvetī Müterekerrir bir gazeldir.
(190) 76b	Hilmi (1842-1908)	Bezme ol meh-rū kadem başmakda ʿar eyler mi hīç ʿĀşıkā ağyar var iken iʿtibār eyler mi hīç	Hilmiyā müzenneb [ū] mücrimsiñ ammā ğam yeme Haq seni rüz-i cezāda şerm-sār eyler mi hīç	Ġazel/4	Süfiyane	. . -- / - . -- / - . -- / - . -	Nerdebān Köylü MuhammedʿAlī Bābā'nın Hilmi'nin şiirleri arasında tespit edilemedi.

(191) 76b	Kâzım Paşa (1821- 1890)	Bahtasıyla katl iderdim fırsat olsaydı eger Bilemem ol kâfirin kim pek güzel ikbâli var		Beyit	Şaşıkhane /Müfred	-- -- / - . -- / - . -- / - . -	İntihâ Meşhûr Kâzım Paşa'nın Musa Kâzım Paşa'nın şiirleri arasında bu şiir mevcut değildir.
(194) 77a	Sa'îd Paşa-yi Âmidî (1832-1890)	Feyzin ümmîd iden bu dünyânın Germine serdine alışmalıdır	Ğalebe itmek isteyen haşmına Hüner öğrenmeye çalışmalıdır	Kıt'a/2	hakimâne	. . -- / -- . - / . - -	Sa'îd Paşa-yi Âmidî
(195) 77a	Pertev Paşa (1785-1837)	Gül denir her güle ammâ gül-i ra'nâ başka		Mısrâe	hakimâne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Mısrâe
(196) 77a	Şeyh Gâlib (1757-1799)	Yine müncer olsa hâlim bu televvünle benim Dil peşimân-i güneş tevbeyle varmaz dehenim		Beyit	Süfiyâne müfred	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Müfred Şeyh Gâlib'in bir gazelinin matla beytidir.
(197) 77a	Şeyh Gâlib (1757-1799)	Çekilenler kalır (Es'ad) bu cihân içre hemân Vakt-i şâdi de gelir, mevsim-i miñnet de geçer		Beyit	Süfiyâne müfred	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Müfred Şeyh Gâlib'in bir gazelinin matla beytidir.
(198) 77b	Zekâî (XIX. asır?)	Žan itme ki dünyâda vefâ var şafâ var Billâhi hemân derd ü keder cevri ü cefâ var	Giymiş gezinür haşm ü rakîb atlas ü zîbâ Eyvâh (Zekâî) saña arkanda 'abâ var	Ğazel/5	Süfiyâne	-- . / . - . - / . - . - / . - -	Ğazel Son dönem şarilerinden biri olabilir.
(199) 77b 78a	Celâleddin Beg (XIX. asır?)	Gönül bu rûzigârın neş'e-i câm-i Ceminden geç Süleymân-himmet ol ikbâl ü hükmi ü hâteminden geç	Celâl -âsâ şafâ-yi bâle tahvîl eyle her hâli Bu dünyânın hayâlât-ı sürür ü mâteminden geç	Ğazel/6	Süfiyâne	. --- / . --- / . --- / . ---	Ğazel Celâleddin Beg
(200) 78a 78b	Nûrî (XIX. asır?)	Dâğlar sinemde câna lâle-zârımdır bütün Derd-i aşkıñla ne çeksem iftiharımdır bütün	Dönmezem nûr-i tarîk-i şıddâdan ölsem yine Şâhrâh-i istikâmet reh-güzârımdır bütün	Ğazel/5	Şaşıkhane	-- -- / - . -- / - . -- / - . -	Ğazel Bayburt Müdde'i-i 'Umûmisi Nûrî Son dönem şarilerinden biri olabilir.

(201) 78b 79a	Şeyh Vâsî (1851-1910)	Gelmiyor vechiñ hayâli dide-i hûn-bârıma Bâ'is oldur sevdiğim her lahza âh ü zârıma	Çäre-cü olmak eabeşdir derd-i aşka Vaşfiyâ Bulamaz Loqmân dahı dermân dil-i bî-mârıma	Ġazel/5	aşıkâne	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Ġazel Küfevî Tekkesi Şeyhi 'Alî Vâsî
(202) 79a 79b	Şâfi (?)	Ay ne parlağ nûr olur gör vech-i mâhından seniñ Yüz bulursa cebhe-i şafvet penâhından seniñ	Cân odun bir kat daha yaqdıñ şerâr-i âh ile El-amân yandım Şâfiyâ âh ü vâhından seniñ	Ġazel/7	aşıkâne	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Ġazel Şâfi, Muştâfâ Üsküdarî olabilir.
(203) 79b	Celâleddin Beg (XIX. asır?)	Vücüd-i kâinâtıñ neş'e-i imkânıdır hüsniñ Vücüb-i zât-i Hakk'ın eñ büyük burhânıdır hüsniñ	Cihânda mazhar-i takdîsdir ism-i Celâl-âsâ O ismiñ mazharı cism-i celâliñ cânıdır hüsniñ	Ġazel/6	aşıkâne	. --- / . --- / . --- / . ---	Ġazel (Celâleddin Beg)
(204) 79b 80a	Fâ'ik (XIX. asır)	Bilinür câhil olan câme-i zîbâda bile Olsa da farz idelim mesned-i vâlâda bile	Fâ'ika itme mümâşât fûrû-mâyelere Olsa da farz idelim mesned-i vâlâda bile	Ġazel/7	aşıkâne	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Ġazel Der-sa'âdet bidâyet mahkemesi cezâ dâiresi müstantıklarında n Fâ'ik
(206) 80b 81a	Sa'dî (XIX. asır)	Çemende dirdi bülbül güle diken mahzûn benmahzûn İşitdim gel didim gel işit sen mahzûn ü ben mahzûn	Vaţandan yârdan ehibbâdan ayrılmışım Sa'dî Ġarîbim ağlarım ağlar vaţan mahzûn ü ben mahzûn	Ġazel/9	aşıkâne	. --- / . --- / . --- / . ---	Ġazel Müdür-i Mekteb-i 'Osmânî Sa'dî
(208) 81b 82a	Ahmed Hamdi Beg (1850-1916) Muallim Naci (1849-1893)	Mest-i aşkı bir aceb kâr eyledim meyhânede Meşreb-i ırfânı izhâr eyledim meyhânede Vaktimi ben hoşça imrâr eyledim meyhânede “Gönlüme sâkiyi mi'mâr eyledim meyhânede” “Allâh Allâh Ka'be i'mâr eyledim meyhânede”	Oldı şevk-âver baña feyz-i celîl-i sağârıñ Neşvesi şânî kalır Hamdi şarâb-i kevseriñ Bakma men'e ü zecrine şüfi-i gâflet perveriñ “Gel de cûşa cûşunu seyr eyle mes'ûdileriñ” Başka bir âlem be-dîdâr eyledim meh-hâne	Tahmîs-i Ġazel/5	aşıkâne	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Altıncı Dâ'ire-i Belediye Evrâk Müdürü Ahmed Hamdi Beg Efendi'niñdir Tahmîs-i Ġazel-i Mes'ûd

(209) 82b 83a 83b	Ahmed Hamdi Beg(1850-1916) Mu'allim Naci (1849-1893)	Bir cihāngirāne gavgā geldi pîş-i çeşmine İnhizām-i çend a'cā geldi pîş-i çeşmime "Satvet-i ecdād ü abā geldi pîş-i çeşmime" [Şanlı bir meydan-i heycā geldi pîş-i çeşmime] "Olmada her fırkadan nîrān-i gayret muncel"	Rezm-i ra'ḳb-endāz olub ehl-i hevānîñ kâlbine Lerzeler irās ider pîr ü cevānîñ kâlbine "Azmi gayret-baḥş olur her kahramānîñ kâlbine" "Başka bir kuvvet virir ceng-āverānîñ kâlbine" "Kâlub leşkerghāda oldukça ḥazret muncel"	Tahmîs-i Kıṭ'a/7	Şaşıkhane	-- -- / - . -- / - . -- / - . --	Altıncı Dā'ire-i Belediye Evrāk Müdiri Fahrü's- Şu'arā Ahmed Hamdi Beg Efendi'nin Geçenlerde Neşr Olan Kıt'a-i Mes'ûda Yazmış Olduğu Tahmîs-i Belîgânedir
(210) 83b 84a 84b	Ahmed Hamdi Beg(1850-1916) Mu'allim Naci (1849-1893)	Eyleyub ifā-yi resm-i nîk-ḥā'lı gözleriñ Eylemiş irşād pek çok merd-i râhî gözleriñ İtmeyüb talîf erbāb-i melāhî gözleriñ "İltifāt eyler İlāhiyyūna gāhî gözleriñ" "Ben daḥî anlardanım görsün İlāhî gözleriñ"	Gerçi açdñ cism-i bî-mārımda zaḥm-i bî-ḥişāb Ben ki Hamdi em ölürl itmem beyān-i ıztırāb İtmek isterken saña biñlerce 'uşşāk intisāb "Nûr-i çeşmim! Bak ne 'ālî 'aşık itdiñ intihāb" "Küşte-i müjgānîñim olsun mubāhî gözleriñ"	Tahmîs-i gazel/5	Şaşıkhane	-- -- / - . -- / - . -- / - . --	Şā'ir-i Meşhûr Ahmed Hamdi Beg Efendi'nin Tahmîs-i Gazel-i Mes'ûd
(212) 84b	Mu'allim Naci (1849-1893)	Bir nev-sûḥan-ı laṭîf-meşreb Kalsun mı refîk nûktedānsız?	Bir tâze ziyān-ı 'aşk Yâ Rab Vefat ettir de bırakma hem zebānsız!	Kıt'a/2	Ḥakimāne	--- / . --- / - . -- / - . --	211. sıradaki mektubun içinde geçmektedir. Mu'allim Naaci'nin şiirleri arasında bu şiir mevcut değildir.
(213) 85a 85b 86a 86b	Ahmed Hamdi Beg(1850-1916) Mu'allim Naci (1849-1893)	Māhirim ben gerçi her müşkil sözi te'vîlde Mübtediyim kışsa-i zülfün fakat taṭvîlde "Acizim esrār-ı ḥaṭṭ ü ḥālini taḥlîlde" "Cüş-i ḥayretten tecellî-ḥāne-i taḥyîlde" "Lâl oldu dil beyināt-i ḥüsnüñi tertîlde"	Oldı tahmîs-i bed'îm neşve-i efzā-yı kulüb Var mıdır tab'ım gibi bir feyz-baḥşā-yı kulüb Dense lâyıkdır baña el-ḥaḳḳ Mesîḥā-yı kulüb Eylerdi Hamdi ḥarîr-i ḥāmem ihyā-yı kulüb Yokdur ol ḥālet nevā-yi sūr-i isrāfîlde	Tahmîs-i gazel/9	Şaşıkhane	-- -- / - . -- / - . -- / - . --	Naci Efendi'nin Âtîdeki Gazeline Ahmed Hamdi Efendi'nin Bir Tahmîsi Daha
(214) 86b 87a	Hikmet (1839-1903)	Nişān-i 'aşka gönül irdi bî-nişān olalı Büyütdi şānını berhem-i zād-i şān olalı	Zemāne görmedi böyle yegāne mu'cize-gü Kalem-i ḥaḳîkat i'cāze tercümān olalı	Gazel/7	Şaşıkhane	. -- / . -- / - . -- / . --	Hersekli ('Ārif Hikmet) Beg Efendi Ḥazretleriniñdir

(217) 88a 88b	Kâzım Paşa (1821- 1890)	Tiše-i ‘aşk itdi gönlüm hānesin vīrān henüz Olmadan vaz‘-i esās-ı hāne-i iskān henüz	Bāde-hā‘r-i hayretim devr ideli mīnā-yi çarh Olmadım keyfīmce Kâzım mest (û) sergerdān henüz	Ġazel/11	‘aşıkāne	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	(Kâzım) Koniçevî Mūsā Kâzım Paşa’dır.
(219) 88b 89a	Edīb (XIX. asır?)	Vefā ger yārda oldı cefālar rū-nümā şimdi Yine bī-çāre gönlüm al saña yüz biñ belā şimdi	Lebiñ būs itmeyen yokdur ayağıñse pek nādīr Şeref görmüş o ni‘metden hemān hīç yok şehā şimdi	Ġazel/5	‘aşıkāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	(Edīb) Son asır divan şairlerinden olabilir.
(220) 89a 89b	Nedīm (1681- 1730)	Mest-i nāzım kim büyütdi böyle bī-pervā seni? Kim yetiştirdi bu gūne servden bālā seni (!)	Ben didikçe böyle kim kaddini kıldı nā-tüvān Gösterir engüşť ile meclisteki mīnā seni	Ġazel/7	Şuḥāne	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	Şā‘ir-i Meşhūr Nedīm
(221) 89b 90a	Koca Rāġīb Paşa (1699- 1763)	Ḥarābātı görenler her biri bir hāletın söyler Şafāsın nakl ider rindān, zāhid şikletın söyler	Perişānī-i ḥāṭır nükte-i ser-beste-veş kaldı Ne kimse ḥikmetin añlar ne Rāġīb ‘illetin söyler!	Ġazel/6	ḥakīmāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	(Şā‘ir-i Meşhūr Rāġīb Paşa)
(222) 90a	Koca Rāġīb Paşa (1699- 1763)	Piç ü táb-i sīneden efkār kendin gösterir Cevher-i āyīnede jengār kendin gösterir	Böyledir Rāġīb mükāfāt-i ‘amel ki fī‘l-meşel Şorsalar maġdūrunı ġaddār kendin gösterir.	Ġazel/7	ḥakīmāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Dīġer
(223) 90b	Koca Rāġīb Paşa (1699- 1763)	Uçurdum murġ-i ḥ‘ābı ḥasretinle çok zamānlardır Dü-çeşm-i ḥūn-feşānıma şimdi ḥālī āşiyānlardır	Tenimde ‘aşk-i ḥūn-āb ile bir bir dāġlar Rāġīb Siyeh del(li)kler beni iş‘ār içün konmuş nişānlardır	Ġazel/5	‘aşıkāne	. ---/ . --- / . --- / . ---	Rāġīb
(224) 90b	‘Ākif Paşa (1787-1845)	Cān virir ādeme endīşe-i şahbā-yi ‘adem Cevher-i cān mı ‘aceb cevher-i mīnā-yi ‘adem		Beyit	ḥakīmāne müfred	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	(Edīb-i Meşhūr ‘Ākif Paşa’nın) Adem Kasidesi’nin matlasıdır.
(225) 90b	Nedīm (1681- 1730)	Gerdeninden sīnesinden būseler itmışdı va‘d Cümlesinden n‘eyleyim kāfir peşīmān oldu hep		Beyit	Şuḥāne müfred	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	(Nedīm’in) Bir gazelin beytidir.

(227) 91a	Ahmed Refik Efendi (XIX. asır)	Genç sînem cevher-i ihlâs ile pür-zîverdir Bî-nişân olsam da kırmam cevher-i dîrînemi	Mazhar-i lutf olmayan yok bir nişân-i fahr ile Çok mı sayende tezyîn eylesem ben de sînemi	Kit'a/2	hakimâne	-- -- / - . -- / - . -- / - . --	Birinci Alayn Bir Taburunun Eczâcısı Ahmed Refik Efendi'nin Ser-asker 'Alî Rızâ Paşa'ya Takdim Ettiği Kit'adır
(228) 91a	Ahmed Refik Efendi (XIX. asır)	Bir nişân yok[dur] nişânımdan bürünmüş gâlibâ Ebr-i nahse kevkeb-i baht-i perişânım gibi	Câna geldim himmetiñle bir gün elbette çıkar Şaklayam ol dem nişânım sînede cânım gibi	Kit'a/2	hakimâne	-- -- / - . -- / - . -- / - . --	(Kit'a-i Diger)
(229) 91b	Ahmed Refik Efendi (XIX. asır)	Bir nümâyişdir efendi mādām Çeşm-i erbâb-i hakikatde tenim	Beni bî-hüde taharrî itme İşte bak gördüğün âvâreyim	Kit'a/2	hakimâne	. . -- / . . -- / . . -- / . . --	Ahmed Refik Efendi'nin Resmî Zahrine Yazdığı Kit'adır
(230) 91b	Nefî (1672-1635)	Ağyar elemin çekme gönül nâfile gamdır Haşmın sitemin anlamamak haşma sitemdir		Beyit	hakimâne müfred	-- . / . - . / . - . / . - .	Ziya Paşa'nın Bu beyit Nefî'ye aittir.
(231) 91b	Mehmet Şa'dî Beg (1839-1902)]	{Meyhâne mi bu, bezm-i tarab-hâne-i Cem mi?} {Peymâne mi bu, efser-i dârât-i haşem mi?} {Sâkî mi bu, bâde-i bü-sitân-i cemâli?} {Reşk-i çemenistân hıyâbân-i bağ-i irem mi?}	{Mîrât-i muşaffâ mi 'aceb! Câm-i şarâbın?} {İç gör ki şafâsı ne imiş 'âlem-i âbîn!} {Çekmez elem ü miñnetini çarh-i cihânın} (Pekçe şarılan dâmenine pîr-i muğânın)	Murabba° Şarkî/2	şâşkâne	-- . / . - . / . - . / . - .	Güfte-kâr Ziya Paşa Beste- kâr Eger-i Nev- zemîn 'Arif Beg Şarkî Ziya Paşa'ya atfedilen bu şiir musikişinaş Mehmet Sadî Bey'e aittir.
(232) 91b	Nabî (1642- 1712)	Tahmîn-i n'âl itdiğin âhenleri haşma Âhen-ger-i takdîr yapar pâyına zencîri!		Beyit	hakimâne müfred	-- . / . - . / . - . / . - .	Beyit[Nabî] Bu beyit Nabî'nin divanında tespit edilemedi.

(233) 92a	Zâtî (1471- 1547)	Biz bülbül-i lâhütiyiz dost bağınıñ gül-şanımız Biz ‘aşıq-i dil-dādeyiz derddir bizim dermānımız	Gerçi Süleymān olmayan nuṭṭ-i tūyūrı bilmeyen Bî-gānedir ol Zâtîyā bilmez bizim ‘irfānımız	Ġazel/6	‘aşıkāne	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	
(234) 92a 92b	Meylî (?)	Ben ‘ulūm-i faẓl-i ‘aşıqım tā tād-dār-i ekremim Cām-i Cemşid’dir ‘alāmım öyle şah-i eḫāmım	Mecmū‘e şun‘ul-vehbīde gerçi ādemim Faẓl-i Yezdān sırrını Hāşıl-i vücūdum Meyliyā Bî-başfret bilmez ammā ben ne sırr-i mübhemim	Ġazel/4	Sūfiyāne	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Ulaşabilen Meylî mahlaslı şairlein şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(235) 92b	Żiyā Paşa (1829-1880)	Tiğ-i ser-tiz-i zekāmız kırık yararken bir kılı Biz de Mecnūnsak eger kimdir cihānıñ ‘ākili		Beyit	ḫakīmāne müfred	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	[Żiyā Paşa]
(236) 92b	Żiyā Paşa (1829-1880)	Dilin neye melāli var Melāliniñ kemāli var Cihāna inḫi‘āli var Ne māhi var ne şālı var Gelen gider mā‘ili var “Ḥayātınıñ zevālî var” “Ne olmaḫ iḫtimālî var”	Olunca söz evet belî Ölü cihānıñ ‘ākili O ḫâlde baş mı egmeli Żiyā ben ol[ma]dım deli Bir iş idüb mücmeli Ḥayāta bārî degmeli “Ḥayātınıñ zevālî var” “Ne olmaḫ iḫtimālî var”	Müsemmen Şarkı/6	ḫakīmāne	.. -- / - . --	(Żiyā Paşa) Żiya Paşa’nın şiiirleri arasında tespit edilemedi ancak bazı internet sitelerine ona atfedilerek verilmiştir.
(237) 93a	Nāmık Kemāl (1840-1888)	Dest-i cellād-i ecelden ne nev-civān-i ḳāvî ḫalāş olur ne pîr-i zebūn İnnā lillāhi ve innā ileyhi rāci‘ūn!		Beyit	ḫakīmāne müfred	Belirli bir vezni yoktur.	Nāmık Kemal’in şiiirleri arasında tespit edilemedi. Hafız Ahmed Şekker Efendi’nin mezar taşı üzerine yazılmış bir ibaredir.
(239) 93a	Nāmık Kemal (1840-1888)	Cismimizde dōkecek düşmen içün kan bulunur Vatan uğruna fedā itmeye bir cân bulunur İçimizde nice biñ Zāl ü Nerīmān bulunur Bizde ğayret-i peleng ü arslan bulunur Biz ‘Oşmāniyānlarız bizde çok arslan bulunur	Şehr-yār-i vatanıñ biz kulı ḳurbānlarıyız Ḥasma ḳarşı tūruruz bir süri arslanlarıyız Ḳılıncı elde kendi ğavġāda der-bānlarıyız Biz bu ḫâlde vatanıñ şānlı guh-bānlarıyız Biz ‘Oşmāniyānlarız bizde çok arslan bulunur	Muhammes/5	ḫakīmāne	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	—

(240) 93b	İlyās Sāmī Bey (1857-1929)	Müştehiridir nāmımız ceng-āverān dirler bize °Asker-i nuşret mü°eşser hūn-feşān dirler bize Hamle-i vāhidde a°dā el-āmān dirler bize Biz °Osmāniyānlarız bizde çok arslan bulunur	Olsa mahv °askerligi bir aında icād eyleriz Düşmeni tedmür ü pāmāl dostu dil-şād eyleriz Seyf-i kâtı°la cihānı hem de ābād eyleriz Biz °Osmāniyānlarız bizde çok arslan bulunur	Murabba/5	hakimāne	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	— Bazı kaynaklarda Banarlı'nın babası İlyas Sami Bey'e atfedilmiştir.
(241) 93b	Nāmīk Kemāl (1840-1888)	Nāmūs ile °irfānı yetişmez mi mūkāfāt İkbāl yolu gerçi Kemālīn kapanıktır	Çok ak göremezsem de saçında şakalında El-minnetü li°llāh yüzi ak alnı açıktır	Çıta/2	hakimāne	-- . / - - . / . -- . / . --	Merhūm Kemāl Beg'in Terk-i Hayātı Eşnāsında İrād Ettiği Nutkudur:
(242) 93b	Hikmet, Deli (XIX.asır)	Şanki geldim de ne buldum bu harāb-ābāda Bezm-i ğamda baña hūn-i ceger oldı bāde Her gün envā°-i belā dürlü cefā āmade °Aleme geldigime ben de peşimān oldum Yine bu hāk-i mezelletde perişān oldum		Muhammes Şarkī/1	hakimāne	.. -- / . -- / . -- / . --	Hicāz-kār Tā°
(243) 94a 94b	Nedīm (1681- 1730) Aṭāyī (?)	Süvār-ı esb-i istiġnā Hān mısın kāfir? Sipeh-sālar-i ceyş mükellef-i İrān mısın kāfir? Bu rütbe zulm idersin mücīd-i tuġyān mısın kāfir? °Taḥammül mülküni yıkdın Hülāġü Hān mısın kāfir° °° Bütün dünyayı yıkdın āteş-i sūzān mısın kāfir°	Tutub tarz-i levendiñ āh efgānıla yaşamışdık Raķīb ile dem-ā-dem °arşa-i cengde çatışmışdık °Aṭāyī ğurbet elinde o zālimle küşmişdik °°Nedīm°-i zārını kāfir esir itmiş iştmişdik° Sen ol cellād-i bī-dīn ü bī-īmān mısın kāfir°	Tahmīs /7	Şuhāne	. --- / . --- / . --- / . ---	Bu şiir Muhammes değil Tahmīstir. Nedīm-i Meşhūruñ Rūs Maḥbūblarına Söylediği. Şiir'in hangi Aṭāyī'ye ait olduğu tespit edilemedi.
(244) 94b 95a	Deli Şā°ir (XIX.asır)	Neydi akşām ki na°rālar kıca mest Bu mıdır neşve-zār bāde-perest	Deme sāķī āsān getir bāde Yaptığın şeyleri getir bāde	Meşnevi/18	Rindāne	.. -- / . -- / . -	Bed-Mest Deli Şā°ir

(245) 95a	Nefî (1672-1635)	Âferin ey rûzigârîñ şeh-süvâr-i şaf-deri °Arşa aş şimden girü tîğ-i şüreyyâ-cevheri	Tîğîñe nola yemin eylerse rûh-i Murtażâ Bir ğazâ itdiñ ki hoşnûd eylediñ Peyğamberi	Qıt'a/2	hakimâne	-- -- / - . -- / - . -- / - . -	1392 senesi Pilevne Muḥârebesinde °Osmân Paşa Ḥazretlerine Şöylenilen Qıt'adır. Qıt'â Ḥaş Ordı-yi Hümâyûn Ser- Kâtibi (Ḥîkmet). Şiir Nef'î'ye aittir.
(246) 95a	Mu'allim Nâcî (1849-1893)	Mişli yokdur ḥüsnünüñ ey Ka'be-i erbân-i dil °Âlemiñ ma'bûdu olurduñ Allâh olmasa		Beyit	şâşikâne müfred	-- -- / - . -- / - . -- / - . -	Müfred (Merḥûm Mu'allim Nâcî) Muallim Nacî'nin şiireleri arasında tespit edilemedi.
(247) 95a	Şinâsî (1826-1871)	Ḥakk Te'âlâ °azâmet °âleminiñ pâdişehi Lâ-mekândır olamaz devletiniñ taht-gehi	Şerer-i heybet-i °ulvîyesidir yıldızlar Añlarıñ şu'lesi gök kubbelerini yâldızlar	Qaşîde/5	hakimâne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	Tevhîd'ül-Cenâb- i Şinâsî
(248) 95b	Mu'allim Nâcî (1849-1893)	Virdim âteş dillere süz-i dil-i âvâreden Eyledim icâd biñ yangın bir âteş-pâreden		Beyit	şâşikâne müfred	-- -- / - . -- / - . -- / - . -	Ateş-pâre
(249) 95b 96a 96b	Mu'allim Nâcî (1849-1893)	Bilsem şu Fevzî neden ğam almış Her nâlesi kalbe dâğ-zendir Feryâd iderek қоşar nedendir Südsüz mı refîksiz mı kalmış	Düşmez bu küyuda kalb-i âġâh Mâdâm ki °âkıbet fenâdır °İndimde Ḥ'udâ bilir fenâdır Bir lahza şafâya mâsivâ-ü'llâh	Murabba/17	şâşikâne	-- / . . - / --	Fevzî

(250) 96b 97a	Mu'allim Nâcî (1849-1893)	Külfet-i ikbâlimden âzâdeyim Rütbe-i şinâs-i revş-i sâdeyim Kimseye yok nâz ü niyâzım benim Öyle esâret neme lâzım benim Ayrılrım biñ dürr-i yek-dânenen Ayrılamam sîret-i merdânenen Terk-i haķîkat eyleyen olmaz mı pest Olmayan insân mı haķîkat-perest Ben ne Mesîhî ne Mesîhâ demim Zevķi haķîkatde arar âdemim	Zulmete aşhâb-i 'amâ bendedir Nûr ise bînâlara tâ bendedir Ölmede gitdikçe draşşende ter Fikr-i münevver baña rehber yeter Mühlik ise ben olayım hâliki Başka tarîķiñ olamam sâliki Olsa cehûlâne cihân düşmenim Münkâlib olmaz yine fikrim benim Ben ne Mesîhî ne Mesîhâ demim Zevķi haķîkatde arayan âdemim	Mu'aşşer/4	irindâne	-. - / -. - / -. -	Ķalender
(251) 97a 97b 98a	Mu'allim Nâcî (1849-1893)	'Aşķ-i fettâna intisâb ideli Âh bilsen ne bî-ķarâr oldım Fırķatiñ eşkimi şarâb ideli Şarâb'ül-leyl ve'n-nehâr oldum	Mey-perestim mûķim-i mey-kedeyim Lâ mekânîleriñ budur vaţanı Niçün muttaşıl mey içmedeyim Getirenden şoruñ cihâna beni	Murabba'/20	şâşķâne	.. -- / .. -- / .. -	Mey-hânedede Bir Söyleniş!
(252) 98b	Mu'allim Nâcî (1849-1893)	Dün işitdim ki ol bî-vefâ düşmen Yeñi bir 'aşîķ eylemiş peydâ Pek uşanmış idim şu gâ'ileden Ben de 'aşķından itdim isti'fâ	Yapma gîsüya i'tibârım yok Şanmasun kendisiyle lâf iderim Bende şüh[û] lâtif kâķül çok Varır anlarla t'îlâf iderim	Murabba'/5	irindâne	.. - - / . . - - / . - -	İsti'fâ
(253) 99a	Celâl (1867- 1912)	Ol perîniñ şanki gizlenmiş hayâli tağlara Ağladım, âh eyledim baķdım şu hâlî tağlara	Bir taşın üstünde istiğrâķa düşmek istedi Zevķ-i vahdet âşnâ kıldı Celâli tağlara	Ķazel/7	şâşķâne	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	(Celâl) Ara nesil şairi Mehmet Celal'dir.
(254) 99a	Vaşşâf 'Abd'ullâh Efendi (?-1761)	Âķir yine hâķ olur bu tenler Bilmem neye kibr ider idenler		Beyit	hâķimâne müfred	-- ./ -. - ./ . --	(...)
(255) 99a	Muallim Naci (1849-1893)	Baķ şan'atına ne 'âlem-ârâ! Baķ ķudretine ne hayret-efzâ!	Baķ mülķüne var mı intihâsı? Baķ 'aķla şıģar mı kibriyâsı?	Meşnevî/2	tevħid	-- . - - / -- . - -	Meşnevî (Mu'allim Nâcî)

(256) 99a	Nevres-i Kadīm (?-1762)	Mizāna ur gör düştüğün aḥbābı, el-ḥazer Rehber taṣavvur eylediğin reh-zen olmasun!		Beyit	ḥakīmāne müfred	--./-.-./-.-./-.-	Müfred [Bir gazelin beytidir.] (Nevres-i Kadīm)
(258) 99b	Şeyḥ Vaşfi (1851-1910)	Vāmıknı aşk-i ciger-süzünü °Azrāya soruñ Cinnet erbābının aḥvālını Leylāya soruñ	Mest-i şevk olduğunun hikmetini Vaşfi 'nin Anılamaz ehl-i riyy sāḳı-i ra'nāya soruñ	Ğazel	°aşıkāne	..--/-..--/-..--/-..--	Toksan üç senesinde şaḥa- ārā-yi intişār olan “Güneş “ nām gaztenin (cild-1- numeri-3) görünen ba°zı edebiyāt: Ğazel (Şeyḥ Vaşfi)
(259) 99b	Mu'allim Nāci (1849-1893)	Hangi °akıl dir ki ancak rāh-i gülşenden geçek Bir de gāfiller! Şu nālişgāh-i şivenden geçek	Çekmeyin isterseñiz da°vā-yı dānişden yine Bir gün ādemler! Mü°eşsir-ḥāne-i fenden geçek	Ğazel/5	ḥakīmāne	--.-/-.-.-/-.-.-/-.-.-	İrşād (Merḥūm Mu'allim Nāci)
(260) 99b 100a	Mu'allim Nāci (1849-1893)	Bir zamāndır oldu cāsūs'ül-leyālī gözleriñ Düşmen-i ḥ°āb itdi her şāḥib-ḥayālī gözleriñ	İnḳitā°-i giryeden ümmid kessuñ merdümān Çünkü kalmaz fitneden bir laḥza ḥālī gözleriñ	Ğazel/7	°aşıkāne	..--/-.-.-/-.-.-/-.-.-	Ser Bālīn-i Cānānda (Mu'allim Nāci)
(261) 100a	Recāi-zāde Maḥmūd Ekrem (1847-1914)	Ben māhdır şanırdım Mihr-i cemālīñizmiş Vaḳti iden de tenvīr Leyli kılan da iḥyā Bā°iş nedir hebūta Bu ḥāk-i ḡam-medāre	Kalb-i laṭifñizde Sevdā mı beslenir yā Nūr-i vucūdunūzla Ḥandān iken şu yerler Siz böyle ḥūn içinde Olmaḳ revā mı āyā	Müseddes/3	°aşıkāne	--./-.-	Ekrem'in- Zemzeme
(262) 110a	Mu'allim Nāci (1849-1893)	İhtirāz-i ta°neden kalmaḳdadır āḥım nihān Bir ḥaḳıḳat kalmasun °ālemde Allāh'ım nihān	Bi°hod eylerdi temāşā-yi cemālīñ °ālemi Dīdelerden olmasañ ey cān-i āḡāḥım nihān	Ğazel/5	°aşıkāne	..--/-.-.-/-.-.-/-.-.-	Muallim Naci

(264) 100b	Saʿīd Paşa-yi Āmidī (1832-1891)	Feyzin ümmīd iden bu dünyânın Germine serdine alışmalıdır	Ğalebe itmek isteyen haşmına Hüner öğrenmeye çalışmalıdır	Қıṭʿa/2	ḥakimāne	.. -- / .. -- / .. -	Saʿīd Paşa-yi Āmidī
(282) 102a	ʿArabzāde ʿAbd’ur-rahmān (1689- 1746)	O rütbe mürtefiʿdir қағр-і бүnyād-і tevāzuʿ kim Riyāz-i cenneti nezzāre қабil tā zemīninden	Ur yine pest ü zerқdır cāh-і ğayyā-yi tekebbūr kim Şeyāfin seniñ laʿn-endāz olur ğayyā zemīninden	Қıṭʿa/2	ḥakimāne	. --- / . --- / . --- / . ---	ʿArabzāde ʿAbd’ur-rahmān Efendi
(283) 102a	ŞeyḡGalib (1757-1799)	Gencīneñ olsam vīrān idersiñ Āyīneñ olsam ḡayrān idersiñ!	Etvār-i çarḡa uy Mevlevī ol Seyrān idersiñ, devrān idersiñ!	Ġazel/5	ʿaşıkāne	--- -- / --- --	Bir Ġazel [ŞeyḡGalib]
(284) 102a	Ḥalid Beg (?)	Bir delikanlıyı ḡarāmīdir diye ḡabşī itdiler Қurtulunca aşmadan ḡaylī şaklamışdır şarāb		Beyit	ḥakimāne müfred	Belirli bir vezni yoktur.	Müfred [Ḥalid Beg] Şiirin ḡangi Ḥalid’de ait olduġu tespit edilemedi.
(285) 102b	Rūḡī (1534- 1605)	Қatl iderdim āsitānında raқīb-і kāfiri Cāʿiz olsa Kaʿbede [ger] ḡunzırı қurbān eylemek		Beyit	ʿaşıkāne müfred	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	[Rūḡī] Baġdātılı Rūḡī’nin ve bu mahlası taşıyan diġer şairlerin şiiirleri arasında tespit edilemedi.
(288) 102b	Nāḡifi (öl. 1738)	Mirāte baқma bir iki ġün eyle tecrūbe Şabr eylemek fīrāқına müşkil deġil midir?		Beyit	ʿaşıkāne müfred	.. - / - - - / . - - / - -	

(289) 102b	Nevʿī (1534-1599)	Māye-i nakd-i hayāt olsa eger dīdārī Ölümündür benim ağıyar ile görmek yarı		Beyit	ʿaşıkâne müfred	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	
(290) 102b	Caʿfer Çelebi (1452- 1515)	Seni görmekden ise mahrem olaydım kâşkî Gelmeyeydim (bu) ʿāleme maʿden olaydım kâşkî		Beyit	ʿaşıkâne müfred	-- -- / - . -- / - . -- / - . --	
(296) 102b	Hâlet (?)	Sen de bul sencileyin sen gibi bir yâr da gör Sana derdim diyemem gel yüregim yar da gör		Beyit	ʿaşıkâne müfred	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Hâlet Paşa ve Hâlet Efendi divanlarında bu şîir mevcut değildir.
(297) 103a	Koca Râgıb Paşa (1699- 1763)	Bir kere tokunsañ teline sâz-i derûnuñ Bîn dürlü nüvâzişle düzelmez büzülnünce		Beyit	hâkimâne müfred	-- . / . - . / . - . / . - .	
(300) 103a	Pertev (1746- 1808)	Sen de bir sen gibi bî-merhamet âfet bulasın Baña rahm eylediğin mertebe rahmet bulasın		Beyit	ʿaşıkâne müfred	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Muvakkıtzade Pertev'dir.
(302) 103a	Pertev (1746- 1808)	Bizim aʿdâdan o mağdûr olur inşallâh Bize rahm itmeye mecbûr olur inşallâh		Beyit	ʿaşıkâne müfred	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Muvakkıtzade Pertev'dir.
(303) 103a	Koca Râgıb Paşa (1699- 1763)	Haste-i ʿaşakına bir nîm nigâh eylemediñ Çeşm-i bî-mârın ebed görmeye rûy-i şîhhat		Beyit	ʿaşıkâne müfred	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	

(304) 103a	Koca Ragıp Paşa (1699- 1763)	Dil ki mecrûh ola memnûn-i nevâziş olmaz Zahmî âyineniñ eyler mi kabûl-i merhem		Beyit	âşikâne mîfred	.. -- / .. -- / .. -- / .. -	
(307) 103b	İbn-i Haldûn (1332-1406)	Hel re'eyte tû'libeten Tetbeuhâ sevlebeten Tekûlu terelel terelellî		Müselles	hezl	Belirli bir vezni yoktur.	İbn-i Haldûn'ın
(308) 103b	Şâfi (?)	Devlet-serây-i dil-bere bir pâre bakdım ağladım Revzânlara eyvânlara divâre bakdım ağladım	Şâfi bu dâr-i pür-sükûn ol manzar-i firâkat nemût Olduysa da dâğ-i derûn yok çâre bakdım ağladım	Ğazel	hakimâne	- . -- / - . -- / - . -- / - . -	Şâfi'nin Tal'ât Beg'e Bir Mektûbu, Üsküdarlı Muştâfâ Şâfi olabilir.

2.7.2. Mahlassız şiirlerin sistematik tablosu²⁰

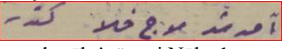
Sıra no. Yaprak no.	Mahlaş	Mahlaş beyti / bendi	Mahlaş/Mahlaş beyti / bendi	Nâzım şekli / birimi	Nâzım türü	Vezni	Açıklamalar
(8) 4b	-----	Ne idi bu vücūduñ zât binâsı temeli Ğâfilîñ cem'ini bâzâr itdik öyle kömeli Sâde gevherle yükletsen nice yüz biñ cemeli Hâlet-i mevte irişdikde o dem neylemeli Bilür iken ne çekersin sen bu tül-ı emeli Kişiniñ çekdiği kendi 'amelidir 'ameli	Kişiniñ itdigini kendine tağ taş idemez Ne ehibbâ ne karındaş ü ne yoldaş idemez Bir dânişmağla varup müşkilini fâş idemez Böyle gâfletde iken kimse anı baş idemez Bilür iken ne çekersin sen bu tül-ı emeli Kişiniñ çekdiği kendi 'amelidir 'ameli	Müseddes/2	süfyan	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(13) 7a	-----	Beyt-i rahmândır yüzün 'aynıñ iki kandil-i nûr Çâr 'anaşırdañ giyüb bir tön itdiñ amdan zühûr	Ğayrıya bakma şakın meyl mişâlin yâre bak Hakkı âdem âdemi Hâk bilmeyen eyler kuşûr	Ğazel/7	süfyan	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Divân Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(18) 9a	-----	Mahlûkı hâk itmeden hâk itdi rızkın ibtidâ 'Âlemiñ Hâlıkı hem Rezzâk-ı 'âlemdir H'udâ Sen gine lutf ü kerem-kân-ı kereminden dile Rağm ider elbet saña ister Rağmândan dile Cümleye taksim olan (ol) nağnu kesemnâdan ğidâ Ger bu gerçeklik yolında 'aşık ol it cân fedâ	Çeşm-i a'mâlar yakîn olmaz bu mevki'den cüdâ Şem'a-i nûr-i hakikatden al ['ârif] sen ziyâ Bilmeli şâh-i velâyetdir 'Alî El-Murtazâ Vâşıta eyle Şeff'ül-Mürseli kıl pîşevâ Muğre-i tilkevi terk it şiir-i sayebânı tut Rişte-i za'îfi elden koy kavî zencîri tut	Müseddes/2	Merşiy	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Hü Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

²⁰ Toplam 62 mahlassız şiir vardır. Bunların çoğu beyittir. Mahlassız olup araştırmalar sonucu şairi tespit edilen şiirler bu tabloya eklenmemiştir.

(19) 9b	-----	Müşkildir ey dil çekmeyen bilmez nedir bu derd-i ser Küşe-i vahdetde cânâ seçmez oldu dîdeler	Şıdk ile bel bağlayım [hem] ol Hâbîbü'llâha men Olmadı bir yüz sürem Ka'be-i Beytu'llâha	Ğazel/7	şâşıkâne divân	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	Dîvân Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(21) 10b	-----	On sekiz biñ 'âleme H'udâ virdi cân aqçesiz Gün-be-gün rızk-ı cedîd vermekde el'ân aqçasız Koydı bir kandîl-i berk içre Hâbîbiñ nûrını Rûh iken ervâhda eyletdi seyrân aqçasız	Himmeti dergûs iden ehl-i dile budur cevâb Dünyâyı zulmetden halâş itdi şems ü mâh-tâb Biri İncil biri Furkân biri Zebûr çâr kitâb Haq Hâbîb'in destine tām girdi Qur'ân aqçasız	Murabba°/5	süfîyâne divân	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	Dîvân Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(24) 11b	-----	Şun°-ı Haq icâdidir nüsha-i icâd ammâ Aña şîrâze Nebî [-dir evvelâ] bir de velî	Biri ma'nâ-yi Şameddir biri ma'nâ-yi Ehad Yek vücûd 'âlem-i vahdetde Muhammedle °Alî	Kıt°a/2	süfîyâne	. . -- / . . -- / . . -- / . . -	[Kıt°a] Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(33) 17b 18a	-----	Cihân bir resîde-i 'âlemdir gelen kalmaz giden gelmez Bu ahvâl-i muqaddemdir gelen kalmaz giden gelmez Behr kim nesl-i insândır gelen kalmaz giden gelmez Gerek şâh-i mu'azzemdir gelen kalmaz giden gelmez Felek seyyâh-i 'âlemdir gelen kalmaz giden gelmez Misâfirhâne bir demdir gelen kalmaz giden gelmez	İderken ins ile cinnîye oldu hükm Süleymânı Ve lâ çeşîd ile Kârûn fağfûr hâkânı Düşüb Taşrat ile Bokrat [û] Eflâtun[û] Loqmânı Ki bunlar [dañi] bulmadı ecel derdine dermânı Felek seyyâh-i 'âlemdir gelen kalmaz giden gelmez Misâfirhâne bir demdir gelen kalmaz giden gelmez	Müseddes/4	süfîyâne semâ'î	. --- / . --- / . --- / . ---	Semâ'î Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(38) 21a 21b	-----	°Aşık olan bu fenâ dünyâyı mehcûr eylesün İtmesün meyl-i muhabbet kendini dür eylesün	Yâ İlâhî cümlemiz nefsiñ hevâsından emîn Eylegil bezm-i elestden nûş-i kâfûr eylesün	Ğazel/5	süfîyâne	-. -- / - . -- / - . -- / - . -	Ğazel Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(39) 21b	-----	Açılsam gönca-ves halkıñ arasında bî-edeb dirler Sükût itsem mecâlisde şaklıdır pür-ğadab dirler	Bir yâ iki yobaz bulsam görüşsem dâ'im anlarla Cezâsıdır çeksün anıñla bulmış kelbi kelb dirler	Ğazel/4	hicviye	. --- / . --- / . --- / . ---	Hû Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

(40) 22a	-----	Demdir ey dil alayım destime levh ü kalemi Şür-i mâtem ile tecdîd ideyim köhne gamı	Gitdi feryâd iderek hasretle mevsim-i ‘ayş Ağla ey dîde ki kan ağlamanın geldi demi	Ğazel/6	Mersiye	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Mersiye Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(44) 23a	-----	Āmentü diyüb Hakkā imān itdik Erenler yolına lâ-şekcesine	Er evlâdı eriz gerçekcesine Şüfi ‘inâd ider eşekcesine	Koşma/4	Kalenderâne	-- ./ . -- ./ . -- ? 6+5=11’li hece vezni ?	Hû Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(60) 32a	-----	Olma dilteng-i kader vaktiñi şādâne geçir Kılma bî-tâb heves-i ‘ömrüñi rindâne geçir	Eyle tahşîl-i hüner tırma şaķın ‘âlemde Kendi nokşanını bil gayrıyı bir yana geçir	Ğazel/4	İhakimne	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Ğazel Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(62) 33a 33b	-----	Hâķ bu şeb gönderdi kevne li-raḥmeti O giderdi yer yüzinde ebr-i şîrk-i zulmeti	Yâ Resûlu’llâh bu ‘abd-i daḥîl ü şâ‘iliñ Bârgâh-i raḥmetinden ister ‘afv ü raḥmeti	Kaşîde/12	Na‘t	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Na‘t-i Nebî Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(70) 36b 37a	-----	Fedâ kıldım şehîd-i Kerbelâ rāhında cān virmek Göñül abdāl-i ‘aşķ olmuş diler menziline irmek Münâcatım benim yâ Rab cemâlin vechini görmek Ḥabîbiñ aşķına her dem murâdım senden istemek Haram itdiñ baña leyl ü nehârı mülki küstürmek Düşer mi şânına şāhım beni böyle süründürmek	Benim maķbûl-i bî-çâre ki şerḥ itdim bu eş‘ârı Rusûm-i ‘ilm-i ḥikmetden ki fehmi itdim bu esrârı ‘Aceb bir ben miyim pür-ğam[bu dünyânın] ḥisâr vârı Devâsız derdime dermân ki bilsem eyleyim bârî Haram itdiñ baña leyl ü nehârı mülki küstürmek Düşer mi şânına şāhım beni böyle süründürmek	Müseddes/4	Mersiye	. ---/ . --- / . --- / . ---	Semâ‘î Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(72) 37b 38a	-----	Zîr-i pâyâda olub rütbe-i bālâyı gözet Yûri var imdi yine meşreb-i ‘anķâyı gözet	Sen hemân ḥâline şükreyle o bilür açı toĝı Tevekkeltü ḥaşbûne’llâh ‘alellâh okı	Ğazel/4	Süfîyâne divân	.. -- / .. -- / .. -- / .. --	Divân Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

(76) 39b 40a	-----	Bakdıkça güzel gözleri mestâne toyulmaz Ol gönca dehân lebleri mercâne toyulmaz	Mevzûnı güzel şoyunub ol koynuma gire Şardıkça beyâz-ı ten-i uryâna toyulmaz	Ğazel/5	şuğâne	-- / .- - / .- / . --	Kalenderî Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(81) 41b	-----	Noktanın sırrına vâkıf olalı Zıkr ü fikrim oldı bād-i bi'smi'llāh Vücudum ʿilmü'l-esmā bileli Her taraftan refʿ oldı şümme vechü'llāh	Mîrʿāt-i derd-menddir dir havle'l-celîl Ğammım kesildi tākātım kalîl Mahremler hakkında buyruldı delîl Geldi lâ teknetü min rahmeti'llāh	Koşma	İlahî- Nefes	6+5=11'li hece vezni	Hû Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(83) 42b	-----	Dest-i men est dâmen-i tû yâ ʿAlî meded Ez cân ü dil ğulâm-ı toyem ʿAlî meded	Hâricîniñ cânı ur reh-i penc urdum çün esed İsterim kanı Hüseyni Yâ ʿAlî senden meded	Kıtʿa/3	Merşîye	-- / .- - / .- / . --	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(113) 554a	-----	Dirîğâ ehl-i aşkıñ boynuna bir lāle taqmışlar Muhabbet zencîridir şanma ki hâlîhâle taqmışlar		Beyit	ʿaşukâne Müfred	. --- / . --- / . --- / . ---	Müfred Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(116) 55a 55b 56a	-----	ʿĀlem keşretinde kalma ey gönül gel bî-ıhtûr Yevme tüblâ olmadan cehd eyle nefsiñ başını ur Kendini bilmekdir ancak âdeme hayrû'l-umûr Gör ne yüzden görünür derde düşer ehl-i kıbûr El-tenâdî li'l-münâdîler midir çalındı şûr (Eyyûhe'n-nâs[î] a'lemü) hâzâ budur yevmü'n-nüşûr	Bidiren erbâb-i ʿirfâna bu remzi hel eṭâ Bilmez iseñ va'deyi heyhât kaldıñ mutlakâ Emr-i künden on sekiz biñ ʿâlemi kıldı nümâ Gel delâlet perdesin çâk eylemeyen görmez âtâ El-tenâdî li'l-münâdîler midir çalındı şûr (Eyyûhe'n-nâs[î] a'lemü) hâzâ budur yevmü'n-nüşûr	Müseddes/6	süfîyâne	. . -- / - . -- / - . -- / - . --	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(123) 58a 58b	-----	Tâlibâ gel lâyı ıskât eyleyüb illâyı bul Gıc bu keşret ʿâlemiñden vahdet-i kübrâyı bul	Murg-i cânândan haber almak dilerseñ (...) Gir gönül kâfında per ü bâl açan ʿanķâyı bul	Ğazel/6	süfîyâne	. . -- / - . -- / - . -- / - . --	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

(133) 62b	-----	Muhammed ‘Aliden hüruc eyledim Hünkâr Hâcî Bektaş-î Velî pîrimiz ‘Askerî müsemmadan dülûh eyledim Yüz biñ vezîr deger bir serserîyüz biz	Râviyâ bilinmez bizim aşlımız Yüz dört kitâb olmaz bizin faşlımız Gürûh-i nâcîdir bizim neslimiz Mehdi ‘Alî Resûl bizim şoyumuz	Koşma/3	İlahî-nefes	6+5=11’li hece vezni	Hü Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(141) 67a	-----	Şabâh oldı tülû‘ itdi gün gibi nûr ziyâ göster Dil-i ğam-gîn-i ‘aşıka cemâlinle şafâ göster	Taḥammül idemem Yâ Rab ğam-i hicrânı gösterme İlâhî pâdişâhımla baña her dem likâ göster	Ġazel/4	Semâ‘î	. ---/ . --- / . --- / . ---	Semâ‘î Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(145) 68b 69a	-----	Kuşâd eylesem ḥam-hâne-i şâhib-i futûḥ olsam Ḥamûş itsem hezâr[ân] yaz ile mest-i şubûḥ olsam Yine her bir nefesi Ḳarîn-i genc-i Ḳârûn zevk-yâb-i ‘ömr-i Nûḥ olsam Şadâ-yi rûḥ-i dil-perver irişse süy-i batmadan Bıraksam ḳalıbı uḫrâma ben ânide rûḥ olsam	Yine zerîn kadeḥle lâleden bir bezm idüb peydâ Bahâr eyler şikeste tevbe-i meyde nasûḥ olsam Zenân Hâcî olan ser-nâmede iffetlû olmaḳdan Yazalım ‘arz-i ḥâl-i dil-berân üzre bedûḥ olsam Şadâ-yi rûḥ-i dil-perver irişse süy-i batmadan Bıraksam ḳalıbı uḫrâma ben ânide rûḥ olsam	Müseddes/2	Semâ‘î	. ---/ . --- / . --- / . ---	Semâ‘î Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(151) 70b	-----	Uyan artık [yetiş] ey Ḥazret-i ‘Osmân ebu’l-himmet Yetiş imdâdına yine bî-kes ḳalan erbâb-i îmânîñ	Uyan da gör ne ḥâle geldi te’sîs ettigîñ devlet Yetiş kim ser-nigûn oldu livâ-yı nuşret-i millet	Ḳıṭ‘a/2	ḥakîmâne	- . - / - . - / - . - / - . -	(Bursa’da defin-i ḥâk-i ‘ıtır-nâk olan ‘Osmân Ġazî Ḥazretleri’niñ türbelerine ta‘lîḳ ettirilen)
(152) 70b	-----	Kişi hiç görmemiş mekteb ne bilsün kimdedir mezheb Eşek altun külah giyse gene merkeb gene merkeb		Beyt	ḥakîmâne müfred	. ---/ . --- / . --- / . ---	Kemal Paşazade ve Ziya Paşa’nın benzer beytleri vardır. Bu şiirin müellifi tespit edilemedi
(153) 70b	-----	Ne ḳadar terbiye itseñ bed-aşıl olmaz edîb Âdemiyet dâd-i Ḥâḳdır herkese olmaz naşîb		Beyt	ḥakîmâne müfred	. ---/ . --- / . --- / . ---	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi

(257) 99a	-----	A'mâr-i beşer her dem her lahza bulur noķşân Âşârı da fânîdir anlarda da var pâyân Bir yandan olur peydâ bir yandan olur pinhân Kendi gibi devrânı bitmekde şanır insân		Murabba° /1	merşiyeye	-- / - - - / - - - / - -	Muhammes Merşiyeye Bu şiirin müellifi tespit edilemedi
(172) 73b	-----	Her kim ki vaţana naţar-ı haķâretle baķar.!!! Kûr olur dîdesi görmez ebedî vaţan		Beyit	hakimâne müfred	. . - - / . . - - / . . - - / . . -	(Mechûl) Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(177) 73b	-----	Ümîdsiz insân buķârsız makine gibidir.		Beyit	hakimâne müfred	Belirli bir vezni yoktur.	(Mechûl) Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(192) 76b	-----	 Sende bu iķbâl var iken ‘aşrın zû’l-karneynisin		Beyit	aşıkâne müfred	. . - - / - . - - / - . - - / - . -	Diger Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(193) 77a	-----	Olmasam ben yâr ‘âşıksız kalır Kim s.k.r Leylâ’yı Mecnûn olmasa		Beyit	hakimâne müfred	. . - - / - . - - / - . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(226) 91a	-----	Miyânından haķer şordum didi ol gözleri âhû: Verâsı kûh-i billûra çıkar bir ince yoldur bu!		Beyit	şulhâne müfred	. - - - / . - - - / . - - - / . - - -	(Diger) Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

(238) 93a	-----	Kocalmaz defter-i ʿömri heşāb olmaz zamānsiñ sen Ne gençler ne pîrler mahv eylediñ hālā civānsiñ sen		Beyit	hakimane müfred	. ---/ . ---/ . ---/ . ---	Beyt Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(265) 101a	-----	Biz merkeziz ʿaskerligimiz bir kırı şandır Ğavğā günü efrādımız evlerde nihāndır	ʿAskeri olduğumuz cümleye maʿlūm İzhār-i şecaʿāt kim ider? Yalandır yalandır	Ğazel/12	hakimane	--./--./--./--.	(...)[Lāedrī] Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(266) 101a	-----	Merd iseñ nā-merde hiçbir şey içün itme ricā Toğru ol kārında dāʿim Hākka eyle ilticā		Beyit	hakimane müfred	--./--./--./--.	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(267) 101a	-----	Kim ki Biʿsmiʿllāh ile bir käre eyler ibtidā Hayr ile itmām ider ol kārı elbet Hʿudā		Beyit	hakimane müfred	--./--./--./--.	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(268) 101b	-----	Ğadr iden hem cinsine dāʿim iden cevr ü ezā ʿĀkıbet dūcār olur ol da cefāya hākezā		Beyit	hakimane müfred	--./--./--./--.	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(269) 101b	-----	Ğayrıya her kim iderse iftirāya iştirā Digeründen beklesün ol da büyük bir iftirā		Beyit	hakimane müfred	--./--./--./--.	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(270) 101b	-----	Şanmasun zālīm kılur dünyāda fiʿli bī-cezā Cürmi miqtārı olur elbet(te) mūcāzāta sezā		Beyit	hakimane müfred	--./--./--./--.	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(271) 101b	-----	Eyleme şekvā felekden bekleme ʿavn ü vefā Cevre ʿāşıktır ider şekvāya karşı bīn cefā		Beyit	hakimane müfred	--./--./--./--.	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(272) 101b	-----	Cefāsın çekdiğin degmez bu dünyā Seni aldatmasun evhām ü hulyā		Beyit	hakimane müfred	. ---/ . ---/ . --	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

(273) 101b	-----	Kārger olmadı derd-i dīle bīn dürlü devā İktizā eyledi bī-çāreye tebdīl-i hevā		Beyit	hakimane müfred	.. -- / . . -- / . . -- / . . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(274) 101b	-----	Māl Kārūnı idenmiş olsa şah-i mürtekib Şanma rāḥatdır o bī-çāre hemīşe muẓtārib		Beyit	hakimane müfred	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(275) 101b	-----	Düşmeniñ olsa mekānı dā'imā zīr ü zemīn İhtiyātı koyma elden olma mekrinden emīn		Beyit	hakimane müfred	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(276) 101b	-----	Viremez rütbe saña sāde sarıklı cübbe Hüner ü 'ilm ü faẓilet dedir rütbe		Beyit	hakimane müfred	.. -- / . . -- / . . -- / . . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(277) 101b	-----	Kim iderse hırş ile 'açgözlülükle imtizāc Mālī Kārūna yetişse gitmez andan ihtiyāc		Beyit	hakimane müfred	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(278) 101b	-----	Bir şomun ekmek için gitme le'ime kesme ser Dāmen-i şa'ye yapış elbet bulursuñ sīm ü zer		Beyit	hakimane müfred	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(279) 101b	-----	Şakla sırrıñ itme hīç bir kimseye sen keşf-i rāz Çünkü soñra şakla dirsıñ şaklamaz eyler āvāz		Beyit	hakimane müfred	.. -- / - . -- / - . -- / - . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(280) 102a	-----	Şakın nādāna izhār eyleme esrārı ey dānā Sukūt it nezd-i cāhilde ḥamūş ol sen kitāb-āsā		Beyit	hakimane müfred	. --- / . --- / . --- / . ---	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(281) 102a	-----	Ref' itdi kaẓā 'aksimi mir'āt-i ḥayālden Bağ var mı bu āyīnede hīç nām ü nişānım	Tākāt mi gelür laḥzaya bīn derd ü belāya Ḥāk oldı beden kalmadı tedbīr-[i] tūvānım	Kıt'a/3	hakimane müfred	.. -- / . . -- / . . -- / . . -	Bir Seng-i Mezār[Kıt'a] Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(286) 102b	-----	Zāhid sen eger şubḥa-i şad-dāne çekerseñ Biz de çekeriz her gice bir bīnligimiz var		Beyit	hakimane müfred	.. -- / . . -- / . . -- / . . -	Müfred Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(287) 102b	-----	Tālīr midir tā ezelden her işim bozğun düşer Şāhine kırsam duzağı bahtıma kuzğun düşer		Beyit	hakimane müfred	.. -- / . . -- / . . -- / . . -	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

(291) 102b	-----	Bir nigāha kā'il olmam yok mıdır bir harf atış Sāde çeşm-i mestine mahşüş mı böyle yan bakış Yoksa 'işyânım mı (söyle) efendim nedir bu kaç çatış		Müselles	şâikâne	--/--/--/--/--/--	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(292) 102b	-----	İklīm-i hüsnūn bir 'ādil şāhı Māllā lütfen gönlümün pād-şāhı		Beyit	şâikâne müfred	--/--/--/--	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(293) 102b	-----	Vakti geldikde baña rām oldu Ne yaman yerde gün aqşām oldu		Beyit	şâikâne müfred	--/--/--/--	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(294) 102b	-----	Fark olunmaz bir bahāne ucına ur nesi var Kākülūn ile karışık gönlümün da'vāsı var		Beyit	şâikâne müfred	--/--/--/--/--/--	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(295) 102b	-----	Çande bir dāmeni tıtdumsa rakībīn eli var Tolaşır biñ kadar ardında gezer engeli var		Beyit	şâikâne müfred	--/--/--/--/--/--	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(298) 103a	-----	Ey dil heves-i dil-berimin nāza mi düşdün Şad hayf saña ol sitemi-sāze mi düşdün	Ser-menzil-i maqşūda irişmek hevesiyle Şahra-yi muhabbetde tek ü taze mi düşdün	Kıt'a/2	şâikâne	--/--/--/--/--/--	Kıt'a Bu şiirin müellifi tespit edilemedi
(299) 102b	-----	Fırkatīnle seyrimde gelirdi sevdā-yi cünün Āteş-i hecrīn ile tırmaz yanar dā'im derün	Şerbet-i vaşlīnla şimdi hastaya dermān kıl Āteş-i hecrīn ile durmaz yanar dā'im derün	Ġazel/7	şâikâne	--/--/--/--/--/--	Ġazel Bu şiirin müellifi tespit edilemedi
(301) 103a	-----	Çekmedi hañçerini sīne-i mecrūhumdan İttigi cevri o şühçeker inşāllāh		Beyit	şâikâne müfred	--/--/--/--/--/--	Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.
(305) 103b	-----	Tal'at-i didārına bī-çāre dil meşhūrdur Çünkü yarım pek güzeldir gözleri mahmūrdur	Vuşlatından hayli demdir dūr ider üflādesin Şīve-i sevdā-perestī bence pek meşhūrdur	Kıt'a/2	şâikâne	--/--/--/--/--/--	Kıt'a Bu şiirin müellifi tespit edilemedi
(306) 103b	-----	Parasız Cemşīd olursa kimse bakmaz yüzüne Ma'rifet māñgīze(*)degmez chl-i zer devrānıdır		Beyit	şâikâne müfred	--/--/--/--/--/--	Müfred Bu şiirin müellifi tespit edilemedi

2.6.3. Mensur metinlerin sistematik tablosu

Sıra no. Yaprak no.	Müellif	Eser adı	Metnin Başı	Metnin Sonu	Konu	Açıklamalar
(205) 80a 80b	Şa'dî	Mektüb	Selânikden Efendimiz! Şu maḥzûn ḡazelimiñ ḥoşa giden eşerlerden olmadığını i'tirâf ile berâber...	Binâberîn ḡazelimiñ “Tercümân-ı Ḥaḳîḳat'e” yâḥûd eliñiz altında bulunan “Âfâḳa” dercini temennî iderim.	Sadî Bey Naci'ye şiirleri hakkında MuallimNaci ile hasbihâlde bulunuyor.	Müdür-i Mekteb-i “Oŝmânî Şa'dî
(207) 81a	Mu'allim Nâcî (1849-1893)	Mektüb	Maḥzûn ile tavşîf buyurduḡuñuz şu ḡazel mâ'il-i âheng-i ḥüzn olan taḃî'atleri teşâdüfî bir hem-zebân-i ḥâl-âŝinâ bulmuş kadar maḥzûn idecektir.	Envâr ü efkârıñızdan istitâreye sahâi'f-i Tercümân her zamân hâzırdır. Âfâḳ ise öyle parlak âşâr içün dâ'imâ açıktır.	Naci'nin, Ahmed Hamdî Bey'in ŝairliğini övdüğü ve şiirlerini yayınlamaktan duyduḡu memenuniyetini ifade ettiḡi bir mektubudur.	Tercümân-i Ḥaḳîḳat
(211) 84b	Mu'allim Nâcî (1849-1893)	Mektüb	Bir zamân miḥnet-âzmâ-yi ḡurbet iken: [Burada bir kıta vardı. Alta alındı] Nevâ-yi dil-süzıyla i'ân-i te'eŝŝür itmiş ve az ŝoñra hem-zebân kıyâsı itdiḡi âdemlerden biñ dil-şiken söz işitmiş olan ...	Mes'ûd şimdi Ḥamdî Beg Efendî gibi arkadaşlara mâlik bulunduḡu için ne kadar şükr ü iftiḥâr itse çok degildir.	Naci'nin, Ahmed Hamdî Bey'in dostluḡundan memenuniyetini ifade ettiḡi bir mektubudur.	Tercümân-i Ḥaḳîḳat [Muallim Naci'nin bir mahlası da Mes'ûd-i Ḥarâbâtî'dir]
(215) 87a 87b	Mu'allim Nâcî (1849-1893)	Mektüb	Müşârü'n-ileyh ḥazretleri gibi her bir eşeri (İnne mine'ŝ-şi'rü'l-ḥikmeteh) me'âlini göstermekde olan....	E'âzım-ı şu'arâdan ferîk se'âdetlu Kâzım Paşa ḥazretleri tarafından Tercümân-ı Ḥaḳîḳat ḡazetesine irsâl buyurulmuŝdur:	Naci'nin Musa Kazım Paşa'nın bir şiiriyle ilgili görüşlerini havi mektubudur..	(Tercümân-i Ḥaḳîḳat)

(216) 87b 88a 88b	Kazım Paşa (1821- 1890)	Mektüb	Efendim! Şehr-i Ramazân-i Şerîfîn evâsıtından beri nâ-mizâc olub henüz taḥşîl-i berd-i tâm.....	Tenşîb buyurulduğı hâlde ğazete-i ʿâlılerine derc ü taḥrîrini istirḥâm ü ricâ eyleyüp teveccühât-ı celîlerini istidʿâ itdim.	Musa Kazım Paşa'nın; Nacî'nin tesiriyle yazdığı ve ona arz ettiği şiiriyle ilgili düşüncelerini havidir.	Tercumân-i Ḥaḳîḳat
(218) 88b	Muʿallim Nacî (1849-1893)	Mektüb	Müşarü'n-ileyh ḥazretleri gibi medâr-i iftiḥâr- i millet olan bir büyük şâ'irin lisânından böyle bir...	Zât-ı ʿâlî-yi belîġânelerine kemâl-i taʿzîm ile taḳdîm-i şükrân ve ḳarîben kesb-i ʿâfiyet-i kâmile buyurmaları duʿâsıyla tezyîn-i zebân eyleriz.	Nacî'nin Musa Kazım Paşa'nın iltifat dolu mektubuna şükranlarını ifade ettiği mektubudur.	Tercumân-i Ḥaḳîḳat
(263) 100b	Muʿallim Nacî/De Leyl (1849-1893)	Çeviri nesir	Allâh Heyʿet-i ḥayret-fezâ-yi kâ'inâta baḳ. Ne bedîʿ bir nâ-mütenâhîlik arz idiyor!	Bütün mevcûdât maġlûb-ı iḳtidârındır. Bir bâhr-i bî-kerândır ki mâsivâsı müstaġraktır?	Nacî'nin De Leyl'den çevirdiği, Allah'ın varlığını ve birliğini anlatan bir tevhiddir.	[De Leyl]iñ Bir Manzûmesi:] [Muallim Naci]

1.7. Mecmuada Yer Alan Şairler

Mecmuada, XIII-XIX. asırlar arasında, klasik edebiyatın başlangıcından nihayetine kadarki zaman aralığında yaşamış 116 *şaire/sanatkâra* yer verildiği tespit edilmiştir. Fuzulî, Nesimî, Nedîm, Nabî usta şairler; Derdli, Tûrabî, Niyazî gibi tasavvuf şairleri; Şinasi, Namık Kemal, Muallim Naci, Ziya Paşa, Recaizade Mahmut Ekrem gibi modern Türk şiirinin öncü isimleri ve o dönemde yazdıkları şiirleri neşredilmesi için gazetelere özellikle Muallim Naci'nin idaresindeki dergilere gönderen Ahmed Hamdî Beg, Harputlu Hayri, Eczacı Ahmet Refik gibi Tanzimat'ın ve ara neslin divan şairleri bu şairler arasındadır.

Şairlere verilen ağırlık dengeli değildir. Bazı şairlerin sadece bir mısrasına yer verilirken bazılarının şiirleri büyük bir yekûn teşkil etmektedir. 32 şairin birden fazla şiirine/yazısına, 83 şairin birer şiirine/ yazısına yer verilmiştir. Muallim Naci hem şiirlerinin sayısı hem hacmi cihetlerinden şiirlerine en çok yer verilen şair ve yazardır. Namık Kemal, Derdli, Zihnî-i Çermikî, Viranî, Niyazî-i Mısırî, Sırrî, Tûrabî, Ragıp Paşa mecmuada ağırlıkta olan şairlerdir. Fuzulî, İbrahim Halvetî ile Viranî'nin mükerrer olarak verilen birer şiirleri ve Sa'îd Paşa'nın mükerreren verilmiş tek şiiri de sayıya dâhil edilmiştir.

Müstensih bazı şiirlerde mahlasların hemen üst taraflarına uzun bir med çizgisini andırır bir çizgi çekmiştir, bazılarında ise bunu yapmamıştır. Bazı beyitlerin ve şiir parçalarının altına ait olduğu şairin mahlas ya da ismini yazmıştır. Ancak pek çok şiirin müellifi hakkında hiçbir bir kayıt düşmemiş, isim de mahlas da vermemiştir. Bu durum müstensihin; şiirin mahlas beytini mecmuaya almaması, mahlas/ismi belirtmemesi ve nazım şekli ile yazıldığı dönem itibarıyla şiirin mahlas taşımaması ile ilgilidir. Yapılan araştırmalar neticesinde bu durumdaki şiirlerin bir kısmının müellifine ulaşıldı ve bunlar ilgili yerlere kaydedildi ancak yapılarına araştırmalarda bir kısmının müellifi hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamadı. Şayet bunlar bilinseydi değerlendirmeler daha net ve farklı olabilirdi.

Müstensih şiirlerin müellifini verirken dikkatsiz davranmış ve şiirleri gerçek müelliflerinin dışındaki şairlere atfetmiştir. Mecmuanın ilk şiirinin başında Kadri Beg, mahlas beytinde ise Ğafûrî yazılmıştır. Yapılan araştırmalarda bu şiirin Gafurî Mahmud Efendi'ye ait olduğu tespit edilmiştir. 245 numaralı şiir Nef'î'nin meşhur bir kasidesinin beyitleri olmasına rağmen Has Ordu-yı Hümayun Ser-kâtibi Hikmet

isminde bir şahsın bir kıt'ası olarak verilmiştir. Pîr Sultan'a ait bir şiir Kul Mustafa tapşırmasıyla verilmiştir. Nabî'nin bir beyti Namık Kemal'e ait olarak verilmiştir. Bir beytin ise bir mısrası Cevrî'ye bir mısrası Nefî'ye aittir fakat beytin altına Cevrî yazılmıştır. Bu yanlışlar tespit edildiğinde gerekli değişiklikler yapılmış ve bunlar dipnot olarak düşülmüştür.

Mecmuada yer alan 7'si mensur, 301'i manzum olmak üzere toplam 308 metnin şairlere/yazarlara göre dağılımı şu şekildedir:²¹

Muallim Nâcî (17)²², Nâmık Kemâl (21), Derdli (11), Fuzûlî (7), Zihnî-i Çermikî (7), Râgıb Paşa (6), Ziyâ Paşa (5), Vîrânî Abdâl (5), Tûrâbî (5), Nesîmî (4), Nâbî (4)²³, Şeyh Galîb (4), Sırrî (4), Ferdî (4), Ahmed Hamdî Bey (4), Sâfî (3), Nedîm (2)²⁴, Hilmî (3) Niyâzî-i Mısırî (3), Kâzım Paşa (3), 'İzzet (3), Şem'î (3), Kuddûsî (3), Ahmed Refîk (3), Zâtî (2), Mevlânâ (2), Ednerunlu Vâsîf (2), Hayâlî-i Şems (2), Zihnî-i Bayburdî (2), Şinasî (2), Şeyh Vasfî (2), Gedâyî (2), Noksânî (2), Vefayî (2), Kemâl Paşazade (2), Saîd Paşa-yi Âmidî (2), Bâkî (1), Askerî (1), İbn-i Haldun (1), Resmî (1), Eşrefoğlu Rûmî (1), Cafer Çelebi (1), Nev'î (1), Pîr Sultân Abdâl (1), Seyyid Nizâmoglu (1), Şemsî (1), Fevrî (1), Rûhî (1), İşretî (1), Nefî (1), Cevrî (1), Arabzâde Abdurrahmân (1), Kalender Çelebi (1), Nevres-i Kadîm (1), Nakşî Alî (1), Nakşî İbrâhîm (1), Gulâmî (1), Cevâbî (1), Gafûrî (1), Nâhifî (1), Münîf (1), İffet (1), Tâlib (1), İsmâîl Budalâ (1), M. Pertev (1), İbrâhîm Halvetî (1), Recâizâde Mahmûd Ekrem (1), Feryâdî (1), Hulûsî (1), Nigâr (1), Zekî Sarkis (1), Sıdkî-i Erzurumî (1), Dervîş (1), Nâdirî Hasan (1), Serserî (1), Pertev Paşa (1), Âkîf Paşa (1), Celâl Paşa (1), Mehmed Celâl (1), İlyâs Sâmi Bey (1), Mehmed Sâdî Bey (1), Celâl/Celâleddin Beg (2), Cehrî/Çenârî (1), Fecrî (1), Feyzî (1), Hâşimî (1), Meylî (1), Himmetî (1), Şevkî (1), Fehmî (1), Ramî (1), Nâzım (1), Rıfkî (1), Halîl (1), Hulvî (1), Hüznî (1), Sâdık (1), Ata (1), Ataî (1), Nûrî (1), Yesârî (1), Hâlet (1), Mîrlîvâ Kumadanî Şemsî Paşa (1), Osmân Nûrî (1), Behcet (1), Fâ'ik (1), Sadî (1), Deli Hikmet (1), Deli Şair (1), Edîb (1), Esad Muhlis (1), N.M. (1), Hâlid Beg (1), Zekâyî (1).

²¹ Parantez içindeki bu sayılar ilgili şairin muhtelif birim, biçim, tür ve hacimdeki şiirlerinin/yazılarının tamamını şamildir. Tahmis edilen şiirler, tahmis edilen şairlerin şiirlerine eklenmemiştir. Bu husus dipnot olarak düşülmüştür. Bir şaire ait olarak verilen ancak ilgili şairin veya başka şairlerin şiirleri arasında tespit edilemeyen şiirler de o şairin şiir sayısını eklenmiştir. Sistemati tablodaki ve biyografi kısmında gerekli detaylar verilmiş, izahlar yapılmıştır.

²² Ahmed Hamdî Bey'in tahmis ettiği gazellerle beraber şiir sayısı yirmi birdir.

²³ Bunların dışında Nabî'ye mal edilen iki beyit onun divanında tespit edilmediği gibi kime ait olduğu da ilgili şiir mevcut değildir. Nabî'nin bir beyti ise Namık Kemal'e atfedilerek verilmiştir.

²⁴ Nedîm'in; 'Âta'î'nin tahmis ettiği gazelle beraber üç şiiri vardır.

XIII. Asır

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî (1207- 1273)

Horasan'ın Belh şehrinde 1207'de dünyaya geldi. Moğol istilasını nedeniyle babasıyla uzun bir yolculuktan sonra Anadolu'ya gelerek Konya'ya yerleşti. İyi bir tahsil gördü. Şems-i Tebrizî ile tanıştıktan sonra tasavvuf yolunda olgunlaştı. Kim olursan ol, sözü ve insanlık sevgisiyle özdeşleşti. Halk üzerinde büyük nüfuza erişti. Sema ayinleri yaptı. Kendisinden sonra fikirleri etrafında oğlu tarafından Mevlevî tarikatı kuruldu. 1273'te vefat etti. Ölüm yıldönümü *Şeb-i Arus* olarak bilinmektedir. *Divan-ı Şems'ül-Hakayık*, *Mesnevi-i Manevi* meşhur eserleridir. Mecmuada kendisine atfedilen iki gazel varsa da bunlar *Divanı*'nda tespit edilememiştir. Bunlardan biri İran menşeli sitelerde ona ait olarak verilmektedir. Diğer Molla Câmi'ye ait olabilir ihtimaliyle *Molla Câmi Divanı* da incelendi. Ancak bu *Divan*'da da tespit edilemedi.²⁵

XIV. Asır

İbn-i Haldûn (1332-1406)

Tunus'ta doğan Mısır'da vefat eden İbn-i Haldun, modern tarihin, sosyolojinin ve iktisadın öncülerinden kabul edilen XIV. asır Arap düşünürü, devlet adamı ve tarihçisidir. *Mukaddime* isimli eseri meşhurdur. Mecmuada kendisine atfedilen üç mısralık bir bent vardır.²⁶

Nesîmî (807 ?/1404?)

Doğum yeri ve tarihi hakkında yeterli bilgi yoktur. Şiraz, Şirvan, Diyarbakır ve Bağdat dünyaya geldiği yerler olarak zikredilmektedir. İmadüddin lakabını ve Seyyid unvanını kullanmıştır. İyi bir eğitim görmüş, genç yaşta tasavvuf yoluna girerek Fazlullah-ı Hurufî'ye bağlanmış, onun halifesi olmuştur. İnanç ve heyecanlarını, ateşli ve taşkın yaratılışını şiirlerine yansıtmıştır. Bunların

²⁵ Daha geniş bilgi için bkz. Reşat Öngören, Mevlânâ Celâleddîn-İ Rûmî, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, Ankara 2004, C. 29, s. 441-448.

²⁶ Daha geniş bilgi için bkz. Süleyman Uludağ, İbn-i Haldûn, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul 1999, C. 20, s. 8-12 .

bedeli,boynunun vurulup derisinin yüzülmesi olmuştur. Türk edebiyatının önemli şahsiyetlerinden olup şiirlerine birçok nazire yazılmıştır. Azeri Türkçesiyle yazan Nesimi Anadolu’da divan edebiyatının teşekkülünde önemli bir yere sahiptir. Ayrıca Azeri Türkçesi’nin Fuzulî’den önceki en büyük şairi olarak kabul edilir. Kalenderîler tarafından takdis edilmiş, bazı şiirleri ayinlerde okunmuştur. Alevî-Bektaşîlerin yedi büyük şairindendir. *Türkçe ve Farsça Divanları* başlıca eserleridir.²⁷ Mecmuada toplam dört gazel Nesimî ’ye atfedilmiştir. Ancak bunlardan ikisinin,bütün şiirleri incelenmesine rağmen ona ait olduğu tespit edilememiştir.

XV. Asır

Eşrefoglu Rûmî (1353- 1469)

Asıl adı Abdullah olup Eşref-i Rumî namıyla tanınmıştır. İznik’te yaşamıştır. Kadiri tarikatının ikinci piri sayılan Eşrefoglu Rumî, daha hayatta iken büyük bir veli kabul edilmiştir. Eşrefiye tarikatını kurmuştur. Tasavvuf ilkelerini ve tasavvufi aşkı işlemiştir.Şiirlerinin çoğu bestelenmiştir. *Divan* ve mensur bir eser olan *Müzekk’ün-Nüfus* başlıca eserleridir.²⁸ Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

Cafer Çelebi (1452- 1515)

1452’de Amasya’da doğmuştur. Asıl adı ve mahlası Cafer’dir.Tacizade Cafer Çelebi olarak bilindi. Müderrislik, kadılık, kazaskerlik yapmıştır. Yavuz Sultan Selim devrinde yeniçerileri isyana teşvik ettiği gerekçesiyle 1515’de idam edilmiştir. *Divan’ı*, *Hevesname* isimli mesnevisi ve *Münşeat’ı* başlıca eserleridir.²⁹ Mecmuada tek bir beytine yer verilmiştir.

²⁷ Detaylı bilgi için bkz. Hüseyin Ayan, **Nesimi, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tam Metni**, C. 1-2, Türk Dil Kurumu Yay. Ankara 2002.s.1-42.

²⁸ Daha geniş bilgi için bkz.A. Necla Pekolcay, Abdullah Uçman, Eşrefoglu Rûmî, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul 1995,C. 11, s. 480-482.

²⁹ Daha geniş bilgi için İsmail E. Erünsal, **Tâcî-Zâde Ca’fer Çelebi, Hayatı ve Eserleri**, Kültür Bakanlığı, E-Kitap, Ankara 2018, s. 8-9.

XVI. Asır

Kemâl Paşazade (1469-1534)³⁰

1469'de dünyaya geldi. Asıl adı Şemseddin Ahmet'tir. Büyükbabası Kemal Paşa'ya nispetle Kemal Paşazade, İbni Kemal diye anılır. Doğum yeri ihtilaflıdır. Müderrislik, kazaskerlik ve şeyhülislamlık yapmış, Yavuz Sultan Selim'den büyük itibar görmüştür. 1534'te vefat etti. Kemal Paşazade pek çok alanda eser vermiş çok yönlü ve kudretli bir âlimdir. *Tevarih-i Al-i Osman* isimli tarihi ve *Divan'ı* önemli eserlerindendir.³¹ Mecmuada iki beytine yer verilmiştir.

Zâtî (1471- 1547)

1471'de Balıkesir'de dünyaya geldi. Asıl isminin İvaz olduğu tahmin edilmektedir. Tahsili hakkında fazla bilgi yoktur. Neşeli, rindmeşreb ve zevkperest birisiydi. Döneminin ileri gelenlerine kasideler sunmuş, onlarla aynı meclislerde bulunmuş, onlardan iltifatlar görüp rahat bir hayat sürmüştür. Bayezid Camisi yakınlarındaki bir dükkânda reml ilmiyle uğraşmış bu dükkân şairlerin uğrak yeri olmuştur. Burada Bakî gibi genç şairlere rehberlik etmiştir. 1546'da vefat etmiştir. *Divan ve Edirne Şehrengiz'i* başlıca eserleridir. Mecmuada iki gazeline yer verilmiştir.³²

Nev'î (1534-1599)

1533-34 yılında Malkara'da doğdu. Asıl adı Yahya'dır. Şiirlerinde Nev'î mahlasını kullanmıştır. İyi bir tahsil görmüş ve medreselerde hocalık, kadılık ve şehzade hocalığı yapmıştır. İlim ve fazilet sahibi bir zat olup büyük saygı görmüştür. 1599'da vefat etmiştir. Üç dile, söze ve tasavvufa hâkim, âşıkane yazan güçlü bir şairdir. Gazel ve kasidede ustadır. Muhtelif konularda manzum, mensur otuza yakın

³⁰ Daha geniş bilgi için bkz. Gülderen Çelik, **İbn-i Kemâl Divanı'nda İnsan Unsuru**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2005, s. XVII-XIII.

³¹ Daha geniş bilgi için bkz. Şerafettin Turan, **Kemal Paşazâde, TDV İslâm Ansiklopedisi**, Ankara 2010, C. 25, s. 244-245 .

³² Daha geniş bilgi için bkz. Vildan S. Coşkun, **Zâtî, TDV İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul 2013, C. 44, s. 150-151.

eseri vardır. *Divan, Hasb-i Hâl, Teceme-i Hadis-i Erbain* eserlerinin başlıcalarıdır.³³ Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

Pîr Sultân Abdâl (XVI. asır)

Ne zaman doğduğu ve vefat ettiğimeçhuldür. Hayatı hakkında fazla ve kesin bilgi yoktur. Asıl adı Haydar'dır. Sivas'ın Yıldızeli ilçesi Banaz köyünde doğmuştur. Şiirlerinden iyi bir medrese eğitimi aldığı anlaşılmaktadır. Alevî-Bektaşî'lerin yedi ulu şairinden olup posta oturmuştur. Heceyle ve halk diliyle yazdığı nefesleri meşhur olup hem Sünnîlerce hem Alevîlerce ayinlerde okunmuştur. Dünyevi şiirleri ise Türkü şeklinde bestelenmiştir. Hakkında en fazla çalışma yapılan âşıklardan biridir. Safevi taraftarı olduğu ve Osmanlı'ya isyan ettiği için Hızır Paşa tarafından asılarak idam edildiği söylenmektedir. Aruz veznini kullanmamış, şiirlerini kitap hâline getirmemiştir.³⁴ Mecmuada Kul Mustafa tapşırmasıyla verilen ancak Pir Sultan'a ait olan bir koşmaya yer verilmiştir.

Seyyid Nizâmoglu (XVI. asır)

Seyyid Nizamoğlu XVI. asırda İstanbul'da doğdu. Seyfi, Seyfullah ve Seyyid Nizamoğlu mahlaslarını kullanmıştır. Devrinin tanınmış ve büyük saygı görmüş tasavvuf/tekke şairlerinden ve âşıklar zümresindendir. Halvetiye tarikatına girdi. Bazı didaktik şiirlerinde, bozuk düzeni ve tasavvufî zümreleri eleştirmiştir. Seyyid Nesimî ve Yunus Emre'yi takip etti. Şiirleri bestelenmiş ve asırlarca ayinlerde okunmuştur. Tahminen 1601'de İstanbul'da vefat etti. *Divan'ı; Tacname, Vahdet-i Vücut* isimli mensur eserleri vardır.³⁵ Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

Saydî (XVI. asır)

Saydî'nin hayatı hakkında tezkirelerde ve biyografik kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak Pervane bin Abdullah'ın XVI. asırda derlemiş olduğu *Pervâne Bey Mecmuası*'nda Saydî'nin, Hayretî'ye (öl. 1535) nazire olarak

³³ Daha geniş bilgi için bkz. Nejat Sefercioğlu, Nev'î, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul 2007, C. 33, s. 52-54.

³⁴ Daha geniş bilgi için bkz. Cahit Öztelli, Pir Sultan Abdal, Bütün Şiirleri, **Özgür Yay., İstanbul 2012**, s. 11-63.

³⁵ Daha geniş bilgi için bkz. Adil Ali Atalay, **Seyyid Nizamoğlu, Hayatı-Eserleri-Divanı**, Can Yay., İstanbul 1990, s. 11-15.

yazmış olduğu bir gazeli kayıtlıdır. Bu gazelin, hem Hayretî'nin gazeline nazire olması hem de *Pervâne Bey Mecmuası*'nın XVI. asırda derlenmiş olmasından hareketle Saydî'nin, XVI. asır şairlerinden olduğu anlaşılmaktadır. Şiirde Sultan Süleyman'dan bahsedilmesi şiirin bahsi geçen şaire ait olduğu ihtimalini yükseltmektedir. Mecmuada bir muhammesine yer verilmiştir.³⁶

Şemsî (1520- 1597)

Tokat'ın Zile kasabasında 1520 yılında doğdu. Adı Ahmet, lakabı Şemseddin, şiirde kullandığı mahlası Şemsî'dir. Sivas'ta irşat faaliyetlerinde bulunduğu için Şemseddin Sivasî olarak da bilinir. Kısa bir süre müderrislik yaptı. Velut bir şeyh olarak uzun yıllar Sivas'ta yaşadı. Şemsiye tarikatını kurdu. 1597'de vefat etti. Çoğu dinî, tasavvufî sahada olmak üzere manzum ve mensur pek çok eser vermiştir. *Divan*, *İbret-numa*, *Gülşen-abad* bunlardan birkaçıdır. Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.³⁷

Fevrî (?-1571)

Arnavutluk'un Daraç şehrinde doğdu. Hırvat asıllı Hristiyan bir aileye mensuptur. Küçük yaşta devşirme usulüyle İstanbul'a getirildi. İslâm dinine girdikten sonra Ahmet adını aldı. Bazı devlet adamlarının himayesine girdi. Müderrislik ve kadılık yaptı. *Bir manzumesinde, devrin öğretim sistemindeki bazı aksaklıklardan söz etmesi önemlidir.* Kanuni'ye sunduğu kasidelerle şöhreti arttı. 1571'de Şam'da vefat etti. Fevrî yaşadığı dönemde daha çok bir âlim olarak şöhret kazanmıştır. Aynı zamanda devrinin tanınmış hattatlarından. *Divan'ı ve Ahlâk-ı Süleymânî* başlıca eserleridir.³⁸ Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

Rûhî (1534- 1605)

1535'te Bağdat'ta dünyaya geldi. Ruhî-i Bağdadî olarak tanındı. Adı Osman, mahlası Ruhî'dir. Anadolu'nun çeşitli yerleri dâhil pek çok yer dolaşmıştır. Konya ve

³⁶ Daha geniş bilgi için bkz. Kâmil Ali Gıynaş, **Pervâne Bey Mecmuası**, Akademik Kitaplar Yay. İstanbul: 2014, C.1.

³⁷ Daha geniş bilgi için bkz. Hasan Aksoy, Şemseddin Sivasî, Hayatı, Şahsiyeti, Tarikatı, Eserleri, **Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, C. 9/2 , Sivas, Aralık 2005. s. 1-46

³⁸ Daha geniş bilgi için bkz. Mehmet Kalpaklı, Fevrî, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul 1995, C. 12, s. 505-506.

İstanbul Mevlevihane'lerinde bulunmuş bir Mevlevi olduğu kaynaklarda geçmektedir. Binin üzerinde rîntçe ve lirik gazelleriyle, pek çok naziresi olan meşhur *Terkib-i Bent*'iyle edebiyatımızın önemli şahsiyetlerindendir. *Sosyal hayata duyarlı olan şair bazı olumsuzlukları dile getirmekten çekinmemiştir*. 1606'da vefat etti. Tek eseri *Divanı*'dır.³⁹ Mecmuada Rûhî'ye atfedilen bir beyti varsa da şiirleri arasında tespit edilememiştir.

Bâkî (1526- 1600)

1526'da İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mahmud Abdalbaki'dir. Medreseye devam etmiş, ilgisi ve yeteneği sayesinde kısa zamanda kendini göstermiştir. İyi bir tahsilden sonra müderrislik, kazaskerlik yapmış çok istemesine ve yaklaşmasına rağmen Şeyhülislam olamamıştır. 1600'de İstanbul'da vefat etti. Osmanlı sahasının XVI. asırdaki en büyük şairi olup *Sultan'üş-şuara olarak anılmış, Kanuni onunla iftihar etmiştir*. Divan edebiyatını Fars edebiyatı seviyesine çıkarmış, güçlü kalemiyle döneminin ihtişamını şiirlerinde tasvir etmiştir. Rindane şiirler yazmış, tasavvufa hiç girmemiştir. Mahallileşme akımını öncülerinden olmuştur. *Divanı* ve Arapçadan çevirdiği *Fezail'ül-Mekke*, *Fezail'ül-Cihad* eserleri önemlidir.⁴⁰ Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

Fuzûlî (1483- 1556)

Fuzulî'in hayatı birçok yönden belirsizdir. Doğum yeri gibi doğum tarihi de tam olarak bilinmemektedir. Asıl adı Mehmet, babasının adı ise Süleyman'dır. Bağdat, Necef, Hille veya Kerbelalı olduğu söylenir. Fuzulî, mahlasıdır. Tahsili noktasında kesin bilgi yoktur ancak âlim ve fazıl bir insanı olduğu eserlerinden anlaşılmaktadır. Hayatı boyunca yokluk içinde yaşamış, devlet büyüklerinden hak ettiği ilgiyi görememiştir. 1556'da vefat etmiştir. Azeri sahasına girmekle beraber Divan edebiyatının en lirik, en kudretli, halk tarafından en çok benimsenen, tesiri daimi olan en güçlü şairidir. Dinî ve tasavvufî şiirleri olmakla beraber genel olarak aşk ve ıstırap şairi olarak bilinir. Velut bir şair ve yazar olan

³⁹ Daha geniş bilgi için bkz. Coşkun Ak, Rûhî-yi Bağdadî. **TDV İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul 2008, C. 12, s. 205-206.

⁴⁰ Daha geniş bilgi için bkz. Mehmet Çavuşoğlu, Bâkî **TDV İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul 1991, C. 4, s. 537-540.

Fuzulî'nin Türkçe, Farsça ve Arapça pek çok eseri vardır. *Türkçe ve Farsça Divanlar*, *Leyla vü Mecnûn* mesnevisi, mensur olan *Hadika'düs-Süeda* ve “Selam verdüm, rüşvet degüldür deyü almadılar.” sözüyle başlayan meşhur *Şikâyetname* mektubu en çok bilinenleridir.⁴¹ Mecmuada biri mütekerrir olmak üzere yedi şiirine yer verilmiştir.

İşretî (?- 1566)

İstanbul yakınında bulunan Yenihisar'da doğdu. Doğum tarihi belli değildir. Asıl adı Mustafa'dır. Kadılık yaptı. Şehzade Bayezid'in has meclisine girdi ve onun sevgisini kazandı. 1566'da vefat etti. İşretî'nin çeşitli mecmua ve cönklerde şiirleri bulunmaktadır. Döneminin tezkire yazarlarına göre onun, okunmaya, dinlenmeye değer şiirleri vardır. Aşk, şarap, sevgili ve dünyanın faniliği konulu âşıkane ve rindane şiirleri oldukça başarılıdır.⁴² Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

XVII. Asır

Nefî (1572- 1635)

Asıl adı Ömer olan Nefî, 1572'de Erzurum'un Pasinler ilçesinde doğdu. . Soylu bir aileye mensuptur. Nefî Üstün bir sanat gücüne sahip olan övgü ve yergi şairi yani kaside şairidir. Dört padişah devrini idrak etmiş devlet adamlarına sunduğu kasidelerle haklı bir şöhret kazanmış ve lütuflar görmüştür. Ancak sert mizacı ve istikrarsız kişiliği, devlet erkânına yönelik pervasız eleştirileri yüzünden en yakın olduğu padişah IV. Murat tarafından katline ferman verilmiştir. Sarayın mahzeninde 1635'te boğdurulmuş, cesedi denize atılmıştır. *Türkçe Divan*, *Farsça Divançe* ve eleştirilerini topladığı *Siham-ı Kaza* başlıca eserleridir.⁴³ Mecmuada başka birine mal edilen bir şiirine ve bir mısrasına yer verilmiştir. Kalenderî başlığıyla verilen ve ona mal edilen şuhâne bir şiir ise şiirleri arasında tespit edilmedi.

⁴¹ Daha geniş bilgi için bkz. Hasibe Mazıoğlu, **Fuzulî Üzerine Makaleler**, Türk Dil Kurumu Yay., İstanbul 1997, bütün sayfalar.

⁴² Daha geniş bilgi için bkz. Suat Donuk

<http://www.turkedyatiisimleri-sozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=148> (08.03.2018)

⁴³ Daha geniş bilgi için, Metin Akkuş, **Nefî Divanı**, Kültür Bakanlığı E-Kitap, 2018, sayfa yok, giriş.

Cevrî (1595 ?- 1654)

İstanbul'da dünyaya geldi. Eserlerinde Cevrî mahlasını kullanan şairin asıl adı İbrahim'dir. Mevlevî'dir. Kâtiplik ve hattatlık yapmıştır. XVII.asır şiirinde önemli bir yeri olan kudretli bir şairdir. Çoğunlukla arifane şiirler yazmıştır. Bağdatlı Ruhî'nin Terkib-i Bend'ine naziresi ve Mevlâna için yazdığı mesnevisi meşhurdur. Şiirleri döneminin hayatını yansıtmaları bakımından önemlidir. En önemli eseri *Divanı*'dır, *Hall-i Tahkikat*, *Selim-name* diğer eserlerindendir.⁴⁴Mecmuada Nef'î'nin bir mısrasıyla beyit hâline getirilmiş bir mısrasına yer verilmiştir.

Arabzâde Abdurrahmân Efendi (1689- 1746)

1689 yılında İstanbul'da doğdu. Arapzade Abdurrahman Bahir Efendi olarak tanındı. Meşhur bir âlim oldu. Şehzadelerin hocalığına tayin edildi. Müderrislik, kadılık ve kazaskerlik yaptı. 1746'da İstanbul'da vefat etti. Türkçe, Arapça, Farsça olmak üzere üç dilde şiir yazdı. Aynı zamanda musikişinâstı. Şiirlerini topladığı bir divana bugüne kadar rastlanmamıştır.⁴⁵Mecmuada meşhur tevazuyla ilgili beytine yer verilmiştir.

Nevres-i Kadîm (?-1762)

Doğum tarihi tam olarak bilinmemektedir. Tam ismi Nevres Abdürrezzak Efendi'dir. Doğum tarihi tam olarak bilinmemektedir. XIX. asır şairi Osman Nevres'ten ayırt edilebilmesi için Nevres-i Kadîm olarak anılır. Müderrislik ve kadılık yapmıştır. Bursa'da sürgündeyken 1762'de vefat etmiştir. Nevres-i Kadîm keskin söyleyişi, dilini tutamayışı, küfürbaz oluşu dolayısıyla çevresindeki insanları sık sık gücendirmiş, bu yüzden ömrünün büyük kısmı sürgünde geçmiştir. Kendine mahsus tavır ve eda sahibi bir şairdir. *Divanı* ve *Münşeati* en önemli eserleridir.⁴⁶Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

⁴⁴ Haluk Aydın, *Cevrî Divânı'nın Tahlili*, Doktor Tezi, Balıkesir 2010, s. 11-33.

⁴⁵ Daha geniş bilgi için bkz. Nuri Özcan, Abdurrahman Bâhir Efendi, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 1988, C. 1, s. 15-18.

⁴⁶ Daha geniş bilgi için bkz. Şerife Yağcı, *Nevres-i Kadim Divanı ve İndeks*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 1993, s. IX-XXII.

Vassaf Abdullâh Efendi (?-1761)

Akhisar’da doğdu. Doğum tarihi tam bilinmemektedir. İyi bir eğitim aldı. Müderrislik ve kadılık yaptı. Kazasker oldu ve bu sıfatla İran’la yapılan görüşmelere katıldı. Uzun süre İran’da kaldığından bazı kaynaklarda “İran kazaskeri” veya “İranî Abdullah Efendi” lakabıyla anıldı. 1761’de vefat etti. Bazı eserler telif etmiş, üç dilde şiir yazmış, şiirlerinde “Abdî” ve “Vassâf” mahlaslarını kullanmıştır. Hikemî olan *Hayâl-i Behcetâbâd* mesnevisi en önemli eseridir.⁴⁷ Mecmuada bir beyti vardır.

Niyâzî-i Mısırî (1618- 1694)

Türk edebiyatının önde gelen mutasavvıf şairlerinden olan Niyazî-i Mısırî 1618’de Malatya’da dünyaya geldi. Asıl adı Muhammed, mahlası Niyazî’dir. Hem dinî hem de tasavvufî alanda dersler alarak kendini yetiştirmiştir. Mısır dâhil pek çok yer dolaşmıştır. Şeyh Ümmi Sinan’a bağlanmıştır. XVII. asırdan itibaren etkisi daimi ve sürekli olmuş bir şairdir. Hem şair, hem mutasavvıf olarak devrinde kendini kabul ettirmiştir. Ancak bazı fikirleri ve sözlerinden dolayı zaman zaman Rodos ve Limni gibi yerlere sürgün edilmiştir ve 1694’te Limni’de vefat etmiştir. Velut şairin en önemli eseri *Divan-ı İlahiyattır*. *Şerh-i Nutk-ı Yûnus Emre* diğer mühim eseridir.⁴⁸ Mecmuada 3 şiirine yer verilmiştir.

Askerî (1621-1693)

1621’de Kütahya’da doğdu. Asıl adı Muhammed, mahlası Askerî’dir. Babasının adından dolayı Gülabî, Gülaboğlu lakaplarıyla da tanındı. *Divanı*’ndaki şiirlerde Muhammed, Gülaboğlu, Muhammed Han, Askerî, Askerî Derviş gibi adı ve mahlası iç içe geçmektedir. Maddi ve manevi ilimleri tahsil eden mutasavvıf bir şairdir. Halveti şeyhliği yaptı. 1693’te vefat etti. Tek eseri Askerî’nin birçok yazma nüshası bulunan bir *Divanı*’dır.⁴⁹ Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

⁴⁷ Daha geniş bilgi için bkz. Mehmet İpşirli, Vassâf Abdullah Efendi, TDV İslâm Ansiklopedisi, İstanbul 2012, C. 42, s. 559-560.

⁴⁸ Daha geniş bilgi için bkz. Ali Yakıcı, Niyâzî-i Mısırî’nin Dîvân’ı İlâhiyâtı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1985, s. 9-15.

⁴⁹ Daha geniş bilgi için bkz. Mehmet Saadettin Aygen, Şair ve Mutasavvıf Güllâboğlu Muhammed Askerî, Türkeli Matbaası, Afyon 1979, s. 9-39.

Nakşî (?- 1655)

Asıl adı Ali olan Nakşî'nin hayatı hakkında kaynaklarda yeterli bilgi yoktur. Nakşî mahlasını kullanmıştır. Akırman'da doğmuştur. Halvetiye tarikatına intisap etmiş sofî bir zattır. 1655'te vefat etmiştir. Daha çok müritlerini eğitmek amacıyla yazdığı tasavvufî-didaktik şiirler yazmıştır. Sanat gayesinden çok uzakta, samimi ve akıcı bir dille eserlerini ortaya koymuştur. Yunus Emre'yi takip eden hece ve aruzu çok iyi kullanmış olan önemli bir şairdir. *Divan'ı*, *Aynü'l-Hayât*, *Manzûme-i Gavriyye* isimli iki mesnevisi, *Esrarnâme* adlı mensur bir eseri vardır.⁵⁰ Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

Tâlib (?- 1706)

Kaynaklar doğum yerini Diyarbakır veya Bursa olarak göstermektedir. Hayatı ile ilgili farklı bilgiler verilen şairin asıl adı Mehmed Talib'dir. Bursa'ya yerleşmiş, Müderrislik ve kadılık yapmıştır. 1706'da vefat etmiştir. Türkçe şiirlerinde Tâlib, Farsça şiirlerinde Âzim mahlasını kullanmıştır. Şiirleri Nabî Ekolü olarak adlandırılan hikemî geleneğin içerisinde değerlendirilebilir ve nasihatvaridir. Sebk-i Hindî ve hayal derinliği şiirlerinin diğer temel özelliğidir. Müzikle de uğraşmıştır. Bilinen tek eseri *Divanı*'dır.⁵¹ Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

Vîrânî (XVII. asır ?)

Viranî Abdal'ı doğum ve ölüm tarihleri belli değildir. Hayatı hakkındaki bilgiler bazı velayetnamelere dayanmaktadır. Eğriboz Adası'nda doğduğu rivayetler arasındadır. Virani Baba olarak bilinmekte olup Alevi-Bektaşîlerin yedi ulu ozanından birisidir. Hurufilikten ve Nusayrilik'ten etkilenmiştir. Şiirlerinde tasavvufî coşkunluk görülür. Hz. Ali'nin yer yer ulûhiyetine varan yüceliğini, On iki İmamı ve Hurufilik felsefesinin temel öğretilerini dile getirmiştir. Bu yönüyle Nesimi'ye yakındır. *Divan* ve *Fakrname* olarak da bilinen *Vîrânî Baba Risâles*i başlıca eserleridir.⁵² Mecmuada beş şiirine yer verilmiştir.

⁵⁰ Daha geniş bilgi için bkz. ATİK, Hikmet, *Nakşî Ali Akırmanî Dîvânı (İnceleme-Metin)*, Doktora Tezi, Ankara 2003, s. 1-13.

⁵¹ Daha geniş bilgi için bkz. Melike Erdem, *Bursalı Tâlib ve Divanı (Tenkitli Metin ve İnceleme)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 1991, s. 7-13.

⁵² Daha geniş bilgi için bkz. Adil Ali Atalay Vaktidolu, *Vîrânî Divanı ve Risalesi (Buyruğu)*, Can Yay., İstanbul 1998, s. 7-10.

Nâbî (1642- 1712)

Nabî, 1642 yılında eski adı Ruha olan Urfa'da doğdu. Kaynaklarda Nabî-i Ruhavî olarak geçer. Asıl adı Yusuf olan şair, Nabi mahlasını kullandı. Genç yaşta İstanbul'a gitti, Kısa sürede büyük itibar kazandı. Siyasi nedenlerle uzun süre Halep'te yaşadı. 1712'de İstanbul'da vefat etti. Nabîâlîm, fazıl ve hassas bir zat olduğu için döneminin aksaklıklarına kayıtsız kalamadı. Şiirini fikre ve topluma yöneltti, divan şiirinin mana ufkunu düşünce ekseninde zenginleştirdi. Kendisiyle özdeşleşen *Hikemi Tarz*'ın kurucusu oldu. *Divanı*'ndaki pek çok gazel ve *Hayriyye* isimli meşhur mesnevisi bu tarzın en güzel örnekleridir. Velut bir şair ve yazar olan Nabî'nin başlıca eserleri *Türkçe Divan*, *Hayriye* ve *Hayrabad* mesnevileridir. *Münşeât ve Zeyl-i Siyer-i Veysi* mensur eserlerindendir.⁵³ Mecmuada dört şiirine yer verilmiştir.

Gafûrî (? - 1667)

Gelibolu'da doğdu. Asıl adı Mahmut'tur. Gençliğinde İstanbul'a gelip öğrenim gördü. Müderrisen tasavvufa girerek Celvetî olmuştur. Şeyhinin ölümü üzerine Hüdayî Tekkesi şeyhi olmuştur. 1667 yılında vefat etti. İlahileri ve gazelleri bulunan Gafurî'nin şiirlerinde tasavvufî neşve hâkimdir.⁵⁴ Kadri Beg'e ait olarak verilen mecmuanın gazel tarzındaki ilk şiiri Gafurî'ye aittir.

XVIII. Asır

Nâhifî (1665-1738)

İstanbul'da 1665 yılında dünyaya geldi. Asıl adı Süleyman'dır. Şiirlerinde kullandığı Nahifî mahlasıyla tanındı; İyi bir öğrenim gördü, ayrıca Hat'ta kendini yetiştirdi. Has Oda'da hizmete başladı. Kâtiplik ve elçilik yaptı. Mevlevîliğe intisap etti. 1738 vefat etti. Sebk-i Hindî tesirinde bir sanat anlayışına sahip olan şair hikemî şiir söylemede belli bir başarıya ulaştı. Dinî heyecanları kuvvetli olan şair, birçok naat ve Yunus Emre etkisinde ilahi kaleme almış ve bunların çoğu

⁵³ Daha geniş bilgi için bkz. Ali Fuat Bilkan, **Nabî Divanı**, C.1, Akçağ Yay., Ankara 2011, s.11-24

⁵⁴ Daha geniş bilgi için bkz. İsmail Hakkı Aksoyak,
<http://www.turkedebiyatilisimleri-sozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1268>

bestelenmiştir.“Göz gördü, gönül sevdi seni ey yüzü mâhım.” mısraıyla başlayan gazeli klasik Türk musikisinin günümüzde de zevkle dinlenen parçaları arasındadır. Pek çok eseri vardır. *Divan*, *Hicret’ün-Nebi*, *Mevlid* başlıca eserleridir.⁵⁵ Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

Nedîm (1681- 1730)

1681’de İstanbul’da doğdu. Asıl adı Ahmed’dir. İstanbulludur. İyi bir eğitim görmüş, el sine-i selaseyi öğrenmiş, müderrislik yapmıştır. Damat İbrahim Paşa’nın nedimi ve musahibi olmuş, her icraatına destek vermiştir. Divan edebiyatında *Nedimane Tarz* denen somut aşka dayalı aşk ve işrete dayalı bir gazel şairi olarak yerini almıştır. Ayrıca *Lale Devri* İstanbul’unun sokaklarını, sosyal hayatını şiirine yansıttığı ve kasideleriyle İstanbul’u övdüğü için *İstanbul şairi* olarak da bilinir. *Mahallileşme akımını ve şarkı biçiminin* en önemli temsilcilerindendir. Ölümü hakkında çeşitli rivayetler vardır. Başlıca eseri *Divanı*’dır. *Ayni Tarihi*’nin bir kısmını da tercüme etmiştir. *Nigârname* isimli bir mektubu vardır.⁵⁶ Mecmuada biri ‘Ataî’nin tahmisi olmak üzere üç şiirine yer verilmiştir.

Şeyh Gâlib (1757-1799)

1757’de İstanbul’da doğdu. Asıl ismi Mehmed’dir. Önce Es’ad daha sonra Galib mahlasını kullanmıştır. İyi bir eğitim almıştır. Babası Mevlevi’dir, kendisi de bu yola girmiştir. 35 yaşında Galata Mevlevihane’si şeyhliğine getirilmiştir. III. Selim’le yakın bir dostluk kurmuştur. Sarayın takdirini ve saygısını kazanmıştır. Reformlarda saray yanlısı bir tutum sergilemiş bu tavrı tarikat erbabını rahatsız etmiştir.1799’da genç denilecek bir yaşta vefat etmiştir.Divan edebiyatını son büyük temsilcisidir. Klasik Türk edebiyatının zirvesindeki son şair olarak kabul edilir. Edebiyata, şiir tekniğine ve dile son derece hâkimdir. Sebk-i Hindî akımından etkilenmiş, sembolist denebilecek şiirler yazmıştır. Bütün şiirlerinde tasavvufî his ve heyecanlarını anlatmıştır. Yüksek edebi değere sahip şiirler yazmıştır. *Türkçe Divanı*

⁵⁵ Daha geniş bilgi için bkz. A. İrfan Aypay, **Nahifî Süleyman Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı’nın Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 1992, s.1-10.

⁵⁶ Daha geniş bilgi için bkz. Muhsin, **Nedim Divanı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, E-Kitap, s. 9-17.

ve *Hüsn ü Aşk* mesnevisi genç yaşta kaleme aldığı en mühim eserleridir.⁵⁷ Mecmuada dört şiirine yer verilmiştir.

Râgıp (1699- 1763)

1699'da İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mehmet'tir. Ragıp mahlası kullandı. Daha çok Koca Ragıp Paşa olarak tanındı. Değişik devlet memuriyetlerinde bulundu. Başarısından dolayı sadrazamlığa kadar yükseldi. 1763'te vefat etti. Çalışmaları ve şahsiyetiyle Osmanlı'ya ve onun kültürüne büyük katkıları oldu. Doğu ve Batı'nın birikiminden yararlandı. Sebk-i Hindî'den kısmen etkilendi. Nabî tarzı hikemi şiirleri ile öne çıkmıştır. Bilgece beyitleri vardır. Haklı bir şöhrete ulaşan Ragıp Paşa kendinden sonraki pek çok şairi etkilemiştir. Pek çok eseri vardır. *Divanı ve Münşeatı* en bilinenleridir.⁵⁸ Mecmuada altı şiirine yer verilmiştir.

Münif (?-1743)

Antakya'da doğdu. Doğum tarihi bilinmemektedir. Asıl adı Mustafa'dır. Antâkî/Antakyalı Münif Mustafa Efendi olarak tanındı. İstanbul'da çeşitli memurluklarda bulundu. Nedim ve Nabi tarzı şiirler yazmış fakat onlar kadar başarılı olamamıştır. Daha çok gazel ve kaside yazmıştır. Şiirleri sağlam yapılı olup müptezel kelimeler kumlanmamıştır. Münif, müzikle de iştigal etmiş iyi seviyede ney çalmıştır. *Divanı ve Zafernameleri* önemli eserlerindendir. *Terceme-i Hadis-i Erbain* diğer mühim eseridir.⁵⁹ Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

İsmâîl (XVIII. asır)

Alevi-Bektaşî şairi olan Budala İsmail hakkında bilinenler çok azdır. Asıl adı İsmail'dir ve şiirlerinde Budala, Budala İsmail, Kul Budala mahlaslarını kullanmıştır. XVIII. asırda yaşadığı tahmin edilen Budala İsmail, Divriğilidir. Genellikle Bektaşî itikadını dile getiren şiirler söylemiştir. Bunun yanında sosyal

⁵⁷ Daha geniş bilgi için bkz. Nacî Okçu, *Şeyh Gâlib Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, E-Kitap, sayfa numarası yok, giriş kısımları.

⁵⁸ Daha geniş bilgi için bkz. Hüseyin Yorulmaz, *Koca Râgıp Paşa Dîvânı (Araştırma ve Metin)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1989, s. 2-28.

⁵⁹ Daha geniş bilgi için bkz. Muharrem Kılıç, *Münif Antakî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Divânı'nın Tenkitli Metni ve İncelemesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 1995, s. 2-20.

konulu şiirleri de vardır. Şiirleri muhteva yönü ile oldukça kapsamlıdır. Bilinen 23 şiiri vardır.⁶⁰ Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

XIX. Asır

Vâsıf (1771 ?- 1825)

İstanbul’da doğdu. 1771’de dünyaya geldiği tahmin edilmektedir. Asıl adı Osman Vasıf’tır. Enderun’dan yetişmiş, çeşitli devlet görevlerinde bulunmuştur. Sonuncusu ikbal yıllarını yaşadığı II. Mahmut olmak üzere beş padişahın dönemlerini idrak etmiştir. 1825’te vefat etmiştir. Vâsıf rintmeşrep, hoşsohbet, umursamaz bir kişiliği sahip, orta seviyede bir şair olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle zaman zaman ahlak ve edep dışı şiirler de yazmıştır. Mahallileşme akımını şairlerinin özellikle Nedim’in tesirinde kalmıştır. Nedim gibi bir İstanbul şairidir. Gazel ve rekor sayıdaki şarkılarıyla şöhret kazanmıştır. Tasavvufla ilgisi azdır. Şarkılarından bir kısmı bestelenmiş olup günümüzde de icra edilmektedir.⁶¹ Şairin tek eseri *Divanı*’dır. Mecmuada iki şiirine yer verilmiştir.

Pertev (1746- 1808)

Asıl adı Muhammed olup İstanbul’da doğdu. Önce Nuri mahlasını kullandı, sonra Pertev mahlasını aldı. Muvakkitzade olarak lakabıyla tanındı. Çeşitli memurluklarda bulundu. 1808 tarihinde vefat etti. Pertev, kasideye rağbet etmemiş, çoğu Nedimane olmak üzere çok sayıda gazel söylemiştir. *Divanı* elimizde bulunan tek eseridir.⁶² Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

İbrâhîm Halvetî (1774-1846)

1774’te Kuşadası’nda doğdu. Asıl ismi ve mahlası İbrahim’dir. Kuşadalı İbrahim sanıyla tanınmıştır. Uzun süre tahsille uğraştı. Halveti tarikatına girdi, irşat faaliyetlerinde bulundu. 1846 yılında vefat etti. Asrın büyük âlimlerinden olup

⁶⁰ Daha geniş bilgi için bkz. Doğan Kaya “Cönklerden Gün Işığına: Divriğili Budala İsmail”, **Alevilik Araştırmaları Dergisi**, s. 223-238.

⁶¹ Daha geniş bilgi için bkz. Abdülkadir Karahan, Enderunlu Vâsıf, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul 1995, C. 11, s. 189-190.

⁶² Mehmet Ulucan, **Muvakkit-zâde Mehmed Pertev-Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Divanı’nın Tenkitli Metni ve Tahlili**, Doktora Tezi, Elâzığ 2005, s. 11-112.

yaşadığı dönemin tasavvuf ve düşünce tarihi açısından önemli şahsiyetlerindendir, İlmî kişiliğini yansıtan en önemli eserleri mektuplarıdır. Onun hayatı üzerine en kapsamlı çalışmayı yapan Yaşar Nuri Öztürk, mektupları dışında eserlerinin bulunmadığını tespit etmiştir. *Mektupları* dışında bestelenmiş bazı şiirleri de bulunmaktadır.⁶³ Mecmuada bir şiiri bulunmaktadır.

İbrâhîm Şinâsî (1826-1871)

İbrahim Şinasi 1826'da İstanbul'da doğdu. Memurluk kapsamında 1849'da Paris'e gitti. Orada beş yıl kaldı. Lamartin gibi bazı önemli kişilerle tanışıp yakınlık kurdu. Fransız dili ve edebiyatında derinleşti. Fransızcadan şiir çevirileri yaptı. İlk özel gazete olan *Tercüman-ı Ahval*'i çıkardı. İlk modern tiyatro olan *Şair Evlenmesi*'ni, ilk makale olan *Mukaddime*'yi yazdı. Türk şiirini hem içerik hem şekil hem de dil bakımından yeniledi. Tanzimat, kanun, reisicumhur, medeniyet, taassup gibi kavramlara yer vererek siyasi içerikli edebiyatın öncülüğünü yaptı. Kasidelerinde Tanzimat'la gelen yeni sosyal kavram ve fikirlere yer verdi. Akla ve ilme önem verdi Hükûmete yönelik ironik yazıları nedeniyle memurluktan çıkarıldı. 1871'de İstanbul'da vefat etti. *Tercüme-i Manzume*, *Şair Evlenmesi*, *Müntahabat-ı Eş 'ar*, *Durup-i Emsal-i Osmaniye* başlıca eserleridir.⁶⁴ Mecmuada bir beyti vemeşhur *Münacat* kasidesinin altı beyti olmak üzere iki şiirine yer verilmiştir.

Ziyâ Paşa (1829-1880)

İstanbul'da 1829 yılında doğdu. Asıl adı Abdülhamid Ziyaeddin'dir. Şiirlerinde ve yazılarında Ziya mahlasını kullandı. İyi bir eğitim gördü ve genç yaşta memur oldu. Edebiyat ve siyasetle uğraştı. Encümen-i Şuara'ya ve Yeni Osmanlılara katıldı. Babıalî'nin iç ve dış politikalarını açıkça eleştirdi. Siyasi yönünden dolayı Paris'e kaçtı. Şûra-yı Devlet üyeliğine getirildi. Maarif Müsteşarlığına ve çeşitli valiliklere tayin edildi. Namık Kemal ile birlikte Kanun-ı Esasi Encümeni'nde görevlendirildi. 1880'de Adana'da vefat etti. Ziya Paşa, yeni Türk edebiyatının kurucularından biri olarak kabul edilmektedir. Tanzimat Edebiyatının belli başlı

⁶³ Yaşar Nuri Öztürk, *İslam Düşüncesinde Bir Dönüm Noktası Kuşadlı İbrahim Halveti*, Yeni Boyut Yay., İstanbul 2013, s. 39-85.

⁶⁴ Daha geniş bilgi için bkz. Osman Nuri Erkiz, *Şinasi, Hayatı, Sanatı ve Eserleri*, Kastaş Yay., İstanbul 1984, s.39-74.

özelliklerini sanatında toplayan divan şiirinin de son temsilcilerindendir. Ancak düşünce sistemi açısından sanatı yenidir. Fikren Avrupai bir edebiyattan yanadır ancak duygularıyla yerli kalmıştır. *Şiir ve İnşa* makalesi ile *Harabat* önsözü edebiyat ve dil üzerine önemli fikirler içermektedir. Birçok parçası atasözü hâline gelen *Terkip-i Bend'i* bugün bile zevkle okunmaktadır. *Endülüs Tarihi*, *Engizisyon Târîhi Eş'ar-ı Ziya*, *Harabat*, *Terca-i Bend - Terkab-i Bend*, *Zafername Şerhi* başlıca eserleridir.⁶⁵ Mecmuada beş şiirine yer verilmiştir.

Nâmık Kemâl (1840-1888)

1840'de Tekirdağ'da doğdu. Asıl adı Mehmed Kemal'dir. Şiirlerinde Namık ve Kemâl mahlaslarını kullandı. Düzenli bir öğrenim görmedi ancak kendi kendini yetiştirdi. Tercüme Odası'nda görev yaptı. Encümen-i Şuara'ya dâhil oldu. Şinasi ile beraber Tasvir-i Efkâr gazetesini idare etti. Yazdığı siyasi yazılar nedeniyle çeşitli görevlerle veya sürgünle İstanbul'dan uzaklaştırıldı, hapsedildi. Yeni Osmanlılara katıldı, Ziya Paşa ile beraber Paris'e kaçtı. Şûra'yı Devlet üyeliğine getirildi. Kanun-ı Esesi metnini yazmakla görevlendirilen komisyona alındı. 1888'de vefat etti. Ölümü umumi bir teessür havası yarattı. Fikirleri ve eserlerinin içeriğinden dolayı *vatan ve hürriyet şairi* diye anılmıştır. Çeşitli edebî türlerde yeni Türk nesrinin öncüsü ve yaratıcısı olmuştur. Edebiyatın pek çok türünde eser vermiş, çeşitli tenkitler ortaya koymuştur. Yazıları ve tiyatrolarıyla yeni değerler etrafında zihinleri aydınlatma ve kamuoyu yaratma misyonunu üstlenmiş bir düşünce adamı olmuştur. Eski tabirle Namık Kemal çok velut bir yazardır. *Vatan Yahut Silistre*, *Zavallı Çocuk*, *Cezmi*, *İntibah*, *Hürriyet Kasidesi*, *Tahrib-i Harabat* akla gelen önemli eserleridir.⁶⁶ Mecmuada bazıları tespit edilmemekle beraber yirmi bir şiirine yer verilmiştir.

Muallim Nâcî (1849-1893)

1849'de İstanbul'da doğdu. Asıl adı Ömer'dir. Şiirlerinde Nacî mahlasını kullandı. Ayrıca şiir ve yazılarında Muallim Nacî, Mes'ûd-ı Harabatî, Ömer Hulusî,

⁶⁵ Daha geniş bilgi için bkz. Önder Göçgün, *Ziya Paşa'nın Eserleri, Edebî Kişiliği, Bütün Şiirleri ve Eserlerinden Açıklamalı Seçmeler*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 2001, s. 1-14.

⁶⁶ Daha geniş bilgi için bkz. Önder Göçgün, *Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara 1999, s. XV-XLIV.

Ali Rıza gibi adlar da kullandı. Arapça ve Farsça, Fransızca öğrendi. *Tercümân-ı Hakikat*'ın edebî sütununu yönetti. Yazdığı şiirler ve Fransızcadan yaptığı çevirilerle ünlendi. *Bu gazetelerdeki* şiir ve yazılarıyla klasik edebiyatın lideri oldu. Recaizade Mahmut ile eski-yeni tartışmasına girdi Dönemin önemli okullarında edebiyat dersleri verdi. 1893'te tarihinde vefat etti. Değişik tür alanlarda eser veren Muallim Naci'nin en önemli yönü şairliğidir. Şiirleri, divan geleneğini sürdürenler ve yeni tarzda olanlar diye iki grupta ele alınabilir. Eski edebiyatın savunucusu ve yeni edebiyatın karşıtı olarak görüldü ancak o aslında bir sentez peşinde oldu. Onun şahsında eski-yeni mücadelesi başladı. Cenap Şahabettin, Mehmet Akif, Ahmet Haşim ve Yahya Kemal'e tesir etti. Muallim Naci Tanzimat Dönemi'nde kayınpederi Ahmet Mithat Efendi'den sonra en çok eser veren şahsiyettir. Pek çok türde çok sayıda eseri vardır. *Ateşpare, Demdeme, Istılahat-ı Edebiyye, Lugat-ı Nacî, Muallim, Yadigâr-ı Nacî* bunlardan bazılarıdır.⁶⁷ Mecmuada şiir ve yazılarına hem sayı hem hacim olarak en çok yer verilen sanatkârdır. Tahmis edilen gazelleriyle beraber yirmi şiirine yer verilmiştir.

Recâizâde Mahmûd Ekrem (1847-1914)

İstanbul'da 1847 yılında doğdu. Tam adı Recaizade Mahmud Ekrem Bey'dir. Ekrem mahlasını kullandı. Önemli okullarda edebiyat dersleri verdi, ders notlarını *Talim-i Edebiyat* adıyla yayınladı, bunlar büyük yankılar uyandırdı ve eleştiriler aldı. Bu nedenle yeni edebiyat taraftarlarınca Üstat Ekrem olarak anıldı. Muallim Nacî ile eski-yeni tartışmasına girdi. Yeni edebiyat anlayışını savunan gençleri Servet-i Fünun dergisi etrafında bir araya getirdi Böylece 1896 *Edebiyat-ı Cedide* hareketi kurulmuş oldu. 1914'de İstanbul'da vefat etti. Batı tesirinde gelişen edebiyatımızın teorisyeni, düşünen adamı olarak görülmektedir. Edebiyatta bireyselliği ve güzelliği ön planda tuttu. Şiirlerinde aşk, tabiat ve ölümle ilgili duygu ve düşünceler başta gelmektedir. *Araba Sevdası, Çok Bilen Çok Yanılır, Nijâd*

⁶⁷ Daha geniş bilgi için bkz. Abdülkadir Hayber, Hüseyin Özbay, **Muallim Nacî'nin Şiirleri**, MEB Yay., İstanbul 1997, s. 17-19.

Ekrem, Ta'lîm-i Edebiyât, Zemzeme başlıca eserleridir.⁶⁸ Mecmuada modern tarzda yazılmış bir şiirine yer verilmiştir.

Vasfî (1851-1910)

1851 senesinde İstanbul'da doğdu. Asıl adı Şeyh Ali Vasfî Efendi'dir. Şiirlerinde Vasfî ve Berkî mahlaslarını kullanmıştır. 1866'da Kefevî Tekkesi şeyhliğine tayin edildi. Âlim ve fazıl Nakşbendî şeyhlerindendir. Muallim Nacî'nin yanında yer aldı ve aralarında bir dostluk oluştu. Bazı gazetelerde edebî makaleler ve manzumeler yazdı. 1910 senesinde İstanbul'da vefat etti. Tevfik Fikret'in, Cenap Şahabettin'in ilk şiirleri üzerinde önemli etkileri oldu. Şiirleri pek çok besteci tarafından bestelendi. *Barika, Cezebat, Sarf-ı Osmani*⁶⁹ bazı eserleridir. Mecmuada iki gazeline yer verilmiştir.

Kuddûsî (1769-1849)

1769'de Niğde'de doğdu. Asıl adı Ahmed'dir. Şiirlerinde Kuddûsî mahlasını kullandı. Mutasavvıf, şair ve Kadirî şeyhidir. Pek çok yer dolaştı. On yedi yıl Mekke'de ikamet etti. Sofiyane, dervişane ve âşıkane şiirleriyle çevresi üzerinde etkili oldu. 1265'te vefat etti. XIX. asırda Anadolu'da yetişen şair mutasavvıfların en önemlilerindendir. Tasavvuf ve ilahi aşk muhtevalı şiirler yazdı. Yer yer dönemine göndermede bulunan şiirler yazdı. Başlıca eseri *Divanıdır*. Kaynaklarda birkaç risalesinden de bahsedilmektedir.⁷⁰ Mecmuada üç şiirine yer verilmiştir.

Feryâdî (1824-1904)

Feryadî, kesin olmamakla beraber 1824'te Sivas Divriği'de doğmuştur. Adı Mehmet'tir. Şiirlerinde önceleri Kul Yusuf mahlasını kullanmış Sonra Feryadî mahlasına geçmiştir. Dedelik yapmış, ömür boyu pek çok yer dolaşmıştır. Bu nedenle Derviş Baba, Deli Baba olarak bilinmiştir. 1904'te vefat etmiştir. Sarı turna adını verdiği sazını usta derecede çalmıştır. Şiir tekniği güçlü bir şairdir. Şiirlerini

⁶⁸ Daha geniş bilgi için Kenan Akyüz, **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923**, İnkılâp Kitapevi, İstanbul 2017, s. 49-51.

⁶⁹ Daha geniş bilgi için bkz. Mustafa Özşarı, ŞeyhVasfî, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul 2010, C. 39, s. 71-72.

⁷⁰ Süleyman Uludağ, Mustafa Asım Köksal, Kuddûsî Ahmed Efendi, **TDV İslam Ansiklopedisi**, 2002 Ankara, C. 26, s.315-316.

genellikle duygu ve düşüncelerini dile getirmiştir. Bazı şiirlerinde dertlerini işlemiştir.⁷¹ Mecmuada bir koşmasına yer verilmiştir.

Sırrî (1795-1845?)

Eğriboz Adası'nda doğmuştur. 1795'de doğmuştur. Asıl adı Muhammed Emin; mahlası ise Sırrî'dir. Bektaşî şiirinin XIX. asrın ilk yarısında yetişen önemli temsilcilerinden biridir. 1845'te vefat ettiği tahmin edilmektedir. Sırrî derin bir Hz. Ali sevgisine sahiptir. Onun aşk anlayışı oldukça samimidir. On İki İmam onun şiirlerinin başlıca konularından birini oluşturur. Son derece güzel beyitler söylemiş ve edebiyatımızdaki yerini almıştır. Bilinen tek eseri *Türkçe Divanı*'dır. Ancak mecmualarda da pek çok şiiri mevcuttur.⁷² Mecmuada dört şiirine yer verilmiştir.

Gulâmî (1854-1886)

1854 yılında Sivas'ta doğmuştur. Gulamî mahlasını kullanan şairin asıl adı Abdülkadir'dir. Kendi kendini yetiştirmiş şairlerdendir. Çok okuyan, mütalaayı çok seven bir şairdir. Genç yaşta tarikata girmiş ve Kadiri şeyhi olmuş kuvvetli bir mutasavvıftır. Maarif müfettişliği ve uzun süre de öğretmenlik yapmıştır. 1886'da 32 yaşında vefat etmiştir. Şiirlerinde tasavvuf bir araç değil amaçtır. Şiirleri dinî ve tasavvufidir Elde bulunan tek *Divanı*'dır.⁷³ Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

Hulûsî (1805-1868)

1805 yılında Aydın'da doğmuştur. Adı Ömer Hulusî, mahlası Hulusî'dir. Mutasavvıf ve tekke şairidir. Divan sahibi Uşşâkî şeyhidir. 1868'de Nazilli'de vefat etti. Hulusî, sadece aruzu kullanmış ve tasavvufi şiirler yazmıştır. Nesimî, Fuzûlî, Yunus Emre, Mevlâna ve Niyazî-i Mısırî etkilendiği şairlerin başında gelmektedir.⁷⁴ Bilinen tek eseri *Divanı*'dır. Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

⁷¹ Daha geniş bilgi için bkz. Doğan Kaya,

<http://www.turkedebiyatilisimleri-sozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5272> (13.05.2019)

⁷² Sıddık Cansever, **Eğribozlu Mehmed Emin Sırrî Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015, s. IV-IX.

⁷³ Daha geniş bilgi için bkz. Kadir Özköse, **Abdulkadir Gûlamî'n Hayatı ve Tasavvufî Düşüncesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2008, s.16-31.

⁷⁴ Daha geniş bilgi için bkz. Emine Altıntaş, **Hulusî Ömer Aydınî Divanı Üzerine Bir İnceleme**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2007, s. 13-19.

Nigâr Hânım (1862-1918)

Şair Nigâr Hanım 1862'de İstanbul'da doğdu. I. Dünya Savaşı'nın son yılında tifoya yakalanarak 1918'de vefat etti. Bir Fransız mektebinde okudu. İyi ve modern bir eğitim ve öğretim gördü. Pek çok kültür ve edebiyatla ilgilendi. Evinde düzenlediği edebiyat toplantılarına yerli yabancı pek çok kişi katıldı da katıldı. Her biri hayatının bir aşamasını yansıta beş kitabı vardır. *Efsus I-II, Niran, Safahat-ı Kalb, Aks-i Sada, Elhan-ı Vatan*. Özellikle *Elhan-ı Vatan* içeriğiyle ve milli duyguların ön planda olmasıyla dikkat çekicidir.⁷⁵ Şaire mecmuda meşhur gazeli *Efsus* ile yer almıştır.

Zihnî-i Çermîkî (1797- 1859)

1797'de Bayburt'ta doğdu. Asıl adı Mehmed Emin, mahlası Zihnî'dir. İyi bir eğitim gördü. Çeşitli memurluklarda bulundu. 1859'da vefat etti. Zihnî, hem aruz hem de hece vezninden yürüyen zevki hece vezni geleneğinde birleştirmeye çalışan ilk şairdir. "Vardım ki yurdundan ayağ göçürmüş." mısraıyla başlayan meşhur şiiri edebiyatımızda bir dönüm noktasıdır. Yaşadığı devirden ve karşılaştığı haksızlıklardan şikâyet eden hicviyeleri dikkate değerdir. *Divan, Sergüzeştname, Kitâb-ı Hikâye-i Garîbe* başlıca eserleridir.⁷⁶ Mecmuada iki şiirine yer verilmiştir.

Zihnî-i Bayburdî (?- 1863)

Diyarbakır'a bağlı Çermik ilçesinde doğdu. Ömrünün önemli bir kısmını Halep ve Kilis'te geçirdiği ve Kilis'te vefat ettiği tahmin edilmektedir. Nakşibendi tarikatına intisap etmiştir. Çermikli Zihnî güçlü taşra şairlerindendir. *Divan*'ındaki manzumelerden divan edebiyatı mazmunlarına hâkim olduğu görülmektedir. Yazdığı tarih manzumeleri ve devrin ileri gelenlerine sunduğu kasideler dönemindeki bazı kişilere ve olaylara ışık tutmaktadır. Bilinen tek eseri olan *Dîvân*'ıdır.⁷⁷ Mecmuada yedi şiirine yer verilmiştir.

⁷⁵ Refika Altıkulaç Demirdağ, **Nigar Hanım Toplu Şiirleri**, Salkımsöğüt Yay., Erzurum 2015, s.12.

⁷⁶ Daha geniş bilgi için bkz. Abdullah Uçman, Bayburtlu Zihnî, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul 1992, C. 5, s. 229-230.

⁷⁷ Daha geniş bilgi için bkz. Mehmet Arslan, <http://www.turkedebiyatilisimleri-sozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=3029> (30.05.2018)

Zekî (1842- 1882)

1842'de Çorum'da doğdu. Asıl adı Sarkis Narlıyan olan âşık, şiirlerinde Zeki mahlasını kullandı. Öğrenimini bitirdikten sonra devlet dairelerinde memur olarak çalıştı. Ermeni cemaati adına mahkeme üyeliğine atandı. Osmanlı Farmasyon örgütünün çalışmalarına katıldı. 1882'de vefat etti Şiirleri ölümünden sonra derlenmiş, *Setredilmiş Cevherler* yahut *Sarkis Zeki Narliyan ve Bazı Eş'arı* adıyla 1912 tarihinde yayımlanmıştır.⁷⁸ Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

Şem'i (1773- 1839)

1773'te Konya'da doğdu. Asıl adı Ahmed, mahlası Şem'i'dir. Bu mahlas şiirlerinde Şem'i, Derd-mend Şem'i, Şem'i Baba olarak geçer. Konyalı Şem'i, Konyalı Âşık Şem'i olarak da tanınır. Kendi kendini yetiştiren şairlerdendir. 1839'da vefat etmiştir. Mevlevî olduğunu belirten Şem'i'nin şiirlerinde ağırlıklı olarak din, tasavvuf, aşk, tabiat, mahallî hayat ve sosyal konular işlenir. Gazel, semai, divan, koşma tarzındaki bu şiirlerde aşk teması önde gelir.⁷⁹ Bilinen tek eseri divanıdır. Mecmuada üç şiirine yer verilmiştir.

Kâzım (1821- 1890)

1821'de Bulgaristan Koniçe'de doğdu. Asıl adı Mûsâ Kâzım, mahlası Kâzım'dır. Memur oldu, seyfiye sınıfına girip paşalığa kadar yükseldi. Hicivlerindeki aşırılık yüzünden zaman zaman zor durumda kaldı. 1890'da vefat etti. Fuzulî tarzındaki şiir, naat ve mersiyelele ile yazılı ve sözlü hicivleri şairlikteki kudretinin göstergesi kabul edilen, dönemin otoriteleri tarafından gerçekten şair olarak kabul edilmiş bir sanatkârdır. *Divanı*, *Mekalid-i Aşk* isimli bir tevhidî ve birçok mersiyesi vardır.⁸⁰ Mecmuada üç şiirine yer verilmiştir.

⁷⁸ Daha geniş Bilgi için bkz. Ahsen Turan, Âşık Geleneği İçinde Ermeni Âşık Sarkis Zeki, **Millî Folklor**, 2003, Yıl 15, Sayı 60, s. 179-183.

⁷⁹ Daha geniş bilgi için bkz. Nurettin Albayrak, Şem'i, Konyalı, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul 2010, C. 38, s. 505

⁸⁰ Daha geniş bilgi için bkz. Ramazan Bardakçı, **Musa Kâzım Paşa (Hayatı-Sanatı-Külliyyatı)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2007, s. 72-189.

Şemsî Hayâl (1806- 1877)

1806 senesinde Erzincan'da doğdu. Asıl adı Süleyman'dır. Leblebici Baba adıyla tanındı. Şiirlerinde Şems-i Hayal, Hayal-i Şems, Hayal-Şems ve Hayal-i Şems-i Nakşî gibi mahlasları kullandı. Ümmidir anacak özel olarak tasavvuf eğitim aldı. 1848'de vefat etti. Tasavvufi deyişlerinin yanı sıra beğenmediği hususlar için manzum hicivleri de vardır. Şiirleri *Tuhfetü'l-Uşşak* adını verdiği bir kitapta toplanmıştır.⁸¹ Mecmuada iki şiirine yer verilmiştir.

Noksânî (XIX. asır)

18. asrın sonlarında Erzurum'da dünyaya gelmiştir. Doğum ve ölüm tarihleri net değildir. Asıl adı İsmail'dir. Ali Adil Atalay isminin İbrahim olduğunu söyler. Medrese tahsili görmüş, tasavvufa girmiştir. Karısı yüzünden itibarını kaybetmiş ve bu sebeple şeyhi ona Noksânî mahlasını vermiştir. Alevi-Bektaşî şairlerindendir. Ve çevrelerde oldukça iyi tanınmaktadır. Şiirlerinde Alevi-Bektaşî inancına özgü derin bir batını ve tasavvufi konuları işlemiştir. Devriye, nutuk ve nefes gibi tasavvufi Türk edebiyatı türlerinde başarılı örnekler vermiştir.⁸² Mecmuda iki şiirine yer verilmiştir.

Gedâyî (1826- 1899)

1826'da Tokat'ta doğmuştur. Asıl adı Ahmed, mahlası Gedayî'dir. Tokatlı olduğu ve uzun yıllar Beşiktaş'ta yaşadığı için bu iki yerle özdeşleşmiştir. XIX. asrın kudretli şairlerinden olan ve bazı şiirleri bestelenen Gedâyî hakkında fazla bilgi yoktur. Şiirlerindeki üslup son derece lirik, âşıkane, samimi, sıcak ve içtendir. Hem dünyevi konuları hem de Bektaşîliğin temel temalarını dile getirmiştir. Kerbela mersiyeleri ciğer yakıcıdır. Destanlarında sosyal sorunlara eğilmiştir. Karı-koca destanı enteresandır.⁸³ Mecmuada iki şiirine yer verilmiştir.

Cevâbî (?)

⁸¹ Daha geniş bilgi için bkz. Üzeyir İlbak, *Divan-ı Şems-i Hayalî (Metin ve İnceleme)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010, s. 1-10.

⁸² Daha geniş bilgi için bkz. Adil Ali Atalay Vaktidolu, *Erzurumlu Halk Ozanı Noksânî Baba*, Can Yay. İstanbul, 1997, s. 5-7.

⁸³ Daha geniş bilgi için, Muhtar Yahya Dağlı, *Bektaşî Edebiyatından Tokatlı Gedâyî, Hayatı ve Eserleri*, İstanbul Maarif Kitaphanesi, İstanbul 1943, s. 1-13.

Gerçek kimliği, asıl ismi, nereli olduğu bilinmeyen Cevabî XIX. asırda yaşamış bir Bektaşî halk ozanıdır. Hayatı hakkında ayrıntılı bilgi yoktur. Gedayî, çağdaşları olan şairlerden söz eden şiirlerinde onun da ismini zikreder. Şiirleri daha çok halk şiiri tarzındadır. Ahlaki ve akılcı öğütler taşıyan şiirlerinde XIX. asır Bektaşî şiirlerindeki tüm özellikleri görmek mümkündür.⁸⁴ Mecmuada bir şiiri vardır.

Türâbî (1786- 1868)

Bulgaristan sınırları içinde kalan Yanbolu'da 1786'da doğmuştur. Asıl adı Ali'dir. Türâbî mahlasıyla bilinen şair, Yanbolulu Ali Türâbî Baba ve Hacı Ali Türâbî Dede Baba olarak da tanınır. İyi eğitim görmüş âlim bir şahıstır. Bektaşî şeyhliği yapmıştır. 1868 yılında postnişin iken vefat etmiştir. Şiirlerinde akıcı ve duru bir dil kullanmış ve Alevi-Bektaşî inancının tüm özelliklerini büyük bir ustalıkla şiirine yansıtmıştır. Hz. Ali ve Ehlibeyt'e duyduğu sevgi, saygı ve bağlılığı şiirlerinde görülür. Bilinen tek eseri *Divanı*'dır.⁸⁵ Mecmuada beş şiirine yer verilmiştir.

Hilmî (1842- 1908)

1842 yılında İstanbul'da doğdu. Mehmed Ali Hilmi Dede Baba, XIX. asrın tanınmış Bektaşîlerindendir. Şiirlerinde Hilmî, Hilmî Dede mahlaslarını kullandı. Genç yaşta dedebabalık postuna oturdu. 1908'de vefat etti. Şiirleri tasavvuf ve Bektaşîlik temaları üzerinedir. Hilmî mahlası ile yazdığı nefeslerinden bazıları bestelenerek tekke ve dergâhlarda okundu, okunmaya devam etmektedir. *Divan, Kaşîfî'l-Esrar Reddiyesi* ve *Erkannamesi* adıyla üç eser tespit edilmiştir.⁸⁶ Mecmuada iki şiirine yer verilmiştir. Ancak İzzet Molla'ya nazire başlığıyla verilen şiiri divanında ve yapılan araştırmalarda tespit edilememiştir. Mahlashanede İzzet geçtiği için İzzet Molla'nın divanlarına da bakılmış ancak burada da tespit edilememiştir.

⁸⁴ Daha geniş bilgi için bkz. İsmail Özmen, *Alevi-Bektaşî Şairleri Antolojisi*, C.4, s. 237.

⁸⁵ Daha geniş bilgi için bkz. Baki Yaşa Altıok, *Türâbî Dîvânı ve Yanbolulu Ali Türâbî Baba*, Horasan Yay., İstanbul 2006, s. 9-23.

⁸⁶ Daha geniş bilgi için bkz. Abdullah Uçman, Mehmed Ali Hilmi Dede Baba, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, Ankara 2003, C. 28, s. 440.

Nâdirî (1830-1889'dan sonra)

Maraş'ta 1830'da doğdu. Asıl adı Hasan Nâdir'dir. Şiirlerinde Nâdirî ve Nâdir mahlaslarını kullanmıştır. Nadirî, Maraş ve çevresinde tanınıp sevilen, şiirlerine rağbet edilen bir şair olmasına rağmen sonradan kendisini içkiye vererek Sarhoş ve rint meşrep bir hayat yaşamış bunu şiirlerine yansıtmıştır. Ancak şairini dinî muhtevalı şiirleri de bulunmaktadır. Yazdığı naat ve mevlitleri ile Hz. Peygamber'e (SAS) olan muhabbetini dile getiren şairin bazı şiirleri de tasavvufî neşeyle söylenmiştir. Hasan Nadir Efendi'nin günümüze üç *Mevlid*'i ile çeşitli şiir mecmuaları vasıtasıyla birkaç şiiri ulaşmıştır.⁸⁷ Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

Serserî (XIX. asır)

Kaynaklara göre Serseri Ali Bey, 1840'lı yıllarda doğmuş olabilir. Şiirlerinde Serseri mahlasını kullanmıştır. Harput ve civarında aşkları ile efsaneleşmiş bir halk şairi olarak anılır. Şiirleri kalpten kalbe koşan, aşka feda olmuş bir mizacın şiirleridir. Bazı şiirleri klasik tarzda bestelenmiştir. Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir. Nitekim bu şiirde "Serserî" mahlası kullanılmıştır.⁸⁸

Saîd Paşa-yı Âmidî (1832-1891)

Diyarbakır'da 1832'de doğdu, Asıl adı Mehmed Said'dir. Süleyman Nazif ve Faik Ali Ozansoy'un babasıdır. Memurluğa başladı ve paşalığa kadar yükseldi. Kabri Mardin'dedir. İdareci olarak dürüstlüğüyle, görevlerindeki başarısıyla tanınmıştır. Divançesinde hâkimane manzumeler ve dinî muhtevalı ön plandadır. Divan şiirinin bazı taraflarını eleştirmiştir. Nesirde de ustadır. "Müstakim ol Hazret-i Allah utandırmaz seni." mısraıyla biten muhammesi meşhurdur. Pek çok eseri vardır. *Divançe-i Eş'âr*, *Tabsiratü'l-İnsân*, *Diyarbakir Tarihi*, *Mîzânü'l-Edeb* bunların başlıcalarıdır.⁸⁹ Mecmuada mükerreren yazılmış bir kıt'ası vardır.

⁸⁷ Daha geniş bilgi için bkz. Lütfi Alıcı "Tezkirelere Göre Kahraman Maraşlı Divan Şairleri", *KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, C.1, s. 1-14.

⁸⁸ Nesime Ceyhan Akça, Mecmua-i Yâdigâr'a Gizlenmiş Harputlu İki Şâir, *Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi Uluslararası Harput'a Değer Katan Şahsiyetler Sempozyumu*, s. 93-102.

⁸⁹ Saliha Aydoğan, *Sa'id Paşa Mîzânü'l-Edeb (İnceleme-Metin-Dizin)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007, s. 26-37.

Pertev Paşa (1785-1837)

Asıl adı Mehmet Said'dir. 1785'te İstanbul'da doğdu Hicaz asıllı olup Kırım'a yerleşmiş ve oradan İstanbul'a göç etmiş bir Seyyid ailesinin oğludur. Pertev mahlasını aldı. Memur oldu. Paşalığa kadar yükseldi. İdamı için ferman çıkartıldı ve 1837 boğduruldu. Pertev Paşa'nın tek eseri *Divan*'ıdır. *Divan*'daki tarih manzumeleri, şairin dönemin olaylarına bakış açısını ve ilgilendiği çevreyi yansıtmaya açısından önem taşımaktadır. Şarkıları bestelenmiştir. Gazellerini Nabî ve Ragıp Paşa'nın tarzlarının devamı olarak görür.⁹⁰ Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

Âkif Paşa (1787-1845)

Yozgat'ta 1787'de doğdu. Memur oldu ve yükseldi. Başarılı bir siyaset adamı oldu. Nazırlık yaptı. Akif Paşa, bilhassa *Adem Kasidesi* şiiriyle dikkat çekti. Bu şiirinde, içinde yaşanılan dünya ve varlığa karşı nefret duygusu kuvvetli bir şekilde işlenmiştir. *Mersiye*, *Şeyh Müştak'a Mektup* ve *Tabsıra* 'sı ile devrinin yazarlarına yol gösterici olmuştur. *Münşeat*, *Divançe* ve *Tabsıra* başlıca eserleridir.⁹¹ Mecmuada bir beytine yer verilmiştir.

İffet (?-1840)

Bursa'da doğdu. Şiirlerinde İffet mahlasını kullanan şairin asıl adı Seyit Mehmet Emin'dir. Doğum tarihi hakkında kaynaklarda bilgi bulunmamaktadır. Müderrislik yaptı. 1840'da vefat etti. Nakşbendi ve Mevlevî tarikatına ilgi duydu. Orta derecede bir şairdir. İffet'in tek eseri *Divanı*'dır.⁹² Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

Derdli (1772- 1845)

Bolu'da 1845'te dünyaya geldi. Asıl adı İbrahim'dir. Önceleri Lutfî mahlasını kullanırken bazı olaylardan sonra Derdli mahlasını kullanmaya başladı. Pek çok yer

⁹⁰ Muhammed Şerif, **Mehmed Said Pertev Paşa Dîvânı (Transkripsiyon Ve Tahlil)**, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır 2013, s. 7-23.

⁹¹ Daha geniş bilgi için bkz. Abdullah Uçman, **Âkif Paşa, TDV İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul 1989, C. 2, s. 261-262.

⁹² **Daha geniş bilgi için bkz. Mehmet Arslan**, *Bursalı İffet Divanı*, Kültür Bakanlığı E-Kitap, Ankara 2018, s. 2-3.

dolaştıktan sonra İstanbul'da haklı bir şöhrete kavuştu. Ayan oldu. Fakat derbederliği, içkiye düşkünlüğü vb. sebeplerden her şeyini kaybederek sefil ve perişan oldu. 1845'te hayatını kaybetti. Derdli, XIX. asır âşık edebiyatının en tanınmış temsilcilerindendir. Kendi yaşayışına daha uygun bulduğu Bektaşî tekkelerindeki serbest telakkileri benimsedi. Hem dünyevi hem tasavvufi şiirler yazmıştır. Bilinen tek eseri *Divanı*'dır.⁹³ Mecmuada on bir şiirine yer verilmiştir. Şiir sayısı cihetinden üçüncü sıradadır.

Hikmet (1839-1903)

1839'de Hersek/Mostar'da doğdu. Bursa'ya göç etti. İstanbul'da memur olarak çalıştı. Hukuk işlerinde yükseldi. 1903'te İstanbul'da vefat etti. Encümen-i Şuarâ'ya dâhil oldu. Ridnmeşrep olduğu için içkiye müptela oldu. Her tarikattan nasiplendi. Divan şiirine yeni bir hamle kazandırmaya çalıştı. Şiirleri daha çok didaktik ve hikemîdir. Tasavvufî ve sosyal şiirleri, fikir ağırlıklı nesirleri de vardır. Şiirlerini *Asar-ı Hikmet Bey* adı altında toplamıştır. *Levâiyhu'l-Hikem*, *Levâmiu'l-Efkâr* mensur eserlerindendir.⁹⁴ Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

Hamdî Bey (1850-1916)

1850 yılında İstanbul'da doğdu. Memur oldu. Altıncı Daire-i Belediye'ye tayin olundu. 1916'da vefat etti. Şiirleri matbu değilse de gazete ve mecmualarda hayli şiiri intişar etmiştir. Muallim Naci Tercüman-ı Hakikat 'in edebiyat kısmını idare ettiği sıralarda Hamdi Beye, Mes'ûd-ı Harabatî'nin bir hayli gazellerini tahmis eylediği cihetle sair Hamdilerden temyiz için "Hamdi-i Muhammis" unvanına verdiği şaire "Nazımü'l-hikem" sıfatını da vermiştir.⁹⁵ Nitekim mecmuada Muallim Naci'ye yazdığı 4 tahmisine yer verilmiştir.

⁹³ Şemseddin Kutlu, **Derdli**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1988, s. 7-15.

⁹⁴ Daha geniş bilgi için bkz. Hasan Aksoy, Hersekli Ârif Hikmet Bey, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul 1998, C.17, s. 233-235.

⁹⁵ İbnülemin Mahmut Kemal İnal, Hamdî Bey, **Son Asır Türk Şairleri**, MEB, İstanbul 1969, C.1, s. 552-553.

Celâl Paşa (1847-1903)

Siroz'da 1847'de doğdu. Asıl adı Abdullah Celâleddîn Paşa'dır. Şiirlerinde Celâl mahlasını kullandı. Rumeli Beylerbeyliği değil çeşitli devlet görevlerinde bulundu. 1903'te İstanbul'da vefat etti. Celâl Paşa nesirde de usta olan zamanının değerli şairlerinden olup klasik tarzda güzel şiirler söylemiştir. Kaynaklar divanı olduğunu, edebî mecmualarda da şiirlerinin görüldüğünü bildirmektedir Şiirlerinin çoğu Mevlevî olduğu için mutasavvıfıfandır.⁹⁶ Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir. Celâl mahlaslı diğer iki şiirin ona ait olup olmadığı tespit edilememiştir.

Celâl, Mehmed (1867- 1912)

1867'de İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mehmed Celâl'dir. Celâl, mahlasını kullandı. Kitabet ve Türk dili grameri dersleri okuttu ömrünün son yıllarını sarhoş, derbeder, perişan ve yarı mecnun bir hâlde geçirdi. İçki nedeniyle 1912'de İstanbul'da vefat etti. Her türde çok sayıda eser vermiştir. Roman, hikâye ve öğretici türlerde eserleri vardır. Doğuştan şairlik yeteneğine sahip olduğu için Celâl, "Şâ'ir-i Mâder-zâd " gibi unvanıyla anılmıştır. Şiirlerinin çoğu döneminin gazete ve dergilerinde yayınlandı. Döneminin gençleri üzerinde etkileri olmuş bir yazar ve şairdir. *Adada Söylediklerim, Bir Kadının Hayatı, Cemile, Karlar Altında, Gazelleri* bazı eserleridir.⁹⁷ Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

İlyâs Sâmî Bey (1857-1929)

Trabzon'da 1857'de doğdu. Hamiyetli bir mülkiye amiri ve vatan şairidir. Birinci Dünya Savaşı sonundaki faciayı şiirleriyle tenkit etmiştir. Nihat Sami Banarlı'nın babasıdır. Milli duyguları güçlü Sami Bey Namık Kemal'in şiirine bir nevi nazire yazmıştır. 1929'da vefat etmiştir.⁹⁸ Mecmuada bir murabbasına yer verilmiştir.

Mehmed Sâdî Bey (1839-1902)

⁹⁶ Daha geniş bilgi için bkz. İbnülemin Mahmut Kemal İnal, *Son Asır Türk Şairleri*, C.1. , s. 219.

⁹⁷ Daha geniş bilgi için bkz. M. Fatih Andı, Mehmed Celâl, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, İstanbul 2016, C.EK-2, s. 220-221.

⁹⁸ Daha geniş bilgi için bkz. Nermin Suner Pekin, *Doğumunun 11. Yılında Nihat Sami Banarlı, Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri*, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul 2007.s. 18-19.

Mehmet Sadi Bey 1839 yılında İstanbul'da dünyaya geldi, çeşitli devlet görevlerinde bulundu ve 1902'de Beylerbeyi'ndeki evinde vefat etti. Az tanınan bir şair ve güçlü bir güftecidir. Şiirlerini *Gülşen-i Asar* denilen bir divançede toplamıştır.⁹⁹ Mecmuada bir şarkısına yer verilmiştir.

Celâl, Celâleddin Beg (?) (XIX. asır ?)

İki şiirin altına isim/mahlas olarak yazılan bu şairin kim olduğu tespit edilemedi. Son dönem divan şairlerden olması kuvvetle muhtemeldir. Mecmuada birer şiiri olan Celal Paşa veya ara nesil şairlerinden Mehmet Celal de olabilir. İbnülemin'in tezkiresinde geçen Celallerin şiirleri arasında tespit edilmedi. Bunlardan biri Celaledin Beg ismiyle geçmektedir. Muallim Naci'nin Muallim isimli eserine alınan bir şiir olduğuna göre şairi de XIX. asrın son çeyreğinde yaşamış biridir. Muallim Naci bu eserde Tercüman-ı Hakikat'e gönderilen ve bu gazetede yayınlanan şiirleri tenkit etmiştir. Mecmuada bu mahlası/ismi taşıyan iki şiire yer verilmiştir.

Osmân Nûrî (?) (XIX. asır ?)

Bayburt Müddeî-i 'Umûmîsi unvanıyla geçen bu şahıs Muallim Naciye ve Tercüman-ı Ahval'e şiir gönderen divan şairlerdendir. İbnülemin'in Tezkiresi'nde geçen Nuri isimli/mahlaslı şairler bu şairin özelliklerini taşımamaktadır. Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

Dervîş (?)

Cem Dilçin'nin Türk Şiir Bilgisi isimli eserinde tespit edilen mecmuadaki bir şiirin şairi olarak verilmiştir. Hangi Derviş olduğu tespit edilemedi.

Kalender Çelebi (?) (XVI. asır ?)

Kaynaklarda tespit edilen bu şiirin hangi Kalender'e ait olduğu tespit edilemedi. Kanuni Döneminde ayaklanmanın başını çeken şahıs Kalender Çelebi

⁹⁹ Çeşitli internet sitelerinde hakkında bilgi vardır, ancak müstakil bir eser veya makaleye ulaşılmadı.

olarak anılmaktadır. Şiirin bu şahsa ait olması kuvvetle muhtemeldir. Zira Kalender ve Çelebi kelimeleri sadece bu şahıs için kullanılmaktadır.

Behcet (?) (XIX. asır ?)

İsminin/mahlasının önünde nereli olduğunu, sıfat ve vazifesini gösteren “Bahriye Mülazımlarından Kasımpaşalı” ibaresi vardır. Yapılan araştırmalarda bu şair hakkında somut bir bilgiye ulaşılamadı. Muhtemelen Tanzimat Dönemi’nde yaşamış divan şairlerdendir. Nitekim şahıs künyesinin şiirin altına yazılması, mahlashaneye yer verilmemesi hususu Tanzimat’ta görülen bir yeniliktir. İbnülemin’in Tezkiresi’nde Behçet mahlasıyla/ismiyle iki şair kayıtlıdır. Şairini bu iki Behçet’ten birine ait olma ihtimali düşüktür çünkü bunların ikisi de hem Kasımpaşalı hem de bahriye mülazımı değildir. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

Fâik (?) (XIX. asır ?)

İsminin/mahlasının önünde sıfat ve vazifesini gösteren “Der-Sa’âdet Bidâyet Maḥkemesi Cezâ Dâiresi Müstantıklarından” ibaresi vardır. Yapılan araştırmalarda bu şair hakkında somut bir bilgiye ulaşılamadı. Muhtemelen Tanzimat Dönemi’nde yaşamış divan şairlerdendir. Nitekim mahlasın veya lakabın şiirin altına yazılması, mahlashaneye yer verilmemesi hususu Tanzimat’ta görülen bir yeniliktir. İbnülemin’in Tezkiresi’nde Fâ’ik mahlasıyla/ismiyle iki şair kayıtlıdır. Ancak ikisi de ceza dairesinde müstantik değildir. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

Ahmed Refik (?) (XIX. asır)

Bu şairin bir şiiri “Birinci Alayın Bir Taburunun Eczâcısı Ahmed Refik Efendinin Ser-asker ‘Alî Rızâ Paşaya Takdîm Ettiği Kıt‘adır.” Başlığıyla verilmiştir. Yapılan araştırmalarda bu şair hakkında somut bir bilgiye ulaşılamadı. Muhtemelen Tanzimat döneminde yaşamış divan şairlerdendir. Nitekim mahlasın veya lakabın şiirin altına yazılması, mahlashaneye yer verilmemesi hususu Tanzimat’ta görülen bir yeniliktir. Son dönem kaynaklarında Ahmed Refik isminde bir şaire rastlanmadı. Abdülhamid’in Seraskeri olan Ali Rıza Paşa 1809-1877 yılları arasında yaşamıştır.

Bu da bize bu şairin Tanzimat döneminde yaşamış bir divan şairi olduğunu göstermektedir. Mecmuada üç kıtasına yer verilmiştir.

Hikmet, Deli (?) (XIX. asır)

XIX.asrın sonlarında yaşamıştır. Deli namıyla maruf olan Hikmet Bey'in hayatı ve eserleri hakkında fazla yoktur. İbnülemin onun meşahir-i meçhuleden olduğunu söyler. Doğum ve ölüm tarihleri kesin olarak bilinmemektedir. Niğdeli olduğu, 45 yaşında vefat ettiği tahmin edilmektedir.¹⁰⁰ Namık Kemal ile müşterek şiirleri vardır. İbnülemin, eserlerinin zayi olduğunu, bunun da bizim diyara mahsus üzüntü verici bir durum olduğunu eklemiştir. Namık Kemal'e atfedilen 242. Şiir ona aittir. Mecmuaya bir bendi alınan şiir dört bentten oluşmaktadır. "Deli Şair" imzalı 244. şiir de ona ait olabilir. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

Deli Şâir (?) (XIX. asır)

Yapılan araştırmalarda bu şair hakkında somut bir bilgiye ulaşılamadı. Muhtemelen Tanzimat döneminde yaşamış divan şairlerdendir. Nitekim mahlasın veya lakabın şiirin altına yazılması, mahlashaneye yer verilmemesi hususu Tanzimat'ta görülen bir yeniliktir. Mecmuada yer alan şairlerden Sa'dî veya Deli Hikmet ile aynı şahıs olabilir. Mecmuada Deli Şair imzalı 244. şiir de ona ait olabilir. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

Sadî (?-1916)

İsminin/mahlasının önünde sıfat ve vazifesini gösteren "Müdü̃r-i Mekteb-i 'Oşmānī" ibaresi vardır. Tanzimat döneminde yaşamış şairlerdendir. Sadi Efendi Harputludur. Küçük yaşında İstanbul'a geldi. İlim tahsil etti. Selanik'te Mekteb-i Osmanî müdürlüğüne tayin olundu. Darülmuallimat'a öğretmen oldu. 1916'da İzmir'de vefat etti. "Deli Şair" imzasıyla "Terceman-ı Hakikat" gazetesine yazardı.¹⁰¹ Nitekim mecmuaya alınan şiiri Muallim Naci'nin Tercüman-ı Hakikate gönderilen şiirleri değerlendirdiği Muallim adlı eserinden alınmıştır. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

¹⁰⁰ İnal, **Son Asır Türk Şairleri**, C.1, s. 648-652.

¹⁰¹ İnal, **Son Asır Türk Şairleri**, C.1, s. 1532-1533.

Edib (?) (XIX. asır ?)

Yapılan araştırmalarda bu şair hakkında somut bir bilgiye ulaşılamadı. Dönemin meşhur şairi Edip Harabî divanında da mecmuadaki şiir tespit edilemedi. Muhtemelen Tanzimat döneminde yaşamış divan şairlerdendir. Nitekim mahlasın veya lakabın şiirin altına yazılması, mahlas haneye yer verilmemesi hususu Tanzimat'ta görölen bir yeniliktir. İbnülemin'in Tezkiresi'nde Edib isimli/mahlaslı üç şair vardır. Burada verilen bilgiler dikkate alındığında 1870'te doğan Ali Edib Bey olabilir. Bu şahıs Edib imzasını kullanmıştır. Hazine-i Fünun'da ve Mekteb'in ilk nüshalarında gazellerinin olduğu Fuat Köprölü tarafından ifade edilmiştir. Diğer Edibler ise mahlaslarını kullanmışlardır. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

Esad (?) (XIX. asır)

Nigar hanımın meşhur efsus gazeline nazire yazan bu şairin XIX. asrın son çeyreğinde yaşadığı kesindir. Bu dönemde yaşamış Esad mahlaslı şairlerinden biridir ancak hangisi olduğu tespit edilemedi. Esad Muhlis Paşa en kuvvetli ihtimal olarak görünmesine rağmen bu şiir onun divanında da tespit edilemedi.

N.M. (?) (XIX. asır)

Namık Kemal'e yazılan bir mersiye'nin altına kısaltılmış bir şekilde ismi/mahlası yazılan bu şahıs 1888'de hayatta olduğu kesindir, ancak kim olduğu tespit edilmedi.

Resmî (?)

Mecmuada Hıfzî'ye atfedilen bir şiir vardır ve bu şiir esasen Resmî'ye aittir. Bu konuda yazılan bir makalede edebiyatımızda 10 Resmî olduğu ve ilgili şiirin hangisine ait olduğu tespit edilemediği bilgisi verilmektedir.¹⁰²

Cehri/Çenârî (?)

¹⁰² Daha geniş bilgi için bkz. Bilal Kemikli, Haşimi Kitaplığında Bir Cönk, **Milli Folklor Dergisi**, Yıl 12; S.48, s. 33-34.

Mecmuada yer alan bir koşmanın tapşırması Cehrî olarak verilmiş altta da enarî yazılmıştır. Ancak bu şairler hakkında bir bilgiye ulaşılmadığı gibi şiirin kime ait olduğu da tespit edilememiştir.

Sıdkî, Erzurumî (?/1822)

Mecmuada bir şiirine yer verilen şairin şiirinin bir beytine ulaşıldı. Ancak bir makalede Tezkire-i şuara-yı Amid'de atfen bu şiir Erzurumlu Sıdkî'ye ait olarak verilmektedir. Asıl adı Osman Efendi'dir. Erzurum'da doğdu. Nestalik yazıda üstattı.1822 yılında Erzurum'da vefat etti. Türke şiirler yazdı. Tezkirelere göre Eğinli İbrahim Sıdkî adlı bir kişi onun şiir mecmuasını alıp götürmüş, şiirlerin kendisine ait olduğunu söylemiştir. Esad Efendi bu olayı *Tezkire*'sinde anlatmıştır. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

Fecrî (?) (1905-06'da hayatta)

Yapılan araştırmalarda bu mahlasta tek bir şaire rastlanmıştır. Trabzonlu şairlerden olduğu dışında hayatı hakkında bir bilgiye sahip değiliz. Trabzon'da bir mezar kitabesindeki tarih manzumesinden 1906'da hayatta olduğu anlaşılmaktadır. Ancak tek bir şiirine yer verilen mecmuadaki Fecrî yeni bir şair de olabilir. İbnülemin'in Tezkiresi'nde ise Fecri mahlaslı/isimli bir şaire rastlanmadı. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

Fâzıl (?)

Mecmuada ermikli Zihnî'nin tahmis ettiği bir gazel Fazıl mahlasını taşımaktadır. ermikli Zihnî'nin 1863'te vefat ettiği dikkate alındığında bu gazelin Enderunlu Fazıl'a ait olma ihtimali yüksektir. Ancak yapılan araştırmalarda hangi Fazıl olduğu tespit edilemedi. ermikli Zihnî'den önce yaşmış Fazıl mahlaslı birkaç şair vardır.

I. Fâzıl: şeyh Seyyid Fazıl Halil Dede. Asıl adı Halil'dir. 1678 tarihinde vefat etti.

II. Fâzıl: Tahir, 1763 yılında İstanbul'da doğdu. 1803'te vefat etti. Divanı olduğu söylenmektedir.

III. Fâzıl: Enderunlu Fazıl Hüseyin Bey 1757'de doğdu, 1810'da vefat etti. *Divan*, *Zenanname* ve *Defter-i Aşk* önemli eserleridir.

VI. Fâzıl: Mehmet Fazıl Bosna'da doğdu. 1882 yılında vefat etti. *Divanı* ve başka eserleri vardır.

Feyzî (?)

Türk edebiyatında 36 şair Feyzî mahlasını kullanmıştır. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir. Şarkı formatındaki bu şiirin bunlardan hangisine ait olduğu tespit edilemedi. Şarkı türü 1700'den sonra Türk edebiyatında görülmeye başlanmıştır. Divanı olan, eserleri hakkında bilgi bulunan ve o tarihten sonra Feyzî mahlasını kullanan şairler şunlardır.

I. Feyzî: Hasan Simkeşzade 1627'de İstanbul'da doğdu, 1690'da vefat etti. *Divanı* başlıca eseridir.

II. Feyzî: Mehmed Feyzullah 16. asrın ikinci yarısında Kırım'da doğduğu tahmin edilmektedir. Şeyhlik yaptı. 1614'te İstanbul'da vefat etti. *Divanı* ve başka eserleri vardır.

III. Feyzî: ¹⁰³Osman Hüsamzade 17. asır şairidir. Tek eseri *Divanı*'dır.

VI. Feyzî: Feyzi Halil Paşazade 18. asır şairidir. 1784 vefat etti. *Divan-ı Feyzî Beyeseridir*.

V. Feyzî: ¹⁰⁴Feyzullah Bursa'da doğdu. 1771'de vefat etti. *Divan*'ı vardır. Divanında şarkı yoktur.

VI. Feyzî: ¹⁰⁵Feyzullah Subhazade İstanbul'da doğdu. 1739'de vefat etti. *Divanı* başlıca eseridir.

VII. Feyzî: 1842 yılında Tebriz'de doğdu. Muallim Feyzî, Acem Feyzî Bey sanlarıyla tanındı. 1910'da vefat etti. Çok sayıda eseri vardır. *Divanı* yanmıştır. *Sûz u Gûdâz*, Feyzî'nin şarkılarını içerir.

VIII. Feyzî: Mehmed Ali, 1854'te Afyon'da doğdu. 1894'te vefat etti. Bilinen tek eseri *Divan*'ıdır.

IX. Feyzî: ¹⁰⁶Halil, 1793'te Edirne'de doğdu. 1889'da öldü. *Divanı* vardır. Divanında şarkı yoktur.

X. Feyzî: Mehmet Emin Feyzi Efendi 1807'te Ayaş'ta doğmuştur. 1855'te hayattadır.

XI. Feyzî: Feyzullah Feyzî Efendi Diyarbakır'da doğdu. XIX. asırda vefat etti. Divanı elde değildir.

Zekâyî (?)

Türk edebiyatında 7 şair Zekayî mahlasını kullanmıştır. Yapılan araştırmalarda bu şair hakkında somut bir bilgiye ulaşılamadı. Ancak gerek şiirin bir beytinin Muallim Naci'nin Muallim isimli eserinde geçmesi gerekse mahlasın şiirin altına yazılması bu şairin son dönem divan şairlerinden olabileceğini göstermektedir. Muallim Naci bu eserde Tercüman-ı Hakikate gönderilen ve bu gazetede yayınlanan şiirleri tenkit etmiştir. Nitekim daha önceki Zekayî'lerin divanlarında bu şiir tespit edilmedi. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

I. Zekâyî: Asıl adı Ali olup İstanbulludur.

II. Zekâyî: II. Bayezid'in şehzadesi Alemşah'a divan kâtipliği yaptı. Suver-i Mekâtib mensur eseridir.

¹⁰³ Özlem Gülnar, *Hüsâm-zâde Feyzî Dîvânı (İnceleme-Metin)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 1996'da ilgili şiir mevcut değildir.

¹⁰⁴ Rahime Kaya, *Feyzî Dîvânı'nda Din ve Tasavvuf*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 2006'da ilgili şiir mevcut değildir.

¹⁰⁵ Erol Gündüz, *Suphî-zâde Feyzî Dîvânı (Karşılaştırmalı Metin)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 1997'de ilgili şiir mevcut değildir.

¹⁰⁶ Nurullah Yurttaş, *Feyzî Halil Bey Divânı Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Divânı'nın İncelemesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2007'de ilgili şiir mevcut değildir.

- III. Zekâyî:** Doğum ve ölüm yerleri bilinmemektedir. Kadılık yaptı. 1642'de vefat etti.
IV. Zekâyî: Kıbrıs'ta doğdu. Asıl adı Mehmet'tir. 1627 veya 1648 'de Kıbrıs'ta vefat etti.
V. Zekâyî: Taşköprizade Kemâl Efendi'nin üvey oğludur. Âlimdir. 1652'de vefat etti.
VI. Zekâyî: Asıl adı Abdullah'tır. Halveti tarikatına girip Kestelli Hasan Efendi'nin halifesi oldu.
VII. Zekâyî: Diyarbakır'da doğdu. Asıl adı Ahmed Zekayî Efendi'dir. 1920'de vefat etti.
VIII. Zekâyî: ¹⁰⁷ Mustafa, Üsküdarlıdır. Şeyhlik yaptı. 1812-13'te vefat etti. *Divanı* vardır.

Hâşimî (?)

Türk edebiyatında bu mahlası kullanan dokuz şair vardır. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir. Bu şiirin bu şairlerden hangisine ait olduğu tespit edilemedi.

- I. Hâşimî:** Hakkında tek bilinen husus Bursa'da doğduğudur.
II. Hâşimî: Acemden geldi. Yavuz Sultan Selim'in şehzadeligi esnasında vefat etti. Kadılık yaptı.
III. Hâşimî: Bir kadının oğlu olarak Üsküdar'da doğdu, orada kadılık yaptı ve vefat etti.
IV. Hâşimî: Mehmed Üsküdar'da doğdu. Müderrislik ve kadılık yaptı. 1592 de Üsküdar'da vefat etti.
V. Hâşimî: ¹⁰⁸Emir Osman 1513-1595 yılları arasında yaşadı. Sivas'ta doğdu, İstanbul'da vefat etti.
VI. Hâşimî: Mehmet Çelebi Bursa'da doğdu. 1613'te vefat etti. Muamma ve tarihleriyle ün yaptı.
VII. Hâşimî: ¹⁰⁹Emir Hâşimî Bursa'da doğdu. 1641' de vefat etti. *Divanı ve Mihr ü Vefa'sı* vardır.
VIII. Hâşimî: Mehmed Çelebi Bursa'da doğdu. 1677'de vefat etti. *Miratü's-Şuârâ* eseridir.
IX. Hâşimî: İstanbul'da doğdu. Ahır Emiri lakaplı bir şeyhin oğludur. 1693-94 yılında vefat etti.

Meylî (?)

Türk edebiyatında çok sayıda meyli vardır. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir. Yapılan bütün araştırmalara rağmen bu şiirin bunlardan hangisine ait olduğu tespit edilemedi.

- I. Meylî:** Ebu's-suud Efendi'nin oğlu Mehmed 1525'te doğdu. 1564'te vefat etti. Eserielde değildir.
II. Meylî: 1514'te Ankara'da doğdu. 1593'te vefat etti. Şerh-i Hidaye diğer eseridir.
III. Meylî: Mustafa Meylî Çelebi Mihaliç kasabasında doğdu. 1593'te vefat etti. Elde eseri yoktur.
IV. Meylî: Asıl adı Mustafa'dır. Lütfi Beyzade lakabıyla anıldı. 1587-88 yılında vefat etti.
V. Meylî: Mustafa Kumsızâde Kayserilidir. 1612'de vefat etti. Güzel şiirlerinden bahsedilir.
VI. Meylî: XVII. Asır şairidir. Hakkında fazla bilgi yoktur. İstanbul'da doğdu. Divan kâtipliği yaptı.
VII. Meylî: Asıl adı Abdalbaki Efendi'dir. Bosnalı olduğu görüşü baskındır. 1675-76'da vefat etti.
VIII. Meylî: İsmi, Ali Çelebi'dir. İstanbul'da doğdu. Divan-ı Sultanî kâtipliği yaptı. 1657'de vefat etti.

¹⁰⁷ Serhan Alkan, *Şeyh Mustafa Zakâyî'nin Hayatı, Edebî Kişiliği, Divanı (İnceleme-Tenkitli Metin)*, Erzurum, 1993. Ve Sinan Köseoğlu, *Zekâyî Divanı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1997'de ilgili şiir mevcut değildir.

¹⁰⁸ Nesrin Ünlütürk, *Hâşimî Emir Osman Divançesi (Muhteva-Metin-Tahlil)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2004'te ilgili şiir mevcut değildir.

¹⁰⁹ Ayşe Bulan, *Hâşimî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 1993'te; Oktay Selim Karaca, *Hâşimî, Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Karşılaştırmalı Metni*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1995'te ve Selami Ece, *Tahkiye Açısından Hâşimî'nin Mihr u Vefa Mesnevisi (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 1996'da ilgili şiir mevcut değildir.

- IX. Meylî:** Asıl adı Mehmed'dir. İstanbul'da doğdu. Koca Meylî olarak anıldı. 1710'da vefat etti.
X. Meylî: Mehmet Gürani 1713'te Saraybosna'da doğdu. 1781'de vefat etti. Elde eseri yoktur.
XI. Meylî: ¹¹⁰ Kosova'da Novaberde'de doğdu. Asıl adı Mehmed'dir.
XII. Meylî: Meylî Çelebi Bursa'da doğdu. Eserlerine dair bir bilgi bulunmamaktadır.

Ferdî (?)

Türk edebiyatında Ferdî mahlaslı on şair vardır. Mecmuada bu mahlası taşıyan dört şiire yer verilmiştir. Bu şiirlerin bunlardan hangisine ait olduğu tespit edilemedi.

- I. Ferdî:** Mehmed, İstanbul'da doğdu. Kanuni'nin bendelerindendir. Mecmualarda üç şiiri vardır.
II. Ferdî: XVI. Asır şairidir. Ferdî-i Acem olarak tanındı. Erdebil'de doğdu. Beyitleri vardır.
III. Ferdî: XVII. Asır şairidir. Seyit Ferdî çelebi sofidir. Ölüm tarihi ise 1713 olarak zikredilir.
IV. Ferdî: Asıl adı Hüseyin'dir. Arayıcızade lakabıyla tanınmıştır. 1710'da vefat etti.
V. Ferdî: ¹¹¹ Abdullah Ferdî, 1856-57'de vefat etti. *Divanı* ve çok sayıda eseri vardır.
VI. Ferdî: Rasim Ferdî Bektâşî'dir. Tekirdağ'da 1854'te doğdu. 1907'de Erzurum'da vefat etti.
VII. Ferdî: Kaynaklarda Urfalı veya Giresunlu olduğu ihtilaflı olan şair hakkında fazla bilgi yoktur.
VIII. Ferdî: Ahmet Ferit Efendi 1866-67'de Yenişehir'de doğdu. 1910'da vefat etti.
IX. Ferdî: Hoca Ferdî Çelebi Diyarbakır'da doğdu. 1815'te vefat etti.
X. Ferdî: Muammer Ferdî Bey 1891'de doğdu. 1915'te vefat etti. *Şebab-ı Nurani* enselerindendir.

Sâfi (?)

Türk edebiyatında Safî mahlasını kullanan on beş şair vardır. Mecmuda Safî mahlasıyla üç şiir yer almaktadır. Bunlardan biri mecmuanın son şiiri olan bir gazeldir. Son dönem şairi Üsküdarlı Safî Mustafa efendiye ait olması kuvvetle muhtemeldir. Muhammes şeklinde olan bir şiir de bazı internet sitelerinde tespit edilmesine rağmen hangi Safî'ye ait olduğu tespit edilemedi. Bu şiirin ilk bendi bir makalede Erzurumlu Emrah'a ait olarak verilmektedir. Yapılan bütün araştırmalara rağmen gazel tarzındaki bir şiirin ne kendisi ne de şairi tespit edilebildi.

- I. Sâfi:** Serez'de doğdu. Hakkında başka bilgi yoktur.
II. Sâfi: II. Murat'ın takdirini kazanmış usta bir şair ve nakkaştır. Şiirleri vardır. 1486'da vefat etti.
III. Sâfi: ¹¹² Cezerî Kasım Paşa'nın mahlasıdır. 1500'lü yıllarda Selanik'te vefat etti. *Divanı* vardır.
IV. Sâfi: Asıl adı Ahmet'tir. Mevlevî oldu, 1532'de Mısır'da vefat etti.
V. Sâfi: Sadrazam Ayas Paşa'nın azatlı kölelerinden birinin oğludur. 1589'da vefat etti.

¹¹⁰ Özer Şendöşeyici, Ahmet, Akdağ, **Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair: Meylî ve Şiirleri**, Gece Kitaplığı, Ankara 2014'te ilgili şiir mevcut değildir.

¹¹¹ Mehmet Bülent Ertaç, **Ferdî Dîvânı (Metin-İnceleme-dizin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş, 2004'te; Şükran Avcı, **XIX. yy. Şairi Şeyh Hacı Abdullah Ferdî Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği Ve Dîvânının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010'da ve Nuray Memiş, **Ferdî Abdullah Efendi Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Manisa, 2008'de ilgili şiir mevcut değildir.

¹¹² Ahmet Sevgi, Hakan Sevindik, **Cezerî Kasım Paşa Sâfi Dîvânı**, Palet Yay. Konya 2016'da ilgili şiir mevcut değildir.

- VI. Sâfi:** Ahmet, Bergama'da doğdu. Kadılık yaptı. 1598'de vefat etti. Divanı bulunamamıştır.
- VII. Sâfi:** İstanbul'da doğdu. Ahdî'nin Gülşen-i Şuarâ'sında geçer. 1563'te hayattadır.
- VIII. Sâfi:** Asıl adı Derviş Ahmet'tir. Fenerli veya Boluludur. 1665/66'da vefat etti.
- IX. Sâfi:** Seyfullah Musa, Vankulu Lügati'nin musahhihidir. 1681'de vefat etti.
- X.Sâfi:** 1807'den sonra öldüğü tahmin edilen bu şair divan sahibi bir kâtiptir. ¹¹³
- X. Sâfi:** Diyarbakır'da doğdu. Asıl adı Mustafa'dır. Şeyh oldu. 1846/47'de vefat etti.
- XI. Sâfi:** Ahmet Safi Dede 1824'te Tokat'ta doğdu. *Cam-ı Muzaffere* isimli eseri vardır.
- XII. Sâfi:** Kerkük'te doğdu. Asıl adı Abdullah'tır. 1898'de vefat etti. Divanı ve başka eserleri vardır.
- XIII. Sâfi:** 1784'de Diyarbakır'da doğdu. Asıl adı Mustafa Safi'dir. 1846'da vefat etti.
- XIV. Sâfi:** XIX.asır şairidir. Asıl adı Mustafa'dır. Kerküklüdür. Türkçe pek çok gazeli vardır
- XIV. Sâfi:** XIX. asır şairidir. Asıl adı Mustafa, lakabı Horos'tur. Bağdatlıdır.
- XIV. Sâfi:** İstanbul'da doğdu. Adı Safiyyüddin Mustafa'dır. 1895'de İstanbul'da vefat etti.
- XV. Sâfi:** ¹¹⁴. Üsküdarlı Mustafa Safi 1862'de doğdu, 1901'de vefat etti. *Divançe-i Safi* ve ondan seçme gazeller içeren *Şi'r-i Safi* başlıca eserleridir.

Himmetî (?)

Türk edebiyatında Himmetî mahlasını kullanan dört şair vardır. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir. Yapılana bütün araştırmalara rağmen bu şiirin hangi Himmetî'ye ait olduğu tespit edilemedi.

- I. Himmetî:** XV. asır şairlerindendir.Gülşen-i Şuara'daki kısa bilgi dışında elde bir veri yoktur.
- II. Himmetî:** Lazkiyelidir. III. Mehmet Manisa'da şehzade kâtiplik yaptı. 1590 yılında vefat etti
- III. Himmetî:** XIX. asırda Yozgat'ta yaşamıştır. Himmetî hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgibulunmamaktadır. Yozgat'tan derlenen bazı cönklerde şiirleri bulunmaktadır.
- VI. Himmetî:** 1811'de Kayseri'de doğdu. Asıl adı Arif'tir. 1891'de vefat etti. Şiirleri cönklerde dir.

Şevkî (?)

Türk edebiyatında şevki mahlasını kullanan 18 şair vardır. Mecmuada bu mahlası taşıyan iki şiire yer verilmiştir. Bu şiirlerin bunlardan hangisine ait olduğu tespate edilmedi. Bunlardan eserleri hakkında bilgi bulunanlar ve şiirlerine ulaşılanlar şunlardır:

- I. Şevkî:** ¹¹⁵ XV-XVI. asır şairidir. Adı Yusuf'tur. Edirne'de doğdu. II. Bayezid devrinde vefat etti.
- II. Şevkî:** XVI: asır şairidir. Şevkî Çelebi, Mısırlı Şevkî ismiyle bilinir.
- III. Şevkî:** XVI: asır şairidir. Haleplidir. Sâhibzâde Ahmed Çelebi denmekle meşhurdur.
- VI. Şevkî:** Bursalıdır.I.Selim döneminde yaşamıştır. Divanından söz edilmektedir.

¹¹³ Özlem Ercan, *Sâfi Dîvânı, Hayatı-Sanatı- Karşılaştırmalı Metin-Sözlük-Dizin* Gaye Kitabevi, Bursa, 2014'te ilgili şiir mevcut değildir.

¹¹⁴ Üsküdarlı Mustafa Sâfi'nin *Ş'ir-i Safi*'de mecmuadaki şiirler mevcut değildir. Ancak Son şiirin Talat Bey'e mektup başlığı ve Safi'yi koruyan böyle bu isimde bir zatın varlığıson şiirin ona ait olma ihtimalini kuvvetlendirmektedir. Ayrıca nedamet içeren şiir Safi'nin berduş hayatıyla da örtüşmektedir.

¹¹⁵ Nebi Çelik, *Edirneli Şevki Divanı, Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2016'da ilgili şiir mevcut değildir.

- V. Şevkî:** XVII. asır şairidir. İstanbul'da doğdu. Güftû bazı mısraları olsa da elde şiirleri yoktur.
- VI. Şevkî:** Çömez-zâde Mehmed Bursa'da doğdu, 1889'da İstanbul'da vefat etti.
- VII. Şevkî:** II. Ahmet dönemi şairlerindendir. Adı Mehmed'dir. Eserleri meçhuldür.
- VIII. Şevkî:** Adı Mehmed olup Müftüzade olarak tanındı. Eserleri meçhuldür. 1776'da vefat etti.
- IX. Şevkî:** Trabzonludur. Bazı emarelerden XIX. asrın ikinci asrında yaşadığı tahmin edilmektedir.
- X. Şevkî:** XIX. asır şairidir. Adı Ahmet'dir. Tanzimat'ı ve 93 Harbi'ni işleyen şiirleri vardır.
- XI. Şevkî:** 1822 tarihinde İstanbul'da doğdu. Bir miktar şiiri vardır. Ölüm tarihi bilinmemektedir.
- XII. Şevkî:** Asıl adı Osman'dır. Diyarbakır'da doğdu. 1839'da Şam'da vefat etti.
- XIII. Şevkî:** Şevkî mahlaslı âşık aslen Konyalıdır. Doğum tarihi belli değildir, 1888'de ölmüştür.
- XIV. Şevkî:** Hasan Şevkî 1832'de doğdu, 1903'te vefat etti. Tecüman-ı Hakikat'te gazelleri vardır.
- XV. Şevkî:** ¹¹⁶ Ömer Şevkî Efendi Mardin'de doğdu. 1852'de vefat etti. *Divanı* vardır.
- XVI. Şevkî:** ¹¹⁷ Asıl adı Hasan Tahsin olan Şevkî 1825'te doğdu, asrın sonunda öldü. *Divanı* vardır.
- XVII. Şevkî:** Prizren'de 1852'de doğdu. Asıl adı Hüseyin'dir. *Divanı* vardır.
- XVIII. Şevkî:** ¹¹⁸ İbrahim Şevkî Efendi, Bolulu olup *Divân* sahibi bir şeyhtir. 1897'de vefat etmiştir.

Vefâyî (?)

Türk edebiyatında Vefayî mahlasını kullanan altı beş vardır. Mecmuada bu mahlası taşıyan iki şiire yer verilmiştir. Bu şiirlerin, yapılarına bütün araştırmalara rağmen hangi Vefayî'ye olduğu tespit edilemedi.

- I. Vefâyî:** Asıl adı Mahmut'tur. Cezerioğlu sanıyla tanındı. İran'da tahsil gördü. Fatih'e nişancı oldu.
- II. Vefâyî:** Adı Ebu Bekir'dir. Şeyh Vefâyî Dede çok sayıda mürit vardı. 1583'de vefat etti
- III. Vefâyî:** Osmanlı padişahı IV. Mehmet'tir. 1693'te vefat etmiştir.
- IV. Vefâyî:** Asıl Adı İmam Kulu Mirza olup Kadir Şah'ın torunudur. 1798'de vefat etti.
- V. Vefâyî:** Tiranlı Hacı Ethem Bey'dir. Tezkirelerde hayatına dair bilgi yoktur. 1859'da hayattadır.

Fehmî (?)

Türk edebiyatında Fehmî mahlasını kullanan birçok şair vardır. Yapılarına bütün araştırmalara rağmen hangi Fehmî olduğu tespit edilemedi. Mecmuada bu mahlası taşıyan bir şiire yer verilmiştir.

- I. Fehmî:** *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'de iki şiiri vardır. XV veya XVI. asırda yaşamış olabilir.
- II. Fehmî:** Manisalıdır. *Mecma'u'n-Nezâ'ir*'de 24, *Pervâne Bey Mecmuası*'nda iki şiiri vardır.
- III. Fehmî:** İstanbullu Kuloğullarındandır. Edirne haraç emini oldu. I. Selim ile Mısır fethine katıldı.
- IV. Fehmî:** Bursalıdır. Adı Ali'dir. Hayatı hakkında fazla bilgi olmayan şair 1617 yılında vefat etti.
- V. Fehmî:** Canbaz lakabıyla tanındı. Şehi Bey'de geçmektedir. 1538 vefat ettiği tahmin edilmektedir.
- VI. Fehmî:** Sakkâ-zâde Fehmî Dervîş Efendi namıyla tanınan şair 1667-68'de vefat etti.

¹¹⁶ Fatma Esra Kanmaz, **Ömer Şevki Mardinî ve Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2010'da ilgili şiirler mevcut değildir.

¹¹⁷ İshak Taşdelen, **Şevkî Hasan Tahsin İstanbulî Divanı (Transkripsiyonlu Metin ve Sadeleştirme)**, Yayınlanmamış Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum, 2014'te ilgili şiirler mevcut değildir.

¹¹⁸ Esma Tezcan, **Şevkî İbrahim Efendi Divânı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya – 2007'de ilgili şiirler mevcut değildir.

- VII. Fehmî:** Fehmî Çelebi Diyarbakırlıdır. 1669-70 yılında vefat etti.
- VIII. Fehmî:** Fehmî Çelebi'nin hayatı meçhuldür. Tezkirelerde mecmuasından bahsedilmektedir.
- IX. Fehmî:** Asıl adı Ali/Fehmî Ali'dir. Bursalıdır. Hakkında bilinenler sınırlıdır. 1667-68 vefat etti.
- X. Fehmî:** İstanbul'da doğdu. Asıl adı Abdullah'tır. 1726-27 yılında İstanbul'da vefat etti.
- XI. Fehmî:** İstanbul'da doğdu. Asıl adı Abdurrahman'dır. 1725-1726 yılında vefat etti.
- XII. Fehmî:** Bursa'da doğdu. İbrahim Fehmî; Çukacızâde olarak tanındı. 1775-76'da vefat etti.
- XIII. Fehmî:** Peklinli Fehmî Bey, XIX. asırda yaşadı. Vefat tarihi bilinmemektedir.
- XIV. Fehmî:** Asıl adı Fehmî'dir, Fehmî Baba olarak tanınır. 1895'da vefat ettiği tahmin edilmektedir.
- XV. Fehmî:** Antakya'da doğdu. 1909 yılında seksen yaşlarında Antakya'da ölmüştür. 11 şiiri vardır.
- XVI. Fehmî:** Fehmî Hüsam Dede İstanbul'da 1848'de doğdu, 1912'de vefat etti. Divanı'nın yayıdır.
- XVII. Fehmî:** adı Mehmed Fehmî'dir. 1823'te Trabzon'da doğdu. 1874'te burada vefat etti.
- XVIII. Fehmî:** 1812'de Kandiye'de doğdu. 1861'de vefat etti. Şiirleri çeşitli mecmualarda kayıtlıdır.
- XIX. Fehmî:** ¹¹⁹İbrahim Fehmî Bey, İşkodra'da doğdu. 1853'te vefat etti. Bilinen tek eseri *Divan*'ıdır

Râmî (?)

Türk edebiyatına Râmî mahlaslı üç şair vardır. Mecmuada bu mahlasta bir şiire yer verilmiştir. Ancak bu şiirin bunlardan hangisini ait olduğu tespit edilemedi.

- I. Râmî:** XVI. asırda Edirne'de yetişmiş divan şairlerindendir. Kanuni devrinde ölmüştür.
- II. Râmî:** ¹²⁰Abdurrahman Çelebi, İstanbul'da 1639-40'ta vefat etti. *Divanı* vardır.
- III. Râmî:** ¹²¹Mehmet Ramî 1654'te doğdu. 1708'de vefat etti. *Divanı*, *Münşeati* başlıca eserleridir.

Hâlid Beg (?)

Nükte ve şaşırtmaya dayalı bir beytin altına bu mahlas/isim yazılmıştır. Muhtemelen mecmuanın yazıldığı dönemde ilgi çeken bir beyit olduğu için mecmuaya alınmıştır. Türk edebiyatında Halid mahlaslı beş şair vardır. Bu beytin bunlardan hangisine ait olduğu tespit edilemedi.

- I. Hâlid:** Diyarbakır'da yaşadı ve 1718'de burada vefat etti. Divanı bulunamamıştır.
- II. Hâlid:** İstanbul'da 1811'de doğdu. 1855'te hayattadır. Fatin'de şiir örnekleri vardır.
- III. Hâlid:** 1902'da Beykoz'da vefat etti. *Kayıkla Cevalan*, *Goriller İçinde* eserlerindendir.
- VI. Hâlid:** Hasan Halid Efendi 1845'de İstanbul'da doğdu. 1906'da Edirne'de vefat etti.
- V. Hâlid:** Asıl adı Halid'dir. Âşıktır. Buna göre, XIX. asrın ilk yarısında doğmuştur.

¹¹⁹ Fehmî Süleyman Divanı, h.1262 /m. 1845'te ilgili şiir mevcut değildir.

¹²⁰ Fatma Zehra Kavutçu, **Râmî Divanı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa 2010'da ilgili şiir mevcut değildir.

¹²¹ Erdal Hamami, **Râmî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. Ankara 2001'de ilgili şiir mevcut değildir.

Nâzım (?)

Türk edebiyatında Nâzım mahlaslı on şair vardır. Mecmuada bu mahlasla yazılan bir şiire yer verilmiştir. Yapılan araştırmalarda bu şiirin bu şairlerden hangisine ait olduğu tespit edilemedi. Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

- I. Nâzım:** İstanbul'da doğdu. Asıl adı Mustafa'dır. 1696'da vefat etti. Divanından bahsedilmektedir.
- II. Nâzım:** İsmi Mehmet'tir. İstanbul'da doğdu. 1705'te vefat etti. *Divânı* vardır.
- III. Nâzım:** Asıl adı Abdürrahim'dir. İlâhîzade sanıyla tanındı. XVIII. asır şairidir.
- VI. Nâzım:** Nâzım Efendi, 1839'da Antakya'da doğdu. Ölüm tarihi ve yeri belli değildir.
- V. Nâzım:** Özellikle gazelleriyle meşhur oldu. 1839'da vefat etti. Toplam 50 şiiri tespit edilmiştir.
- VI. Nâzım:** Adı Mehmet'tir. Mehmet Nâzım Efendi olarak tanındı. 1772-73 yılında vefat etti.
- VII. Nâzım:** İstanbul'da doğdu. Bosna'da defterdarlık yaptı. 1852'de vefat etti.
- VIII. Nâzım:** Anteplidir. 1854 tarihlerinde hayattadır. XIX. asır şairi olduğu tahmin edilmektedir.
- XI. Nâzım:** 1862 doğdu. 1893'te vefat etti. Asıl adı Nâbîzâde Nâzım Bey'dir. Tanzimat yazarıdır.
- X. Nâzım:** 1875'te hayattadır. Trabzon'da bazı mezar kitabelerinde tarih manzumeleri bulunmaktadır.

Rıfkî (?)

Türk edebiyatında Rıfkî mahlaslı yedi şair vardır. Buşirin Rıfkî mahlası hangi şaire ait olduğu tespit edilemedi. Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

- I. Rıfkî:** Kayseri'de doğdu. 1665 vefat etti. Divan'ından bahsedilse de divanı elde değildir.
- II. Rıfkî:** Abdullah Rıfkî Efendi'dir. Müderrislik yaptı. 1684'te vefat etti.
- III. Rıfkî:** Asıl adı Mehmet'tir. Aslen İstanbulludur. Tosyalı olarak tanındı. 1700 tarihinde vefat etti.
- IV. Rıfkî:** Mehmet Rıfkî Efendi İstanbul'da doğdu. 1699-1700'de vefat etti. *Divanı* vardır.
- V. Rıfkî:** Kilislidir. 1197/1782-83'te vefat etti. Sürurî, vefatına tarih düştü.
- VI. Rıfkî:**¹²² Rıfkî Mahmut Karslıdır. 1864 yılında vefat etmiştir. Bilinen tek eseri olan *Divançe'sidir*.
- VII. Rıfkî:** Şeyh Mehmed Rıfkî Efendi Bartın/Kuruca Şile'de doğdu. 1854-1855'te vefat etti.

Halîl (?)

Türk edebiyatında Halîl mahlasını kullanan 12 sanatkâr vardır. Ancak şiirlerine ulaşılan ve divan şiiri sahasına giren yedişair vardır. Yapılana bütün araştırmalara rağmen hangi Halîl olduğu tespit edilemedi.. Mecmuada bir gazeline yer verilmiştir.

¹²² Mevlüt Altınok, **Rıfkî Divânı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2008'de ilgili şiir mevcut değildir.

- I. Halîl:** Hakkında çok az bilgi vardır. Halil, Elmalı kazasından olup Fâzıl Halil olarak tanındı.
II. Halîl: İsmail Efendi veya Şeyh BeşaXV. asır şairinin eseri *Menâkıb-ı Şeyh Bedreddîn*'dir.
III. Halîl: Bursa'da doğdu. Asıl adı Halil'dir. Halîl-i Zerd sanıyla meşhur oldu 1617'de vefat etti.
IV. Halîl: Halîl Efendi olarak tanındı. Rusçuk'ta doğdu. 1721-22'de vefat etti.
V. Halîl: Nişancı Ayas Paşa'nın oğludur. Budin defterdarlığı yaptı.
VI. Halîl: Tekirdağlıdır. 1718'de ölmüştür. Elimizde tek bir gazeli vardır.
VII. Halîl: Halil Baba, 1846'da doğmuştur. 1921'de vefat etti. Şiirleri tasavvufidir.

Hâlet (?) (XIX. asır ?)

Mecmuada yer alan bir beyit Ekrem Yalbuz'un Türkçe'nin Akışı-Cinas isimli eserinde Hâlet mahlaslı bir şaire ait olarak verilmektedir. Yapılan araştırmalarda bu beytin Hâlet mahlaslı hangi şaire ait olduğu tespit edilmiştir. Türk edebiyatında bu mahlasta iki şair vardır.

- I. Hâlet:**¹²³ 1837'de İstanbul'da doğdu. Asıl adı İbrahim olup İbrahim Hâlet Bey olarak tanınmıştır. Memurluk yaptı. 1878'de İstanbul'da vefat etti. *Divanı* vardır.
II. Hâlet:¹²⁴ Hâlet Mehmet Said olarak tanındı. *Divanı* vardır.

Hulvî (?)

Türk edebiyatında Hulvî mahlasını kullanan üç şair vardır. Yapılana bütün araştırmalara rağmen hangi Hulvî olduğu tespit edilemedi. Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

- I. Hulvî:** Hulvî, Baltacı Hulvî Efendi olarak tanındı. Enderun'da yetişti. 1700'den sonra vefat etti.
II. Hulvî: Akhisar'da doğdu. Asıl adı Abdullah'tır. Hulvî Abdullah Efendi olarak tanındı. 1747'de vefat etti. Bilinen tek eseri, *Terceme-i Kasîdetül-Bürde*'dir.
III. Hulvî:¹²⁵ Şeyh Cemâleddîn Mahmûd Hulvî Efendi 1575'te doğdu, 1653'te vefat etti. *Divanı*, *Cam-ı Dilnüvaz*'ı ve başka eserleri vardır.

İzzet (?)

Türk edebiyatında İzzet mahlasını kullanan çok sayıda şair vardır. Mecmuada bu mahlasla üç şiir vardır. Bunlardan biri Muhammed Hilmî Dedebeba'nın İzzet Molla'ya naziresi şeklindeyse de bu şiir; her iki şairin de şiirleri arasında tespit edilmedi. Bazı beste sitelerinde bir tanesi İzzet Molla'ya mal edilmektedir ancak bu

¹²³ Mehmet Korkut Çeçen, **Hâlet Bey Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elâzığ 2005'te ilgili şiir mevcut değildir.

¹²⁴ **Hâlet Mehmed Sa'îd Dîvânı**, h. 1257/ m.1842'de ilgili şiir mevcut değildir.

¹²⁵ Sevgi Yavuz, **Cemaleddin Mahmud Hulvî Divanı (Metin-İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2012'de ilgili şiir mevcut değildir.

şair İzzet Molla'nın eserlerinde tespit edilemedi Bir tanesin nakarat beyti bir Makalede Kastamonulu İzzet Efendi'ye ait olarak verilmiştir. Şarkı türünün 18. Asırda yaygınlaştığı da dikkate alınarak edebiyatımızdaki başlıca İzzet mahlaslı şairler şu şekilde sıralanabilir.

I. İzzet: İzzet Ali Paşa olarak tanındı. 1734'te vefat etti. *Divanı ve Nigârnamesi* vardır.

II. İzzet: ¹²⁶İzzet Mehmed, 18. asrın ikinci yarısında İstanbul'da doğdu. Beglikçi olarak tanındı. 1809'da İstanbul'da vefat etti. *Divanı ve Münşeati* vardır. Sened-i İttifak'ı kaleme aldı.

III. İzzet: Ali İzzet, Fener'de doğdu. Müftülük yaptı. 1821'de vefat etti. Fatî'n'e göre *Dîvân*'ı vardır

VI. İzzet: ¹²⁷Keçecizade İzzet Molla 1786'da İstanbul'da doğdu. 1829'de vefat etti. *Mihnetkeşan* mesnevisi, *Gülşen-i Efkâr ve Hazan-ı Asar* isminde iki divanı vardır.

V. İzzet: 1780 yılında İstanbul'da Asıl adı Ahmed İzzet Bey'dir. 1823'te İstanbul'da vefat etti.

VI. İzzet: Osmân İzzet 1811'de doğdu. 1864'te vefat etti. Fatin, şiirleri olduğunu söylemektedir.

VII. İzzet: ¹²⁸Mustafâ İzzet Efendi 1802'de Tosya'da doğdu. 1877'de vefat etti. İbnülemin, şarkı mecmuası olduğunu söylemektedir.

VIII. İzzet: 1843'de Kayseri'de doğdu, mirlivalık yaptı. 1914'te öldü. Çok sayıda eseri vardır.

Yesârî (?)

Türk edebiyatında Yesarî namıyla tanınan birkaç sanatkâr vardır ancak tamamı hattattır. Ne Türk edebiyatı isimler sözlüğünde ne de “Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı Sözlüğünde bu isim veya mahlasta bir şair vardır. Bazı kaynaklarda geçen Yesarî Mehmed Esad da bir hattattır. Yapılan araştırmalarda rağmen hangi Yesarî olduğu tespit edilemedi. Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

Atâî (?)

Nedim'in bir gazeline yapılan tahmiste bu mahlas olup olmadığı anlaşılmayacak şekilde kullanılmıştır. Ancak Nedim'den sonra yaşayan Atâî mahlaslı bir şair tespit edilmedi. Muallim Naci'nin etrafında toplanan son dönem divan şairlerinden olabilir. İbnülemin'in Son Asır Türk Şairleri tezkiresinde Atâî ve Ata mahlaslı/isimli herhangi bir şaire rastlanmadı.

Mîrlîvâ Kumandanı Şemsî Paşa (?)

¹²⁶ Fatma Meliha Şen, *Beglikçi İzzet Bey Divanı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1995'te ilgili şiirler mevcut değildir.

¹²⁷ Ebubekir Sıddık Şahin, *Keceçi-zâde İzzet Molla Divanları, Bahâr-ı Efkâr, Hazân-ı Âsâr*, Doktora Tezi, Ankara 2004'te ilgili şiirler mevcut değildir.

¹²⁸ İlyas Yazar “Kastamonulu Divan Edebiyatı Şairleri”, *İkinci Kastamonu Kültür Sempozyumu*, 18-20 Eylül 2003, s. 257'de 111. şiirin nakarat kısımları bu şaire ait olarak verilmektedir.

Muhtemelen son dönem divan şairlerinden olan bu şahıs hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamadı. İbnülemin'in Son Asır Türk Şairleri tezkiresinde Şemsi mahlaslı/isimli herhangi iki şair vardır. Bunların ikisi de mutasavvıf olduğu gibi mecmuadaki şiir onların şiirleri arasında tespit edilmedi

Sâdık (?)

Türk edebiyatında divan, âşık ve tekke edebiyatında Sadık mahlasını kullanan pek çok şair vardır. Mecmuadaki şiir tekke edebiyatı kapsamına girmektedir. Mecmuda bir şiiriyle yer alan bu şairin hangi Sadık olduğu tespit edilemedi. Tekke edebiyatı şairi Sadık mahlaslı başlıca şairler şunlardır.

- I. Sâdık:** Dimetokalı Sadık AbdalXV. asırda, Fatih dönemine kadar yaşadı. *Divanı* vardı.
- II. Sâdık:** Erzincan'da doğdu. 1794'te vefat etti. *Risele-i Mehbub, Risale-i Mergube* eserlerindendir.
- III. Sâdık:** Sadık Baba 1771'de doğdu. 1837'de vefat etmiştir. Cönk ve mecmualarda şiirleri vardır.
- VI. Sâdık:** İstanbul'da dünyaya geldi. 1899'de vefat etmiştir. Mecmualarda şiirleri vardır.
- V. Sâdık:** Âşık Hüseyin'in1784'de doğduğu, 1839'da vefat ettiği tahmin edilmektedir. Şiirleri ayin-i cemlerde okunmuştur.

Ata¹²⁹ (?)

Türk edebiyatında Ata mahlasını kullanan 11 şair vardır. Yapılana bütün araştırmalara rağmen hangi Ata olduğu tespit edilemedi. Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

- I. Atâ:** Edirne'de doğdu. II. Selim devri şairlerindendir. 1552'de öldü. Tezkirelerde şiirleri vardır.
- II. Atâ:** Üsküplü Ata 1552'den sonra öldü. *Divan, Tuhfetü'l-Uşşâk, Mevlid* bahsedilen eserleridir.
- III. Atâ:** İstanbul'da doğdu. Kanunî dönemi şairlerinden olan Atâ, Keşfîzâde diye tanındı.
- IV. Atâ:** Atâullâh Mehmet Şâmîzâde 1778'de İstanbul'da vefat etti. *Dîvânı* meçhuldür.
- V. Atâ:** Mehmed Atâullâh 1760'ta İstanbul'da doğdu. Kadılık yaptı. 1811'de vefat etti. *Divanı* vardır.
- VI. Atâ:** Seyyid Atâ Yenişehir'de doğdu. 1814'te vefat etti. bazı mecmualarda şiirleri vardır.
- VII. Atâ:** Mehmed Atâ'ullâh Şânî-zâde Efendi İstanbul'da doğdu. 1826'da vefat etti. Âlimdir, çok sayıda ilmi eseri, *Divanı*, Bolu Tire'de büstü vardır.
- VIII. Atâ:** XIX. asırda Tekirdağ'da yaşadığı tahmin edilmektedir. Elde bir kitabesi vardır.
- XI. Atâ:** İstanbul'da doğdu. 1843'de kâtiplik yaptı. Şiirleri olmakla birlikte *Divan* sahibi değildir.
- X. Atâ:** 1751'de İstanbul'da doğdu. İstanbul'da 1815'de vefat etti. *Divanı* ele geçmemiştir.
- XI. Atâ:** İstanbul'da doğdu. Meclis-i Ma'ârif üyesi oldu. 1852'de İstanbul'da vefat etti.
- XII. Atâ:** Tayyâr-zâde Ahmed Atâ, 1810'da doğdu, 1882'de öldü. *Enderûn Târihi* ve *Divanı* vardır.

Hüznî (?)

¹²⁹ Müstensih bu mahlası Türkçe "ata" kelimesinin imlasıyla vermiştir. Ancak Ata mahlaslı şairlerin tamamı Arapça "Atâ mahlasını kullanmıştır. Bu durum müstensihin yaptığı bir hata değilse bu şairimiz az bilinen bir halk şairi olabilir.

Türk edebiyatında Hüzni mahlasını kullanan birçok şair vardır. Mecmuada bu mahlasla bir şiire yer verilmiştir. Yapılan bütün araştırmalara rağmen bu şairin hangi Hüzni olduğu tespit edilemedi. Ayrıca şiirin ironi barındırması nedeniyle mahlası Hüzni iken Süruri'yle değiştirmiş olan Süruri/Hevayî Osman'ın¹³⁰ hem divanı hem hezliyatı incelenmiş ancak ilgili şiir tespit edilememiştir. Mecmuada bir şiirine yer verilmiştir.

I. Hüzni: Karadeniz Ereğlisi'nde doğdu. Tek eseri *Divan* 'ıdır. 1894¹³¹ senesinde hayattadır.

I. Hüzni: Âşık İbrahim Kayseri'de doğdu. XIX. asrın ikinci yarısında yaşadığı düşünülmektedir.

I. Hüzni: XVI.asırda yazılan *Pervane Bey Mecmuası* 'nda Necatî gibi şairlere nazireleri vardır.

I. Hüzni: ¹³²Mehmet Bahaeddin veya Yozgatlı Hüzni Efendi/Baba 1879-1936 yılları arasında yaşamıştır. *Divanları* vardır.

Nûrî (?)

Mahlası/ismi şiirin altına yazılan bu şair muhtemelen son dönem şairlerindendir. Türk edebiyatında en çok kullanılan mahlaslardan biri Nuri'dir. Bu mahlasta onlarca şair vardır. Bunlardan elimizde şiiri ve divanı olanların künyeleri verildi. Pek çok Nuri mahlaslı şairin ederleri incelendi. Ancak bu şiir tespit edilemedi. İbnülemin Tezkiresi'nde Nuri isimli/mahlaslı sekiz şair vardır. Bunların hayatı incelendiğinde bu zatın bunlardan biri olmadığı anlaşılmaktadır. Şair mecmuda Kerbala üzerine yazılmış tek bir gazel/merisiyeyle temsil edilmiştir.

I. Nûrî: Ankaralı Nuri'nin *Divanı* vardır fakat ele geçmemiştir.

II. Nûrî: ¹³³Nuri İbrahim hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. 1634'te hayattadır.

III. Nûrî: Karahisar'da doğdu. Asıl adı Ahmet'tir. 1787' vefat etti. Şiirleri âşıkane ve arifanedir.

VI. Nûrî: ¹³⁴Halil İstanbul'da doğdu, 1799'da vefat etti. *Divanı, Tarih-i Osmani* gibi eserleri vardır.

V. Nûrî: ¹³⁵Nuri Osman 1768'de doğdu, 1815'te vefat etti. *Divanı ve Tarih-i Kırım* eserlerindendir.

VI. Nûrî: ¹³⁶Osman Nuri Paşa, 1803'te Diyarbakır'da doğmuştur. 1856'da vefat etti. *Divanı* vardır.

¹³⁰ Elif Ayan, *Sürûrî ve Hezliyatı (İncelem-Tenkidli Metin-Sözlük)*, Ankara 2002'de ilgili şiir mevcut değildir.

¹³¹ Bu nüsha incelenmiş ve mecmuada geçen tek Hüzni mahlaslı şiire rastlanmamıştır.

¹³² Mustafa Güneş, *Hüzni Divanı II (İnceleme-Metin-İndeks)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana, 1988'de ilgili şiir mevcut değildir.

¹³³ Esra Güngör, *Nuri İbrahim Divanı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013'te ilgili şiir mevcut değildir.

¹³⁴ Mehmet Güler, *Halil Nuri Divanı, Edisyon-Kritik-İnceleme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2009'da ilgili şiir mevcut değildir.

¹³⁵ Abdullah Aydın, *Hanyalı Nuri Osman ve Divanı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2009'da ilgili şiir mevcut değildir.

¹³⁶ Sedat Kocabey, *Osman Nuri Paşa Divanı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2014'te ilgili şiir mevcut değildir.

VII. Nûrî: ¹³⁷Mustafa Nuri Efendi İstanbul'da doğdu. 1848'de vefat etti. Kütüphanelerde kayıtlı bir divanın ona ait olduğu tahmin edilmektedir.

VIII. Nûrî: ¹³⁸Priştineli Nuri 1789'dan sonra ölmüştür. İkinci *Divanı*'nın nüshası ele geçmemiştir.

1.8. Mecmuanın Metnini Kurarken Takip Edilen Yöntem

Mecmuanın metni tesis edilirken öncelikle mecmua ve muhteviyatı organize edildi. Varakların sağ yüzüne “a” sol yüzüne “b” denildiği için mecmuanın her sayfasına 1a'dan başlanarak numara verildi. Hakeza ilk şiirden ve bir sayısından başlanarak her şiire bir numara tayin edildi.

İkinci merhalede, mecmuanın Osmanlı alfabesinden Latin alfabesine titiz bir çevirisi/transkripsiyonu yapıldı. Bu merhalede mecmuanın imlasına harfî harfine sadık kalındı. İmla, noktalama, nazım birimi ve biçimleri gibi şekilsel hususlar, lüzumlu bazı hâller dışında, transkripsiyonlu metne aynen tatbik edildi. Müstensih kaynaklanan ve manaya hâlel vermeyen imla hataları genel olarak muhafaza edildi. Müstensih'in çeşitli nedenlerle unuttuğu kelimeler ve yazmaya ihtiyaç duymadığı “ü” bağlaçları köşeli parantezler içinde gösterildi.

Bilimsel sahaya dâhil olan kısımlarda transkripsiyon alfabesi titizlikle tatbik edildi. Bunların dışında kalan kısımlarda ise TDK'nin imla kaideleri ve tez yazım kurallarına uygun hareket edildi. Şairlerin mahlasları çoğunun isimlerinin bile önüne geçtiği için mahlaslarıyla ayrılmaz bir bütün oluşturan nispet eki gerekli yerlerde muhafaza edildi ve bu ek düzeltme/inceltme işaretiyle gösterildi. Nispet eki dışındaki uzun ünlüler ise sadece ilmi kısımlarda belirtildi. Mahlaslar sistematik tabloya transkripsiyonlu olarak işlendi.

Müstensih “eyzan” ve “nakarat” kelimelerini mütekerriir müsammatlarda tekrar eden mısra ve beyit kısımları için kullanmış, genellikle ilk bent hariç diğer bentlerde nakaratları yazmamıştır. Bu çalışmada, yazılmamış olan bu nakaratlar her bendin sonuna eklendi. Nakarat ve eyzan kelimelerinin hangi maksatla kullanıldığının anlaşılmadığı durumlar haricinde bu kelimeler transkripsiyonlu metne işlenmedi.

¹³⁷ Ayşe Yılmaz, *Nûrî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Dîvanı ve Dîvanının İncelemesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2010'da ilgili şiir mevcut değildir.

¹³⁸ Metin Yıldırım, *Priştineli Nuri ve Divanı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2008'de ilgili şiir mevcut değildir.

Müstensih bazı şiirleri mecmuaya eksik olarak almıştır. Bu şiirler gerekli görüldüğü yerelde ihtiyaç duyulduğu kadar tamamlandı ve yapılan işlemler dipnotta belirtildi.

Müstensih şiirlerin biçimleri hususunda bir tutarsızlık içindedir. Hem isimlendirmede hem de yazmada bazı hatalar yapmıştır. Bazı şiirlerin başına nazım biçimleriyle beraber bazı açıklamalar da yazmış, bazılarında ise destur, hu gibi kelimeler yazmış, bazen de uzun çizgi ve üç nokta gibi işaretler bırakmıştır. Bunların yerine gelebilecek en uygun nazım biçimi tespit edildi ve şiirlerin başına yazıldı. Manaya tesir etmeyen bu tarz kelime ve işaretler ise yazılmadı. Bu tashihler gerekli yerlerde belirtildi. Nazım biçimi verilmeyen şiirlerin muhtemel biçimleri tespit edildi. Bütün bu hususlar sistematik tabloya işlendi ve nihayetinde şiirin bir nevi künyesi teşkil edildi.

Şiirlerin vezinleri üzerinde titizlikle duruldu. Tespit edilen vezin ve vezin kalıbı her mısraya tatbik edildi. Vezin kusurları ve bozuklukları icap ettiğinde dipnotlarda belirtildi.

Çok yönlü araştırmalarla ve mümkün olduğu kadar ilgili şiirlerin şairleri ve bu şairlerin divanları/eserleri bulunarak bu şiirlerin mukayesesi yapıldı; mühim farklılıklar dipnot olarak düşüldü. Şairi verilmeyen şiirlerin şairlerine ulaşmaya çalışıldı. Ulaşılan şairler belirtildi, ulaşamayan şairlerin ise mecmuadaki şiirleri mevcut şekliyle aynen muhafaza edildi. Biyografi kısmında ise bu durumla ilgili detaylar verildi.

Bir şiirde kullanılan nazım birimi bir sayısından başlanarak numaralandırıldı. Gerekli görüldüğü takdirde şiirin mısralarına atıf yapmak için bir nazım biriminin ilk mısrası “a” ikinci mısrası “b” olarak ele alındı. Bentlerde ise sırasıyla diğer harfler mısraların sırasına atıf için kullanıldı.

Mensur parçalarda ise sayılar satır veya paragrafa atıf olarak kullanıldı. O hâlde mesela (Zihnî; 90b/125/3a) ibaresinden Zihnî'nin 90b sayfasında bulunan 125 numaralı şiirinin 3. beytinin ilk mısrası anlaşılmış olur. Müellifi tespit edilemeyen birimler içinse mahlas yerine nazım biçiminin ismi kullanıldı. (Gazel; 39b/75/5) bunun bir örneğidir.

2. MECMÛA-İ EŞ'AR 06 MİL YZ A 9854 TRANSKRİPSİYONLU METİN

1b

1¹³⁹

Ġazel-i Ġadrī Beg

Fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Taḥtgāh itdi vücūdum şehrinī sulṭān-ı ʿaşk
Dil serāyında quruldı bir ʿaceb dīvān-ı ʿaşk
2. Mübtelā-yı derd-i ʿaşk olmuş ser-ā-ser dü cihān
Söylenen dillerde hem bu dīñlenen destān-ı ʿaşk
3. Bize kāritse mi ʿaceb ehl-i ʿaşkıñ her sözi
Kim derūnında yanar anıñ dāimā¹⁴⁰ sūzān-ı ʿaşk
4. Ey Ġafūrī irmek isterseñ eger cānānına
Terk-i cānıla tecellī eylesün cānān-ı ʿaşk

2a

2¹⁴¹

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

¹³⁹ Şiirin başına “Ġazel-i Ġadrī Beg” yazılmış; mahlas beytinde ise Ġafūrī verilmiştir. Bekir Şahin Baloğlu, **Dinî Türk Mûsikîsi Beste Türlerinden Durak**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014, s.122’de bu şiir matla ve makta beyitleriyle Şeyh Mahmud Gafurî Efendi’ye ait olarak yer almaktadır. Nitekim Türk sanat müziğiyle ilgili bazı internet sitelerinde de bu şiir bu zata ait olarak verilmektedir. Bu zat, mutasavvıf bir musikişinastır. <http://www.yedinota.com/beste/taht-gâh-etti-vucudum-milkini-sehrini-sultan-i-ask-10708/> (18.05.2019)

¹⁴⁰ Bu mısranın vezninde bir hece fazladır.

¹⁴¹ Muhammed Nur Doğan, **Fuzulî Leyla vü Mecnun Mesnevisi**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. E-Kitap, s.161’de bir gazelin matla ve hüsnî matla; bu mesnevinin ise 2475 ve 2476. beyitleridir. Bu beyitler 40a’da tekrarlanmıştır.

1. °Āşık oldur kim kıla cānın fedā cānānına
Meyl-i cānān itmesün her kim ki kıymaz cānına
2. Cānını cānāna virmekdir kemāli °āşıkıñ
İrmeyen cān itmez mi i°tirāf noķşānına¹⁴²

3¹⁴³

Mütekerrir Muḥammes

fe °i lā tün / fe °i lā tün / fe °i lā tün / fe °i lün

1. Bir sözüm var diyecek diñlemedi o yāre benim
Yetişür anın içün itdigüm minnet ağıyāre benim¹⁴⁴

¹⁴² Vermeyen cān i°tirāf etmek gerek noķşānına, age.

¹⁴³ Şiirde mahlas olarak Hıfzî geçmektedir. Hıfzî mahlasını kullanan on civarında şair vardır. Şiirin bunlardan hangisine ait olduğu ilgili şiir mevcut değildir. Bilal Kemikli, Haşimi Kitaplığında Bir Cönk, **Milli Folklor Dergisi**, Yıl 12; S.48, s. 33-34'de aynı şiir Resmî mahlaslı bir şaire ait olarak verilmektedir. Yazar, ona yakın Resmî mahlaslı şair olduğunu ancak bu şiirin hangisine ait olduğunu tespit edilemediğini belirtmiştir. Bahsi geçen makalede şiir şu şekilde yer almaktadır:

1. Ne sürem var ne de cân tüketmedi yāre benim
Yetişür ânın içün minnetim ağıyāre benim
Çekemem tîğ ü cefāsında ciger yāre benim
Sebeb-i mevtim olur kaşı gözi kara benim
Meğer Allah'tan ola derdime bir çāre benim
2. Kimi aflk ehli gibi bir kurı mâtem çekemez
Âşıkın çekdiğini gayrı bir âdem çekemez
Nice Zâloğlı gibi sâhib-i Rüstem çekemez
Sebeb-i mevtim olur kaşı gözi kara benim
Meğer Allah'tan ola derdime bir çāre benim
3. Yoluna koymuş idim sana fedā cân u teni
Kuru sevdâ ile yakdun yakar Allah da seni
Bu kadar yakma nedir âteş-i hicrâna beni
Sebeb-i mevtim olur kaşı gözi kara benim
Meğer Allah'tan ola derdime bir çāre benim
4. Ne kadar hasm u gadab eyledi bir dānesine
Merhamet eylemeyüp bu dil-i dīvānesine
Kolda kalkan sînemi sitemi bîgāne sine
Sebeb-i mevtim olur kaşı gözi kara benim
Meğer Allah'tan ola derdime bir çāre benim
5. **Resmîyâ** eyledi icâd gazeli
Kimi âşıklara dil-cû ezerler güzeli
Âşık-ı esrârü'llah'dur ol zâtî temeli
Sebeb-i mevtim olur kaşı gözi kara benim
Meğer Allāh'tan ola derdime bir çāre benim

Çekemem tîğ-i cefâsın yüregim yara benim
Sebeb-i mevtim olur kaşı gözi kara benim
Meger Allāh'dan ola derdime bir çäre benim

2b

2. Saña teslīm itdi isem cân ü teni¹⁴⁵
Bu kadar yakma didim âteş-i sūzāna beni
Kırı sevdālara yaqdın yaçar Allāh da seni
Sebeb-i mevtim olur kaşı gözi kara benim
Meger Allāh'dan ola derdime bir çäre benim

3. Pençe-i aşk ehli ki bir kırı mātem çekemez
°Aşıkıñ çekdiğini başka bir ādem çekemez
Nice Zāloğlu gibi şāhib-i Rüstem çekemez
Sebeb-i mevtim olur kaşı gözi kara benim
Meger Allāh'dan ola derdime bir çäre benim

4. **Hıfziyā** derd-i dili söyledi gūyā gāzeli
°Aşk esrārı ola İlāhī¹⁴⁶ zātın temeli
°Aşkı çekenin cisini bilsen sen de ezeli
Sebeb-i mevtim olur kaşı gözi kara benim
Meger Allāh'dan ola derdime bir çäre benim

4¹⁴⁷

“Diger”

Gazel

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

1. Ramazān oldu çeküp şāhid-i mey perdeye rū
Mey için çeng tutup taʿziye açdı gīsū

¹⁴⁴ Bu mısranın vezninde iki hece fazladır.

¹⁴⁵ Bu mısra eksiktir veya eksik bırakılmıştır.

¹⁴⁶ ola ilāhī:ilāhī ola

¹⁴⁷ İsmail Parlatır, **Fuzulî Türkçe Divan**, Akçağ Yay. Anakra, 2012, s. 243'te gazel olarak mevcuttur.

3a

2. Bildi muṭrıb ki nedir ḥāl getürdi ḳopuzı
Bezmden çekdi ayağını şurāḥī vü sebū
3. Bezm ḳānūnı bozuldı mey içün çeng ile def
Yıgılup itmeyeler ḥākim eşiginde gülū
4. Ramazān ayı gerek açıla cennet ḳapısı
Ne revā kim ola meyḥāne ḳapısı baḡlu
5. Feth-i meyḥāne içün okıyalım fātiḥālar
Ola kim yüzümüze açıla bir baḡlu kapu
6. Āftāb-ı ḳadeḥ itmez Ramazān ayı tūlū^c
Ne belādır bize yā Rab ne ḳara gündür bu
7. İntizār-ı mey-i gül-reng ile bayram ayına
Baḳa baḳa inecedir gözümüze ḳara şu
8. Ramazān oldu budur vehmi **Fuzūlī**’niñ kim
Nice gün içmeye mey zühd ile nāgeh ṭuta Hū

5¹⁴⁸

(Taḥmīs-i Ġazel-i Fāzıl (Fāḳıl))

*fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn*¹⁴⁹

1. Menem ol ʿāşık-ı tabende dil-i Murtazevī
Zulmet-efzā-yı derūnum olamaz nefis-i ḡavī
Toldı envār-ı muḥabbetle dil ü cānım evi
Şemʿ-i ʿaşık-ı Huseyin’em ʿAlevīyim ʿAlevī
Rūḥ-ı aʿdāyı yaḳar āteş-i ʿaşkım ʿalevi
2. Berḳ-i şemşīr-i belā pās-ı muşībet el-Ḥaḳ
Naḳar-ı dīde-i aʿdāları eyler şad şaḳ

¹⁴⁸ **Zihnî-i Çermikî Divanı**, h. 1291/ m.1874, s. 28’de aynı isimle mevcuttur.

¹⁴⁹ Şiirin vezni sağlam değildir.

3b

Çarha tağyır virür hāl-i derūnum muṭlaḳ
Ebr olur āhım olup teşne şehīdi ancaḳ
Yağdırır bāriş-i zulmet pervā-yı Emevī

3. Yā şehenşeh-i şehīdān diyü kıldıkça nidā
İşidir nevhālarım ṭāḳ -ı sipihr-i kec-edā
Dutılur naʿram ile sāmiʿa-ı bāy ü gedā
Kerbelā'ya irişür sâʿika-ı raʿd ü şadā
Ḥamdü li'llāh ki dem-i kuvvet Ḥaydarlar ḳavī

4. Peyrev ol mürşīd-i hādī vü ʿalī emşāle
Yā gelüp gitme şaḳın semt-i reh-i idlāle
Küfrdür virme ḳulaḳ herze-i ḳıl ü ḳāle
Ne revā rāfiẓī taʿbīr-i muḥibb-i āle
Hem Yezīdi evveline nişbet sinn-i senevī

5. ʿArz-ı rû itse daḥı ol ḡonca-i ḡulzār-ı cinān
Pür olur eşḳ-i taḥassürle yine dīde-i cān
Terk-i nāliş mi ider **Zihni** mişālī bürrān
Eyledi **Fāḍlı**¹⁵⁰ bülbul gibi zār ü giryān
Ol iki ḡonca-i üşküfte-i bāḡ-ı Nebevī

6

Fuzûlî'nin Gazel¹⁵¹

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

1. Öyle müsteşnā güzelsün kim saña yokdur bedel
Senden ey cān münḳatıʿ ḳılmaz beni illā ecel
2. Nice şüret bağlasun gönlüm ḫalāş-ı ʿaşḳdan
ʿAşḳdır bir ḫāl kim ol ḫāle gönlümdür maḫāll

¹⁵⁰ Zihni-i Çermikî 1863'te vefat ettiğine göre tahmis edilen şiir Enderunlu Fazıl'a (ö.1810) ait olabilir. Zira Zihni-i Çermikî'den önceki diğer Fazıl mahlaslı şairlerin şiirleri elimizde yoktur. Ayrıca kendisinden önce yaşayan Fazıllardan sadece birisi Alevî'dir. Onun da şiirleri günümüze kadar gelememiştir.

¹⁵¹ Parlatır, **Fuzûlî Divanı**, s. 297-298'de gazel olarak mevcuttur.

4a

3. ʿAşkima nokşān yetürmez görmemek ol ʿarızı
Cevhere tağyır-ı āşār-ı ʿaraz virmez hālel
4. Eyledi rüsvā gönül çāk-i girībān-ı edeb
Gör ne ehl-i ʿilmdir ādāb ile eyler cedel
5. Hālīmī gördükce menʿ-i ehl-i ʿāşq eyler faḳīḥ¹⁵²
Hüccet-i maḳṭūʿı yok eyler kıyās ile ʿamel
6. Medrese içre müderris virdügi biñ dersden
Yeg dūrür meyḥānede bir cāmı virse bir güzel
7. Ey **Fuzūlī** ben dem urmuşdum şafā-yı ʿaşqdan
Maṭlaʿ-i hūrşīd icād olmadan şubḥ-ı ezel

7¹⁵³

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

4b

1. Bī-vefā dil-dāre dil virmekden aʿlā virmemek
Vuşlata biñ derd ile irmekden aʿlā irmemek
2. Hāli bilmez dil-beri seyr eyleyen ey bī-başır
Deyr içinde şüreti görmekden aʿlā görmemek
3. Zāhidiñ bezminde zevḳi olsa da yok neşʿesi
Neşʿesiz zevḳi hemān görmekden aʿlā sürmemek
4. Gülşen-i dehr[iñ] güli ger devlet-i dünyā ise
Öyle bāğın goncasını dirmekden aʿlā dirmemek
5. Cāmiʿ-i dilde imām-ı ʿaşq ile kıldım namāz
Hüzniyā mescidlere girmekden alā girmemek

8¹⁵⁴

¹⁵² faḳīḥ: ḳāḏī. age.

¹⁵³ Bu şiirin Hüzni mahlaslı hangi şaire ait olduğu tespit edilemedi. Detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

Müseddes

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

1. Ne idi bu vücūduñ zāt bināsı temeli
Ġāfiliñ cemʿini bāzār itdik öyle kömeli
Sāde gevherle yükletsen nice yüz biñ cemeli
Hālet-i mevte irişdikde o dem neylemeli
Bilür iken ne çekersin sen bu tül-ı emeli¹⁵⁵
Kişiniñ çekdiği kendi ʿamelidir ʿameli
2. Kişiniñ itdigini kendine tağ taş idemez
Ne ehibbā ne qarındaş ü ne yoldaş idemez
Bir dānişmağla varup müşkilini fāş idemez
Böyle ġafletde iken kimse anı baş idemez
Bilür iken ne çekersin sen bu tül-ı emeli
Kişiniñ çekdiği kendi ʿamelidir ʿameli

5a

9¹⁵⁶

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Āsmān atlās kuşandı giydi zībālar gibi
Yeryüzi şāh ʿaşkına donandı kemhālar gibi
2. Muştafā'yı Murtażā'yı nūr-ı vāhid bilmeyen
Yokdur anıñ bil imānı büt-i tersālar gibi
3. Āl-i Evlād-ı Resūlī cān ü dilden sevmeyen
Göñli gözi kördür anıñ ʿalbi aʿmālar gibi
4. Haydar'ıñ evlādını çün cān ü dilden sevdiler

¹⁵⁴ bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

¹⁵⁵ Bu kelime mecmuada ʿameli şeklinde yazılmıştır. Tül-i emel yani geleceğe dair uzun arzular içinde olmak bir deyimdir. Kelimenin emel olması manaya uygundur.

¹⁵⁶ Bu gazel Nesimî Divanı'nda mevcut değildir. M. Fatih Köksal "Seyyid Nesimî'nin Yayımlanmamış Şiirleri" Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi / 2009-50 makalesinde de mevcut değildir.

Ḳalbi tıldı nūr ile mevc urdı deryālar gibi

5. Ey Nesīmī bir gönūlde ḥubb-ı Ḥaydar olmasa
Anda çañlar çalınur bī-şekk kilīsāler gibi

5b

10¹⁵⁷

Dīvān-ı Şāh-ı Nakşbendī Ḳuddūsī Sırrehū'l-Ālī

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Anadan toğmadan evvel birlik içre kân idim
Kimseler bilmezdi zātım şöyle kim pinhân idim
2. Nice biñ yıldır muḳaddem cümle eşyâ ins ü cân
Gelmemişlerdi cihānda cümleye ben cân idim
3. Bir nihānī genc idim kim olmamışdım aşkār¹⁵⁸
4. Ḥalk olup sevmek sevilmeḡ gelmemişdi ʿāleme
ʿĀşık-ı şeydālarıñ cân virdiḡi cānān idim
5. ʿİlm-i ḥikmet baḡr-i ḡudret emr-i Ḥaḡʾdan her ne var
Faḡr-i ʿālem Muştafāʾya nuṡḡ hem Ḳurʿān idim
6. Āteş-i ʿaşkıñ elinden tāzelense yaralar
Ben aña merhem şarardım bir ʿaceb Loḡmān idim
7. Nār-ı Nemrūdʾuñ içinde Ḥazret-i İbrāhīmʾi
Yaḡmayup gülşen olan ol āteş-i sūzān idim
8. Zibḡ için emr eylemişken zāhidā İsmāʿīlʾi
Per açup gökler yüzinden hem inen ḡurbān idim

6a

¹⁵⁷ Atik, **Nakşî Ali Akkırmani Divanı**, s. 247-248ʾde gazel olarak mevcuttur.

¹⁵⁸ Müstensih 3. beytin b mısrasını vermemiştir. Birinci beytin b mısrasına çok benzeyen ve bir nevi redd-i mısra olduḡu için mecmuaya alınmadıḡı düşünūlen bu mısra şu şekildedir.

Kimseler bilmezdi zātım şöyle kim pinhân idim. age.

9. **Naḳṣiyā** dil ḥānesinden gör bu kudret dersini
Okuyup sen görmeyeydiñ vālih ü ḥayrān idim

11¹⁵⁹

Ġazel/Dīvān

fā 'i lā tūn / fā 'i lā tūn / fā 'i lā tūn / fā 'i lūn

1. Küntü kenzün sırrını fāṣ eyleyen 'ummān menem
Bāde-i 'aşkla temevvüc eyleyen 'ummān menem
2. Levḥ-i ādemden yazup innī ene'llāh āyetin
Vech-i insānda görünen şūret-i Raḥmān menem
3. İsm-i Ḳayyūm ile ḳā'imdir zemīn ü āsmān
Yirde ḳā'im gökde dā'im devr olan devrān menem
4. Zāt-ı pāk-i muṭlaḳem itdim sıfatıyla zuhūr
Vācib-i bi'z-zāt menem hem ['ālem-i] imkān menem¹⁶⁰
5. Vücūdum iḳrār idüp her kim dilerse maḡfiret¹⁶¹
Raḥmetiñ deryāsına ḡarḳ eyleyen ḡufrān menem
6. Añlar iseñ Rabb-i 'abdī 'abdī Rabb'iñ sırrını
Ben ḳulam ḳulluḡa geldim ḳul menem sultān menem
7. 'Askeriye zātñ gülşende bülbüldür benim¹⁶²
Ol gülşen-i ḡayb 'amāda ol gül-i raḥmān menem

12

Ġazel/ Dīvān¹⁶³

¹⁵⁹ Mehmet, Sarı, **Askerî Muhammed Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni**, , Ankara 2007, s.254'te bazı farklılıklarla gazel/divan olarak mevcuttur. Halil Karagöz, **Asekri Divanı Tenkildi Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 1997'de s. 160-161'de 25 beyitlik bir gazel-i mutavvel olarak mevcuttur. Karşılaştırmada bu çalışma dikkate alındı.

¹⁶⁰ Ten benem hem cān benem hem cānlara cānān benem. age.

¹⁶¹ Cürmine iḳrār idüp her kim dilerse maḡfiret. age.

¹⁶² 'Askerī zātum gülistanında bübüldür benim. age.

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Tā ezelden ʿaşk nārına yana geldim cihān içre¹⁶⁴
Akıtdım nice dem yaşlar gözümde tolı kan içre
2. Nice geldim nice gitdim nice toğdum nice vefat etdim
Nice açıldım nice soldum şol gül gibi cihān içre
3. Bulut olup gāhī¹⁶⁵ ağdım maṭar olup yire yağdım
Güneş olup gāhī toğdum zemīn ü āsmān içre
4. Nebāt olup nice devrān nice demde olup sultān
Gösterdi baña şüret-insān¹⁶⁶ bu devr-i zamān içre
5. Çün insān şüretiñ buldum Hakk’a ḥamd ü senā kıldım
Fenā ender fenā oldum beḳā-yi cāvidān içre
6. İrişdi mağfired nūri gönül oldu Hakk’a toğrı
Niyāzīdir bu sırrı [tuydı çün] ʿayān gümān içre¹⁶⁷

7a

13

Ġazel/Dīvān¹⁶⁸

fā ʿī lā tün / fā ʿī lā tün / fā ʿī lā tün / fā ʿī lün

1. Beyt-i Raḥmān’dır yüzün ʿaynıñ iki ḳandīl-i nūr
Çār ʿanāşırdan giyüp bir ton itdiñ amdan zuhūr
2. Kākülün ve’l-Leylī vü ve’ş-Şems cemālīñ enveri
ʿAzam-i zī-şān oldı cümle ğılmān ü cinān-i hūr

¹⁶³ Yakıcı, **Niyāzī-i Mısrī’nin Dīvān’ı İlâhiyâtı**, s. 178’de mevcuttur. Ancak şiir bu çalışmada bentler halinde verilmiştir. **Niyazi-i Mısrî Divanı**, h. 1265/ m. 1848, s. 65’te yer alan bir gazel/ilahidir. Karşılaştırmada bu nüsha esas alındı. Aşağıdaki beyit mecmuaya alınmamıştır.

Hakıla bī-nişān iken kamu cānlara cān iken
Düşürdi bī-mekān iken beni kevn ü mekān içre, age.

¹⁶⁴ Ezelden nārına ʿaşkıñ yana geldim nihān içre. age.

¹⁶⁵ gāhī:göge; gāhī: gehī, age.

¹⁶⁶ sultān:hayvān; gösterdi baña şüret-insān:giydirdi şüret-i insān baña, age.

¹⁶⁷ Niyāzī tuydı Çün sırrı gümān itdi ʿayān içre. age.

¹⁶⁸ **Niyāzī-i Mısrî Divanı**, s. 65’te yer alan bir gazel/ilahidir.

3. Şadr-ı bi'smi'llāh yazılmış āyet-i ümmü'l-kitāb
Ḥaṭṭ-ı¹⁶⁹ ḥüsnüñ ḥarf-i Qur'ān İncil Tevrāt Zebūr
4. Sākīyā Kevşer ḥadīşin şun zehī nüş eyleyin
Teşne-dil-i ihrāk-ı ʿaşk olup ¹⁷⁰
5. Olmadı guslet¹⁷¹ müyesser leşker-i ağıardan
Her dem ağlar ʿayn-ı cānım olmadı ğamdan sürür
6. Ğayrıya bakma şakın seyl mişālīñ yāre bak
Ḥaḳḳ'ı ādem ādemi Ḥaḳ¹⁷² bilmeyen eyler kuşūr

7b

14

Şems-i Tebrizî¹⁷³

Ġazel

me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn

1. Şodem Mecnūn ü ser-gerdān men ez sevdā-yi dervīşān
Nedānem tā kücā bāşed maḳām-ı cā-yı dervīşān
2. Ne ān dervīşi migüyem kemer-beste be ḳallāşī
Ki bed-baḥt-i cihān bisyār hemī mānend be-dervīşān
3. Be-dervīşī vü dervīşān Muhammed Fahrī mīdāred
Besī āyed firistāde Ḥudā der-şān-i dervīşān

¹⁶⁹ Bu kelime mecmuada “ḥaṭṭ” şeklinde yazılmıştır.

¹⁷⁰ Bu mısranın vezninde bir hece eksiktir.

¹⁷¹ Bu kelime sözlüklerde tespit edilemedi. Ancak Google çeviri programında “yılanma, yılanmış” manalarıyla verilmektedir.

¹⁷² Vezin gereği imale yapılabilmesi için Hak kelimesinin aslında var olan ikinci “k” harfı yazıldı.

¹⁷³ İran kaynaklı Farsça yayın yapan bazı internet sitelerinde farklı versiyonlarla mevcut olan bu şiirin şairi olarak Mevlāna verilmektedir. Yapılan araştırmalarda bu şiirin Şems-i Tebrizî'ye ait olup olmadığı tespit edilemedi. Bed'üzzamān Fırūzānfer, **Mevlāna Celāleddin Mahmūd Mevlevî'nin “Külliyâtı Şems (Divân-ı Kebir)”, C.1-9. Kütübhâne-i Millî-yi Îrân, 4. Baskı, İran 1378'de** bu şiir ilgili şiir mevcut değildir. Divanda “be dervīşān” redifli tek gazel mevcut olup mecmuadaki bu gazelden tamamen farklıdır.

4. Emîrû'l-mü'minîn Haydar ki bûd dāmād-ı Peyğamber
Kemer mî-beste vü hoş mî-goftem ferrrâş-i dervîşân
5. Ve z'an sâ'at ki dervîşân semâ'-i bâ safâ dârend
H̱udâ âyed der-ân [meclis] be mihmânî-yi dervîşân
6. Elâ ey **Şems-i Tebrîzî** teveccüh kon be dervîşân
Hayât-i cāvidân yābî to zi dilhâ-yi dervîşân ¹⁷⁴

8a

15¹⁷⁵

Ġazel/Dīvān

fā 'i lā tūn / fā 'i lā tūn / fā 'i lā tūn / fā 'i lūn

1. Gel berü ey kavm-i 'ādüvv men H̱udādan dönmenem¹⁷⁶
Çū şehādet eylemişem Muştafādan dönmenem
2. Bu vücūdum şad hezārān pāre pāre kılsalar¹⁷⁷
Men muḥabbet ḫānedānı Murtaẓā'dan dönmenem

174

1. Dervişlerin aşkıdan Mecnun oldum, şaşkın ve hayran oldum.
Dervişlerin makamlarının bulunduğu yerlerin hudutlarını bilmiyorum
2. Ben kalleş olmak için hazır ve nazır olan o derviş olduğum iddiasında değilim
Ki zaten dünyadaki bahtsızların hepsi ziyadesiyle dervişlere benziyorlar
3. Hz. Muhammed (SAS) dervişlik ve dervişlerle iftihar ediyordu
Hatta Allah dervişlerin şanı hakkında birçok Ayet göndermiştir
4. Müslümanların emiri Hz. Ali; Hz. Peygamber'in damadı oldu
Metin ve hoşnut bir şekilde dervişlerin süpürgecisi olduğunu söyledi.
5. Dervişlerin kendinden geçerek ayin ve zikre başladığı saat
Allah onların o nurani meclislerine misafir olarak gelir.
6. Ey **Şems-i Tebrizî**, kendine gel, dervişlere itibar et
Ta ki İlâhi nur membaı olan gönüllerinden sonsuz hayatı bulasın

¹⁷⁵ Vaktidolu, **Vîrânî Baba ve Risalesi**, s.216-2017'de gazel/ divan olarak mevcuttur. Ancak şiirin ilk üç ve son iki mısrası verilmiş, aralarındaki diğer dört beyit mecmuaya alınmamıştır.

¹⁷⁶ Dönmenem kelimesi dönmezem olarak geçmektedir, age.

¹⁷⁷ Pāre pāre bu vücūdum şad hezārān etseler, age.

3. Zehiri nūş eyledim virdim Ḥasan rāhında ser
Ben Ḥüseynem Ḥüseyn-i Kerbelā'dan dönmenem
4. Ḥāricīler zümresine çok teberrā kılmışam
Sīnemi kalķan idüp men tīg-ı ğazādan dönmenem¹⁷⁸
5. Çün bu ismimi **Vīrānī Abdāl** didiler¹⁷⁹
Küllī varım Ḥaydar'ındır evliyādan dönmenem

16¹⁸⁰

Müseddes Mersiye

(Meşhūr Kāzım Paşanın)

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

8b

1. Şanma devrānını mātem ayıñ iʿlān itdi
Tīr-i ʿāduvvunu mazhar-i numāyān¹⁸¹ itdi
Açdı mātem kapusuñ¹⁸² ʿālemi giryān itdi
Āl-i Süfyānı faķāt mazhar-ı iḥsān itdi
Kanını dökdi Ḥüseyn'in cigerini kan itdi
Ehl-i beytiñ aķıdup gözyaşını ʿummān itdi
2. Laʿnet ol kelb-i ʿakūruñ peder ü māderine
Dil ü cān ü ciger ü şad¹⁸³ pāy ü serine
Kavm ü enşār ü teberrā vü ḥuddam¹⁸⁴ ü leşkerine
Ki geçüp her biri **Kāzım** o pelīdiñ yerine
Kanını dökdi Ḥüseyn'in cigerini kan itdi
Ehl-i beytiñ aķıdup gözyaşını ʿummān itdi

¹⁷⁸ ü Āl ü Evlādı bu ğün medh ü şenādan dönmezem, age.

¹⁷⁹ Çün Vīrān Abdāl dedi ismim ʿAliyy'ül- Mürtaza, age.

¹⁸⁰ Bardakçı, **Musa Kāzım Paşa (Hayatı-Sanatı-Külliyatı)**, s. 638, 639'da "Mersiye-i Dīger" ismiyle 7 bent olarak mevcuttur.

¹⁸¹ tīr-i ʿāduvvunu mazhar: tīg-i ʿudvānını ızhār, age.

¹⁸² Kapusuñ deĝil kapusun olmalıydı. Nitekim age'de bu şekildedir.

¹⁸³ şad: ü kamet: age.

¹⁸⁴ teberrā ü ḥuddam: taber ü hadem, age.

Ġazel/Dīvān

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Raḥme gel ey bād-ı vuşlat kūh-ı ʿaşk[ıñ] pāresi
Nār-ı firqatden yanan dīvāneler alsun nefesi
2. Mihr-i luṭfuñ zerresi ser gösterirse ʿāşıkā
Perde-i baḥt-ı siyāhıñ çāk itmez mi hevesi
3. Pehlivānıdır muḥabbet mülkünüñ dil-nāmı var
Kūh-veş olsa ider mi miḥnet-i sevdāya pesi
4. Leşker-i ḥaṭṭ-ı ḥabeş **Nāzım**¹⁸⁵ temelden şarsılur
Ol ki senden kāh tuğyān itse başdan çıksa fesi¹⁸⁶

9a

18

Müseddes

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Maḥlūkı ḥalk itmeden ḥalk itdi rızqın ibtidā
ʿĀlemiñ Ḥālık'ı hem Rezzāk-ı ʿālemdir Ḥudā
Sen gine luṭf ü kerem-kān-ı kereminden dile
Raḥm ider elbet saña ister Raḥīm'inden dile
Cümleye taḫsīm olan ol naḥnū ve kāşemnādan ġidā¹⁸⁷
Ger bu gerçeklik yolında ʿāşık ol it cān fedā
2. Çeşm-i aʿmālar yakīn olmaz bu mevki'den cüdā
Şemʿa-i nūr-ı ḥaḳīkatden almışsın [sen] ziyā
Bilmeli şāh-ı velāyetdir ʿAlī El-Murtaẓā
Vāşıta eyle Şefi'ü'l-Mürsel'i kıl pīşvā

¹⁸⁵ Şiirde fes kelimesi geçtiğine göre bu şiir 1820'lerden sonra yazılmış olabilir. Bu tarihten sonra yaşayan Nāzım mahslaslı şairlerden hangisine ait olduğu tespit edilemedi. Detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

¹⁸⁶ Bu mısranın vezni bozuktur.

¹⁸⁷ Bu mısranın vezni bozuktur.

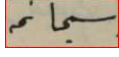
Mağra-i tılkiyi terk it şîr-i sâye-bânı tut
Rište-i za'îfî elden koy kavî zencîri tut

9b

19¹⁸⁸

Ġazel/Dīvān

*fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn*¹⁸⁹

1. Müşkildir ey dil çekmeyen bilmez nedir bu derd-i ser
Kūşe-i vaḥdetde cānā seçmez oldu dīdeler
2. Her gören ḥāl-i perīşānım baña inşāf ider
Dü çeşmim kan döker ḥasret çeker tā-be-seḥer
3. El-emān ʿafv eyle cürmüm ey kerem-kānım yeter
Yanaram derdimle āh iderem leyl ü nehār
4. Sensin Settār-ül-ʿUyūb senindir baḳmagil ʿişyānıma
Şāh-ı Merdān sırr-ı Yezdān ismi düşüpdür şānına
5. Zārī zārī ağlayup aldı meni fırkat-i elem
Baña rahm eyle bi-ḥamdi Kaʿbe-i Beytū'l-Ḥaram
6. Za'îf-ḥāl oldum meded ey pādīşāh-ı zū'l-kerem
Muştafā'dır rûz ü şeb yalvarıram Mevlā'ya men
7. Şıdk ile bel bağlayım [hem] ol Ḥabībū'llāh'a men
Olmadı bir yüz sürem Kaʿbe-i Beytū'llāh'a men

10a

20¹⁹⁰

Ġazel/Dīvān

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Ḥaḳḳ'a vāşıl olmak imiş sırr-ı imāndan ğaraż

¹⁸⁸ Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

¹⁸⁹ Şiirin vezni bozuktur.

¹⁹⁰ Ḥayālî-i Şems, **Tuhfet'ül-ʿUşşâk**, h. 1296/ m.1878, s.20'de gazel olarak mevcuttur.

Kişi kâmil olmak imiş ʿilm ʿirfândan ğaraž

2. Gel mürüvvet ehli olup kimseye bugž eyleme
Kuluna rahm itmek imiş emr-i sultândan ğaraž
3. Çün ki imân kâmil oldu cânını ver gel Hâka
Cânı Hakk’a virmek imiş cân [ü] cânândan ğaraž
4. Çık ʿanâsır perdesinden ricʿat eyle ey gönül
Âhiri gitmek gerekdir işbu zindândan ğaraž
5. Toğrı gitmek ister iseñ kāmiliñ tut destini
Menziliñ başa çıkarmak kâmil insândan ğaraž
6. Nice bir inkâr idersiñ bir¹⁹¹ tarîkât ʿilmini
Zâhid bed-hûndur bilmem bu buhtândan ğaraž¹⁹²
7. Tut **Hayālî Şems** hayyâtıñ mübârek dâmenin
Menzile irmek imiş dervîş¹⁹³ dâmenden ğaraž

10b

21¹⁹⁴

Murabba/ Dīvān

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

1. On sekiz biñ ʿāleme H̱udā virdi cân aqçesiz
Gün-be-gün rızq-ı cedîd virmekde elʿân aqçasız
Koydı bir kândîl-i berķ içre Hâbîbiñ nûrını
Rûh iken ervâhda eyletdi seyrân aqçasız
2. Faḥr-ı ʿālem-i miʿrâc[a] itdi ḥurûc ağlar zemîn¹⁹⁵
Gördi arslan şüretiñ ağızına virdi ḥâtemiñ
İki elma destine şundı anıñ Cibrîl-i Emîn

¹⁹¹ bir: bu, age.

¹⁹² Bu mısranın vezinde iki hece eksiktir ve bu eksiklik tamamlanamıyor.

¹⁹³ irmek imiş dervîş : yetmek imiş der-dest-i, age.

¹⁹⁴ Şiirin müellifi tespit edilemedi.

¹⁹⁵ Bu mısranın vezinin ikinci tefilesi bozuktur.

Muṣṭafā'ya gösteren cemālî Yezdān akçasız

3. Ol şehīdler serveri İmām Hüseyn-i Kerbelā
Cedd-i Resūlu'llāh ü Habībe'llāh El-Murtażā
Ḥazret-i Ḥalīlî gör evlādını kıldı fedā
Ḥazret-i İsmā'īl'e bahş oldu kurbān akçasız
4. Kün diyince dü cihānı halk idüp Mevlā hemān
Çok taḥayyurde kalup geçdi zamān içre zamān
Lā diyen taldı dālālet bahrine Şālīḥ-beyān
Bu sebep illā diyen zabt itdi imān akçasız
5. Himmeti dergūs iden ehl-i dile budur cevāb
Dünyāyı zulmetden ḥalāş itdi şems ü māh-tāb
Biri İncīl biri Furḳān biri Zebūr çār kitāb
Ḥaḳ Ḥabīb'in destine tām girdi Qur'ān akçasız

11a

22¹⁹⁶

Ġazel¹⁹⁷

fā 'i lā tūn / fā 'i lā tūn / fā 'i lā tūn / fā 'i lūn

1. İrdi çün māh-ı Muḥarrem tende cān ağlar bugün
Terk ider mülk-i cihānı 'āşıkān ağlar bugün
2. Sen nice ġāfil tıurursun ey muḥibb-i ḥāndān
Fırḳantinde āh çeküp cümle cihān ağlar bugün
3. Kim 'Alī evlādıdır kılsun Yezīd'e la'neti
Şāh Hüseyn Kerbelā'da çün ki kan ağlar bugün
4. Ḥaṭṭā inkār eyleyen münkir münāfık ağlamaz
Dīdesinden kan döker ehl-i imān ağlar bugün

¹⁹⁶ Şiirn müellifi tespit edilemedi.

¹⁹⁷ İsmail Özmen, **Alevi-Bektaşî Şairleri Antolojisi**, Kültür Bakanlığı Yay. Ankara 1998, C.4, s. 237'de Âşık Cevabî'ye ait olarak aynen mevcuttur.

5. Dir **Cevābī** ʿākıl irmez lā-fetānıñ sırrına
Yā ben nasıl ağlamayım la-mekān ağlar bugün

11b

23¹⁹⁸

Ġazel

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

1. Şanma ʿaşk ehlini mevt ile güzār eylediler
Hicre şabr eylemeyüp terk-i diyār eylediler
2. Şoyunup tāt ü kabāyı şarılup bir kefene
Hılʿat-ı ʿariyeti dikmeye ʿar eylediler
3. Şüretā görmeyelim diye refīk yüzünü
Biñdiler maḥmel-i tātūta firār eylediler
4. Çeküp ayaklarını memleket-i fāniyeden
Vardılar ʿālem-i bākīde karar eylediler
5. Arkası üzre yatup ehl-i kubbūr itdi zuhūr
Derd ü miḥnet seni ey ʿİşretī zār eylediler

24¹⁹⁹

Kıṭʿa

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

1. Şunʿ-ı Hāk icādıdır nüṣḥa-i icād ammā
Aña şīrāze Nebī bir de velī²⁰⁰
2. Biri maʿnā-yı Şameddir biri maʿnā-yı Eḥad
Yek vücūd ʿālem-i vaḥdetde Muḥammedle ʿAlī

12a

25²⁰¹

¹⁹⁸ Çeşitli internet sitelerinde nutuk ismiyle aynı mahlasla aynen mevcuttur. Şiir nutuk-gazel tarzında olup bestelenmiştir. Ali Nihad Tarlan, **Şiir Mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dîvan Şiiri: Ubeydî – Aşkî - Şemʿî – İşretî**, Üniversitesi Yay., İstanbul 1948.

¹⁹⁹ Şiir müellifi tespit edilemedi.

²⁰⁰ Bu mısranın vezninde üç hece eksiktir.

Mütekerrir Mu‘aşşer/Destûr

fā ‘i lā tūn / fā ‘i lā tūn / fā ‘i lā tūn / fā ‘i lūn

1. Hānedān-ı ehl-i beyt ceddi Resūl-i Kibriyā
Ol cigarler pāresi ibn-i ‘Aliyü’l-Murtażā
Māderi bint-i Muḥammed Fāṭıma Ḥayrū’n-Nisā
Nūr-ı çeşm-i evliyā ol busegāh-ı enbiyā
Var mıdır bunlardan efdāl şāh-zāde bir daha
Bunlarıñ ḥaqqında Cibrīl eyledi inzāl Ḥudā
Seyyid-i şebbān-ı cennetdir buyurdu Muştafā
Şāh-ı Ḥasan-ı şāh-ı şehīdānī Ḥüseyn Kerbelā
Ḥaşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mācerā
La‘net olsun ol Yezīd-i pelīdīñ²⁰² cānına
2. Çün emīrū’l-mü‘minīn olduĖın inkār itdiler
Ḥāk-pāy-ı devleti būsī itmeye ‘ar itdiler
Kāvm-i şūmı azdırup çok fitne izhār itdiler
Şundular zehri Ḥasanı mesmūm-ı pūr-zār itdiler
Yaqdılar rükn-i dīni gūyā ‘aceb kār itdiler
Oldı raḥmetden ba‘īd ‘işyānı tekrār itdiler
Ehl-i Beyt’iñ başına bu ‘ālemi dar itdiler
Dār-ı esfelde ḳalup üzerlerin nār itdiler
Ḥaşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mācerā
La‘net olsun ol Yezīd-i pelīdīñ cānına
3. Ḳatline nesl-i Resūl’uñ zātī niyet itdiler
Cümlesi fi‘l-i Yezīd’e ḥaşr-ı himmet itdiler
Şāh Ḥüseyni Kūfe’ye āl ile da‘vet itdiler
Şūretā ḥaqqında biñ ‘özüyle ḥürmet itdiler
Sīretā²⁰³ her birini bir tīre ḳısmet itdiler
Cümlesi bu ‘ahd ü peymān ile ḥizmet itdiler

12b

²⁰¹ Dağlı, **Bektaşî Edebiyatından Tokath Gedâyî, Hayatı ve Eserleri**, s. 146, 147, 148’de 8 bentlik müseddes bir mersiye olarak mevcuttur.

²⁰² Yezīd-i ibn-i Pelīd’iñ, age.

²⁰³ Sīretā: ‘akıbet, age.

Nāmeler tahrīr idüp tekrār mürüvvet itdiler
°Aķıbet ķatl-i Hüseyn'e böyle cür'et itdiler
Haşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mācerā
La°net olsun ol Yezīd-i pelīdiñ cānına

13a

4. Çün ki bu bāğ-ı fenā bākī degildir bülbüle
Vaķti geldikde hāzān elbet irer gonca güle
Bir muvaķķat gülistāndır yok vefāsı sünbüle
Şancılur gül bağrına hārī sitemler nāfile
Geldi āhir ķondı deşt-i Kerbelā'ya ķāfile
Ehl-i Beyt'i cem° idüp ol Şāh Hüseyn geldi dile
Didi şabr itmek gerek elbet bu derd-i müşkile
Eylemez cür'et buna dīn düşmeni kāfir bile
Haşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mācerā
La°net olsun ol Yezīd-i pelīdiñ cānına

5. Çıkdı Şām'dan Kūfe'den hep hāricīler bī°aded
Kerbelā deştine vāşıl oldu cümle ķavm-i bed
Müslümān'dır şanki bunlar gerçi kāfirden eşed
Kesdiler Nehr-i Fırat'ı virmediler şu ebed
Koydular dil-teşne Ehl-i Beyt'i Allāh'dan meded
Yok necād ķavm-i Yezīdler her taraftan geldi sed
Başladılar atmaya tīr ü ķazāyı lā-yü°ed
Her gelen tīr-i belāyı Şāh Hüseyn iderdi red
Haşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mācerā
La°net olsun ol Yezīd-i pelīdiñ cānına

13b

6. Nice cānlar dökdi ķanlar Hāķ yolunda virde ser
Kaldı meydān içre²⁰⁴ ricālden iki er
Birisi şāh-ı şehīd-i Kerbelā gonca-i ter
Birisi Zeynü'l°Abā maḥzūn yanık cān ü ciger
Ehl-i Beyt ķanın döküp şaclar yolup feryād ider
Şāh Hüseyn'īñ ķatline Şimr-i lā°in çıkmış meger

²⁰⁴ meydān-ı belā içre, age.

Bir iki üç hamlesin red eyleyüp tıtdı siper
İrcı'ı şûrî işitdi gūşına virdi haber
Haşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mâce'rā
La'net olsun ol Yezîd-i pelîdîñ cānına

7. Āh! dil-teşne Hüseyn-i Kerbelā oldı şehîd
Āb-ı zemzem yire geçsün gayr olsun nā-bedîd²⁰⁵
‘Ākıbet maḳşūduna vāşıl oldı meger Yezîd
Gerden-i mecrūhunı kesdi Şimr-i bağırî ḥadîd
Yirde ins gökde melekler tıtdılar mātem şedîd
Uyandı zîr ü cibāl ‘arz ü semā ḳaldı ḳadîd²⁰⁶
Ḳalmadı kavm-i Yezîd’de gayrî rahmetden ümîd
Dār-ı esfelde ebed ḳaldı Yezîd ibn-i Yezîd

8. Aldılar Zeyne’l-‘Abā’yı oldılar Şām’a revān
Ehl-i Beyt’iñ seyrine şaff çekdiler ḳavm şūm hemān
Cedd-i Pāk-i Muştafā ol melce’-i dārü’l-emān
İstese imdādına ḥazır olurdu ins ü cān
On sekiz biñ ‘ālem emrinde idi çün her zamān
Ağlasun cān ü cigerler dağlasun mü'min olan
Her Muḥarrem ayı geldikçe idüp āh ü fiğān
Ey **Gedāyī** ḥaşre dek bu firḳat ile yan hemān²⁰⁷
Haşre dek bitmez tükenmez söylesem bu mâce'rā
La'net olsun ol Yezîd-i pelîdîñ cānına

14a

26²⁰⁸

**‘İzzet Monlā’nıñ bir Ğazeline Nerdibān Ḳaryesi Post-Nişini Muḥammed ‘Alī
Baba’nıñ Naḳiresidir**

²⁰⁵ Āb-ı zemzem yire geçsün gayr olsun nā-bedîd, mısrası mecmuada yoktur. Bunun yerineşu mısra vardır: Rûz-ı maḥşerde şefa’atten anı ḳıldı ba’îd, age.

²⁰⁶ Uyandı zîr ü cibāl ‘arz ü semā ḳaldı ḳadîd: Oyadı ‘arz ü cibāl ‘arz ü semā ḳaldı bedîd, age.

²⁰⁷ Yan hemān: ağla yan, age.

²⁰⁸ Gülbeyaz Karakuş, **Mehmed Ali Hilmi Dedebaba Dîvânı**, Revak Kitabevi, İstanbul 2012’de ilgili şiir mevcut değildir. Ebubekir Sıddık Şahin, **Keçeçi-zâde İzzet Molla Divanları, Bahâr-ı Efkâr, Hazân-ı Âsâr**, Doktora Tezi, Ankara 2004’te ve Mihnethaşan mesnevisinde bu kafiye bir şiir mevcut değildir.

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Şarıldım şıdkıla bāb-ı rızāya her-çi-bād-ābād
Nişān itdim serim tīg-i kazāya her-çi-bād-ābād
2. Muhammed hakkı-çün dönmem sözümünden cān ü cānānım
Fedā kıldım ʿAlīyü'l-Murtażā'ya her-çi-bād-ābād
3. Ne denlū şır ise bed-ʿāduvvden ihtirāz itmey
Şıgındım dergeh-i Āl-i ʿAbā'ya her-çi-bād-ābād
4. Ümīd-i vaşl ile meyl itmedim ʿömrümde hīç ʿİzzet
Denī dehr-i fenā-yı bī-bekāya her-çi-bād-ābād

14b

(Hilmî)²⁰⁹

27²¹⁰

Gazel

fā ʿī lā tün / fā ʿī lā tün / fā ʿī lā tün / fā ʿī lün

1. Bezm-i meyde terledikce humret-i rûlarla sen
Hey ne sâhirsîñ ki yakdın âteşi hûlarla sen
2. Ğamze-i tîriñ yeter ʿuşşāk bağrın delmege
Kaşd kılmaklık ne hâcet seyf-i ebrûlarla sen
3. Pîç-i zülfün tağıdup ʿaqlım perîşān eylediñ
Göñlümü teşhîr idüp ol çîn-i cādûlarla sen
4. Vaşlını ferdāya taʿlîk eyleyüp itme füsûn
ʿĀşıkı âşüfte kılma böyle gaygularla sen
5. İşve vü nāz ile aldıñ göñlümü bir bakmada
Hûr-ı ʿayn-āsā özüm²¹¹ çeşm-i āhûlarla sen

15a

²⁰⁹ Hilmî, Muhammed Ali Baba'nın (1842-1908) mahlasıdır. İzzet Menla'daki "monla" günümüzdeki molla kelimesinin görülen şekilleindendir.

²¹⁰ Karakuş, **Mehmed Ali Hilmî Dedebaba Dîvânı**, s. 265, gazel olarak mevcuttur.

²¹¹ özüm: efendim, age.

6. İltifâtın eyler ihyâ ‘âşık-ı dil-ḥasteyi²¹²
Cân bağışlarsın dilerseñ böyle dārūlarla sen
7. Niceler māt oldu **Hilmī** at sürüp bu ‘arşada
Sen oyun oynar mısıñ bu şāh-ı hindūlarla sen

“Muḥammed ‘Alī”

28

Gazel

fā ‘i lā tūn / fā ‘i lā tūn / fā ‘i lā tūn / fā ‘i lūn

1. Ey perī müşkil işim āsān iderseñ al getür
Hem dermānsız derdime dermān iderseñ al getür
2. Ḥazret-i Şāh-ı Şehīd-i Kerbelā’nın ‘aşkına
Tır-i a‘dāya beni kalkan iderseñ al getür
3. ‘İyd-i ekberdir gelen şāhım ‘arafāt tağına
Teslīm oldım koç gibi kurbān iderseñ al getür
4. Şuşādım yandım ḥarāretten visāliñ ‘aşkına
Şerbet-i la‘l-i lebiñ iḥsān iderseñ al getür
5. Kūşe-i ğamda nişīn oldu **Yesārī**²¹³ ‘āşıkān
Yārı bir kez ḥānene miḥmān iderseñ al getür

15b

29²¹⁴

Koşma

6+5=11’li hece vezni

1. Felek tutar isem girībānından
Kırarım çarḥını çenberlerini
Uşandırdıñ ḥatṭā beni tatlı cānımdan

²¹² “Ḥaste” yerine “heste” yazılmış olabilir zira mana uyuşmuyor.

²¹³ Bu şarin kimliği hakkında bilgiye ulaşılamadı. Detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

²¹⁴ Yapılan araştırmalarda bu şairler hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamadı.

Aç oku kalbimiñ defterlerini

2. Hicrān āteşiyle yandıktan gerü
Beni tondan tona atdıktan gerü
Kāse kāse zehri içdikden gerü
Çal başına Kevşerlerini

16a

3. **Cehriyā** cehd eyle rahm mı kaldı
İki gözlerinde bak nem mi kaldı
Dağı sīnemde yāresi bak bir mi kaldı
Dağı ne ağlarsıñ hañçerlerini

Çınārī

30²¹⁵

Dīvān-ı Eşrefoğlu Rūmī Ḥazretleri

Ġazel

me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn

1. Tecellī-i şevk-i didārīñ beni mest eyledi hayrān
Ene'l-Ḥaḡ sırrını cānım anıñçün kılmadım pinhān
2. Benim Manşūrī dār iden benim ağyārı yār iden
Benim heb yoğı var iden benimledir cümle ekvān²¹⁶
3. Bu ayı gün bu yıldızlar bu giceler bu gündüzler
Bu yaz ü kış bu²¹⁷ güzler benim emrimdedir yeksān
4. Şanurlar **Eşrefoğlu**'ydım²¹⁸ ne Rūmī'yim ne İznikī
Benim ol dā'im ü bākī göründüm şüretā insān

16b

31²¹⁹

²¹⁵ **Eşrefoğlu Rumî**, Çağaloğlu Yay. No:20, İstanbul 2014, s.72-73'te geçen 13 beyitlik bir gazeldir. Müstensih bu şiirin 1, 5, 10 ve 13 beyitlerini mecmuaya almıştır.

²¹⁶ Benim her varı var iden benim her giden ve tūran, age.

²¹⁷ bu yaz ü kış bu: bu yazlar kışlar, age.

²¹⁸ Şanurlar Eşrefoğlu'ydım:şanursın Eşrefoğlu'yım, age.

Müseddes/Semâî

me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün

1. Ne zann itdiñ gözüm nûrî âşıklık perîşânlıktır
Er ol da nefsine şabr it kanaât pehlivânlıktır
Cihânîñ izz ü câhı devleti bir mülk-i hânlıktır
Anıñ mülkünde baykuşlar öter âhir vîrânlıktır
Çerâğ-ı şem'î söndürme cehd it yol karanlıktır
Durağ-ı menziliñ fikr itmemek çok gâfilânlıktır²²⁰
2. Şehâ âkil olanlar devlet-i Dārâ'dan el çekdi
Kimi Mecnûn gibi Hakk'ı bulan Leylâ'dan el çekdi
Ne oldı ki seniñ kavm kabîlen dünyâdan el çekdi
Haqqat esrârına vâkıf olan eşyâdan el çekdi²²¹
Çerâğ-ı şem'î söndürme cehd it yol karanlıktır
Durağ-ı menziliñ fikr itmemek çok gâfilânlıktır
3. Elinde var iken fırsat şağın fevt itme [gel] ey cân
Tedârik gör be hey gâfil velî göç itmeden kervân
Bu dünyâ kâfire cennet olupdur mü'mine zindân
Hevâ-yi nefsi terk eyle olursuñ âkıbet pişmân
Çerâğ-ı şem'î söndürme cehd it yol karanlıktır
Durağ-ı menziliñ fikr itmemek çok gâfilânlıktır

²¹⁹ Bu şiirin hangi Safî'ye aiti olduğu tespit edilemedi. <http://www.hacimustafagunes.com> (23.05.2019) adresinde bu şiir mevcuttur. Site sahibi ile irtibata geçilmiş, bilgisi istenmiştir. İlgili kişi şiirin babasının tuttuğu bir defterde kayıtlı olduğunu ancak mahlasta geçen Safî ile ilgili herhangi bir ayırt edici bilginin bulunmadığını beyan etmiştir. Diğer detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

²²⁰ Bu bent Erzurumlu Emrah'a aittir. Ancak diğer bentler **Erzumlu Emrah Divanı**, Matba'a-i Şems, Dersaadet, h.1332 / m. 1913'te ilgili şiir mevcut değildir. Emrah 19. Asırda yaşadığına göre buradaki Sâfî 19. Asır şairi olabilir. Osman Nuri Karadayı, **Şiirlerinden Hareketle Erzurumlu Emrah'ın Tarikat Çevreleri İle İrtibatı Ve İlahî Aşk Anlayışı**, Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 52, Haziran 2014, s. 236'da bu bent şu şekildedir.

Ne zannettin gözüm Nurî âşıklık dervişânlıktır
Er ol da nefsine sabret kanaat kahramanlıktır
Cihanın izz ü câhı, devleti bil milk-i hânlıktır
Anın milkinde baykuşlar öter, ahir viranlıktır
Çerâğ-ı şem'ini söndürme cehdet yol karanlıktır
Durağı menzili fikretmemek çok gafilânlıktır

²²¹ Bu mısranın vezninde bir hece fazladır

17a

4. Haḳīkat Şāfiyā nām [ü] nişānıñ ḳalmaya bir gün
Seniñ bülbul gibi söyler lisānıñ ḳalmaya bir gün
İrişince ecel cāmı ki cānıñ ḳalmaya bir gün
Cihānıñ küllü varından gümānıñ ḳalmaya bir gün
Çerāğ-ı şem'î söndürme cehd it yol ḳaranlıḳdır
Durağ-ı menziliñ fikr itmek çok ğāfilānlıḳdır

32²²²

Nābī Ḥazretleri Kā'be-i Şerīf'e Dūḥūl İderken Söylemiş Olduğu Na't-ı Şerīf'dir

Na't-ı Şerīf

Ġazel

me fā 'ī lün / me fā 'ī lün / me fā 'ī lün / me fā 'ī lün

1. Şaḳıñ terk-i edebden Kūy-ı Maḥbūb-ı Ḥudā'dır bu
Naẓargāh-ı İlāhīdir maḳām-ı Muştafā'dır bu
2. Felekde māh-ı nev Bābü's-Selām'ın sīne-çākıdır²²³
Anıñ ḳandīli cevzā²²⁴ maṭla'-ı nūr-ı zıyādır bu
3. Ol ḥākiñ pertevinden oldu dil- cū'-ı²²⁵ 'adem zā'il
'Amādan açdı mevcūdāt dü-çeşm²²⁶ tūtiyādır bu
4. Ḥabīb-i Kibriyā'nıñ ḥab-gāhıdır fazīletde
Tefevvuḳ-kerde-i 'Arş-ı Cenāb-ı Kibriyā'dır bu
5. Mürā'āt-ı edeb şartıyla gir (Nābī) bu dergāha
Maḳām-ı Muştafā'dır busegāh-ı enbiyādır bu

33

²²² Ali Fuat Bilkan, **Nabî Dîvânı**, C.2, s. 952'de 655. gazel olarak mevcuttur.

²²³ sīne-çākıdır: cılve-gāhıdır, age.

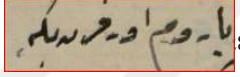
²²⁴ Anıñ ḳandīli cevzā: Bunuñ ḳandīlidür ḥūr, age.

²²⁵ dil-cu': deycūr, age.

²²⁶ dü-çeşm: çeşmi, age.

Müseddes/Semāʿī

me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn

1. Cihān bir resīde-i ʿālemdir gelen ҡalmaz giden gelmez²²⁷
Bu aḥvāl-i muḳaddemdir gelen ҡalmaz giden gelmez
Be-her kim nesl-i insāndır gelen ҡalmaz giden gelmez
Gerek şāh-ı muʿazzemdir gelen ҡalmaz giden gelmez
Felek seyyāḥ-ı ʿālemdir gelen ҡalmaz giden gelmez
Müsāfirḥāne bir demdir gelen ҡalmaz giden gelmez
2. Döner mi bir ҡarār üzre nazar kıl çarḥ-ı feleke
Tefekkür eyle nice cānı iskān eylemiş ḥāke
Hemān fırşat elde iken ⁸
Eger ʿārif isen yā hū gügenme māl ü emlāke
Felek seyyāḥ-ı ʿālemdir gelen ҡalmaz giden gelmez
Misāfirḥāne bir demdir gelen ҡalmaz giden gelmez
3. Cihānıñ n’olduḡuñ lā-şek ve lā-şübhe bilir kāmīl
Bu fāni ʿālemi fark eylemez yārı şandır cāhil
Olup[ʿārif] bula bu māsivānıñ varlıḡıñ ʿāqıl²²⁹
Қалur dünyāda mālā²³⁰ aldanma sen be hey gāfil
Felek seyyāḥ-ı ʿālemdir gelen ҡalmaz giden gelmez
Misāfirḥāne bir demdir gelen ҡalmaz giden gelmez
4. İderken ins ile cinniye oldı ḥükm-i Süleymān’ı
Ve lā Cemşīd ile Қārūn Faḡfūr Ḥāḳānı
Düşüp ²³¹ ile Boḡrat [ü] Eflātūn Loḡmānı
Ki bunlar [daḡı] bulmadı ecel derdine dermānı

18a

18b

34²³²

²²⁷ Bu mısranın vezninde iki hece fazladır.

²²⁸ Bu ibare okunamadı.

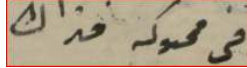
²²⁹ Bu mısranın vezninde bir hece eksiktir.

²³⁰ Bu mısranın vezninde bir hece eksiktir.

²³¹ Bu kelimenin muhtemel okunuşları bağlama uymuyor.

Ġazel

me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn

1. Gel ey bñlbñl bu dñnyanın ġamıyla olmağıl ġam-nāk
Girñp ġñlzār-ı dildāre dñkñp ġñzden acı ġam-nāk
2. Egerċī behre-mend olmağ dilerseñ eyle eġġānı
Gice ġñdñz idñp āhı ki terk it māl ile emlāk
3. Sivā bezminden el[in] ċek şakın başma ģadem zinhār
Cidār olğıl Ene'l-Ĥağ zñmresine eyle iřtirāk
4. Beyān eyle ģağığat zārını bil anda ol bñbñl
Oğı gel mektebden al [ki] sebağ eylemegil řikāk
5. Olasñ yārıla yārān ol ġñlzār-ı ģağığatde
Bula lezzāt-ı tevĥīdi olasın rñz ù şeb mñllāk
6. İrişe feyz-i Rabbānī ġoresin nñr-ı Yezdānı
Bilesñ emr-i Sultānī nicedir ola derrāk
7. Hevā-yi nefsine uyma dağı ağıyārı terk eyle
Girñp meydān-ı Ĥağ'da ey **Ferdī** yağanı eyle ċāk
8. Yağındır ġitmeñiz bundan uzağdır menziliñiz hem
Ki bunda mihr-i cān esdi
9. Ķanı luğf [ū] ģanı iğsān ģanı bir kāmīl-i ĩmān
Ķanı bir fāzıl-ı rağmet bu aruda ċñn[temīz ù] pāk
10. Ķanı bir ʿālim-i ʿāmil ģanı bir zāhid-i kāmīl
Ķamumuz olmuşuz [ğulu] cihānıñ nefsine ċālāk
11. Ķanı bir ģāfız-ı ģurrā ģanı bir vāʿiz-i ģarrā

19a

²³² Bu şiirlerin hangi Ferdī'ye ait olduğı tespit edilemedi, detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

Ḳamumuz olmuşuz deryā-i şib^{c233} yok cümlemiz bī-bāk

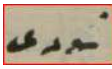
12. Ki zīrā nefis-i emmāre ḳamumuz bend idüp bunda
Bi-küllī olmuşuz münḳād muḥaḳḳaḳ eylegil idrāk
13. İlāhī şūm dünyādan ḥalāş eyle bizi Yā Rab
Ola tā ḳalbimiz ḥāşī^c bulalım mirşad-ı levlāk
14. Ḥabīb'in ḥürmeti Yā Rab ḳamu ehl-i velāyetle
Ḳıyāmetde ḥācil itme bi-küllī eyleme hem-nāk

35

Ġazel “Dīger”

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

19b

1. ʿĀşık olan bu fenā dünyāya hīç yār olmasun
Aldanup gülzārına aña giriftār olmasun
2. Şemsden dārına gevherler saçılmış dāneler
İtme meyl-i muḥabbet [ki] şāḥibi zār olmasun
3. Çünki ebterdir şonu yok cümlesi anıñ ḥayāl
Dil virüp iki cihān içinde ġam-zār olmasun
4. Māsivādan el çeküp vaḥdet sarāyına girüp
Gelmişiz bāġ-ı hediyyet içre ġam-dār olmasun
5. Çün ki eyleyüp gözden başına şaça ḥāk
Āstān-ı yārīden hecrile pergār olmasun
6. Oynanup ġaflet menāmından göñül şemʿi yakup
Çün ire lāhūt sırra ġayr nazzār olmasun
7. ²³⁴ zūhdı terk idüp semʿ-i Rabbānī itmeye
Āteş-i ʿaşḳa düşüp sūzına yanar olmasun

²³³ Doyma, tokluk manasına gelen bu kelime bağlama uymuyor.

²³⁴ Bu kelime okunamadı. Harfin baş kısmı siliktir.

20a

8. °Andelīb olup haķīkat bāğına leyl ü nehār
Nāle-i efgān idüp ağıyārına var olmasun
9. Anda zikrū'llāh ile qalbi pür-nür eyleye
Vaşl-ı cānān ile Yā Rab kimse nāçār olmasun
10. Meker-i dünyādan İlāhī cümlemiz eyle hālāş
Şevk-i dünyā ile Yā Rab kimse nāçār olmasun
11. Ol Habīb'in hürmetiçün cümlemiz eyle emīn
Meker-i nefsün şehvetiyle qalbimiz hār olmasun
12. Tayyīb [ü] tāhir olup qalbini pāk it **Ferdiyā**
Rūz ü şeb yāre teveccüh kıl ne-bīdār olmasun

36

Ġazel-i Diğer

fā °i lā tün / fā °i lā tün / fā °i lā tün / fā °i lün

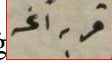
1. °Āşık-ı bī-çāreler ğamdan āzād olur mı hīç
Dīdeler giryān olur ğamdan āzād olur mı hīç
2. Kime bir şağār şunarsa der-°aķab virir semūm
Nāle-i efgān ile ğamdan āzād olur mı hīç
3. Mübtelā-yı dil-şikeste çarh-ı gerdün bī-vefā
Zulmet-i hicrān iken giceden āzād olmasun
4. Cilvegāh-ı °aşkla te°şir-i yār itmez kabūl
Eşk-i çeşmim dil [ki] figānımdan āzād olmasun
5. Kāse kāse nūş ider dil-dār elinden **Ferdiyā**
Zehr anıñ kāle-i dāmānından āzād olmasun

20b

37

Ġazel

me fā °i lün / me fā °i lün / me fā °i lün / me fā °i lün

1. Virir ruhsār-ı yāre zīver-i gevher nişār oldu
Zerāfet bahş ider gül-şāne sūnbūl nev-bahār oldu
2. Velī peymāne-i aşkınla dīl kısrı olup ābād
Dağı āyīnesi endūh-ı gāmdan bī-gubār oldu
3. Çerāğ hatemdir gurbet ki saçdıñ habbe-i eşki
İdüp sīmurğ ³⁵ andañ besī şikār oldu
4. Çeküp āgūşa dīl-dārı hemīşe hasb-i hālıla
İder çün māh-tāba besī luṭf nūzhet dürr-ı yār oldu
5. İdüp nā lā'yı takrīr hūkm pūr-şedd-i gāraẓla
Ma'ıyyetle girüp dīl köşkī geşt [ü] güzār oldu
6. Hūlūş ile tevekkül-i bānī tıtdım küşād itdim
Atup dār-ı seherden bir zehī hoş rūzgār oldu
7. Göñül mülki dehā buldı bu gird-āb-ı muşibetden
Nesīm-i feyz-i cūdıyla selāmet der-kenār oldu
8. Gül-i ruhsārını būs itmege minneti mi var yāriñ
Hüner nūş itmege ʿaşk yaresi [ki]h̃ oş-güvār
9. Olup sāl tarīk-ı ʿaşka pīrin [şavtın] işiterek
Huşūşā kim tarīk-i Nakşī rāh-ı ihtiyār oldu
10. Hezarān bülbul-i şeydā girüp meydān-ı ʿaşk içre
Melāmet hırkasıñ giydi ki ʿabdī tekye-dār oldu
11. Ne deñlü cevri iderse kendiñe dīl-dār sezā **Ferdī**

21a

²³⁵ Kelime “kurbağa” şeklinde okunabilir.

Saňa efşān iden var mı derūnuñ cūy-bār oldu

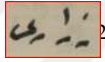
12. Yeter gel kendiñe havf [ü] hayā eyle Te‘ālā’dan
Velī bir hoş hikāyet söyle nazm-ı āb-dār oldu

38

Ġazel²³⁶

fā ‘i lā tūn / fā ‘i lā tūn / fā ‘i lā tūn / fā ‘i lūn

21b

1. ‘Āşık olan bu fenā dünyāyı mehcūr eylesün
İtmesün meyl-i muḥabbet kendini dūr eylesün
2. Gülistān-ı bāğ-ı vahdet seyrine vāşıl olup
Çıkmasun āndan [ki] ḳalbini mecbūr eylesün
3. Bülbül olup ol ḥaḳīḳat bāğına leyl ü nehār
Naḳş-ı ²³⁷ riḥleti vaşlında manzūr eylesün
4. Uymasun nefsiñ hevāsına idüp şālih ‘amel
Hırḳa-i rezīl geyinüp sa‘y-i meşḳūr eylesün
5. Yā İlāhī cümlemiz nefsiñ hevāsından emīn
Eylegil bezm-i elestden nūş-ı kāfūr eylesün

39

Ġazel

me fā ‘ī lūn / me fā ‘ī lūn / me fā ‘ī lūn / me fā ‘ī lūn

1. Açılsam ḡonca-veş ḥalkıñarasında bī-edeb dirler
Sükūt itsem mecālisde ²³⁸ pūr-ḡaḍab dirler
2. Tevāzu‘ eyleyüp a‘lāya ednāya kıyām itsem

²³⁶ Bu şiirin muellifi tespit edilemedi.

²³⁷ Bu kelime okunamadı.

²³⁸ Kelime “şaklıdır” şeklinde okunabilir.

Bu bir müstehzî âdemdir fûrû-māye[-i] ²³⁹ dirler

3. Gezerken egsem boynumı kavuşdursam eneglerim
Şunuñ şimdi şu hâlinde murād nef̣-i celb dirler
4. Bir yā iki yobaz bulsam görüşsem dā'im anlarla
Cezāsıdır çeksün anıñla bulmış kelbi kelb dirler²⁴⁰

22a

40²⁴¹

Ġazel

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

1. Demdir ey dil alayım destime levḥ ü kâlemi
Şûr-ı mâtem ile tecdîd ideyim köhne ğamı
2. Tîġ-i ḥāmemele sipihriñ cigerin kan ideyim
Ben de icrâ ideyim kâʿide-yi muhteşemi
3. Derdıla vây Hüseyn'im diye feryâd ideyim
Yağayım âteş-i ḥasretıla kûlub ümemi
4. Sînemi yandırayım âteş-i endîşem ile
Âh yider ²⁴² ile ḥādîşe-i dem-be-demi
5. Bir bir ardınca gelür ḥādîşe-i devr-i zamân
Eksik olmaz felekiñ ʿâleme zûlm ü sitemi
6. Gitdi feryâd iderek ḥasretle mevsim-i ʿayş
Ağla ey dîde ki kan ağlamanıñ geldi demi

41²⁴³

²³⁹ “Rûspi” Farsçada hafifmeşreb insan anlamına gelir. Bu kelimenin vezne uydurulmuş hali olabilir. Lafız “Rusp” veya “rosp” şeklinde okunabilir. Nitekim Sürûrî'nin hezliyatında “rosp” şekli vardır.

²⁴⁰ Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

²⁴¹ Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

²⁴² Kelime “tap” şeklinde okunabilir.

Ꞑoşma-i

6+5=11 'li hece vezni

22b

1. Būde-i nābūd gerdūn-ı dūne
Ne te°ellūm ne te°emmūl lāzım²⁴⁴
İmtihān eyleyüp Rabb-i bī-çūne
Her bir umūrunda tevekkūl lāzım
2. Ne çāre eylesek biñ zār [ü] biñ āh
Āyet-i Kübrādır çün Ene'llāh
Ve innā ileyhi rāci°ün²⁴⁵ her gāh
Diyüp a°mālınıda tevessūl lāzım
3. Ecel te°hīr itmez ey **Zekī** ašlā
Lā-yeste°hīrūne sa°eten ve lā
Yeste°kdīmūn²⁴⁶ didi Ḥāẓret-i Mevlā
Bu çāresiz derde taḥammūl lāzım

42²⁴⁷

Ġazel

fā °i lā tūn / fā °i lā tūn / fā °i lā tūn / fā °i lūn

1. Eşk-i çeşm-i °āşıķān her bezme mahremdir şarāb
Ehl-i diller nūş ider şundukça sākī āftāb
2. Lezzetinden añlamaz virmeyiñ şakın zāhidlere²⁴⁸
Olmamış ḥālī riyādan koynuna koymuş kitāb
3. Lāleler güller anıñ şermiyle bulmuş i°tibār

²⁴³ Aşık Zekī Sarkis Narlıyan'a ait bir şiirdir. Bedri Noyan Dedebaba "Bütün Yönleriyle Bektaşılık ve Alevilik, C. 3, Ardıç Yay. Ankara 2000, s. 273'de bu şiir mevcuttur.

²⁴⁴ İlk iki mısra 10 heceden oluşmaktadır.

²⁴⁵ " Ve muhakkak ki yine O'na dönüyoruz" manasına gelen bu ibare Bakara Suresi, 156. Ayet'ten iktibastır.

²⁴⁶ Lā-yeste°hīrūne sa°eten ve lā yeste°kdīmūn: "[Onların ömrünün sonu geldiğinde] Ne bir an ertelenebilir, ne de öne alabilirler." manasına gelen bu ibare Araf Suresi, 34. Ayet'ten iktibastır.

²⁴⁷ Şem'i Divanı, h. 1290/ m.1873, s.8'de gazel olarak geçmektedir.

²⁴⁸ Bu mısranın vezninde bir hece fazladır.

Hâtemi cûd ü sehâyı mât ider ʿālî cenâb

4. Öyle bir âteş tabiʿatlı vezîr-i ʿālî-şân
Girdiği manşûbda koymaz guşsa ğam aşlâ hicâb
5. Didiler destinde destûr-ı mükerrerem emri var
Bâ-karâr ʿanbûr ney sanʿûr kemân ağlar rebâb
6. Âteş-i ʿaşkıla mey ire dile olmuş çerâğ
İftihârıla yanar **Şemʿî** kuluñ hâli harâb

23a

43²⁴⁹

Müseddes/Şiʿr

fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lün

Kim olur zûr ile maşşûduna reh-yâb-ı zafer
Gelür elbette zuhûra ne ise hükm-i kader
Hakḳ’ a tefvîz-i umûr it ne elem çek ne keder
Ḳıl sözüm ʿârif iseñ gûş kabûl eyle güher
Miḥneti kendine zevḳ itmedir ʿâlemde hüner
Ġamımı şâd itdi felek gelür böyle gider²⁵⁰

44²⁵¹

Ḳoşma ?

6+5=11’li hece vezni

1. Āmentü diyüp Hakḳ’ a îmân itdik
Erenler yolına lâ-şekcesine
2. Bâğ-ı miḥnetde yetişüp bitdik
Renk aldık gülden çiçekcesine
3. İkrâr-ı îmân itdik Yezîde

²⁴⁹ Enderunlu Vâsıf Divanı h. 1285 / m. 1868, s.22-23’te bir müseddes’in ilk bendi olarak mevcuttur.

²⁵⁰ Ġām ü şâdî-i felek böyle gelir böyle gider, age.

²⁵¹ Bu şiirin muellifi tespit edilemedi.

El-Haḫ mine’ş-şems izhār iken

4. Er evlādı eriz gerçekcesine
Şūfī ‘inād ider eşekcesine

23b

45²⁵²

Ġazel/Destūr

mef ‘ū lū / me fā ‘ī lū / me fā ‘ī lū / fe ‘ū lūn

1. Nūş itdigimiz bu mey şahpā-yı ‘Alī’dir
Meyḥāne-i ‘aşk içre ‘ıtriyā-yı ‘Alī’dir
2. Biz kāse-be-destiz daḥı maḥbūb-perestiz
Mestiz elimizdeki fetāvā-yı ‘Alī’dir
3. Maḥmūr-ı şarābız velī aşḥāb-ı şavābız
Ta‘n eylese her kim bizi a‘dā-yı ‘Alī’dir
4. Rūsvā-yı cihānız belī sulṭān-ı zamānız
Baş üzre ṭuran efser zībā-yı ‘Alī’dir
5. Bā-ceyş ḥayālī ne güzel fıkı-i vişālī
Meslek-i dile vālī rūḥ-ı ra‘nā-yı ‘Alī’dir
6. Sevdā-yı muḥabbet ezeli kısmetimizdir
Her dem şanma serdeki sevdā-yı ‘Alī’dir²⁵³
7. Āvān-ı bahār irmeden evvel gül-i ümīd
Açıldığı hem himmet-i vālā-yı ‘Alī’dir
8. İkrār ideriz kim bu şebistān-ı miḥende
İrsāl iden ol māhı Hedāyā-yı ‘Alī’dir
9. Erbāb-ı tarīḳiñ bu zamān merkez-i feyzi
Bī-şübhe Ġulāmī der-i a‘lā-yı ‘Alī’dir

²⁵² Gulāmī Divanı, h. 1291/ m. 1874, s.40’da gazel olarak aynen mevcuttur.

²⁵³ Bu mısranın vezninin 3.üncü tefilesinde bir hece eksiktir.

Kaşide/Merşiyeye-i Muḥarremiyye

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Çün ki girdiñ ey dil-i şūrīde māh-ı māteme
Öyle ağla cūy-ı eşkiñle cihān dönsün yem’e
2. Kerbelā deştindeki mazlūmları fikr eyleyüp
Sen hemān hüsrān oku her dem Yezīd-i ezleme
3. Sūzīş-i āh-ı şerer-bārīñla yansun nüh felek
Zelzele virsün fiğāññ tāk-ı ʿArş-ı Aʿzam’a
4. Öyle efgān eyle kim hengāme-i Şāh-ı Hüseyn
Gulğule şalsun ser-ā-pā on sekiz biñ ʿāleme
5. Nā-münāsibdir bugün geymek libās-ı surḥ-reng
ʿĀşık isen gey siyeh cāme vücūd-ı pür-ğama
6. Kim Yezīd’e kavmine itse ʿadāvet Ḥaḳ için
Şübhe yok lāyık olur luṭf-ı Resūl-i Ekrem’e
7. Yād idüp ruḥsār-ı gül-gün-ı Hüseyn’i dem-be-dem
Ağlamakdan kan tolsun tās-ı çeşm-i pür-neme
8. Vey niçün matrūd imiş kim tābiʿ-i şeyṭān olup
Şāh-ı Merdān’ı münāsib gördi tīg-i şamşama
9. Vey nice mekkāre kim uyup hevā-yı nefesine
Zehri içirdi Şāh Ḥasan ḥulḳ-ı rızā-yı gül-feme²⁵⁵
10. Vey nice Zālīm imiş merdūd imiş ol bed-liḳā
Çaldı ḥançer gerdān-ı pāk-ı Hüseyn-i efḥeme
11. Zulmet-i Ḥaḳ tā ebed olsun ziyāde rūz ü şeb

²⁵⁴ **Zihni-i Çermikî Divanı** h. 1291/ m. 1874, s. 14-15’te kaside olarak mevcuttur.

²⁵⁵ Bu mısranın vezninde bir hece fazladır.

Ca'deye Şimr-i bed-nāme hem ibn-i Mülcem'e

12. Dāmen-i ihsānını tutmuşdur ey Şāh-ı Kerem
Dest-gır ol rüz-ı maḥşer **Zihni**-yi bī-hem-deme

47²⁵⁶

Kaşide/Merşiye-i Muḥarremiye

25a

1. Māh-ı mātendir figānıñ hıyre kılsun ʿālemi
Eylesün cūş ü ḥurūş deryā gibi çeşmiñ nemi
2. Seyle virsün rüy-i dünyāyı sirişkiñ ser-be-ser
Āteş-i āhıñ tār-mār itsün bu çarḥ-ı sersemi
3. Āl-i Evlād-i Resūlu'llāh içün kan ağla kim
Kaṭre-i çeşmiñ ola gülzār-ı ʿadnıñ şebnemi
4. Yalınız māh-ı muḥarremde degil her māh ü şāl
Olsa lāyık ḥaşre dek Şāh-ı Hüseyn'in mātemi
5. Seyyidü's-Şebbān ehlü'l-cenne Maḥdūmu'l- Kerīm
Zāt-ı Maḥbūb-ı İlāhī'niñ Hafid-i Ekrem'i
6. Nūr-ı çeşm-i Ḥazret-i Bintü'r-Resūlu'l-Müctebā
Şāh-ı iklīm-i velā şır-i Ḥudā'nıñ hem-demi
7. Dest-gır-i ehl-i imān şāf-şikāf-ı zālīmān
Mültecā-yı ʿacizān Ḥaḳḳ'ın veli-yi aʿzemi
8. Oldı deşt-i Kerbelā'da mübtelā-yı pür-belā
Çekdiler meydāna gaddārlar ol Şāh-ı Efḥem'i
9. Virmedi merdūdler bir kaṭre şu ol Ḥazret'e
Hürmetiçün Ḥaḳ kerem kılmışken Āb-ı Zemzem'i
10. Çaldılar şemşir-i kın gerdān-ı nūr efşānına

²⁵⁶ **Zihni-i Çermikî Divanı**, s.14'de kasideler bölümünde mersiye ismiyle mevcuttur.

Būsegāh-ı ıudsıyān iken mūbārek maıdemı

11. Oldı teslīm-i rızā içdi şehādet cāmını
Dīn içün baş vırdı ol esrār-ı Hakk'ıñ maıhremı
12. °Arşı lerzān itdi vāveylā-yı Ehl-i Beyt o dem
Şaçdı bu hasret melā'ık üzre bārān-ı ğamı
13. Zerre-i ĩmānı olan bu hāline giryān olur
Āh ü zār ile güzār eyler cihānda her demi
14. Mü'min-i şādık muıhibb-i Ehl-i Beyt'e her zamān
Farzdır cürmiyle yād itmek Yezīd-i ezlemi
15. Bes bu evşāf-ı dil ü cān-süz-ı mātem **Zihniyā**
Āteşe yakdıñ bütün evlād-ı ibn-i Ādem'i

25b

48²⁵⁷

Mütekerrir Müseddes

mef °ū lü / me fā °ı lü / me fā °ı lü / fe °ū lün

1. Men şevkıla medhet-ger-i Sultān Hüseyin'inem
Nefret-keş-i a°dā-yı Aşılü'l-Nebi'yinem
Merdān-ı Hıudā rāhına hāk-ı kademinem
Ğayrı degilim añla bu esrārı ki °aynem
Men bende-i dergāh-ı Resülü's-Şakaleyn'em
Men °aşık-ı dil-dāde-i Cedde'l-Hüseyin'inem
2. Ref° oldı gözümnden heme cā perde-i zulmet
Gönlüme ziyā şaldı benim mihr-i muıhabbet
Zerre kadar itmem şu fenā °āleme ragbet
Dünyā-yı denīye dahı baş egmezem elbet
Men bende-i dergāh-ı Resülü's-Şakaleyn'em
Men °aşık-ı dil-dāde-i Cedde'l-Hüseyin'inem

²⁵⁷ **Zihnî-i Çermikî Divanı**, s.20-21'de müseddes olarak mevcuttur.

26a

3. Şemşîr-i muhabbetle kesüp kayd-ı sivâyı
Dutdum yed-i ümîd ile dâmen-i rızayı
Çekemem elem-i keşmekeş-i çün ü çerâyı
Hîâhiş idemem rütbe-i iklîm-i fenâyı
Men bende-i dergâh-ı Resûlü's-Şakaleyn'em
Men 'âşık-ı dil-dâde-i Cedde'l-Hüseyn'inem

4. Dil uğradı bir hâlete mürşîd nefesinden
Dâr-ı nîk elin çekdi hevâ vü hevesinden
Çıksa dahı bu bülbül-i rûhum kafesinden
Zan itme gönül fâriğ ola mültemesinden
Men bende-i dergâh-ı Resûlü's-Şakaleyn'em
Men 'âşık-ı dil-dâde-i Cedde'l-Hüseyn'inem

5. Ey **Zihni**-yi rû-mâl der hazret-i ser-mest
Şahbâ-yı hakikat anı kılmış idi mest
Ser-pençe-i'âşk itdi girîbânımı der-dest
Bu matla' odum oldı hemân ser-meh-i peyvest
Men bende-i dergâh-ı Resûlü's-Şakaleyn'em
Men 'âşık-ı dil-dâde-i Cedde'l-Hüseyn'inem

26b

49²⁵⁸

Müseddes Der-Hakḳ-ı Hâcî Bektaş-ı Velî

fâ 'i lā tûn / fâ 'i lā tûn / fâ 'i lā tûn / fâ 'i lûn

1. Es-selâm ey hâdî-yi kuṭbiyyet-i mihr-i celî
Es-selâm ey h'âce-yi sırr-ı kelâm[in]münzeli
Es-selâm ey mest-i cām-ı bezmgâh-ı evveli
Es-selâm ey evliyâ-yı zû'l-kirâmın efḍeli
Es-selâm ey hâdî-yi rāh-ı H'udâ nesl-i 'Alî
Es-selâm ey kuṭb-ı 'âlem Hâcî Bektaş-ı Velî

²⁵⁸ **Zihnî-i Çermikî Divanı**, s.21-22'de müseddes olarak mevcuttur.

2. Her ne kim var sendedir deryā-yı ʿālemin²⁵⁹ gevheri
 Luṭfuña elbet olur şāhān-ı ʿālem müştērī
 Sendedir maʿnā-yı şerʿ-i Ḥāzret-i Peyğamber’i
 Senden itmiş evliyā taʿlīm-i sırr-ı Ḥaydarı
 Es-selām ey hādī-yi rāh-ı Ḥudā nesl-i ʿAlī
 Es-selām ey kuṭb-ı ʿālem Ḥācī Bektaş-ı Velī
3. On sekiz biñ ʿāleme ṭolmuş şadā-yi şevketiñ
 Hem sır-ı ʿarş-ı berīndir bārgāh-ı rıfʿatıñ
 Evc-i bālāya pür-efşandır hümā-yı himmetiñ
 Kehl-i çeşm-i ʿārifandır gerd-i rāh-ı devletiñ
 Es-selām ey hādī-yi rāh-ı Ḥudā nesl-i ʿAlī
 Es-selām ey kuṭb-ı ʿālem Ḥācī Bektaş-ı Velī
4. ʿİlm-i zāhirdir seniñ ʿilmiñ yanında bir varak
 Mekteb-i ʿilm-i ledün ehli alır senden sebk
 Sendedir gencīne-i rāz-ı Ḥudā esrār-ı Ḥak
 Oldı bu ḥaḳīkatde ednā vü aʿlā müttefik
 Es-selām ey hādī-yi rāh-ı Ḥudā nesl-i ʿAlī
 Es-selām ey kuṭb-ı ʿālem Ḥācī Bektaş-ı Velī
5. Cūd-ı ihsānıla memlūdur ser-ā-pā maḥzeniñ
 Luṭf için ʿuşşāk her dem devr ider pīr-i emniñ
 Gerçi çok bendeler tutmuş [ol] mübārek dāmeniñ
Zihnī-yi bī-çāre de ʿabd-i kemīnindir seniñ
 Es-selām ey hādī-yi rāh-ı Ḥudā nesl-i ʿAlī
 Es-selām ey kuṭb-ı ʿālem Ḥācī Bektaş-ı Velī

50²⁶⁰**Gazel***meḥ ʿū lū / me fā ʿī lū / me fā ʿī lū / fe ʿū lūn*²⁵⁹ Bu mısranın vezninde bir hece fazladır.²⁶⁰ **Zihnī-i Çermikī Divanı**, h. 1291/ m. 1874, s.86’da gazel bölümünde mevcuttur.

1. Yüzler sürelim Һazret-i pīriñ eşiginde
Rıf̄at görelim Һazret-i pīriñ eşiginde
2. Her emre yine teslīm olalım zāhir ü bātın
Şādık turalım Һazret-i pīriñ eşiginde
3. Yād itmeyerek mağlaṭa-i devr-i zamānı
Demler uralım Һazret-i pīriñ eşiginde
4. Da°vāmızı ihkāk idelim nefis-i denīyle
Düşmen buralım Һazret-i pīriñ eşiginde
5. Tedbīre-i tahkīke karar vermeye **Zihni**
Meclis kuralım Һazret-i pīriñ eşiginde

27b

51²⁶¹

Zihni-i Çermikî

Ğazel

mef °ū lü / me fā °ī lü / me fā °ī lü / fe °ū lün

1. Tākat mı gelir rüze-i mäh-ı Ramażān’a
Maḥfice geliñ cān atalım gizli mekāna
2. Teşrīfī müşammem olıcaḡ mäh-ı şiyāmıñ
Tutdı yine bir ġulgule rindān-ı cihāna
3. Cāmi°deki °ālem peygüle meclis-i va°za
Biz cem° olalım encümen-i pīr-i muğāna
4. Zühhād yesün ġurdını vaḡt-i saḡūrda
Biz nüş idelim bāde-i rengīn-i şebāna
5. Oldukça firūzān ḡanādīl-i mināre
Biz şem°-i muḡabbet yaḡalım tekye-i cāna
6. Āvāz ile temcīd okudukça mü°ezzin

²⁶¹ **Zihni-i Çermikî Divanı**, s. 85-86’da gazel olarak mevcuttur.

Biz hem kılalım çeng çeğânıla terâne

7. Her cāyda itdikçe terāvīhi edā halk
Bir baş egelim kūşe-i ebrū-yı tabāna
8. Teklīf idelim ehl-i harābātı heb
Da°vetler olunınca falān ibn-i falāna
9. Mey-hānede ol mu°tekif ey **Zihnī** şabān-rūz
Cerrār gibi gezme şakın hāne-be-hāne

28a

52²⁶²

Ġazel

me fā °ī lūn / me fā °ī lūn / me fā °ī lūn / me fā °ī lūn

1. O şūhuñ arızında zūlf-i °anber-bārı seyr eyle
Reyāhin behçetinde hatt-ı sūnbül-zārı seyr eyle
2. Şalındırmaz kāmety [āfet-i] tūbā-yi firdevsī
Amān ol serv-i bāğı °işve-i reftārı seyr eyle
3. Beyāz gerdānında bir zer-efşān hāldir gūyā
Firengī pīrehende tegme ²⁶³ seyr eyle
4. Yine düşmüş belā-yı °aşka dün gülşende gūş itdim
Dil-i nāçārda şimdi hezār zārı seyr eyle
5. Niçün sākī idersiñ üste bezm-i meyde ibrāmı
°Arağ-rīz-i hicāb oldıgüller hārı seyr eyle
6. Cenāb-ı sālime²⁶⁴ °arz eyle **Şevķī** tāze-güftārıñ
Nazīre senc olursa ²⁶⁵ -i eş°arı seyr eyle

28b

53

²⁶² Bu Şevķī mahlaslı hangi şaire ait olduğu tespit edilemedi. Detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

²⁶³ İbare “zer-narī” yani altın gibi nar olarak okunabilir.

²⁶⁴ Kelime “sālime” şeklinde okunabilir.

²⁶⁵ Kelime “dalleṭ” veya “galat” şeklinde okunabilir.

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Saʿy iden dünyāda dāʿim mazharı ihsān olur
Mazhar-ı ihsān olanlar şübhesiz insān olur
2. Saʿy gayretde tekāsül eyleyen her ehl-i küsül
Āteş-i cehl içre ān-muttaşıl-ı sūzān olur
3. Cehl-i menfûrdan tebāʿud eyleyen her kimse bil
Vādî-yi fażl-ı kemâlde şevk ile pūyān olur
4. İtilā-yı nāma hîdmetse merāmıñ dāimā
İltizām-ı gayret it taḥşîl-i fen āsān olur
5. İktisāb-ı maʿrifet lâzım cihānda ey **Halîl**²⁶⁶
Her maʿārif nām-ı nîk ile iʿlān olunur

29a

54²⁶⁷

Ġazel

mef ʿū lū / fā ʿi lā tū / me fā ʿi lū / fā ʿi lūn

1. Teşîr ider ise evvel āle nigāhımız
Meyl itdi gene bizlere yok iştibāhımız
2. Bir āftābıñ ʿaşkı itdi bizi bî-ķarār
Yokdur cihānda ḥāşılı zerre refāhımız
3. Bizler esîr-i derd [ü] belā mübtelāsıyız
Gün gösterir mi hîç bize baḥt-ı siyāhımız

²⁶⁶ Bu şiirin hangi Halîl'e ait olduğu tespit edilemedi. Biyografi kısmında detaylar verilmiştir.

²⁶⁷ Bu şiirin hangi Şevkî'ye ait olduğu tespit edilemedi. Biyografi kısmında detaylar verilmiştir.

4. Bu dām-gehdeirdi merāma gülān-ı bezm
Bilmem harāʿim-i Kaʿbe midir şaydgāhımız
5. Görmezse başınıñ eger evvelce çāresin
Vardır o şūha oynayacak bir külāhımız
6. Yā Rab haṭāmı ʿafv idegör haşre kalmasun
Çekmez [çü] nice kûfe-i mīzān günāhımız
7. Şevķī cihāna nāz ideriz yok ümīdimiz
Varken Cenāb-ı Hāk gibi aʿlā penāhımız

29b

55

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Halkdan inmek ister vaḥdete gönül meşreb bu yā
İstemez bir kimseden ʿizzet gönül meşreb bu yā
2. Halka kendiñ vaşf ider ʿālemde şāh oldum diyü
Hiç teşekkür eylemez ʿādet gönül meşreb bu yā
3. Çok sefālet çekmeye cerr eylemez gönlüm benim
Herkesiñ rızkıñ çeker laʿnet gönül meşreb bu yā
4. Hālime raḥm eyle gel ʿār itme sen hīç kimseden
Ger tecellī bu imiş fırkat gönül meşreb bu yā
5. Hākķ’a ḥamd itmek gerekdir herkese fāş itme gel
Pek cefā çekmek diler miḥnet gönül meşreb bu yā
7. Bākī dünyādan bulursuñ lezzeti sen her vakit

Fānīye meyl it dimez cennet gönül meşreb bu yā

8. Kısmetiñ yokdur **Vefāyī**²⁶⁸ kim bu miḥnet-ḥāneden
Göç idüp gitmek diler niyyet gönül meşreb bu yā

30a

56²⁶⁹

Bir Naẓīre

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Berķ urur āfāķ-ı dilde vech-i tābānıñ seniñ
Sevdigim bulmaz nihāyet şām-ı hicrānıñ seniñ
2. Sende bu ḥüsñ ü melāḥat var iken ey mäh-ı şafā
°Älem olmaz mı görünce beht ü ḥayrānıñ seniñ
3. Şanma maḥşüşı enīn-i ḳalb-i zaḥm-ālūdumı
Cāne geċdi ḥanċer-i ser-tīz-i müjgānıñ seniñ
4. Sen ne kāfırsıñ²⁷⁰ ki raḥm itmezsiñ aşlā ḥālime
Yok mı zālīm zerrece sīneñde inşāfıñ seniñ
5. Bakma ṭaʿn-ı °āleme **Behcet** hemān söyle ġazel
Bāʿiṣ olsun iʿtilā-yı ṭabʿa vicdānıñ seniñ

Baḥriye Mülāzımlarından Ḳasımpaşalı Behcet

30b

57²⁷¹

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

²⁶⁸ Bu şiirin hangi Vefāyī’ye ait olduğu tespit edilemedi. Biyografi kısmında detaylar verilmiştir.

²⁶⁹ Kasımpaşalı Behcet’in kimliği hakkında bir bilgiye ulaşılamadı.

²⁷⁰ Bu kelime mecmuada “kāfırsın” şeklinde yazılmıştır. “Nazal n” yerine “normal n” kullanılmıştır.

²⁷¹ Bu şiirin hangi Vefāyī’ye ait olduğu tespit edilemedi. Biyografi kısmında detaylar verilmiştir.

1. Eylesün Mevlâ dil-ârâ her zamân izzet saña
Hîç hâtır görme cihânda Hâk vire şîhhat saña
2. Gel teraḥḥum eyle ḥâl-i ʿâşîk-i bî-çâreye
Çok da zulm itmek revâ mı elvirir minnet saña
3. Nâle-i hicrân itme sen²⁷² luṭf eyle gel bu bendeñe
Ben kuşûr itdim nigârım her vakit farz it saña
4. İtdigin vaʿd-i vişâliñ ḥâtıra gelmez mi hîç
Pek cefâ itmekdesiñ sen çok bile ülfet saña
5. Bu kadar nâz eylemek lâıyık mı ey peyker perî
Bir tefekkür eylemezsiñ ḥalk ide laʿnet saña
6. Gözümün yaşı gibi çıkdın gözümünden sen benim
Bu tebâh ḥâlimden artık yakışır şefkat saña
7. Bu **Vefâyî** ḥâlini sormaz mısıñ ğam-hʿâr yâr
Ḥasretinden yandı cismim olmaya cennet saña

31a

58²⁷³

²⁷² Bu ibare mecmuada “itmesen” şeklinde yazılmıştır.

²⁷³ Lütî Alıcı, **Tezkirelere Göre Kahraman Maraşlı Divan Şairleri**, <http://turkoloji.cu.edu.tr> (01.06.2019) isimli makalesinde s.14’de Hasan Nâdir Efendi’ye (1830-1888) ait bir gazel olarak yer almaktadır.

1. Şol zaman ki bezm-i vaslında gönül mesrûr idi
Câm-ı vahdet neş’esinden gözlerim mahmûr idi
1. Olmamışdı “Kâf ü Nûn” emri şeref-sâdır henüz
Varlığımçün nagme-i rûz-ı ezel manzûr idi
2. Olmadan Havvâ vü Âdem dâhil-i Huld-ı berîn
Şöhretim âfâkda âdem deyü meşhûr idi
3. Etmeden Mûsâya emr-i “Lenterânî”den hitâb
Pertev-i hüsnün tecellîsine gönlüm Tûr idi
4. İnmeden gökden yere Tevrât u İncîl ü Zebûr
Levh-i dilde “Kulhuva’llahu ahad” mestûr idi
5. Şükr-i vahdâniyetin etmezden evvel ins ü cin
Ni’met-i vaslına bu Nâdir kulun meşkûr idi

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Şol zamān kim bezm-i vuşlat(ıñ)da gönül mesrūr idi
Cān vaḥdet neşʿesinden gözlerim maḥmūr idi
2. Olmamışdı kāf nūn emri şeref-sādır henūz
Varlığım çün nefḥa-i rüz-i ezel bir sūr idi
3. Olmadan Ḥavvā vü Ādem sākine ḥuld yerine
Şöhretim āfākda Ādem diyü meşhūr idi
4. İrmeden nevḥa-i ²⁷⁴ felek ʿitābından necāt
Cismim ol deryā-yi raḥmet içre bir vapur idi
5. Olmadan Mūsāya emr-i kūn[feyekūn] den ḥitāb
Pertev-i ḥüsnūñ tecellīsine gönülüm Ṭūr idi
6. Seyr-i dīdārıñ temāşasında ol demler ki āh
Meskenim gülzār-ı cennet meşʿālem pūr-nūr idi
7. İnmeden gökden daḥı Tevrāt ü İncil ü Zebūr
Levh-i dilde fil mestūr idi ²⁷⁵
8. Şükr-i vaḥdāniyetiñ inmezden evvel ins ü cīn
Niʿmet-i bezmiñde bu **Nādir** ḫuluñ meşḫūr idi

31b

59

Feryāda Nazīre

Ġazel

mef ʿū lū / me fā ʿī lū / me fā ʿī lū / fe ʿū lūn

²⁷⁴ Bu ibarenin ilk kelimesi mecmuada “nevḥa” şeklinde yazılmıştır. İkinci kelime “şerden” şeklinde okunabilir.

²⁷⁵ Bu mısra noksandır. Age’de şu şekildedir:

Levh-i dilde “Ḳul huvʿallahu aḥad” mestūr idi

1. Gül-bān[g]-ı fiğān-ı dile imdād idecek yok
Bu kişver-i miḥnetde beni şād idecek yok
2. O rīşte-i ğaddārın ey çerḥ-i sitem-kār
Feryāda tüvān kalmadı feryād idecek yok
3. Ben mey-gede-i ʿaşqda ser-mest-i belāyım
Bu ḥālet-i dil-sūzdan āzād idecek yok
4. Tıtdumsa da destimde yine tīşe-i ʿaşkı
Bildim beni kim dehrde Ferhād idecek yok
5. Püf-gerde²⁷⁶ olan şemʿa-i ümīd mi Esʿad²⁷⁷
Efsūsı bu ğam-ḥānede ıķād idecek yok

32a

60²⁷⁸

Ġazel

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

1. Olma dil-teng-i kader vaḳtiñi şādāne geçir
Kılma bī-tāb heves-i ʿömrüñi rindāne geçir
2. Zevḳ iķbāl ğamı müsāvī bence dehriñ
Sen daḥı müdrık iseñ her demi mestāne geçir
3. Düşmesun sālībe-i naḥvete dil her yerde
Baḥşe bīḡāne iseñ diñle ḥamūşāne geçir
4. Eyle taḥşīl-i hüner tırma şaḳın ʿālemde
Kendi noḳşānını bil gayrıyı bir yana geçir

32b

61²⁷⁹

²⁷⁶ Bu kelime “Üflenerek söndürülmüş” manasına gelir.

²⁷⁷ Nigâr Hanım 1862-1918 arasında yaşamıştır. Bu hâlde onun şiirine nazire yazan şair XIX. asrın son çeyreğinde ve sonrasında yaşamış olmalıdır. Bu şartları sağlayan şair Esad Muhlis Paşa’dır ancak divanında bu şiir mevcut değildir.

²⁷⁸ Şiirin müellifi tespit edilemedi.

Feryād

Ġazel

mef ʿū lū / me fā ʿī lū / me fā ʿī lū / fe ʿū lūn

1. Feryād ki feryādıma imdād idecek yok
Efsūs ki ğamdan beni āzād idecek yok
2. Teʿsīr-i muḥabbetle yıķılmış güzel ammā
Vīrāne dili bir daha ābād idecek yok
3. Kes varsa ʿalāķan baña ey tāliʿ-i dūnum
Sen var iken ʿālemde beni yād idecek yok
4. Hāķķ’ıyla bilür zār gönül ḥālet-i ʿaşķı
Māhirdir o fende anı üstād idecek yok
5. Yā Rab ne içün zār **Nigārī** şu cihānda
Nā-şād idecek çoksa da ber-şād idecek yok

33a

62²⁸⁰

Naʿt-ı Nebī

Ķaşīde

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Hāķ bu şeb gönderdi kevne li-raḥmeti
O giderdi yeryüzünden ebr-i şirk-i zulmeti
2. Olmasaydı bāʿiṣ-i raḥmet vüçüd-ı eşrefi
Nāzil olmazdı ʿibād’üllāha ğufrān-ı Nebī
3. Yā Resūlu’llāh meded kıl naʿt-ı pākinde baña
Ümmetiñ söylensün ızhār eylesün ʿīd-i Nebī
4. Nāmına cennet burāķı ʿāşık olmuşken ʿaceb

²⁷⁹ Demirağ, **Nigār Hamım Toplu Şiirleri**, s.44’te Feryād ismiyle mevcuttur.

²⁸⁰ Şiirin müellifi tespit edilemedi.

Olmasun mı ümmetiñ hayvân kadar da ğayreti

5. Hâk seni şâhid yaratdı halk dañı taşdıķ idüp
Sen ki zâhir oldı Mevlâ'nıñ da ma'budıyyeti
6. Çeşmine vicdânına girmekdir ehl-i ğafletiñ
Gökde şemsiñ yerde şer'îñ tâ kıyâmet hıdmeti
7. Kıl şefâ'at yâ Resûlu'llâh 'âşık 'aşķına
Her kim itdiyse bu dîn-i Ahmediy'e nuşreti
8. Âl-i 'Osmân nuşreti şer'-i mübîniñde seniñ
Bedel-i mechûd itdiler itmekde hâlâ himmeti
9. Hâzret-i Sultân Hamîd Hân'ıñ da²⁸¹ te'yyîdi gele çok
Ğayreti vardır devâm itsün fûrûğ-ı şevketi
10. Düşmeni maķhûr dâ'im leşkeri manşûr ola
Üstümüzde sâye bân olsun cenâh-ı refeti
11. Yok yüzüm gerçî du'â itmek içün de vâkı'â
Lîk red itmez kerîmân dest-i 'ıyd-i hâceti
12. Yâ Resûlu'llâh bu 'abd-i daħıl ü şâ'iliñ
Bârgâh-ı rahmetinden ister 'afv ü rahmeti²⁸²

63²⁸³

²⁸¹ “da” kelimesi hece fazlalığına neden oluğ vezni bozuyor. Bu kelime atılırsa vezin düzelir.

²⁸² Kelime “şefķati” şeklinde de okunabilir.

²⁸³ Bu şiir Kuşadalı İbrahim Halvetî Efendi'ye aittir. Gazel/ilahi toplam beş beyittir. Muhammet Sevinç, Kuşadalı İbrahim Halvetî'nin Nutk-ı Şerif'ine Yapılmış Besteler, **Turkish Academic Research Review**, C.2, S.2, Haziran-2017. s. 83-104'de; Yaşar Nuri Öztürk, **İslam Düşüncesinde Bir Dönüm Noktası Kuşadalı İbrahim Halveti**, s. 65'te aynen mevcuttur.

1. Vech-i yâre düş olan 'âlemde seyrân istemez
Cânını cânâna teslim eyleyen cân isemez
2. Bu müsâfir-hâneniñ fâniliğın fehm eyleyen
Hâne-i kalbinde Hâk'dan ğayrı mihmân istemez
3. Gerçî zâhir 'ilminiñ nef'i de vardır tâlîbe
Lîk esrâra erenler sūrî 'irfân istemez

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Vech-i yāre dūş olan ʿālemde seyrān istemez
Cānını cānāne teslīm...²⁸⁴ eyleyen cān istemez
2. Bu misāfir-ḥāneniñ fānīlīğin fehm eyleyen (cān istemez)²⁸⁵
Cānını cānāna teslīm ... eyleyen cān istemez
3. İrciʿ²⁸⁶ āvāzı irdi mülk-i cānım semʿ ile
Bī-ḳarār oldı ānıñçün ğayrı mihmān istemez

Eyzān²⁸⁷

34a

64²⁸⁸

Müseddes/Semāʿī

me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn

1. Muḳarrer olmamış kimse cihānıñ ʿizz ü tābından
Ḥaḳīḳatde ʿayān oldı bize bir bir ḥesābından
Hevā-yı nefsi terk eyle ziyān vardır şitābından
Şunar destin²⁸⁹ saña bir gün ecel cām-ı şarābından
Gelen geçmekdedir ḥālen bu dehriñ āsbānından²⁹⁰

-
4. İrciʿ āvāzı irdi mürğ-i cānın sırrına (semʿine)
Bir ḳarār oldı anıñçün vird-i ḥāndān istemez

5. Māsivāʿüllāhʾdan mücerred oldu İbrāhīm bu gün
Vārını dīl-dāre verdi vasl ü hicrān istemez.

²⁸⁴ 1a ve 2b'deki noktalar tespit edilen nüshalarda mevcut değildir.

²⁸⁵ Vezni bozan bu ibare tespit edilen nüshalarda mevcut değildir.

²⁸⁶ “Rabbine, hoşnut edici ve hoşnut edilmiş olarak dön!” mealindeki Fecr Suresi’nin 28. Ayeti’nden iktibas edilmiştir.

²⁸⁷ Müstensih “eyzan” kelimesini genellikle nakarat kısımları için kullanmıştır. Çok nadir olarak bir şiirin mecmuaya almadığı kısımları için de kullanmıştır.

²⁸⁸ Türk edebiyatında tek bir Fecrî vardır. 1905’lerde hayatta olan bu şair hakkında fazla bilgi olmadığı gibi tespit edilen bir eseri de yoktur.

²⁸⁹ Bu kelime mecmuada destîñ şeklinde yazılmıştır.

²⁹⁰ Manaya ve hatt’a en uygun kelime kuş yuvası manasında gelen “āşiyān” kelimesidir. Ancak değirmen manasına gelen “āsiyān” kelimesi de düşünülebilir.

O cān göñlümüz ey cāhil-i felek çerh²⁹¹ dolābından

2. Cihānda salṭanāt devlet degil bākī H̱udā'dır heb
Gözün aç ğafletten uyan bu ğaflet bir hevādır heb
°Ārif-i billāh olanlar bu sırra āšnādır heb
Saña yār olmaz encāmı fenālardan fenādır heb
Gelen geçmekdedir hālen bu dehriñ āsiyānından
O cān göñlümüz ey cāhil-i felek çerh dolābından

3. Gelen gider giden gelmez haber-dār ol mekānından
Nice a°lāyı ednāyı geçürür °ālī şānından
Vücūduñ hāk²⁹²-ı zār olsa nihāyet mihr-i cānından
Çürüyüp ten olur hākī eşer kalmaz nişānından
Gelen geçmekdedir hālen bu dehriñ āsiyānından
O cān göñlümüz ey cāhil-i felek çerh dolābından

34b

4. Cihān mülkünde āhır gül gibi şolmaz mısıñ Fecrī
Gerek hayır gerek şer itdigiñ bulmaz mısıñ Fecrī
Misāfir-hānedir dünyā °aceb bilmez misiñ Fecrī
Ġamınla her dem gözyaşı döküp silmez misin **Fecrī**
Gelen geçmekdedir hālen bu dehriñ āsiyānından
O cān göñlümüz ey cāhil-i felek çerh dolābından

65²⁹³

Ġazel-i Şem'ī

fā °i lā tün / fā °i lā tün / fā °i lā tün / fā °i lün

1. Āl ulaşmaz kāmetiñe dil-berā Tūbā mıdır
Dā'imā yüksek uçarsıñ meşrebiñ °anķā mıdır
2. Lezzet-i la°l-i lebinden bu olan hālet nedir
Süd ile şeker karılmış mā-i Hıdır helvā²⁹⁴ mıdır

²⁹¹ Bu kelime mecmuada çerh şeklinde yazılmıştır.

²⁹² Bu kelime mecmuada "hāk" şeklinde yazılmıştır.

²⁹³ Şem'ī Divanı, s.19'da gazeller bölümünde mevcuttur.

35a

3. Gözleriñ nûn ve'l-ķalemdir²⁹⁵ kirpikiñ tûr-i ķazā
Kilk-i ķudretle yazılmış ķaşlarıñ tuğrā mıdır
4. Leşker-i hindûlara yüz virdiñ ey řāh-ı cihān
Mübtelālarla murādıñ yoħsa bir ğavğā mıdır
5. Gün gibi her gün řavāf itmek ister²⁹⁶ ins ü melek
Ol mübārek cism-i pākiñ Ka'be-i 'ulyā mıdır
6. Yandırırrsa řem'î dīvāne dili eyler sūkûn
Bülbül-i řeydā miřāli şad hezār āřnā mıdır

66²⁹⁷

Ġazel/Semā'î

me fā 'î lûn / me fā 'î lûn / me fā 'î lûn / me fā 'î lûn

1. Sûr ey sākî ayağın gel irişdir cām-ı gül-fāmı
Cihān mülkünde her bir varlığın yoğluğdur encāmı
2. Felek bir pehlivāndır kim ayağın kimseler çelmez
řakın meydāna at sürme bilürsiñ kūh-ı Behrāmı
3. Ne denlü pādiřāh²⁹⁸ olsañ felekden kām alır şanma
Biraz gün gösterir ammā nihāyet eyler ağřāmı
4. Ne peygāmber ne mürsel ne velî ķalmıřdır 'ālemde
Gelüp geçdi fenādan ķaldı dillerde ser-encāmı

²⁹⁴ Bu kelime mecmuada “ķelvā” eşklinde yazılmıştır.

²⁹⁵ Kalem Suresi'nin “Nûn. Kalem'e ve yazmakta oldukları şeylere yemîn olsun!” mealindeki ilk Ayeti'nden iktibastır.

²⁹⁶ ister: diler, age.

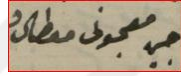
²⁹⁷ şemseddin Kutlu, **Derdli**, s. 159 ve 168'de ise iki ayrı semai olarak mevcuttur. Derdli İbrahim Efendi'nin üzerinde tarih bulunmayan Osmanlı harfleriyle yazılmış bir divanında 66 ve 67 numaralı semailer s.34, 35 'de semai ismiyle tek parça halinde kayıtlıdır. Biri beş biri dört beyitlik olmak üzere iki ayrı kafiye düzeninde iki semai gibidir. Burada nakarat olarak verilen beyit bu nüshada şiirin sadece üçüncü beyti olarak mevcuttur. **Derdli İbrahim Efendi Divanı**, 1928 tarihli nüshasında ise şiirin –dır redifli kısmı mevcut olup –i redifli kısmı mevcut değıldir. Recep Tek, **Türk Edebiyatında Dertli Olgusu Âşık Dertli ve Eserleri**, Doktora Tezi, Kayseri,Ocak 2011, s.152'de sadece ilk üç beyit mevcuttur.

²⁹⁸ pādiřāh:pehlivan, age.

Ġazel/Dīvān³⁰⁵

fā 'i lā tūn / fā 'i lā tūn / fā 'i lā tūn / fā 'i lūn

1. Ser-fürü eyler görünce ser ruhsārın seniñ
Bülbül işidirse ölürdi³⁰⁶ nazm güftārın seniñ
2. Leb kızıl rūhlar kızıl destinde cām-ı mey kızıl
Kim kızıl dīvāne olmaz görse dīdārın seniñ
3. Cām virir cām-ı lebiñ şemşir-i ğamzeñ cān alır
Allāh Allāh ne temāşadır bu etvārın seniñ
4. La'l-i lebinden yetiş imdāda ey şūhel-amān
Yağdı bizi kül eyledi meh-tāb ruḥ-sārın seniñ
5. Kākülün miskile 'anber vaşfın eyler Şıdķiyā

ķılsun eş'ārın seniñ

36a

69³⁰⁸

³⁰⁵ Bu beyit, Ekrem Bektaş, Nabî Muakkibi Diyarbakırlı Şairler, **e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi**, Mayıs-2018 C.10 Sayı:2(20), s. 741'de Sıdkî-i Erzurumî'ye ait olarak verilmiştir. Bazı nota sitelerinde aşağıdaki beyitler anonim olarak verilmektedir.

1. Ser-fürü eyler görenler serv-i reftarın senin
La'l olur bülbül işitse zar-ı güfrarın senin
2. Çeşm-i mestin can verir şemşir-i gamzen can alır
Allah Alah ne temaşadır bu etvarın senin

³⁰⁶ -de belirli geçmiş zaman eki vezni bozuyor.

³⁰⁷ İbare "Çin-i ma'cnūni mu'attāl" şeklinde okunabilir.

³⁰⁸ Nacî Okur, **Harputlu Şair Hacı Hayri, Elâzığ İzzatpaşa Vakfı Yay. Elaâzığ, 2004'de** ilgili şiir mevcut değildir. Ancak aynı yazarın **Harputlu Divan Şairleri**, Manas Yay., Ankara 2013, s. 65'te bu şiir Çeribaşızade Ali Bey'e ait olarak verilmektedir. İshak Sunguroğlu, **Harput Yollarında**, C.2, İstanbul 1959, s. 310'da Çeribaşızade Ali Bey isminde bir halk şairine ait olarak verilmiştir. Şiir aşağıya aynen dercedilmiştir.

1. Yine bir şûh-i şirin yazmayı nevestelemiş
Aldı aklım hele bilmem, ne güzel bestelemiş
2. Fino fes bir yana, püskül karışup kākülüne
Kara gözler ne yaman hasta bakar mestelemiş

Ġazel

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

1. Yine bir şūḥ-ı şirīn yazmayı nevrestelemiştir
Aldı ʿaqlım hele bilmem ne güzel bestelemiştir
2. Tüyifesi bir yana püsküli ıarışur kākülüne³⁰⁹
Kara gözler ne yaman hasta bakar mestelemiştir
3. Tır-i müjgânını şol kaşı gözünden vāh kim
Sıneme toğrı tutup atmağa şāyestelemiştir
4. Görelî gül yüzünü ʿaşkına yandım yanarım
Tütünüm başdan aşup göklere peyvestelemiştir
5. **Serserīn**³¹⁰ gideli ğurbete Harpūt güzeli
Şīve-i nāz ü edāyı ne yaman evstelemiştir

Harputlu Hayrī³¹¹

36b

70³¹²

Müseddes/Semāʿī

me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn

1. Fedā kıldım şehīd-i Kerbelā rāhında cān virmek
Göñül abdāl-ı ʿaşk olmuş diler menziline irmek
Münācatım benim yā Rab cemālin vechini görmek

-
3. Tir-i müjgânını şol kaş yayından vāh kim
Sıneme doğru tutup akmağa şāyestelemiştir
 4. Görelî gül yüzünü aşkına yandım, yanarım
Tütünüm başdan aşup göklere peyvestelemiştir
 5. **Serserī** sen gideli ğurbete Harput güzeli
Şīve-i naz-ü edayı ne yaman üstelemiştir.

³⁰⁹ Şiirin vezni bozuktur.

³¹⁰ Be kelime mecmuada **Serserī**’n şeklinde yazılmıştır.

³¹¹ Bu şiir Harputlu Hayrī’ye değil Çeribaşı Ali Bey isminde bir şaire aittir.

³¹² Şiirin müellifi tespit edilemedi.

37a

Habīb'in āşkına her dem murādım senden istemek

Haram itdiñ baña leyl ü nehārı küsdürmek

Düşer mi şānına şāhım beni böyle süründürmek

2. Tarīk-ı müstaķim üzre ki bildim rāh-ı erkānı
Kamudan geçmeyen ādem ne bilsün sırr-ı Yezdānı
Kamu endişeden āzād olam men yok mı imkānı
Ferāgat eylemem şimden girü bu köşk-i vīrānı
Haram itdiñ baña leyl ü nehārı mülki küsdürmek
Düşer mi şānına şāhım beni böyle süründürmek

3. Alev-i āteş-i āhım zuhūr itdikçe cimsimden
Baña benden olur her ne olursa kendi kendimden
Benim baht-ı siyāhımdır şikāyet eyleyim kimden
Dem-ā-dem kaṭre-i hūnum akar hicr ile çeşmimden
Haram itdiñ baña leyl ü nehārı mülki küsdürmek
Düşer mi şānına şāhım beni böyle süründürmek

4. Benim maḳbūl-ı bī-ṣāre ki şerḥ itdim bu eş'ārı
Rüsūm-ı 'ilm-i ḥikmetden ki fehmi itdim bu esrārı
°Aceb bir ben miyim pür-ḡam[bu dünyānıñ] ³
Devāsız derdime dermān ki bilsem eyleyim bārī
Haram itdiñ baña leyl ü nehārı mülki küsdürmek
Düşer mi şānına şāhım beni böyle süründürmek

71³¹⁴

Ġazel

fā 'i lā tün / fā 'i lā tün / fā 'i lā tün / fā 'i lün

1. Kendi miḳdarından ey dil herkesi a'lā gözet
Zerreyi mihr-i münevver kaṭre-i deryā gözet

³¹³ İbare “ḥisār-vārī” veya “ḥasār varı” şeklinde okunabilir. İkinci okunuş manaya daha uygundur.

³¹⁴ Fevrî Süleyman'a ait bir gazeldir. Vizeli Behiştî bu gazeli tahmis etmiştir. Yaşar Aldemir, **Behiştî Divanı**, Kültür Bakanlığı, E-Kitap, Tarih Yok, s. 172.

37b

2. ʿĀkil iseñ kimseye itme haķāretle nazar
Şırçayı cevher bil ey dil serçeyi ʿanķā gözet
3. Aç gözün ʿibretle baķ mūr-ı Süleymān anlayup
ʿĀrif iseñ her gedā-yı bī-kesi Dārā gözet
4. Eyleme nādāna dünya için her dem ser-fürü³¹⁵
Her neye olsa ķanāʿat eyle istiğnā gözet
5. ʿAşķ içre kenz-i lā-ğeynā³¹⁶ dilerseñ **Fevriyā**
Mertebeñ eflākden biñ mertebe bālā gözet

72³¹⁷

Ġazel/Dīvān

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

1. Zīr-i pāyāda olup rütbe-i bālāyı gözet
Yūri var imdi yine meşreb-i ʿanķāyı gözet
2. Rızķ için çekme ğamı taht-ı ķassemnāyı³¹⁸ gözet
Ķula iʿlāna ne hācet derī Mevlā’yı gözet
3. Ķoydı tertīb ile ħallāķ-ı cihān varı yoĝı
Ķıldı tenfīz-i ħūkm-i ķudret ile azı çoĝı
4. Sen hemān ħāline şükreyle o bilür açı toĝı³¹⁹
Tevekkeltü it ħaşbüne’llāh ʿale’llāh oķı

73³²⁰

³¹⁵ Meskenūñ sa’y ile kūyı meskenet kıl ey gönül, age.

³¹⁶ “El ķanāʿatü kenzün lā-yefnā.” meşhur bir hadıs olup “Kanaat tükenmez bir hazinedir.” manasına gelmektedir. Müstensih muhtemlen “lā yefnā” yerine “lā ĝeynā” yazmıştır.

³¹⁷ Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

³¹⁸ Nahnü ķaşemnā ibaresi daha önceki bir dipnotta açıklandı.

³¹⁹ Mısranın vezninde bir hece fazladır. “Biri” kelimesindeki “i” vezni bozuyor.

³²⁰ Müstensihin, mahlas olduğunu belirtmek için üsütnü çizdiği bu kelime “Şaydı” şeklinde okunabildi. Kelimenin başka şekilde okunabilme ihtimali çok düşüktür. Müstensih şiirlerin müellifini verirken dikkatsiz davranmış ve bazı şiirleri gerçek müellifleri yerine başka müelliflere atfetmiştir. Bu

Müseddes/Semâî

me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün / me fâ î lün

1. Efendim görmesün âlem seni fikr ü kaşâvetde
Temâşâ eyleyüp bulsun gelüp bezm-i muhabbetde
Ola kim maḥrûmeyleye ³²¹ hemîşe velâyetde
Müyesser eylesün Mevlâ Süleymân'ı 'adâletde
Resûl-i Kibriyâ aşkına [çün] dârâ-yı devletde
Maḳâmıñ nûr ile ṭolsun ger dünyâ vü âḥiretde

38b

2. İki ebrûlarıñ ³²² vardır cemâliñ hem Kelâmü'llâh
Gider aşık olan ḥaccâc seniñ bâbında Beytû'llâh
Seniñ hiçbir velâyetde bulunmaz akrânıñ Bi'llâh
Kıyâmet ḥaşre dek Şâhım ḥatâdan şaklasun Allâh
Resûl-i Kibriyâ aşkına [çün] dârâ-yı devletde

şiiirde de benzer bir durum söz konusu olabilir. Yapılan araştırmalarda bu şairin kimliği hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamadı. Mevcut durumda şiiri Şaydî'ye ait saymak en bilimsel yol olacaktır. “Müyesser eylesün Mevlâ Süleymân'ı 'adâletde” mısrasında geçen Süleyman isminin Kanuni Sultan Süleyman olduğu farz edilse bu ihtimal daha da kuvvetlenmektedir. Zira Kanuni bu asra yön veren en güçlü şahıstır. Türk edebiyatında XVI. asırda yaşadığı tahmin edilen ve elimizde sadece bir şiiri olan tek bir Şaydî vardır. Kamil Ali Gıynaş, Pevane Beg Mecmuası, C.1, İstanbul 2014'te yer alan ve Hayretî'ye nazire olarak söylediği tek gazeli aşağıya dercedilmiştir.

Gazel

1. Cihân bezminde Cem gibi safâ zevkini sürdün tut
Murâduñ neyse iy dil cümle hep aña irdün tut
2. Serîr-i saltanat içre Süleymân-ı zamân iken
Bugün ol hâtem-i la'li gönül suya düşürdün tut
3. Yedi iklîme şâh olduñ tatalum kim zamânuñda
Sikender gibi 'âlemde niçe yıldün yopurdun tut
4. Tahassür çekmegil ey dil sülûk-ı seyr-i yâr için
Çemen sahnında ey Mecnûn otag-ı Leylî kurduñ tut
5. Çü bildün Saydiya 'âlem fenâ-yı cây-ı mahşerdür
Yüri şimden girü yap yap bekâ mülkinde yurduñ tut

³²¹ Bu kelime “kamin” olarak okunabilir ve “kamusu” anlamında olup yanlış yazılmış olabilir.

³²² Bu sayfada “iki ebruların” ifadesiyle ilgili okunması zor bir derkenar mevcuttur. Hat farkına bakıldığında bu derkenarın bizzat müstensih tarafından değil de mecmuayı elinde bulunduran bir şahıs tarafından yazıldığı istihraç edilebilir.

Derkenar: “ Türkçede a'dâd-ı aşliyenin mevsûfları müferd olarak...kâide iktizâsınca olduğına nazaran buradaki (iki ebrûlar) ta'bîri uşûlen ve kâ'ideten yañlıştır. .. ila âḥir.

Maḳāmıñ nūr ile ʔolsun ger dünyā vü āḫiretde

3. Saña ey³²³ devletlü sulṭānım erenlerden nazār olsun
Murādıñ rüz ü şeb Ḥaḳḳ’a bi-izni’llāh ‘ayān olsun
‘Alīyü’l-Murtaẓānıñ düldül- eyleyüp şeh-süvār olsun³²⁴
Cihānıñ küll ḥākından nüfusuñ zü’l-fikār olsun
Resül-i Kibriyā ‘aşḳına [çün] dārā-yi devletde
Maḳāmıñ nūr ile ʔolsun ger dünyā vü āḫiretde

4. Faḳīr Şaydiyā-i bī-çāreyi ğamdan āzād eyle³²⁵
Tereḥḥum eyleyüp bulsun göñül şehriñ küşād eyle
Cān bu tenden çıḳmadan gel kerem kıl bir murād eyle
Kerāmet ehlini maḥzūn idüp aġlatma şād eyle
Resül-i Kibriyā ‘aşḳına [çün] dārā-yi devletde
Maḳāmıñ nūr ile ʔolsun ger dünyā vü āḫiretde

39a

74³²⁶

Ġazel

me fā ʔ lün / me fā ʔ lün / me fā ʔ lün / me fā ʔ lün

1. Uyan ğafletden ey ğāfil seni aldatmasun dünyā
Yakanı al elinden ki soñra seni ʔılur rüsvā
2. Ne ẓann itdiñ³²⁷ sen bu ğaddārı tā böyle anı sevdiñ
Anı her kim sevdi ise eyledi dīnini³²⁸ yaġma
3. ‘Adāvet ʔılma kimseyle saña nefsīn yeter düşmān
Ki aṣlā senden ayrılmaz ‘ömür āḫir olunca tā
4. İṣitdik Ḥaḳ Resül’ünden nice āyet ü aḥbārı

³²³ Bu kelime vezni bozuyor.

³²⁴ Bu mısranın vezni bozuk olup üç hece fazladır.

³²⁵ Mısranın vezninde bir hece eksiktir.

³²⁶ Yakıcı, *Niyâzî-i Mısırî’nin Dîvân’ı İlâhiyâtı*, s.62-63’te mevcuttur. *Niyâzî-i Mısırî Divanı*, h. 1265/ m.1848, s. 8-9’da mevcuttur. Karşılaştırmada bu nüsha esas alınmıştır.

³²⁷ ne ẓān itdiñ:ne şandıñ, ğaddārı kelimesinden sonra ki bağlacı var. Her iki durumda vezin tamdır.

³²⁸ Eyledi ve dinini kelimeleri yer değiştirmiştir. Ki bağlacı da mecmuada yoktur. İse bağlacı bitişikdir. age.

Velī ne ideyim ki bu ögütler kār itmez³²⁹ saña ašlā

5. Bunı her gözün örtüp baña tut cān ile gönül³³⁰
Ki her bir sözün içinde tıyasın cevher-i ma'nā³³¹
6. Kemāl-ı devlet ister iseñ oqu āyet ü Qur'ānı
Niyāzī her bir söz içinde var biñ dürlü yektā³³²

39b

75

Koşma

6+5=11'li hece vezni

1. Pehlūvān denür mi her pehlūvāna
Giyüp kistpetini yağlamayınca
Dervīşān denür mi her dervīşāna
Dergāha yüz tutup ağlamayınca
2. Söndürme kalbinde yak mäh-i tābı
Za'īf 'āķıl döndüremez bu dolābı
Her akan pınara uzatma kabı
Kızılıрмаğ gibi çağlamayınca
3. Dönmez ikrārından [bir] merd olan ferd
Farğ itmez merdlerin kaderini nā-merd
Dünyādan āhirete göçmek müşkil derd
Çürük işlerini sağlamayınca
4. **Himmeti**'yemsözüm soñra sayamam
Tā elest bezminde nüş itdim ayamam

³²⁹ ne ideyim:nidem; ayrıca, bu ögütler ve kār itmez ibareleri yer değiştirmiştir. age.

³³⁰ Bu zāhir gözün örtüp bana tut cānla gönülün, age.

³³¹ Aşağıya dercedilen 6. beyit mecmuaya alınmamıştır.

Kelām-ı Muştāfā zevkin dimāğında bula gör kim
Mu'ādil olmaz ol zevk hezerān sen ile müsāvī, age.

³³² Ki her fen içinde var Niyāzī biñ dürr-i yekta, age.

Her °Alīye şāh-ı merdān diyemem
Bātında deveyi bağlamayınca

76³³³

Ġazel/Ķalenderī

mef °ū lū / me fā °ī lū / me fā °ī lū / fe °ū lūn

1. Baḳdıḳça güzel gözleri mestāna ṭoyulmaz
Ol ḡonca dehān lebleri mercāna ṭoyulmaz

2. Şarsam belini gül yanaḡıñ aḡzıma alsam
Emdikce beyāz kāfūrī gerdāna ṭoyulmaz

3. Ṭoldursa bize bir bāde-yi dilber-i tāze
Şundukça mey-i felfūrī³³⁴ fincāna ṭoyulmaz

4. Bir yerde ola bizim ile ol gül-i ra°nā
Ol yerde şafā-i meclis-i yārāna ṭoyulmaz

5. Mevzūnı güzel şoyunup ol koynuma girse
Şardıkça beyāz-ı ten-i °uryāna ṭoyulmaz

77

Mevlānā Celāleddīn-i Rūmī Ḥazretleri Ġüfte-i Ānc³³⁵

³³³ Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

³³⁴ Faḡfūrī> feḡfūrī>felfūrī: kelimenin son şeklinin sağı solu belli olmayan; yeni, gıcır, cillop gibi anlamlara geldiği bazı kaynaklarda karşımıza çıkmaktadır.

³³⁵ Mevlāna'ya ait olarak verilen bu şiir, Bedi'üz-zamān Fūrūzānfer, **Mevlāna Celāleddin Mahmūd Mevlevī'nin "Külliyâtı Şems (Divân-ı Kebîr)"**de bu şiir ilgili şiir mevcut değildir. Bu şiir Mevlāna Abdurrahman Cāmî'ye ait olabilir. Ancak onun divanında da tespi edilmedi. Bediüzzaman Said Nursî bir eserinde bu şiirin ilk mısrasını Molla Camî'ye atfen kullanmaktadır.

1. Şarap ve şarap kadehi olmadan aşk kadehiyle şarhoşum.
Dedim ki benden ne istiyorsun? Dedi ki yanma ve inleme...
2. Ey boş kibre kapılan! Ne zamana kadar aşağılarda kalacaksın!
Ey o yüce kimseler ki gunne ve imale ile uğraşıp duruyorsunuz.

Ġazel

mef'û lû / fâ'î lā tûn

1. Ser-mest-i cām-i aşkem bî-bāde vü piyāle
Goftem zi men çi h'āhī gofta ki sūz ü nāle
2. Ey naḥve-yi hevāyī tā çend be cā-yi zīrī
Vey ḥazre-yi kesāyī bā ğunne vü imāle
3. Men īn ü ān nedānem ser-mest-i cām-ı aşkem
4. Ey manzar-ı bî-dīnī 'omret güzeşte zāyī^c
Fikret be-ḳavl-i şāriḥ ḥāṭır-ı sūy makāle
5. Müftī ḳalem girifte hīç cā zame nebāşed
Ḳāḍī be fikr mande kesb bey^c ü şirā iḳāle
6. Men īn ü ān nedānem ser-mest-i cāmı aşkem
Mutrib bizen nevāyī sākī bideh piyāle

40b

78³³⁶

Ġazel/Dīvān

fā'î lā tûn / fā'î lā tûn / fā'î lā tûn / fā'î lûn

3. Ben onu bunu bilmem, aşk şarabının sarhoşuyum.
4. Ey dinsizliğin yansıdığı yer , ömrün boşu boşuna geçti gitti.
Kur'anı açıklayanlar ne diyorsa onları dikkate alıp aynen yapıyorsun.
5. Müftü kalemi aldı (fetvayı verdi.) hiçbir yerde ekleme olmasın diye.
Kadı alış veriş işlemlerinin edimi üzeine düşünmektedir.
6. Ben onu bunu bilmem, aşk şarabının sarhoşuyum.
Ey çalgıcı/şarkıcı şarkıyı söyle, ey içki dağıtan şarabı ver.

³³⁶ Bu divan mütekkerir olup 8a'da aynen geçmektedir. Gerekli bilgiler orada verilmiştir.

1. Gel berü ey kavm-i ʿāduvv men Hūdaʾdan dönmenem
Çū şehādet eylemişem Muştafāʾdan dönmenem
2. Bu vücūdum şad hezārān pāre pāre kılsalar
Men muḥabbet ḥānedānı Murtaẓāʾdan dönmenem
3. Zehiri nūş eyledim virdim Ḥasan rāhında ser
Ben Hüseynʾem Hüseyn-i Kerbelāʾdan dönmenem
4. Hāricīler zümresine çok teberrā kılmışam
Sīnemi kalķan idüp men tīg-i ğazādan dönmenem
5. Çün bu ismimi **Vīrānī Abdāl** didiler³³⁷
Küllī varım Ḥaydarʾındır evliyādan dönmenem

41a

79

Ġazel³³⁸

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. ʿĀşık oldur kim kıla cānıñ fedā cānānına
Meyl-i cānān itmesin her kim ki kıymaz cānına
2. Cānını cānāna virmekdir kemāli ʿāşıkıñ
Virmeyen cān itmez mi iʿtirāf noķşānına

80³³⁹

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Cān kafesden³⁴⁰ uçmadan sen rūhı sultān idegör
Hem irādet geçmeden pūr-nūrı burhān idegör
2. Sen ḥaķīķat rāhına gel cān gözüñi [açagör]³⁴¹

³³⁷ Bu mısranın vezninde bir hece eksiktir.

³³⁸ Bu gazel parçası Fuzûlî'ye ait olup 2a'da mükerreren mevcuttur. Gerekli bilgiler orada verilmiştir.

³³⁹ Altıntaş, **Hulūsī Ömer Aydını Divanı**, s.285'te 88.gazel olarak mevcuttur.

³⁴⁰ cān kafesten: cān-i Kāf'tan, age.

Gel Muḥammed ʿAlī bahri sende bayram³⁴² idegör

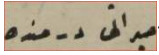
3. Görmediler bu şadākat menziline şekk ola
Kendini kendinde sır ol Ḥaḳḳ'ı ḥayrān³⁴³ idegör
4. Mürşīdinden feyz alanlar çok bulubdur zātını
Kāmiliñ bul şaşmadan gir naḳşı seyrān idegör
5. Ey **Hulūṣī** evliyālar enbiyā emrindedir
Görmeden maḥşer şırātı sen de mīzān idegör

41b

81³⁴⁴

Koşma

6+5=11'li hece vezni

1. Noktaniñ sırrına vāḳıf olalı
Zıkr ü fikrim oldu bād-ı bi'smi'llāh
Vücūdum ʿilmü'l-esmā bileli
Her taraftan refʿe oldu semme vechü'llāh³⁴⁵
2. Kāf [ü] nūn³⁴⁶ ḥiṭāb itmeden Eḥad
Eḥad'den var oldu ol nūr-ı Aḥmed
Sürerler aḥkām-ı şerʿī ced-be-ced
Nāzlıdır şānında kul kefā bi'llāh³⁴⁷
3. ⁴⁸ dir ³⁴⁹ -celīl

³⁴¹ Bu kelime mecmuada geçmiyor. Mısra eksik bırakılmıştır. age.

³⁴² ʿAlī bahri sende bayram: ʿAlī'niñ bahrini bārān, age

³⁴³ ḥayrān: her ān, age

³⁴⁴ Bu şiirin müellefi tespit edilemedi.

³⁴⁵ Bakara Suresi'nin “Doğu da, Batı da Allah'ındır. Nereye dönerseniz Allah'ın yüzü işte oradadır. Şüphesiz Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.” mealindeki 115. Ayeti'nden iktibastır.

³⁴⁶ Yasin Suresi'nin “Bir şeyi dilediği zaman, Onun emri yalnızca ‘Ol.’ demesidir; o da hemen oluverir.” mealindeki 82. Ayeti'ne gönderme vardır.

³⁴⁷ İsra, Ra'd, Ankebut surelerinin birer Ayetlerinde “Kul kefā billāhi şehīden beynī ve beynekum.” şeklinde geçen ve “Sizinle benim aramda şahit olarak Allah kâfidir.” mealindeki Kuran-ı Kerim ibaresi iktibas edilmiştir.

Ġammım kesildi tākatım kalīl
Maḥrem̄ler ḥaqqında buyruldı delīl
Geldi lā teḳnetū min raḥmeti'llāh³⁵⁰

42a

82

Ġazel/Merşiyye-i Kerbelā

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

1. Benden ol vaḳıʿa-i mūdhişeyi suʿāl eyleme
Ki beyān eyleyemez vāḳıʿi fıkr ü ḥayāl
2. Veled-i Ḥaydarı ol Şimr³⁵¹ olacak bī-īmān
Zenc idüp ḳanı ile eyledi şaḥraları al
3. Rast geldikçe cigergāh-ı Ḥüseyn'e peykān
ʿArş da titrer idi çün rūḥ-ı Resūl-ı Mütēʿāl
4. Şehr-bānū göricek cism-i Ḥasan-ı bī-ser
Nāvek-i düşmān ile her yan ğırbāl-miṣāl
5. Alup āġuşuna ol peyker-i ḥūn-ālūdı
Didi eyvāy Ḥüseyn'im saña n'oldı ne bu ḥāl

Naḳarāt

6. Ne içün ḥāke düşüp ḳana boyandıñ böyle
Nedir ey mūnis-i cān sende bu ḥālet söyle³⁵²

³⁴⁸ Bu mısra “Ḥayrānī dermende dir yā Mevlē'l-Celīl” şeklinde okunabilir.

³⁴⁹ Kelime “ḥevl'el” şeklinde okunabilir.

³⁵⁰ Zümer Suresi'nin “Ey haddi aşarak nefislerine karşı israf etmiş olan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümid kesmeyin. Çünkü Allah, bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki o, çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.” mealindeki 53. Ayeti'nden iktibastır.

³⁵¹ Şimr bin Zi'l-Cevşen (Arapça: شمر بن ذی الجوشن), tabiinden ve Havazin Kabilesi'nin reislerindendir. Kerbela vakasında aldığı rolden dolayı Şialar nezdinde en nefret edilen kişilerden biri olmuştur. Şimr, ilk önceleri İmam Ali'nin (r.a.) yâranlarından biri idi, ancak daha sonra İmam Ali (r.a.) ve ailesine kin güden şedid düşmanlardan biri haline gelmiştir.

Kıṭʿa

mef ʿû lû / fâ ʿi lā tû / me fâ ʿi lû / fâ ʿi lûn?

1. Dest-i men est dāmen-i to yā ʿAlī meded
Ez cān ü dil ğulām-i toyem yā ʿAlī meded
2. Ber-cān-ı ḥāricī zedeyem pençe çün esʿed
Ḥūn-ı Ḥüseyn mītālebem yā ʿAlī meded

mmm

3. Ḥāricīniñ cānı üzre penc urdum çün esʿed
İstedim kanı Ḥüseyn’i yā ʿAlī senden meded³⁵⁴

Ġazel

me fâ ʿi lûn / me fâ ʿi lûn / me fâ ʿi lûn / me fâ ʿi lûn

1. Efendim sen cihān içre ḥaḳīḳat cāna lāyıḳsıñ
Ḥaṭādan şaḳlasun Ḥaḳ Teʿālā Kenʿāna lāyıḳsıñ
2. Oḳuyup ʿilm-i ledünden şıḥḥatde eylesün Mevlā
Ṭıfl-ı cānān iken ol mekteb-i ʿirfāna lāyıḳsın

³⁵² Bir terkeb-i bent ya da terci-i bentten alınmış bir bent olabilir.

³⁵³ Bu şiir Farsî musarra bir kıṭʿadır. Son beyit bir önceki beytin Türkçe karşılığı olup esas şiire dahil değildir. Nitekim müstensih bunu göstermek için araya bir işaret bırakmıştır.

³⁵⁴

1. Ya Ali senden yardım istiyorum, imdadıma yetiş
Canıgönülden senin hizmetkârım, imdadıma yetiş
2. Ben haricilerin canlarına aslan gibi pençe vuruyorum
Hüseyn’in kanını temizlemek istiyorum, imdadıma yetiş Ey Ali
mmm
3. Haricilerin canları üstüne aslan gibi pençe vurdum
Hüseyn’in kanını temizlemek istedim, imdadıma yetiş ey Ali

³⁵⁵ Bu şiirin hangi Râmî’ye ait olduğu tespit edilemedi. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

43a

3. Dehānıñ hoḳḳa-veş dil-ber seniñ miskinle ʿanberdir
Güzeller içre serdārsıñ hemān sulṭāna lāyıḳsıñ
4. Seni pertev zıyā şemʿıñ görür pervāneler şebrüz
Görenler vaşf iderler āfet-i devrāna lāyıḳsıñ
5. Didi **Rāmī** cihān içre bulunmaz mişl-i emşālīñ
Gerek bi’llāh cennetde ḥūrīyi³⁵⁶ ḡilmāna layıḳsıñ

85

Ġazel

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

1. İki ʿālemde bize ol reh-nümā Ḥaydar durur
Rūz-ı maḥşerde şākīyā Ḥaydar durur
2. Nār-ı aşkıyla anıñ tā şenāsıñ çāk idelim
Merḥamet itse n’ola şāh-ı bekā Ḥaydar durur
3. Bu ne devlet ne şerefdir ola dāmād-ı Resūl
Rehber-i ehl-i tarīḳ-ı fuḳarā Ḥaydar durur
4. Didi hem laḥmike laḥmī³⁵⁷ evvel Resūlu’ş-şakāleyn
Bedene cāmı viren nūr-ı zıyā Ḥaydar durur
5. **Rıfḳī** dir³⁵⁸ diseler de ne gerek bu Leylāy’a
Yine evrād ezkārim şubḥ ü mesā Ḥaydar durur³⁵⁹

43b

86³⁶⁰

³⁵⁶ Müstensih zaman zaman i harfini ü/ve bağlacı yerine kullanmıştır.

³⁵⁷ Hz. Peygamber’in (SAS) Hz. Ali hakkında söylediği “Lahmike lahmi, demmike demmi, ruhike ruhi, cismike cismi.” hadisinden iktibas olup “Senin etin benim etim, kanın benim kanım, ruhun benim ruhum, cismin benim cisimidir.” anlamına gelir. Alevi-Bektaşiler arasında çok rağbet edilen bir hadistir.

³⁵⁸ Bu ibarenin mahlas olup olmadığı anlaşılmıyor. Şiirin muhtemel şair olan hangi Rifkî’ye ait olduğu tespit edilemedi. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

³⁵⁹ Bu mısranınvezninde bir hece fazladır.

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Āyet-i sebʿe'l-meşānī [ü] ʿİlmü'l-Esmā'ya hū
Ādemiñ vechinde haṭṭı huṭūṭ-ı³⁶¹ bā'ya hū
2. Naḳş-ı ḳudret hāmesin çalmış kirāmen kātibīn³⁶²
Noḳṭa-i ümmü'l-kitābı yazdığı imlāya hū
3. Cümlesi bir noḳṭa-i bā'nıñ künūzundan çıkar
Çar ʿanāşırdan müretteb Ādemi Havvā'ya hū
4. Cā ile bā'dan çıkardım jā vü kaʿdan ismini
maʿşūm-ı pākıñ atası El-yā'ya hū
5. Ol şāhenşāh-ı risālet rāhına cān baş virüp
Hulviyā āyet-i Subḥāne'l-lezī Esrāya³⁶³ hū

44a

87³⁶⁴

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Nice yıllardır ser-i kūy-ı melāmet bekleriz
Leşker-i sultān-ı ʿirfānız velāyet bekleriz
2. Sākin-i ḥāk-ı der-i [mey-]³⁶⁵ḥāneyüz şām ü seḥer
İrtifāʿ-ı ḳadr içün bāb-ı saʿādet bekleriz

³⁶⁰Bu şiirin hangi Hulvî'ye ait olduğu tespit edilemedi. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

³⁶¹Bu kelimeler mecmuuda haṭṭı huṭūṭ şeklinde yazılmıştır.

³⁶²İnfitar Suresi'nin "Oysa sizi gözetleyen muhafızlar, değerli yazıcılar var." melaindeki 10 ve 11. Ayetlerinden 11'incisidir.

³⁶³İsra Suresi'nin "Kendisine Ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir." mealindeki Ayeti'nden iktibastır.

³⁶⁴Parlatır, **Fuzulî Divanı**, s. 257'de 120.gazel olarak mevcuttur.

³⁶⁵Bu mısradaki mey kelimesi mecmuuda yoktur. age.

3. Cîfe-i dünyâ degil kerkes gibi maṭlûbumuz
Bir bölük ʿanḳâlarız ḳâf-ı ḳanâʿat bekleriz
4. H̱âbı görmez çeşmimiz endîşe-i aḡyârdan
Pâsbân-ı genc-i esrârız muḥabbet bekleriz
5. Şûret-i dîvâr idüpdür ḥayret-i ʿâşḳıñ bizi
Ġayr seyr-i bâḡ ider biz künc-i miḥnet bekleriz
6. Kârvân-ı râh-ı tecrîdiz ḥaṭar ḥavfın çeker
Gâh Mecnûn gâh men devr içre nevbet bekleriz
7. Şanmañız kim giceler bî-hûdedir eḡḡanımız³⁶⁶
Mülk-i ʿaşḳ içre ḥisâr-ı istiḳâmet bekleriz
8. Yatdılar Ferhâd ü Mecnûn mest-i cām-ı ʿaşḳ olup
Ey **Fuzûlî** biz olar yatdukça şoḥbet bekleriz

44b

88³⁶⁷

Ġazel

fâ ʿi lā tûn / fâ ʿi lā tûn / fâ ʿi lā tûn / fâ ʿi lûn

1. Derd-i ʿaşḳa düşmeyen dermāna olmaz āšnā
Cevre maḥrem omayan³⁶⁸ iḥsāna olmaz āšnā
2. Safra gibi sürmeyen yüzün yere lely ü nehâr³⁶⁹
Cānib-i Ḥaḳ’dan gelen miḥmāna olmaz āšnā

³⁶⁶ eḡḡanız: feryadımız, age.

³⁶⁷ Recep Toparlı, **Şemmseddin Sivasî Divanı**, Sivas Belediyesi, Sivas, 2015,s. 53’te dokuz beyitlik bir gazel olarak mevcuttur.

³⁶⁸ maḥrem umayan: merhem olmayan, age.

³⁶⁹ şubḥ ü şām: lely ü nehâr, age.

3. Luṭfuna³⁷⁰ irmek dilerseñ koy seriñ meydānına
Başını top itmeyen çevgāna olmaz āšnā
4. Baş [ü] cānın şaklayanlar tā ebed bī-gānedir
Başın³⁷¹ īṣār itmeyen sulṭāna olmaz āšnā
5. Şemsīyā ko ğafleti tāʿat eyle ʿaşkla³⁷²
Lezzet-i dīn bulmayan īmāna olmaz āšnā³⁷³

89³⁷⁴

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Tā ezelden ʿaşkıñ ile yana geldim yā ʿAlī
Dost cemālīñ şemʿine pervāne geldim yā ʿAlī
2. Nār-ı ʿaşkıñ yakdı dil şehrini vīrān eyledi
Kıl kerem bīçāreye dermāna geldim yā ʿAlī
3. Pādişāh-ı dü-ser[ā]siñ³⁷⁵ kāmı iḥsān-ı kerem
Men ğarīb-i bī-kesim iḥsāna geldim yā ʿAlī
4. Ol zamāndan kim baña şundı şarāb-ı ʿaşkı
Tā ezelden tā ebed mestāne geldim yā ʿAlī
5. Zātını bilmek içün geldim bu ʿālem mülküne

45a

³⁷⁰ luṭfuna: zülfüne, age.

³⁷¹ başın: cānıñ. age.

³⁷² Şemʿiyā ko ğafleti tāʿat eyle ʿaşkla: Tālibā ko ğafleti şevk ile gir tāʿatına, age.

³⁷³ Bu gazelin mahlas beyti mecmucaya alınmamıştır. Bu beyti şu şekildedir:

Şemsiyā şemʿ-i ruḥ-ı cānāna yak her varımı
Bāl ü perrin saklayan pervāne olmaz āšnā

³⁷⁴ Cansever, Eğribozlu Mehmed Emin Sırrî Hayatı, Eserleri, Dîvânının Edisyon Kritik Metni Ve Değerlendirmesi, s. 267’de gazeller kısmında mevcuttur

³⁷⁵ Bu kelime mecmuada dü-sersin şeklinde yazılmıştır

Men ne cennet hūrī ne rıdvāne geldim yā °Alī

6. Pādişāhım gülşen-i hüsnuñ temāşā ideli
Rūz ü şeb bülbul gibi efgāne geldim yā °Alī
7. °İd vaşlına irişdir **Sırri**-yi bī-çāreyi
Yoluna cān vermeye kurbāne geldim yā °Alī

90³⁷⁶

Ġazel

me fā °ī lūn / me fā °ī lūn / me fā °ī lūn / me fā °ī lūn

45b

1. Göñül tā var eliñde cām-ı mey tesbīhe el urma
Namāz ehline uyma anlar ile tırma oturma
2. Egilüp secdeye şalma ferāgat tācını başdan
Vuzū°dan şu sepüp[rāhat]³⁷⁷ yukusun gözden uçurma
3. Şakın pāmāl olursuñ bürīyā tek mescide girme
Ve ger nāçār girerseñ anda minber gibi çok tırma
4. Mü°ezzin nālesin alma kulağa düşme teşvīşe
Cehennem kapusun açdırma vā°izden haber alma
5. Cemā°at izdiḥāmı mescide şalmış girenler³⁷⁸
Küdūret üzre luḫ it sen arayı turma³⁷⁹
6. Ḥaṭībīñ³⁸⁰ şanma şādık mescidiñ³⁸¹ kavliyle fi°l itme
İmāmın şanma³⁸² °ākil ihtiyārīñ ana tapşurma

³⁷⁶ Parlatır, **Füzûlî Divanı**, s.340'da 249. gazel olarak mevcuttur.

³⁷⁷ "rahat" kelimesi Fuzûlî divanında mevcuttur ancak mecmuada mevcut değildir.

³⁷⁸ girmeler: kudūretler, age.

³⁷⁹ sen arayı turma: bir kūdūret de sen artırma, age. Mecmuadaki ibare vezni ve anlamı ihlal ediyor.

³⁸⁰ Bu kelime mecmuada ḥatibīñ şeklinde yazılmıştır.

³⁸¹ mescidin: müftinin. age.

7. **Fuzûlî** behre virmez t̃âat-ı nâkış nedir cehdiñ
Kerem kııl merzim³⁸³ t̃âat şüretinde hâdden aşurma

91³⁸⁴

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

46a

1. Şüret-i zāhirde ey dil ʿilm-i fetvā bizdedir
İmtihān itdim bu nefsi zühd ü taqvā bizdedir
2. ʿĀlim olmaz kāl ü kıliñ maʿnāsın fehm itmeyen
ʿİlm-i ğaybet-āşnā ol sırr-ı maʿnā bizdedir
3. ʿĀrifāna münkir olan zāhid-i şüret-perest
Ehl-i ʿaşkı hoş gerek mürşid-i dānā bizdedir
4. Nefs-i şūmuñ hüllesin³⁸⁵ idrāk idüp eyler güzār
ʿİlm-i bāṭın nüshasında gizli esmā bizdedir
5. Şüret-i zāhir gözetmyiñ hem şerrinden fārīg ol
Nefse aldanma mücerred naķş-ı zībā bizdedir
6. Dāma düşmez dāne içün murğ-ı zīr-i ṭabʿımız
Bir hümādır raḥmimiz sırr-ı ihfā bizdedir
7. Būriyā-veş pāy-māl olma cihānıñ cemʿi içün
Hāşimiyā ṭabʿ-ı ʿālī ʿaşk-ı Mevlā bizdedir

³⁸² sanma : tutma, age.

³⁸³ merzim: zerķi, age.

³⁸⁴ Bu şiirin hangi Hāşimî'ye ait olduğu tespit edilemedi. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

³⁸⁵ Bu kelime mecmuada ħ harfîyle yazılmıştır.

Ġazel /Dīvān

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

46b

1. Çekme tesbīḥ-i riḡā meyḡānede peymāne çek
Dāmen-i pīr-ı muġānı koma elden cāna çek
2. Meclis-i vāʿizde ey [dil]³⁸⁷ cāna şıkletler gelür
°Ālem-i keşretde tırma al başıñ bir yana çek
3. Çile-i zūhdi riḡāyı çekmeden olsun ḡalāş
°Ālī rifatlerde tursun zāhidi urġāna çek
4. Çekme nār-ı zūlfini her ḡadri nābūd buncuġa³⁸⁸
Rište-i ümīd-i vaşlıñ lüʿlū [ü] mercāna çek
5. Ġayrı çekme ey gözüm nūrı cefā şemsīriñi
İtme ihmāl katline gel **Derdli**’yi dermāne çek

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Cānımıñ içindeki cānānı buldum çok şükür
Göñlümüñ taḡtındaki sultānı buldum çok şükür
2. Vādī-i miḡnetde ḡaldım ḡaġlarım leyl ü nehār
Aşlına ricʿat iden ʿummānı buldum çok şükür

³⁸⁶ Kutlu, **Derdli Divanı**, s. 105’te divan ismiyle mevcuttur.

³⁸⁷ “dil” kelimesi mecmuada geçmiyor ,age.

³⁸⁸ “Boncuk” kelimesinin arkaik şeklidir.

³⁸⁹ Cansever, **Egribozlu Mehmed Emin Sırrı Divanı**, s.118’te gazeller kısmında mevcuttur.

47a

3. Fehm idelden “mütü kable entemütüñ”³⁹⁰ sırrını
Zulmet içre çeşme-i hayvânı buldum çok şükür
4. Bist ü heşt ü sî ü dü’den dersimi hatm eyledim
Vechim üzre nakş olan Qur’ân’ı buldum çok şükür
5. **Sırrı** mi’râc eyledim bu şeb vücûdî ‘arşına
İstivâ seyrin idüp Sübhân’ı buldum çok şükür

94³⁹¹

Koşma/Şarkı

6+5=11’li hece vezni

1. ‘Aşkıñ binâsını gönülde izâl³⁹²
Seng-i kudret birle temellediler
Revîşim tutdılar Mecnûn’a bedel
‘Âlem beni divâne bellediler
2. Sa’y itdi nice bu dehre gelen
Teşne-i lebiñden çok oldı kıran³⁹³
Men idim volğan tağını delen³⁹⁴
Sâ’ir ‘âşıqları heb ellediler
3. Yetişdir bâdeyi ğam vakti sâķī
Derūnumda hicrân âteşi bākī
Sīnemde düzdiler sâz-ı fīrākı
Başdan başa hoş güzel tellediler
4. **Türâbî** zıkr eyle çok kelâmını³⁹⁵

³⁹⁰ “ Ölmeden önce ölünüz” mealindeki Hadis-i Şeriftir.

³⁹¹ Birol Azar, **Türâbî Divânı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elâzığ 2005, sy. 729’da şarkılar kısmında 4.şarkı olarak mevcuttur.

³⁹² gönülde izâl: gönlümde ezel, age.

³⁹³ Tişe-i ğayretle çok oldu bilen, age.

³⁹⁴ Varlığın dağını ben idim delen, age.

Nā-sezādan şakla sen zebānını
Dünyādan āhrete cān kervānını
Düzdiler koşdılar maħmillediler

47b

95³⁹⁶

Murabba^c

Mefā ‘īlün / mefā ‘īlün / fe ‘īlün

1. Gel ey bād-ı şabā luṭf eyle bir dem
Ḥaber vir bize cinān illerinden
Beşāretle bizi kıl şād [ü] ḥürrem
Ḥaber vir bize cinān³⁹⁷ illerinden
2. Aradım nice yıl kevn ümekānı
Bulunmadı anıñ nām ü nişānı
‘Aceb nerde³⁹⁸ bulur isteyen anı
Ḥaber vir bize cinān illerinden
3. Şeḥerde açılan güllerde midir
Yāḥūd efgān iden dillerde midir
Aķan şuda esen yellerde midir
Ḥaber vir bize cinān illerinden
4. Āvāilden ‘azm idince bu cihāna
Ṭamuya uğrasañ döner cināna
Tesellī vir kulūb-ı ‘āşıkāna
Ḥaber vir bize cinān illerinden

³⁹⁵ Tūrābī zıkr eyle Ḥaķ dīvānını, age.

³⁹⁶ Yakıcı, **Niyāzî-i Mısrî’nin Dîvân’ı İlâhiyâtı**, s. 164-165’te mevcuttur.

³⁹⁷ Nakarat mısralarındaki “cinān” kelimesi “cānān” şeklindedir. age.

³⁹⁸ nerde: nice,age.

5. Harīm-i [kuds]³⁹⁹ ü lāhūta çok varırsın
Sarāy-ı cām ü cinānı⁴⁰⁰ görürsün
Gene ʿazm eyleyüp bunda gelürsün
Haber vir bize cinān illerinden

6. Nesīm-i feyzi aqdı baħr-ı cūduñ
Hevādişden muḳaddesdir vücūduñ
Cemāliñ zātı⁴⁰¹ aʿlādır şühūduñ
Haber vir bize cinān illerinden

7. Eger bu cān ise hüsnuñ bahāsı
Nice biñ cān olsun anıñ fedāsı
Niyāzı’niñ ḳadīm-i āşnāsı
Haber vir bize cinān illerinden

48a

96⁴⁰²

Ḳoşma

6+5=11’li hece vezni

1. Bu ḳadar cevır itme ʿazīz sulṭānım
Yā n’olur inşāfa gel baʿzı baʿzı
Hālime raħm eyle rūḥ-ı revānım
Bendene keremler ḳıl baʿzı baʿzı
2. Ğamze-i ḥaṇçeriñ sīneme çalma
Hazer⁴⁰³ ḳıl efendim āhımı alma
Çok ise de noḳsānım ḳuşūra baḳma⁴⁰⁴
Şaşar bildiginden ḳul baʿzı baʿzı

³⁹⁹ kuds kelimesi mecmuada yoktur. age.

⁴⁰⁰ serāy-ı cām ü cinānı: serāy-ı ḥāş-i cinānı, age

⁴⁰¹ cemāliñ zātı: cemāl-i zāt, age.

⁴⁰² Doğan Kaya, **Sivas Halk Şairleri**, Sivas Valiliği Yayınları, 2009, C.2. s.336’da mevcuttur.

⁴⁰³ Bu kelime mecmuada “hazer” şeklinde yazılmıştır.

⁴⁰⁴ baḳma:ḳalma, age.

3. Uğrına koymuşum canıla seri
Hilâfım yok cāndan severim seni
Bunca zamāndır ki terk itdiñ beni⁴⁰⁵
Kādrim kıymetim bil ba°zı ba°zı

4. Sen °ārıfsiñ ne didigim bilürsüñ
Yaralı göñlüme merhem olursuñ
Her dem gelince durursuñ⁴⁰⁶
(Her dem ciğerime neşter vurursun)
Şād eyle göñlümü al ba°zı ba°zı

5. Dir **Feryādī** cānı lebi balımsiñ⁴⁰⁷
Cānımıñ cānānı servi dalımsiñ
Naşıl merhametsiz kanlı zālımsiñ⁴⁰⁸
Perīşān göñlümü şor ba°zı ba°zı

97

Ġazel/Dīvān⁴⁰⁹

fā °i lā tün / fā °i lā tün / fā °i lā tün / fā °i lün

1. Gel melāmet mülküne mālİK olan ol şāhı gör
Ebr olup eflāki tutmuş itdigim eyvāhı gör
2. Ey gözüm görme cihānıñ efser ü hākānını
Hırķa-i abdālını başındaki külāhı gör
3. Ebrūnuñ mihrābıñı görmez taşā eyler sücūd
Aḥsen-i taķvīmde bakmaz zāhid-i gümrāhı gör

48b

⁴⁰⁵ Bunca zamāndır ki terk itdiñ beni: Bunca yıldır esīr ettiñ sen beni, age.

⁴⁰⁶ Her dem ciğerime neşter vurursun, age.

⁴⁰⁷ Cānı lebi balımsın:lāubālımsin, age.

⁴⁰⁸ Naşıl merhametsiz kanlı zālımsiñ : Hālİmİden bilmez bir kanlı zālımsiñ, age.

⁴⁰⁹ **Derdli İbrahim Efendi Divanı**, 1928, s.65’de divanlar kısmında mevcuttur.

4. Gir[me]⁴¹⁰ bezm-i zāhide görme mürāyī yüzlerin
Dergeh-ı abdāla gir de bir ḥāşül'lāh'ı gör⁴¹¹
5. Dön ziyāret eyleme İbrāhīm'in bünyādını
Derdli'niñ göñlün ziyāret eyle Beytul'lāhı gör

98⁴¹²

Ġazel/ Dīvān

fā 'i lā tün / fā 'i lā tün / fā 'i lā tün / fā 'i lün

1. Kānde görsem nāzenin keç keç nigāh⁴¹³ eyler baña
Taht-ı zülfe gizleyüp vechiñ siyāh eyler baña
2. Būseler ikrār ider tūrmaz sözünde tiz döner
Mevlevīdir sevdiğim her dem külāh eyler baña
3. Zülfi leylimdir cemāl-i pāki yāriñ gündüzüm
Bir yüzün şems eyleyüp birinde māh eyler bāna
4. Halk-ı ālem aşkıyla rüsvālīgim seyr itseler
Kāfir olsa ḥālimi gördükde raḥm eyler baña
5. Silk-i dilde ḥukm ider sultānıdır ben **Derdli**'niñ⁴¹⁴
Her ne cevri eyler sezādır pādişāh eyler baña

49a

99⁴¹⁵

⁴¹⁰—ma olumsuzluk eki mecmuada mevcut değildir fakat vezin ve manaya göre icab ediyor.

⁴¹¹ Bu beyitten sonra aşağıdaki beyit gelmektedir.

Cām-ı aşkı bilmeyip ta'n eyleme zāhid bize
Noқта-i bā ismini zikreyle sırrul'lāhı gör, age.

⁴¹² Kutlu, **Derdli Dīvānı**, s. 82'de divan ismiyle mevcuttur.

⁴¹³ nāzenin keç keç nigāh: nāz ü niyāz, age.

⁴¹⁴ **Derdli İbrahim Efendi Dīvānı** nüshalarında 5. beyit mevcut değildir.

Ġazel/ Dīvān

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Gülşen-i ʿālemde bir nevres fidān aňlar beni
Çeşmi āfet kām̄eti serv-i revān aňlar beni
2. Bağlasan zencīr-i muhkemlerle tūrmaz göñlümüz
Āh ne çāre bir melek-meşreb civān aňlar beni
3. Gerçi eglenmek ne k̄ābildir şū menhūs dūnyāda⁴¹⁶
Bir göñüller uğrusı ebrū-kemān aňlar beni
4. **Derdli** her bir yerde eglenmezdi ammā neylesün
Luţfı çok ihsānı yok bir ʿālī-şān aňlar beni

100⁴¹⁷

Ķoşma

6+5=11'li hece vezni

1. Gerçi esb-i tāze sūvār olursuñ
Ne kaçar ne kovar ne tutulursuñ
Bir yüze gülici mekkār olmuşsuñ
Ne cāndan sevilür ne atılursuñ
2. Riyā sözlerine karnımız tokdur
Gerçi maḥbūblukda akrānıñ yokdur
İkrār pāzārında meṭāʿıñ çokdur
Ne alır şatarsıñ ne şatılursuñ
3. Yetişir eylediñ sen **Derdli**'ye nāz⁴¹⁸

⁴¹⁵ **Derdli İbrahim Efendi Divanı**, 1928, s.140-141'de divan ismiyle mevcuttur.

⁴¹⁶ ne k̄ābildir şū menhūs dūnyāda: gerek şū meb-hoş beldede, age.

⁴¹⁷ Kutlu, **Derdli Divanı**, s. 288'de koşma ismiyle mevcuttur.

Nedir bu ettiğın be hey hîle-bâz
Âdem aldadıcı ey baş kumar-bâz
Ne oynar ötersiñ ötölürsün⁴¹⁹

49b

101⁴²⁰

Koşma

6+5=11'li hece vezni

1. Gülşen-i dehr içre gezme serserî
Korkarım düşürürler tızağa seni
Ne belâlar çekdi sefil pederiñ
Getirinceye kadar bu çağa seni
2. Terbiyeler olduğ beklendirmeye
Tūṭi gibi seni söylendirmeye
Gezdirüp bağları eylendirmeye
Almışdır t̃ayeler kucağa seni
3. Şaçıñ görse sünbül perîşân olur
Gider ʿakıl başından t̃art̃ağ̃ân olur
Goncalarıñ bağı kıızıl kan olur
Koymasun b̃ağ-bân her b̃ağa seni
4. Nokşânsın **Derdli**yâ çâre-sâzlıkda
Yektâsın a kuzum her cân-bâzlıkda
Gönüller çalmağda oyun-bâzlıkda
Sarmamış analar kundağa seni

102⁴²¹

⁴¹⁸ Derdli ve eyelediñ kelimeleri yer değıştirmiştir. age.

⁴¹⁹ oynar ötersiñ: oynar ne öter ne, age.

⁴²⁰ Kutlu, **Derdli Divanı**, s. 266'da koşma ismiyle mevcuttur.

Gazel

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

1. ʿAklı terk it ey gönül dīvāne ol şimden girü
Dost cemālîñ şemʿine pervāne ol şimden girü
2. ʿĀrif iseñ vāʿiziñ pendini tutma aşlā güş
ʿĀşık iseñ sākin-i meyhāne ol şimden girü
3. Bezm-i ʿaşka baş kadem nüş eyle ʿaşkıñ cāmını
Dāʿimā abdāl-veş mestāne ol şimden girü
4. Dünyā vü uqbāyı taʿmīr eylemekden fāriğ ol
Yak vüçüduñ şehrini vīrāne ol şimden girü
5. ʿĀkil [ü] dānā dir ise halkı ʿālem saña ne
Sırriyā uşlı iseñ dīvāne ol şimden girü

50a

50b

103⁴²²

Gazel

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

1. Eyledi bir dil-beriñ ʿaşkı beni zārī zebün
Korķarım ki başıma bir gün gele āhır cünün
2. Vaşlına bir çāre bilmem ki bulam andan halāş
Āh [ü]efgān eylerim bülbul mişālī dünı gün
3. Merhamet itmez baña hīç nideyin ol dil-rübā
Cismimi yandırdı ʿaşkı eyledi bağrımı hün
4. Ne ider red kapusundan ne virir maṭlūbumı

⁴²¹ Cansever, **Egribozlu Mehmet Emin Sırrı Divanı** s. 264’de gazeller kısmında mevcuttur.

⁴²² **Kuddusî Divanı**, h.1313/ m.1895, s.135’de gazel olarak mevcuttur.

Nāzı çok bir yār imiş kim derdimi kıldı füzūn

5. Kesme **Ḳuddūsī** ümīdi ḳapusından olma dūr
Gice gündüz ağla dā'im yalvarup destini şun

104⁴²³

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Dil-berā zūlfüñ şebinde mäh-ı tābān gizlidir
ʿAnber-i zūlfüñde dā'im ʿanber-efşān gizlidir
2. Şüretiñ şafhasında [yazılı]⁴²⁴ innā feteḥnā⁴²⁵
Ḥarf-be-ḥarf anıñ yüzünde ḥatm-ı Ḳurʿān gizlidir
3. Lebleriñden dā'imā aḳarḥayāt-ı cāvidān
Şol sebebdan dil-beriñ ābında⁴²⁶ ḥayvān gizlidir
4. Toğradı ğamzeñ ḥādengi bağrımı ḥūn⁴²⁷ eyledi
O simāniñ⁴²⁸ ğamzesinde zaḥm-ı peykān gizlidir
5. Gözi kūrdir görmedi yüziñde imān nūrını
Gül yanağıñ çehresinde nūr-ı imān gizlidir
6. Derdimiñ çün kim devāsın bilmedim⁴²⁹ şordum ṭabīb
Şol sebebdan kim seniñ derdinde dermān gizlidir

⁴²³ Ayan, **Nesimî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tam Metni**, C. 1, sy.236'da mevcuttur.

⁴²⁴ yazılı kelimesi mecmuada yoktur. **Nesimî Divanı**'nın Osmanlı Türkçesi nüshasında bu mısra şöyledir: "Şüretiniñ şafhasında yazılıdır innā feteḥ"

⁴²⁵ Fetih Suresi'inin "Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik." mealindeki 1. Ayeti'nden iktibasdır.

⁴²⁶ Ābında: la'linde, Ayan

⁴²⁷ ḥūn : kan, Osmanlı Türkçesi nüshası.

⁴²⁸ ismāniñ: siḥāmıñ, Osmanlı Türkçesi nüshası.

⁴²⁹ bilmedim: bilmedi, Osmanlı Türkçesi nüshası.

7. °Ahdī peymān istedi senden **Nesīmī** ey nigār
°Ahdī peymānında anıñ °ahdī peymān gizlidir

51a

105⁴³⁰

Қошма

6+5=11 'li hece vezni

1. Қанā°at genciniñ pādišāhıym⁴³¹
Evrādı ezkārim Şabūren Ğafūr
Cümle maḥlūqātıñ bürür günāhım
Ümīdim kat° itmem °Afūvven Ğafūr
2. Varup bir şecerden ḥitāb alurdı
Vaḥy-i Rabbāniye ḳurbān olurdı⁴³²
°Aql [ū] fikr⁴³³ anda ḥamūş olurdı
Mūsāya tecellī Süleymāna mūr⁴³⁴
3. Dört melek ḥalk itdi Ḥallāḳ-ı cihān
Her biri bir işe müvekkel ey cān⁴³⁵
Mikā°il'e bārān Cebrā°il'e Ḳur°ān
°Azrā°il'e rūḥ⁴³⁶ İsrāfil'e şūr
4. Beni Mecnūn itdi bir şacı Leylā
Sevdāsı başımdan gitmiyor ḥālā

⁴³⁰ Kutlu, **Derdli Divanı**, s. 232'de koşma-nefes ismiyle beş dörtlük olarak mevcuttur. Derdli İbrahim Efendi Divanı1928, s. 77'de nefes ismiyle mevcuttur. Şiirin dördüncü bendi mecmuaya alınmamıştır. Karşılaştırmada Kutlu'nun eseri esas alınmıştır.

⁴³¹

Қанā°at mülkünñ pādišāhıym
Dārāt-i devletim:şabūren şekūr
Heb yaradılmışıñ pūr günāhıym
Evrād ū ezkārim:°afuvven ğafūr.

⁴³² ḳurbān olurdı:ḥayrān olurdı, age.

⁴³³ °Aql [ū] fikr:°Aklı fikri koyup, age.

⁴³⁴ Süleymāna mūr:gösterdikce Tūr, age.

⁴³⁵ Her biri bir işe müvekkel ey cān:Birer ḥidmet üzre müvekkel her ān, age.

⁴³⁶ rūḥ : ervāḥ, age. Bu şekilde vezin düzeliyor.

Derdli hüner böyle didiyse ⁴³⁷Mevlā
Kazāya rızā evvel⁴³⁸ belāya şabūr

106⁴³⁹

Ġazel/Kalenderī

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Ey gönül şād ol Muḥammed Muştafā devrānıdır
Meşreb-i Şāh-ı velāyet Murtażā devrānıdır
2. Hikmetü'llāh her tarafından sırr-ı Şāh oldı zuhūr
Şāh Ḥasan [ü] Şāh Ḥüseyn-i Kerbelā devrānıdır
3. Tālib ol Zeyne'l-ʿAbā'ya Bākır'a ihlāşıla
Caʿferī Kāzım ʿAlī Mūsā Rızā devrānıdır
4. Şāh Taķī Sulţān-ı ʿālem Şāh Naķī Şāh ʿAsker
Mehdīdir dīn serveri āl-i ʿAba devrānıdır
5. Zāhidiñ refʿ-i zühdi kalmadı ayrılık demi⁴⁴⁰
Lā-cerem ḥandān-ı⁴⁴¹ şafā mihr-i vefā devrānıdır
6. Şoḥbet-i ʿirfāna girmez her ḥabīsi bī-ḥabīs⁴⁴²
Bunda bunda⁴⁴³ sığmaz nāşīler bu āşnā devrānıdır
7. Geçdi ḥükm-i devr-i mervān geldi Şāh'ın leşkeri
Ey **Kalender** secde kıl kim evliyā zamānıdır

51b

⁴³⁷ hüner böyle didiyse : hüner budur yazdıysa, age.

⁴³⁸ rızā evvel:rāzı ol, age.

⁴³⁹ http://www.asikremzani.net/makale/Kalender_Celebiden_3.html (05.09.2018) sayfasında bu şiir Kalender Çelebi'ye ait olarak bazı farklılıklarla yer almaktadır. Kanunî Dönemi'nde isyan etmiş olan şahıs bu isim ve namla şöret bulmuştur. Detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

⁴⁴⁰ Zāhidiñ refʿ oldu zühdi kalmadı ayruk demi, adı geçen site

⁴⁴¹ Bu kelime mecmuada “ḥandān” şeklinde yazılmıştır.

⁴⁴² Şoḥbet-i ʿirfāna ermez her hasīs-i bī-ḥaber, adı geçen site

⁴⁴³ Tekrarlanan bu kelimelerden biri fazladır ve vezni bozuyor. Nitekim tespit edilen versiyonlarda bu kelime yoktur.

Şarkî/Semâî Hicâz⁴⁴⁴

me fā ī lūn / me fā ī lūn / me fā ī lūn / me fā ī lūn

1. Hırām it gülşene gūş eyle ʿarʿardan müdārāy
Utandır serv-ķadd-ı dil-geşiñle serv-i bālāy
Süzüp nergisleriñ meclisde ser-ķoş eyle mīnāy
Açıl güller gibi nūş eyleyüp cām-ı ferāķ-zāy
2. Temāşā kıl dilā şular gibi her gūşesiñ bāģiñ
Seniñçün olduģuñ bil lāle-zārīñ dāģ-ı pūr-dāģiñ
Bahār eyyāmıdır ey naķl-ı nevres geçmeden çağiñ
Açıl güller gibi nūş eyleyüp cām-ı ferāķ-zāy
3. Ne būy-ı ğoncadan taķmīd olunmuş gül-bünsün sen
Zebān-ı Vāşıf-ı bülbul iden ʿaşķıñla sensin sen
Daķı açılmadıķ berg-i semende tāze tensin sen
Açıl güller gibi nūş eyleyüp cām-ı ferāķ-zāy

52a

108⁴⁴⁵

Şarkî/Hicâz

fā ī lā tūn / fā ī lā tūn / fā ī lā tūn / fā ī lūn

1. Şunduģuñ mey sāķīyā tesķīn-i sevdā eylemez
Kevşer içsem de içimde neşʿe peydā eylemez
Zevķ-i mey maķmūr-ı ʿaşķı mest ü şeydā eylemez
Kevşer içsem de içimde neşʿe peydā eylemez

⁴⁴⁴ Enderunlu Vâsıf Dîvânı, h. 1257 m. 1868 , s.20’de dört bentlik bir şarkı olarak mevcuttur.

⁴⁴⁵ Bu şiirin hangi Feyzî’ye ait olduģu tespit edilemedi. Biyografi kısmında detaylar verilmiştir.

2. Rind-i Mecnûn-meşrebim pâyımda bir zencîr yok
Dilde feryâd eylemekden başka bir tedbîr yok
Ben de mi ikbâl yok mey de mi te'sîr yok
Kevşer içsem de içimde neş'e peydâ eylemez
3. Bir taraftan ifTirāk ve bir taraftan iştiyāk
Cânıma kaşd itmek üzre eylemişler ittifāk
Başmadıkça sākî-yi şîrîn-edâ bezme ayak
Kevşer içsem de içimde neş'e peydâ eylemez
4. Olalı gönlüm humâr-ı inşirâha mübtelâ
Bezm-i meyden hiss olunmaz dilde âşâr-ı şafâ
Nâzeninim nâz ile mey şunmadıkça **Feyziyâ**
Kevşer içsem de içimde neş'e peydâ eylemez

52b

109

Şarkı/Hicâzkâr⁴⁴⁶

fe 'i lâ tûn / fe 'i lâ tûn / fe 'i lâ tûn / fe 'i lûn

1. N'olduñ ağlarsın idüp dem-be-dem eyvâh göñül
Eyle Allâh'ı seversen beni âgâh göñül
H'âb-ı re'fet eşeri hîç bulamam çeşmimde
Rûz ü şeb eylemeden nâle-i cân gâh göñül
Şimdi müşkil bu ki 'izzet seni kılmışlar penâh
Kime hâlim ideyim 'arz ü beyân âh göñül
2. Söylesem zikri de bir gûne elemdir yoḥsa
Neler itdi buña bu tâli'-i bed-ḥ'âh göñül
Korkarım sen de benim gibi esîr-i 'aşksın
Acıdım şimdi seniñ hâline va'lâh göñül

⁴⁴⁶ Bazı güfte ve beste sitelerinde nakarat beyti İzzet Molla'ya ait olarak verilmektedir.
<http://www.yedinota.com/beste/gonlunumun-bais-i-giryanligi-canan-elidir-2723> (15.04.2019).
Şahin, Keçeçi-zâde İzzet Molla **DivanlarıBahâr-ı Efkâr ve Hazân-ı Âsâr'da** , mesnevisi **Mihnetkeşan**'da bu kafiye bir şiir ilgili şiir mevcut değildir.

Şimdi müşkil bu ki izzet seni kılmışlar penāh
Kime hālim ideyim ʿarz ü beyān āh gönül

3. Söyle derdiñ ne ise şaklama benden zīrā
Gayrı yokdur diyecek n’oldı saña vāh gönül
Çekdigin derd ğamını ben de ber-ā-ber çekerim
Anıñ içün yanar ağlar iderem āh gönül
Şimdi müşkil bu ki izzet seni kılmışlar penāh
Kime hālim ideyim ʿarz ü beyān āh gönül

53a

110⁴⁴⁷

Şarkı/Hicāzkār

Mūs tefʿi lā tūn Mūs tefʿi lā tūn

1. Bī-mār-ı ʿāşkıñ dermānısın sen
Üftādegānıñ hep cānısın sen
Dil-berleriñ eñ fettānısın sen
Hübān-ı ʿaşrıñ sulṭānısın sen
2. Diğkatle hüsñüñ kıldım temāşā
Maḥz-ı melāḥat gördüm ser-ā-pā
Ben çok güzeller seyr itdim ammā
Hübān-ı ʿaşrıñ sulṭānısın sen
3. Zülfüñ ğamıyla Nācī perīşān
ʿAşkıñla ʿālem ser-mest ü ḥayrān
Kim gördi böyle serv-i ḥırāmān
Hübān-ı ʿaşrıñ sulṭānısın sen

111⁴⁴⁸

⁴⁴⁷ Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri**, MEB, İstanbul 1997, s. 314'de beş bent olarak mevcuttur. Muallim Nâcî, Osmanlı Harfleriyle basılmış eseri Yadigâr-ı Nacî'de s. 95'de şarkı ismiyle mevcuttur. Şarkı beş benttir. Mecmuaya 3 ve 4. bentler alınmamıştır.

Şarkı/Uşşak

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

53b

1. Gönlümün bāʿiṣ-i giryānlığı cān elemidir
ʿAqlımı böyle perīṣān iden zülfi telidir
Ġurbet elde beni sevdā-zede-i vuṣlat idüp
Gezdiren firḳat ile serserī ʿaşkı yelidir
ʿİzzetā dem de geçer ğam da geçer ʿālemde
Vaḳtini hoş geçirüp şöylece eglenmelidir

2. Atılan ok girü dönmez düşünirdün evvel
Şimdicek saña naṣīḥat iden ādem delidir
Ġayrı oldı olacak şaştını yarı düşürüp
Menzil-i vuṣlat-ı cānāna bir taş degmelidir
ʿİzzetā dem de geçer ğam da geçer ʿālemde
Vaḳtini hoş geçirüp şöylece eglenmelidir

112

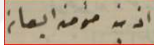
Koşma

6+5=11'li hece vezni

1. Sızup bir ḳatre-i meyden tolān
Kāna düşmeyince mekāna düşmez
Arayup mürşīdin üzere bulan
Çeşm-i ḥayāt bulan ḥayvāna düşmez
2. Sızdı cān gör anı ḳondı bu ḥāne
Alnına ḳayd oldı ābıla dāne
Herkesī metaʿını düzmüş dükkāne
Göñülde olmayan lisāna düşmez

⁴⁴⁸ İlyas Yazar, Kastamonulu Divan Edebiyatı Şairleri, **İkinci Kastamonu Kültür Sempozyumu**, 18-20 Eylül 2003, s.257'de bu şiirin nakarat kısımları Kastamonulu İzzet Efendi isminde bir şaire ait olarak verilmektedir. Biyografî kısmında detaylar verilmiştir.

54a

3. Her cān tecellīde ābreng elinde
Ābreng ister iseñ devr dile anda
Haḡ şorar sūçunı ulu dīvānda
Haḡḡ'a irmeyen insāna düşmez
4. Cāhil olan ādem benden ʿar mı ider
Sevmesini bilmeyüp güzeliñ hār ider
Zebān-ı ʿandelīb güle zār ider
Degme bülbül toğrı gülşene düşmez
5. **Şadıḡ**'ıñ muḡibbi mihribānıyla
Didi mālı nidem dile hānıyla
Kırḡ sekizde erenleriñ cem'ine
 düşmez

113

Beyit/Müfred

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

Dirīḡā ehl-i ʿaşḡıñ boynuna bir lāle taḡmışlar
Muḡabbet zencīridir şanma ki hālḡāle taḡmışlar

54b

114⁴⁴⁹

Murabbaʿ

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

1. Mezhebinde ʿārifñ Mevlā'yı bilmek maʿrifet
Harfī şavtsız işidüp bālāyı bilmek maʿrifet
Bu ledūnī ḡikmetinde görinür şunʿ-ı ḡader
Mekteb-i ḡüsnüñ açup imlāyı bilmek maʿrifet

⁴⁴⁹ İlbak, *Divan-ı Şems-i Hayalî (Metin ve İnceleme)*, s. 181, 182'de'de mevcuttur.

2. ʿĀşık olan bu fenāda bulmadılar rahātı
Mürşīd-i kāmīl elinden istediler himmeti
Yā İleʿllāhī⁴⁵⁰ hidāyet ol Muḥammed ḥürmeti
Her seḥer Mecnūn olup Leylā'yı bilmek maʿrifet
3. Al ḥayātı irşādından ʿilm-i vehbīden ḥaber
Levh-i maḥfūẓda yazılmış tā ezel böyle kader
Levhinden okur ledūnī eyleyup zāte sefer
Kāmet-i Tūbā olup evlāyı bilmek maʿrifet
4. Bu ene'l-Ḥaḳ menziline çekdiler çok zaḥmeti⁴⁵¹
Girdiler bu ferāşe senbulursuñ rāḥatı
Ey Ḥayālī-i Şems çekdiñ bu arada zaḥmeti
Lā içinde ğarḳ olup illāyı bilmek maʿrifet

55a

115

Ḳoşma

6+5=11'li hece vezni

1. Her ne cefā iderseñ ḥoş gelür baña
Baña şīrīn gelür dilleriñ dostum
Benden ğayrısına meyil virirseñ
Ḳış ola ṭonıla yollarıñ dostum
2. Meyliñ virme mollayına miskine
Özüñi ḳat bir kāmīle pişkine⁴⁵²

⁴⁵⁰ İlelāhī:İlāhī kı1, age.

⁴⁵¹ zaḥmeti: miḥneti, age.

Severseñ Mevlâ'yı Hakk'ın aşkına
Dola kollarını boynuma dostum

3. İmânı bulunmaz seni benden ayıran
Eller bāğçeye giriyor uyan
Kula dalde⁴⁵³ ise Allāh'a 'ayān
Senden ayrılan ağlarım dostum

4. Ağyār olan gayy⁴⁵⁴ bildirir
Şāgyār olan Hakk nızāmın tıdırır
 bāğcemizden bir gül indirir⁴⁵⁵
Māh yüzine siyāh tellerin dostum

5. **Kul Muştafa**⁴⁵⁶ güllerimi dirmişsiñ
Sen benim yārime nice kıymışsiñ
İsterim dünyānıñ mālını virmişsiñ
Sensiz ben dünyāyı neylerim dostum

116⁴⁵⁷

Müseddes⁴⁵⁸

fā 'i lā tün / fā 'i lā tün / fā 'i lā tün / fā 'i lün

1. 'Älem keşretinde kalma ey gönül gel bî-ḥuṭūr
Yevme tüblā⁴⁵⁹ olmadan cehd eyle nefsiñ başını ur
Kendini bilmekdir ancak ādeme ḥayrū'l-umūr

⁴⁵² Pişkine:mürşide, age.

⁴⁵³ Dalde:dulda, age.

⁴⁵⁴ Gayy: cümle 'aybın, age

⁴⁵⁵ Bağna nādān girmiş gülün şoldurur, age.

⁴⁵⁶ Kul Mustafa'ya mal edilen bu şiir Pir Sultan Abdal'a aittir. Nitekim Pir Sultan Abdal'ın şiirleri arasında bazı mısraları aynen olmak üzere yüksek bir benzerlikle bulunmaktadır. Öztelli, "**Pir Sultan Abdal, Bütün Şiirleri**", s. 393'te 321. şiir olarak mevcuttur.

⁴⁵⁷ Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

⁴⁵⁸ Şiirin ilk bendinden mükerrre müdeddes oduğı anlaşılıyor ancak müstensih diğer şiirlerde olduğı müttekerrir mısralar için nakat ve eyzan kelimelerini kullanmamıştır. Müttekerrir kısımlar eklendi

⁴⁵⁹ Tarik Suresi'nin "O gün gizli şeyler ortaya çıkar." mealindeki 9. Ayeti'nden iktibastır.

55b

Gör ne yüzden görünür derde düşer ehl-i ḵubūr

El-tenādī li'l-münādīler⁴⁶⁰ midir çalındı şūr

(Eyyühe'n-nāsī⁴⁶¹ a'lemū)⁴⁶² hāzā budur yevmü'n-nüşūr⁴⁶³

2. Secde eyle ādeme iblīs gibi ʿār eyleme

Emr-i nehyi bil Hakk'ı sen meskeni nār eyleme

Şümme vechi'l-lāhi⁴⁶⁴ bil zātında inkār eyleme⁴⁶⁵

Küntü kenzün⁴⁶⁶ sırrını bildiñse izhār eyleme

El-tenādī li'l-münādīler midir çalındı şūr

(Eyyühe'n-nāsī a'lemū) hāzā budur yevmü'n-nüşūr

3. Sevildi ʿuşşākı vechi menzili ʿaql-ı maʿād

Eyleme bu kenzi mālın eyleyim baḥş-ı fūʿād

Aḥsen-i taḫvīme⁴⁶⁷ baş eg Hakk'a eyle inḳiyād

Ḳoyma elden dāmenin bir kāmiliñ kılma ʿinād

El-tenādī li'l-münādīler midir çalındı şūr

(Eyyühe'n-nāsī a'lemū) hāzā budur yevmü'n-nüşūr

4. İrmedi maḳşūdına zīrā Muḥammed bī-delīl

Refref-i mey-i ʿaşka süvār oldı öñünce Cebrāʾīl⁴⁶⁸

Ḳāb-i Ḳavseyn mülküne başdı ḳadem emr-i Celīl

Gel bu sırra āşnā ol ḳalma ḥārī-i zelīl

El-tenādī li'l-münādīler midir çalındı şūr

(Eyyühe'n-nāsī a'lemū) hāzā budur yevmü'n-nüşūr

⁴⁶⁰ Al-i İmran Suresi'nin "Rabbimiz, gerçekten biz 'Hakikatınızı esmâsıyla oluşturan Rabbinize iman edin' diye imana davet edeni duyduk ve hemen iman ettik." mealindeki 193. Ayeti'nden iktibastır.

⁴⁶¹ Bu kelimedeki "ı" hecesi hece fazlalığına neden olup vezni bozuyor.

⁴⁶² "Ey insanlar, biliniz!" anlamına gelir.

⁴⁶³ Herkesin amel defterinin açılıp neşredileceği kıyamet ve haşir günü anlamına gelir.

⁴⁶⁴ Bu ibare daha önceki dipnotlarda açıklandı.

⁴⁶⁵ Muhtemelen müseddes olarak yazılmış bir şiirdir ve bu mısralar nakarat kısımlarıdır ki diğer bentlerin nihayetinde tahrir edilmemiştir.

⁴⁶⁶ "Ben, gizli bir hazine idim, bilinip tanınmak istedim ki mahlûkâtı yarattım." Hadis-i Şerif'inden iktibastır.

⁴⁶⁷ Tin Suresi'nin "Gerçekten biz insanı en güzel bir sûrette yarattık." mealindeki 4. Ayeti'nden iktibastır.

⁴⁶⁸ Bu mısranın vezninde bir hece fazladır. Öñünce kelimesi önce şeklinde okunsa vezin düzelir.

56a

5. Haşri neşri bunda gör da⁶⁹vā-yi ferdāyı bırak
Çār ʿanāşır şeş cihet hüküm eyleyen ol şāha bak
Leyse fi'd-dār⁴⁶⁹ şūreti [bil]sendedir şanma ırak
Söyleden Hāk'dır dem-ā-dem işiden her nutkı Hāk
El-tenādī li'l-münādīler midir çalındı şūr
(Eyyühe'n-nāsī a'lemū) hāzā budur yevmü'n-nüşūr

6. Bildiren erbāb-ı ʿirfāna bu remzi hel eṭā⁴⁷⁰
Bilmez iseñ va⁶⁹deyi heyhāt kaldıñ muṭlaḳā
Emr-i künden on sekiz biñ ʿālemi kıldı numā
Gel delālet⁴⁷¹ perdesin çāk eylemeyen görmez Atā⁴⁷²
El-tenādī li'l-münādīler midir çalındı şūr
(Eyyühe'n-nāsī a'lemū) hāzā budur yevmü'n-nüşūr

117⁴⁷³

Gazel

me fā ʿi lün / me fā ʿi lün / fa ʿu lün

1. Velī olmaz kişi taşlanmayınca
Şivā endişesi boşlanmayınca
2. Kemāle iremez sālīk dirīḡā
Bu ʿaşkıñ odına haşlanmayıca
3. Ne denlü ʿaklı olsa da kişiniñ
Oğumaz h̃ocāya başlamayınca

⁴⁶⁹ Bayezid-i Bistmaî'nin "Evde başka bir ev var." mealindeki "Leyse fi'd-dār ġayre deyyār" sözünden iktibastır.

⁴⁷⁰ İnsan Suresi'nin "İnsan henüz anılır bir şey değilken üzerinden uzunca bir zaman geçti." mealindeki 1. Ayeti'nden iktibastır.

⁴⁷¹ Müstensih çalālet yerine delālet yazmış olabilir veya bizim çıkaramadığımız bir manaya işaret ediyor olabilir.

⁴⁷² Bu kelimenin hemen üstü çizilmiştir. Müstensih genellikle bunu mahlaslar için yapmıştır. Ancak mahlas olup olmadığı netleştirilememiştir. Biyografi kısmında detaylar verilmiştir.

⁴⁷³ **Kuddusî Divanı**, s. 180-181'de yer alan bir gazeldir.

4. Dağı başlamağıla ʿālim olmaz
Çalışup dersine düşünmayınca
5. Şabiyi bâliğ hemîn ʿākil olur mı
Nice yıllar geçüp yaşlanmayınca
6. ʿAmel çokluğuna yok iʿtibār hîç
Kulundan Hâlık'ı hoşlanmayınca
7. Gel ey **Ḳuddūsī** sen de olma tenbel
Vücūd bulmaz bir iş işlenmeyince

56b

118⁴⁷⁴

Ḳoşma

6+5=11 'li hece vezni

1. ʿAşk derdine dermân şordım ʿālemde
Ne Eflâtûn bilir ne Lokmân yazar
Erbâb-ı ʿaşk olan qalur mâtemde
Añlarıñ aḥvâliñ perîşân yazar
2. Bulunmaz ʿālemde böyle bir⁴⁷⁵ dil-rübâ
ʿAşk ü muhabbeti başlara belâ
Münker vefat ettirmesi şavâbdır ammâ
Kâmil kâḍî üstümüze qan yazar

119⁴⁷⁶

Ġazel

Me fâ 'î lûn / Me fâ 'î lûn / Me fâ 'î lûn / Me fâ 'î lûn

⁴⁷⁴ **Derdli İbrahim Efendi Divanı**, 1928 tarihli nüshada s.580'de koşmalar kısmında mevcuttur.

⁴⁷⁵ Bu mısranın vezninde bir hece fazladır. "Bir" kelimesi çıkarılırsa vezin düzelir. Nitekim **Divan**'da bu kelime yoktur.

⁴⁷⁶ Cansever, **Egribozlu Mehmed Emin Sırrî Divanı**, s.195'te gazeller kısmında geçmektedir.

1. Gel ey dil gic şu dünyādan alender ol alender ol
Ferāğat eyle avğādan alender ol alender ol
2. Şu dünyādan gidenlerden haber yokdur gelenlerden
Naşihatdir erenlerden alender ol alender ol
3. anı Hüsrev anı Dārā anı Mecnūn anı Leylā
Çü bildūñ fānīdür dünyā alender ol alender ol
4. Saña derim be hey ādem ulağūñ tūt baña bir dem
Geçen geçdi bu demdür dem alender ol alender ol
5. Gel ey **Sırrı** seyāhat ıl bu nefsine siyāset ıl
amudan geç ferāğat ıl alender ol alender ol

57a

120⁴⁷⁷

oşma

6+5=11 'li hece vezni

1. Elīf Allāh-i yektā olan idi
Ebced hesābında añlar cīm idi
Kendi mevtāsını gören kim idi
Görmeyen de söyler gören de söyler
2. Olura olmaza şorma sü'ālīñ
Dert apunuñ kaç atdandır dīvārı
Yedi kerre anasından toğanı
Toğmayan da söyler toğan da söyler
3. **Noğşān** mıdır haķıķatıñ yolıdır

⁴⁷⁷ Erzurumlu Noksanı'ye aittir. İsmail Özmen **Alevi-Bektaşī Şiiri Antolojisi**, C.3, TTK, Ankara 1998, s. 238'de tespit edilmiştir. Şiir beş bent olup ilk iki bendi mecmuada yoktur.

°Akıl irmez evliyānıñ sırrıdır
Kendi mevtāsını kılan °ālīdir
Kılmayan da söyler kılan da söyler

121⁴⁷⁸

Nokşānī

Qoşma

6+5=11 'li hece vezni

1. Bir kāmīle cāndan hidmet eyle ki
Nār-ı °aşka şalup pişirir seni
Teslīm olup her sırrını söyle ki
Qorqdığıñ yerlerden aşırır seni
2. Yallancı qallāşa hidmet eyleme
Muṭlaq münāfıqdır ülfet eyleme
Hırşıla üstüne gelse söyleme
İblīsten eşeddir şaşırır seni
3. Dilde qavli qarār muḥabbet çokdur
Zerre Hāq nişānı qalbinde yokdur
Bātıñıñ görmezseñ dime kim Hāq'dır
Dar qapda qaynama daşırır seni
4. Zāhir °ilmi çokdur maḥlūqa şātar
Elleriñ bāğında şakıyup öter
Yakınına var[ma] yakandan tutar
Hāqq'ın dergāhından düşürür seni
5. **Nokşānī** şakınup uyma her cāna

57b

⁴⁷⁸ Vaktidolu, **Erzurumlu Halk Ozanı Noksanî Baba**, s.58'de mevcuttur.

Biñ cān içre bir cān yetişür ʿirfāna
Kuşūrı senden bul düşme beyāna
Nefse uyma yoldan düşürür seni

122⁴⁷⁹

Murabba⁴⁸⁰

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Gel ey şūfī bizi ʿaʿn itme hergiz böyle persizce
Bizi kendiñ gibi cāhil mi zann itdiñ hünersizce
Elin çek ehl-i ʿaşqdan ey īmānsız denī fersizce
Sözüm diñle seni be-nām iderler ḥabersizce
2. Bir âteşdir bizi yandırdı olduḡ cümlemiz iḥrāk
Sen ol âteşte yanmazsıñ diliñ çek bārī ey alçak
Demişsiñ mey içüp maḥbūb seven kāfir olur muṭlak
İşitdim öyle bir cāhil imişsiñ sen ḥayırsızca
3. ʿĪnād ābıyla yurılmış vüçüduñ kāsesi ekmel
Siziñ bu işiniz yāhū riyādır māh-ı müstaḳbel
Be hey bed-ḥūy riyādan semmden pāk it özün evvel
Riyā itme güzel sev bāde iç onlar zararsızca
4. Biz ol ḳālū belādan⁴⁸¹ müslümāñız evvel ü āhir
Elest peymāmnesin nūş eyleyen ʿāşıklarız zāhir
Ne ḥaddi dil uzatsın ehl-i ʿaşḳa sen gibi kāfir
Nice şūfileri īmāne çekdik biz ḥabersizce

58a

⁴⁷⁹ Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

⁴⁸⁰ Cem Dilçin, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Türk Dil Kurumu Yay., 9. Baskı, Ankara 2009, s. 357’de Derviş mahlaslı bir şaire ait olan bir murabba semai örneği olarak mevcuttur. Mecmuada yer alan 3. bent bu eserde mevcut değildir. İki nüsha arasında önemsiz farklılıklar vardır.

⁴⁸¹ A’raf Suresi’nin 172. Ayeti’nin “Ben, sizin Rabbiniz değil miyim?” Dediler ki: “Evet, Sen, bizim Rabbimizsin: biz şahit olduk.” melalindeki bir parçasıdır.

5. Şerî'at hem tarîkat bahriniñ ʿummânı olduk biz
Hakîkat maʿrifet deryâsınıñ ğavvâsı olduk biz
Tarîk-ı Nakşîbendîden **Dervîş-i Bektaşî** olduk biz ⁴⁸²
Ki sen bir şekl-i merkebsiñ gel ey şûfî şemersizce

123

Gazel⁴⁸³

fâ ʿi lā tûn / fâ ʿi lā tûn / fâ ʿi lā tûn / fâ ʿi lûn

1. Tâlibâ gel lâyı ıskât eyleyüp illâyı bul
Gic bu keşret ʿâlemiñden vaḥdet-i kübrâyı bul
2. Kaṭreye aldanma hergiz tâlib-i ʿummân iseñ
ʿÂlemi cümle iḥatâ eyleyen deryâyı bul
3. Serserî gezme cihân bâğında cānâ ʿâkil ol
Var yûri şol şehr-i ʿuḳbāya giden âlâyı ⁴⁸⁴ bul
4. H̱âb-ı ğafletde geçürme ʿömrünü nergis gibi
Kadre irmek ister iseñ Leylâ-ı Esrâ'yı bul
5. Hızr-ı ⁴⁸⁵ dünyâyı bahâdır aña meyl itme şaḳın
Var ʿAden şehrinde ey dil gevher-i yektâyı bul
6. Murğ-ı cānāndan haber almak dilerseñ (...) ⁴⁸⁶
Gir gönül Qāf'ında per ü bāl açan ʿAnkâ'yı bul

124⁴⁸⁷

⁴⁸² Tarîk-ı müstķîmiñ Dervîş-i yek-tâsı olduk biz, age.

⁴⁸³ Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

⁴⁸⁴ Yunancadan dilimize giren bu kelimenin ünlüleri hem uzun hem kısa okunabilir. (Kubbealtı Lugatı)

⁴⁸⁵ Bu kelime mecmuada hızr şeklinde yazılmıştır.

⁴⁸⁶ Muhtemelen mahlas verilmemiş. Vezinde fâilün kalıbı eksik. Müstensihin kendi şiiri olabilir.

Ꞑořma

6+5=11 'li hece vezni

1. Erenler serveri gerꞇekler pīri
Hūnkār Hācī Bektaş pīrleriyüz⁴⁸⁸ biz
Balım Sultān °Abdāl⁴⁸⁹ Mūsā řāhımız
°Alī Seyyid Sultān dallarıyuz⁴⁹⁰ biz
2. Ğayġusuz Abdāldır ser-firāzımız⁴⁹¹
Kara donlu Cān Baba türbe-dārimız
Kānber °Alī Sultān řāh-süvārimız
Necef deryāsının dürrleriyüz⁴⁹² biz
3. Şarı İsmā°ıl Hācī Sultān ulumuz
Şāh-ı Horāsān'a çıkar yolumuz
Muḥammed °Alī'den doğar⁴⁹³ gülümüz
On iki imām tarīķiniñ serverleriyüz⁴⁹⁴ biz
4. Hıdır İlyās benem hem⁴⁹⁵ yoldaşımız
On iki İmāmlara baġlu başımız⁴⁹⁶
Mātemde kan aġlar hep kardaşımız⁴⁹⁷
Şāh-ı Kerbelā'nıñ kullarıyuz⁴⁹⁸ biz

⁴⁸⁷ Altıok, **Turābī Dīvānı** ve **Yanbolulu Ali Turābī Baba**, s.281'de 46 numarasıyla mevcuttur. Azar, **Tūrābī Divānı**, sy. 775'te "Divanında Olmayan Şiirler" kısmında 6.şiiir olarak mevcuttur. Bu çalışmada 4. dōrtlük yoktur. Karşılaştırmada daha kapsamlı olduġu için Altınok'un eseri esas alındı.

⁴⁸⁸ Bektaş(ī) pīrleriyüz: Bektaş erleriyüz, age.

⁴⁸⁹ Bu kelimede mecmuada °Abdāl şeklinde yazılmıştır.

⁴⁹⁰ dallarıyuz: gülleriyiz, age.

⁴⁹¹ ser-firāzımız: ser-dārimız, age.

⁴⁹² dürrleriyüz: gevheriyiz, age.

⁴⁹³ doğar:koġar, age.

⁴⁹⁴ imām tarīķiniñ serverleriyüz: imāmın serveriz, age.

⁴⁹⁵ benem hem: bizim ol, age.

⁴⁹⁶ Mısranın vezninde bir hece fazladır.

⁴⁹⁷ hep kardaşımız: dīde yaşımız, age.

⁴⁹⁸ kullarıyuz: erleriyiz, age.

5. **Türābī** üçleriñ birisi oldı

Beşler, yediler, kırklar meydāne geldi⁴⁹⁹

Horāsān erleri naşibin aldı⁵⁰⁰

Evlād-ı ‘Alī’niñ erleriyüz biz⁵⁰¹

59a

125⁵⁰²

Ġazel

fā ‘i lā tün / fā ‘i lā tün / fā ‘i lün

1. Gelberü bu demde olma ġāfilün

Ekşerü’n-nāsi fehüm lā yü‘minün⁵⁰³

2. Çün ezelden söyledim size kitāb

Vaḥiyiküm⁵⁰⁴ le‘elleküm ta‘ḫilün⁵⁰⁵

3. Kim ki taşdıķ eylemez nuṭķ-ı Ḥaḫķ’ı

Ve Resūlehüm fehüm lehü münkirün⁵⁰⁶

4. Kim ki evlāda ḫıyānet eyledi

İnne ulā‘ike hümü’z-zālimün⁵⁰⁷

5. Ey **Vīrānī** zāt-ı Ḥaḫķ’ı kim görür

İnnā lillāhi ve innā ileyhi rāci‘ün⁵⁰⁸

⁴⁹⁹ Beşler, yediler, kırklar meydāne geldi: Yediler, kırklar meclise doldu, age

⁵⁰⁰ naşibin aldı: ‘aźmedip geldi, age.

⁵⁰¹ Evlād-i ‘Alīniñ erleriyüz biz: Muḥammed ‘Alī’niñ ḫullarıyız biz, age.

⁵⁰² Vaktidolu, **Vīrānī Divanı ve Risalesi**, s. 293’te beyt ismiyle mevcuttur. Bihter Ünal, **Virani Dede, Fakr-name(İnceleme, Metin, Dizin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi , Kütahya, 2006, s.161-162’de beyt ismiyle yer almaktadır. Karşılaştırmada Ünal’ın çalışması esas alındı.

⁵⁰³ Müminler hariç insanların çoğu anlamazlar, manasına gelir.

⁵⁰⁴ Ve’ş-şaküm bihi, age.

⁵⁰⁵ Size vahyedildi ve umulur ki böylece akır edersiniz, anlamına gelir. Akıl edersiniz kısmı bazı Ayetlerde geçmektedir.

⁵⁰⁶ Mu‘minün Suresi’nin “Yoksa Peygamberlerini henüz tanımadılar da bu yüzden mi O’nu inkâr ediyorlar?” mealindeki 69. Ayeti’nden iktibastır.

⁵⁰⁷ Mumtehine Suresi’nin “Muhakkak onlar zālimlerdir.” manasındaki 9. Ayeti’nden iktibastır.

⁵⁰⁸ Bakara Suresi’nin “Biz ilāhî kazaya rıza için yaratılmış kullarız. Sonunda yine Allah’ın huzuruna vararak hesaba çekileceğiz.” anlamına gelen 156. Ayeti’nden iktibastır.

Murabba^c

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn?

59b

1. İki nokta üç hurūfdur dört kitāb andan çıkar
Elîfi lâmdan ayıran ol kezzāb dînden çıkar
Haṭṭ-ı istivā ḥesābın degme bir cān aṇlamaz⁵¹⁰
Žiyā virir şemsi kamer māh-tāb andan çıkar
2. Men ʿaref⁵¹¹ in esrārını okur ʿālimler bilür
Ehl-i beyte yetmeyen in ikrārın şeyṭān alır
Çār ʿanāşır in bābında gönül dostını tanur
Cümle mahlûk in atası kâfıla nūndan çıkar

⁵⁰⁹ Doğan Kaya, “Cönklerden Gün Işığına: Divriğili Budala İsmail”, **Alevilik Araştırmaları Dergisi**, S. 4, Ankara 2012, s. 223-238’de tespit edilmiştir. Bazı siterlerde Viranî’ye atfedilse de **Viranî Divanı**’nda tespit edilmemiştir.

⁵¹⁰ Arada büyük farklar olduğu için şiir age’deki şekliyle aşağıya dercedilmiştir.

1. İki nokta üç huruf dört kitap andan çıkar
Elifi mimden ayıran ol kezzap dinden çıkar
Elifi mim rumuzunu binde bir can anlamaz
Ziya verir şems kamer mahitap andan çıkar
2. Arif-i billâh olan okur aktan karayı
Dost cemali hor gören yıkar gönül sarayı
(Elif)de (Ye)yi (Sad)da (Dal)ı bilen sarar yarayı
Hatta o (Sin) (Fe) hikmet-i (Vav) dahi (Lam)’dan çıkar
3. İlm-i ledün hikmetini okur arifler bilir
Ehl-i Beyt’e bende olmayan ikrarın şeytan alır
Çar-ı anasır babında gönül dostunu tanır
Cümle mahlûkatın atası (Kâf) ile (Nun)’dan çıkar
4. Peygambere ümmet isen doğru raha gel beri
Nasip veren eli gözle gezme arada serseri
Yigirmi dokuz huruftur harf-be-harf cümle varı
(Lam-elif) kaymakam olmuş miftahı (Ya)’dan çıkar
5. Ey İSMAİL tevekkül kıl gözle dostun yolunu
Küntü kenze nazar kıl bilir edna halini
Hayâ ile üns eyleyen ol doğrultur yolunu
İlm-i hakikat madenidir cavidan andan çıkar

⁵¹¹ Kendini tanıyan Rabbini tanır, mealindeki Hadis-i Şerif’ten iktibastır.

60a

3. Eger āment olduñ ise toğru rāha gelberü⁵¹²
Naşīb viren eli gözle gezme arada serserī
Yigirmi sekiz ħurūfdur ħarfī ħarf cümle varı
Birisi ħā'im maħāmdır miftaĥı lāmdan çıkar
4. °Ārif-i billāh olanlar seçer aĥdan ħarayı
Elīfden şādı [ü] dālı bilen şarar yarayı
Dost cemālīñ ħor görenler yıĥar göñül sarāyı
Ĥaţţ'istivā ħesābıyla ve'd-duĥā andan çıkar
5. Ey İsmā'ıl tevekkül ol gözle Ĥaĥĥ'ıñ yolunu
Küntü Kenze taţ kılan bilür [çü] ednā ĥālını
Bā ile kâ çā ile jā o toğrudur yolunu
°İlm-i ĥaĥīĥat ma°den-i cāvidān andan çıkar

127⁵¹³

Ĥaşıde

Me fā °ī lün / me fā °ī lün / fe ū lün

1. °Alī'dir cānımıñ cān[ān]ı zāhid
°Alī'dir °ālemiñ sulţānı zāhid
2. °Alī'dir cümle varım serine virmek
°Alī'dir göñlümüñ miĥmānı zāhid
3. °Alī'dir dergāh-ı şefĥat şefā°at
°Alī'dir dīnimiñ īmānı zāhid
4. °Alī'dir ma°nā-yi seb°el-meşānī
°Alī'dir virdimiñ Ĥur°ānı zāhid

⁵¹² Mısranın vezninde bir hece fazldır.

⁵¹³ Vaktidolu, **Vîrânî Divanı ve Risalesi**, s. 88'de mevcuttur. Ancak ilk birkaç beyitte mısralar çaprazlama olarak yer değiştirmiştir.

5. °Alī'dir dört kitāb-ı cāvidān
°Alī'dir dilimiñ dīvānı zāhid
6. °Alī'dir teşvīsim fikrim hayālim
°Alī'dir zikrimiñ destānı zāhid
7. °Alī'dir °ālem-i °ilm ü şehādet
°Alī'dir nuṭkumuñ burhānı zāhid
8. °Alī'dir bu vücūdum pāspānı
°Alī'dir derdimiñ dermānı zāhid
9. °Alī'dir ey **Vīrānī** sen bülende
°Alī'dir cismimiñ vīrānı zāhid

60b

128⁵¹⁴

Murabba°

fe °i lā tūn / fe °i lā tūn / fe °i lā tūn / fe °i lūn

1. Rāh-ı Hakk'a ibtidā derbān olur Bektaşiler
Tekye-i °aşka girer mihmān olur Bektaşiler
Tāc ü tahtı terk ider İbrāhīm Edhem °aşkına
Varlığından şoyunur °uryān olur Bektaşiler
2. Anlarıñ kalbine °aşk başıyor ism-i ğedā
Oldular bezm-i elestden cānına çevre cefā
Cānı başı acıymaz dost yolına eyler cüdā
Kişi İsmā'ıl gibi kurbān olur Bektaşiler
3. Bir güzel hālet gelür tācı örtünce serine

⁵¹⁴Şem'î Divanı, s.20'de mevcuttur.

Şems gibi tülû^e ider nūr-ı muḥabbet ḳālbine
Her ḳaçan başsa ayak şokıla ʿirfān bezmine
Gāh olur cān gāhī de cānān olur Bektaşīler

4. Gāh semāya uzadur destini ʿAnḳā’yı tutar
Gāh ejderhā olur bir demde dünyāyı yudar
Gāh zaʿīfū’l-ḥāl olur **Şemʿī** tek mürdan beter
Gāh tācın elīfe pinhān olur Bektaşīler

61a

129⁵¹⁵

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn?

1. Bende-i Āl-i Resūl-i Muṣṭafāīlerdeniz
Ḥaydar-ı şīr-i İllāhī Mürtaẓāīlerdeniz
2. Ḳahrı zehrile nūş idüp dutduk rāh-ı Şāh-zādeyi⁵¹⁶
İbn-i Ḥaydar ol Ḥasan ḥāḳ-ı rızāīlerdeniz⁵¹⁷
3. ʿAşḳına biz dūş olalı cānı u⁵¹⁸ serden geḫmişüz
Teşne-dil-i Şāh-ı Şehīd-i Kerbelāīlerdeniz
4. Dāḫil-i bezm-i gürūh-ı nācīyiz ey zāhidā
Şanma kim bī-gāneyiz Zeynel ʿAbāīlerdeniz
5. İḳtidā itdik Muḥammed Bāḳır’a iḳrār virüp
Hem ĩmām-ı Caʿferī Mūsā Rızāīlerdeniz

⁵¹⁵ **Türabî Divanı**, s.33, 34’de gazeller bölümünde mevcuttur. Altıok, **Yanbolulu Türabi Divanı**, çalışmasında ise ilgili şiir mevcut değildir. Azar, **Türâbî Divânı**, sy. 478’de “Gazeller” kısmında 140. gazel olarak mevcuttur. Karşılaştırmada Azar’ın çalışması esas alındı.

⁵¹⁶ zehriyle: zehriniñ: şāh-zādeye: şāh-zādeniñ, age.

⁵¹⁷ rızāīlerdeniz : şafāyīlerdeniz, age.

⁵¹⁸ olalı cānı (ū)⁵¹⁸ serden: olaldan cān ū başdan, age.

6. Şāh-ı Nakşī⁵¹⁹ yanıktır dilde zikir ü virdimiz
°Askerī ol Mehdī-yi şāhib-livāilerdeniz

7. Ey **Türabī** rüz ü şeb himmetleri maṭlūbumuz
Anlarıñ yanında biz sâil-i gedâyilerdeniz

61b

130

Ġazel⁵²⁰

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

1. Bir olur kişver-i dilde iki sulṭān olmaz
İki māh olsa semāda nūr dırahşān olmaz
2. Hār-ı meydāne olanlar düşe āhir dāma
Bekleyen bāb-ı kanā°atde peşimān olmaz
3. Düşmen ol sīm ile zer derdine dā°im kātib
Yürimez hāme varak üstine varak olmaz
4. Kimisi sekker-i helvā ile iftār eyler
Kiminiñ āb olur ammā kiminiñ nān olmaz
5. Yağ pirinc kahve duḥān laḥm °asel müneffir hevā
Derd-mend **Şemʿī-i Gedā** böyle Ramazān olmaz

131⁵²¹

Ġazel

⁵¹⁹ Şāh-ı Nakşī: şol Tak, age.

⁵²⁰ **Şemʿī Divanı**, s.24-25'te mevcuttur.

⁵²¹ Ayan, **Nesimi, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tam Metni**, Cild II, s.652'de 375. gazel olarak mevcuttur. Nesimi Osmanlı Harfleriyle basılmış divanında, s.85-86'da mevcuttur.

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / fa ʿû lün

1. Yüzüñ gördüm didim el-ḥamdü li'llāh
Boynuñ gördüm okudum kul hüve'llāh

2. Müselsel zülfünü gördüm mü'anber
Muḳavvis ḳaşlarıñ naşrun mine'llāh

3. Firākçı⁵²² gözleriñ yağmalarından
Yine dönüp diyem estağfir-ullāh

62a

4. Dudağın şerbet-i ʿayn-ı şifâdır
Sekḫüm Rabbehüm min Raḥmet-illāh

5. Cemâliñ görmüşüm ayrılmağım yokdur⁵²³
Ne kim cebbār ḳılar el-ḥükmü-lillāh

6. Benim gönüm saña ḥayrân olupdur
Eger inanmaz iseñ vallāh billāh

7. Otuz iki ḥurûf oldu vişâliñ
Vişâliñdir vişâliñdir eyvâllāh

8. Nesîmî ḳıldı ise bir ḳatle tevbe
Naşûhî tevbesi tûbû il-ellāh⁵²⁴

132⁵²⁵

Gazel

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

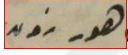
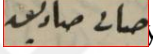
⁵²² firākçı:ḳarahçı ,age.

⁵²³ Mecmuada, 5b ve 6b mısralarının yerleri değiştirilmiştir. Ayan'da gazel on beyitlik olup dört ve yedinci beyit mecmuaya dâhil edilmemiştir. Osmanlı harfleriyle basılmış olan divanda ise bu gazel sekiz beyittir.

⁵²⁴ Tahrim Suresi'nin "Allah'a Nasuh tövbesi ile tövbe edin!"mealindeki 8. Ayeti'nin bir kısmıdır.

⁵²⁵ Nesimî divanında bu gazel mevcut değildir. Köksal, "Seyyid Nesîmî'nin Yayınlanmamış Şiirleri" isimli makalesinde de mevcut değildir. Bazı internet sitelerinde ilk beyit Mecnunî adlı bir şaire atfedilerek verilmiştir.

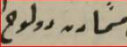
62b

1. Bu gün minberde bir vā'iz güzel sevmeyi zemm itmiş
Bulunmamış bir 'āşık çeke indire[ol] minberden
2. Bak imdi zāhidi gelür bizi nār ile korkudur
Şanasın kendisi dün gelmiş berātıla cehennemden
3. Bu 'āşī kuluñ cürmi 'aceb bize o günden mi
Beş on belālī vird itmiş bu ḥadīs-i qudsī diyü
4. Hāşā ki ḥayrī yokdur ol gül yüzli Peyğamber'den
Biri iri nu'mān anlarıñ ḥ'ocāsı anlar
5. y Nesīmī bize Ḥaydar
Anlarıñ ḳavline la'net hemī sizden hemī bizden

133

Ḳoşma

6+5=11'li hece vezni

1. Muḥammed 'Alī'den ḥurūc eyledim
Hünkār Ḥācı Bektaş-i Velī pīrimiz
'Askeri yledim
Yüz biñ vezīr deger bizim pīrimiz
2. On iki imāmlarıñ çekeriyüz biz
Āl-i Muḥammedīniñ 'āşeriyüz biz
(Hel etā)⁵²⁶ dersiniñ ezberiyüz biz
Biñ müderrise deger bir serseriyüz biz

⁵²⁶ Müstensih tarafından paranteze alınmıştır. Değil mi manasına gelen ibare İnsan Suresi'inin "Anılmaya değer bir şey değilken, insanın üzerinden dehrden bir zaman gelip geçmedi mi" mealindeki ilk Ayeti'nin ilk iki kelimesidir.

3. Rāviyā bilinmez bizim aşlımız
Yüz dört kitāb almaz bizin faşlımız
Gürūh-ı nācīdir bizim neslimiz
Mehdi ʿAlī Resūl bizim şoyumuz

134⁵²⁷

Қошма

6+5=11 hece vezni

1. Şalma dil keştisin⁵²⁸ engine ʿāşık
Baḥr-ı ʿaşқа hadd ü pāyān bulunmaz
Her yerde geşt⁵²⁹ itme sırt-ı ḥaḳāʾik
Anı fehm itmeye bir cān bulunmaz
2. ʿĀriflere taʿrīf itmeye⁵³⁰ ne ḥācet
Efsāne sözlerden eyle ferāḡat
Қande baña göster şāḥib-kerāmet
ʿAlī çokdur Şāh-ı Merdān bulunmaz
3. Nokta-yi fī⁵³¹ oldı ʿālemde erler
Zehī kıymet bilür⁵³² ilm ü hūnerler
Her kime şorarsaḳ ʿārifiz dirler
Baḳdım benden özge nādān bulunmaz
4. **Türābī** ʿālemde⁵³³ olduḳ serserī
Farḳ iden ḳalmadı⁵³⁴ dürr ü gevheri

63a

⁵²⁷ Altınok, **Yanbolulu Ali Türabi Baba Divanı**, s.279'da 43. numarasıyla mevcuttur. Azar, **Türābī Divanı**, sy. 742'de "Şarkılar" kısmında 20. şiir olarak mevcuttur. Karşılaştırmada Altınok'un eseri esas alındı.

⁵²⁸ keştisin: gemisin, age.

⁵²⁹ geşt: keşf, age.

⁵³⁰ ʿāriflere taʿrīf itmeye: ʿārifin ḥālini taʿrīf, age.

⁵³¹ nokta-i fī: muhtelifi, age.

⁵³² zehī kıymet bilür: kıymeti bilinmez, age.

⁵³³ ʿālemde: cihānda.

Kimseniñ kimseden yoğdur haberi
Böyle bir °acā°ib seyrān bulunmaz

135⁵³⁵

Ꞑoşma

6+5=11 'li hece vezni

1. °Anāşır gömlegin giymezen evvel
Āzāde başıma ħünkār idim men
Yemekden içmekden münezzeh idim men⁵³⁶
Nūr-ı tecelliñde envār idim men
2. Ħalk olmazdan evvel mülk melekūt
Kimseler kılmazken Ħudā'ya sücūd
°Arş kürs ü levḥ kalem olmadan mevcūd
Ħaḳkıla birlikde ızhār idim men
3. Ezel bī-derd idim bir **Derdli** oldum
Mekān mekān gezdīm cihāna geldim
Kendimi aḥsen-i taḳvīmde buldum
°İnd-i ma°neviñde hem var idim men

63b

136⁵³⁷

Ġazel

fā °i lā tün / fā °i lā tün / fā °i lā tün / fā °i lün

1. Derd-mendem ol Ħudā'dan derde dermān isterim
Sā°ilem bāb ü °aṭādan luṭf ü iḥsān isterim

⁵³⁴ fark iden kalmadı: fehme iden kalmamış, age.

⁵³⁵ Şemseddin Kutlu'nun çalışmasında s. 216'da koşma-devriye ismiyle mevcuttur.

⁵³⁶ Hem kafiye örgüsü hem de vezin icabı bu kelimenin olmaması lazımdır.

⁵³⁷ **Zatı Divanı**, h. 1257/ m. 1841, s. 36-37'de gazeller bölümünde mevcuttur.

2. Bir siyāh-rū mücrimim kim dā'im ʿiṣyān eylerim
Ol Cenāb-ı Kibriyā'dan ʿafv ü ğufrān isterim
3. Men⁵³⁸ ḥaḳīḳat şuḥbetinde⁵³⁹ egnime ihrām giymişem
Şol vişālîñ Kaʿbesi'nde sırr-ı seyrān isterim
4. Men ḥaḳīḳat baḥrine bir özge ğavvāş olmuşum
Cem' idüp eşdāf-ı baḥri dürr ü mercān isterim
5. Cān kulağına Ene'l-Ḥaḳḳ'ıñ nidāsı ireli
Yok ḳarārım lā-mekān mülkünde cevlan isterim
6. Bir enīsim yok cihānda söylemem aḥvālîmi
Ḥālîmi ʿarz itmeye bir ehl-i ʿirfān isterim
7. Her biri esrār-ı Ḥaḳḳ'ı bilmeye bir⁵⁴⁰ **Zātiyā**
Bilmeye bu mantıḳü't-tayrı Süleymān isterim

64a

137⁵⁴¹

Ġazel

me fā ʿi lün / me fā ʿi lün / fa ʿu lün

1. Şaçıñ ve'l-leyl zülfüñ ve'd-ḍuḥādır
Cemālîñ pertev-i nūr-ı Ḥudā'dır
2. Yüzünde āyet-i Ḳur'ān yazılmış
Anı kim okumaz Ḥaḳ'dan cüdādır

⁵³⁸ Gazeldeki “men” kelimeleri **Divan**'da “ben” olarak geçmektedir.

⁵³⁹ şuḥbetinde : ḥaccına age. Bu şekilde vezin oturuyor ve fazla olan hece ortadan kalkıyor.

⁵⁴⁰ bilmeye bir: bilmediler, age.

⁵⁴¹ Atalay, Seyyid Nizamoğlu, Hayatı-Sanat-Eserleri, s. 249-250 'de aynen mevcuttur.

3. Dudağıñ āb-ı kevşerdir ruḥuñ hem
Biri mihri [biri] māh-ı lîkādır
4. Kitāb-ı hikmet-i Ḥaḳ'dır dehānıñ
Kelām-ı nātıķıñ müşkil-küşādır
5. Cemāliñ kim görüp itmez sücüdı
Ana emritdi Ḥaḳ la'net sezādır
6. Ayağıñ toprağı ey mihr-i envār
Cihān ḥalkı gözine tütīyādır
7. Seniñ dört kirpigiñ[le] iki ḳaşıñ⁵⁴²
Siyāh saçıñ 'ale'l-'arş'i-stevādır
8. Seniñ Seyyid Nizāmoğlu yolunda
Nesīmī gibi cān virse sezādır

64b

138⁵⁴³

Müseddes/Semā'ī

fā 'i lā tün / fā 'i lā tün / fā 'i lā tün / fā 'i lün

1. Ey dilā ma'nā yüzünden defter-i esrārı bil
Ḳıl tefekkür 'ālem içre yārı bil ağyārı bil
'Ārif ol 'ibret-i nazarla çarḥı bil devvārı bil
Serserī gezme 'ālemde⁵⁴⁴ ol Ğanī Settārı bil
Gel Muḥammed Muştafā'yı Ḥaydar-ı Kerrār'ı bil
Bir nazar ḳıl Ḥacı Bektaş-i Velī Hünkār'ı bil

⁵⁴² Son tefilede bir hece eksiktir.

⁵⁴³ **Türabî Divanı**, s.113'de müseddes olarak dercedilmiştir.

Altınok, **Yanbolulu Ali Türabi Baba Divanı**, s.214'te 333. numarasıyla müseddes olarak mevcuttur. Azar, **Türâbî Divânı**, sy. 964'te "musammatlar" kısmında 6. müseddes olarak mevcuttur.

Karşılaştırmada Altınok'un eseri esas alındı.

⁵⁴⁴ 'ālemde: cihanda, age.

2. Sevdigim pend ü naşīḥat söylenen güftāra baḳ
 Mūtu ḳable ente mūtu Ḥayy olan esrāra baḳ
 Varını terk eyle cāndan şıdḳıla pāzāra baḳ
 Dāmi dusaḳdan⁵⁴⁵ baʿīd ol derdine bir çāre baḳ
 Gel Muḥammed Muştafā'yı Ḥaydar-ı Kerrār'ı bil
 Bir naẓar ḳıl Ḥacı Bektaş-i Velī Hünkār'ı bil
3. Küntü Kenzūn gevheridir bu sözüm bürhān saña
 Gūşuña mengüş iden pendim budur elʿān saña
 Bu ḳafes tebdīl idende⁵⁴⁶ ḥakūlar⁵⁴⁷ yārān saña
 Ḳaddini dal eyleyüp işler ider devrān saña
 Gel Muḥammed Muştafā'yı Ḥaydar-ı Kerrār'ı bil
 Bir naẓar ḳıl Ḥacı Bektaş-i Velī Hünkār'ı bil
4. Cümle eşyā emriñdedir her ne var ābād olan⁵⁴⁸
 Taḡı dildi ʿaşḳ evcinden Şīrīne Ferhād olan⁵⁴⁹
 Behişt çarḥüzre bināsı istivā ābād olan
 Ḥaḳḳ'a vāşıl olmak isterseñ budur irşād saña
 Gel Muḥammed Muştafā'yı Ḥaydar-ı Kerrār'ı bil
 Bir naẓar ḳıl Ḥacı Bektaş-i Velī Hünkār'ı bil
5. Naʿre-i yā Hū ile her demde illāmız budur
 Kūhı meskūn eyleyen Mecnūn ü Leylā'mız budur
 İsteriz dīdār vechesi⁵⁵⁰ ʿarş-ı aʿlāmız budur
 Zāhidā inkārı terk it noḳta-i bāmız budur
 Gel Muḥammed Muştafā'yı Ḥaydar-ı Kerrār'ı bil
 Bir naẓar ḳıl Ḥacı Bektaş-i Velī Hünkār'ı bil

⁵⁴⁵ Duşakdan: berzāḥdan, age.

⁵⁴⁶ idende: olursa, age.

⁵⁴⁷ Bu kelime sözlüklerde tespit edilmemiştir.

⁵⁴⁸ emriñdedir her ne var ābād olan: emr-i künden ne ki var bünyād olan, age.

⁵⁴⁹ 4c ve 4c yer deḡiştirmiştir. 4c, behişt-i çarḥ: heft ḥarf: istivā : üstüvār, age.

⁵⁵⁰ vechesi : veḡhin, age.

6. Evvelā bāb-ı şerīat içre Aḥmed āşkār
Hem tarīkatde ‘Alī’dir bil anı düldül-süvār
Hem ma‘rifetde⁵⁵¹ Hācī Bektāş oldu pīrim nām-dār
Ey Tūrābī bunları bilmek imiş ‘ālemde kār
Gel Muḥammed Muştafā’yı Haydar-ı Kerrār’ı bil
Bir nazār kı l Hācī Bektaş-i Velī Hünkār’ı bil

65b

139⁵⁵²

Mütekerrir Murabba‘

fā ‘i lā tün / fā ‘i lā tün / fā ‘i lā tün / fā ‘i lün

1. Gel dilber ağlatma beni Şāh-ı Merdān ‘aşkına
Dü cihānīñ reh-numāsı Şīr-i Yezdān ‘aşkına
Şāh-ı Ḥasan ḥalk-ı Ḥuseyn-i Kerbelā meydān için
‘Afv idüp bağışla cürmüm Āl-i ‘Ümrān ‘aşkına
2. Şāh-ı Zeyne’l-‘Ābidīn’iñ ābını yüzdüñ ise
Arayup kendi özüñde Bākır’ı bildiñ ise
Cedd-i Muḥammed ‘Alī’dir Ca‘fer’i gördüñ ise
Raḥme gel ey kanlı zālīm ulu Sübhān ‘aşkına
3. Mūsā-i Kāzım yakīndir Ehl-i Beyt’iñ sürürü
Cām-ı ‘aşkı nüş idenler mübtelādır ekşeri
Bende-i Şāh-ı Ḥorāsān encām Rızā’dan beri
Raḥme gel ey kanlı zālīm ulu Sübhān ‘aşkına
4. Şāh Taķī-i bā-Naķī’niñ bel bağladım rāhına
Cān ü dilden vir şalavāt Ehl-i Beyt ervāhına

⁵⁵¹ ma‘rifet kelimesi Oamanlı harfli **Divan**’da “vasisi” gibi tam olarak okunamayan başka bir kelime ile karşılanmıştır.

⁵⁵² Vîranî’nin **Divanı**’ndaki şiireleri arasında ilgili şiir mevcut değildir. Ancak Almanya Alevi Birlikleri Federasyonu – İnanç Kurulu Çalışmaları, **Muharrem Matem-i Dosyası**, 2007, sy. 81’de küçük farklılıklarla mevcuttur. Antoloji.org gibi sitelerde bu şiir küçük farklılıklarla mevcuttur.

Gel gönül meyl virme şu zamān [hay] hūylarına
Raḥme gel ey kanlı zālīm ulu Sübhān ʿaşkına

5. Ey **Vīrān Abdāl**⁵⁵³ çıkma yoldan toğrı rāha gelberi
Şefkat şefāʿat seniñdir ey Ḥasan-el-ʿAskerī
Evliyālar ser-firāzı ey pīrim Kızıl Deli
Sen kūtbsuñ⁵⁵⁴ vir murādım mehdi devrān ʿaşkına

140⁵⁵⁵

Semāʿī

4+4 = 8'li hece vezni

1. Gözüñ aç ğafletden uyan
Gönül saña dimedim mi
Kālur yoldan çok uyuyan
Gönül saña dimedim mi
2. Kesel deryāsına taldıñ
Ki nevmiñ tadın aldıñ
Erenlerden girü kaldıñ
Gönül saña dimedim mi
3. Amān gönül didim saña
Gel gidelim Ḥaḳ'dan yaña
İdelim bende'lik aña
Gönül saña dimedim mi
4. Didim gel idelim ğayret
Ki elde var iken fırsat

⁵⁵³ Ey Vīrān Abdāl kısmı vezni bozuyor. "Ey" atılırsa vezin düzelir.

⁵⁵⁴ Bu kelime mecmuda kūtub şeklinde yazılmıştır.

⁵⁵⁵ **Kuddusî Divanı**, s. 196-197'de mevcuttur. Nefesi andırmaktadır. Şiir 13 benttir. 12. bend mecmuaya alınmamıştır.

Tutup tırmaz seni şıhhat
Göñül saña dimedim mi

66b

5. Bu dünyāya gelen ölür
Ölüm acısını bulur
Seniñ de başına gelür
Göñül saña dimedim mi
6. Ben itdikçe saña pendi
Sen eylediñ baña fendi
Çū neyleyüp cismiñ bendi
Göñül saña dimedim mi
7. Olur bir gün beden uryān
Kabir içinde bir dīvān
İderler mālını tābān
Göñül saña dimedim mi
8. Atañ anañ ide feryād
Kavim kardaş ıyāl evlād
İdemez kimse hıç imdād
Göñül saña dimedim mi
9. Rızāsız yollara gitdiñ
Beni sen çokça incitdiñ
Sarāy-ı Hakkı seyl itdiñ⁵⁵⁶
Göñül saña dimedim mi
10. Ne benden öğüd alursuñ
Ne sen kadrini bilürsüñ
Yarın sözüne gelürsüñ
Göñül saña dimedim mi

⁵⁵⁶ Sarāy-i Hakkı'ı seyl itdiñ: sivā-i Hakkı'a meyl itdiñ, age.

11. Bu demler heb geçer kalmaz
Giden günler girü gelmez
Çalışmayan murād almaz
Göñül saña dimedim mi

12. Göñül **Ḳuddūsi'ye** yār ol
Ki Mevlā'ya olasın kıl
Kişi sa'y ile alur yol
Göñül saña dimedim mi

67a

141⁵⁵⁷

Ġazel/Semā'ī

me fā 'ī lün / me fā 'ī lün / me fā 'ī lün / me fā 'ī lün

1. Şabāḥ oldı tülū° itdi gün gibi nūr ziyā göster
Dil-i ğam-gīn-i ʿuṣṣāka cemālinle şafā göster
2. Hırām it nāz ile serv-i şanavber kāmetiñ görsün
Şalın ey nev-nihālim şaht-ı gülzārda edā göster
3. Cihānda çokdur ey dil-rübā şāḥib-i cemāl ammā
Benim şāḥ-ı cihānım gibi var mı⁵⁵⁸ bir dil-rübā göster
4. Taḥammül idemem Yā Rab ğam-ı hicrānı gösterme
İlāhī pādişāhım la baña her dem liķā göster

142⁵⁵⁹

Ġazel

⁵⁵⁷ Bu gazel semainin müellifi tespit edilemedi.

⁵⁵⁸ Bu kelime vezni bozuyor.

⁵⁵⁹ Arslan, **Bursalı İffet Divanı**, s. 74'te gazel olarak aynek mevcuttur.

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

67b

1. Maḥv olur ehl-i süḥan erbāb-ı ʿirfān olmasa
Şāʿire şāhib-ʿaṭā merdān-ı zī-şān olmasa
2. Goncalar itmez tebessüm ḥande-nāk olmaz çemen
Girye-i ebr kerem-i bālādan iḥsān olmasa
3. Kaʿbe iḥsān eylemezdi Ḥazret-i Ḥayrūʾl-Beşer
Nazm-ı erbāb-ı süḥan iḥsāne şāyān olmasa
4. Tūtüyādır çeşmime cā-yı vaṭan⁵⁶⁰ toğrusı
Eylemem levh-i vaṭan cā-yı leʿīmān olmasa
5. Añlamaz ḳadr-ı bülend-i pādīşāhı ne olduḡun
Şāhbāz üftāde-i āḡūş-ı diḥkān olmasa
6. ʿİffet-i bī-çāre taşdıʿ-i sırātımız ol ḳadar
Zī-ʿiyāl ü faḳrla bī-şabr ü sāmān olmasa
7. Bāʿiṣ-i ārām olur yohsa iḳāmet mümteniʿ
İltifāt-ı Ḥazret-i Ağā-yı Zī-şān olmasa

143

Ġazel/Dīvān

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Kimse olmaz Ḥaḳḳʾa ṭālib ʿaşḳa mecbūr olmadan
Şevḳ-i farṭ bulmaz mücevher dilde mestūr olmadan
2. Zāhir olmaz sālīḳe gencīne-i esrār-ı ʿaşḳ
Himmet-i mürşīdle irşād izn destūr olmadan

68a

⁵⁶⁰ Cā-yi vaṭan: ḥāk-i İstanbul, age. Asıl hāliyle vezin düzeliyor.

3. Zümre-i ehl-i ḥaḳīḳatden şayılmazdı hüner
Defter-i ʿuşşāḳa nāmı kayd-ı meşhūr olmadan
4. Taḥtgāh-ı ʿizzete şāyeste şanma nā-ehil
Meclis-i rindān içinde merd-i meşhūr olmadan
5. Şıdḳla meyḥāne-i dehre ayağın kim başar
Tā ezelden ʿaşḳıla sekrān maḥmūr olmadan
6. İçdi ʿāşıkḳlar ol dem Bezm-i Elestīñ curʿasın
Hīç biri içmez ʿaceb mestdir ki mey-ḥūr olmadan
7. Muṭrıb-ı sâz-ı be-târ âhıla dem-sâz oldılar
Çalmadılar ʿaşḳıñ defin şantūr ṭanbūr olmadan
8. ʿAczini bil **Fehmi**’yâ⁵⁶¹ semt-i ḥulūşa it cülūs
Ḥaḳḳ’a ḳul ol ʿilimle aʿmāla mağrūr olmadan

144⁵⁶²

Ġazel/Ġalenderī

mef ʿū lū / me fā ʿī lū / me fā ʿī lū / fe ʿū lūn

68b

1. Ey şūḥbeni sen ʿāşık-ı ṭorlaḳ mı şanursuñ
Ḥandān idici rūyeti yeknesaḳ mı şanursuñ
2. Vaʿd eylediñ ʿāşıḳa [ki] hīç çıḳmadı aşlı
Kendiñ gibi sen ʿālemi oynaḳ mı şanursuñ
3. Bir kere baña laʿlini ṭatdırmadıñ aşlā
Yoḥsa lebini sükkeri ḳaymaḳ mı şanursuñ

⁵⁶¹ Şiirin Fehmî mahlaslı hangi şaire ait olduğu tespit edilemedi. Detayalar biyografi kısmında verilmiştir.

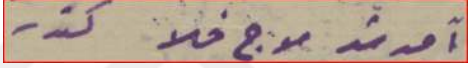
⁵⁶² Akkuş, **Nef'i Divanı ve Siham-ı Kaza**'da bu şiir mevcut değildir.

4. Ağyāre gidüp zevk-i muḥabbetler idersin
Bilmez diyü bu bendeni aḥmak mı sanursun
5. Ben sencileyin hūblarıevvel bir pūla şatdım
Bu **Nef'i** kendiñ gibi şābşāk mı sanursun

145⁵⁶³

Semāʿī

me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn

1. Kūşād eyleyesem ḥam-ḥāne şāhib-i fütūḥ olsam
Ḥamūş itsem hezār[ān] yazile mest-i şabūḥ olsam
Yine her bir nefesi
Ḳarīn-i genc-i Ḳārūn zevk-yāb-ı ʿömr-ı Nūḥ olsam
Şadā-yı rūḥ-ı dil-perver irişse sūy-ı batmadan
Bıraksam ḳalıbı uḥrāma ben ānīde rūḥ olsam
2. Yine zerrīn ḳadeḥle lāleden bir bezm idüp peydā
Bahār eyler şikeste tevbe-i meyde naşūḥ olsam
Zenān Ḥācī olan ser-nāmede iffetlü olmaḳdan
Yazılsam ʿarz-ı ḥāl-ı dil-berān üzre bedūḥ olsam
Şadā-yı rūḥ-ı dil-perver irişse sū-yı batmadan
Bıraksam ḳalıbı uḥrāma ben ānīde rūḥ olsam

69a

146⁵⁶⁴

Murabbaʿ/Semāʿī⁵⁶⁵

me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn

1. Benim āhım ile ey gül cemālīñ rengi şolmaz mı

⁵⁶³ Bu müseddes semainin müellifi tespit edilemedi.

⁵⁶⁴ Bu murabba semainin müellifi tespit edilemedi.

⁵⁶⁵ Dağlı, **Bektaşî Edebiyatından Tokatlı Gedâyî, Hayatı ve Eserleri**, s 56'da semai olarak mevcuttur.

Muhabbet bezminiñ gülzârı hasretle bozulmaz mı
Naşîb olsa vişâl merhemiñle yaram oñulmaz mı
Şıkışdırsam şarılısam koşsam öpsem (efendim) artık olmaz mı

2. Benim ey nev-civânım her kemâl-ı hüsne sen irdiñ
Saracak vakti olur bir gün [elbette] gelür dirdiñ
Efendim işte şimdi on üç on dört yaşına girdiñ
Şıkışdırsam şarılısam koşsam öpsem efendim⁵⁶⁶ artık olmaz mı⁵⁶⁷

69b

147

Fuzûlî'niñ⁵⁶⁸

Ġazel

mef'û lü / fâ'î lā tün / mef'û lü / fâ'î lā tün

1. Muşhaf demek haṭā mı ol şafḥa-i cemāle
Bu bir kitāb-ı sözdür fehmi iden ehl-i ḥāle
2. Ruḥsāra nokṭa koymak resm-i ḥaṭ olmasaydı
Düşmezdi menzîl itmek ruḥsārıñ üzre ḥāle
3. Ḥayrān-ı mäh-ı rüyuñ ḥürşide mihr şalmaz
Müşṭāk-ı ṭāk-i ebrûñ eksik bakar hilāle
4. Kondurdu gerd-i ḥaṭṭıñ āyine-i murāda
Ḳufl urdu 'aḳd-i zülfüñ gencine-i vişāle
5. Resm-i vefā **Fuzûlî** senden kemāle yetmiş
Hoş kāmîl-i zamānsıñ aḥsent bu kemāle

⁵⁶⁶ Nakarat mısralarındaki “efendim” kelimesi atıldığında vezin düzeliyor. Bu kelime hürmet icabı eklenmiş olabilir.

⁵⁶⁷ Şıkışdırsam şarılısam koşsam koşsam öpsem artık olmaz mı, age.

⁵⁶⁸ Parlatır, **Füzûlî Divanı**, s.343'te 254. gazel olarak mevcuttur. Mecmuada 3 ve 4. beyitler yer değiştirmiştir. Gazelin diğer hususiyetleri aynıdır.

Eş'ār-ı Kemāl

Rübāʿī

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün?

Sen oldun cevrine ey dil-şiken maḥzūn ben maḥzūn...!

Felek gülsün sevinsün şimdi sen maḥzūn ben maḥzūn

Ölürsem görmeden milletde ümmīd itdigim feyzi

Yazılsın seng-i kabrimde vatan maḥzūn ben maḥzūn

“Nāmık Kemāl”

Ġazel

fā ʿī lā tün / fā ʿī lā tün / fā ʿī lā tün / fā ʿī lün

1. Peyrev-i ʿömr-i şitāban olduğum demdir bu dem
Bezm-gāh-ı kabre pūyān olduğum demdir bu dem
2. Tāc taht[ın] başına çeksün sipihr-i bī-şebāt
Ben vücūdumdan peşimān olduğum demdir bu dem
3. Reh-güzār-ı mevc-i ekşimden şakınsun kāʿināt
Baḥr-ı hicrānım ḥurūşān olduğum demdir bu dem
4. Elvedā ey cān-ı ḥasret elvedā ey seng-i ğam⁵⁷¹
Bezm-i ʿālemden girībān olduğum demdir bu dem

⁵⁶⁹ Göçgün, Nāmık Kemal’in Şairliği ve Bütün Şiirleri, s. 381’de rubai olarak mevcuttur.

⁵⁷⁰ Göçgün, Nāmık Kemal’in Şairliği ve Bütün Şiirleri, s. 172-713’te gazel olarak mevcuttur.

⁵⁷¹ Bu beyit Nāmık Kemal’in şiirleri arasında tespit edilmemiştir. Bunun yerine şu beyit mevcuttur:

Zahm-ı ḥün-alüde sanma hasret-i dīdār ile
Pāy-tā-ser çeşm-i giryān olduğum demdir bu dem. age

5. Olsun āhımdan benim eczā-yi ʿālem tār ü mār

Hicrile⁵⁷² “Nāmık” perīṣān olduğum demdir bu dem

“Nāmık Kemāl”

70b

150

Kıṭʿa

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Cāhil iḳbāl [ū] saʿādetle yaşar bu dünyāda
ʿÖmrü miḥnetle geçer kesb-i kemāl eyleyenin

2. Āh eger böyle ise ḳāʿide ʿuḳbāda daḥi
Yine bezm-i ḥikmet icād yine icād edenin⁵⁷³

“Nāmık Kemāl”[Celāl Paşa]⁵⁷⁴

151

(Bürusa’da Defin-i Hāk-ı ʿİṭır-nāk Olan ʿOṣmān Ġāzī Ḥazretleri’niñ
Türbelerine Taʿlīḳ Ettirilen)⁵⁷⁵

Kıṭʿa

me fā ʿi lūn / me fā ʿi lūn / me fā ʿi lūn / me fā ʿi lūn

1. (1)Uyan artık [yetiş] ey Ḥazret-i ʿOṣmān ebū’l-himmet
(2)Yetiş imdādına yine bī-kes ḳalan erbāb-ı imānıñ
2. (3)Uyan da gör ne ḥāle geldi teʿsīs ettiḡiñ devlet
(4)Yetiş kim ser-nigūn oldu livā-yı nuşret-i millet

152⁵⁷⁶

⁵⁷² hicrile: ʿaşḳ ile, age.

⁵⁷³ Yanarım ḥikmet-i icādına icād edenin. İnal.

⁵⁷⁴ Nāmık Kemal’e atfedilen bu şiir Celal Paşa’ya (öl. 1903) aittir. İbnülemin Mahmut Kemal, **Son Asır Türk Şairleri**, C.1. , s. 219’da tespit edilmiştir.

⁵⁷⁵ Şiirin müellifi tespit edilemedi.

Beyt⁵⁷⁷

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

Ne kadar terbiye etseñ bed-aşıl olmaz edīb
Âdemiyyet dād-ı Hâk' dır herkese olmaz naşīb

153⁵⁷⁸

Beyt

me fā ʿi lūn / me fā ʿi lūn / me fā ʿi lūn / me fā ʿi lūn

Kişi hîç görmemiş mekteb ne bilsün kimdedir mezheb
Eşek altun külâh giyse gene merkeb gene merkeb

154⁵⁷⁹

Ġazel Muraşşâ^c

me fā ʿi lūn / me fā ʿi lūn / me fā ʿi lūn / me fā ʿi lūn

1. Bekâ Yezdân'a şâyândır, fenâ ekvâna evlâdır.!

Vefâ insâna çesbândır, cefâ hayvâna ahrâdır!

71a

2. Kaderdir heb, kaderdir heb, kederdir heb, haberdir heb⁵⁸⁰

⁵⁷⁶ Divan şiirinde yalnızca iki mısradan ibaret olan şiirlere denir. Müfretlerin kafiyeleşmesi (ab) şeklindedir. Eğer bu şiirler, (aa) kafiyeleşmesinde iseler "matla" adını alırlar. Mecmuadaki tek beyitlik birimler biçim olarak beyit türü olarak müfret olarak değerlendirildi.

⁵⁷⁷ Bu beyit Ziya Paşa'ya mal edilse de şiirleri içinde mevcut değildir. Bazı kaynaklarda laedri bazı kaynaklarda ise Nakşî İbrahim Efendi'ye atfedilmektedir. Ancak Emrah Ayhan, **Nakşî Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010'da tespit edilemedi.

⁵⁷⁸ Bu beyit her ne kadar Ziya Paşa'ya mal edilse de şiirleri içinde tespit edilememiştir. Ancak Ziya Paşa'nın beytin mana ve lafzına uygun beyitleri vardır.

⁵⁷⁹ Önder Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri**, s.436'da bitmemiş şiirler bölümünde aynen mevcuttur.

⁵⁸⁰ Müstensih bazı ibareleri alt mısralara almıştır. Bunlar düzeltilti. İlk beyit mecmuda şu şekilde yer almaktadır:

Kaderdir heb, kaderdir heb, kederdir heb, haberdir heb
Aberdir heb, bu dünyâdır, nu uqbâdır, ne rüyâdır...!

Ne hulyâdır, gönül ger ʿilme sâlik, hâle mâlik
Mahv ü hâlik! melekdir, mükemmeldir, mücellâdır! Muʿallâdır

Bu dünyadır, ne uķbadır, ne rü'yadır ne hulyadır!

3. Gönül ger  ilme s alik, h ale m alik, mahv   h alikse!
M ukelleldir, m ukemmeldir, m ucell adır! Mu all adır

4. Zem inden  ibret al m  -d n  m  -fevķi nde g r d  im!
Ayağı baŗ yerine seyr idiŗ bir hoŗ tem   adır

“N m k Kem l”

155

Murabba /“Diger” ⁵⁸¹

me f    l n / me f    l n / me f    l n / me f    l n

1. Değıŗmez fen mi vardır m stak r eŗy  m   almıŗdır?
Delili ş bit olmayan binde bir da v  m   almıŗdır?
Dime ins na ma l m olmad k ma n  m   almıŗdır?
Eger mech l arar ise  her iŗi  enc m   almıŗdır!
2. Sipihri  ba t n  i b lini heb p y-mal itdim!
 amiyyet meslekinde terk-i evl d    iy l itdim!
 ay t mdan mu azzezken va andan infiŗ l itdim!
 eb t    azme h  il bir den  d ny  m   almıŗdır?
3. Mem t  g rmedim   mr mde bir ink r ider mezheb
Fen dır bir fen    lemdeyiz int c-  her ma leb
Fir ķ  h bsi v  nefyi  adr n m sumla g rd m heb
Cih n   bir bel s ndan ba na (bir) ⁵⁸² perv  m   almıŗdır?
4. Muŗ r m ş bitim t  c n virince halk  h dmetde
Fed -k r    alur ezk r  d  im  alb-i milletde

⁵⁸¹ G  g n, **Nam k Kemal’in ş airliğı ve B t n ş irleri**, s. 336’da mevcuttur.

⁵⁸² Bu kelime age’de yoktur. Kelime vezni bozmaktadır.

Dinür bir gün gelür de sâye-i feyz-i hamîyyetde
Kemâliñ seng-i kabri qalmadıysa nâmı qalmışdır!

“Nāmık Kemāl”

156

Kıt'a/"Diger"⁵⁸³

mef'û lü / me fâ 'i lün / fa' lün

1. Şu ağaç çeşm-i 'ibrete uruyor!
Yazda da kışda da yeşil тұruyor!
2. Zann idersiñ çemen kıyām itmiş!
Qudret-i Hak'ka ihtirām itmiş...!

71b

157

Gazel⁵⁸⁴

mef'û lü / me fâ 'i lün / fe'û lün

3. Kızmış o gönül⁵⁸⁵ ziyā bozulmuş!
Elvānına bak ziyā bozulmuş!
4. Bilmem ne sebeble rengi solmuş!
Cihān⁵⁸⁶ bulanık şafā bozulmuş!
5. Tābende cemāl-i tavr gam-nāk!
Meh-tābı güzel hū⁵⁸⁷ bozulmuş!

⁵⁸³ Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri**, s. 393'te ilk iki beyit müstakil beyitler kısmında geçiyor.

⁵⁸⁴ Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri**, s. 281'de gazeller kısmında mevcuttur.

⁵⁸⁵ gönül: gül-i hayā, age.

⁵⁸⁶ cihān:sahbā, age.

⁵⁸⁷ hū:hevā, age.

6. Meh-rūyuna varsa karşı gelmiş!
Hürşiddeki cilā bozulmuş!
7. Güldeste-i hüsünü toplayınca!
Biñ bağ-ı ferāh-fezā bozulmuş...!
8. Raḥm itse de başka bir belādır!
Ben ḥaste o meh-likā bozulmuş!
9. Bir hüsne niyāz idince gönlüm!
Kızmış o gül-i ziyā bozulmuş!

“Nāmık Kemāl”

158⁵⁸⁸

Kıta [Ġazel]

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Rū-yi ḥākı zulm ile pāmāl iden zālimleriñ
Zīr-i ḥākıñ ḥālī gelmez mi ʿaceb hīç⁵⁸⁹ yādına
2. Nīk ü bed herkes bulur elbet ʿālemde itdigin
Kendi bulmazsa cezā mīrās olur evlādına

159

Ġazel/(Dīger) ⁵⁹⁰

mef ʿū lū / me fā ʿi lūn / fe ʿū lūn

1. Gül ruhlarınıñ mişālī yokdur.
Hürşidin o reng ü ānı yokdur.

⁵⁸⁸ Ziya Paşa, **Eş'ar-i Ziya**, h. 129 8 / m. 1880, s. 51'de dercedilmiş bir gazelin 3 ve 6. beyitleridir.

⁵⁸⁹ ʿaceb hīç : yā Rab; elbet ʿālemde: ʿālemde elbet, age.

⁵⁹⁰ Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri**, s.273'te mevcuttur.

72a

2. Ağyār[ile]⁵⁹¹ ülfet itmek ister.

Ben ölmeden ihtimāli yokdur

3. Cevr itme de gül fedā-yi ‘aşkına⁵⁹²

Vefat ettir[se] dahı vebāli yokdur

4. ‘Aşkıñ ebedī тұrur göñlümde⁵⁹³

Mihr-i ezeliñ zevāli yokdur

5. Allāh’dan istinādım⁵⁹⁴ ancak

Nev‘-i beşeriñ Kemāli yokdur

“N.K”

160⁵⁹⁵

Kıt‘a (Diğer)

fe ‘i lā tün / fe ‘i lā tün / fe ‘i lā tün / fe ‘i lün

Ben bu sinnimde esīr olmuş idim milletime

Feyz-i hayret-ı milliye⁵⁹⁶ idi maqşūdum

Umarım ki: Beni de vāriş ider sīretime

Güneşi şūretime hādım iden ma‘būdum

“N.K”

161⁵⁹⁷

Ġazel (Diğer)

fā ‘i lā tün / fā ‘i lā tün / fā ‘i lā tün / fā ‘i lün

⁵⁹¹ Parantez içindeki bu ibareler age’de vardır.

⁵⁹² fedā-yi ‘aşkı:esīr-i ‘aşkı, age.

⁵⁹³ gönlümdeki aşk dā‘imidir, age.

⁵⁹⁴ Allāh’dan istinādım:Allāh’adır i‘timādım, age.

⁵⁹⁵ Önder Göçgün, **Namık Kemal’in Şairliği ve Bütün Şiirleri**, s.371’de kıt’a olarak mevcuttur.

⁵⁹⁶ hayrāt-ı milliyet, age.

⁵⁹⁷ Göçgün, **Namık Kemal’in Şairliği ve Bütün Şiirleri**, s. 118 ve 119’da gazller bölümünde mevcuttur.

1. Yād ider cāndan o zālīm ‘āşıkı yād itse de
Mevt ile eyler ğam-ı ‘ālemden āzād itse de
2. Ādeme inşāfı yokdur ‘ālem-i pūr-mihnetin
Mātemi derdi⁵⁹⁸ gelir ‘īyd ile dil-şād itse de
3. Bārgāh-ı kararına mahrūm⁵⁹⁹ kılan bī-gāneniñ
Kā’il olmam Hakk’a Cibrīl’i irşād⁶⁰⁰ itse de
4. Hasbete’n-li’llāh olur zann itme şeyhiñ himmeti
Kaşdı istihlākdir iblisi irşād itse de
5. Şeytānından dūr olan Hakk-gūya şad efsūs kim
Her sözi merdūd olur Allāh’a isnād itse de
6. Bārgāh-ı ‘adli vīrān eyleyenler ādemiñ
Başına zindān ider dünyāyı ābād itse de
7. ‘Ālem-i meyden mükərreh⁶⁰¹ bir cihān olmaz bize
Ger kazā her lahzada biñ ‘ālem icād itse de
8. Hikmet⁶⁰²-i rehberden istignā iden fikr-i hekīm
Bezmgāh-ı kurba varmaz tayy-ı eb‘ād itse de
9. Rāhiña hāk olmadan dūr idemez üftādeñi
Devr-i gerdūn sāye-yi hūrşidden yād itse de
10. Seng-bār-ı cevri olan taħrīb-i kalb-i ‘āleme
Haşr olur Hāccāc ile biñ Ka‘be bünyād itse de

72b

⁵⁹⁸ Derdi: der-pey, age.

⁵⁹⁹ kararına mahrūm: kurba nā-mahrūm, age.

⁶⁰⁰ Hakk’a: Hakkına: irşād : işhād, age.

⁶⁰¹ mükərreh: müferrih; age.

⁶⁰² Hikmet: himmet, age.

11. Bir dem ayrılmam bu zandan pīse-zer himmetiñ⁶⁰³

Her bir temelinde pīşe-zār himmetiñ⁶⁰⁴

12. Ben esīr-i ʿaşkıñ⁶⁰⁵ [ol] sultān-ı “hürriyyet” Kemāl

ʿĀlem-i teksīr ʿalāikden ber-āzād itse de⁶⁰⁶

(N.K)

162

Müstezād⁶⁰⁷

mef ʿū lū / me fā ʿī lū / me fā ʿī lū / fe ʿū lūn

mef ʿū lū / fe ʿū lūn

1. Ey gonca-i şad-berg gülistān-ı melāhat.

Hoş bŷy-ı leṭāfet

Sŷnbŷl mi nedir semen-sāy-ı nezāket.

Şebrenḡ-i tarāvet

2. Ol nergis-i ḡŷsnŷñ ḡemeniñ ḡeşm-i ḡerāḡı.

Dehriñ yŷzi aḡı

Ḳaşd itdi ḡimen seyrini āh o sehī-ḡāmet.

Hemān⁶⁰⁸ ḡopdı ḡiyāmet

3. Gŷl yapraḡına dŷkdi yine lŷʿlŷʿ [ŷ] lāle.

O gŷzleri āle

İtdikḡe şabā zŷlf-i perīşanına ḡidmet.

Biñ cān ile raḡbet

4. Raʿnā yaradup cŷmleden evvel Ḥāzret-i Mevlā.

⁶⁰³ Merdim ayrılmam yolundan bī-şezār-i himmetin, age.

⁶⁰⁴ Her bŷn-i nahlinde ger bir şīr feryād itse de, age. Bu beyit bu şekilde vezne de uyuyor

⁶⁰⁵ ʿaşkıñ: ʿaşkıyım, age.

⁶⁰⁶ ʿĀlem-i yekser alāʿikden ser-āzād itse de, age.

⁶⁰⁷ **Bayburtlu Zihni Divanı**’nın tarihi verilmeyen Osmanlı harfli bir nüshasında s. 62’de gazeller kısmında mevcut olan müstezattır.

⁶⁰⁸ hemān : şan, age.

A^lāsım a^lā

Virmiş ne güzel ḥüsn-i cihān-tāb ki zīnet.

Meşşāta-i kudret

5. Gördükçe çeker ḥüsnüñi ey gözleri āhū.

°Ālem saña yā hū

Bu sende olan ḥüsn-i ṭarāvet ne ṭarāvet.

Vāh bu ne °alāmet

73a

6. Ḥüsnüñ göreli oldı cihān ḥalkı ser-ā-ser.

Hū ismine maẓhar

Esmā-i işāret mi beşāret mi ne ḥālet.

Bu ism hüviyet

7. Cevr itme yeter **Zihni**-yi nālene seniñdir

Dīvāne seniñdir

Bend itmiş anı silsile —i °aşkıñ ā āfet.

Zencīre ne ḥācet

163⁶⁰⁹

Ġazel

fe °i lā tūn / fe °i lā tūn / fe °i lā tūn / fe °i lūn

1. Neş°e meyḥānede mi mey de mi mīnāda mıdır

°İşve sāķīde mi saġārda mı şahpāda mıdır

2. Mestligim dīde mi dīde-i mestānede mi

Murg-ı dil şānede mi zūlf-i mekkārede⁶¹⁰ midir

3. Tıfl-ı sevdāya su°āl idelim ey Yūsuf-ı °aşk

⁶⁰⁹ Bayburtlu Zihni Divanı'nın tarihi verilmeyen Osmanlı harfli bir nüshasında s. 62'de gazel olarak mevcuttur.

⁶¹⁰ mekkāre:muṭarrā, age.

Çāk-i dāmende midir hancer⁶¹¹ Züleyhāda midir

4. O perī dün gice rıdvān ile ülfetde idi
Bilmedim ki o melek-zāde melek-zāde midir
5. **Zihni**’yi bir büt-i çīn-kākül şeydā kıldı
Şormadım ki o şānem lāda mi elāda midir

(Müfredāt)

164⁶¹²

Beyit

mef ‘ū lū / me fā ‘ī lū / me fā ‘ī lū / fe ‘ū lūn

{Māhiyetini ısbāt iden āsār-ı ‘ilimdir}

{Mikdārına nisbetle kişi hayr ü şer eyler}

Ş.Y

165⁶¹³

Beyit

fe ‘i lā tūn / fe ‘i lā tūn / fe ‘i lā tūn / fe ‘i lūn

{Hangi bir derdimi hicrān ile ta‘dād ideyim}

{Sen de dād itmez 247ğzı ben kime feryād ideyim}

(Kemāl)

166⁶¹⁴

Beyit

⁶¹¹ Bu kelime mecmuada hancer şeklinde yazılmıştır.

⁶¹² **Şinâsî Dîvânı**, Matba’a-yi Ebu’z-Ziyâ, Konstantiniye, h. 1303/ m.1885. s. 65’te bir kasidenin makta beytidir.

⁶¹³ Göçgün, **Namık Kemal’in Şairliği ve Bütün Şiirleri**, s 369’da müstakil beyitler bölümünde müstakil olarak mevcuttur.

⁶¹⁴ Göçgün, **Namık Kemal’in Şairliği ve Bütün Şiirleri**, s. 392’de müstakil beyitler bölümünde müstakil olarak mevcuttur.

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

Cümle ākrānım süvār-ı eşheb-i iḳbāl iken

Baḩa ıṣṭabl-ı keremden bir midilli çok mudur

(Kemāl)

167⁶¹⁵

Beyit

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn?

ʿAyn⁶¹⁶-i inṣāf gibi ʿārif mīzān olmaz

Kişi nokṣānını bilmek gibi ʿirfān olmaz

73b

168⁶¹⁷

Beyit

mef ʿū lū / me fā ʿī lū / me fā ʿī lū / fe ʿū lūn

Evvelce Ḩudā'yı tanımamış olsa gönüm

Vallāh güzel sen benim Allāh'ım olurdun

Kemāl

169⁶¹⁸

Bent

⁶¹⁵ Erdem, **Bursalı Talib ve Divanı-Tenkidli Metin ve İnceleme**, s.212'de bir gazelin makta beyti olarak mevcuttur.

⁶¹⁶ Buradaki “ʿayn” kelimesi pek çok yerde “çeşm”; “ʿārif” kelimesi de “kāmīl” olarak geçmektedir.

⁶¹⁷ Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri** çalışmasında ilgili şiir mevcut değildir. Gazelhan ve ve hanende Burhan Sesylmaz (1897-1943) seslendirdiği bir kıt'anın ilk beyti olup kıt'anın tamamı aşağıya dercedilmiştir.

Evvelce Ḩudā'yı tanımış olmasa ḳalbim

Vallāh güzel sen benim Allāh'ım ourdun

Tevḩīdi ḳabūl etmemiş olsaydım tā ezelden ebede

Bir kör ḩaḳīḳatde ben kāfir olurdum.

⁶¹⁸ 169. şiir Namık Kemal'in şiirleri arasında tespit edilemedi ancak Leyla Karahan, “Dil Bilgisi Öğretiminde Örnek Seçimi, **Bahtiyar Vahapzade Hatırasına I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatları Öğretimi Sempozyumu**, Bakü, 21- 24 Ekim 2010,de bu şiir Namık Kemal'e ait olarak verilmektedir. 170. Şiir **Kemāl Paşazāde Divanı**, İkdām Matbaası, Dersaadet, h. 1313/ m. 1895, s.186'da aynen mevcuttur. 171. şiir ise Namık Kemal'in şiirleri arasında tespit edilemedi

me fā ʿi lün / me fā ʿi lün / fe ʿi lün

Ne nesl iledir ne sāl iledir

Ne cāh iledir ne hāl iledir⁶¹⁹

Benim ululuk kemāl iledir

Kemāl

170⁶²⁰

Beyit

fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lün

°Ayş ü nüş eyle bugün(den) añma ğam-ı ferdāyı

Saña ısmarladılar mı bu yalan dünyāyı?

Kemāl [Paşazāde]

171

Beyit

Mūs tef ʿi lā tün Mūs tef ʿi lā tün

Feryādıma karşı, karşı turduñ

Eñ cān alıcı yerimden urduñ

(Kemāl)

172⁶²¹

Beyit

fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lün

Her kim ki vaṭana nazar-ı haḳāretle bakar.!!!

Kūr olur dīdesi görmez ebedī vaṭan[1]

(Mechül)

173⁶²²

⁶²¹ Namık Kemal'in şiirleri arasında tespit edilemedi

Beyit

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

Bende yok şabr ü şebāt sende vefādan zerre
İki yokdan ne çıkar fikr idelim bir kerre

Kemāl [Nābī]

174⁶²³

Beyit

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn?

Ḳāʿilim cān virmege cānā eñ ednā meylne
Ṭālib ol her maḳşada dūnyāda ben mevcūd iken

Kemāl

175⁶²⁴

Beyit

mef ʿū lū / me fā ʿī lū / me fā ʿī lū / fe ʿū lūn

Maḥv eyleme vefat ettirme ki çeksūñ şu cihānda
Biñ zilleti biñ miḥneti biñ derdi bir arada

Kemāl

176⁶²⁵

Beyit

⁶²² Namık Kemal’e atfedilen bu beyit Nabi’ye aittir. Bilkan, **Nabi Divanı**, C.2, s.1326’da 186’ncı muamma olarak mevcuttur. Müstensih müellifleri bazen yanlış vermiştir.

⁶²³ Namık Kemal’in şiirleri arasında tespit edilemedi

⁶²⁴ Namık Kemal’in şiirleri arasında tespit edilemedi

⁶²⁵ Beytin ilk mısrası Cevrî’ye; ikinci mısrası Nef’î’ye aittir. Mısraların alındığı beyitler şunlardır:

Zehre şekker hâre gül cevre vefâ ol dâimâ
Âlem-i fânide resm-i zindegânî böyledür
(Aydın, **Cevrî Divanı’nın Tahlili**, s.266)

Rind-i aşkız hâşılı Nef’î-yi bî-pervâ gibi
Âşnâya âşnâ bî-gâne bî-ganeyiz.
(Akkuş, **Nef’î Divanı**, s. 485)

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

‘Ālem-i fānīde resm-i zindegānī böyledir

Āşnāya āşnā bī-gāneye bī-gāneyiz...!

Cevrī [ve Nefʿī]

177

Vezin yok

Beyit

Ümīdsiz insān buhārsız makine gibidir.

.....

(Mechūl)

178⁶²⁶

Beyit

mef ʿū lū / me fā ʿī lū / me fā ʿī lū / fe ʿū lūn

Allāha tevekkül edenin⁶²⁷ yāveri Hāḡ’dır

Nāşāde gönül bir gün olup şād olacaḡdır

Ż.A.B

179⁶²⁸

Beyit

me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn / me fā ʿī lūn

Derūnuñ pūr ma‘ārif hem-nişīnūñ merd-i ‘ārif ḡıl

Açılma ey yüzi gül şahş-ı nādāna kitāb-āsā

[Bāḡī]

180

⁶²⁶ Göçgün, **Ziya Paşa’nın Eserleri, Edebî Kişiliği, Bütün Şiirleri ve Eserlerinden Açıklamalı Seçmeler**, s. 276’da Terakib-i Bend’in 18.bendinin makta beyti olarak mevcuttur.

⁶²⁷ olanın : idenin, age.

⁶²⁸ Küçük, **Baki Divanı**, s. 73’te 2. gazelin 3. beyti olarak mevcuttur.

(Beyit)

mef ʿū lū / me fā ʿī lū / me fā ʿī lū / fe ʿū lūn

Bed-māye olan añlaşılır meclis-i meyde

ʿİşret güher-i ādemi temyīze mihekdir

[...] [Ziyā Paşa]⁶²⁹

74a

181

Tārīḥ-i Vefāt-ı Kemāl Beg⁶³⁰

Muşarraʿ Kāsīde/Tārīḥ

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Çağlasuñ eşk-i ḥūzn ile dīde-i ʿOsmāniyān
Ağlasuñ derd-i firākla millet-i İslāmiyān
2. Karalar giysün de bārī mātemiñ tutsun cihān
Pek büyük bir zayīʿāta uğradı şimdi zamān
3. Varlığı olmuşdı bizlere medār-ı iftiḥār
İftiḥār-ı şevkimiz bir anda oldu tarmār
4. Cismi gitdi şanı dilde ḥaşre dek tā pāy-dār
Pāy-dār olmaḵ içün hem nāmı kaldı yād-gār
5. Mātemiñ tutsun bütün ḥaşşās olan kalb-i selīm
Kendine ḥürriyyet-i vicdānı olmuşdı nedīm
6. Sen kuşūruñ ʿafvla eyle ḥimāyet ey Kerīm
Meskeni olsun “Kemālīñ” cennet-i bāğ-ı naʿīm

N.M⁶³¹

⁶²⁹ Ziya Paşa, **Terkib-i Bend**, 9. bend 6. beyit olarak aynen mevcuttur.

⁶³⁰ Şiirin 1-6 beyitleri Namık Kemal’in vefatına dair bir tarih düşürmedir kadar onu methediyor.

7. İsmine mevşûf idi ol şâir-i ʿulvî-maḳāl
Vaşfınıñ taʿrîfî ancaḳ nice bir emr-i muḥāl
8. Vird ider aḡzım şu beyti āhla rūz ü leyāl
Bir gelir biñ yılda ancaḳ böyle bir “Nāmıḳ Kemāl”
9. Mātemiñ tutsun cihān iḳbāl-i devlet aḡlasun
Öyle “Nāmıḳ” gelmemişdir ehl-i ʿirfān aḡlasun

182⁶³²

Ġazel

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün?

1. Ṭarīḳ-i Ḥaḳ’da can ü tenden olmaḳ yād lāzımsa
Beni ḥāzır bulursun her-çi bād-ā-bād lāzımsa
2. Ne minnet intizār-ı berḳe ey āhen-ger-i ʿibret⁶³³
Benim göñlümden al gel tīḡ içün pülād lāzımsa
3. İden taḥrīb-i ʿālem inkisār-ı ḳalbıdır ḥaḳıñ
Göñül yıḳma cihānı eylemek ābād lāzımsa
4. Ḥayātından niçün hīç iştibāḥ itmezsiñ ey ḡāfıl
ʿAcāib gördüḡüñ her ḥāli istibād lāzımsa
5. Fenānıñ eñ münir āyinesi mū-yi sefidiñdir
Saña ʿaḳlıñla pır olmaḳ yeter irşād lāzımsa
6. Çocukluḡdan niçün dūr eylesün insānı istiʿdād
Eger her maṭlebiñ taḥşiline feryād lāzımsa

⁶³¹ Tarihi yazanın isminin kısaltılışıdır. Bu kişi aynı zamanda mecmuanın müstensihisi de olabilir. Fakat bu şahsın kimliği hakkında bir bilgiye ulaşamadı.

⁶³² Göçgün, **Namık Kemal’in Şairliği ve Bütün Şiirleri**, s. 66, 67, 68 ve 69’da gazeller bölümünde mevcuttur. Lazımsa redifli iki gazelden karışık olarak beyitler alınmıştır.

⁶³³ ʿibret: gayret, age.

74b

7. Bu k̄anūn-ı meşīyyet ferdi ferde itmemiş muht̄ac
Saña Allāh ider her hangi işte dād lāzımsa
8. Teveffūk bāb-ı ʿirfān eylemek aḥfādı elzemdir
Ḥamiyyet meslekinde ğayret-i ecdād lāzımsa
9. Ḥaṭā-yi ehl-i keşret ol qadardır baḥs-i vaḥdetde
Raḳam kāfī degildir cümlesin taʿdād lāzımsa
10. Şühūd erbābının reʿyince rūʿyet-i ʿayn vāqıʿdir
Bu daʿvāda iderler ḥalkı istiḥād lāzımsa
11. Zekā bir şuʿledir kim şānı ʿālīdir tenezzülden
Bulursuñ ehl-i istiğnāda istiʿdād lāzımsa
12. Ğınā geldi cihānda şehriñ çāk-i kemālinden⁶³⁴
Kemāli gāh gāh itsün bilenler yād lāzımsa

M. K⁶³⁵

183⁶³⁶

Ḥürriyyet Kaşidesi

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. Görüp aḥkām-ı ʿaşrı münḥārif şıdk ü selāmetden
Çekildik ʿizzet ü iḳbāl ile bāb-ı ḥükümetden
2. Usanmaz kendini insān bilenler ḥalka ḥidmetden
Mürüvvet-mend olan mazlūma el çekmez iʿānetden

⁶³⁴ Şehriñ çāk-ı kemālinden:şöhretiñ sıytın kemālinden, age.

⁶³⁵ Bu ibare Mehmet Kemal'in kısaltılmış hâlidir.. Namık Kemal'in isminde Mehmet de vardır.

⁶³⁶ 22-47 beyitler Namık Kemal'in meşhur **Ḥürriyyet Kasidesi**'dir. Göçgün, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri**, s.7'de **Besalet-i Osmaniyye ve Hamiyyet-i İnsaniyye** ismiyle kaside olarak mevcuttur.

3. Hākīr olduysa millet şānına nākīşe⁶³⁷ gelir şanma
Yere düşmekle cevher sākıt olmaz kadr ü kıymetden
4. Vücūduñ kim hamīr-i māyesi hāk-ı vaṭandandır
Ne ğam rāh-ı vaṭanda cān ölürse cevır ü miḥnetden
5. Muḫni zālimiñ dünyāda erbāb-ı denāʿetdir
Köpekdir zevk alan şayyād-ı bī-inşāfa ḥidmetden
6. Hemān bir zevk-i bākī terk ider zevk-i fānīye
Ḥayātıñ kadrini ʿālī bilenler ḥüsñ ü şöhretten
7. Nedendir ḥalkdan tül-ı ḥayāta bunca raġbetler
Nedir insāna bilmem menfāʿat ḥıfz-ı emānetden
8. Cihānda kendini her ferdden alçağ görür ol kim
Utanmaz kendi nefsinden de ʿār eyler melāmetden
9. Felekden intikām almak dimekdir ehl-i idrāke
İdüp tezyīd-i ğayret müstefid olmak nedāmetden
10. Turur aḥkām-ı nuşret ittiḥād-ı kalb-i milletde
.....⁶³⁸
11. İder tedvīr ʿālemi bir mekīniñ kuvve-i ʿazmī
Çihān titrer şebāt-ı pāy-ı erbāb-ı metānetden
12. Fenā⁶³⁹ her feyzini her luṭfunu bir vakt içün şaklar

75a

⁶³⁷ noḳsān:nākīşe, age.

⁶³⁸ Verilmeyen mısra aşağıya derc edilmiştir:

Çıkar āşār-i rahmet ihtilāf-i reʿy-i ümmetden

⁶³⁹ fenā:każā, age.

Fütür itme şaķın [milletde]⁶⁴⁰ki za'f ü beṭāetden

13. Degildir şīr-i der-zencīre tōhmet °acַz ü aḳdāmı
Felekde baḥt utansun naṣīb-i erbāb-ı himmetden

14. Żiyā dūr ise evc-i rif'atinden ıztırāb ider⁶⁴¹
Ḥicāb itsün ṭabī'at yerde ḳalmıṣ ḳabiliyyetden

15. Biz ol nesl-i kerīm-i düde-i °Oṣmāniyānız kim⁶⁴²
Cihān-gīrāne bir devlet ḳıḳardıḳ bir °aṣīretden

16. Biz ol °ulvī nihāndānız ki meydān-ı ḥamiyyetde
Bize ḥāk-ı mezār ehven gelür ḥāk-ı mezelletden

17. Ne ğam pūr-āteṣ-i hevā⁶⁴³ olsa da ğavġā-yi ḥürriyyet
Ḳaḳar mı merd olan bir cān içün meydān-ı ğayretden

18. Kemend-i cān-güdāzı ejder-i ḳahr olsa cellādın
Müreccaḥdır yine biñ kerre zencīr-i esāretden

19. Felek her türlü esbāb-ı cefāsın toḫlasun gelsun
Dönersem ḳaḥpeyim millet yolunda bir °azīmetden

20. Vaṭan bir bī-vefā nāzende ṭannāze dönmüş kim
Ayırmaz⁶⁴⁴ ṣādıḳān-ı °aṣḳını ālām-ı ğayretden⁶⁴⁵

⁶⁴⁰ Kaside'nin orjinlainde olan bu kelime, mecmuada yoktur.

⁶⁴¹ ıztırāb ider: ıztırārīdir, age.

⁶⁴² 15 ve 16. beyitlerinden birer mısra alınmıştır. Diğerleri mecmuaya alınmamıştır. Bu beyitler aşağıya dercedilmiştir:

Biz ol nesl-i kerīm-i düde-i °Oṣmāniyānız kim⁶⁴²
Muḥammerdir ser-ā-pā māyemiz ḥūn-i ṣehādetten

Biz ol °ālī himem erbāb-ı cidd ü ictihādız kim
Cihān-gīrāne bir devlet ḳıḳardıḳ bir °aṣīretden

⁶⁴³ hevā : hevl, age.

21. Vāzifem menfā⁶⁴⁴atden.....
.....⁶⁴⁶

22.
.....⁶⁴⁷

23. Göñül[de] cevher-i elmāsa beñzer cevher-i ğayret
Ezilmez şiddet-i tazyîkden te⁶⁴⁸şîr-i şîkletden

24. Ne efsûn-kâr imşsiñ âh ey dîdâr-ı hürriyyet
Esîr-i ⁶⁴⁹aşkıñ olduĝ gerçi kırtulduĝ esâretten

25. Seniñdir şimdi cezb-i ħalbe kudret setr-i ħüsn idince⁶⁴⁸
Cemâlin tâ ebed dūr olmasun enzâr-ı ümmetden

26. Ne yâr-ı cihân imişsiñ âh ey ümîd-i istikbâl
Cihânı sensiñ âzâd eyleyen biñ ye⁶⁴⁹s ü mâtemden

75b

⁶⁴⁴ Asıl şiirde “ayırılmaz” olarak geçen bu kelime yerine okunması zor bir ibare var.

⁶⁴⁵ ğayretten:ğurbetden, age.

⁶⁴⁶ **Hürriyet Kasidesi**’nin 23. beytidir.

⁶⁴⁷ Kaside’nin 21, 23, 24, 25 ve 31. Beyitleri mecmuaya alınmamıştır. Bun alınmamıştır. Bunlar aşağıya sırasıyla derceilmiştir:

Añılsın meslegimde çekdiğim cevır ü meşakkâtler
Ki ednâ zevkî ⁶⁴⁸âlâdır vezâretten şadâreteten

Müberraıym recâ vü ħavfden ⁶⁴⁹indimde ⁶⁴⁸âlîdir
Vazîfem menfa⁶⁴⁴atden ħaĝķım ħükümetten

Civânmerdân-ı millet hazer ğavgâdan ey bî-dâd
Erir şemşîr-i zılmüñ âteş-i hamiyetten

Ne mümkün zulm ile bî-dâd ile imhâ-yi hürriyyet
Çalış idrâki kıldır muĝtedirseñ âdemiyyetten

Kilâb-ı zulme kıaldı gezdigiñ nâzende şahrâlar
Uyan ey yâralı şîr-i jeyân bu ħ⁶⁴⁹âb-ı ğâfletten

⁶⁴⁸ idince: etme, age.

⁶⁴⁹ mâtemden: miñnetden, age.

27. Seniñdir devr-i devlet hükümni dünyāya infāz it
Ḥudā iķbālını hıfz eylesün her dürlü āfetden

Müfredāt

184⁶⁵⁰

me f̣'ū lū / me fā 'ī lūn / me f̣'ū lū / me fā 'ī lūn

Tiz olma te'emmül kıl her hâlde taḥammül kıl
Tedbîri bozar taķdîr Allāh'a tevekkül kıl

(Nāmık Kemāl)⁶⁵¹ [Şeyhü'l-İslām İbn-i Kemāl]

185⁶⁵²

Beyit

me fā 'ī lūn / me fā 'ī lūn / me fā 'ī lūn / me fā 'ī lūn

Dimem ser-rişte-i maķşūdı māl ü cāhdan bulsun
Göñül esbāba itme[z] ilticā Allāh'dan bulsun

(.....) [Antakyalı Münif]

186⁶⁵³

Beyit

fā' i lā tūn / me fā 'ī lū / fa 'ū lūn

Haşb-ı hâl itme dünyāda bî-derde
İlticā itme zinhār nā-merde

(Kemāl)

187⁶⁵⁴

⁶⁵⁰ Kemāl Paşazade(Şeyhü'l-İslām İbn'ül-Kemāl) Divanı, H. 1313/ m. 1895, s. 77'de bir kıt'anın mahlas beyti olarak mevcuttur. İkinci mısra şu şekildedir:

Allāh'a tevekkül kıl tedbîri bozar taķdîr

⁶⁵¹ Şeyhülslâim İbn-i Kemal'e ait olan bu beyit Namık Kemal'e mal edilmiştir.

⁶⁵² Kılıç, Münif Antakî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Divânı'nın Tenkitli Metni ve İncelemesi, s.273'te bir gazelin matla beyti olarak mevcuttur.

⁶⁵³ Namık Kemal'in şiirleri arasında ilgili şiir mevcut değildir.

Kıt'a [Rüba'î]

Mef'û lû / me fâ 'î lûn / me fâ 'î lûn / fâ'

1. Çeşmim çemen-i vahdete bâz it Yâ Rab
Vâreste-i sürme-i mecâz it Yâ Rab
2. Pîşânî-yi hâlim olsa da nâ-şüste
Şâyeste-i secde-i niyâz it Yâ Rab

76a

188

Beyit/Müfred

Şiirin sağlam bir vezni yoktur.

Bādî-i istikâmet hâmi-yi hürriyetdir
Fî'l-i sirâte cür'et ise bâ'îş-i rezâletdir

Şalvet Kumandanı Mîrlivâ Şemsî Paşa

189⁶⁵⁵

Gazel

fâ 'î lā tûn / fâ 'î lā tûn / fâ 'î lā tûn / fâ 'î lûn

1. Vech-i yâre düş olan 'âlemde seyrân istemez
Cânını cānâne teslîm eyleyen cān istemez
2. Bu misâfir-hāneniñ fānîliğîñ fehm eyleyen
Hāne-i kalbde Hâk'dan gayrı mihmān istemez
3. Gerçi zāhir 'ilminiñ nef'î (de) vardır tālîbe
Lîk esrāre irenler nûr-ı 'irfān istemez

⁶⁵⁴ Nabî'ye ait bir rubaidir. Bilkan, **Nâbî Divanı**, C.1, s.462'de rubai olarak aynen mevcuttur. Kıt'a olarak verilen bu şiir esasen rubaidir zira ahreb vezinlerinden biriyle yazılmıştır.

⁶⁵⁵ Bu şiir Kuşadalı İbrahim Halvetî'ye aittir. 63 numaralı şiir bu şiirin üç beytinden oluşmaktadır. Mütekkerrir bir şiirdir diyebiliriz. Gerekli detaylar orada verilmiştir.

4. Cennet çün tımudan kormaz Hakk'ın ʿāşıkları
Haq budur erbāb-ı ʿāşık'ın hūrī ğılmān istemez
5. İrci'ī āvāzı irdi murğ-ı cānım sem'ine
Bī-karār oldum anıñçün vird-i handān istemez
6. Māsivāl'lāhdan mücerred oldı **İbrāhīm** bu gün
Varını dil-dāre virdi vaşl ü hicrān istemez

76b

190⁶⁵⁶

Nerdebān Köylü Muhammed ʿAlī Bābā'nın

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Bezme ol meh-rū kadem başmağda ʿār eyler mi hīç
ʿĀşıkā aġyārı var iken iʿtibār eyler mi hīç
2. Şanma kim bī-hūde şaħra-yı melāmet beklerim
Kendi zuʿmıyla kişi terk-i diyār eyler mi hīç
3. İftirākınla felekde baña gün göstermediñ
Firk it ey zālīm bunu bir şīve-kār eyler mi hīç
4. **Hilmiya** müzenneb [ü] mücrimsiñ ammā ġam yeme
Haq seni rüz-ı cezāda şerm-sār⁶⁵⁷ eyler mi hīç

İntihā

191⁶⁵⁸

⁶⁵⁶ Karakuş, **Muhammed Ali Hilmi Dedebaba Divanı** isimli çalışmada ve diğer araştırmalarda şairin şiirleri içinde mevcut değildir.

⁶⁵⁷ Utangaç, mahcup anlamına gelen bu kelime mecmuuda serm-şar şeklinde yazılmıştır.

Meşhūr Kâzım Paşanıñ

Beyit

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

Baltasıyla katl iderdim fırsat olsaydı eger
Bilemem ol kâfiriñ kim pek güzel ikbâli var

192⁶⁵⁹

Beyit/Diger

Mūs tef ʿil ūn/ Mūs tef ʿi lūn/ Mūs tef ʿi lūn/ Mūs tef ʿi lūn

.....⁶⁶⁰

Sende bu ikbâl var iken ʿaşrıñ zū'l-karneynisiñ

77a

193⁶⁶¹

Beyit

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

Olmasam ben yâr ʿâşıkısız kalır
Kim s.k.r Leylâ'yı Mecnūn olmasa

194⁶⁶²

Kıtʿa

⁶⁵⁸ Kâzım Paşa'ya mal edilen bu beyit ,Bardakçı, **Musa Kâzım Paşa (Hayatı-Sanatı-Külliyyatı)** isimli çalışmada tespit edilemedi. Ayrıca Koniçevi Musa Kâzım Paşa'nın Osmanlı Harflı Divanı'nda da tespit edilemedi. Hakeza yapılan araştırmalarda da bu beytin müellifi tespit edilemedi.

⁶⁵⁹ Kâzım Paşa'ya mal edilen bu beyit, Ramazan Bardakçı, **Musa Kâzım Paşa (Hayatı-Sanatı-Külliyyatı)**, isimli çalışmasında ilgili şiir mevcut değildir. Ayrıca Koniçevi Musa Kazım Paşa'nın Arap Harflı Divanı'nda da ilgili şiir mevcut değildir. Hakeza yapılan araştırmalarda da bu beytin müellifi tespit edilemedi.

⁶⁶⁰ Müsteniş beytin ilk mısrasını mecmuaya almamıştır.

⁶⁶¹ Bu beytin müellifi tespit edilemedi

⁶⁶² Kenan Erdoğan, **Dişarbakırlı Sa'îd Paşa Dîvânı**, Manisa, 2004, sy.138'de aynen geçmektedir. Aynı kıtʿa mecmuada mükerreren mevcuttur.

fe ʿi lā tün / me fā ʿi lün / fe ʿi lün

1. Feyzin ümmîd iden bu dünyânın
Germine serdine alışmalıdır
2. Galebe itmek isteyen haşmına
Hüner öğrenmeye çalışmalıdır

Saʿîd Paşa-yı Âmidî

195

Mısrâ⁶⁶³

fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lün

Gül denir her güle ammā gül-i raʿnā başka

196⁶⁶⁴

Beyit

fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lün

Yine müncer olsa hâlim bu televvünle benim

Dil peşmân-ı güneh tevbeye varmaz dehenim

(Şeyh Gâlib)

197⁶⁶⁵

Beyit

fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lün

Çekilenler kalır (Esʿad) bu cihân içre hemân

⁶⁶³ Bu mısra **Pertev Mehmed Said Paşa Divanı**, h. 1256 m. 1840 tarihli nüshasında geçen aşağıdaki beyitten alınmıştır:

Reng ü bûdur güle ziynet güzele hüsn ü bahâ
Gül denür her güle ammā gül-i raʿnā başka

⁶⁶⁴ Okçu, **Şeyh Galib Divanı**, 217. gazelin matla beytidir. Çalışmada sayfa numarası yoktur.

⁶⁶⁵ Okçu, **Şeyh Galib Divanı**, 106. gazelin makta beytidir. Şeyh Galib'in bir diğer mahlası olan Esʿad mecmuada paranteze alınmıştır.

Vaqt-i şādī de gelir, mevsim-i miḥnet de geçer

(ŞeyḫĠalib)

77bŞā'ir-i Meṣhūr Mu'allim Nācī Efendiniñ (Mu'allim) Nām Eşerinden Birkaç

Ġazel

198⁶⁶⁶

Ġazel

mef' ū lū / me fā 'ī lū / me fā 'ī lū / fe ū lūn

1. Zann itme ki dünyāda vefā var şafā var
Billāhi hemān derd ü keder cev̄r ü cefā var
2. Dirlerse eger bir gün olup şād olacaksın
Aldanma ki şāhid nice yüz biñ şu'arā var
3. Bir derd çeker dūzaḥa giriftār gönül kim
Ol derde ne dārū ne 'ilāc ü ne devā var
4. Dünyāda ne mümkün olmaya gön̄lüm maḥzūn
'Ālemde ne bir ben gibi bī-zār-ı nevā var⁶⁶⁷
5. Giymiş gezinür ḥaşm ü raḳīb atlas ü dībā
Eyvāḥ (**Zekāī**) saña arḳanda 'abā var

199

Ġazel

me fā 'ī lūn / me fā 'ī lūn / me fā 'ī lūn / me fā 'ī lūn

⁶⁶⁶ Bu şiirin hangi Zekāī'ye ait olduğu tespit edilemedi. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

⁶⁶⁷ M. A. Yekta Saraç, Şiir Tenkidine Dair Bir Örnek, İstanbul Üniversitesi, **Türk Dili Ve Edebiyatı Dergisi**, C. 29. 2000 s. 255'te bu mısra yer almaktadır. Sözü edilen tenkit Muallim Nacî'ye ait olup Nacî bu eserinde son dönem divan şairlerini eleştirmektedir. Buradaki Zekāī de 19. Asrın sonunda yaşamış bir şair olabilir.

78a

1. Gönül bu rûzgârın neş'e-i cām-ı Cem'inden geç
Süleymān-himmet ol iķbāl ü hūkm ü hātemden geç
2. Girüp biñ 'āleme her 'ālemi bir 'ālem-i zevķ it
Kālander ol hākīm ol 'ālemin her 'āleminden geç
3. Anın derk-i mefādı hikmet [ü] feyzizlerindir heb
'Azīzim 'ilm-i 'aşķın mebhāş-ı keyf ü keminden geç
4. İlāhī bend-i zencīr-i cünūndan olmasun āzād
Diyen ol āfetiñ sevdā-yi zūlf-i perçeminden geç
5. Görürseñ imtinān bir cān içün cān vir ķabūl itme
Cihānın feyz-i enfās-ı Mesīh [ü] Meryem'inden geç
6. Celāl-āsā şafā-yı bāle tahvīl eyle her hālī
Bu dünyānın hayālāt-ı sürūr ü māteminden geç
(Celāleddīn Begīn)⁶⁶⁸

200⁶⁶⁹

Ġazel

fā 'i lā tūn / fā 'i lā tūn / fā 'i lā tūn / fā 'i lūn

78b

1. Dāğlar sīnemde cāna lāle-zārımdır bütūn
Derd-i 'aşķınla ne çeksem iftiķārımdır bütūn
2. Āftāb-ı tāl'atın dil mülkini tenvīr ider
Devr-i hūsnūndūr begim leyl ü nehārımdır bütūn
3. Derd-i ğamdan başka yok tenşīt iden bu gönlümü
Derdler, ğamlar, kederler, ğam-ġusārımdır bütūn
4. Cüst ü cū it hālimi diñle işit efgānımı

⁶⁶⁸ Son dönem divan şairlerinden olması kuvvetle muhtemeldir. Mahmut Kemal İnal , Son Asır Şarileri isimli eserinde bu şiir Celal/Celaleddin mahlaslı şairlerin şiirleri arasında tespiti edilemedi.

⁶⁶⁹ Bu şiirin müellifi tespit edilemedi.

Sensiz ey ārām-ı cān feryād-kārımdır bütün

5. Dönmezem nūr-ı tarīk-ı şıḏdan ölsem yine
Şāhrāh-ı istikāmet reh-güzārımdır bütün

Bayburt Müdde-i Umūmisi ‘Osmān Nūrī⁶⁷⁰

201⁶⁷¹

Ġazel

fā ‘i lā tūn / fā ‘i lā tūn / fā ‘i lā tūn / fā ‘i lūn

1. Gelmiyor vechiñ hayāli dīde-i hūn-bārıma
Bā‘iş oldur sevdiğim her laḥza āh ü zārıma
2. Kūy-ı cānāndan ḥaberdār itmedin aṣlā beni
Ḥālīmī ‘arz eyle bārī ey ṣabā dil-dārıma
3. ‘Ālem-i āb içre [ser]mest ü ḥarāb olsam daḥı
Eylerim cānım fedā peymāne-i ser-şārıma
4. Naḳd-ı ‘ömri bir perī rūyıñ yolında şübhesiz
Görse Ḥātem’ler şāşardı dem-be-dem ṯṣārıma
5. Çāre-cū olmak ‘abeşdir derd-i ‘aşka **Vaşfiyā**
Bulamaz Lokmān daḥı dermān dil-i bī-mārıma

79a

Kūfevī Tekkesi Şeyḥi ‘Alī Vaşfi

202

Ġazel

fā ‘i lā tūn / fā ‘i lā tūn / fā ‘i lā tūn / fā ‘i lūn

⁶⁷⁰ Son dönem divan şairlerinden olması muhtemeldir. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

⁶⁷¹ Müzahir Kılıç-Mehmet Atalay, Şeyh Vasfi ve Cezebāt Adlı Eseri, **Doğu Araştırmaları** 8, 2011/2
Gazel 32, s. 85-86’da tespit edilmiştir.

1. Ay ne parlak nūr olur gör vech-i mähından seniñ
Yüz bulursa cebhe-i şafvet penāhından seniñ
2. Hey ne efsün-kār gülerken ağlatır çok güzelleri
El-ḥazer bu cünbüş-i çeşm-i siyāhından seniñ
3. Kānımı içdiñ tüketdiñ hırş ile ey bī-imān
Kānmadıñ ḥālā faḳāt bu iştibāhından seniñ
4. Ḥābıma girdiñ bu şeb ḥālet-i mestānede
İhtizāza geldi dil baygın nigāhından seniñ
5. Esdi bir bŷy-ı şafā geldi meşāmm-ı cānıma
Ġālibā geçmiş şabā ol ḥābgāhından seniñ
6. Yār seni bezm-i şafāda neş'esinden aındı mı
Böyle bir ḥāl añlarım ey dil bu āhından seniñ
7. Cān odun bir kat daha yakdıñ şerār-ı āh ile
El-amān yandım Şāfiyā⁶⁷² āh ü vāhından seniñ

79b

203

Ġazel

me fā ʿlün / me fā ʿlün / me fā ʿlün / me fā ʿlün

1. Vücūd-ı kāinātıñ neş'e-i imkānıdır ḥüsnüñ
Vücüb-ı zāt-ı Ḥaḳḳ'ıñ eñ büyük burhānıdır ḥüsnüñ
2. Cihān ḥüsnüñle ḳā'im ḥüsnüne ḥayrān cihān yek-ser
Zehī ḥayrān ki kendi ḥüsnünüñ ḥayrānıdır ḥüsnüñ

⁶⁷² Bu şiirin hangi Sâfi'ye ait olduğu tespit edilemedi. Son dönem divan şairlerinden Üsküdarlı Mustafa Sâfi olabilir. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

3. Ne hüsni-maẓhariyyet kim cemālū'l-lāha maẓhardır
Muḥabbet ehliniñ āyine-i imānıdır hüsniñ
4. Parlamış nürdan bir şafḥaya seb'e'l-meşānıdır
Kitāb-ı raḥmetiñ pīrāne-i unvānıdır hüsniñ
5. Anıñcün vācibū't-tekrīm olur emr-i perestiñ kim
Diliñ faşlū'l-ḥitāb-ı nüṣṣa-yı tḳānıdır hüsniñ
6. Cihānda maẓhar-ı taḳdīsdır ism-i Celāl-āsā
O ismiñ maẓharı cism-i celāliñ cānıdır hüsniñ

(Celāleddīn Beg)⁶⁷³

204

Ġazel

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

1. Bilinür cāhil olan cāme-i zībāda bile
Olsa da farz idelim mesned-i vālāda bile
2. Rāḥat itmekse maḳṣad ve mā fī'l-bāl'ıñ⁶⁷⁴
Sırrıñı ketm ideğör nezd-i eḥibbāda bile
3. Görmemiş var mı şehriñ sitem-i miḥnetini
Dāğ-ı ğam görmedeyiz mäh-ı şeb-ārāda bile
4. °Aşḳ-ı cānān o kadar cismimi inceltmiş kim
Göremem kendimi mir'āt-ı mücellāda bile
5. Dūzaḥ-ı hecrine mümkün mi taḥammül itmek
Yārsız eglenemem gülşen-i me'vāda bile

80a

⁶⁷³ XIX. asır divan şairi olabilir. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

⁶⁷⁴ mā fī'l-bāl: Gönülde olan maksat ve meram.

6. Būs iden la^l-ı lebin mest-i müdām olmaz mı
O kadar neşve mi var sāgar [ü] şahbāda bile

7. **Fā'ikā**⁶⁷⁵ itme mümāşāt fūrū-māyelere
Olsa da farz idelim mesned-i vālāda bile

Der-Sa'adet Bidāyet Maḥkemesi Cezā Dā'iresi Müstantıqlarından Fā'ik

205

Mektüb

Selānik'den

Efendimiz!

Şu maḥzūn ḡazelimiñ ḥoşa giden eşerlerden olmadığını i'tirāf ile berāber nazargāh-ı Nācīyānelerine takdīm idiyorum. Bir ḥastanīñ nālesi, teneffüsü maḥkamında çekilir āvāzelerden değilse de āheng-i ʿumūmiyi ihlāl idecek iktidāra dahı mālīk degildir. İşte bu maḥzūn eşerimle şevk-engīze, hevā-yi edebiyāt arasında hem-āvāz olmak diyü pes perde ile evcgāh-ı ʿuşşāk-ı edīb meyānında

80b gezinmek isterim. Amā eşerim maḥzūn imiş, ne yapayım? (... Pişirir olmaz, ne çıkarsa baḥtına!) kavlince şu dergāh-ı elemiñ faşl-ı ḥazānında benim gibi sūz-nāk bir bed-baḥtīñ kaleminden āşār-ı şādmānī çıkmaz yā! Elbette bu takşimde nevā-sāz-ı ḥüzn olmak baña yakışır. İşte maḥzūnı memnūn itmek şanı da size düşer. Bināberīn ḡazelimiñ “Tercümān-ı Ḥaḳīkat'e” yāḥūd eliñiz altında bulunan “Āfāḳa” dercini temennī iderim.

Müdür-i Mekteb-i ʿOsmānī Şa'dī

206

Ġazel

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

⁶⁷⁵ XIX. asır divan şairlerden biri olabilir. Gerekli detaylar biyografı kısmında verilmiştir.

81a

1. Çemende dirdi bülbül güle diken maḥzūn ben maḥzūn
İşitdim gel didim gel işte sen maḥzūn ü ben maḥzūn
2. Bu āvāz-ı ḥazīnim gūş idüp lāl oldu bülbül hem
Benefşe, lāle, sūnbül, yāsemen maḥzūn ü ben maḥzūn
3. Çekildim bir kenār-ı cūybāra baḫdım eṭrāfa
Çiçekler serviler güller çemen maḥzūn ü ben maḥzūn
4. Hevā maḡmūm ü dil nāşād ü çeşmim dem-be-dem nem-nāk
Mehīb-efzā o baḥr-ı mevc-zen maḥzūn ü ben maḥzūn
5. Zemīni ber-sūkūnet āsmānı ebr-i ḡam tutmuş
Mükedder her taraf ḥatır-şiken maḥzūn ü ben maḥzūn
6. Şabāḥu'l-ḥayr iḡbālīm muḥavvel şām-ı idbāre
Fiḡānımdan benim beytū'l-ḥazen maḥzūn ü ben maḥzūn
7. Gözi āhūlarıñ ʿaşkıyla ser-gerdān idim gördüm
O vādilerde āhū-yı Ḥoten maḥzūn ü ben maḥzūn
8. Belā maḥşūlūdūr ṭabʿımda ḥūzn-āmīz güftārım
Zebān-ı kilik-i nazmımda sūḥan maḥzūn ü ben maḥzūn
9. Muḥaşşal açmadı ʿālemde hīç bir şey benim gönlüm
Çemen gülzār gül gonca-dehen maḥzūn ü ben maḥzūn
10. Vaṭandan yārdan eḥibbādan ayrılmışım **Saʿdī**⁶⁷⁶
Ġarībim aḡlarım aḡlar vaṭan maḥzūn ü ben maḥzūn

⁶⁷⁶ XIX. asır divan şairlerinden olabilir. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

Tercümân-ı Haqîkat

Mektûb

Maḥzûn ile tavşîf buyurduğunuz şu gâzel mâ'il-i âheng-i ḥüzn olan ṭabî'atleri teşâdüfî bir hem-zebân-ı ḥâl-âşnâ bulmuş kadar maḥzûn idecekdir.

Bence iki cihet-i memnûniyet var. Hem bir güzel eŝerînizi daha neşr itmek ḥidmetinde bulunuyoruz, hem de gâ'ibâne teveccühünüzü kazanmış olduğumuzu anlıyoruz. Teşekkür ideriz. Neğamât-ı kalemîniñiñ ṭabâ'ı selîmede maḥzûniyyet veyâ meserret, belki de maḥzûniyet ü meserrete imtizâc virerek ğarîb bir ḥâlet peydâ idebileceğini bu havâlardan anlayanlar bilirler.

Envâr ü efkârîñızdan istitâreye saḥâi'f-i Tercümân her zamân ḥâzırdır. Âfâk ise öyle parlak âşâr içün dâ'imâ açıktır.

81b

208⁶⁷⁷

Altıncı Dâire-i Belediye Evrâk Müdiri Aḥmed Ḥamdî Beg Efendî'niñdir

Taḥmîs-i Ğazel-i Mes'ûd

fâ 'i lā tûn / fâ 'i lā tûn / fâ 'i lā tûn / fâ 'i lûn

1. Mest-i 'âşķım bir 'aceb kâr eyledim meyhâne
Meşreb-i 'irfânı ızhâr eyledim meyhâne
Vaķtimi ben ḥoşça imrâr eyledim meyhâne
“Göñlüme sâķîyi mi'mâr eyledim meyhâne”
“Allâh Allâh Ka'be i'mâr eyledim meyhâne”
2. Na'ra atdım gerçi ḥübân-ı zamânıñ 'aşķına
Sen beni ma'zûr tut zâhid Ḥudâ'nıñ 'aşķına
Parladup cām-ı meyi her nev-civânıñ 'aşķına
“Ol kadar çaķdım ki tersâ zâdegânıñ 'aşķına”

⁶⁷⁷ Hayber, Özay, **Muallim Nâcînin Şiirleri**, s.192'de mevcuttur. Muallim Nâcî, **Şerare**, s. 49-50'de aynen geçmektedir. Muallim Nâcî'nin bir mahlası da Mes'ûd-i Harâbâtî'ir.

“Berke döndüm neşr-i envâr eyledim meyḥānede”

82a

3. Meclis oldukça sāḳī meh gibi pertev-niṣār
Ḥāle-i aḡūşumı kıldım aña cā-yi qarār
Çarḥa qarşu bezm-i mey itmez mi artık iftiḥār
“Merkez-i feyżimde oldum müstaḳar ḥūrşīd-vār”
“Encümi aḳdāhı seyyār eyledim meyḥānede”
4. Yüz sürüp dergāhıña ben gezer iken serserī
Şanki ben kesb eylemişdim feyż-i ḥācc-ı ekberi
Şimdi āḡāz-i mübāḥaṭ eylesem yok mı yeri
“Ka°be-i kūyuñ añup nūş itdigim sāḡarları”
“Zemzem-i eşkimle ser-şār eyledim meyḥānede”
5. Oldı şevḳ-āver baña feyż-i celīl-i sāḡarın
Neşvesi şānī kalır **Ḥamdī** şarāb-ı kevseriñ
Baḳma men° ü zecrine şūfī-i ḡaflet perveriñ
“Gel de cūşa cūşunu seyr eyle mes°ūdīleriñ”
Başka bir °ālem be-dīdār eyledim meh-ḥānede”

82b

209⁶⁷⁸

**Altıncı Dā°ire-i Belediye Evrāk Müdiri Faḥr’üş-Şu°arā Aḥmed Ḥamdī Beg
Efendī’niñ Geçenlerde Neşr Olunan Kıt°a-i Mes°ūd’a Yazmış Olduḡı Tahmīs-i
Belīḡanedir**

fā °i lā tün / fā °i lā tün / fā °i lā tün / fā °i lün

1⁶⁷⁹

Bir cihān-gīrāne ḡavḡā geldi pīş-i çeşmime

⁶⁷⁸ Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî’nin Şiirleri**, s.168’de mevcuttur. Muallim Nâcî, **Şerare**, s. 9’da mevcuttur. Burada tanzir edilen şiir kıt°alar bölümünde “Selimiye” ismiyle kayıtlıdır. Şair son beyti tahmis etmemiştir.

⁶⁷⁹ Bu tahmisin bu bendinin bir mısrası eksiktir. Ahmed Hamdi; Muallim Nâcî’ye ait gösterdiği beyit üzerinde deḡişiklik yapmıştır. Bu mısra eklendi.

İnhizām-ı çend a°dā geldi pīş-i çeşmime
“Saṭvet-i ecdād ü ābā geldi pīş-i çeşmime”
[Şanlı bir meydan-ı heycā geldi pīş-i çeşmime]
“Olmada her fırkadan nīrān-ı ğayret mūncelī”

2

Fārisān-ı ceyš-i miġfer-dār āteş pūskürür
Her tüfeng-endāz berķ-i āşār-ı āteş pūskürür
Topçılar volķan gibi her bār āteş pūskürür
“Haşma karşı her şaf-ı seyyār āteş pūskürür”
“Yıdırım gūyā olur nevbet-be-nevbet mūncelī”

3

83a

Yaġdırup bārān gibi ķurşun ile top dānesin
Ber-hevā itmişler a°dānıñ bütün cebḥānesin
Añmayup Īrān ü Yunan ehlinīn efsānesin
“Seyr idiñ °Oşmānīyānıñ ḥamle-i şīrānesin”
“Birden olmuşdur hezārān seyf-i saṭvet mūncelī”

4

Parlayup baķ olmuş ān-şiyār-ı ğayret her nefer
Hırmen-i °ömr-ı °adūya kılmış ilkā-yi şerer
Germī-yi pūr- ḥāşine ġāzīleriñ kıl bir nazār
[“ Her tüfenginden fūrūzān nār-ı cevval-i zafer”
“ Her topundan kevkeb-i iķbāl-i millet mūncelī”]⁶⁸⁰

5

Tuymadıñ mı şītinī şāh-ı ġāzanfer heykeliñ
Kārıdır tenfīz-i aḥkām kitāb-ı mūnzeliñ
Āferīn-ḥāndır aña rūḥ-ı Nebī-i mürseliñ
“Berķ-i ḥātīf şanma olmuşdur Selīm-i Evvel’iñ”
“Dest-i pūr-zūrunda şimşīr-i celādet mūncelī”

83b

6

Döndürüp seyl-āba şimşīri °aduvvuñ kanını
Eylemiş itḥā anıñla āteş-i °udvānını

⁶⁸⁰ Bu beyit, ilgili kıt’ada mevcut değildir. Tanzir edenin telifi olabilir.

İtmiş ısbāt ehl-i İslām'ın ʿuluvv-i şānını
“Kahramān-ı bī-muḥābānıñ görüñ cevlanını”
“Cebhe-i pākiñde nūr-ı ğālibiyyet mūncelī”

7

Rezm-i raʿb-endāz olup ehl-i hevānıñ ḳalbine
Lerzeler irāş ider pīr ü cevānıñ ḳalbine
ʿAzmi ğayret-baḥş olur her ḳahramānıñ ḳalbine
“Başka bir kuvvet virir ceng-āverānıñ ḳalbine”
“Ḳalup leşkerġāhda oldukça ḥazret mūncelī”

210⁶⁸¹

Şāʿir-i Meşhūr Aḥmed Ḥamdī Beg Efendī’niñ Tahmīs-i Ġazel-i Mesʿūd

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1

84a

Eyleyüp ifā-yı resm-i nīk-ḥāhı gözleriñ
Eylemiş irşād pek çok merd-i rāhı gözleriñ
İtmeyüp taltīf erbāb-ı melāhı gözleriñ
“İltifāt eyler İlāhiyyūna ġāhı gözleriñ”
“Ben daḥı anlardanım görsün İlāhı gözleriñ”

2

Derd-i ʿaşkıñ maḥv idüp ümīd-i istiḳbālīmı
Baḳ unuttırdı baña heb dünyevī āmālīmı
Āh yokdur iḳtidārım ʿarza mā-fi’l-bālīmı
“Bir nigāh it ḳalmasun taʿrīfe ḥacet ḥālīmı”
“Gönlümün añlar ḥafāyāsın kemāhı gözleriñ”

3

Resm-i dīnim uymuyor zāhidleriñ ādābına
Eylerim zīrā teveccüh ḳaşlarıñ miḥrābına
Vāḳıf oldum şimdi feyz-i cezbemiñ esbābına

⁶⁸¹ Hayber, Özbay, Muallim Nâcî’nin Şiirleri, s. 181’de gazel olarak mevcuttur. Muallim Nâcî, Şerare, s. 30’da bu gazel aynen geçmektedir.

“Bir bakışda Hakk’ı öğrettiñ nazar erbâbına”
“Kimden örgenmiş bu lâhûtî nigâhı gözleriñ”

4

84b

Hüzn-i hecriñ benden ey gül-ten tebâud eylemez
Mâtemlerden ğam ü şîven tebâud eylemez
Ol hedefden tîr-i zaḥm-efgen tebâud eylemez
“Gözleriñ bir lahza göñlümden tebâud eylemez”
“Göz göz itmişdir dil-i sevdâ-penâhı gözleriñ”

5

Gerçi açdıñ cism-i bî-mārımda zaḥm-ı bî-ḥişâb
Ben ki **Ḥamdi**’yem ölür itmem beyân-ı ıztırâb
İtmek isterken saña biñlerce ‘uşşâk intisâb
“ Nûr-ı çeşmim! Bak ne ‘âlî ‘âşık itdiñ intiḥâb”
“Küşte-i müjgânıñım olsun mubâhî gözleriñ”

211

Tercümân-ı Hakkikat

Mektûb

Bir zamân miḥnet-âzmâ-yi ğurbet iken:

212⁶⁸²

mef‘û lû / me fâ‘i lûn / fa‘ lûn

⁶⁸² Nizamettin Yarba, **Faik Reşat’ın Yeni Letâif-İ İnşa Yahut Muharrerât-ı Nadire ile Muharrerât-ı Nadire Yahut Hazine-i Müntahabât İsimli Antolojilerinin Çeviri Yazısı Ve İncelenmesi**, Yayımlanmamış Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2011, s. 309’da bu şiirin tamamı şu şekildedir:

Sâgar gibi bir nedim varken
Bir herze vekili dinlemekten
Bir nev-sühan-ı latîf-meşrep
Bir tâze ziyân-ı aşkı yâ Rab

Hem-dem arayışta var mı manâ
Tenhâ otursun değil mi evvelâ
Kalsın mı refik nüktedânsız
Vefat ettir de bırakma hem zebânsız

1. Bir nev-sühan laṭīf-meşreb
Kalsun mı refīk nüktedānsız?
2. Bir tāze ziyān-ı ʿaşkı Yā Rab
Vefat ettir de bırakma hem-zebānsız!

Nevā-yı dil-süzıyla iʿlān-ı teʿessür itmişve az soñra hem-zebān-ı kıyās itdiği ādemlerden biñ dil-şiken söz işitmiş olan Mesʿūd şimdi Ḥamdī Beg Efendi gibi arkadaşlara mālīk bulunduğu için ne kadar şükr ü iftiḥār itse çok degildür.

85a

213⁶⁸³

Nācī Efendī’niñ Ātīdeki Ğazeline Aḥmed Ḥamdī Beg Efendi’niñ Bir Taḥmīsi
Daha

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1

Māhirim ben gerçi her müşkil sözi teʿvilde
Mübtediyim kışsa-i zülfüñ faķať taťvilde
ʿĀcizim esrār-ı ḥaťṭ ü ḥālını taḥlilde
“Cūş-ı ḥayretten tecellī-ḥāne-i taḥyilde”
“Lāl oldu dil beyyināt-ı ḥüsnüñi tertilde”

2

Eylediñ ser-tiz tīg-i ḥūn-feşān ğamzeñi
Ḥavfa düşmez mi gören āfet-resān-ı ğamzeñi
Böyledir zālim! Bilenler bī-amān ğamzeñi
“Görse Cebrāʿīl titrer cān-sitān gözleriñ”
“Rūḥ olur lerzān ḥużūr-ı tīg-i ʿAzrāʿīl’de”

85b

3

Ey nihāl-i kāmeti şāfī gümüşden rīḥte
Bir ḥırām-ı nāz idüp biñ fitne kıl engīḥte

⁶⁸³ Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî’nin Şiirleri**, s.193’te gazel olarak mevcuttur. Muallim Nâcî, Şerare, s. 51-52’de dercedilmiş gazeline yapılan bir naziredir. 3 , 6 ve 9. bentlerdeki beyitler bu gazelde tespit edimemiştir.

Şeh-i luṭfuñ itme zehr-i ḳahr ile āmīhte
“Gönlümi zülf-i melâ'ik-bende ḳıl avīhte”
“Āftāb āvīze olsun şeh-per-i Cibrīl'de”

4

Ser-firāz-ı mihr-şān itmiş seni Rabb-i Şamed
Başka meh-rûlarda yokdur sendeki rahşende ḥad
Artık istirḥāmını erbāb-ı şevḳiñ itme red
“Ey hilāl-ebrū görün bir laḥza ḳalsun tā ebed”
“Secdede nāsūtīyān lāḥūtīyān tehlīlde”

5

الماء قد بارد

ā'idiñsīm-bāzūlar ḳadar
Nāsīyeñ sevdā-fezādır tār gīsūlar ḳadar
La'liñ i'cāz-āşnādır çeşm-i pūr-gūlar ḳadar
“Hoş-nümādır ḥaṭṭ-ı pişt-i lebde ebrūlar ḳadar”
“Setr-i nā-ber-cā bulunmaz nüṣḥa-i tenzīlde”

86a

6

Ḳuvve-i i'cāzı güftārında seyr it kāfiriñ
Şīve-i İslām'ı eṭvārında seyr it kāfiriñ
Mevce-i envārı dīdārında seyr it kāfiriñ
“İltimā'-ı ḥüsnı ruḥsārında seyr it kāfiriñ”
“Nūr-ı Ḳur'ān mevc-zendir şafha-ıİncīlde”

7

Yāra ḳurbān olmağı telḳīn ider fikr-i medīd
İsterim olmak ser-i kūyında cānānıñ şehīd
Gayrı benden dostlarım eylesün ḳaṭ'-ı ümīd
“Cāne düşmüşdür ḥayāl-i ḡamze, olmuşdur bedīd”
“Aks-i ḥançer-i gerden-i teslīm-i İsmā'īlde”

8

Çarḥbenden rif'at-āmūz olsa Nācī çok mıdır
Şu'le-i feyzimle şeb ü rûz olsa Nācī çok mıdır
İḳtidārım şöhret-endüz olsa Nācī çok mıdır
“İştihārım ālem-efrûz olsa Nācī çok mıdır”

86b

“Berķ aşurır  arş  zre n mım lev a-i tebc lde”

9

Oldı ta m s-i bed im ne ve-i efz -y  kul b
Var mıdır tab ım gibi bir feyz-ba   -y  kul b
Dense l yık r ba a el- a  Mes   -y  kul b
Eylerdi ** amd **  ar r-i   mem i y -y  kul b
Yok ur ol   let nev -y    r-   sr f l’de

214⁶⁸⁴

Hersekli (  rif  ikmet) Beg Efend    zretlerini dir

 azel

Me f   i l n / fe  i l  t n / me f   i l n / fe  i l  t n

1. Ni  n-   a  a g   l irdi b -ni  n olalı
B y tdi   n n  ber-hem-i z d-    n olalı
2. Zeh   ar met-i s m n ki oldu demle sebep
A ıldı t li imiz s dumuz ziy n olalı
3.  apandı ba  -i es tir-i evvel n-i c n n
Dili   ik ye-yi sevd s  d st n olalı
4. O mihr-i  a  a-g r sipihr-i   sn   bah 
G z mden oldu  av lim nih n  ay n olalı
5. Gel r mi   t ra g l-ge t-i b  -  he t-behi t
 ami la d  lar m re  -i g l-ist n olalı
6.  af -pez r reh  var mı  ayd-  mi netden
Bu   kd n-  fen  d r-  imti  n olalı

87a

⁶⁸⁴Hersekli Arif Hikmet Divanı, h. 1283/ m. 1866, s. 248-249’da “Nac  Efendiye Nazire” ba lı ıyla mevcuttur

7. Fazîlet ehline her dem taḥakküm-i cühelâ
Cihānda kı̄âidedir tâ cihân cihân olalı
8. Tezāyüd eyledi Hikmet sözünde feyz-i kemâl
Cenāb-ı Nācî-yi üşşāde hem-zebân olalı
9. Zemāne görmedi böyle yegāne mu'cize-gū
Kalem-i ḥaḳīḳat i'cāze tercümān olalı

215

(Tercümān-ı Ḥaḳīḳat)

Mektüb

Müşārü'n-ileyh ḥazretleri gibi her bir eṣeri (İnne mine'ş-şirü'l-ḥikmeteh) me'ālını göstermekde olan büyük bir şā'iriñ degerimizden pek çok ziyāde olarak nā'il olduğumuz şu iltifātına karşı ne kadar teşekkür itsek az gelir... Bi-ḥaḳḳın iftiḥār ideriz.

87b Dünyāda nāmını nazm-ı e'āzımda lisān-ı ihtirām ile yād olunmuş görmek mes'üdiyetine mazhar olup da iftiḥār itmeyecek bir Nācî bulmak kı̄abil midir?E'āzım-ı şu'arādan ferik se'ādetlu Kāzım Paşa ḥazretleri tarafından Tercümān-ı Ḥaḳīḳat gazetesine irsāl buyurulmuştur:

216

Mektüb

Efendim!

Şehr-i Ramazān-ı Şerīf'in evāsıtından beri nā-mizāc olup henüz tahşil-i berd-i tām idemedigimden tolayı tabībe ḥālimi beyān ü ifādeden başka söz söylemeye iktidārım yok ise de Nācî efendiniñ ḡazelini bil-münāsebe eḥibbādan biri kı̄rā'at idüp (Rūḥ-ı Yahyādan gelür āvāz-ı istiḥsān henüz) beyti pek hoşuma giderek bayağı ḥayātıma ḥidmet ve belki himmet eylemiş olmasıyla şehīdān-ı aşkıñ ḥareket-i

mezbühānesi kâbilinden olarak kemāl-i°aczimle kuvvetim yetdiği mertebe söyledigim bir ğazel-i perīšan-mā°il taqdīm-i huzūr-ı °ālileri kılınmıştır. Tenşib buyurulduğu hâlde ğazete-i °ālilerine derc ü taḥrīrini istirḥām ü ricā eyleyüp teveccühāt-ı celīlerini istid°a itdim.

88a

217⁶⁸⁵

Ġazel

fā °i lā tün / fā °i lā tün / fā °i lā tün / fā °i lün

1. Tīşe-i °aşk itdi gönlüm ḥānesin vīrān henüz
Olmadan važ°-ı esās-ı ḥāne-i iskān⁶⁸⁶ henüz
2. Bir ḳadeḥ parlatdı kim sāḳī-i şahbā-yı ezel
Mest ü ḥayrāndır döner ol neş°eden ekvān⁶⁸⁷ henüz
3. Ben şehīd-i tīg-i °udvānım ki cellād-ı ḳazā
Aḳıdır aındıḳça nāmım gözlerinden ḳan henüz
4. Ol çerāğ-ı āsmān-sūzum ki māh ü āftāb⁶⁸⁸
Olmadı pervāne-i āhım ḳadar sūzān henüz
5. Ol meh-i tābān-ı °irfānım ki mihr⁶⁸⁹-i āsmān
Görmedi gönlüm gibi bir kevkeb-i raḥşān henüz
6. Ben seniñ ḳurbānıñ olmuşdum Ḥalīlim! Gelmeden
Ḥaḳ°dan İbrāhīm°e İsmā°ıl içüñ ḳurbān henüz

⁶⁸⁵ Bardakçı, **Musa Kâzım Paşa (Hayatı-Sanatı-Külliyatı)** isimli çalışmada sy.972’de CLVI numarasıyla ve bazı farklarla gazel olarak mevcuttur. Mecmuada 11 beyit olan bu gazel adı geçen eserde 12 beyittir. Mecmuada olmayan beyit aşağıya dercedilmiştir:

Görmemişdür şafvet-i efkârımuñ mi°şārını
Olalı şüret-nümā āyīne-i devrān henüz

⁶⁸⁶ iskān:imkān, age.

⁶⁸⁷ devrān:ekvān, age.

⁶⁸⁸ māh ü āftāb:şem°-i āftāb, age.

⁶⁸⁹ mihr: çeşm, age.

88b

7. Ey kemān-ebrū dil’erdi tīg-i ğamzeñ bāğrımı
Nāvek-i kavṣī felekde yoğ iken peykān henūz⁶⁹⁰
8. Şems-veş başıma tāc olmuşdı āhım şu‘lesi
Bir ser-i kūh-sārı tenvīr itmeden⁶⁹¹ volķan henūz
9. Eylemem ālām-ı tīgīnden ölürken ıztırāb
Ħavfım odur kim giderseñ bende⁶⁹² varken cān henūz
10. Ħürmeten işrāb idermiş ĥatt “gözler” la‘liniñ
Olmadan nāzil şarābıñ ĥāķķına Qur‘ān henūz⁶⁹³
11. Bāde-ĥ̃ār-ı ĥayretim devr ideli mīnā-yı çarĥ⁶⁹⁴
Olmadım keyfimce Qāzım mest ü sergerdān henūz
(Qāzım)

218⁶⁹⁵

Tercümān-ı Ħaķīķat

Mektüb

Müşārū’n-ileyh ĥazretleri gibi medār-ı iftiĥār-ı millet olan bir büyük şā‘iriñ lisānından böyle bir iltifāt-ı ‘ālīye nā‘iliyyetimizi eñ kuvvetli delāil-i mes‘ūdiyyetimizden ‘add ideriz. Zāt-ı ‘ālī-yi belīgānelerine kemāl-i ta‘zīm ile taķdīm-i şükrān ve ĥarīben kesb-i ‘āfiyet-i kāmile buyurmaları du‘asıyla tezyīn-i zebān eyleriz.

219

⁶⁹⁰ Bu beyit age’de tepsit tespit edilmedi

⁶⁹¹ tenvīr etmeden:numāyān olmadan, age.

⁶⁹² odur ki kim giderseñ bende:andandır gidersin tende, age.

⁶⁹³ Bu beyit age’de tespit edilemedi.

⁶⁹⁴ mısrası şu şekildedir: Geldigim günden mey-āşām-ı ğamem bu meclise, age.

⁶⁹⁵ Dursun Gümüšoğlu, **Ahmet Edīb Harābī Dīvānı**, Yaşamı ve Tüm Şiirleri, Can Yay. İst. 2013’te ilgili şiir mevcut değildir.

Ġazel

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

89a

1. Vefā ger yārda oldı cefālar rü-nümā şimdi
Yine bī-çāre gönlüm al saña yüz biñ belā şimdi
2. Ne var ger ağlasam baht-ı siyāhımla cidāl itsem
Nigāh-ı hıışm ile bakdı geçüp ol bī-vefā şimdi
3. Ne yapsun neylesün bilmem dil-i ğam-h̃āra miħnetle
Görüp bir gözleri āhūya oldı mübtelā şimdi
4. Gülistān-ı behişt-āsā gözüm bak selsebīl oldı
Gezen bu bāġ-ı sīnemde tamām vaķt-i şafā şimdi
5. Lebiñ būs itmeyen yokdur ayaġıñsa pek nādir
Şeref görmüş o niʿmetden hemān hīç yok şehā şimdi

(Edib)⁶⁹⁶

220⁶⁹⁷

Şāʿir-i Meşhūr Nedīm

Ġazel

fā ʿī lā tün / fā ʿī lā tün / fā ʿī lā tün / fā ʿī lün

1. Mest-i nāzım kim büyütđi böyle bī-pervā seni?
Kim yetiştirdi bu gūne servden bālā seni (!)
2. Büydan hoş, rengden pākīzedir nāzik teniñ,
Beslemiş koyunda gūyā kim gül-i raʿnā seni
3. Gülli zībā gerek⁶⁹⁸ ammā korkarım āzār ider

⁶⁹⁶ Son dönem divan şairlerinden olabilir. Gerekli detaylar biyografi kısmında verilmiştir.

⁶⁹⁷ Macit, **Nedim Divanı**, s. 330 'da 154. gazel olarak mevcuttur.

89b

Nāzenīnim sāye-i ḥār-ı gül-i dībā seni

4. Bir eliñde gül, bir eliñde mey⁶⁹⁹ geldiñ sākīyā
Ḳangısın alsam? Güli, yāḥūd ki cāmı, yā seni?

5. Şandım olmuş ceste bir fevvāre-i āb-ı ḥayāt
Böyle gösterdi baña ol ḳadd-i müsteṣnā seni

6. Şāf iken āyīne-i endāmdan sīnem, dirīḡ
Almadım bir kerrecik āḡūşa ser-tā-pā seni

7. Ben didikçe böyle kim ḳaddini ḳıldı⁷⁰⁰ nā-tüvān
Gösterir engüşt ile meclisteki mīnā seni

221⁷⁰¹

(Şā'ir-i Meşhūr Râḡıp Paşa)

Ġazel

me fā 'ī lün / me fā 'ī lün / me fā 'ī lün / me fā 'ī lün

1. Ḥarābātı görenler her biri bir ḥāletin söyler
Şafāsın naḳl ider rindān, zāhid şıḳletın söyler

2. ⁷⁰²

⁶⁹⁸ gerek:giydin, age.

⁶⁹⁹ eliñde mey:elde cām, age.

⁷⁰⁰ ḳaddini ḳıldı:kıldı Nedīmi, age.

⁷⁰¹ Ömer Demirbağ, **Koca Râḡıp Paşa ve Divan-ı Râḡıp Paşa**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Van, 1999, s. 231'de gazel olarak mevcuttur.

⁷⁰² Müstensih mecmuaya almadığı beyit age'de şu şekildedir:

Ser-āḡāz eyledikçe bahş e bül bül revnāk-i gül den
Bezmd e kulkul-i mīnā mülün keyfiyetin söyler

Ayrıca age'de 6. beyit olarak şu beyit mevcuttur:

Muvāfiḳdır yine elbet mizāca şīve-i ḥikmet
Ṭabībīn olsa da kızbi marīzin şıḥḥatın söyler

90a

-
3. Tecellî neş'esin ehl-i şikem idrāk kâbil mi
Behişt aındıkça zâhid ekl ü şürbüñ lezzetin söyler
 4. Ne zabt-ı hâkim-i şer'î, ne hüküm-i zâbıt-ı 'aklî
Cünûn iklîmini seyr eyleyenler rāhatın söyler
 5. Meyân-ı güft ü gūda bed-meniş ihām⁷⁰³ ider kubbhun;
Şecā'at 'arz iderken merd-i kıptî sirkatın söyler!
 6. Perîşânî-i hâtır nükte-i ser-beste-veş kaldı
Ne kimse hikmetin añlar ne Râgıb illetin söyler!

222⁷⁰⁴

Ġazel/Diğer

fâ 'i lâ tün / fâ 'i lâ tün / fâ 'i lâ tün / fâ 'i lün

1. Pîç ü tâb-ı sînenen efkâr kendin gösterir
Cevher-i âyîne de jengâr kendin gösterir
2. İztırab-ı nâ-be-hengâm istemez tahsîl-i kām
Mevki'inde bî-tekellûf kâr kendin gösterir
3. Hûb ü zişt âşâridır âyîne-i kirdâr-ı halk
Her ne şüret çarhîder sehğâr kendin gösterir
-
4. Perde-i nāmūsa sığmaz berķ-i âlem-süz-ı aşķ
Bî-muhābā neş'e-i ser-şâr kendin gösterir
5. ⁷⁰⁵

⁷⁰³ Bu kelime "ibhām" şeklinde de okunabilir. Her iki kelimenin de anlamları bağlama uyuyor.

⁷⁰⁴ Demirbağ, **Koca Râgıp Paşa ve Divan-ı Râgıp Paşa**, s. 228'de mevcuttur.

6. Cilve-i hüsne mezâyâ-yı mezâhirdir nûkûş

Her kime itse işâret yâr kendin gösterir

7. Böyledir **Râgıb** mükâfât-ı ʿamel ki fi'l-meşel

Şorsalar mağdûrunı ğaddâr kendin gösterir.

90b

223⁷⁰⁶

Râgıb

Ġazel

me fâ ʿî lün / me fâ ʿî lün / me fâ ʿî lün / me fâ ʿî lün

1. Uçurdum murğ-ı ẖābı hasretiñle çok zamānlardır

Dü-çeşm-i ẖün-feşānıma şimdi ẖālî⁷⁰⁷ āşyānlardır

2. Cibālî zevrağ-ı kām⁷⁰⁸ içre seyr it cā-be-cā gūyā

Hücûm-ı leşker-i ğamdan firāra bād-bānlardır.

3. Sihām-ı cevri-i gerdündür ki pīç-ā-pīç olup qalmış

Qıyās itme tenimde görünenler üstühānlardır

4. Cihānda qatre-i rīz zehr-i hırmān olmadır kārı

Bu nīlî kārse-i maʿkûslar kim āsmānlardır

5. Tenimde ʿaşq-ı ẖün-āb ile bir bir dāğlar **Râgıb**

⁷⁰⁵ Müstensih bazı beyitleri buraya almamıştır. Demirbağ'da bu beyitler şu şekildedir:

Kimseyi maḥrûm-i feyz itmez tecellî-zâr-i ẖüsñ
Cünbîş-i kühsârdan dîdâr kendiñ gösterir

İmtiyâz-i nîk ü bedden mâni° olmaz imtizâc
Sāye-i gülde kim olmaz ẖâr kendiñ gösterir

⁷⁰⁶ Demirbağ, **Koca Râgıp Paşa ve Divan-ı Râgıp Paşa**, s. 223'te gazel olarak mevcuttur.

⁷⁰⁷ Bu kelime mecmuada ẖālî şeklinde yazılmıştır.

⁷⁰⁸ kām : cām , age.

Siyeh dellikler⁷⁰⁹ beni iş'ār içün konmuş nişānlardır

224⁷¹⁰

(Edīb-i Meşhūr 'Ākif Paşa'nın)

Beyt

fe 'i lā tūn / fe 'i lā tūn / fe 'i lā tūn / fe 'i lūn

Cān virir ādeme endīşe-i şahbā-yı 'adem

Cevher-i cān mı 'aceb cevher-i mīnā-yı 'adem

225⁷¹¹

(Nedīm'in)

fā 'i lā tūn / fā 'i lā tūn / fā 'i lā tūn / fā 'i lūn

Gerdeninden sīnesinden būseler itmişdi va'd

Cümlesinden n'eyleyim kāfir peşīmān oldu hep

91a

226⁷¹²

Beyit (Diğer)

me fā 'i lūn / me fā 'i lūn / me fā 'i lūn / me fā 'i lūn

Miyānından haber şordum didi ol gözleri āhū:

Verāsı kūh-ı billūra çıkar bir ince yoldur bu!

227

Birinci Alayın Bir Taburunun Eczācısı Aḥmed Refik Efendī'nin Ser-'asker 'Alī

Rızā Paşa'ya Taqdīm Ettiği Kıt'adır

(Kıt'ā)

⁷⁰⁹ Bu kelime vezni bozmaktadır.

⁷¹⁰ Akif Paşa, **Muharerat-i Hususiye**, Matbaa-i Ebuzziya, Konstantiniye, h. 1301/ m. 1883, s.63'te "Adem Kasidesi"nin matla beyti olarak mevcuttur.

⁷¹¹ Macit, **Nedim Divanı** s.257'de 9. gazelin 5. beyti olarak aynen mevcuttur.

⁷¹² Beytin müellifi tespit edilemedi.

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Genc-i sīnem cevher-i ihlāş ile pūr-zīverdir
Bī-nişān olsam da kırmam cevher-i dīrīnemi
2. Mazhar-ı luṭf olmayan yok bir nişān-ı faḥr ile
Çok mı sāyende tezyīn eylesem ben de sīnemi

228

(Kıṭʿa-ı Diğer)

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Bir nişān yok[dur]nişānımdan bürünmüş ḡālibā
Ebr-i naḥse kevkeb-i baḥt-ı perīşānım gibi
2. Cāna geldim himmetiñle bir gün elbette çıkar
Şaklayam ol dem nişānım sīnede cānım gibi

[Aḥmed Refīk Efendi]⁷¹³

91b

229

Aḥmed Refīk Efendī’niñ Resmi Zahrına Yazdığı Kıṭʿadır

Kıṭʿa

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

1. Bir nümāyişdir efendī mādām
Çeşm-i erbāb-ı ḥaḳīkatde benim
2. Beni bī-hūde taḥarrī itme
İşte baḳ gördüğün āvāreyim

230⁷¹⁴

⁷¹³ Kıṭ’alar arasındaki şekil ve mana birliğinden yola çıkıldığında ikisinin de aynı şahsa ait olduğu kuvvetle muhtemeldir.

Žiyā Paşa'nın

mef ʿū lü / me fā ʿī lü / me fā ʿī lü / fe ʿū lün

Ağyār elemin çekme gönül nāfile ğamdır

Haşmın sitemin anlamamak haşma sitemdir

[Nefʿī]

231

ʿUşşākŞarkı⁷¹⁵

mef ʿū lü / me fā ʿī lü / me fā ʿī lü / fe ʿū lün

Güfte-kārı

Usūl

Beste-kārı

Žiyā Paşa [Mehmet Saʿdī Bey]

Akşak

Eşer-i Nev-Zemīn-i ʿĀrif Beg

Şarkı

ʿUşşāk

1. {Meyhāne mi bu, bezm-i tarab-ḥāne-i Cem mi?}

{Peymāne mi bu, efser-i dārāt-ı haşem mi?}

Hicāz

{Sākī mi bu, bāde-i bū-sitān-ı cemāl mi?}

{Reşk-i çemenistān ḥıyābān-ı bağ-ı⁷¹⁶ irem mi?}

Rāst

2. {Mirʿāt-ı muşaffā mi ʿaceb! Cām-ı şarābın?}

{İç gör ki şafāsı ne imiş ʿālem-i ābın!}

Beyātī

⁷¹⁴ Müstensih, Nefʿī'ye ait olan bu beyti Žiya Paşa'ya mal etmiştir.

⁷¹⁵ Žiya Paşa bu şarkının güftekarı olarak verilmiştir ancak bu şarkı ona ait değildir. Nitekim bu şarkı Žiya Paşa'nın şiirleri arasında tespit edilememiştir. Bu şiirin güftekarı Mehmet Sadī Bey'dir. <http://www.turksanatmuzigi.org/eserlerimiz/sarkilarimiz/m-sarki/meyhane-mi-bu-bezm-i-tarabhane-icem-mi> (01.06.2019)

⁷¹⁶ Bu mısranın vezni bozuktur.

(Çekmez elem ü miḥnetini çarḥ-ı cihānıñ)

‘Uṣṣāk

(Pekçe şarılan dāmenine pīr-i muḡānıñ)

232

Beyit⁷¹⁷

mef ‘ū lū / me fā ‘ī lū / me fā ‘ī lū / fe ‘ū lūn

Taḥmīn-i n‘āl itdigiñ āhenleri ḥaşma

Āhen-ger-i Taḫdīr yapar pāyına zencīri!

[Nabī]

92a

Der Maḫam-ı Evc-Ārā

233⁷¹⁸

Ġazel

Mūs tef ‘i lūn Mūs tef ‘i lūn Mūs tef ‘i lūn Mūs tef ‘i lūn

1. Biz bülbul-i lāhūtīyiz dost bāḡınıñ gül-şānımız
Biz ‘āşık-ı dil-dādeyiz derddir bizim dermānımız
2. Ey ‘āşık-ı dil-dāde gel nūş idelim bāde
Bir bāde gerek ammā kim içile me‘vāda⁷¹⁹
3. Zāhid bizi Mecnūn şanır ‘işyān ile meşḥūn şanır
Bir fāriḡ-i āzādeyiz ma‘mūr ṭurur vīrānemiz
4. Biz lā-mekāndan gelürüz biz ulu ḫandan gelürüz
‘Arş ile kursīden öte vardır bizim seyrānemiz

⁷¹⁷ Nabī’nin latin ve Osmanlı harfli divanlarında ilgili şiir mevcut değildir.

⁷¹⁸ **Zatī Divanı** h. 1257 / m. 1841, s.23’te gazeller bölümünde mevcuttur.

⁷¹⁹ Gazelin orijinalindeki ikinci beyti alınmamış, onun yerine başka bir beyit yazılmıştır.

5. Sırr-ı emānet bizdedir hüsni irādet bizdedir
Luṭf-ı saʿādet bizdedir çokdur bizim ʿünvānımız

6. Gerçi Süleymān olmayan nuṭṭ-ı tıyūrı bilmeyen
Bī-gānedir ol **Zātiyā** bilmez bizim ʿirfānımız

234⁷²⁰

Gazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

92b

1. Ben ʿulūm-ı faẓl-ı ʿaşkı tā Tācdār-ı Ekrem'im
Cām-ı Cemşid'dir ʿalāmım öyle şāh-ı efḥāmım
2. Görme şüretde muḥaḳḳar bakma köhne şālma
ʿĀlem-i maḥfide gör kim pādişāh-ı ʿālemim
3. ...

Maḥfil-i fūrūğum Āftāb-ı aḳdemim⁷²¹

Heyʿet-i maḥviyetimdir kār ü ⁷²²-ı zāt-ı Hāḳ
Mecmaʿ-ı şunʿu'l-heyʿetde gerçi ādemim

4. Faẓl-ı Yezdān sırrını ḥāşıl vücūdum **Meyliyā**
Bī-başıret bilmez ammā ben ne sırr-ı mübhemim

235⁷²³

Beyit⁷²⁴

⁷²⁰ Özer Şendöşeyici, **Şair Meyli: Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair** isimli çalışmasında ilgili şiir mevcut değildir.

⁷²¹ Kafiye şeması dikkate alındığında bu beytin ilk mısrasının yazılmadığı sonucuna varılabilir.

⁷²² Kelime “rehā veya dehā” şeklinde okunabilir.

⁷²³ Göçgün, **Ziya Paşa'nın Eserleri, Edebî Kişiliği, Bütün Şiirleri ve Eserlerinden Açıklamalı Seçmeler** çalışmasında ve **Eş'ar-ı Ziya'da** ilgili şiir mevcut değildir. İskender Pala'nın **Kahve Molası** eserinde bir anekdot etrafında, Ziya Paşa'ya mal edilmektedir.

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

Tîğ-i ser-tîz-i zekāmız kırk yararken bir kılı
Biz de Mecnūn’sak eger kimdir cihānıñ ʿāķili

(Ziyā)

236⁷²⁵

(Ziyā Paşa)

Mütekerrir Müsemmen⁷²⁶

me fā ʿi lūn / me fā ʿi lūn

1⁷²⁷

Diliñ neye melāli var
Melāliñ kemāli var
Cihāna infīʿāli var
Ne māhı var ne şālı var
Gelen gider māʿili var
“Hayātınıñ zevāli var”
“Ne olmak ihtimāli var”

2

Bu gün vücūd isem ne ğam
Degil mi ʿāķıbet ʿadem
Hayāt içinde bunca hem
İlāhī eylerim ķāsem

⁷²⁴ Bu beyit derkernar olarak dikey yazılmıştır.

⁷²⁵ **Eşar-i Ziya** ve Göçgün, **Ziya Paşa’nın Eserleri, Edebî Kişiliği, Bütün Şiirleri ve Eserlerinden Açıklamalı Seçmeler** çalışmasında ilgili şiir mevcut değildir. Ancak bazı interne sitelerinde Ziya Paşa’ya ait bir şiir olarak mevcuttur. <http://www.erbaa.gov.tr/siir-dnyamizdan>. (12.01.2014)

⁷²⁶ Şiir altı bentten oluşmaktadır. Bir bendi mecmuaya alınmamıştır:

Bozuldu gülşenim gülüm
Daha nedir tezellülüm
Çok oldun ey teemmülüm
Sükûta yok tahammülüm
Kemāle mi tevaggulüm
ʿAdemdedir tekemmülüm
Hayâtının zevāli var
Ne olmak ihtimāli var

⁷²⁷ Bu bentin bir mısrası eksiktir.

Ḥayāta minnet eylemem
Beḳādır aṣl-ı mültezem
“Ḥayātınıñ zevāli var”
“Ne olmak iḥtimālî var”

3

Dök ehl-i necle āb-rū
Ricāle yeleme ser-fürū
Bağ imdi ḥāle sū-be-sū
Deger mi bir ḥayāta bu
°Abesi boşdan gülüvv
Baş egmem ölsem ey⁷²⁸ °adū
“Ḥayātınıñ zevāli var”
“Ne olmak iḥtimālî var”

4

Bu yerde bir misāfirim
Müsāfirim münāfirim
Erim sözümde kāfirim
Ra’y-ı vefāda dā’irim
Yük oldu cism-i sā’irim
Fedāya işte ḥāzırım
“Ḥayātınıñ zevāli var”
“Ne olmak iḥtimālî var”,⁷²⁹

5

Olunca söz ⁷³⁰
Olur cihānıñ⁷³¹ °ākili
O ḥālde baş mı egmeli
Ziyā ben olmadım deli
Bir iş idüp mücmeli
Ḥayāta bārî degmeli

⁷²⁸ “ey” ünlemi vezni bozuyor.

⁷²⁹ Bu mısranın vezninde bir hece eksiktir.

⁷³⁰ Tespit edilen bir metinde “evet belî” olarak veilmiştir.

⁷³¹ olur cihānıñ: cihānıñ oldun, age.

“Hayâtınıñ zevâli var”

“Ne olmak ihtimâli var

93a

237

Beyit⁷³²

Vezin Yok

Dest-i cellâd-ı ecelden ne nev-cevân-ı kâvî hâlâş olur ne pîr-i zebûn
İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râci'un!

[Namık Kemal]

238⁷³³

Beyit

me fâ 'î lûn / me fâ 'î lûn / me fâ 'î lûn / me fâ 'î lûn

Kocalmaz defter-i 'ömrü heşâb olmaz zamânsıñ sen

Ne gençler ne pîrlər mañv eylediñ hâlâ civânsıñ sen

239⁷³⁴

Mütekerrir Muhammes

fe 'i lā tûn / fe 'i lā tûn / fe 'i lā tûn / fe 'i lûn

1

Cismimizde dökecek düşmen içün kan bulunur

⁷³² Namık Kemal'in şiirleri arasında tespit edilemedi. İstanbul Eyyüb Sultan'da Zaloğlu Mahmud Paşa Haziresinde Hafız Ahmet Şekker Efendi adına dikilmiş mezar taşı şeklindeki levhada (Rumi 12 Şubat 1322/ Miladi 15 Şubat 1907) bu ifadeler mevcut olup şu şekilde okunmuştur:

Dest-i cellâd-ı ecelden ne cevân olur hâlâş olur ne pîr-i zebûn
İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râci'un

⁷³³ Beytin müellefi tespit edilemedi.

⁷³⁴ 239-240 numaralı şiirler mecmuada tek parça olarak verilmiştir. İlk beş bend ayrı bir şiir, diğer bentler ayrı bir şiir teşkil etmektedir. Vezin kalıplarının ve nazım biçimlerinin farklı olmasında da bu husus anlaşılıyor. Muhammes Namık Kemal'e aittir. Murabba ise Nermin Suner Pekin, **Doğumunun 11. Yılında Nihat Sami Banarlı, Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri**, s. 19'da bu şiirin son beş bendi Nihat Sami Banarlı'nın babası İlyas Sami Bey'e atfedilmiştir. Vezin, yapı ve şair farklılığından dolayı sonraki bentler ayrı bir şiir olarak değerlendirildi.

Vaṭan uğruna fedā itmeye bir cān⁷³⁵ bulunur
İçimizde nice biñ Zāl ü Nerīmān bulunur
Bizde ğayret-i peleng ü arslan bulunur⁷³⁶
Biz ʿOsmāniyānlarız⁷³⁷ bizde çok arslan bulunur

2

Düşmeniñ ḳalʿasına ṭop yerine cān atarız
Vaṭana karşı gelen ḥasma bir elden⁷³⁸ çatarız
Erleriz şān ile⁷³⁹ serḥādd-i vaṭanda yatarız
ʿArşa-ı cenge gidüp nām alur cān şatarız
Biz ʿOsmāniyānlarız bizde çok arslan bulunur

3

Geliñ ey ehl-i vaṭan cān virelim nām alalım⁷⁴⁰
Bārī⁷⁴¹ şehādetle gidüp kām alalım
Kılınıcı destimize her seher ü şām alalım
Gösterüp kendimizi ʿāleme bir nām alalım⁷⁴²
Biz ʿOsmāniyānlarız bizde çok arslan bulunur

4⁷⁴³

Vaṭanı ğaflet idüp düşmene çignetmeyelim
Bir avuç ṭoprağına cān virelim virilelim
Ne yürekle vaṭan uğrunda şehīd olalım
Ḳanımız yok mı ki ecdādımızı övmeyelim
Biz ʿOsmāniyānlarız bizde çok arslan bulunur

5

⁷³⁵ fedā itmeğe cān: fedā olmağa insān, age.

⁷³⁶ Bu mısra tespiti edliledi, age.

⁷³⁷ Nakarat mısrasındaki bu ifade “Be biz ʿOsmānlılarız” şeklindedir, age.

⁷³⁸ ḥasma bir elden: ḥasma da toptan, age.

⁷³⁹ Şān ile: her gece, age.

⁷⁴⁰ cān virelim nām alalım: biz yine nām alalım, age.

⁷⁴¹ Bārī: nām-i ʿuḳbāya, age. Bu şekilde vezindeki iki eksik hece de tamamlanıyor.

⁷⁴² Mülk-i aʿdāyı başdan başa encām alalım, age.

⁷⁴³

Vatani ğaflet edip Rus'lara çignetmiyelim
Cürha-i düşmen ile māderi inletmiyelim
Hasmı her bār uralım zerrece dinletmiyelim
Dāstān-ı zaferi aksine dinleymiyelim
Be biz Osmanlılarız bizde çok aslan bulunur, age.

Şehr-yār-ı vaṭānıñ biz ıulı ıurbānlarıyız
Haşma karşı ıururuz bir süri arslanlarıyız
Kılıncı elde kendi ğavgāda der-bānlarıyız⁷⁴⁴
Biz bu hālde vaṭānıñ şānlı ğüh-bānlarıyız⁷⁴⁵
Biz °Oşmāniyānlarız bizde çok arslan bulunur

93b

240

Müterkerrir Murabba°

fā °i lā tün / fā °i lā tün / fā °i lā tün / fā °i lün

1

Müştehir dir nāmımız ceng-āverān dirler bize
°Asker-i nuşret mü°eşşir hūn-feşān dirler bize
Hamle-i vāhidde a°dā el-āmān dirler bize
Biz °Oşmāniyānlarız bizde çok arslan bulunur⁷⁴⁶

2

Ğahrmāndır ğahramān oğlı bütün ecdādımız
Allāh Allāh lafzıdır elde bizim feryādımız
Deşt şahrāda olur ehl-i semā imdādımız
Biz °Oşmāniyānlarız bizde çok arslan bulunur

3

Tā ezelde āb-ı nuşretle muḥammer māyemiz
Ğāzilikde yā şehādet rütbe-i ser-māyemiz
Harbde āteş püskürüp ejder olur sāyemiz
Biz °Oşmāniyānlarız bizde çok arslan bulunur

4

Cismimizde yaralar peydā olursa şad hezār
Sīnemizde zaḥm-ı düşmenden nişān-ı iftiḥār
Pādişāhim çok yaşı evrādımız leyl ü nehār
Biz °Oşmāniyānlarız bizde çok arslan bulunur

⁷⁴⁴ Eli martinde gözü harbdeki derbanlarıyız, age.

⁷⁴⁵ Biz bu hāk-i vatanın şānlı nıgehbānlarıyız, age.

⁷⁴⁶ Müstensih, bu şiirin hiçbir bendinde nakarat kısmını yazmamıştır.

Olsa maḥv ʿaskerliği bir aṇda ʿicād eyleriz
 Düşmeni tedmîr ü pāmāl dostu dil-şād eyleriz
 Seyf-i kâṭıʿla cihānı hem de ābād eyleriz
 Biz ʿOsmāniyānlarız bizde çok arslan bulunur

241⁷⁴⁷

Merḥūm Kemāl Begiñ Terk-i Ḥayātı Eşnāsında İrād Ettigi Nuṭkudur:

Kıtʿa

mef ʿū lū / me fā ʿī lū / me fā ʿī lū / fe ʿū lūn

1. Nāmūs ile ʿirfānı yetişmez mi mükāfāt
 İqbāl yolu gerçi Kemal’iñ kapanıktır
2. Çok ak göremezsem de saçında şaḫalında
 El-minnetü li’llāh yüzi ak alnı açıktır

242⁷⁴⁸

Şarkī/Ḥicāz-kār Ṭāʿī

fe ʿī lā tūn / fe ʿī lā tūn / fe ʿī lā tūn / fe ʿī lūn

Güfte-kārı

Uşul

Beste-kārı

Nāmık Kemāl

AkşakḤācı ʿĀrif [Niğdeli Hikmet Bey]

Şarkī

Şanki geldim de ne buldum bu ḫarāb-ābāde

Bezm-i ḡamda baña ḫūn-ı ciger oldı bāde

⁷⁴⁷ Göçgün, **Namık Kemal’in Şairliği ve Bütün Şiirleri**, s. 375’te kıt’a olarak mevcuttur. Oğlu Ali Ekrem Bolayır’ın ifadesine göre bu kıt’a Namık Kemal’in son kıt’asıdır.

⁷⁴⁸ Namık Kemal’e ait olduğu belirtilen bu şiir Namık Kemal’in şiirleri arasında tespit edilemedi. Bu şiir çeşitli beste ve güfte sitelerinde Musikişinas Niğdeli Hikmet Bey’e atfediliyor. Ancak bu şiir İbnülemin’in **Son Asır Türk Şairlerinde** Deli lakabıyla meşhur Hikmet’e ait olarak verilmiştir fakat mecmuadaki son mısra bu tezkirede yoktur.

Miyân

Her gün envâ-ı belâ dürlü cefâ âmâde

Naķarât

°Aleme geldigime ben de peşimân oldum

Yine bu hâk-ı mezelletde perîşân oldum

94a

243⁷⁴⁹

Nedîm-i Meşhûruñ Rûs Maĥbûblarına Söyledigi:

Muĥammes [Taĥmîs]

me fâ °lün / me fâ °lün / me fâ °lün / me fâ °lün

1

Süvâr-ı esb-i istiġnâ Ĥan mısın kâfir?

Sipeh-sâlar-ı ceyş mükellef-i Īrân mısın kâfir?

Bu rûtbe zûlm idersiñ mûcîd-i tuġyân mısın kâfir?

Taĥammûl mülküni yıkdıñ Hülâgû Ĥân mısıñ kâfir

Bütün⁷⁵⁰ dünyâyı yaķdıñ âteş-i sûzân mısın kâfir

2

Ĥavâle eylediñ bu şaydgâh-ı çeşm-i şâh-bâzıñ

Süzüldükçe şikâr eyler nigâh-ı şîve-i bâzıñ

Ĥırâmıñ gerçi ġılmâna müşâbih ĥurîye nâzıñ

Ėız oġlan nâzı nâzıñ şeh-levend âvâzı âvâzıñ

Belâsıñ ben de bilmem⁷⁵¹ kıız mısıñ oġlan mısıñ kâfir

3

Şu°â-ı pertev-i ĥüsnüñ cihânı vâlelendirmiş

Elinde sâķî-i gül-rû o cāmı jālelendirmiş

Ėadeĥ devr eyledikçe bezm-i °aşķı hâlelendirmiş

Şarâb-ı reng-i rûyuñ nâr-ı °aşķı⁷⁵² şu°lelendirmiş

⁷⁴⁹ Bu şiir Nedîm'in bir gazeline yapılan bir tahmisdir. Macit, **Nedim Divanı**, s. 274'te yer alan 8 beyitlik bir gazeldir. Gazelin üçüncü beyti mecmuaya alınmamıştır. Bu beyit şu şekildedir:

Ne ma°nâ gösterir düşündaki ol ateşin atlas
Ki ya°nî şu°le-i can-sûz-ı ĥüsn ü ân mısın kâfir

⁷⁵⁰ bütün: amân, age.

⁷⁵¹ Bu kısım mecmuada "Nesiñ sen ben de bilem" şeklinde geçmektedir.

Bu hâletle cerâğ-ı meclis-i mestân mısıñ kâfir

4

Alup pervâne-veş eṭrâfını hırmende⁷⁵³ hûbânlar
Cemâliñ şem'ine sūzân degil mi mâh-ı tâbânlar
Niçün feryâd idüp böyle idersiñ derdli efgânlar
Nedir bu gizli, gizli âhıla [çâk-i] girîbânlar⁷⁵⁴
Yoksa sen de bir şûḥa⁷⁵⁵ 'âşık ü nâlân mısıñ kâfir

5

Döküldükçe o müşküñ şafḥa-i ruḥsârına mûlar
Hicâbından 'araḫ-rîz olmadadırlar döker rûlar
Saña kimisi cânım kimi cānânım diyü söyler
Ser-â-pâ ḥüsn-i âliñ tutmuş ḥabîb ḥâl⁷⁵⁶-i Hindûlar⁷⁵⁷
Nesiñ sen toğrı söyle cān mısın cānân mısıñ kâfir

6

Dil-i peymānede taşviriñ aşdıñ yine bālāya;
Gezer evşâf-ı ḥüsnüñ sū-be-sū a'lâdan a'lāya;
Melâḥetde nâziriñ yok şükürler eyle Mevlāya
Niçün şık şık bakarsıñ böyle mir'ât-ı mücellāya
Yâ sen de yoksa⁷⁵⁸ kendi ḥüsnüne ḥayrân mısıñ kâfir”

94b

7

Tutup tarz-ı levendiñ âh [ü] efgânıla yaşamışdık
Raḫîb ile dem-â-dem 'arşa-i cengde çatışmışdık
'Aṭâ'î⁷⁵⁹ gurbet ellerde o zâlimle küsişmişdik
“Nedîm”-i zârını kâfir⁷⁶⁰ esir itmiş işitmişdik”
Sen ol cellâd-ı bî-dîn ü bî-îmân⁷⁶¹ mısıñ kâfir”

⁷⁵² Şarâb-i reng-i rûyuñ nâr-i 'aşkı:Şarâb-ı âteşinin keyfi rûyun, age.

⁷⁵³ Bu kelime hıram kelimesinin yanlış yazılmış hâli olabilir.

⁷⁵⁴ âhıla girîbânlar: âhlar çâk-ı girîbanlar, age.

⁷⁵⁵ Yoksa sen de bir şûḥa:Aceb bir şûha sen de, age.

⁷⁵⁶ Bu kelime mecmuada ḥâl şeklinde yazılmıştır.

⁷⁵⁷ Müstensih Nedîm'e ait olan beytin “Sana kimisi cânım kimi cānânım deyü söyler” şeklindeki ilk mısrasını mecmuaya almamıştır.

⁷⁵⁸ Yâ sen de yoksa: Meger sen dahı, age.

⁷⁵⁹ Bu kelimenin mahlas olup olmadığı tespit edilemedi. 'Atâ'î mahlas farz edildi ancak yapılan araştırmalarda bu şair hakkında bir bilgiye ulaşılamdı. Gerekli detaylar biyografi kısmında verildi.

⁷⁶⁰ zârını kâfir: zârı bir kâfir, age.

Bed-Mest/Mesnevî

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

1. Neydi akşām ki naʿrālar koca mest
Bu mıdır neşve-zār-ı bāde-perest
2. Neşʿeden miydi öyle hāykırışın
Şāgar-efşānlığın kadeh kırışın
3. ʿAyyāşāne elin yüzün bulaşık
O nasıl bāde-ḥʾārlık ʿāşık
4. Kanmadın muttaşıl şarāb içdin
Ḥaylī ʿālemi kesüp biçdin
5. Cürʿa tepdikce cürʿetin artdı
.....⁷⁶²
6. Başladın ceng-cūluğa o zamān
Şanıyordun cihānbān lerzān
7. Titriyordı fakat elin ayağın
Bilmiyordun şolun mıdır yā şağın
8. O ne ḥāl idi ne ʿişret idi
Zevk degil bir ʿazīm zillet idi
9. Müteşekkil-i ʿacīb-heybet idin

⁷⁶¹ bī-dīn ū bī-īmān: ol dīn düşmen-i īman ,age. Bu mısranın bir hecesi eksiktir. Şiirin alsında eksiklik yoktur.

⁷⁶² Kafiye şeması dikkate alındığında bir mısra eksiktir veya bu mısra dışta kalmaktadır.

Mütecessim-i ğarīb-şūret idin

10. Sürünürdü yüzün gözüñ çamura
Seni âdem yazık ki öyle göre

11. Sen göreydin seni urşam da eger
Eylemezdin cihāna dahı nazar

12. Cennet ehli saña olur mı bedel
Mütecennin yanında pek a°kel

13. Deli Şā'ir bile saña gülüyor
Delilik °alemin güzel buluyor

14. Eyliyor sende yüz biñ istifrāğ
İtmiyorsun şarābdan da ferāğ

15. Gerçi rindān şarāb içer ammā
Anlarıñkinde var başka şafā

16. Bu kāre ibtilā mıdır diyelim
Buña tatlı belā mıdır diyelim

95a

17. Gice mey hālını düşün gündüz
Ne ağız belli idi ne de göz

18. Dime sākī āsān getir bāde
Yaptığın şeyleri getir yāde

Deli Şā'ir⁷⁶³

245⁷⁶⁴

⁷⁶³ Bu şairin kimliği tespit edilemedi. Detaylar için Hikmet, Sadî ve Deli Şair'in biyografisine bakınız.

**1293 senesi Pelevne Muḥārebesinde ‘Osmān Paşa Ḥazretlerine Şöylenilen
Kıt‘adır.**

Kıṭ‘ā

fā ‘i lā tūn / fā ‘i lā tūn / fā ‘i lā tūn / fā ‘i lūn

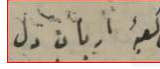
1. Āferīn ey rūzgārīñ şeh-süvār-ı şaf-deri
‘Arşa aş şimden girü tīg-i şüreyyā-cevheri
2. Tīgīñe n’ola yemin eylerse rūh-ı Murtaẓā
Bir ġazā itdiñ ki hoşnūd eylediñ Peyġamberi

Ḥaş Ordı-yı Hümāyūn Ser-Kātibi (Ḥīkmet) [Nef‘ī]

246⁷⁶⁵

Beyit/Müfred

fā ‘i lā tūn / fā ‘i lā tūn / fā ‘i lā tūn / fā ‘i lūn

Mişli yokdur ḥüsnünüñ ey
‘Ālemiñ ma‘būdu olurduñ Allāh olmasa

(Merḥūm Mu‘allim Nācī)

247⁷⁶⁶

Tevhīd-i li-Cenāb-ı Şināsī / Meşnevī

fe ‘i lā tūn / fe ‘i lā tūn / fe ‘i lā tūn / fe ‘i lūn

1. Ḥaḡ Tecālā ‘azāmet ‘āleminiñ pādişehi
Lā-mekāndır olamaz devletiniñ tahtgehi
2. Ḥāşdır Zāt-ı İlāhīsine mülk-i ezelī

⁷⁶⁴ Nef‘ī Divanı, h. 1269/ m.1852, s. 32’de Sultan Osman Han hakkında yazılmış bir kasidenin matla ve dördüncü beyitleridir. Müstensih bu meşhur kasidenin meşhur beytlerini, sıradan bir şahsa atfederek ya büyük hata yapmaktadır ya da cehaletini göstermektedir. Nitekim mecmuayı gören birisi şiirin atfedildiği kişi olan Hikmet’in üzerini çizmiş ve yanına Nef‘i yazmıştır.

⁷⁶⁵ Muallim Naci’nin şiirleri arasında tespit edilemedi.

⁷⁶⁶ Şinasi Divanı (Müntehaba-ı Eş‘arım) h. 1303/ m. 1885, , s.2’de “Münacaat” başlıklı şiirin 1, 2, 5, 6 ve 7. beyitleri olarak mevcuttur.

Bî- ħudūd anda olan kevkebe-i lem-yezelî

3. Emr-i vech üzre yer eyler gece gündüz hareket
Değişür tázelenür mevsim-i feyz ü bereket

4. Pertev-i rahmetiniñ lem'asıdır ayla güneş
.....⁷⁶⁷

5. Şerer-i heybet-i 'ulvîyesidir yıldızlar
Anlarıñ şu'lesi gök kubbelerini yâldızlar

Şināsî

95b

248⁷⁶⁸

Ateş-pāre⁷⁶⁹

fā 'i lā tūn / fā 'i lā tūn / fā 'i lā tūn / fā 'i lūn

Virdim āteş dillere sūz-ı dil-i āvāreden

Eyledim icād biñ yangın bir āteş-pāreden

(Mes'ūd-ı Ĥarābātî)

249⁷⁷⁰

Fevzî /Murabba

Mef ū lū me fā i lūn fe ū lūn

1. Bilsem şu Fevzî neden ğam almış
Her nālesi ħalbe dāğ-zendir
Feryād iderek ħoşar nedendir

⁷⁶⁷ Mecmuaya alınmayan mısra şu şekildedir:

Tāb-ı ħışmından alur alsa cehennem āteş

⁷⁶⁸ Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri**, s. 189'da bir gazelin matla beyti olarak mevcuttur. Muallim Nâcî, **Ateşpare**, Temsil-i Sani, , Konstantiniye, h. 1301/ m. 1883, giriş sayfasında aynen tahrir edilmiştir.

⁷⁶⁹ Bu kelime mecmuada bir hayli büyük yazılmıştır.

⁷⁷⁰ Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri**, s.76'da "Kuzu" ismiyle aynen mevcuttur. Sadece ilk mısradaki kuzu yerine Fevzi yazılıdır. Muallim Nâcî, **Ateşpare**, s. 15, 16, 17, 18 ve 19'da aynı isimle geçmektedir.

Südsüz mı refîksiz mi kalmış

2. Ey süd kızısı nedir bu nâliş?
Kim oldu sebep bu infî'âle?
Mâder virerek saña no'la.
Pehlûsunı itmiyor mu bâliş
3. Yoksa süriden cüdâ mı kaldıñ
Fırkat mı bu ıztırabı dâ'î
Kalmışlara bakmıyor mı râ'î
Bî-hem-reh ü bî-nevâ mı kaldıñ
4. Bî-hûde mi böyle türk-tâzıñ
Vadır bu melâl içinde ümîd
Mâderdir iden ümîdi tevîd
Geçmez mi o mihr-bâz-ı nâzıñ
5. Ümîd iledir bükâ-yı etfâl
Süd virmede bî-emel mi mâder
Herkes bir ümîde hidmet eyler
Ümîd iledir cihânde her hâl
6. Sen olmasañ ey hayâl-i ümmîd
Kâbil midir izdiyâd-ı ömrüm
Sâyendedir imitdâd-ı ömrüm
Biñler yaşa ey nihâl- i ümmîd
7. Gel gel! Kucağımda eyle ârâm
Ammâ seni vâlideñ de bekler
Bî-hûde mi çekdiği elemeler
Koş koş! Anı bârî eyle hoş-kâm
8. Zannım memeyi dehâne aldı

Zîrâ işidilmez oldu efğân
Şād eyledi derd-mendi dermân
Feryād idecek daha ne kaldı

9. Zânûlarıñ eylemiş nihāde
Teshîl-i ređā° için zemîne
Pistāndaki şîr-i şekkerine
Fıtrat anı eylemiş fütāde

10. Eyler memeyi başıyla tehzîz
Dünbāle ise hemîşe cünbân
Toymaz bunu seyre çeşm-i insân
Yâ Rab bu ne važ°-ı hikmet-āmîz

11. Seyr it şu telâşı, bak şu şevke
Şādî-yi dem-i vişâldır bu
Ey körpe kuzı! Ne hâldir bu
El-ğıpta şu hâlete, şu zevke

12. Lakin! Bu za°îf pâk-zāde
Kaşşāb nasıl kıyar bilinmez
Esrār-ı hafîyye var bilinmez
Etvār-ı taşarruf-ı H̱udā'da

13. İnsân gibi var mı hîç ğaddār
Ġaddārılık ölse eyler ihyā
Dem urmada merhametden ammā
Yanında rahîm gurg-ı ẖûn-ẖār

14. Bil kadrini ey ğarîb ma°sûm
°Ömründe bu eñ güzel zamāndır
Kaşşāb-ı felek °adüvv-ı cāndır

96b

Eyler seni ʿan-ķarīb maʿdūm

15. Bilmem kim olur benim şefikim
Ba şimdi seniñ şefikiñ oldum
El-ķışşā seniñ refīkiñ oldum
Kūy-ı ʿademe çıkar tarīkim

16. Ķurbān-geh-i köhnedir bu ʿālem
Ķan içmedigi zamānı göster
Kim yaptı bu ĥāk-dānı göster
Ĥayret-zede olmasun mı Ādem

17. Düşmez bu ķūyuda ķalb-i āgāh
Mādām ki ʿāķıbet fenādır
ʿİndimde Ĥudā bilir fenādır
Bir laĥza şafāya māsivā-üllāh

250⁷⁷¹

Ķalender/ Mütekerrir Muʿaşşer

müf te ʿi lün / müf te ʿi lün / fā ʿi lün

1. Külfet-i iķbālimden āzādeyim
Rütbe-i şinās-ı revş-i sādeyim
Kimseye yok nāz ü niyāzım benim
Öyle esāret neme lāzım benim
Ayrılırim biñ dürr-i yek-dāneden
Ayrılamam sīret-i merdāneden
Terk-i ĥaķīķat eyleyen olmaz mı pest
Olmayan insān mı ĥaķīķat-perest
Ben ne Mesīhī ne Mesīhā demim
Zevķi ĥaķīķatde arar ādemim

⁷⁷¹ Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri**, s. 79'da aynen mevcuttur. Muallim Nâcî, **Ateşpare**, 1883, s. 20,21 ve 22 sayfada aynı isimle mevcuttur.

2. Hayli zamān ʿālemi devr eyledim
Halka degil kendime cev eyledim
Añladım ahvālını insānlarıñ
Sevmedim eṭvārını fettānlarıñ
Şüret ü sîretdeki ziddiyeti
Fehm ile selb eyledim emniyeti
ʿAkla muvāfık mı ki olsun nifāk
Hākīm-i āfāk turur iken vifāk
Ben ne Mesīhī ne Mesīhā demim
Zevkī haḳīkatde arar ādemim

3. Var ara bir müşterī-yi mürde-hüş
Aldadamazsın beni hikmet-fürüş
Diñlemem ey münşī-yi saḥī-sühān
Her sühānıñ bence keʿen lem yekün⁷⁷²
Söyleme ey şāʿir kizb be-ittişāf
Diñleyemem öyle müdāhice lāf
Git beni irşāddan ümīdi kes
Kendine gel şeyḥ-i Mesīhā-nefes
Ben ne Mesīhī ne Mesīhā demim
Zevkī haḳīkatde arar ādemim

4. Zulmete aşḥāb-ı ʿamā bendedir
Nūr ise bīnālara tā bendedir
Ölmede gitdikçe dıraşşende ter
Fikr-i münevver baña rehber yeter
Mühlik ise ben olayım hālīki
Başka tarīkiñ olamam sālīki
Olsa cehūlāne cihān düşmenim
Münkalib olmaz yine fikrim benim

97a

⁷⁷² keʿen lem yekün: güya olmadı, sanki olmadı.

Ben ne Mesîhî ne Mesîhâ demim
Zevkî hâkîkatde arar âdemim

251⁷⁷³

Mey-ḥānede Bir Söyleniş! /Murabba^c

Fe ^ci lā tün / me fā ^ci lün / fe ^ci lün

1. °Aşk-ı fettāna intisāb ideli
Âh bilseñ ne bî-ḳarār oldım
Firḳatîñ eşkimi şarāb ideli
Şarābü'l-leyl ve'n-nehār oldum
2. İçsem akşāmdan şabāḥa ḳadar
Umduğum neşve toğmuyor meyden
Baña bir özge derd virdi ḳader
Ġamım eksilmez oldu heyheyden
3. Naşıl olmaz cihāniyān ḥayrān
Tab^cımıñ bî-ḳarārılıḳlarına
Göremezler sebep ğalaṭ-bīnān
Sinemiñ dāğ-dārılıḳlarına
4. Gelin ey ehl-i ibtilā içelim
Niçün cāme varmıyor eliñiz
Sızdınız mı birer daha içelim
Dinleyiñ! Söyleyendir ekmeliñiz
5. Neydi evvelki gösteriş sākî
Yā bu bî-gānelik neden şimdi
Yetişir bekledik yetiş sākî
Beni de itme na^crā-zen şimdi

97b

⁷⁷³ Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri**, s. 87'de aynı isimle mevcuttur. Muallim Nâcî, **Ateşpare**, s.33, 34, 35, 36, 37, 38, 39'da aynı isimle mevcuttur.

6. Kalkınız ey refikler! Gidelim
O büt'ün var hezār dem-sāzı
Paramızla niçün niyāz idelim
Çekilir mi bu kāfiriñ nāzı
7. Kime söylersin āh! Talmışlar
Kimi ben şimdi hem-zebān ideyim
Ne kadar bī-mecāl kalmışlar
Bırakup bunları nasıl gideyim
8. Arkadaşlar şabāh yaklaşıyor
Hoş olurdu gidilse hānelere
Bize pīr-i muğān bile şaşıyor
Virmez oldu kulağ terānelere
9. Rūfekādan kalır yerim yokdur
Gidemem şimdi hānem olsa bile
Peyke üstünde kaldığım çokdur
Ben de yatsam mı bir bahāne ile
10. Neredesin muğbeçe? Şarāb getir
Saña düşmez bu rütbe istiğnā
Ne kadar içmişiz? Heşāb getir
O da olmuş günūde, vāveylā
11. Bir civān olsa, bir kemān olsa
İtse tabımca bir güzel takسیم
Bir taraftan piyāleler tolsa
O zamān kim arardı başka nedīm
12. Ne civān var, ne kemañ, ne tıyan

98a

Ben ne bî-âşnâ ğarîb mişim
Uyuyor muğbeçe, didikçe uyan
Ne müselmân-ı bî-naşîb imişim

13. Bu cihân-ı küdüret-âbâdîñ
Gerçi yokdur şafâ esâsında
Yine şükr eylerim ki zühhâdîñ
Degilim hâlka-ı riyâsında

14. İstemem öyle hem-nişîn ki ider
Yâd oldukça bâde istiğfâr
Bu bizim fırka başka yolda gider
Arada bir büyük tehlâlûf var

15. Neylesun böyle rind-i hoş-meşreb
Hod-nümâlarla rûh ü rîhânı
Baña tevfiķ ider misin Yâ Rab
Bir riyâ-kâr sübhâ gerdânı

16. Beni at nehr-i hamra cennetde
İdeyim şevķ ile şen-âverlik
Kalmasun ser-hoşuñ mezelletde
Saña kaldı ğarîb-perverlik

17. İktifâ eylerim şarâb ile ben
Cümleten ni°met-i behişte bedel
Neme lâzım nübhür-ı mâ ü leben
İşte şüfîler! İşte nehr-i °asel

18. Âferîñ muğbeçem! Uyandıñ mı?
Bizi lâyıķ mı kimsesiz bırakış
Çokça mey söyledik uşandıñ mı
Anı îmâ ider bu egri bakış

19. Beni [itdiñ]⁷⁷⁴ siyāh-ı mest-i cünūn
O tegāfūl-pesend gözlerle
Sen niçün benden olmadıñ memnūn
Bu kadar dil-firīb sözlerle

20. Hele taldur şu cāmı bir kerre
İmdi tecdīd-i neşve farz oldu
Dīnle bārī ricāmı bir kerre
Yok mı rahmīñ? Kaçıncı arz oldu

98b

21. Bir şabūhuñla cān-ı maḥmūrı
Neşve-yāb eylediñ, sakāk-ellāh
Yine taldur řu cām-ı billūrı
Hāmī-i neşvesin, ḥamāk-ellāh

22. Ğam āyed her kücā ki revem
Coz ḥarābāt kez menest ābād
Tā nemīrem cüdā zi-mey ne-şevem
Men ü meyḥāne her-çi-bād-ābād⁷⁷⁵

23. Mey-perestim mūkīm-i mey-gedeyim
Lā mekāñleriñ budur vaṭanı
Niçün muttaşıl mey içmedeyim
Getirenden şoruñ cihāna beni

252⁷⁷⁶

⁷⁷⁴ Bu kelime mecmuada yoktur.

⁷⁷⁵

Nereye kaçtıysam gam ve keder beni buldu
Harabat hariç çünkü orayı ben abat ettim
Ölene kadar şaraptan uzak kalmayacağım
Ben ve meyhane ne olursa olsun daima yan yana olacağız

İsti'fâ /Murabba'

fe'îlâ tûn me fâ'î lûn fe 'î lûn

1. Dûn işitdim ki ol bî-vefâ düşmen
Yeñi bir 'âşık eylemiş peydâ
Pek uşanmış idim şu ğâ'ileden
Ben de 'aşkından itdim isti'fâ
2. Dilden evvelki hâl gitmiştir
Beni zan itmesün henûz deli
Köhne yârim fenâ mı itmiştir
Severim ben de şimdi her güzeli
3. Hiç anı ben yanımda mı taşırım
Eylemem çeşmimi âmâle bile
Kim ne dirmiş gider de uğraşırım
Bulduğum nev-resîde dil-ber ile
4. Beni ehl-i niyâzdan mı şanır
Gülerim böyle nâ-be-câ nâze
Anı erbâbı bir bakışda tanır
Para itmez yüzündeki ğâze
5. Yapma gîsûya i'tibârım yok
Şanmasun kendisiyle lâf iderim
Bende şüh'lâtif kâkûl çok
Varır anlarla î'tilâf iderim

99a

253

Ġazel

⁷⁷⁶ Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri**, s. 121'de aynen mevcuttur. Muallim Nâcî, Ateşpare, s.89-90'da aynı isimle mevcuttur.

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Ol perîniñ şanki gizlenmiş hayâli tağlara
Ağladım, âh eyledim bakdım şu hâlî tağlara
2. Eylemiş muzlim bulutlarla tetevvüc zirvesi
Bak nasıl heybet-fürûş olmuş şu ʿâlî tağlara
3. Söyle ey ebr-i keder-perver! Toğundı hissime
Sen mi baḥş itdiñ bu ḥüzn-âver zalâlî tağlara?
4. Geldi leyliñ iğbirârî âftâb itdi ğurûb
Gönlümün ʿaksi eyledi ḥüzn ü melâlî tağlara
5. Külbe-i aḥzân gibi tenhâ, sükûn-baḥşâ, ğarîb
Pek yakışdırdım bu maḥzûnâne hâlî tağlara
6. Mâh toğdı ben de şandım, ey esâtîr-âşnâ
Âsmândan düşdi leylâ-yı leyâlî tağlara
7. Bir taşîñ üstünde istiğrâka düşmek istedi
Zevk-i vahdet âşnâ kıldı **Celâlî**⁷⁷⁷ tağlara

(Celâl)

254⁷⁷⁸

Beyit

mef ʿû lû / me fā ʿî lû / fe ʿû lûn

Âḥir yine ḥâk olur bu tenler

Bilmem neye kibr ider idenler

⁷⁷⁷ Ara nesilden Mehmet Celal’e (1867-1912) ait bir gazeldir. Ali İhsan Kolcu’nun “Tanzimat Şiiri” isimli çalışmasında tespit edilmiştir.

⁷⁷⁸ Banu Mumcuoğlu, **Şeyhülislam Akhisarî Vassaf Abdullah Efendi, Hayâl-i Behçet-Âbâd (İnceleme-Metin-Sözlük)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Manisa, 2006, 359. beyit olarak mevcuttur.

(...) [Vassaf Abdullah Efendi]

255⁷⁷⁹

Meşnevî

müs tef'î lā tün /müs tef'î lā tün

1. Baḡ şan'atına ne ʿālem-ārā!
Baḡ ḳudretine ne ḥayret-efzā!
2. Baḡ mülküne var mı intihāsı?
Baḡ ʿaḳla⁷⁸⁰ şıḡar mı kibriyāsı?

(Muʿallim Nācī)

256⁷⁸¹

Müfred Beyit

mef'û lü / fā'î lā tū / me fā'î lü / fā'î lün

Mîzāna ur gör düştüğün aḥbābı, el-ḥazer
Rehber taşavvur eyledigün reh-zen olmasun!

(Nevres-i Ḳadīm)

257

Murabbaʿ Merşiyye⁷⁸²

mef'û lü / me fā'î lü / me fā'î lü / fe'û lün

Aʿmār-ı beşer her dem her laḫza bulur noḳşān
Āşārı da fānīdir anlarda da var pāyān
Bir yandan olur peydā bir yandan olur pinhān
Kendi gibi devrānı bitmekde şanır insān

⁷⁷⁹ Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî'nin Şiirleri**, s.70'deki tevhid türündeki mesnevisinden alınmıştır.

⁷⁸⁰ akla : zihne, age.

⁷⁸¹ Yağcı, **Nevres-i Kadim Divanı ve İndeks**, s. 2632'te, XCIV numaralı gazelin 3.beyti olarak aynen mevcuttur.

⁷⁸² Şiir metninin başında muhammes ibaresi vardır. Ancak şiir dört mısralık olup murabba kategorisine girmektedir. Müstensih bir mısrayı yazmamış olabilir.

99b) Toksan üç senesinde⁷⁸³ şāḥa-ārā-yi intişār olan “Güneş “ nām gazteniñ (cild-1-numeru-3) görünen baʿzı edebiyāt:

258⁷⁸⁴

Ġazel

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

1. Vāmıķ’ıñ ʿaşķ-ı ciger-sūzunı ʿAzrā’ya şoruñ
Cinnet erbābınıñ aḥvālını Leylā’ya şoruñ
2. ʿĀşıkıñ kārı esīr-i ğam-ı ʿaşķ olmaķdır
Şormayıñ bendeye ḥürriyeti Mevlā’ya şoruñ
3. Bilemez kadrini şīrīne-i cehdiñ Hüsrev
Himmet-i kūhkeni saʿy-i şināsāya şoruñ
4. Ümm-i dünyā ne bilir ķīmetini merdānıñ
Tāb-ı ʿaşķ-ı meh-i Kenʿān’ı Züleyḥā’ya şoruñ
5. Mebḥaş-ı ʿaşķı suʿāl itmeyiñiz zühḥāda
Nāzı maʿşūķa niyāzı dil-i şeydāya şoruñ
6. Mest-i şevķ olduĝunuñ ḥikmetini **Vaşfi**’niñ
Añlamaz ehl-i riyā sākī-i raʿnāya şoruñ

(Şeyḥ Vaşfi)

259⁷⁸⁵

İrşād Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Hangi ʿaķıl dir ki ancaķ rāḥ-ı gülşenden geček

⁷⁸³ Bu tarih miladi 1878 yılına denk gelmektedir.

⁷⁸⁴ Müzahir Kılıç, Mehmet Atalay, Şeyh Vasfi ve Cezebāt Adlı Eseri, **Doĝu Araştırmaları** 8, s. 80; İnal, **Son Asır Türk Şairleri**, C.4, s. 192’de mevcuttur.

⁷⁸⁵ Hayber, Özbay, **Muallim Nâcî’nin Şiirleri**, s.181’de gazeller kısmında geçmektedir.

Bir de gāfiller! Şu nālişgāh-ı şīvenden geçek

2. Ey fākirān! Kış geçer, geçmez ʿazāb-ı imtinān
Bir eteksiz kürk için taḳbīl-i dāmenden geçek

3. Kalmayın maḥbūs bir vādīde ey ʿuṣṣāk-ı nūr
Yok mı Allāh'ın yeri Vādī-i Eymen'den geçek

4. Haşmınız bir kuvve-i fikrīyedir fikr isterim
Ey zafer-cūyān! Ḥayāl-i tīg ü cūşundan geçek

5. Çekmeyiñ isterseñiz daʿvā-yı dānişden yine
Bir gün ādemler! Müʿeşşirhāne-i fenden geçek

(Merḥūm Muʿallim Nācī)

260⁷⁸⁶

Ser Bālīn-i Cānānda/Gazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Bir zamāndır oldı cāsūsü'l-leyālī gözleriñ
Düşmen-i ḥāb itdi her şāhib-ḥayālī gözleriñ

2. Devr-i çeşmānında görmem cezbeden ḥālī başır
Çok görülmez itse meczūb ehl-i ḥālī gözleriñ

3. Olmasun pek öyle mest-i lāubālī gözleriñ
Yoksa bī-hūş eyler erbāb-ı kemālī gözleriñ

4. Şayd-ı bī-ḳaydıñ olur ʿālī gönüller fevc fevc
İnʿitāf itdikçe şayyādu'l-eʿālī gözleriñ

5. Şubḥa dek ḥaşr-ı nigāh itmez miyim? Olmuş yine
Keşfi müşkil ḥikmet-i Mevli'l-mevālī gözleriñ

100a

⁷⁸⁶ Hayber, Özbay, **Muallim Nācī'nin Şiirleri**, s.209'da aynı isimle geçmektedir.

6. Dürr ile sāyeñde tezyīn eyledim bālīniñi
Gözlerimden itdi taqṭīr-i leʿālī gözleriñ

7. İnqīṭāʿ-ı giryeden ümmīd kessuñ merdümān
Çün ki qalmaz fitneden bir laḥza ḥālī gözleriñ

(Muʿallim Nācī)

261⁷⁸⁷

Müsedes

mefʿû lû / fâ ʿi lā tûn

1. Ben māhdır şanırdım
Mihr-i cemālīñizmiş
Vaḳti iden de tenvīr
Leyli kılan da ihyā
Bāʿiş nedir hebūta
Bu ḥāk-ı ğam-medāra

2. Cā-yı mesīre gezgin
Şıḥḥat nümā-yı aʿlā⁷⁸⁸
Evşāf-ı⁷⁸⁹ ḥālīñizde
Olmaḳ neden mümāyān
Vaḣʿ-ı ḥazīn-i şīrīn
Ḥüzn-i laṭīf-i Leylā
Bir dediñiz mi vardır
Nā-ḳābil-i tesellī

3. Ḳalb-i laṭīfīñizde
Sevdā mı beslenir yā

⁷⁸⁷ Fatma Betül Kiriş, **Bulgurluzade Rıza, Müntahabat-ı Bedâyi-i Edebiye İsimli Antolojisinin Çeviriyazı ve İncelemesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2009, sy. 240'da Recaizade Mahmut Ekrem'in şiiri olarak mevcuttur.

⁷⁸⁸ Şıḥḥat nümā-yı aʿlā: Şaḥn-ı semā-yı ʿālā, age.

⁷⁸⁹ evşāf :O şāf, age.

Nūr-ı vücūduñuzla
Ḥandān iken şu yerler
Siz böyle ḥūn⁷⁹⁰ içinde
Olmaḵ revā mı āyā

[Ekremiñ-Zemzeme]

262⁷⁹¹

Ġazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. İhtirāz-ı taʿneden ḵalmaḵdadır āhım nihān
Bir ḥaḵīḵat ḵalmasun ʿālemde Allāh’ım nihān(*)⁷⁹²
2. ʿArz ider sīmā-yı resmim göñlümün maḵsūdunı
Ḵalsa da zīr-i leb-i ḥāmemde dil-ḥāhım nihān(*)⁷⁹³
3. ʿAşḵa şöhret ḥūsne mestūrī olur revnāḵ-fezā
Sen ol ey mihrim hüveydā sen ḵal ey māhım nihān
4. Yok teceddūd ḥāne-i hestīde bir mişlim henüz
Var ise ḵalmış ʿadem gencinde eşbāhım nihān
5. Bī-ḥod eylerdi temāşā-yı cemālīñ ʿālemi
Dīdelerden olmasañ ey cān-ı āgāhım nihān

[Muʿallim Nācī]

100b

263⁷⁹⁴

[De Leyl]iñ Bir Manzūmesi:]

Allāh

⁷⁹⁰ ḥūn: hüzün, age.

⁷⁹¹ Hayber, Özbay, **Muallim Nācī’nin Şiirleri**, s.207’de aynı isimle aynen geçmektedir.

⁷⁹² (*) Bu du‘āya “āmīn” diyecek pek çok bulunmaz şanırim.

⁷⁹³ (*) Resmī irsāline dā’ir bir mektūba derc olunmuş idi.

⁷⁹⁴ Kiriş “**Bulgurluzade Rıza’nın Müntahabat-ı Bedāyi-i Edebiye İsimli Antolojisinin Çeviriyazı ve İncelemesi**, sy. 100’de Muallim Nācī’nin Allah isminde bir yazısı olarak aynen mevcuttur.

Hey'et-i hayret-fezā-yı kā'ināta bak. Ne bedī' bir nā-mütenāhīlik 'arz idiyor!
H̱udā her mazharda başka dürlü tecellī eylemekde olduğı ẖalde her yerde birdir.
Mezāhir çok, birden gayrı Zāhir yok!
Muḥīt-i 'avālimdir. H̱içbir cihetde intihā-yi ihātāsı taṣavvur olunamaz.
Senā-yı berķ, ṣadā-yı ra'd, ziyā-yı ṣems, leṭāfet-i hevā ḥaķīķatde hep odur
Yazın ḥarāret icād ider. Bahārda küṣāyiṣ-baḥṣ-ı ezhār olur.
Yeri yok ammā andan ḥālī yer de yok; her ne isterse vücūda getirir, vücūduna noķṣān
'arız olmaz. İstedigini işler, yorulmak nedir bilmez.
Bez-i ḥazā'in ider ṭurur, ğināsına ḥalel gelmez
Ecsāma intizām virir. Ervāḥa ilhām eyler.
Eñ küçük maḥlūķatda daḥı en büyük maṣnū'ı kadar büyüklüğü görünür ḥüsn-i
tıflānede idrāk-i 'arifāne kadar mu'cīzeler gösterir.
Erbāb-ı ibtilānıñ 'uķūl-ı za'īfānesinde, dūhāt aṣfiyānıñ 'ālīyesi kadar ḥikmet-nümā
olur.
Rūḥda izhār eylediği kemāl-i i'cāzı bir mū-yı bārīkde daḥı gösterebilir.
Za'īf, ḳavī, büyük, küçük ḥużūr-ı 'azametinde ẖiç kalır. Her şey'e vücūd ve nizām
viren odur.
Bütün mevcūdāt mağlūb-ı iķtidārıdır. Bir bāhr-i bī-kerāndır ki māsivāsı
müstağraktır?

[Mu'allim Nācī]

264⁷⁹⁵

Kıṭ'a

fe 'i lā tūn / me fā 'i lūn / fe 'i lūn

1. Feyzin ümmīd iden bu dünyānıñ
Germine serdine alışmalıdır
2. Ğalebe itmek isteyen ḥaṣmına
Hüner öğrenmeye çalışmalıdır

⁷⁹⁵ Kenan Erdoğan, **Diýarbakırlı Sa'īd Paṣa Dīvānı** Manisa 2004, s.138'de küçük farklılıklarla geçmektedir. Mecmuada iki defa geçtiğinden müterkerrir bir şiirdir.

101a

265⁷⁹⁶

(...) Ğazel

mef ʿū lü / me fā ʿī lü / me fā ʿī lü / fe ʿū lün

1. Biz mevkibiz ʿaskerligimiz bir qurı şandır
Ğavğā günü efrādımız evlerde nihāndır
2. ʿAsker gibiyiz süngi tüfenk var da yürek yok
Bizden hele iş bekleyeniñ hāli yamandır
3. Biz ʿaskeriz işte kıyāfetlerimizle
Bir eksigimiz varsa tamarlardaki kıandır
4. Sevķ eyleseler eger ğāvğaya müşkil olur iş
İmkān var ise kaçmağa ğayret o zamāndır
5. Żābitlerimiz ruḥṣat ü taʿlīme ne ḥācet
Şağdan geri ārş cümlemize minnet-i cāndır
6. Atşak da eger biz de silāḥ düşmāna karşı
Yüksüzce ḥafīf kaçmamıza bil ki nişāndır
7. Atsun bize top düşmen eger toplı bulursa
Topdan kaçarız turmağa ārzū hezeyāndır
8. Żābitler eger ṭabur āteş emri virirse
Söndürmege gözyaşları her gözde ʿāyāndır
9. Var mı çıkacak karşıma eger bizi bulursa⁷⁹⁷

⁷⁹⁶ Müstensihin verdiği laedri lafzından da anlaşıldığı gibi şiirin müellifi meçhuldür. Yapılan araştırmalarda herhangi bir müellife ulaşılamadı.

Meydān-ı ğavġāda hepimiz şīr-i ziyāndır⁷⁹⁸

10. Naʿrayla hūcūm ʿādet ise düşmene karşı
Feryād ile kaçmak bize ser-māye-i cāndır

11. Görürseñ eger patlar iken topı tūfengi
Kim şübhe ider kārımız hep āh ü fiġāndır

12. ʿAsker-i 2034⁷⁹⁹ olduğumuz cümleye maʿlūm
İzhār-ı şecāʿat kim ider? Yalandır yalandır

[Lāedrī]

266⁸⁰⁰

Ebyāt

Beyit

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

Merd iseñ nā-merde hīçbir şey içün itme ricā

Ṭoġru ol kārında dāʿim Ḥaqq’a eyle ilticā

267⁸⁰¹

Beyit

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

Kim ki Bism-illāh ile bir kāre eyler ibtidā

Ḥayr ile itmām ider ol kārı elbet Ḥudā

101b

268⁸⁰²

⁷⁹⁷ Mısranın vezninde bir hece fazladır. “eger” edatı “ger” şeklinde olursa vezin düzelir.

⁷⁹⁸ Şair, Namık Kemal’in **Hürriyet Kasidesi**’ndeki “şir-i jiyan” ibaresine göndermede bulunup ironi yapmıştır.

⁷⁹⁹ Modalı veya mürdeli (ölümlü) şeklinde yorumlanabilir. Her ikisi de manaya uyuyor.

⁸⁰⁰ Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

⁸⁰¹ Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

Beyit

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

Ġadr iden hem cinsine dāʾim iden cevr ü ezā

ʿĀķıbet dūçār olur ol da cefāya hākezā

269⁸⁰³

Beyit

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

Ġayrıya her kim iderse iftirāya iştirā

Digeründen beklesün ol da büyük bir iftirā

270⁸⁰⁴

Beyit

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

Şanmasun zālīm ķalur dünyāda fiʿli bī-cezā

Cürmi miķtārı olur elbette mūcāzāta seza⁸⁰⁵

271⁸⁰⁶

Beyit

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

Eyleme şekvā felekden bekleme ʿavn ü vefā

Cevre ʿāşıkdır ider şekvāya ķarşu biñ cefā

272⁸⁰⁷

⁸⁰² Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

⁸⁰³ Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

⁸⁰⁴ Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

⁸⁰⁵ Mısranın vezninde bir hece fazladır.

⁸⁰⁶ Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

Beyit

me fā ʿi lün / me fā ʿi lün / me fā ʿi lün

Cefâsın çekdigiñ degmez bu dünyâ

Seni aldatmasun evhâm ü hûlyâ

273⁸⁰⁸

Beyit

fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lün

Kârger olmadı derd-i dile biñ dürlü devâ

İktizâ eyledi bî-çâreye tebdîl-i hevâ

274⁸⁰⁹

Beyit

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

Mâl Kârûn'ı idenmiş olsa şâh-ı mürtekib

Şanma râhâtdır o bî-çâre hemîşe muztârib

275⁸¹⁰

Beyit

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

Düşmeniñ olsa mekânı dâ'imâ zîr ü zemîn

İhtiyâtı koyma elden olma mekrinden emîn

276⁸¹¹

⁸⁰⁷ Bu beytin müellifi tespit edilemedi, ancak bazı şiir sitelerinde laedri olarak mevcuttur.

⁸⁰⁸ Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

⁸⁰⁹ Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

⁸¹⁰ Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

Beyit

fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lün

Viremez rütbe saña sâde şarıkla cübbe

Hüner ü ʿilm ü fazîletdedir rütbe

277⁸¹²

Beyit/

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

Kim iderse hırş ile ʿaçgözlülükle⁸¹³ imtizâc

Mālî Kārûn’a yetişse gitmez andan ihtiyâc

278⁸¹⁴

Beyit

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

Bir şomun etmek içün gitme leʿîme kesme ser

Dâmen-i şaʿye yapış elbet bulursuñ sîm ü zer

279⁸¹⁵

Beyit

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

Şakla sırrıñ itme hîç bir kimseye sen keşf-i rāz

Çün ki soñra şakla dirsîñ şaklamaz eyler āvāz

102a

280⁸¹⁶

⁸¹¹ Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

⁸¹² Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

⁸¹³ Aç kelimesi Türkçe olmasına rağmen elif yerine ayn harfiyle yazılmıştır.

⁸¹⁴ Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

⁸¹⁵ Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

Beyit

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

Şakın nādāna ızhār eyleme esrārı ey dānā
Sükūt it nezd-i cāhilde hamūş ol sen kitāb-āsā

281⁸¹⁷

Bir Seng-i Mezār

Kıt'a

mef ʿū lü / me fā ʿī lü / me fā ʿī lü / fe ʿū lün

1. Ref' itdi kaçā ʿaksimi mir'āt-ı hayālden
Bağ var mı bu āyīnede hīç nām ü nişānım
2. Bir dem beni şād itmedi bu tāli'-i nā-sāz
Miḥnetle güzār eyledi her ān ü zamānım
3. Tākāt mi gelür laḥzada biñ derd ü belāya
Ḥāk oldu beden kalmadı tedbīr [ü] tūvānım

282⁸¹⁸

Kıt'a

me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün / me fā ʿī lün

1. O rütbe mürtefī'dir kaçr-ı bünyād-ı tevāzu' kim
Riyāz-ı cenneti nezzāre kābil tā zemīninden
2. Ur yine pest ü zerkdir cāh-ı gayyā-yı tekebbür kim

⁸¹⁶ Ahmet Özalp, **Bilgelikler Divanı**, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yay., İstanbul 2012'de lâedri yani anonim beyit olarak verilmektedir.

⁸¹⁷ Bu kıt'anın müellifi tespit edilemedi.

⁸¹⁸ Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde, **Râmiz ve Âdâb-ı Zurafâsı**'dan ikitbasla ve başka kaynaklarda Arapzade Abdurrahman Efendi'ye ait olarak verilen bu kıt'a, Özalp, **Bilgelikler Divanı**'nda Kafzade Faizî'ye ait olarak verilmiştir. Ancak Faizî'nin **Divanı**'nda tespit edilmemiştir.

Şeyâtîn seniñ la'n-endâz olur ğayyâ zemîninden

[Arabzâde Abdurrahmân Efendi]

283⁸¹⁹

Bir Ğazel

Müs teḡ'î lā tün Müs teḡ'î lā tün

1. Gencîneñ olsam vîrân idersiñ
Āyîneñ olsam ḡayrân idersiñ!
2. Sâķî kerâmet sende yâ bende
Baḡr-i ḡabâba miḡmân idersiñ!
3. Nezzâre-i germ itdikce ey çeşm
Āteşle âbı yeksân idersiñ!
4. Zâhid ol meh-veş pür-nürdür kim
Bütdür dimezsiñ îmân idersiñ!
5. Eṡvâr-ı çarḡa uy Mevlevî ol
Seyrân idersiñ, devrân idersiñ!

[ŞeyḡGalib]

284

Beyit/Müfred

*fā'î lā tün / fā'î lā tün / fā'î lā tün / fā'î lün*⁸²⁰

Bir deliķanlıyı ḡarâmîdir diye ḡabşî itdiler
Ḳurtulunca aşmadan ḡaylî şaklamışdır şarâb

⁸¹⁹ Okçu, Şeyḡ Galib Divanı, 238. gazel olarak aynen kayıtlıdır. Müstensih bu gazelin 2, 5, 7 ve 8. beyitlerini mecmuaya derc etmemiştir.

⁸²⁰ Beytin vezni bozuktur. En uygun kalıp bu kalıptır.

[Hâlid Beg]

285⁸²¹

Beyit

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

Katl iderdim âstânında rakīb-i kâfirî

Câ'iz olsa Ka'be'de [ger] hınzırî kurbân eylemek

[Rûhî]

102b

286

Beyit/Müfred

mef ʿû lü / me fā ʿî lü / me fā ʿî lü / fe ʿû lün

Zâhid sen eger şubha-i şad-dâne⁸²² çekerseñ

Biz de çekeriz her gice bir biñliğimiz var

287⁸²³

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

Tâlî^c midir tâ ezelden her işim bozğun düşer

Şâhine kırsam duzağı bahtıma kuzğun düşer

288⁸²⁴

Beyit

⁸²¹ Coşkun Ak, **Bağdatlı Rûhî Dîvânı**, Uludağ Üniversitesi Yay., Bursa 2001'de bu şiir mevcut değildir.

⁸²² şubha-i şad-dâne: yüzlük tespîh.

⁸²³ Bazı kaynaklarda anonim olarak verilen bu beyit şu şekildedir:

Bak şu Hakk'ın hikmetine her işim bozğun düşer
Bülbüle kırsam duzağı bahtıma kuzğun düşer

⁸²⁴ Aypay, **Nahîfî Süleyman Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni**, s. 157'de 155. gazelin 2. beyti olarak mevcuttur.

mef ʿû lû / fâ ʿî lā tû / me fâ ʿî lû / fâ ʿî lûn

Mirʿata bakma bir iki gün eyle tecrîbe

Şabr eylemek firâkıña müşkil degil midir?

289⁸²⁵

Beyt

fe ʿî lā tûn / fe ʿî lā tûn / fe ʿî lā tûn / fe ʿî lûn

Māye-i nakd-i hayât olsa eger dîdârı

Ölümümdür benim ağıyâr ile görmek yârı

290⁸²⁶

Beyit

fâ ʿî lā tûn / fâ ʿî lā tûn / fâ ʿî lā tûn / fâ ʿî lûn

Seni görmekten ise mahrem olaydım kâşkî

Gelmeyeydim bu ʿâleme maʿdûm olaydım kâşkî

291⁸²⁷

Bent/müselles

fâ ʿî lā tûn / fâ ʿî lā tûn / fâ ʿî lā tûn / fâ ʿî lûn

Bir nigāha kâʿil olmam yok mıdır bir harf atış

Sāde çeşm-i mestine maḥşûş mı böyle yan bakış

Yoksa ʿişyânım mı söyle⁸²⁸ efendim nedir bu kaş çatış

⁸²⁵ XVI. asır şairi Nevʿî'ye ait bir beyittir. Tulum, **Nevʿî Divanı**, s. 400'de 535. gazelin makta beyti olarak mevcuttur.

⁸²⁶ XVI-XVII. Asır şairi olan Cafer Çelebi'ye ait bir beyittir. Erünsal, **Tâcî-Zâde Ca'fer Çelebi, Hayatı ve Eserleri**, s. 524'te bir gazelin matla beyti olarak yer alan beytin aslı şu şekildedir.

Ben ne hîdmet-kâr ve ne maḥdûm olaydım kâşkî
Gelmeyeydim bu ʿâleme maʿdûm olaydım kâşkî

⁸²⁷ Yedinota.com, defterimiz.com (15.03.2018) gibi sitelerde müellifi/güftekarı verilmeden yer almaktadır.

292⁸²⁹

Beyit

mef'û lü / fā'î lā tün / fā'û lün?

İklīm-i hüsnüñ bir 'ādil şāhı

lütfeñ göñlümün pād-şāhı

293⁸³⁰

Beyit

fe'î lā tün / fe'î lā tün / fe'î lün

Vaḳti geldikde baña rām oldı

Ne yaman yerde gün akşām oldı

294⁸³¹

Beyit

fā'î lā tün / fā'î lā tün / fā'î lā tün / fā'î lün

Farḳ olunmaz bir bahāne ucına ur nesi var

Kākülün ile ıarışık göñlümün da'vāsı var

295⁸³²

Beyit

fe'î lā tün / fe'î lā tün / fe'î lā tün / fe'î lün

Ḳande bir dāmeni tıtdumsa raḳıbiñ eli var

Ṭolaşır biñ ḳadar ardında gezer engeli var

⁸²⁸ Bu kelime vezni bozuyor.

⁸²⁹ Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

⁸³⁰ Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

⁸³¹ Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

⁸³² Bu beytin müellifi tespit edilemedi.

296⁸³³

Beyit

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

Sen de bul sencileyin sen gibi bir yār da gör
Sana derdim diyemem gel yüregim yar da gör

103a

297⁸³⁴

Beyit

mef ʿū lū / me fā ʿī lū / me fā ʿī lū / fe ʿū lūn

Bir kere toķunsañ teline sāz-ı derūnuñ
Biñ dürlü nevāzişle düzelmez bozulunca

298

Kıṭʿa

mef ʿū lū / me fā ʿī lū / me fā ʿī lū / fe ʿū lūn

1. Ey dil heves-i dil-ber-i misk-tāze mi düşdüñ
Şad hayf saña ol sitemi-sāza mı düşdüñ
2. Ser-menzil-i maķşūda irişmek hevesiyle
Şahra-yı muḥabbetde tek ü tāza mı düşdüñ

299⁸³⁵

⁸³³ Bazı kaynaklarda Hâlet mahlaslı bi şaire ait olarak şu şekilde verilmektedir:

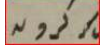
Sende kendin gibi bi kâfire ol yār da gör
Saña derdim diyemem gel yüregim yar da gör

⁸³⁴ Yorulmaz, **Koca Râgıp Paşa Dîvânı (Araştırma ve Metin)** s.147’de 141. gazelin 5. beyti olarak aynen mevcuttur.

⁸³⁵ Bu gazelin müellifi tespit edilemedi.

Gazel

fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lā tūn / fā ʿi lūn

1. Fırkatiñile seyrime gelirdi sevdā-yi cünūn
Âteş-i hecriñ ile tırmaz yanar dā'im derūn
2. Bir nigāh it hālime inşāfa [gel] ey
Derd-i hasret kâmetim yay itdi pek oldum zebūn
3. Bu cihān içre geçirdim ʿömrümi efğān ile
Nāz istignālar ile itdi gözüm yaşı hūn
4. Bāde-i ruḥsārīñ içmek isterdim pūr-teşneyim
Lebleriniñ bûsesine olmuşum gayet
5. Rûyını görmek için ḥayli zamāndır bekleriz
Yandı kül oldı meded hecriñle cümle ʿāşıkūn
6. Tîğ-i hasretle nice biñ yāre açdıñ sīneme
Ḳahr āzārīñla itdiñ ben faḳīri ser-nigūn
7. Şerbet-i vaşlīñla şimdi ḥastaya dermān kı1
Âteş-i hecriñ ile durmaz⁸³⁶ yanar dā'im derūn

300⁸³⁷

Beyit

fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lā tūn / fe ʿi lūn

Sen de bir sen gibi bī-merḥamet āfet bulasın

⁸³⁶ Buradaki “d” dal ile yazılmıştır. Müstensih bazı yerlerde tı'yı tercih etmiştir.

⁸³⁷ Ekrem Bektaş, **Muvakkit-zade Muhammed Pertev, Hayatı-Sanatı, Divanının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2002. s.231'de 425. gazelin matla beyti olarak mevcuttur.

Baňa raħm eyledigiň mertebe raħmet bulasın

301⁸³⁸

Beyit

fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lün

Çekmedi hañçerini sīne-i mecrūhumdan

İttigi cevri o şūhçeker inşallāh

302⁸³⁹

Beyit

fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lün

Bezm-i aʿdādan o meh dūr olur inşallāh

Bize raħm itmeye mecbūr olur inşallāh

303⁸⁴⁰

Beyit

fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lün

Haste-i ʿaşakına bir nīm nigāh eylemediň

Çeşm-i bī-mārīñ ebed görmeye rüy-ı şıhhat

304⁸⁴¹

Beyit

fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lā tün / fe ʿi lün

⁸³⁸ Bu beyit müstensih tarafından bir sonraki beyte nazire olarak yazılmış olabilir.

⁸³⁹ Bektaş, **Muvakkit-zade Muhammed Pertev Divanı**, s.260’da 490. gazelin matla beyti olarak mevcuttur.

⁸⁴⁰ Demirbağ, **Koca Râgıp Paşa ve Divan-ı Râgıp Paşa**, s. 209’da bir gazelin hüsn-i matlası olarak mevcuttur.

⁸⁴¹ Demirbağ, **Koca Râgıp Paşa ve Divan-ı Râgıp Paşa**, s. 308’de bir gazelin 4.beyti olarak mevcuttur.

103b

Dil ki mecrûh ola memnûn-i nevâziş olmaz
Zahmi âyineniñ eyler mi kabûl-i merhem

305⁸⁴²

Kıta

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

1. Tal'at-ı dîdârına bî-çâre dil meşhûrdur
Çün ki yârim pek güzeldir gözleri ma'hmûrdur
2. Vuşlatından hayli demdir dūr ider üftâdesin
Şîve⁸⁴³-i sevdâ-perestî bence pek meşhûrdur

306

Beyit/Müfred

fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lā tün / fā ʿi lün

Parasız Cemşîd olursa kimse bakmaz yüzüne
Ma'rifet mângîze(*)⁸⁴⁴ degmez ehl-i zer devrânıdır

307

[İbn-i Haldûn'uhn]:

Hel re'eyte tû'libeten
Tetbeuhâ sevlebeten
Te'kûlu terelel terelelli⁸⁴⁵

308

⁸⁴² Bu kıt'anın müellifi tespit edilemedi.

⁸⁴³ Bu kelime mecmuada sive olarak yazılmıştır.

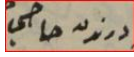
⁸⁴⁴ (*) İstanbulda külhān begleri ıstılāhınca (māngîz) pāra demekdir. (māngîz) aşl lisān-ı Kıptîdir

⁸⁴⁵

Gördün mü laleyi
Ve ardına vermiş arıları
Terelel terelelli diyorlar

Şâfi'niñ Talât Bege Bir Mektûbu

Müs tef'î lün / Müs tef'î lün / Müs tef'î lün / Müs tef'î lün

1. Devlet-serây-ı dil-bere bir pâre baqđım aqladım
Revzânlara eyvânlara dîvâre baqđım aqladım
2. Gitmiş ⁸⁴⁶ çıkmış içinden şâcî
Qalmış tehî her cānibi ol dāre baqđım aqladım
3. Fevvāreler olmuş harāb, bûlbûl gidip gelmiş ğurāb
Her cānibi olmuş tûrāb ğam-ẖāre baqđım aqladım
4. İnsānlarıñ olmuş yeri menzil-geh-i dîv üperî
Yād eyledim ğā'ibleri huẕzāra baqđım aqladım
5. Şâfi'⁸⁴⁷ bu dār-ı pür-sükûn ol manzar-ı fırkat-nümûn
Olduysa da dāğ-ı derûn yok çāre baqđım aqladım

⁸⁴⁶ İbare “der’inden hâcî” şeklinde okunabilir. Der, Farsçada kapı demek. Kapılarda çeşitli şekiller ve tokmaklar oldu. “Haç şeklindeki tokmağı yok olmuş” gibi bir mana verilebilir.

⁸⁴⁷ Üsküdarlı Sâfi (Mustafa Sâfi) 1862-1901 yılları arasında yaşamış bir şairdir. İbnülemin’in verdiği bilgilerde bu şair Talat Bey isminde bir arkadaşına sahiptir ve zor zamanlarında ondan destek görmektedir. Ancak Şi'r-i Safi eserinde bu şiirine rastlanmadı.

SONUÇ

Her şiir mecmuası; muhtevası ve diliyle yazıldığı dönemin somutlaşmış bir hâlidir, o dönemin edebiyatına, bediiyatına, zihniyetine tutulan bir aynadır ve bu yüzden her şiir mecmuası önemlidir ancak bünyesinde taşıdığı bazı hususların derecesine göre bu önem artabilmektedir. Ele alınan bu mecmuanın da edebiyat sahasında kendine has bir yerinin olması tabiidir.

Bu mecmuanın en bariz özelliği şair kadrosu, nazım şekilleri, vezin, ele alınan konular ve temsil ettiği dönemler noktasında heterojen bir muhtevaya sahip olmasıdır. Klasik Türk edebiyatının her devrindenbirçok şairin farklı şekil ve içerikteki metinlerini içermesiyle adeta onu bu edebiyatı sentezlemiştir.

Osmanlı'nın Tanzimat Fermanı'yla yüzünü Batı'ya dönmesi, sonrasında yaşanan adaptasyon ve ikilem toplumun her kesimine ve her alanına yansımıştır. Bu değişim ve dönüşüm 1860'tan itibaren edebiyata da yansımış ve aynı tarihte ilk semerelerini vermiştir. Bu tarihten mecmua'nın yazıldığı tarihe kadarki süreçte yaşayan yazarların kafaları karışıktır. Bu yazarlar hem fikrî hem edebî olarak Doğu-Batı ikilemi yaşamaktadırlar. Bir yandan klasik şekillerle hak, hürriyet, uhuvvet, adalet, eşitlik konularını işlerken bir yandan da modern şekillerle ve yeni bir duyuşla harcıâlem konuları işlemeye çalışmışlardır. Divan edebiyatı ise tesis edildiği köklü miras üzerinde ayakta durmaya çalışmaktadır ve onu temsil eden bir yazar ve taraftar kadrosu vardır. İşte bu mecmuada hem fikrî hem edebî olarak bu zıtlıkları, onları temsil eden Namık Kemal, Muallim Naci, Ziya Paşa, Şinasi, Recaizade Mahmut Ekrem gibi modern dönemin ilk sanatkârlarının şahsında görmekteyiz.

Mecmuada modern dönemdeki başka uygulamalar hakkında da bilgi sahibi olabiliyoruz. İstikrarlı bir şekilde olmasa da noktalama işaretlerinin kullanıldığını tespit edebiliyoruz. Bazı şiirlere gazel, semai gibi isimler vermek yerine İstifa, Bed-Mest gibi isimlerin verilmesi de modernleşme sürecine girildiğinin göstergesidir. Eserde mektup türünün örnekleri de görülmektedir. Gazetelere gönderilen bu mektuplardan da anlaşılacağı gibi gazete, toplumun ve edebiyat

hareketlerinin/gruplarının bir parçası hâline gelmiştir. Bu mecmua buna ışık tutması cihetinden de mühimdir.

Tanzimat döneminin fikren ve mizacen iki farklı şairinin şiirlerine oldukça ağırlık vermesi mecmuanın dikkat çeken bir yönüdür. Bu sanatkârlar Namık Kemal ve Muallim Naci'dir. Verilen kısa biyografilerinden de anlaşılabilceği Namık Kemal *Hürriyet ve Vatan Şairi* olarak bilinir ve Batı'nın ilim ve tekniğinin aslını korumak şartıyla Osmanlı'ya taşınmasından yanadır. Hatta bunun için Genç Osmanlılara katılmış, Avrupa'ya kaçmış, zaman zaman Osmanlı idaresince sürgün edilmiştir. Fakat Muallim Naci Batı'ya temkinle yaklaşan yönüyle genel olarak Doğuludur ve birkaç bireysel modern şiir denemesi dışında bu dairenin dışına pek çıkmamıştır. Müstensihin bu iki zıt sanatkârı mecmuanın merkezine koyması dikkat çekicidir.

Mecmua, yedisi nesir çoğu divan ismi verilmiş gazel olmak üzere 308 metin parçasına , yapılan tespitlerle sayısı 116'ya ulaşan şaire yer vermesiyle de önemlidir. Zira bu sayılar bir mecmua için azımsanmayacak yüksekliktedir.Mecmuada genel olarak divan edebiyatının Fuzûlî, Nesimî, Şeyh Galip, Koca Ragıp Paşa gibi meşhur şairleri ve son dönem şairlerinden Namık Kemal, Muallim Naci ön plandadır. Yine Çermikli Zihni, Ferdî, Vîrânî,Sırrî ve Tûrabîgibi dinî- tasavvufî şiirin temsilcileri de mecmuada genişçe yer almakla dikkat çekmektedir. Fakat adı sanı duyulmamış birkaç şairin şiirlerine de yer verilmiştir. Bunlar belki de o dönem popüler şairlerdi veya divan edebiyatının, Muallim Naci'nin etrafında toplanan son sevdalılarıydı. Ayrıca çok sayıda müfret ya da tek beyte de yer verilmiştir.

Dikkat çekici bir husus da Alevi-Bektaşî geleneğinden gelen şairlere ve başta Kerbela ve Ehli Beyt sevgisi olmak üzere bu geleneğe ait çok sayıda şiire yer verilmesidir. Bu şiirler Alevi-Bektaşî kültürünün Türk şiirine büyük katkısını göstermektedir

Mecmua tenkidli ve tetkikli hâliyle Türk şiirinin mecrasında yerini alacak ve onu tamamlayan küçük bir parça mahiyetinde gerektiğinde başvurulacak bir referans olarak araştırmacıların hizmetinde olacaktır.

SÖZLÜK

āb: su.

‘abā:(Ar.) 1.yünden yapılmış kaba kumaş, aba.2. bu kumaştan yapılmış bol, geniş giyecek 3. mec. Dervişlik, şeyhlik

ābād:(Far.)1. mamur, şen, bayındır. 2. çokluk bildirir.

ābād: (Ar.)sonsuz gelecek zamanlar.

‘abd: (Ar.)kul, köle, bende.

abdāl: (Ar.) 1. ahmak, çabuk aldanan ve kanan kimse. 2. bir şeye akıl yormaz. 3. kalender meşrep ve derviş adam. 4. tas. necip ve sail kullar olarak nitelenen “ kutup, iki imam, dört evlat, yedi abdal, kırklar, yetmişler” olarak isimlendirilen gayb erenleri arasında ve hiyerarşik düzende “ yediler” arasında gösterilen erenler.

āb-dār:(Far.) 1. sulu, taze 2. parlak, gösterişli. 3. keskin, bilenmiş.

‘abeş:(Ar.) 1. yarasız iş, saçma, boş. 2. şaka, asılsız söz. 3. amaçsız, boşuna.

āb-ı zemzem: (Far.+Ar.) zemzem suyu.

āb-i hayāt: (Far.+Ar.) içenin ölümsüzlüğe kavuştuğuna inanılan efsanevi su; ab-ı hayvan, çeşm-i hayvan, ab-ı zindegani gibi isimler de verilir.

āb-rū:(Far.) 1. şeref, onur, haysiyet. 2. yüz suyu, yüz aklı.

‘acāib: (Ar.) garip, tuhaf, şaşılacak şey.

‘aceb: (Ar.) çok tuhaf, pek acayip.

‘āciz:(Ar.) 1, güçsüz, iktidarsız, zayıf, gevşek, elinden iş gelmez. 2. şaşımak. 3. ne yapacağını bilmez, eli ermez, gücü yetmez.

a‘dā’:(Ar.) düşmanlar.

ādāb:(Ar.) 1. zarafet, naziklik 2.

terbiye ve nezaket ölçüsü. 3. örtünmesi veya gizlenmesi gereken yerler. 4. töre, yol, yordam, görenek.

‘adālet:(Ar.) hakka riayetkârlık, hak tanırılık, haklılık, doğruluk.

‘adāvet :(Ar.) düşmanlık, yağılık.

‘add :(Ar.) 1. sayma, sayılma 2. itibar etme, edilme.

Ādem:(Ar.) dünyada ilk yaratılan adam ve ilk peygamber, Hz. Âdem. 2. Adam.

‘adem : (Ar.) yokluk, bulunmama.

ādemiyet: (Ar.) yokluk, bulunmama.

‘adet : (Ar.) görenek, usul, alışkanlık, tabiat.

‘adil : (Ar.)1. doğruluk gösteren, 2. doğru 3. eşit, eş, müsavi.

‘adl: (Ar.) doğruluk, dad, adalet.

‘adū/ ‘aduvv : (Ar.) 1. düşman, yağı, hasım.

āfāk:(Ar.) ufuklar, gök kenarları, gökle yerin birleşir gibi görüldüğü yerler. 2. mec. görüş ve düşünüş sınırları.

āfāt:(Ar.) belalar, musibetler.

āferīn:(Far.) beğenme, alkış, yaşı, varol. 2. yaratmak.

āfet: (Ar.) 1. büyük felaket, musibet. 2. mec. çok güzel insan, bilhassa kadın.

āfet-resān:(Far.) bela getiren, musibet eriştiren.

āfet-resān:(Far.) bela getiren, musibet eriştiren .

āfitāb:(Far.) 1. Güneş 2. güneşin ışığı 3. güzel kadın 4. güzel yüz 5. şarab.

‘afv :(Ar.) 1. suçunu bağışlama. 2. özür dileme 3. vazifesinden uzaklaştırma.

ağa:(Far.) ağa.
āgāh:(Far.) bilgili, haberli, uyanık.
āgāz:(Far.) başlama.
āgūş :(Far.) kucak.
ağyār:(Ar.)gayrılar, başkaları, yabancılar.
āh ū zār : (Far.) acı çekerek inleyip sızlanma.
aḥbār: (Ar.) haberler, ortada dönen söylentiler. 2. Yahudi bilginleri, hahamları.3. meserretler, iyilikler 4. yazı mürekkepleri.
‘ahd ū peymān: (Ar. +Far.) yemin, ant.
‘ahd:(Ar.)1. söz verme. 2. ant, yemin 3. devir, zaman, gün.
āheng:(Far.) uyumluluk, düzen, nizam. 2. çalıp eğlenme, cümbüş etme.
āhenger:(Far.) demirci.
āḥir:(Ar.) son, sonraki, en sonra. 2. nihayet, son olarak.
aḥkām:(Ar.) hükümler, emirler.
aḥkām-i nuşret:(Ar.)1. zafer hükümleri. 2. kanunlar. 3. yıldızlardan ve sair görünen şeylerden çıkarılan mana.
āhla:(Ar.) 1. en tatlı, pek tatlı; şirin. 2. şekere muhtaç olmamak.
aḥmaḳ:(Ar.)pek akılsız, sersem, şaşkın.
aḥrā:(Ar.) daha layık, münasip, uygun.
aḥsen:(Ar.) en güzel, pek güzel.
aḥsent:(Ar.) aferîn, bravo.
aḥşām:(Far.) akşam, mesa, şam.
āhū:(Far.) 1. ceylan2. güzellerin gözü.
aḥvāl:(Ar.)oluşlar, bulunuşlar, durumlar.
aḥzān:(Ar.) kederler, hüznler.
aḳāmet: (Ar.) verimsizlik, sonuçsuzluk.
aḳçe: (T. i.): Gümüş para, para.

‘aḳd:(Ar.)1. bağ, bağlanma, 2. sözleşme, kararlaştırma. 3. kurma, düzme. 4. nikâh. 5. nesri nazma çevirme.
aḳdām:(Ar.) ayaklar
‘aḳil :(Ar.) akıllı.
‘aḳl-i ma‘ād: Ahirete, öze dönük faaliyet gösteren akıl.
aḳrān:(Ar.) eş ve benzer olanalar, yaşlılar, yandaşlar.
‘aks: (Ar.) çarpma, çarpıp geri dönme.
āl:(Ar.) aile, evlat, sülale.
āl:(Ar.) hile, düzen, dek.
a‘lā :(Ar.) en, pek yüksek.
ālā:(Ar.) ihsanlar, bahşişler.
‘alāik:(Ar.)ilgiler, ilişkiler, münasebetler, alakalar.
ālām:(Ar.) elemeler, kederler, acılar.
‘ālem: (Ar.) dünya, cihan.
‘ālem-efrāz:(Ar.+Far.) bayrak çeken,bayrak kaldıran.
‘ālī :(Ar.) yüce, ulu.
‘ālī-şān : (Ar. +Far.) şanı yüce, büyük.
‘allām: (Ar.)çok bilgin.
ālūd(e):(Far.) bulaşmış, bulaşık.
a‘mā:(Ar.) 1. kör 2. mec. cahil.
āmāde:(Far.) hazır, hazırlanmış.
a‘māl: (Ar.) işler, fiiller, ameller.
āmāl:(Ar.) ümitler, istekler, arzular.
āmentu:(Ar.) Müslüman olmanın remzi olan kelime inandık, tasdik ettik, diyecek bir şey yok anlamına gelir.
āmihṭe: (Far.) karışmış olan.
‘āmil :(Ar.) 1.sebep 2. işleyen 3. vergi tahsil memuru, mütesellim 4. vali.
āmīz:(Far.) kelimelerin sonuna gelerek –le karışık, -yi içine alan manaları katar.
ammā: (Ar.) ama, fakat, lakin, ancak.

ān : (Far.) güzellik, cazibe, melahat, sabahat.

ān : (Ar.) bir an, lahza.

‘anāşır: (Ar.) unsurlar, parçalar.

‘anber: (Ar.) 1. adabılığının bağırısağından çıkarılan ve misk gibi kokan bir madde. 2. güzel koku.

‘andelīb : (Ar.) bülbul, hezar.

anķā: (Ar.) uzun kollu telli bir saz.

‘anķā: (Ar.) 1. Kaf Dağı’nda durduğu sanılan efsanevi bir kuş, Simurg. 2. varlıklı, zengin. 3. kanaat sahibi, müstağni.

‘an-ķarīb: (Ar.) hemen, derhâl.

‘ār : (Ar.) 1. utanma, çekinme, mehcup olma, haya etme. 2. utanılacak şey, ayıp.

ārā: (Far.) eklendiği söze süsleyen, bezeyen, donatan anlamları katan birleşik kelimeler oluşturan bir ek-kelimedir.

‘arafāt: (Ar.)Kurban Bayramı’ndan bir gün önce vakfeye durulan yer; Mekke yakınındaki dağ.

arakrīz(Ar. +Far.) ter döken, terleyen.

ārām: (Far.)1. durma dinlenme, eğlenme. 2. karar kılma, yerleşme. 3. rahat, huzur.

‘ar‘ar: (Ar.)dağ servisi, ardıç ağacı. 2. boylu boslu güzel.

‘arāz : (Ar.) geçici ve iğreti durum. 2. işaret, nişan 3. felaket, kaza

‘arīz: (Ar.) 1. sonradan ortaya çıkan. 2. yanak.

‘ārīf : (Ar.) bilen, agah, söz anlayan.

‘ārīf-i billāh : (Ar.)Allah’ı hakkıyla tanımış ve kavramış olan kimse.

‘ariyyet: (Ar.) ödünç, geçici olarak alınan şey.

‘arşa: (Ar.) yer, zemin, toprak. 2. mec. saha, alan, uzmanlık alanı.

‘arş: (Ar.) 1. Allah’ın dokuzuncu kat semada tasavvur olunan kudret ve azamet tahtı. 2. taht 3. çardak, gölgelik, çatı, kubbe.

‘arşī: (Ar.) arşın üzerindeki melek.

‘arż : (Ar.)1.bir büyük zatın önüne sunma, takdim. 2. büyük bir zata anlatma, ifade etme. 3. bir işle ilgili resmi belgeleri bir üst makama sunma.

‘arż-i hāl: (Ar.) 1. bir işle alakalı olarak bir makama veya resmi daireye verilen dilekçe, istida, arıza, tezkire. 2. gönül dileği.

āsā: (Far.) eklendiği söze gibi, benzer, denk anlamları katan, birleşik kelimeler oluşturan ek-kelime.

āsān: (Far.) kolay, rahat; düşvar karşıtı.

āsār: eserler.

‘asel: (Ar.)bal.

aşfiyā: (Ar.) samimi dostlar; özü, sözü soğru olan kimseler.

aşhāb: (Ar.)sahipler, sohbet arakdaşları.

āsīmān: (Far.) suçlular, kabahatlılar.

āsītān: (Far.) 1. eşik, dergâh. 2. devlet kapısı, başkent. 3. İstanbul. 4. büyük tekke.

‘āsiyān: (Ar.+F.): asiler.

āsmān: (Far.) gökyüzü, sema.

‘aşr: (Ar.) 1. bir devrelik zaman, yüzyıl. 2. ikinci vakti. 3. bir şeyi sıkarak suyunu çıkarma.

aşikār: (Far.) ortada, apaçık, meydanda.

āşinā: (Far.)1. tanıdık, yakın bildik kimse. 2. haberdar olan.

āşiyān: (Far.) 1. kuş yuvası. 2. ev, mesken, yer.

āşüfte: (Far.) düşkün kadın, iffetsiz, hafifmeşrep. 2. çılgınca âşık olan kimse.

‘aṭā:(Ar.) 1. verme, veriş. 2. bağışlama, ihsan, vergi. 3. sipahi için yılda iki defa hazineden verilen mal.

āṭā:(Ar.) emir, âlim, hâkim, şeyh, nebi

āṭī:(Ar.) 1. gelecek, müstakbel, ferda.2. önde.

atlās:(Ar.)1. harita mecmuası. 2. dünyanın bütün ülkelerini, yeryüzü şekillerini küçük ölçekleriyle çizilmiş biçimleriyle bir arada toplayan kitap. 3. yunan mitolojisinde Jüpiter’in oğlu.

‘avālim:(Ar.) dünyalar, âlemler.

āvān:(Ar.) zaman, vakit, anlar.

āvāz:(Far.) ses, seda, savt; nida, nara.2. mec. şöhret, sit.

āver: (Far.) eklendiği kelimeye getiren, ulaştıran anlamları katan, birleşik kelime yapan ek-kelime.

avīhte: (Far.) asılmış, sarkıtılmış.

‘avn :(Ar.) 1. yardım, destek, katkı. 2. yardakçı, destekçi.

āyā:(Far.) şaşma ve sorma ile beraber iyi dilek ifade eder. 2. acaba

ayağ:1. çanak, su bardağı. 2. içki bardağı.

‘ayān :(Ar.)1. gözler. 2. ülkenin ve devletin ileri gelenleri. 3. Osmanlı’da I. Meşrutiyet’in yüksek meclisi 4. senato üyesi.

‘ayn:(Ar.)göz. 2. pınar, kaynak. 3. bir şahıs veya şeyin kendisi, zatı. 4. bir şeye çok benzeyen. 5. tıpkı, sırf, mahz. 6. bir memleketin saygın kimsesi ve eşrafı.

‘ayş:(Ar.)yaşama.

‘azā:(Ar.)ölüm anında sabır ve tahammül gösterme; matem, yas.

āzād:(Far.) özgür, hür. 2. kölelikten kurtulmuş kimse. 3. serbest kalmış kimse 4. ders bitimi, paydos.

āzāde:(Far.) 1. özgür, hür, serbest. 2. tam bir mana bütünlüğü taşıyan mısra.

a‘zam:(Ar.): en büyük, daha büyük.

‘azāmet :(Ar.) 1. büyüklük, ululuk. 2. çalım, kurum.

āzār:(Far.) 1. çıkışma, tekdir, paylama. 2. incitme, kırılma, tekdir.

āzī: (i.) azmış, sivrilmiş. 2. bir diş çeşidi.

‘azīm:(Ar.) 1. ulu, iri, kocaman.

‘azīmet:(Ar.) bir yere doğru hareket, yola çıkma, gitme. 2. kesin karar vermek 3. Allah’ın emirlerine itaatte en hassas olanı gözetmek. 4. büyü, efsun.

‘Azm: (Ar.) 1. büyük, haşmet sahibi olma 2. gayret, çaba

āzmā:(Far.) denemiş, sinamış.

bāb:(Ar.)1. kapı, methal. 2. dergâh, başvurulacak büyük kapı. 3. büyük daire. 4. bir kitabın bölümleri. 5. boğaz, geçit. 6. tür, kategori. 7. fiillerin kök şekli.

bāb’üs-selām:(Ar.)Kâbe-i Muazzama’nın ve Topkapı Sarayı’nın bir kapısı.

bād:(Far.) 1. rüzgâr.2. nefes, soluk 3. Hava .4. şarap, bade.

bād-bān:(Far.) yelken.

bāde:(Far.) şarap, mey, şarap kadehi. 2. mec. İlâhi aşk.

bāde-hā’r:(Far.) şarap içen.

bād-i şabā :(Far.) 1. sabah rüzgârı, bahar mevsiminde yumuşak ve hafif esen yel. 2. tas. Doğu yönünden esen hafif ve yumuşak yel olup Rahmani kokuyu ifade eder. 3. bir müzik makamının ismi.

bādī:(Ar.) 1. sebep olan şey, sebep 2. ilk, evvel, başlangıç.

bağ-bān :(Far.) bahçıvan.

bahā:(Far.) kıymet, değer, fiyat.

baħr:(Ar.) deniz, derya.
baħş:(Far.) 1. bağışlama, armağan, hibe. 2. af, bahş. 3. kısım, bölük, parça.
baħşā:(Far.) bağışlayış, ihsan.
baħt:(Far.) 1. talih, kısmet, ikbal.
ba'īd :(Ar.) ırak, uzak.
bā'is:(Ar.) 1. gönderen, sebep olan, icap ettiren. 2. yeniden yaratan, ölüleri tekrar diriltiren. 3. peygamber gönderen Allah.
bāk: (Far.): korku, kaygı, çekinme
bāl:(Far.) 1. kanat. 2. kol, bazu. 3. boy, pos, endam, endam.
bāl:(Ar.)1. gönül, kalp 2. ruh, can. 3. endişe, kuruntu, vesvese.
bālā:(Far.) 1. yüksek, yukarı, yüce. 2. Osmanlı'da yüksek bir idari rütbe.
bālīg: (Ar.)1. erkeklik çağına erişmiş oğlan. 2. ay hâli gören kız. 3. erişmiş, ulaşmış. 4. haberci, ulak. 5. tutar, meblağ. 6. son noktayı bulan.
bālīn: (Far.) yastık.
bālīş: (Far.) yüz yastığı.
bānī: (Ar.)yapan, yapıcı, kuran kimse.
bānū: (Far.) 1.büyük kadın, hanım. 2. yeni gelin. 3. gül suyu veya şarap şişesi.
bār: (Far.) 1. Allah. 2. yük, ağırlık, sıklet. 3. defa, kere, kez. 4. yemiş, ürün. 5. iş, uğraş. 6. aynı yerde durma, dönüp dolaşma
bār: (Far.) eklendiği söze yağdıran, saçan anlamlarını veren, birleşik kelimeler yapan kelime-ek.
bārān: (Far.) 1.yağmur. 2. tas. Allah'ın rahmeti
bār-gāh: (Far.) 1. özel izinle girilen yer, dergāh. 2. Allah katı. 3. saray, otağ.
bārī: (F. z.) hiç olmazsa.

bārī: (Ar.) yaratıcı, yaratan manasında olup aynı zamanda Allah'ın isimlerindendir.
bāriş:(Far.) yağış, yağmur.
başīr: (Ar.) gören, görücü manasında olup aynı zamanda Allah'ın isimlerindendir.
başīret: (Ar.) 1. sezgi, iç görü. 2. tas. gönül gözü İlahi nur.
bāṭın: (Ar.)iç, dāhili, gizli, sır, raz manasında olup aynı zamanda Allah'ın isimlerinden biridir.
bay: (Ar.)1. zengin, varlıklı 2. yüce, ali, büyük.
bāz: (Far.) 1. av tutmakta becerikli olan doğan denilen kuş. 2. oyuncu, cambaz, akrobat. 3. tas. manevi dünyada üstün olan kimse.
bed: (Far.) kötü, çirkin, yaramaz.
bed-hā'h : (Far.) 1. kötülük isteyen, içten pazarlıklı 2. düşman, hasım.
bedī': (Ar.)güzellik ölçülerine uyan, beğenilen.2. estetik olan.
bed-likā': (Ar.+Far) suratı kötü, sevimsiz.
bed-māye : (Far.) mayası bozuk, soysuz.
bed-nām: (Far.) ismi kötüye çıkmış olan.
bedūh : (Far.) 1. mektup zarfları üzerine yazılması ve zarfa basılan mühre kazılması yaygın olan ve aslı meçhul olan bir söz. 2. nazik bir tarzda yürüme.
beg : (Far.) 1. koca, eş, 2. sözü geçen, zengin kimse. 3. dost, efendi, arkadaş.
behçet: (Ar.) 1. güzellik, çekicilik. 2. sevinç, sürur.
behişt: (Far.) cennet, uçmak.
behre: (Far.) pay, hisse, nasip.
behre-mend : (Far.) nasibi olan.
beht: (Ar.) şaşkınlık, hayranlık.

beḳā: (Ar.) devamlılık, sonsuzluk, ölmezlik, ebedilik.

belī/belā: (Ar.) evet, doğru, hayhay.

belīḡ: (Ar.) 1. düzgün ve sanatlı yazı yazma becerisi olan. 2. düzgün ve sanatlı yazılmış olan. 3. çok, bol.

benām: (Far.) adı olan, şanlı, şöhretli.

bend : (Far.) 1. bağlama, rabıt. 2. kendi hükmü altına almAr.3. boğum, düğüm. 4. kanun kitaplarında alt bölüm 5. suyun yüksekten akmasını sağlayan kemerli veya düz suyolu. 6. bağ, kayıt, rabıtAr.7. gazete ve ya dergide yer alan yazı, makale. 8. manzum eserde ikiden fazla mısradan oluşan bölümlerden her biri. 9. güreşte oyun, hamle. 10. baraj

bende: (Far.) 1. bağlı, tutsak, esir.2. köle, kul. 3. müntesip, mensup, tabi.

benefşe: (Far.) menekşe

berāt: (Ar.)rütbe, nişan veya bir imtiyaz verildiğini tuğralı ferman veya kâğıt.

ber-āzād : (Far.) özgürlüğü çeken, özgürlüğe yakın

ber-belā: (Far.) belayı çeken, belaya yakın.

berg : (Far.) 1. yaprak. 2. hazırlık, araç gereç. 3. yemek, azık, nimet.

berhevā: (Far.)havaya, boşa gitmiş.

berīd : (Far.) 1. ulak, postacı, tatar.2. dört fersahlık uzunluk.

berḳ: (Ar.) 1. şimşek, yıldırım, pırıltı. 2. tas. İlâhi nur.

ber-şād : (Far.) mutlu olmaya yakın.

ber-zūr: (Far.)Zor ve güç durumunda.

bes: (Far.) elverir, yeter, kâfi.

beşāret: (Ar.) 1. müjde, iyi haber almAr.2. güzellik.

beṭāet: (Ar.) ağırlık, yavaşlık.

bevār: (Ar.) yok mahvolma, ölme.

Beyt’üllāh : (Ar.) Kâbe-i Mükerrreme.

bezl: (Ar.) esirgemeksizin saçma, bol bol verme.

bezm: (Far.) şarap meclisi, dostlar toplantısı, meclis.

bezm-gāh: (Far.) sohbet ve şarap için toplanılan yer.

bezm-i elest: (Far.+Ar.)
Ruhlaryaratıldığında ve bir aradayken Allah’ın onlara “ben sizin rabbiniz değil miyim?” diye seslendiği ezeli meclistir. Ruhlar da “kalu bela” demişlerdir. Bu nedenle “kalubela” meclisi de denir.

bī- ḥudūd : (Far.+ Ar.) sınırsız, hudutsuz.

bī: (Far.) kelimelerin önüne gelerek olumsuzluk anlamı katan edat.

bī-’aded: (Far.+Ar.) sayısız.

bī-amān : (Far.+ Ar.) acımasız.

bī-beḳā: (Far.+ Ar.) sonu olan, fani.

bī-ḡūn: (Far.) 1. benzeri olamayan. 2. varlığından sual olunmayan Allah.

bīdār : (Far.) uykusuz, uyanık.

bidāyet : (Ar.) işin başı.

bī-emel : (Far+ Ar) ümitsiz, meysus.

bīḡāne: (Far.) bildik olamayan, yabancı, el, ecnebi, yad.

bī-hem-dem: (Far.) aynı zamanda olamayan.

bī-hem-reh : (Far.) yol arkadaşı olmadan, olmayan.

bī-ḥiṣāb: (Far.+ Ar.) sayısız, hesapsız, sonsuz.

bī-hūde:(Far.) beyhude, boş, nafîle,fuzuli.

bī-hūṣ: (Far.) şuursuz, şaşkın.

bī-īmān: (Far.+Ar.) imansız.

bī-ḳarār: (Far.+Ar.) kararsız, istikrarsız.

bī-kes: (Far.) kimsesi olamayan, zavallı.

bi-küllī: (Far+Ar.) tamamen.

billūr: (Ar.) Necef taşı, şeffaf ve parlak taş.

bil-münasebe: (Ar.) münasebetiyle. alakasıyla, yeri gelmişken.

bī-mār: (Far) korkusuz, gözüpek.

bī-nevā : (Far.) yoksul, dilenci, zavallı.

binā-ber-īn: (Ar.+Far.) Bundan dolayı, bunun üzerine, bu sebepten.

bī-niṣān : (Far.) gösterişsiz, arkasında şan ve iz bırakmayan.

bint: (Ar.) kız, kız çocuk.

bī-pāk: (Far.) temiz olamayan.

bī-pervā : (Far.) korkusuz, cesur.

bist: (Far.) yirmi

bī-ṣūbhe : (Far.+Ar.) şüphesiz olan, olarak.

bī-tāb : (Far.) yorgun, bitkin.

bī-vefā : (Far.+Ar.) vefasız, sadık olmayan.

bī'z-zāt : (Ar.) kendisi, şahsı, şahsen.

būd ū nābūd: (Far.) 1. varlık ve yokluk. 2. oldu-olmadı, olup olmama.

buġz : (Ar.) gizli kin, içten içe nefret etme.

buhtān: (Ar.) kara çalma, iftira.

bun: (i.) sıkıntı, keder, gam.

burāk: (Ar.) Miraç hadisesinde Hz. Muhammed'in (AS) bindiği at.

burc: (Ar.) 1. kale çıkıntısı ve kule. 2. hisar. 3. gökte Zodyak üzerinde bulunan on iki takımyıldızına verilen ad.

būrīyā: (Far.) hasır.

būs: (Far.) öpme.

būse: (Far.) öpücük, öpme.

būsītān: (Far.) güzel kokulu bahçe, bostan, güzel koku yeri.

būy: (Far.) koku, rayiha.

bülend: (Far.) yüksek, yüce.

bünyād: (Ar.) temel, esas, yapı, bina.

bürhān: (Ar.) delil, hüccet, ispat.

bürrān: (Far.) keskin, kesici

büt: (Far.) 1. put 2. çok güzel kadın, sevgili.

büt-i tersā: (Far.) Hristiyan putları, Hz. Meryem ve İsa vb. tasvir ve heykelleri

cā: (Far.) yer, mekan, mahal, mevki, cay.

cā-be-cā : (Far.) yer yer, ara ara.

ca'de: (Ar.) 1. kıvrıcık, kıvrımlı 2. karışık, darmadağın 3. kısa, düzensiz.

cāde: (Ar.) büyük ve geniş yol, şahrah, ana yol.

cādū: (Far.) 1. hayalet, cin, hortlak, vampir. 2. kötü huylu kocakarı, acuze. 3. büyücü, efsuncu, sahir.

cāh: (Ar.) yüksek makam, onurlu mevki.

cām: (Far.) 1. çkıl taşlarının eritilip dökülmesiyle yapılan şeffaf madde, sırça, zücac, şişe. 2. pencere çerçevelerine takılan sırça tabakası. 3. şişeden, camdan, sırçadan yapılan eşyalar. 4. su, şarap bardağı, kadeh. 5. gaz ve petrol lambasının şişesi veya lamba.

cāme: (Far.) üste giyilen gömlek, giysi.

cānān: (Far.) 1. sevgili, yar, yakın arkadaş, dost. 2. tas. Allah, Rab.

cānib: (Ar.) taraf, yön, cihet.

cān-sitān: (Far.) can alıcı.

cān-sūz: (Far.) gönül yakıcı, yürek yakan.

casbān: (Far.)

cāvidān: (Far.) ebedi, sonsuz.

cebān: (Ar.) korkak, yüreksiz, alçak, cebin.

cebbār: (Ar.) 1. cebr eden, acı çektiren. 2. kuvvet, kudret, azamet, ceberut sahibi olan Allah. 3. bir yıldız adı.

cedel: (Ar.) 1. tartışma, münakaşa.2. kavga, savaş.
cedîd: (Ar.) 1. yeni, kullanılmamış. 2. ortaya çıktığından beri vakti geçmemiş, demode olmuş.
cefâ: (Ar.)eziyet, sıkıntı.
ceger: (Far.) ciğer.
cehd : (Ar.)çalışma, gayret.
cehl: (Ar.)cehalet.
cehr: (Ar.) yüksek sesle konuşma.
celâdet: (Ar.)1. yiğitlik, bahadırılık. 2. sabır, kuvvet, metanet.
celâl: (Ar.)1. ululuk, azamet. 2. yiğitlik, görkemlilik.
celb: (Ar.)1. çekme, kendine doğru götürme, cezp. 2. getirtme, yazıp gönderme. 3. davet, ihzar.4. zanlı veya şahidin mahkemeye davet için yazılan pusulalar.
celî: (Ar.)ortada, besbelli, aşikâr. 2. kalın ve okunaklı bir tür Arap hattı.
celîl: (Ar.)1. yüce, ulu. 2. bir tür süslü yazı.
cem': (Ar.)1. toplama, biriktirme 2. topluluk, ahali. 3. çokluk biçimi veya eki. 4. toplama işlemi.
cemâl: (Ar.)yüz güzelliği, hüsün.
cemel: (Ar.) erkek deve.
cenâb: (Ar.) şeref, onur, saygınlık, muhterem, sayın, hazret.
cenâh: (Far.) yön, taraf, kanat.
ceng: (Far.) savaş, mücadele, vuruşma.
ceng-âver : (Far.) savaşçı, mücadelecî.
cerh: (Ar.) yaralama, çürütme, reddetme.
cerrâr: (Ar.)1. çekici, sürükleyen. 2. Dilenci.
ceste: (Far.)atlamış, fırlamış.
cevelân: (Ar.) gezip tozma, dolaşma.
cevher: (Far.) 1. kendi nefsi olan şey, öz, zat. 2. yaratılış, tıynet, cibilliyet,

maya.3. istidat, kabiliyet. 4. elmas ve benzeri kıymetli taş. 5. kılıcın namlusundaki meneviş ve hareli dalgalar6. yalnız noktalı harflerin hesaplanması düzenine göre tarih düşürme.
cevr: (Ar.) 1. eziyet, zulüm, cefa, ezAr.2. tas. çile, nefsi terbiye.
cevşen: (Far.) 1. göğüs, göğüs bölgesi. 2. zırh.
cevvâl: (Ar.) 1. dolaşan, çok hareket eden. 2. çalışan, gayretli, heyecanlı.
cevzâ: (Ar.) ikizler burcu.
ceyş: (Ar.) 1. en az dört kişilik düzenli ordu. 2. seslenme, ses. 3. dolup taşmak.
cezb: (Ar.) kendine çekme.
cibâl: (Ar.) dağlar.
cibrîl-i emîn: (Ar.) Hz. Cebrail.
cidâl: (Ar.) 1. savaş, muharebe, mücadele 2. ateşli konuşma.
cîfe: (Ar.) laşe, leş.
cihet:(Ar.) 1. taraf, yan yön. 2. yer, mahal, semt. 3. suret, nazar, bakım. 4. sebep, neden. 5. vesile, bahane.
cilve: (Ar.)1. görünme, tecelli. 2. eda, naz. 3.tas. arifin gönlünde parlayan İlâhi nur.
cilve-gâh: (Ar.+Far.)tecelli, görünme yeri.
cinân: (Ar.)cennetler, güzel bahçeler.
civân: (Far.) genç, taze, delikanlı adam.
cûd: (Far.) ela açıklığı, cömertlik.
cuhelâ: (Ar.) cahiller.,
cûş ü hurûş : (Far.) coşup taşma.
cûş: (Far.) coşma, galeyana gelme.
cûyân: (Far.) arayan, arayıp soruşturan.
cûybâr: (Far.) nehir, ırmak.
cüdâ: (Far.) ayrı, ayrılmış.
cülûs: (Ar.) oturma, tahta geçme.

cünûn: (Ar.) delilik, delirme, çıldıırma.2. tas. aşkın galib gelmesi.
cür'a: (Far.) yudum, içim, bir şey içildikten sonra bardağın dibinde kalan artık, tortu.
cüst ü cü : (Far.) araştırıp sorma, tahkik.
cüst: (Far.) 1. arama, araştırma.2. gösterişli, yakışıklı, güzel.
çā: (Far.) 1.küçük akarsu. 2.çay.
çāk : (Far.) yarık, yırtık. 2. Kırık.
çāk-i girībān: (Far.) 1. yaka yırtma 2. mec. yakınma, şikayet, sızlanma.
çālāk: (Far.) 1. hızlı, atik, çevik, tez, canlı olan. 2. hırsız, yol kesici. 3.Makam sahibi.
çār : (Far.) 1. dört.2. çare, medet, ilaç. 3. Rus imparatorların unvanı.
çāre-cū : (Far.) derdine derman arayan.
çāre-sāz: (Far.) çare bulan.
çarḥ: (Far.) 1. felek, gökyüzü, sema.2. dönen çark, tekerlek. 3. yaka.4. ok yayı, kiriş. 5. çakırdoğan. 6. dönen, devreden. 7. dünya.
çarḥ-ı felek: (Far.) bir makine veya dolaba benzetilen dünya. 2. talih, baht. 3. bir sarmaşıklı çiçek.
çemen: (Far.) 1. çimen, otlarla örülü yer. 2. ağaç ve çiçeği olan çayır, yeşillik.
çeng: (Far.) 1. pençe, insan ve yırtıcı hayvan pençesi. 2. eğri, büğrü. 3. kanunun dik tutularak çalınan biçimi. 4. eski bir Türk sazı.
çerāğ: (Far.) 1.kandil, mum ve benzeri aydınlatma aracı. 2. otlama, otlak. 3. tas. Bektaşî geleneğinde makam.
çerḥ: (Far.) bk. çarḥ.
çeşm: (Far.) 1.göz, ayn, dide. 2. tas. Allah'ın basar sıfatı.
çeşme-i ḥayāt : (Far.) bk. ab-ı hayat.

çeşme-i ḥayvān: (Far.) bk. ab-ı hayat.
çevgān: (Far.)1. cirit oynunda oyuncuların elinde taşıdıkları ve birbirine attıkları değnek. 2. değnek, baston, çevgen. 3. tas. Allah'ın ezeldaki takdiri.
çile: (Far.) 1.zevk ve sefadan el çekerek bir yerde kırk günlük ibadet. 2. eziyet, sıkıntı. 3. ibrişim, yün ve benzeri malzeme demeti. 4. yay kirişi.
çū : (Far.) gibi.
çūn ü çerā: (Far.) 2. nasıl ve niçin. 2. tas. teslimiyet, susup itaat etme.
çūn: (Far.) 1. gibi. 2. nasıl, nice. 3. çünkü mademki.
'İd : (Ar.)bayram.
dād: (Far.) 1. adalet ve doğruluk. 2.sızlanma, şikâyet. 3.imdat. 4. kismet, bahşış. 5. bir tür cilt hastalığı.
dāğ: (Far.)kızgın demirlere vurulan damga, nişan. 2. hasta için kızgın demirle vurulan yakıizi 3. iz bırakan yara, ceriha.
dāğ-dār: (Far.)1. yaralı, yaralanmış. 2. iz ve nişan bırakmak için kızgın demirle dağlanmış hayvan. 3. acılı, kederli.
dāğ-zen: (Far.) 1. yaralayan, üzen. 2. nişan vuran, iz yapan.
dahīl: (Ar.)1. sığınan, duhul eden. 2. mündemiç, bir şeyde yer alan.
dā'ī: (Ar.)1. dua etmesini bilen, duacı. 2. davet eden.
dā'ir: (Ar.)1. devreden, dolaşan 2. bir şey hakkında olan, bağlı, ilişkin, müteallik bahis.
dāl: (Ar.)1. gösteren, işaret eden, delalet eden. 2. Arap alfabesinin bir harfi.
dālālet : (Ar.) 1. yoldan azmak, sapmak, doğruluktan şaşmak.2. yaptığı

işin bilincinde olamama, şaşkınlık, şuursuzluk.

dalde (talde) : (Far.) tenhada, kıyıda, köşede, gizlide kalmış.

dām: (Far.) tuzak.

dāmen: (Far.) etek.

dānā: (Far.) alim, zana, bilen.

dāne: (Far.) tane.

dānişmend: (Far.) 1. bilgin, âlim. 2. Tanzimat Dönemi'nde kadının yanında staj yapan kimse.

dār: (Far.) yer, ev, yurt, memleket.

dārā: (Far.) 1. Fars hükümdarlarının dokuzuncusu olan Keykubad. 2. hükümdar. 3. mec. Allah.

dārāt: (Far.) Debdebe, heybet, azamet.

dār-ı esfel: (Far.) 1.en sefil yer. 2. cehennem.

dārū: (Far.) ilaç, derman, deva.

dār'ül-īmān: (Ar.) huzur, iman yeri.

dāsītān: (Far.) destan, hikaye etme, söyleme.

def: (Ar.)vurmalı bir müzik aleti.

dehā: (Ar.)kavrayışı yüksek ve derin olma.

dehān: (Far.) ağız, dehen.

dehr:(Ar.) zaman, dünya,cihan.

delāil: (Ar.)deliller, hüccetler, kanıtlar.

delālet: (Ar.) işaret etme, delil olma, yol gösterme, kılavuzluk etme.

dem: (Far.) 1. soluk, nefes. 2. an, zaman, lahza. 3. oyun, hile, aldatma. 4. gurur, kibir. 5. tas. Bektaşî geleneğinde rakı, şarap.

dem: (Ar.)kan, hun.

demādem: (F. z.) her zaman, sürekli.

dem-be-dem: (Far.) zaman zaman, bazen.

dem-sāz: (Far.) arkadaş, dost, sırdaş.

denāet: (Ar.) alçaklık, adilik.

denī: (Ar.) alçak, adi.

der-'aḳab: (Far+Ar.) hemen ardından.

der-bān: (Far.) kapıcı, kapıya bakan.

derc: (Ar.) 1. sokma, arasına sıkıştırma .2. toplama. 3. gazete yazma.

derd-mend: (Far.)dertli, kederli, ğamlı.

dergāh: (Far.) 1.kapı. 2. kapı önü, büyüklerin makamı. 3. tekke.

derāġūş: (Far.)kucaklama, sarma.

der-ḥaḳ: (Far+Ar.) hakkında.

der-kenār: (Far.) kenarda bulunan, bir yazının kenarına yazılmış görüş vedüşünce, haşiye.

derdmende: (Far.)beceriksiz, zavallı, aciz.

derrāk: (Ar.) kavrayışlı, çabuk anlayan, çok dikkatli olan.

der-sa'ādet: (Far+Ar.) payitaht, İstanbul.

derūn: (Far.) 1. iç, içeri, 2. gönül, kalb.

deryā: (Far.) deniz, bahr.

dest: (Far.) el.

dest-gīr: (Far.) 1.elinden tutan, yardımcı. 2. tas. Allah

destūr: (Far.) 1. izin, müsaade. 2. ünl. çekilin, açılın, yol verin, toparlanın.

deşt: (Far.) bozkır, çöl, kır, ova.

devrān: (Ar.) 1. gezip tozma, dönüp dolaşma .2. dilden dile dolaşma. 3. devir, felek, felek, dünya, zaman, talih.

devvār: (Ar.)çok dolaşan ve dönen.

deyr: (Far.) 1. kilise, manastır. 2. mec. bu dünya. 3. meyhane.

dıraḥşan: (Far.) parlak, parlayan, pırıl pırıl olan.

dībā: (Far.) dallı çiçekli ipekten yapılan Hint kumaşı.

didār: (Far.) 1. yüz, çehre, vech, sima. 2. yüz yüze gelme, mülakat. 3. görüş kuvveti, göz. 4. İlahi güzellik.

dīde: (Far.) 1. göz. 2. göz bebeği. 3. göz ucu. 4. görmüş manasında son ek kelime.

dihkân: (Ar.) köylü ağası, köylü, çiftçi.

dil- cū: (Far.) gönül arayan, gönül çeken.

dil: (Far.) gönül, kalp.

dil-ārā : (Far.) gönle huzur veren, yüreği güzelleştiren.

dil-ber: (Far.) gönüller alan, sevgili.2. çekici, cazibedar.

dil-dāde: (Far.) gönül vermiş, aşık, müptela, meftun.

dil-dār: (Far.) gönül alan, sevgili

dil-firīb: (Far.)gönül oyalayıcı, cazibeli, alımlı.

dil-hā~h: (Far.) gönül arzusu, dileği.

dil-ḥeste: (Far.) yorgun, yılgın, hasta.

dil-keş: (Far.) gönlü çeken, sevgili.

dil-rübā: (Far.) gönül alan, sevgili.

dil-sūz: (Far.) gönül yakan, sevgili.

dil-şād: (Far.)gönlü hoş edecek, mutlu edecek, sevgili.

dil-şiken : (Far.) gönül kıran, kırıcı.

dil-teng: (Far.) yüreği daralmış, sıkıntılı.

diriğ: (Ar.) 1. esirgeme, kıyamama.2. yazık, hayf.

diriğā: (Ar.) yazık, hayfa, yazıklar olsun, eyvah olsun.

dīrīne: (Far.) eski, kadim.

dīvān: (Ar.)1. yüksek rütbeli devlet adamlarının oluşturduğu meclis 2. bir tür sedir. 3. özel olarak düzenlenmiş şiir kitabı. 4. mahşer ve hesap günü, büyük mahkeme.

dīvāne: (Far.) deli, mecnun, şeyda, meczup, abdal.

dīvār: (Far.) duvar.

dolāb: (Far.) 1. kuyudan su çıkarıp bahçeleri sulamaya yarayan makine. 2.

her tür dönen çark, çıkırık. 3. duvarın içine oyulmuş ve imal edilmiş, çeşitli eşyaların konulduğu raflı yer. 4. selamlık ve haremlik arasında eşya alıp vermeye yarayan yer. 6. mec. hile, oyun, desise. 7. bir cins küçük meşe direği. 8. kurulmakla veya kolu çevirmekle çalan çalgı kutusu.

dū: (Far.) iki.

du'ā : (Ar.) kendisi veya birisi için Allah'a yalvarma, yakarma.

dūcār: (Far.) 1. çatmış, tutulmuş, rast gelmiş, yakalanmış, bağlanmış. 2. hedef

dū-çeşm: (Far.) iki göz.

dūde(Far.)1. ata, cet, soy 2. mürekkep yapmaya yarayan is.

duḥān: (Ar.) duman, tütün.

duḥūl: (Ar.)içine girme, dahil olma

dūl: (Ar.) bulunan.

dūn: (Far.) 1.bayağı, aşağılık. 2.alçak, soysuz kimse. 3. alt mertebe ve aşağıda

dūr : (Far.) uzak.

dūş: (Far.) 1. sırt, omuz. 1. bir kimseye, derde, ideale tutulmak.

dūzah: (Far.) cehennem, tamu.

dūldūl: (Ar.)Hz. Ali'nin atı.

dūrr : (Ar.) inci.

e'āzım: (Ar.) büyükler, saygın kimseler.

ebced: (Ar.)Arap alfabesine göre harflerin sayısal değer sistemi ve bunları hesaplama.

ebr: (Far.) bulut.

ebrū: (Far.) kaş.

ebter:(Ar.)1. kuyuksuz.2. eksik, noksan. 3. soyu tükenmiş. 4. kötü, hayırsız, yaramaz.

ecsām: (Ar.) cisimler.

edā: (Ar.)borç veya borç gibi olan herhangi bir şeyi ödeme, verme. 2. tarz, üslup.

edīb: (Ar.)edepli, terbiyeli. 2. ince, nazik, zarif. 3. edebiyatla uğraşan sanatkâr.

ednā: (Ar.) 1. daha aşağı, alçak. 2. pek hakir, hor, zavallı. 3. bayağı, adi.

efḏāl: (Ar.) daha faziletli, daha üstün.

efḏel: (Ar.) en faziletli, en üstün.

efḡān: (Far.) feryadlar, figanlar.

efgen: (Far.) atan, düşüren.

efḡem: (Ar.) çok anlayışlı, kavrayışlı, zeyrek kimse.

efkār: (Ar.) fikirler, düşünceler.

eflāk: (Far.) felekler, semalar, galaksiler.

eflātun: (y.i.) Platon da denilen büyük Yunan filozofu.

efsāne: (Far.) 1. masal, dilden dolaşan hikāye. 2. mec. büyülu ve etkileyici söz, kişilik, olay. 3. mec. boş ve asılsız laf.

efser: (Far.) taç, ikkil, dihim.

efsun-kār: (Far.) sihirbaz, büyücü.

efsūs: (Far.) yazık, eyvah.

efṣān: (Far.) saçan, dağıtan.

efzā: (Far.) artıran, çoğaltan.

efzūn: (Far.) fazla, çok yukarı, aşkın.

egn: (i.) omuz.

ehed: (Ar.)Allah'ın vahdetiyle beraber her an her yerde mütecellî olması.

ehem: (Ar.)en önemli

eḡibbā: (Ar.)dostlar, arkadaşlar.

ehl: (Ar.)1. sahip, malik, mutasarrıf. 2. oturan, sakin, mütemekkin

ehl-i beyt: (Ar.) 1. ev hakle, hanedan, sülale. 2. Hz. Muhammed Aleyhissalatüvesselam'ın yakın akrabası ki Hz. Ali, Hz.Fatma,

Hz.Hasan, Hz. Hhüseyin ve Hz. Zeynep'i mutazammımdır.

ehven: (Ar.) 1. daha hafif, daha zararsız. 2. daha ve pek ucuz.

ekber: (Ar.)daha büyük, en büyük.

ekmel: (Ar.)en olgun, en mükemmel.

ekrem: (Ar.)daha kerim, pek cömert, ali cenap.

ekser: (Ar.)çoğunluk, umumiyet.

ekvān: (Ar.)dünyalar, alemler.

elā: (Ar.)açık mavi, açık göz rengi. 2. iyilik, güzellik, feyda.

el-amān: (Ar.) seslenme esnasında çarasızlık,yakınma ifadesi.

el'ān :(Ar.) şimdi, henüz, şu ana kadar.

elem: (Ar.)ıstırap, keder, sancı, dert.

elest: (Ar.)“Değil miyim?” anlamında Allah'ın ruhlar meclisinde kullarının ruhlarına söylediğı söz.

el-Ḥaḡ: (Ar.)doğrusu, hakikaten.

el-ḡazer : : (Ar.) sakıncalı.

elvān: (Ar.)renkler.

elzem: (Ar.) en gerekli, en lüzumlu olan.

emir'ül-mü'minīn : (Ar.) bütün Müslümanların lideri, halifeler.

emn: (Ar.) güven, itimat, selamet.

emr: (Ar.) buyruma, buyruk, ferman. 1. bir makamdan bir iş için yazılan yazı, emirname.

emr-i kūn: (Ar.)Yasin Suresi'ndeki “kun feyekun” den muraddır. Allah ol dedi ve her şey oluverdi manasına atıftır.

emvāl: (Ar.) mallar.

enāniyyet: (Ar.)benlik, gurur, ego.

enbiyā: (Ar.)nebiler, peygamberler.

encām: (Far.)netice, akıbet.

encüm: (Ar.)yıldızlar, kevkeb, sitare.

endām: (Far.) 1. ten beden, vücut. 2. boy, kad, kamet. 3. boyun uzun ve düzgün olması.

endāz: (Far.) atıcı, atan

ender: (Far.) 1. pek nadir 2. içinde

endūh: (Far.) tasa, kaygı, keder, gam.

ene'l-Ḥak: (Ar.) Hallac-ı Mansur'un "ben Hakk'ım." manasındaki meşhur sözü.

enfā': (Ar.) çok faydalı, daha yararlı.

engūhte: (Far.) yükseltilmiş, karıştırılmış, koparılmış.

engūšt: (Far.) parmak.

enīn: (Ar.) inleme, inilti

enīs: (Ar.) dost, arkadaş, sevgili

envā': (Ar.) türler, çeşitler.

envār: (Ar.) nurlar.

enver: (Ar.) en nurlu.

enzār : (Ar.) nazarlar, bakışlar.

erbāb: (Ar.) ehil, layık, muktedir.

eren: (i.) veli, evliya, yetişmiş, olgun.

erhem: (Ar.) pek merhametli.

erkān: (Ar.) 1. reisler, ileri gelenler. 2. esaslar, kaideler, destekler. 3. yol yordam, görgü. 4. kumandan, general, amiral.

ervāḥ: (Ar.) ruhlar.

esāṭīr: (Ar.) mitoloji.

esb: (Far.) beygir, erkek at.

esbāb: (Ar.) sebebler.

eşdāf: (Ar.) sedefler.

esfel: (Ar.) en aşağı, alçak, bayağı.

esmā: (Ar.) isimler.

esrā: (Ar.) Miraç Gecesi.

esrār: (Ar.) Hint kenevirinden çıkarılan, keyif veren madde.

esteğfirullāh: (Ar.) Allah af ve bağışlama dilerim.

eş'ār: (Ar.) şiir.

eşbāh: (Ar.) benzerler eşler.

eşedd: (Ar.) çok şiddetli.

eşheb: (Ar.) 1. aslan. 2. kır at. 3. soğuk.

eşk: (Far.) gözyaşı.

eşref: (Ar.) en şerefli, onurlu, saygın.

eṭfāl: (Ar.) çocuklar.

eṭvār: (Ar.) tavırlar.

evc: (Ar.) 1. gök cisimlerinin yer aslığı en uzak noktalar. 2. en uç nokta, en yüksek mertebe.

Evham: (Ar.) vehimler, saplantılar.

Evla: (Ar.) daha iyi, daha uygun.

evrād: (Ar.) 1. dualar, belli bit sistemle okunan kutsal söz ve metinler. 2. güller.

evşāf: (Ar.) vasıflar, nitelikler.

eymen: (Ar.) 1. en uğurlu, pek mübarek. 2. sağ taraf.

eyvān: (Ar.) salon.

eyyām: (Ar.) günler.

eyzān: (Ar.) keza, yine öyle, bu dahi.

ezhār: (Ar.) çiçekler.

ezkār: (Ar.) zikirler, sözler.

fağfūr: (Far.) 1. Çin imparatorlarına verilen bir ad. 2. Çin porseleni ve her nevi mamulu.

fahr: (Ar.) 1. onurlu, şanı, şerefli. 2. olgun, kusursuz, mükemmel. 3. kıymetli, değerli.

fahr-i 'ālem: (Ar.) Hz. Muhammed Aleyhissalatüvesselam.

fāriğ: (Ar.) el çekmiş, vazgeçmiş, kenara çekilmiş.

fāris: (Far.) 1. atlı, süvari. 2. kavrayışlı, anlayışlı. 3. İran ülkesi.

fārisān: (Far.) Osmanlı'nın kuruluşu esnasında sınırdaki muhafız askerler.

fart: (Ar.) aşırı, mübalağa, ifrat, ziyade.

faşl: (Ar.) 1. ayrılma, ayrılık. 2. kesme, hüküm verme, halletme. 3. bir kitabın bölümleri. 4. mevsim. 5. tiyatronun bölümleri, perde-sahne. 6. mafsalsal.

fāş : (Far.) ortaya çıkma, görünme, meydana çıkma, açığa vurma.
fāzıl: (Ar.)faziletli, erdemli, üstün.
fazilet: (Ar.)insanda olan güzel vasıf, iyi huy, erdem.
feh̄m: (Ar.)anlamak, kavramak, idrak etmek, fark etmek.
felek: (Ar.) 1. gökyüzü, sema.2. dokuz kat gök tabakası. 3. baht, kader, talih. 4. evran, dünya, alem. 5. asker bandosunda zilli bir alet. 6. her gezegene özgü gök tabakası. 7. zaman, devir, dönem.
felfürī: (Far.)fağfuri porselen.
fend: (Far.) yalan, hile, mekr, dek.
fer: (Far.) 1. parlaklık, aydınlık, ziya, nur. 2. süs, ziynet, revnak. 3. gösteriş, tantana, debdebe, şan.
ferdā: (Far.) gelecek, ati, müstakbel. 2. yarın, yarınki. 3. ahiret, ukba.
ferik: (Ar.) ermiş, olgunlaşmış, veya öğütülecek duruma gelmiş buğday tanesi.
feryād: (Far.) haykırma, çığlık, ah u enin, vaveyle 2. imdat haykırışı. 3. yaygara,gürültü, figan.
fetāvā: (Ar.) fetvalar, dini çıkarımlar.
fettān: (Ar.)fitne çıkaran, bozgunculukve fenalık yapan. 2. oynak, hafif, baştan çıkarıcı. 3. albenisi, cazibesi olan.
fevc: (Ar.)bölük, cemaat.
fevt: (Ar.) yitirme, kaybetme, elden çıkarma, elden kaçırma, ölüm.
fevvāre: (Far.) içinden su fışkıran şey, fiskiye.
feyz: (Ar.) 1. suyun kabarması, 2. bereket, bolluk, çoğalma, ilerleme. 3. bilim, irfan. 4. tazelenme, yeşerme. 5. görünme, tecelli.
feyz-bahşā: (Ar.+Far.)feyz bağışlayan.

fezā: (Ar.)kainat, evren.2. ucu bucağı olmayan boşluk, dünyanın genişliği . 3. geniş ova ,saha, yer.
fezā: (Far.)arttıran, çoğaltan.
fırka: (Ar.)1. bölük, takım, halk. 2. siyasi parti. 3. tümen.
fiṭrat:(Ar.) yaratılış, tabiat, mizaç.
fī: (Ar.) içinde, -de; tarihinde manasını da verir.
figān:(Far.)acı ile bağırıp çağırma, inilme, feryat.
fi'l-meşel: (Ar.) örnek olarak, misalen.
firāk: (Ar.) ayrılık, hicran, sevgililerin ayrı düşmesi. 2. keder, hüzn, teessür.
firāş: (Ar.) 1. yatak, döşek. 2. yaygı, şilte. 3. hasır, kilim,, halı.
Firdevs: (Far.) cennetin en üst tabakası olan sekizinci tabakAr.2. bağ, bostan.
firengī: (Far.+Ar.) 1. Avrupa ile ilgili 2. sari bir cinsi hastalık. 3. kapı kilidi.
fırkat: (Ar.)ayrılık, hicran, sevgililerin ayrı düşmesi.
fitrak: (Far.) at eğerinin arka kısmındaki eşya bağlamaya yarayan kayış, terki kayışı.
fū'ād: (Ar.)kalp, yürek.
furkān: (Ar.) doğru ile yanlış veya iyi ile kötü arasındaki farkı gösteren durum veya şey.2. Kuran-ı Kerim 3. tevrat.
furūḡ: (Far.) ışık, parlaklık, ziya.
furūḡ: (Ar.) 1. rahata erme, huzur bulma, dinlenme. 2. köşesine çekilme, sıkıntıdan uzaklaşma.
fürū-māye : (Ar.) mayası bayağı, sıradan, bozuk.
fürüş : (Far.) satan, satıcı.
fūsūn: (Far.) sihir, büyü.
fütāde: (Far.) düşmüş, düşkün, mübtela, tutkun, zavallı, biçare.

fütūh: (Ar.)galibiyet, zafer, üstünlük.
 2. açma, açılma, rahatlama, ferahlama.
fütūr (Ar.) bezginlik, gevşeklik, bıkkınlık. 2. acı, keder, ümitsizlik.
ğadr (Ar.)1. vefasızlık, hainlik, hıyanet. 2. merhametsizlik, merhametsizce davranma, haksızlık
ğadr:(Ar.) 1. haksızlık etme, bir kimsenin zarara uğramasına sebep olma. 2. hainlik, zulüm, kıyıcılık
ğā'ib: (Ar.)kayıp, meçhul, bilinmeyen, zayı, nihan, hazır zıttı.
ğalat: (Ar.)yanlış, yanlış, hata, sehv.
ğalebe: (Ar.) 1. yenme, üstünlük. 2. çokluk, kalabalık. 3. aşırı derece öfkeli.
ğam-dār : (Far.) ğam çeken, ğamlı.
ğam-hā r : (Far.) ğam yiyen, çeken.
ğam-hāne: (Far.) ğam evi, sıkıntılı yer, dünya.
ğam-nāk: (Far.)ğamlı, tasalı.
ğam-zār : (Far.) ğamlı, gam çeken.
ğamze: (Ar.)1. göz kırpma, gözle işaret yapma.2. süzgün bakış, naz ve işve göz süzerek bakma.
ğānī: (Ar.)1. zengin. 2. Allah'ın bir ismi.
ğarāmet: (Ar.)borç, diyet gibi mesuliyetleri yerine getirme, ödeme.
ğaraż :(Ar.)1. maksat, niyet, sebep. 2. kötü niyet ve gizli kasıt. 3. kin, nefret.
ğark: (Ar.) 1. suya batma, batırma. 2. boğma, boğulma.3. kesretle verme ve alma, müstağrak etme veya olma
ğarrā:(Ar.) parlak, gösterişli, şaşaalı
ğavğā: (Far.) kavga, mücadele, savaş.
ğāvī: (Ar.) azmış, azgın, yoldan çıkmış, dalalete düşmüş.
ğavvās: (Ar.)dalgıç, denizden inci ve sünger çıkaran kimse.
ğayb: (Ar.)1. göz önünde olamayan,

bilinmeyen, gizli. 2. tas. Allah'ın insan dışında baktığı alem.
ğaygu: (i) kaygı, endişe.
ğayğusuz: (s) kaygısız, tasasız.
ğaynā:yaprakları çok olan yaş ağaç.
ğayr: (Ar.) 1.özge, başka, gayrı, değil. 2. terkip kurarak menfi anlam katar: gayr-i ahlaki: ahlaki olamayan.
ğayyā: (Ar.) cehennemde bir kuyu.
ğazanfer : (Far.) 1. arslan, bu manada Hz. Ali'inin lakabıdır. 2. cesur, gözüpek, kahraman.
gedā: (Far.) dilenci, yoksul.
genc: (Far.) hazine, define.
gencīne: (Far.) hazine, define.
gerd: (Far.) 1. toz, toprak. 2.gam, keder.
gerdān: (Far.) boğazın dışı, boynun ön , tarafı, boyun, gerden. 2. dönen, devreden.
gerdūn: (Far.) 1. dönen, dönücü, devreden. 2. felek, dünya, kainat, sema. 3. baht, talih.
germ: (Far.) sıcak.
geşt: (Far.) 1.gezme, seyretme. 2. geçme.
gevher: (Far.) 1. cevher, elmas 2. öz, asıl.
ğilmān: (Ar.) 1. köleler 2. bıyığı yetmemiş genç delikanlılar.
ğirbal: (Ar.) iri delikleri olan elek kalbur
ğīnā: (Ar.) 1. zenginlik, doyunluk. 2. ezgi, nağme.
ğirībān: (Far.) yaka, elbise yakası.
ğiriftār: (Far.) ele geçirilmiş, yakalanmış, esir. 2. düşkün, tutkun.
ğiryān: (Far.) ağlayan, ağlayıcı.
ğirye: (Far.) ağlama, gözyaşı.
ğīsū: (Far.) omuza dökülen uzun saç, zülf, saç örgüsü.
gū: (Far.) söyleyen, diyen.

ğubār: (Far.) toz, ince toprak.
ğufrān: (Ar.) affetme, merhamet etme.
guhban: (Far.) kulak veren.
gūher: (Far.) cevher.
ğulğule: (Ar.) 1. gürültü, şamata, bağırıp çağırma. 2. dar ağızlı bir kaptan akan suyun çıkardığı ses.
ğulū: (Far.) insan ve hayvanda boğaz
gūne: (Far.) 1. tarz, yol. 2. sıfat. 3. renk.
gunūde: (Far.) uyumuş, uyuklamış.
ğurāb: (Ar.) karga. 2. kötü emelleri olan.
ğusār: (Far.) içici, içen manasında birkelime- ek.
ğuslet: (Ar.) yıkamak.
ğuşşa: (Ar.) acı, sıkıntı, keder, tasa.
gūş: (Far.) 1. kulak. 2. işitme, dinleme.
gūşe: (Far.) köşe, bucak.
gūdāz: (Far.) eriten, yakan, mahveden.
gūft ū gū: (Far.) dedikodu. kil ū kal.
gūftār: (Far.) 1. söz, laf, lakırdı. 2. Şarkısözü, güfte.
gūfte: (Far.) söyleniş, söylenmiş.
2. musikiye uyarlanmış herhangi bir metin veya söz.
gūfte-kār: (Far.) musikiye uyarlanmış bir sözün, metnin sahibi.
gūlbāng: (Far.) ilahi, dua.
gūldeste: (Far.) 1. gül demeti. 2. antoloji.
gūl-fām: (Far.) gül renkli, gül gibi kızıl.
gūl-fem: (Far.) ağzı gül gibi küçük ve kırmızı olan.
gūl-gūn: (Far.) gül renkli, pembe.
gūlistān: (Far.) gül bahçesi.
gūl-şān: (Far.) gül bahçesi, gülşen,
ğulū: (Far.) boğaz, boyun.
gūmān: (Far.) şüphe, zan.

gūmrāh: (Far.) yolunu şaşırmış, yoldan çıkmış, dalaletle düşmüş, sapkın.
gūrūh: (Ar.) grup, zümre, belli taife.
gūvār: (Far.) hazmı kolay olan, lezzetli yiyecek.
gūzār: (Far.) 1. geçme, geçiş, geçici, geçiren. 2. beceren, ödeyen.
3. gerçekleştiren, yapan. 4. neşter.
hā~b: (Far.) uyku, nevm, rüya.
hā~b-gāh: (Far.) uyku yeri, yatak odası.
habāb: (Ar.) su üzerinde oluşan hava kabarcığı
habbe: (Ar.) tane, tane ve benzeri şeylerin tanesi. 2. tas. elbise yakasına takılan fındık büyüklüğünde akik veya necef taşı ki hasan ve Hüseyin sevgisine delalettir.
haber: (Ar.) 1. yeni bilgi, son olarak duyulan söz veya havadis. 2. Yaygın söylenti. 3. isim cümlesinde yüklem.
haber: (Far.) dert, keder, sıkıntı.
habeşī: (Far.) Habeşistan ile ilgili, Habeş halkından olan.
Ḥabīb: (Ar.) sevgili, yar, dost. 2. Resul-i Ekrem Aleyhissalatuvesselem.
Ḥaccāc: (Ar.) 1. Yusuf bin Sakkafi ki Emevilerin Irak Valisi olup Nesl-i Nebi'ye işkence ve eziyet etmiştir. 2. belgiyle ile üstün gelen.
hācet: (Ar.) 1. ihtiyaç, lüzum, iktiza. 2. muhtaciyet, zaruret. 3. gerekli ve zaruri olan şey. 4. arzu, zevk, dilek. 5. abdest bozma, taharet.
hācil: (Ar.) utanmış, bozulmuş.
hadd: (Ar.) 1. hudut, sınır. 2. derece, mertebe. 3. insanın değeri, kadri. 4. şariat hükümlerine göre verilenceza.
hādī: (Ar.) 1. doğru yolu gösteren,

hidayet eden. 2. önde giden, öncü kimse.

ḥadīd: (Ar.) 1. öfkeli, hiddetli. 2. keskin. 3. demir. 4. evc karşıtı.

ḥādim: (Ar.) hizmet eden, hizmetkâr.

ḥadīs: (Ar.) ortaya çıkan, meydana gelen. 2. yeni yeni oluşan, yeni görülen.

ḥādīše: (Ar.) olay, yeni bir şey, ilk defa oluşan durum.

ḥafāyā: (Ar.) sırlar.

ḥafī: (Ar.) gizli, saklı, sır. 2. tas. ruh.

ḥafīd: (Ar.) torun.

Ḥahiş: (Far.) istek, arzu, meyil.

ḥā'il: (Ar.) 1. engel. 2. gayrimenkulleri sınır olarak ayıran şeyler.

ḥāk: (Far.) toprak, türab.

ḥaḳan: (Far.) başlangıçta çin sonradan Moğol, Türk ve Tatarların kullandığı bir hükümdar unvanı.

ḥākdan: (Far.) dünya, yeryüzü.

ḥākī: (Far.) toprak rengi, toprakla ilgili.

ḥākīm: (Ar.) 1. Allah. 2. yargılama ile görevli memur, kadı, yargıç. 3. yüksek rütbeli memur, vali, kadı. 4. yüksek kouda bulunan. 5.

hükmeden, galip, hükümdar, emir.

Ḥaḳīr: (Ar.) hor, bayağı, adi, kişiliksiz.

ḥāl: (Ar.) 1. oluş, suret, heyet, keyfiyet.

2. şimdiki zaman, an. 3. güç, kuvvet, kudret, takat. 4. güçlük, sıkıntı, kaygı, dert, keder, elem. 5. sufelerin cezbe anları.

ḥalāş: (Ar.) kurtulma, kurtuluş, necat.

ḥāle: (Far.) bazen ay ve güneş etrafında bulunan parlak daire.

ḥālel: (Ar.) 1. bozma, yıkma 2. boşluk, aralık.

ḥālet: (Ar.) 1. keyfiyet, nitelik, durum, hâl. 2. konum, yapı.

ḥalḥal: (Ar.) ayak bileklerine takılan altın veya gümüşten bileklik.

Ḥālīḳ: (Ar.) yaratan, Allah.

ḥālī: (Ar.) 1. boş, تنها, tehi. 2. sahipsiz, ıssız yer, arazi. 3. bir şeyden arınmış, beri. 4. işi gücü olamayan, boş geçirilen.

ḥālik: (Ar.) helak eden, yokluk içinde ölen.

ḥallāḳ: (Ar.) yaratıcı, yaratan, Allah

ḥam: (Far.) eğri, büküm, kıvrım, bükülmüş, eğrilmiş.

ḥamd ū şenā: (Ar.) şükretme, Allah'a minnet ve övgülerini sunma.

ḥāme: (Far.) kalem, kıl.

ḥāmī: (Ar.) koruyan, gözetleyen.

ḥamīr: (Ar.) 1. hamur. 2. öz, öz nitelik.

hamiyet: (Ar.) insanın mukaddesat ve akrabalarını her türlü menfî hâle karşı muhafaza etmesi.

ḥamr: (Ar.) şarap.

ḥāmūş: (Far.) susmuş, suskun, asude.

ḥandān: (Far.) gülen, gülücükler saçan.

ḥande: (Far.) gülüş, tebessüm.

ḥār: (Far.) diken

ḥarābāt: (Ar.) 1. meyhane. 2. harap, yıkık yerler. 3. tas. tekke, dergâh.

ḥarāmī: (Ar.) yolkesen, haydut, şaki.

ḥāricī: (Ar.) 1. hariçle, dışarıyla ilgili olan. 2. harici mezhebiyle ilgili, bu mezhebe mensup.

harmān: (Far.) tahılın başaklardan arındırılması işi. 2. bu işin yapıldığı yer ve zaman. 3. bir çok şeyin karışımı olan şey.

ḥaş: (Ar.) 1. özgü, özel, mahsus. 2. saf, katışıksız. 3. yüz bin akçeyi aşan

dirlik. 4. padişaha ait olan. 5. eren, ermiş.

ḥaṣb: (Ar.) göre, gereğince, sebebiyle.

ḥaṣbiḥāl: (Ar.) söyleşip kanuşma.

ḥaṣm: (Ar.) düşman, adu, rakip, davalı.

ḥaṣr: (Ar.) 1. içine alma, kaplama, kapsama. 2. etrafını çevirme, muhasara etme. 3. özgü kılma, tahsis etme, ayırma. 4. adama, vakfetme.

ḥasūd: (Ar.) kıskanç, çekemeyen.

ḥāṣā: (Ar.) asla, hiçbir zaman

ḥaṣem: (Ar.) 1. aile, aile bireyleri.

2. maiyet. 3. hizmetli, uşak.

ḥāṣi: (Ar.) tevazu gösteren.

ḥaṣr: (Ar.) yeniden dirilme, toplanma.

ḥaṭar: (Ar.) tehlike, bela.

ḥātem: (Ar.) 1. yüzük, mühür. 2. son, en son. 3. insan-ı kamil, veli olma durumu.

ḥātif: (Ar.) göz kamıştıran, büyüleyen.

ḥātim: (Ar.) 1. sona erdiren, sonuç alan. 2. mühürleyen, damga vuran.

ḥatm: (Ar.) 1. sona erdi, bitime. 2. mühürleme, damga vurma. 3. kuran-ı kerimi baştan sona okuma.

ḥaṭṭ: (Ar.) Arapça güzel yazı.

ḥaṭṭ: (Ar.) sevgilinin yüzündeki ayva tüyleri.

ḥavf: (Ar.) korku, endişe.

ḥavl: (Ar.) 1. güç, kuvvet, takat. 1. yıl.

ḥāy: (Far.) üzüntü, aksilik edatı.

ḥaydar: (Ar.) 1. arslan. 2. yiğit, cesur. 3. Hz. Ali'nin bir lakabı.

ḥayl: (Ar.) 1. grub. 2. atlı alay.

ḥayrān: (Ar.) çok beğenen, takdir eden. 2. şaşırıp kalmış kimse.

ḥayr'ül-umūr: (Ar.) işerin en hayırlısı.

ḥazāin: (Ar.) hazineler.

ḥazān: (Far.) sonbahar, güz.

ḥazen: (Ar.) hüzn.

hebūt: (Ar.) iniş yeri, baş aşağı inme.

hecr: (Ar.) ayrılık.

hedāyā: (Ar.) hediyeler.

hediyyet: (Ar.) hediye, hediye etme.

hemān: (Far.) hemen, çabucak.

hem-āvāz: (Far.) 1. arkadaş. 2. benzer sesleri olan, çıkaran.

hem-ber: (Far.) karşı karşıya, karşısında olan.

hemīşe: (Far.) sürekli, daima.

hem-niṣīn: (Far.) aynı yerde oturan.

hem-zebān: (Far.) 1. vatandaş. 2. aynı dili konuşan

hengām: (Far.) zaman, çağ, mevsim, esna.

hengāme: (Far.) kavga, şamata, gürültü.

Her-çi-bād-ābād: (Far.) ne olursa olsun, ister istemez.

Hergiz: (Far.) asla, katiyen, hiçbir zaman, hiçbir surette.

herze: (Ar.) saçma sapan söz, hezeyan.

heş: (Ar.) şen, şakrak, keyifli. 2. gevrek.

heşt: (Far.) sekiz

hevā: (Ar.) 1. hava. 2. arzu, boşemeller.

hevādis: (Ar.) hadiseler, olaylar.

heycā: (Ar.) mücadele, savaş, dövüş.

hezār: (Far.) 1 bin sayısı. 2. bülbül.

hezeyān: (Ar.) 1. saçma sapan konuşma. 2. sayıklama, vesvese.

ḥidmet: (Ar.) hizmet.

ḥıfz: (Ar.) 1. saklama, koruma. 2. gözetme, muhafaza. 3. hatırd tutmak, 4. Kuran-ı Kerim'i ezberleme.

ḥinzır: (Ar.) domuz.

ḥırām: (Far.) nazlı, edalı, salına salına gitme, yürüme.

ḥıramān: (Far.) salına salına, naz ve ede ile yürüyen. 2. salın salına, sallanarak.

Ḥirmen: (Far.) harman.

hırş : (Ar.) ölçme, takdir ve kıyas.
hıyre:(Far.)fersiz ve donuk göz.
hicāb: (Ar.) 1.utanma, sıkılma.2. perde.
hicāzkār: (Ar. +Far.)muzikte makam.
hicer: (Ar.) ayrılık, iftirak
hicrān: (Ar.) ayrılık, unutulmaz acı, tesir.
hikmet: (Ar.) 1. bilgelik, hâkimlik. 2. felsefe. 3. sır, anlaşılmaz sebep ve hakikat. 4. hakikat ve ahlaka müteallik kısa söz, mesel.
hikmet-nümā: (Ar.+ Far.)hikmetli olma vasfı gösteren, hikmetli.
Hilāf: (Ar.) aykırı, karşı, yalan, yanlış,
Hil'at: (Ar.)
himāyet: (Ar.) koruma, gözetme.
himmet: (Ar.) 1, niyet. kasıt, vekalple olan tasaddi. 2. çalışıp çabalama, cehd, gayret. 3. lütuf, iyilik, kerem. 4. manevi yakınlık gösterme, samimiyet.
Hindū: (Far.) 1. Hintli. 2.Satürn. 3. ben, benek.
Hod-nümā:(Far.) kendini gören, gösteren.
hoş-kām: (Far.) Keyif alan, keyfi yerinde.
hū: (Ar.) o zamiri, Allah.
hūb: (Far.) güzel, hasen.
Hūbān: (Far.) güzeller.
hubb: (Ar.) sevgi, aşk.
hūd: (Ar.) büyüklük, çok hürmet.
Hudā: (Ar.) : Allah.
huddām: (Ar.) hizmetçiler.
huld: (Ar.) 1. sonsuza kadar yaşayan varlık. 2. süreklilik, tükenmeyiş. 3. sekiz cennetten biri.
hulūş: (Ar.) 1. halislik, saflık, doğruluk. 2. samimiyet ve içten sevgi. 3. yaranma, müdahane.

hulyā: (Ar.) hayal, tatlı düşünce, boş düşler.
humret: (Ar.) kırmızılık, kızılık
hūn: (Far.) kan, dem.
hūn-āb : (Far.) kanlı su; gözyaşı.
hūn-bār: (Far.) kanlı, kan yağdırıcı.
hūn-feşān : (Far.) kan saçan, fişkiran.
hūn-hā'r: (Far.) kan içici, dökücü; kana susamış, vampir kimse.
hūr: (Far.) 1. güneş, aydınlık, ışıık. 2. yiyecek, gıda.
hūr: (Ar.) 1.ahu gözlüler. 2. cennet kızları.
hurd: : (Far.) 1. küçük, ufak 2. kırık, kırılmış. 3. değersiz, önemsiz.
hūrī: (Ar.) 1.cennet kızı. 2. sevgili.
hurrem: (Far.) şen, mutlu, bahtiyar, şad. 2. ferahlık, tazelik veren. 3. güleryüzlü.
hūrşid: (Far.) güneş, afitab.
hurūc: (Ar.) 1. çıkma, dışarıya doğru yönelme. 2. ayaklanma, başkaldırma.
hurūf: (Ar.) harfler.
hurūşān: (Far.) coşan, heyecana gelen.
husrev: (Far.) padişah, hükümdar, sultan.
huşūşā: (Ar.) özellikle.
hūş: (Far.)1.akıl, hafıza, mantık.
huṭūr: (Ar.) akla, hatıra gelme, hatırlama.
huṭūt: (Ar.) çizgiler, yazılar, yollar.
huzme: (Ar.) demet.
huzzār: (Ar.) hazır olup huzurda bulunanlar.
hüccet: (Ar.) delil, burhan, kanıt.
Hülāgū Hān: Cengiz'in torunlarından zalim , gaddar, talancı, çapulcu bir Moğol-İlhanlı hanı ki 1250'lerde başta Bağdat olmak üzere Alem-i İslam'a maddi-manevi büyük tahribat vermiş,

tekâmülüne büyük bir sekte
vurmuştur.

hümā: (Far.)Akdeniz adalarında
üreyen bir tür kuş, cennet kuşu. 2.
talih, baht. 3. mutluluk, kutluluk.

hümāyūn: (f.s) 1. kutlu, saadetli. 2.
padişah özgü, onunla ilgili.

hüner: (Far.) 1. bilme, marifet. 2.
ustalık, hazakat, maharet. 3. sanat.

hünkār: (Far.) padişah, hükümdar,
saygıdeğer. 3. ulu evliya.

hüsn: (Ar.) güzellik, cemal.

hüveydā: (Far.) açık, apaçık, aşikâr.

hüviyet: (Ar.) kimlik, şahsiyet,
karakter. 2. kök, mahiyet, asıl, hakikat.
3. kimlik vesikası.

hüz-n-āmiz: (Ar.) hüznle karışık.

hüz-n-āver: (Ar.) hüzn getiren, veren.

ırak: (Ar.) uzak, uzakta bulunan.

ışkāt: (Ar.) 1.düşürme, aşağı atma.2.
atma, kullanma.3. geçerliliğini yitirme,
iptal etme, geçersiz sayma.4.
kaybetme, yok etme. 5. cenaze defni
sonrası verilen sadaka.

ıstabl: (Yun.)ahır

ıstılāh: (Ar.) 1. terim.2. herkesin
anlamadığı yağın kullanım dışında
kalan söz.

ıtr: (Ar.) güzel koku.

ızırāb: (Ar.) acı, keder, elem, gam.

i'āne: (Ar.) yardım, destek; bu
maksatla toplanan ayni ve nakdi her
şey.

i'ānet: (Ar.) yardım etme.

ibn: (Ar.) oğul.

İbn-i Mülceme: (Ar.)Hz. Ali'inin
şehadetine sebep olan lain harici.

İbrāhīm Edhem: (Ar.)hak ve hakikat
için tac ve tahtını terk etmiş meşhur
hükümdar ve sofi.

ibrāh: (Ar.) kapalılık, gizli tutma.

ibrām: (Ar.) çok ısrar etme.

ibtidā': (Ar.) başlangıç, evveliyet, ilk.
2. bir işe başlama.3. öncelikle, en
önce.

ibtılā: (Ar.)1.düşkünlük, aşırı meftun
olma, tiryakilik. 2. tas. müridin
Allah'a kavuşma sürecindeki
tecrübesi.

i'cāz: (Ar.)acizde bırakma, mucizevi
olma.

içün: (Far.) için, çünkü.

ıd: (Ar.) bayram.

i'dā: (Ar.) emanet etme bir kimsenin
malını koruma amacıyla başkasına
bırakması.

idbār: (Ar.) talihsizlik, bahtı yaver
gitmeme.

idlāl: (Ar.) dalalet, düşürme,
saptırma;yanlış, batıl yola sevk etme.

ifā: (Ar.) 1. bir işi yapma, yerine
getirme.2. ödeme verme.

iftirāk: (Ar.)ayrılma, ayrılık.

iğbirār: (Ar.) 1. tozlanma,
köhneleşme. 2. gönlü kırılma,
gücenme.

ihām: (Ar.) 1. kuruntuya düşürme,
vesvese verme. 2. iki veya daha fazla
anlamı olan bir kelimeyi bir metinde
bütün anlamalarını kasedecek şekilde
kullanma.

ihātā: (Ar.) 1. kuşatma, çevirme,
muhasara, içine alma.2. anlayış,
kavrayış.

ihfā: (Ar.) gizleme, saklama, saklı
tutma.

ihkāk: (Ar.) yerine getirme,
uygulama, icra etme.

ihlās: (Ar.)Riyasız, yapmacıksız
inanış, kulun amellerinde sadece
Allah'ın rızasını gözetmesi. 3. Saf,
kalbî dostluk.

ihrāk: (Ar.) 1. tertemiz sevgi, yürekten bağlılık. 2. saf ibadet. 3. gönülden gelen dostluk, samimiyet.

ihrāk: (Ar.) yakma, ateşe verme, yangın.

ihrām : (Ar.) 1. geniş beyaz yünlü çarşaftan yapılan giysi. 2. Hac esnasında hacıların bu giysiyi giyme işi.

ihsān : (Ar.) 1. iyilik etme, iyi davranma. 2. bağışlama, bağışta bulunma. 3. karşılık beklenmeden yapılan iyilik. 4. bağışlanan şey, lütuf, inayet.

ihtirām : (Ar.) saygı, hürmet gösterme.

ihtirāz: (Ar.) sakınma, terddüt etme.

ihtiyār: (Ar.) 1. yaşlı, kocamış olan. 2. baba veya anne. 3. seçme, tercih etme, üstünlük. 4. tas. kulun Allah'ı Allah'ın da kulu seçmesi.

ihtiyāt: (Ar.) herhangi bir konuda istikbali düşünerek tedbirli, ölçülü davranma. 2. saklanan, yedeklenen şey. 3. savaşta müteyakkız duran yedek birlikler.

ihizāz: (Ar.) titeme, titreyiş.

ihyā: (Ar.) 1. canlandırma, diriltme. 2. çok iyi duruma getirme, geliştirme, güçlendirme. 3. yeni bir güç, bir umut.

īkād: (Ar.) yakma, ihrak, tutuşturma, alevlendirme.

īkān: (Ar.) sağlam bilgi, yakinen bilme.

īkbāl: (Ar.) 1. baht açıklığı veya yüksek bir mevki ve makama erişmiş olma durumu. 2. istek, arzu. 3. gözde cariye.

īkrāh: (Ar.) 1. iğrenme, nefret etme. 2. gına getirme, bir işi zorla yapma veya yaptıрма.

īkrār: (Ar.) 1. saklamayarak söyleme, açıkça söyleme. 2. söyleme, bildirme. 3. benimseme, onama, kabul, tasdik.

īktidā: (Ar.) 1. uyma, uyum gösterme, tabi olma. 2. örnek alma, alıntı yapmak.

iktisāb: (Ar.) kazanma, edinme, edinim.

īktizā : (Ar.) gerekli olma, gerekme.

ī'lān : (Ar.) duyuru, bildiri; açıkça bildirme ve duyurma.

īlķā: (Ar.) kovma, defetme, bırakma.

īllet: (Ar.) 1. hastalık, hastalık derecesine varan alışkanlık. 2. bozukluk. 3. sebep. 4. kızdıran şey veya kişi.

'ilm-i ledün : (Ar.) Cenab-ı Hakk'ın bazı kullarına ihsan ettiği hikmetiyle, kainatın, yaratılışın derunuyla ilgili bilgi.

'ilm-i vehbī: (Ar.) Allah tarafından doğuştan ya da manevi mertebe neticesinde verilen ilim.

ilticā' : (Ar.) güvenilir bir yere korunmak için sığınma.

iltimā': (Ar.) renk değiştirme, sarama, solma, rengi atma.

iltizām: (Ar.) 1. görev edinme veya görev sayma. 2. destekleme, kayırma, taraf tutma. 3. gerekli bulma. 4. kesmek, kesinti, vergi. 5. devlete ait malların hem kefil gösterme hem de taksitlendirme yöntemiyle tahsil.

imdād: (Ar.) 1. tehlikede olana yapılan yardım. 2. yetişin, kurtarın ünlemi.

imdi: (i.) şimdi, elan, şu an.

imrār: (Ar.) gönderme, geçirme, sevk etme.

imtidād: (Ar.) uzun uzun sürme.

imtinān: (Ar.) başa kakma, minnet.

imtizāc: (Ar.) 1. karışma özelliği olma, karışabilme. 2. uyum sağlama, uygunluk. 3. iyi geçinme, uyuşma
‘ind: (Ar.) yan, canip, huzur, nezd.
infi‘āl: (Ar.) öfkeler, coşkunculuklar.
infirāk: (Ar.) ayrılma, uzaklaşmalar.
infisāl : (Ar.) 1. ayrılma, uzaklaşma, terk etme. 2. memuriyetten el çektirme, azletme, görevden alma.
in‘itāf : (Ar.) bir şeye yönelme, teveccüh, meyletme, dönme.
inķitā‘: (Ar.) kesilme, ara verme, tükenme.
inķiyād: (Ar.) boyun eğme, uyma.
inkisār: (Ar.) 1. kırılma, incinme, gönlü kırılma 2. beddua, beddua etme.
ins ü cān: (Ar.) insanlar ve cinler..
inşirāh: (Ar.) iç, gönül açılması, ferahlık.
intāc: (Ar.) neticelendirme, sonuç alma, sona erdirmeye, bitirme.
intihā: (Ar.) son, sona erme, sonu gelme.
intihāb: (Ar.) seçme, seçerek toplama.
intisāb: (Ar.) bağlanma, bağlı olma.2. kapılanma, hizmetine girme; büyük bir şahsiyet ve kuruma bağlanma.
intişār: (Ar.)1. yayılma, açılma 2. gazete veya dergide yayınlanma.3. genelleşme.
intizām: (Ar.) düzenli, düzgün olma.
intizār: (Ar.) 1.bekleme, gözleme. 2. beddua.
inzāl: (Ar.) 1. indirme, aşağıya düşürme. 2. vahiy gelme.
īrās: (Ar.) 1. verme, verilme, 2. sebep olam gerektirme. 3. getirme, sunma.
‘irfān: (Ar.) anlama, kavrama, sezme. 2. hakikate ulaştıran kuvvetli sezış.
irsāl: (Ar.) gönderme, yollama, salıverme.

irşād: (Ar.) 1.doğru yolu gösterme, uyarma, uyandırma.2. hak yolu gösterme.
irtifā‘: (Ar.) 1. yükselme, yükseklik kazanma, göğre doğru çıkma.2. gelişme, terakki etme. 3. ortadan kalkma, görünmez olma.4. yükselti.
īşār: (Ar.)1. kendinden çok başkalarının menfaatini düşünerek esirgemedi verme. 2.ikram etme, ağırlama.
iskān: (Ar.)yurtlandırma, yerleştirme.
istib‘ād : (Ar.) imkansız görme, uzak ihtimal olarak görme.
istid‘ā : (Ar.) 1. isteme, yalvararak dileme. 2. dilekçe, arzuhal.
isti‘dād: (Ar.) 1.yaratılıştan gelen veya kesben kazanılan yetenek. 2. fizikî, ruhi, fikrî kapasite.
isti‘fā‘: (Ar.) kendi isteğiyle görevden ayrılma; bu iş için verilen dilekçe.
istiğnā : (Ar.) 1. istemez görünme, nazlanma, nazlı davranma.2. doyunluk, gönül tokluğu.
istiğrāk: (Ar.) 1. gark olma, derine dalma, içine gömülme. 2. zikir sırasında kalbi dünya işlerinden arındırarak Hakk’a bağlanma.3. aşırı müblağa, medih.
istihlāk: (Ar.) tüketme, bitirme.
istihsān: (Ar.) güzel görme, güzel bulma.
istinād: (Ar.) 1. dayanma, yaslanma. 2. güvenme, kuvvet almAr.3. bir şeyi kanıt sayma.
istirhām: (Ar.) yalvarma, merhamet dileme, rica etme.
istivā : (Ar.) 1. birden çok şeyin birbirine eşit ve denk olması. 2. düzlük.
iş‘ār : (Ar.) yazı ile bildirme.
‘işret : (Ar.) şarap, şarap meclisi.

ıştibāh: (Ar.) şüphe, kuşku,şek.
ıştirā: (Ar.) satın alma.
ıştirāk: (Ar.) 1.ortaklık, ortak olama, paydaşlık. 2. yer alma, paydaşlık etme. 3.bir fikir vb. katılma.
‘işve : (Ar.) kadınların dikkat, ilgi ve alakacelbetmek için takındıkları tavrı, cilve,naz.
itāb: (Ar.) yorma, bezdirme.
‘itāb: : (Ar.) paylama, azarlama.
itfā: (Ar.) 1. söndürme, döndürme, bastırma. 2. borcu azar azar ödeyerek bitirme.
itilā: (Ar.) yükselme, yücelme.
itilāf : (Ar.) 1. ülfet, ünsiyet. 2. uyuşma.
İtmam:(Ar.) Tamamlama, bitirme.
ittihād: (Ar.) birlik, bir olan, birleşme.
‘iyāl : (Ar.) ev ahalisi.
‘ıyd : (Ar.) bayram.
izāle: (Ar.) yok etme, ortadan kaldırma.
izdiyād: (Ar.) artma, arttırma.
izhār: (Ar.) : gösterme, aşikâr etme.
‘izz : (Ar.) değer, kıymet, itibar. 2. büyüklük, yücelik. 3. kuvvetlilik.
‘izzet: (Ar.) 1. büyüklük, yücelik, ululuk. 2. itibar, şeref, kıymet. 3. kudret, güç.
jengār: (Far.) pas.
kābil: (Ar.) 1.alan, kabul eden. 2. mümkün. 3. kabiliyetli, istidadı olan.
kabl: (Ar.) önce, önceki, evvel.
kabūl: (Ar.) 1. bir gerçeği onaylama.2. yanına, katına, huzura alma.3. armağan alma.4. izin, onay.
kadd: (Ar.)boy, endam.
kadem: (Ar.)1. ayak, adım. 2. bir adımmesafesi. 3. uğut, kut, meymenet. 5.geliş.
kađī: (Ar.) 1. yapan, ifa ve eda eden. 2. Şeriat’a göre hakim.

kağid: (Ar.) 1. güneşte veya dumanda kurutulmuş et, pastırma.2. etleri dökülmüş insan veya hayvan bedeli, iskelet. 3. pek kuru ve zayıf kimse. 4. kuru, ince, zayıf.
kağim: (Ar.) 1.başlangıcı olmayan, ezeli. 2. çok eski, öncesi bilinmeyen.
kađ nūn : (Ar.)Allah’ın ol demesiyle istenilen şeyin olması.
kāfūr: (Ar.)Hindistan’da bir ağaçtan elde edilen pek beyaz, kokulu,sert bir madde. 2.pek beyaz.
kaçr: (Ar.) 1.zoralma, zorla bir iş yaptırma, icbar.2. kudret, güç. 3. yenme, yok etme, mahvetme. 4. ruhen aşırı derecede acı çekme, mükedder olma.
ka’ide: (Ar.) 1.bir şeyin üzerinde durduğu nesne. 2. usul, yol yordam, adap, kural. 3. herhangi bir konunun temel ilkeleri.
ka’il : (Ar.) 1. söyleyen, konuşan. 2. rıza gösteren, boyun eğen, kabullenen.
ka’im : (Ar.) 1.ayakta dimdik sağlam duran. 2. birinin yerini tutan, yerine geçen, oturan. 3. bir işte daimi ve sadık çalışan.
kākūl: (Far.)yüzün iki yanına sarkan saç.
kalender: (Ar.) dünya işlerini ve malını bir tarafa bırakmış, kendince başıboş dolaşan derviş veya kimse.
kalil: (Ar.) az, pek fazla olmayan.
kalū belā: (Ar.)Allah’ın ruhlar âleminde sorduğu “Ben sizin rabbiniz değil miyim?” sorusuna ruhların evet Rabbimizsin manasındaki cevabı.
kām: (Far.)1.arzu, tutku, emel, istek. 2. tat, lezzet, zevk.
kāmer : (Ar.) ay.
kāmet: (Ar.) boy bos, endam.

ḳāmīn: (Ar.) 1. gizli, saklı, belirsiz.
2. pusuda bekleyen, nöbet tutan.

ḳān: (Far.)maden ocağı, bir nesnenin kaynağı.

ḳanādīl: (Ar.) kandiller.

Ḳanber: (Ar.) 1.Hz.Ali'nin sadık hizmetkârı 2. sadık arkadaş, dost, yoldaş.

ḳande: (z.) nerede.

ḳandīl: (Ar.) 1. kandil yağı ve fitille ışık veren alet. 2. kutsal dini günler.

ka'r: (Ar.) yerin,çukurun dibi, derinlik.

ḳarbān: (Ar.) kervan.

ḳār-ger: (Ar.) iş yapan,iş bilen, etkili, nüfuzlu,uzman.

ḳārger:(Far.) İş yapan, işleyen, etkili.

ḳarīn: (Ar.) 1. yakın 2. bir şeyi elde eden veya sahip bulunan. 3. akraba, komşu gibi yakın kimseler. 4. padişahın daimi yakın hizmetçisi.

Ḳārūn: (Ar.)İsraoğullarından hırs ve zenginliğiyle meşhur şahıs. 2. mec. zengin kimse.

ḳārvān: (Far.)kervan.

ḳaşāvet: (Ar.) 1. donukluk, sertlilik, kabalık. 2. acımasızlık merhametsizlik. 3. hüznün, gam, iç sıkıntısı, gönül darlığı.

ḳāsem: (Ar.) yemin, ant.

ḳaşr: (Ar.) köşk, konak, saray.

ḳat: (Ar.) 1. kesme, kesilme, biçme. 2. çözme, halletme, sona erdirmeye. 3. geçme, ilerleme, yol alma.4. sözü bitmeden kesiverme.

ḳatre: (Ar.) damla.

ḳāvī: (Ar.) güçlü, kuvvetli.

ḳavl: (Ar.) söz, konuşma.

ḳavs: (Ar.) yay, keman.

Ḳayyūm: (Ar.) ebedi ve ezeli olan Allah.

keç: (Far.) yamuk, eğik.

kehl: (Ar.) bit.

kelām: (Ar.) söz.

kelb: (Ar.) köpek, it.

kelb-i 'akūr: (Ar.) : kuduz köpek.

kemāhīye: (Ar.) olduğu gibi.

kemāl: (Ar.) 1. insanoğlunun 40 yaş ve sonrası. 2. noksansızlık. 3. değer, kıymet, baha.4. olgunluk, erginlik.

kemān: (Ar.) 1. yay,kavis 2. bir telli çalgı.3. mec. sevgilini kaşları.

kemend: (Ar.) düşmanı ve av hayvanını uzaktan yakalamak için atılan ip ilmeği. 2. bazı hayvanların yuları.

kemhā: (Ar.) bir tür ipek kumaş.

kemīn: (Ar.) pusuya yatmış kimse. 2. pusu, gizlenecek yer.

kemīn: (Far.)az, çok az, küçücük.

Ken'an: (Ar.) bugünkü Filistin diyarı.

kenz: (Ar.) define, hazine.

kerbān: (Ar.) kervan.

kerde: (Ar.) 1. yapan, tamamlayan. 2. niyetlenme,karar verme.

kerem: (Ar.) 1.soyluluk, büyüklük, asalet, cömertlik. 2. iyilik, lütuf, ihsan, merhamet.

kerīm : (Ar.) iyiliksever, ahlaklı, rahman.

kerrār: (Ar.) sahte ricatten sonra tekrar dönüp hücum eden, döne döne hücum eden ki bu manada Hz. Ali'nin bir lakabıdır.

kesb: (Ar.) çalışıp kazanma, elde etme, kazanma.

kesel: (Ar.) tembellik, gevşeklik, uyuşukluk.

keşret: (Ar.) çokluk, bolluk.

keş: (Ar.) çeken, çekici manalarına gelen ek-kelime.

keştī: (Far.) gemi.

kevkeb: (Ar.) yıldız.

kevn: (Ar.) yaratılanlar, kainat.

kezzāb : (Ar.) çok yalancı.
ķıptī: (Ar.) ķingene, yerli Mısır halkı.
ķıyām: (Ar.) 1. kalkma, ayaĝa kalkmAr.2. hürmet maksadıyla ayaĝa kalkmAr.3. namazın ayakta kılınan kısmı 4. namaz, ibadet.5. bir işe kalkışma, teşebbüs. 6. karşı durma, ayaklanmAr.7.haşr.
ķibriyā: (Ar.) yücelik, büyüklük, ululuk, Allah.
ķīl ü ķāl: (Ar.)dedikodu, laf ü gūzaf.
ķilk: (Ar.) kalem, hame.
ķispet (Ar.<ķisvet) Yaĝlı gūreşķilerin giydikleri deriden pantolon.
ķişver: (Far.)ülke, iklim, memleket.
ķoçmak: (f.) kucaklamak, sarılmak, kucaĝına almak, arkasını okşamak, pohpohlamak.
ķubķ: (Ar.) ķirkinlik, kötölük.
ķubūr
ķubūr: (Ar.) 1. kabir, mezar.2. içi dar, boş ve uzun kap, zarf.
ķufl: (Ar.) kilit, sürgü.
ķūh: (Far.) daĝ.
ķūhken: (Far.) daĝ kazan, daĝı delen.
ķūhsar: (Far.)daĝlık.
ķunūz: (Ar.) hazineler.
ķūr: (Far.) kör
ķurb: (Ar.) yakın, yakın olma, bulunmar.
ķurrā': (Ar.) okuyucular.
ķūşe: (Far.)köşe.
ķuţbiyyet: (Ar.) ululuk, büyüklük.
ķuvve: (Ar.) 1. 1.güç, kuvvet. 2. yetki, salahiyet. 3. yetenek, kabiliyet. 4. nitelik, vasıf.
ķūy: (Ar.) köy, sevgilinin bulunduğu mahal.
ķūbrā: (Ar.) ekber, en büyük, çok büyük.

ķūdūret: (Ar.)bulanıklık, koyuluk. 2. mec. kederlilik, tasa.
ķülbe: (Ar.) kulübe, baraka.
ķülfet: (Ar.) 1. genellikle gereksiz zahmet, sıkıntı. 2. kendini zorlayarak, özenerek yapılan iş. 3. resmi davranış, uzun uzudıya titizlenme.
ķülhānbeg: (Ar.) 1. serseri ve yaramaz çocuk. 2. sokak çapkını, kabadayı.
ķünc: (Ar.) köşe, bucak. 2. kırışıklık. 3.bodrum, mahzen.
ķüntü ķenzün : (Ar.) “Ben gizli bir hazine idim, görünmek istedim.” Hadis-i Kudsi’sinin ilk ibaresi.
ķürsī: (Ar.) 1. oturulacak yer. 2. taht, serir. 3. resmi görev, makam. 4. payitaht, merkez-i hükümet. 4. payanda, dayanak.6. arşın altında bir tabaka.
ķüşā: (Far.)açan ,açıcı manalarına haiz ek-kelime.
ķüşād: (Far.)açma, fethetme, başlatma.
ķüşāyiş: (Far.) açıklık, ferahlık.
ķüşte: (Far.)vefat ettirilmiş.
ķā : (Ar.)Arapçada kelimelere menfilik katan ön ek-kelime.
ķafz: (Ar.) anlamlı yada anlamsız ağızdan çıkan söz.
ķaķm: (Ar.) et.
ķāhūt: (Ar.)Uluhiyyet alemi.
ķa'l: (Ar.) 1.kırmızı renkli, koyu bir taş. 2. dudak. 3. kırmızı mürekkep.
ķā-ķek: (Ar.) şüphesiz.
ķaķīf: (Ar.) şirin, hoş, güzel, nazik.
ķā-yu'ed: (Ar.) sayısız, sayılamayacak kadar
ķeb: (Ar.) dudak, kenar,kıyı.
ķeben: (Ar.) süt.
ķem'a: (Ar.) ışıltı, parıltı, parlayış.

le'im: (Ar.) 1. alçak, aşağılık. 2. varyemez, yedirtmez.

lem-yezel: (Ar.) sonsuz, baki, yok olmaz.

lerzān: (Far.) titrek, titreyen.

lerze: (Far.) titreme, titreyiş.

leşker: (Far.) asker.

le'āfet: (Ar.) şeffaflık, hoşluk, nezaket, incelik.

levh: (Ar.) levha, yassı, düz, üzerine yazı yazılabilen nesne. 2. kutsal yazgı belgesi.

levh-i maḥfūz: (Ar.) Cenab-ı Hakk'ın olmuş, olacak her şeyi yazdığı, kaydettiği levha; tabiri caizse sonsuz büyüklükte bir hard disk.

levlāk: (Ar.) “ Sen olmasaydım, alemleri yaratmazmazdım” Hadis-i Kudsi'sinde geçen “sen olmasaydın” manasındaki söz.

levm: (Ar.) 1. zemmetme, çekiştirme, yerme. 2. azarlama, paylama. 3. yapılan bir işi başa kakma, yüze vurma.

levn : (Ar.) renk.

leyālī: (Ar.) geceler.

leyl: (Ar.) gece, karanlık.

leylā: (Ar.) 1. geceye dair, ait. 2. zifiri karanlık gece.

libās: (Ar.) elbise.

livā: (Ar.) 1. bayrak, 2. sancak. 3. tugay, tuğgeneral.

lü'lü' : (Ar.) inci.

mādām: (Ar.) 1. madem, çünkü. 2. devan ettikçe.

māder: (Far.) anne, valide.

ma'dūm: (Ar.) yok, mevcut olmayan.

mā'dūn: (Ar.) alt, birinin altında ve emrinde bulunan şey, kimse.

māfevḥ: (Ar.) üst, amir, şef konumunda bulunan kişi.

maḡlata: (Ar.) yanıltıcı, anlamsız söz.

maḡmūm: (Ar.) gamlı, sıkıntılı, kederli. 2. ruha sıkıntı veren şey.

maḡfiret: (Ar.) Allah'ın kullarını affetmesi.

māh: (Ar.) ay, meh, kamer.

maḡal: (Ar.) yer, mekân, mevki, mıntka.

maḡāll: (Ar.) yer, konum, lokaysan.

maḡbūb: (Ar.) sevgili, maşuk.

maḡbūk: (Ar.) katı, şiddetli, şedit.

maḡbūs: (Ar.) hapsedilmiş, mevkuf.

maḡdūm: (Ar.) 1. oğul, erkek çocuk, bir büyük zâtın oğlu. 2. efendi ve hanımefendi. 3. tas. şeyh, halife.

maḡfi: (Ar.) gizli, saklı.

maḡfil : (Ar.) 1. toplanılacak yer, meclis. 2. selatin camilerinde müezzin ve sulanın özel, parmaklıklılı yeri.

māhir: (Ar.) becerikli, usta, maharetli.

māhiyet: (Ar.) 1. öz, asıl, hakikat, cevher. 2. nicelik, özel bir durum. mahmel.

maḡmel: (Ar.) iki kişinin oturması için devenin sırtına konan bir tür oturak.

maḡmūr: (Ar.) 1. sarhoşluk, uyku sersemliği. 2. sarhoş göz gibi baygın göz.

maḡ-rū: (Far.) ay yüzlü.

maḡrūb: (Ar.) harabeye döndürülmüş.

māh-tāb: (Ar.) dolunay.

maḡv: (Ar.) yok olma.

maḡz: (Ar.) 1. katışıksız, halis süt. 2. katkısız, sade. 3. tam da kendisi, aslı.

maḡzūn: (Ar.) hüznü, mükedder .

mā'il: (Ar.) meyleden, meyilli. 2. gönlü kayan, istekli, arzulu.

ma'iiyet: (Ar.) 1. beraberlik arkadaşlık. 2. yan, nezd. 3. bir amirin emrinde bulunanlar, bulunma.

maḳāl: (Ar.) söz, kalam, deyiş.
maḳdem: (Ar.) kudum, geliş, ulaşma.
maḳhūr: (Ar.) kahredilmiş, bozguna uğramı, Allah'ın gazabına uğramış.
maḳrūn: (Ar.) 1. uzak olmayan, yaklaştırılmış. 2. erişmiş, kavuşmuş.
maḳsūd: (Ar.) kasdedilen, amaçlanan.
maḳtū: (Ar.) belirlenmiş, kesilmiş. 2. pazarlık kabul etmeyen, muayyen.
ma'kūs: (Ar.) ters çevrilmiş, tersine dönmüş, çarptığı yerde sureti görülen. 2. ters, zıt. 3. bahtsız, nasibsiz, meşum.
mālik: (Ar.) sahip, mutasarrıf.
ma'mūr : (Ar.) 1. bayındır. 2. işlenmiş, yaldızlanan. 3. yerleşilmiş yer.
manşūr: (Ar.) yardım görmüş.
manẓar: (Ar.) 1. nazar edilen, seyr edilen yer, tabiat. 2. görünüş, görünüm, göz önü. 3. yüz, sima, 4. gözbebeği.
manẓūr: (Ar.) bakılmış, görülmüş.
ma'rifet : (Ar.) 1. bilme, biliş, şuur. 2. hüner, maharet ve bunlarla yapılmış iş. 3. tasavvufta en üst mertebe olup Allah'ta yok olmadır.
māsivā: (Ar.) 1. Allah'tan gayrı bütün mahluklar. 2. bir nesneye göre diğer mahlukların hepsi. 3. dünyalık şeyler.
maşnū': (Ar.) sanatlı, süslü. 2. sonradan yapılmış olan.
ma'sūḳ: (Ar.) sevgili, yar, sevilen kadın.
māt: (Ar.) satrançta mağlubiyet.
maṭar: (Ar.) yağmur.
maṭla': (Ar.) doğuş yeri ve zamanı.
maṭleb: (Ar.) 1. istek, istenen şey. 2. halledilecek, mesele, bahis.
maṭlūb: (Ar.) taleb olunan, istenilen. 2. Allah.
maṭrūd: (Ar.) kovulmuş, çıkarılmış, görevinden uzaklaştırılmış.

māye: (Ar.) 1. bir nesnenin özü, cevher, asıl. 2. mayAr. 3. varlık, servet, tahsil, ilim.
maẓhar: (Ar.) 1. görmek için üstüne çıkılan yer, bir şeyin görüldüğü mahal. 2. nail olma, şereflenme. 3. tecelli yeri olan insan.
mebhāṣ: (Ar.) 1. konu, mevzu. 2. bölüm, bab, fasıl. 3. inceleme-araştırma yeri.
mechūd: (Ar.) 1. çalışılmış, gayret gösterilmiş. 2. kudret, dirayet, kuvvet.
mecmū': (Ar.) toplam, yekûn.
mecrūḥ: (Ar.) yaralı.
medār: (Ar.) 1. etrafında dönülen nokta. 2. yörünge. 3. dayanak, yardımcı. 4. kin ve husumeti gizleyip zalimlere dostluk sunma, yüze gülme.
meddāh: (Ar.) çok öven.
meded : (Ar.) yardım, yardım dileme.
mehcūr: (Ar.) ayrılmış, hicret etmiş.
mehdī: (Ar.) hidayete erdiren. Ahirzamanda geleceği haber verilen ulu kimse.
mehīb: (Ar.) heybetli, tesirli olan, korkunç kimse, yüz. 2. arslan, şir.
meh-liḳā : (Ar. + Far.) ay yüzlü.
meh-rū: (Ar. Far.) ay yüzlü.
meh-veş : (Ar.) ay gibi.
mekīn: (Ar.) yaratan, Allah.
mekkār: (Ar.) hilekâr, aldatıcı.
mekkāre: (Ar.) 1. orduda yük taşıyan hayvan. 2. kira hayvanlarına yükletilmiş eşya veya mal. 3. dünya.
mekr: (Ar.) hile, düzen, aldatma
melāhat: (Ar.) güzellik, yüz güzelliği.
melāl: (Ar.) usanç, can sıkıntısı, ruhi eziklik, bıkkınlık.
melāmet: (Ar.) ayıplama, azarlama, yerme, çıkışma.
melce': (Ar.) sığınacak, korunacak yer.

melekūt: (Ar.) 1.saltanat, azamet, ululuk. 2. ruhlar ve melekler dünyası.
memāt: (Ar.) ölüm, vefat, mevt.
memlū: (Ar.) ağzına kadar dolu.
men^ʿ: (Ar.) engelleme, savma, yakalama, durdurma.
menām: (Ar.) uyku, düş, rüya.
mend: (Ar.) kelimelere eklenerek bir vasfı üzerinde taşıyan manasını verir.
menfūr: (Ar.) nefret edilen, iğrenç.
mengūs: (Ar.) küpe.
menhūs: (Ar.) uğursuz.
meniş: (Ar.) huy, tabiat, mizaç.
menzil: (Ar.) konaklanan yer, yer, mekân, mesafe, merhale.
mer: (Ar.) 2. adam, erkek. 2. elli.
merām: (Ar.) arzu, talep, maksat, niyet.
mercān: (Ar.)denizde yaşayan kırmızı kalker iskeletli bir hayvan ve bunun iskeletinde elde edilen süs eşyası.
mercāne: (Ar.) mercan benzeri, tanesi.
merd: (Ar.) 1. insan, erkek. 2. cesur, hamiyetli, mürüvetli.
merdūd: (Ar.) defedilmiş, çürütülmüş, lanetlenmiş, kovulmuş.
merkeb: (Ar.) binek, vasıta.
merşiyeye: (Ar.) 1. acı, hüznün, dram. 2. divan edebiyatında bu duyguları dile getiren tür.
mesā: (Ar.) akşam, akşamüstü.
meserret: (Ar.)sevinç, mutluluk, heyecan, coşku.
meshūr: (Ar.) büyülenmiş.
mesīḥ: (Ar.) şekli değiştirilmiş, başka bir şekle sokulmuş. 2. tuhaf, garip. 3. Hz. İsa
mesīḥā-dem: (Ar.)Hz. İsa gibi ölüleri diriltecek kadenefesi şifalı olan.
mesmūm: (Ar.) zehirlenmiş, sokularak zehirlenmiş.

mesrūr: (Ar.) mutlu, mesut, bahtiyar.
mest: (Ar.) sarhoş, kendinden geçmiş.
mestāne: (Ar.)sarhoşça, şuursuzca.
mestūr: (Ar.) örtünmüş, gizlenmiş,kapalı.
mestūrī: (Ar.)gizliliğe mensup, Peygamber ve veliler de dâhil olmak üzere, kâinatta hiç kimsenin idrakinin ulaşamadığı ilâhî mahiyetin künhü. Gayb-ı Mutlak. Zât-ı Ehadiyyet.
mes^ʿūdiyet: (Ar.) mutluluk, bahtiyarlık.
meşām: (Ar.) burun.
meşhūn: (Ar.)doldurulmuş, lebalep.
meşkūr: (Ar.) şükredilmiş.
meşreb: (Ar.) 2. şarap, meyhane. 2. huy, mizaç, karakter, yaratılış.
meşşāta: (Ar.) gelini süsleyen kadın.
metānet: (Ar.)dayanıklılık, sağlamlık.
me^ʿvā: (Ar.) 1. sığınılacak yer, melce. 2. yurt, konak, ev.
mevālī: (Ar.) 1. efendiler. 2. esirler, köleler. 3.Dost ve komşular, yardımcıları.
mevc : (Ar.) dağlar.
mevc-zen : (Ar.) dalgalı.
mevşūf: (Ar.) 1. vasıflandırılmış. 2. tamlanan.
mevt: (Ar.) ölüm.
mevtā: (Ar.) eceliyle ölmüş kimseler.
mevzūn: (Ar.)ölçülü, tartılı, uyumlu, biçimli, manzum.
mey: (Ar.)şarap, mül.
meyān: (Ar.) miyan, ortadaki.
mey-gede: (Ar.) meyhane.
mezā: (Ar.) geçti.
mezāhir: (Ar.) 1. görünme, tecelli etme yerleri. 2. varlıklar, mevcudat.
mezāyā: (Ar.) yetenekler, meziyetler.
mezbūḥ: (Ar.)bağı kesilmiş,kurban edilmiş.

meze: (Ar.) 1. lezzet, tat.1. hafif, basit yiyecek.

mezellet: (Ar.) bayağılık, alçaklık, adilik.

miḥen: (Ar.) mihnetler, acılar.

mihenḳ: (Ar.) altın- gümüş ayarını ölçen taş.

mihmān: (Ar.) misafir.

miḥnet: (Ar.) 1. acı, sıkıntı. 2. hüzün, gam, tasa.3. felaket, afet.

mihr: (Ar.) 1. güneş. 2. sevgi, muhabbet.

mihrāb: (Ar.) 1. camide imamın durduğu oyuk yer. 2. umut bağlanan yer. 3. sevgilinin kaşları, alnı.

mihribān:(Ar.)şefkatli, merhametli, sevgili.

mihricān: (Ar.) sevgili. 2.

sanbahAr.3.eski bir iran bayramı.

mīnā: (Ar.)1. şarap şişesi. 2. gümüş üzerindeki renkli işleme. 3. billur cam.

Mirāc: (Ar.) 1. basamak, merdiven. 2. yükselme, göğe çıkma.

mirān: (Ar.) beyler, komutanlar.

mīr'āt: (Ar.) 1. ayna.2. tas. yokluk.

mīrlivā : (Ar.) tuğgeneral.

mirşad: (Ar.) gözlem yeri, evi.

misk: (Ar.) misk denilen güzel koku.

miskin: (Ar.) 1. zavallı, aciz, beceriksiz, uyuşuk. 2. yoksul, kimsesiz. 3.cüzzamlı.

misl: (Ar.) denk, benzer.

müttefik: (Ar.) ittifak edilen, uyuşulan.

miyān: (Ar.) 1. aradaki, ortadaki, mesafe.

mīzān: (Ar.) ölçü, terazi.

mu'allā: (Ar.) yüksek, ulu.

mu'anber: (Ar.) anber gibi kokan.

mu'attāl : (Ar.) terkedilmiş, kullanılmaz hâle gelmiş. 2. aylak, avare, işsiz.

mu'azzam: (Ar.) 1. çok büyük, koçman. 2. büyük, ulu.

mu'azzez: (Ar.) azis kılınmış, saygın, kutsal, muhterem.

mubāḥaṭ: (Ar.) mubah olan şeyler.

muğbeçe: (Ar.) meyhaneci, çırağı, saki.

muḥāl: (Ar.) imkânsız, akıl dışı.

muḥarrem: (Ar.) 1. haram kılınmış. 2. kameri aylardan ilki, olan şure ayı ki Hz. Hüseyin Kerbela'da bu ay içerisinde Yezid tarafından hunharca şehid edilmiştir.

muḥarremiyye: (Ar.)Hz. Hüseyin Kerbela'da bu ay içerisinde Yezid tarafından hunharca şehid edilmesini ve bunun acısını ifade eden mersiyelerdir.

muḥaşşıl: (Ar.)oluşturan, meydana getiren.

muhḥavvel: (Ar.) değiştirilmiş, farklı bir biçime sokulmuş. 2. gönderilmiş, emanet edilmiş.

muḥibb: (Ar.) sevilen, sevgili, yar, dost.

muḥīt: (Ar.) 1. çevre, etraf, yöre. 2. sosyal çevre.

muḥkem: (Ar.) sağlam, kavi.

muḥtel: (Ar.) bozulmuş, hâle gelmiş.

mu'īn: (Ar.) yardımcı, yardım eden.

muḥaddem : (Ar.) takdim, arz edilen. 2. önde bulunan, ileri giden. 3. önceliği olan, öncelikli. 4. saygın, üstün.

muḥarrer: (Ar.) kararlaştırılmış, kesin, sağlam. 3. onay verilmiş.

muḥavvis: (Ar.) kavisli.

mūḳīm: (Ar.) bir yerde yaşayan, sakin.

mūnis: (Ar.) dost, sevimli, cana yakın.

mūr: (Ar.) karınca.

murād: (Ar.) 1. istek, arzu, kam. 2. maksat, meram, ifadeye niyet edlilen şey.

murğ: (Ar.) kuş, tayr, ruh.

Murtaẓā: (Ar.) beğenilerek seçilmiş; Hz. Ali'inin lakaplarından.

Mūsā Rızā: (Ar.) 12. imamdan biridir.

muşaffā : (Ar.) tasfiye edilmiş, temizlenmiş.

musammem: (Ar.) yapılmasına kesin karar verilmiş, mukarrer.

muṭāhhir: (Ar.) temizleyen, arındıran.

muṭarrā : (Ar.) 1. kokulu, koku sürünmüş. 2. Taze.

mu'tekif : (Ar.) 1. köşesine çekilip ibadet eden, kendini ibadete adayan. 2. ramazanda camide ibadete çekilen kimse.

muṭlaq: (Ar.) 1. kayıtsız, şartsız, serbest. 2. muhakkak, mücerret, sırf. 3. behemehâl, elbette. 4. yalnız, tek.

muṭrib: (Ar.) çalgıcı, çingene.

muttaşıl: (Ar.) bitişik, sürekli.

muwāfiq: (Ar.) uygun, uyumlu, denk.

muvaḳḳat: (Ar.) vakitli, geçici.

muẓlim: (Ar.) karanlık, kapkara. 2. bilinmeyen, şüpheli. 3. dehşetli, ürkütücü. 4. kara, uğursuz.

muẓṭārib: (Ar.) sıkıntı ve ıstırap çeken.

mübāhat: (Ar.) övünme.

mübhem: (Ar.) belirsiz, kapalı, anlaşılmaz.

mübīn: (Ar.) 1. besbelli, ayan beyan. 2. iyi ve kötü ayırmasını bilen.

mücāzāt: (Ar.) cezalar, cezalandırmalar.

mücellā: (Ar.) parlak, ışıltılı, cilalı.

mücerred: (Ar.) 1. çıplak, yalın, açık. 2. yalnız, ek, münferit. 3. diğer bir şeyle karışık veya beraber olmayan, saf, halis. 4. bekâr. 5. manevi ve itibari şey, soyut. 6. yalnız, ancak. 8. klasik edebiyatta noktasız harflerle yazılan eser.

mücmel: (Ar.) özlü, kısa, muhtasar, hülâsa.

mücrim: (Ar.) günahkâr, hatalı, kabahatli.

müctebā': (Ar.) saygın, seçkin.

müddām: (Ar.) devamlı, sürekli.

müddārā: (Ar.) riyakârlık, ikiyüzlülük, mürailik, iyi geçinme.

müddir: (Ar.) müdür, idare eden, yöneten.

müdrük: (Ar.) idrak eden, kavrayan, aklı eren, reşit, baliğ.

mü'esse: (Ar.) temsil edilmiş, kurum, kuruluş.

müfād: (Ar.) anlam, kavram, ifade edilmiş.

müfettiḥ: (Ar.) fetheden, açan.

müfid: (Ar.) 1. hayırlı, faydalı. 2. iyi anlatan, ifade eden.

müfred: (Ar.) 1. yalnız, bir, tek. 2. basit, yalın. 3. bir tek beyit, şiir parçası. 4. teklik kişi.

müfredāt: (Ar.) 1. toplu bir şeyin ayrı ayrı parçaları, fertler.

mühlik : (Ar.) korkunç, tehlikeli, vefat ettirici.

müjgān: (Ar.) kirpik.

mükellef: (Ar.) çok emek ile hazırlanmış olan. 2. herhangi bir şey yükümlü olan kişi, kurum.

mükerreh: (Ar.) çirkin, tiksindirici olan.

mükerrem: (Ar.) saygın, muazzez,

mülâzım: (Ar.) bir yere, kimseye bağlanıp ayrılmayan. 2. bir sınıf ve

daireye girmek için maaşsız devam ve hizmet etme. 3. teğmen.

müsemma: (Ar.) 1. isimlendirilmiş, belli bir isimle anılmış. 2. bir isimle isimlendirilen şey veya kimse. 3. Zatına mahsus İlâhî isimlerle adlandırılmış olan Allah.

melâk: (Ar.) Lütuf, muhabbet, sevgi.

mültecâ: (Ar.) sığınılacak yer, penah, melaz.

mültemes: (Ar.) rica ve ısrar ile istenilmiş.

mültezem: (Ar.) gerekli görülen, farz ve vacip olarak görülen. 3. korunan himaye edilen.

mümâşât: (Ar.) 1. yoldaş olma, birlikte gitme. 2. uyma, uyum gösterme.

mümteni': (Ar.) sakınan, çekinen, imkansız.

münâfir: (Ar.) nefret edilen.

müncelî: (Ar.) aydınlık, parlak, ortada, apaçık.

müncer: (Ar.) 1. sonuçlanan, sonuca ulaşan. 2. sürgüne gönderilen. 3. bağlı ve ilişkin olma.

münevver: (Ar.) 1. ışıklı, parlak, aydınlık. 2. aydın, entelektüel. 3. açık, aydınlık, net.

münhârif: (Ar.) 1. doğruluktan ayrılan, sapan. 2. çürük, bozuk.

münkâd: (Ar.) ittaat eden, muti, ram olan.

münkâlib: (Ar.) 1. inkılab eden, dönen. 2. devrilen, yıkılan. 3. başka şekle giren.

münkatı: (Ar.) kesilmiş.

münker: (Ar.) inkar edilen. 2.

Allah'ın hoşlanmadığı şey.

münkir: (Ar.) inkar eden.

münşî: (Ar.) bir nesir kaleme alan, münşî, muharrir, katip. vücuda getiren, yaratan.

münzel: (Ar.) indirilmiş

mürâ'ât: (Ar.) 1. koruma, esirgeme. 2. yan gözle bakma. 2. destekleme, himaye.

mürâyî: (Ar.) münafık, ikiyüzlü.

müreccah: (Ar.) tercih edilmiş, üstün tutulmuş olan.

mürekkib (Ar.) toplayan, bir araya getiren, biriktiren.

müretteb: (Ar.) tertip olunmuş, sıraya konmuş, uydurulmuş, kurulmuş.

mürsel: (Ar.) 1. gönderilmiş. 2. peygamber. 3. uzun saç. 4. bir yazı türü.

mürüvvet: (Ar.) 1. mertlik, yiğitlik; bu kavramlar uygun hareket.

müsâvî: (Ar.) eşit, denk.

müsel: (Ar.) 1. aralıksız, zincir gibi birbirine bağlı olan. 2. musarra şiir.

müsemma: (Ar.) 1. isim konulan. 2. çağrılan, maruf, malum.

müsned: (Ar.) bir şeyin üstüne dayanmış. 2. yüklem. 3. kapalı hece.

müstağar: (Ar.) durulan, yerleşen, istikrar bulan. 2. karar kılınan yer, bölge.

müstağim: (Ar.) doğru, ahlaklı, dürüst.

müstantık: (Ar.) soruglayan, sorgu yargıcı.

müstefid: (Ar.) fayda gören, kazanan.

müstehzî: (Ar.) alaycı, herkesle eğlenen.

müşâbih: (Ar.) aralarında benzerlik bulunan.

müşâr: (Ar.) işaret edilen, gösterilen.

müşâr'un-ileyh: (Ar.) adı geçen, kendisinden bahsedilen.

müşkil : (Ar.) sıkıntılı, zor, çetin, engel, bela.
müşkildār: (Ar.) sıkıntılı, zorlu, belalı.
müşṭāk: (Ar.) iştıyaklı, tutkulu.
müte'āl: (Ar.) 1. büyük, yüce, ulu. 2. fizik hudutları, maddi bilgilerle anlaşılmayan, aşkın.
mütecellī: (Ar.) görünen, aşikar olarak peyda olan. 2. cilalanmış.
mütecessim: (Ar.) cisimleşmiş, gözle görülebilen.
müyesser: (Ar.) kolaylıkla elde edilen.
nā: : (Far.) hayır, yok manasında menfilik edatı.
nā-be-cā : (Far.)yersiz, uygunsuz.
nā-bedīd: (Far.)ortada görünmeyen, belirsiz, kayıp, yitik
nābercā: (Far.)uygunsuz,zamansız, sırasız.
nācī: (Far.)kurtulmuş, kurtuluşa ermiş.
nāçār: (Far.)1. çaresiz, ister istemez. 2. zorunda kalmış, zorla.3. zavallı, kimsesiz.
nādān: (Far.)alçak, cahil, bön, kaba, ahmak.
nā-ehil: (Far.)bir şeye liyakati olmayan.
nağamāt: (Ar.)nağmeler, şarkılar, neşideler.
nā-geh: (Far.) Ansızın, birdenbire.
naḥl: (Far.)ağaç, fidan.
naḥs: (Ar.) zayıflama, erime.
naḥs: (Ar.)1. uğursuzluk. 2. çirkin, berbat. 3. talihsiz, bahtsız.
naḥve: (Far.)çörek otu.
naḥvet: (Ar.) guru,azamet, kibir.
nāk: (Far.)eklendiği kelimeye sahiplik anlamı katan ek-kelime.
nā-kābil: (Far.)mümkün değil,

yeteneksiz, cahil.
nāḳıṣ: (Ar.) eksik, noksan.
naḳī: (Ar.) temiz, pak, arı.
nāḳīṣe: (Ar.) eksiklik
nāle: (Far.)enin, figan, feryat, inilti.
nāliṣ: (Far.)inleme, figan,feryad.
nāme: (Far.)mektup, kitap.
nā-mizāc : (Far+Ar.) mizacı bozuk, huysuz.
nāmūs: (Ar.) 1. düzen, töre, kanun, hukuk, nizam. 2. nam, şan, haysiyet. 3. doğruluk, dürüstlük. 4. ırz, edep, ismet, iffet.
nā-mütenāḥī: (Far.) sonsuz, sonbulmayan.
nān: (Far.)ekmek.
nār: (Ar.) 1.ateş. 2. aşk ateşi.
nā-sāz: (Far.)uymayan, uygun düşmeyen, ters.
nā-sezā: (Far.)uygun düşmez, yakışıksız.
nāsiye: (Far.)dogmatizm.
naşr: (Far.)yardım, destek, üstünlük.
nāsūh: (Ar.) içten, samimi, sadık, muhlis. 2. nasihat içeren, veren.
naşūḥī: (Ar.) geri dönüşü olmayan tevbe ve tevbe edici.
nāsūtī: (Ar.) dünyaya özgü, insanlıkla ilgili.
nāşād: (Far.)hüzünlü, kederli, acılı.
nā-
şüste: (Far.)temizlenmemiş,yıkanmamış.
nāṭıḳ: (Far.)konuşan, dile getiren, gösteren, ifade eden. 2. tas. Allah'ın insanda dile gelme durumu.
nātüvan: (Far.)güçsüz, hâlsiz.
nāvek: (Far.)ok.
nāzende: (Far.)nazlı, işveli, çıtkırıldım. 2. sevgili.
nāzenīn: (Far.)1. işveli, albenili. 2. büyük özenle yetiştirilmiş nazlı,

şımarık kimse. 3. ince yapılı, çıtkırıldım.

nebāt: (Far.)bitki.

necāt: (Ar.) kurtuluş, halas.

nedāmet: (Ar.) pişmanlık.

nedīm: (Ar.) 1. can ciğer arkadaş.2. bir topluluğu konuşmalarıyla vb. eğlendiren. 3. sohbet arkadaşı, yaran.

nef: (Ar.) fayda, yarar.

nefer: (Ar.) 1. kişi, fert. 2. asker.

nefhā: (Ar.) esinti, havanın esmesi. 2. güzel, latif koku. 3. nefes üfürme.

nefs: (Ar.) 1. öz, iç, can, ruh. 2. benlik, ego. 3. cinsel tutku.

nefs-i emmāre: (Ar.)insanı günah işlemeye sevk eden tutku.

nefy: (Ar.) sürgün etmek, sürgün cezası vermek.

nehār: (Ar.) gündüz.

na'im: (Ar.) cennet, bolluk, taze.

nekes: (Ar.) 1. cimri,pinti.2.alçak.

nem-nāk:(Far.) nemli.

nerīmān: (Ar.) 1. yiğit, pehlivan. 2. İran mitolojisinde Rüstem'in dedesi Sam'ın babası.

neşīm: (Ar.)1. yumuşak ve hafi esen rüzgâr. 2. tatlı, hoş, mülayim. 3. tas. Rahmani soluk.

neşr: (Ar.) 1. yaymak, dağıtmak. 2. yayımlamak.

neşve: (Ar.) 1. sevinç, neşe, coşku. 2. hafif sarhoşluk. 3. tas. manevi zevk, ilahi coşku.

nev: (Ar.) tür, çeşit.

nevā : (Ar.) şarkı, sürud, ezgi, ahenk, beste. 2. huzur, ferah. 3. varlık, kuvvet, zenginlik. 4. kismet, pay, nasip.

nevā-sāz: (Ar.) şarkıcı, çalgıcı.

nevāziş: (Far.)okşama, gönül alma, iltifat etme

nev-bahār: (Ar.) ilkbahar.

nevbet: (Ar.) 1. nöbet. 2.hastalık ateşi.

nev-civān: (Far.+Ar.)taze genç.

nevḥā: (Ar.) ölünün ardında feryad ederek ağlama.

nevm: (Ar.) uyku.

nevres: (Far.)taze yetişen, yeşeren.

nev-resīde: (Far.)yeni yeni olgunlaşmış, taze, genç

nevreste: (Far.)yeni yetişmiş, taze, körpe.

nezd: (Far.)1. yan, yakın, huzur, kat. 2. göre, nazarında, fikrinde.

nezzāre: (Ar.)1.seyirci, 2. bakma, gözetme.

nidā: (Ar.) seslenme.

nifāk: (Ar.) ara bozma, fitne çıkarma.

nigāh: (Far.)bakış, bakma, göz.

nigār: (Far.)1.resim, suret.

2. resmedilmiş. 3. sevgili. 4. put, sanem.

nihād: (Far.)yaradılış, huy, mizaç.

nihāl: (Far.)taze yeni sürgün, fidan.

nihān: (Ar.) 1. giz, sır. 2. gizlenmiş, saklı, bilinmeyen.

nīk: (Ar.) iyi, güzel.

nīk-ḥaḥ: (Ar.) iyilik isteyen.

nīlī: (Ar.)Nil renginde, çivit rengi, mavi.

nīm: (Ar.) yarım.

nişār: (Ar.)dağıtma, saçma, serpmeye.

nişāne: (Ar.)eser, iz, alamet.

noḳşān: (Ar.) Eksik, kusurlu, eksiklik.

nuḳūş: (Ar.) nakışlar, süslemeler.

nu'mān: (Ar.) 1. kan,dem, 2. arap hükümdarlarının lakabı. 3.imam-ı azamın lakabı. 4. gelincik.

nuşret: (Ar.) 1. yardım, muavenet. 2. Allah'ın yardımı ve desteği. 3. zafer, başarı, üstünlük.

nūş : (Ar.)1. şarap, içki içen 2. tatlı bal.

nuṭḡ: (Ar.) 1. söz, kelim. 2. söylev, hutbe. 3. söyleme gücü ve kabiliyeti. 4. tasavvufî halk edebiyatında mistik şiir türü.

nükbe: (Ar.) harman, buğday yığını.

nümā: (Ar.) kelimeye gösteren, bildiren anlamı katan ek-kelime.

nümāyān: (Ar.) görünün, zahir olan.

nümāyiş: (Ar.) gösteri, göz boyama, şaklabanlık.

nüzhet: (Ar.) 1. eğlenme, keyif, zevk, safAr.2. mutluluk, sevinç, refah. olan Allah.

pākīze: (Far.) 1. tertemiz, kusursuz, lekesiz. 2. halis, saf.

pāk-zād: (Far.) Temiz asıllı, aslı temiz

pā-māl: (Ar.) ezilmiş, ayak altında kalmış, çiğnenmiş.

pāre: (Ar.) parça, kısım, tane, adet.

pās-pān: (Far.) gece bekçisi, ases, nigahban.

pāy: (Ar.) ayak, kök, dip, temel, kural, kaide.

pāyān: (Far.) sınır, uç, nihayet, kıyı, kenar.2. tas. sofinin birlik dünyası.

pāy-dār: (Far.) sabit, sağlam, ebedi, daimi, metin.

pāy-māl: (Ar.) 1. ayak altına alınmış, ezilmiş, çiğnenmiş. 2. aşağılanmış, horlanmış.

peder: (Far.) baba, atar.

pehlū: (Ar.) vücudunun kafes kısmının her bir yanından biri, kaburga bölümleri.

peleng: (Ar.) kaplan, panter.

pelid: (Ar.) 1. çirkin, pis, bulaşık. 2. alçak, rezil, basit.

penāh: (Far.) melce, sığınılacak yer. 2. hami, koruyan.

penç: (Ar.) beş.

pend: (Ar.) nasihat, öğüt.

per ū bāl : (Ar.) tüy ve kanat.

perest: (Ar.) tapan, tapıcı manasında ek-kelime.

pergār: (Ar.) pergel.

pertev: (Ar.) ziya, nur, aydınlık.

pervā: (Ar.) korku, havf. 2. çekinme, içtinap, ihtiraz. 3. bağlılık, tekellüf, gaile.

pervāne: (Ar.) ışığın etrafında dönen gece kelebeği. 2. makine çarkının yaprağı. 3. mabeyn başkâtibi. 4. uçan, pervaz eden. 5. haberci, postacı. 6. tas. derviş.

perver: (Ar.) besleyen, büyüten, yetiştiren, terbiye eden manasında ek-kelime.

pes: (Ar.) 1. geri, arka.2. bu durumda, bundan böyle, öyleyse, o hâlde, şimdi.3. sonuç olarak. 4. yeter, kâfi. 4. sonra.

pesend: (Ar.) beğenme, hoşlanma, takdir etme. 2. ince iğne ve oya işi. 3. beğenen, beğenmiş anlamında ek-kelime.

pest: (Far.) alçak, aşağı, alçak. 2. yavaş ve hafif sesin durumu.

peydā: (Far.) açık, aşikar, görünür, meydanda olan. 2. elde bulunan, hazır, mevcut.

peygüle: (Far.) Köşe, bucak, kenar

peykān: (Far.) okun ucundaki sivri demirden kısım. 2. başak. 3. sevgilinin kirpiği

peyke: (Ar.) bir tür yalın kanep.

peyker: (Ar.) yüz, çehre. 2. şekil, görünüş. 3. heykel, sevgili.

peymān: (Far.) yemin, ant, kasem.

peymāne: (Far.) içi kadehi.

peyrev: (Far.) izleyen, takip eden, arkasından giden.

peyveste: (Far.) ulaşmış, birlikte, sürekli, inkıtasız.

pīç: (Far.) büküm, kıvrım, dolaşık.

pī-çā-pīç: (Far.) kıvrım kıvrım, karma karışık.
pinhān: (Far.) gizli, hafi.
pīr: (Far.) 1. yaşlı, ihtiyar. 2. bir tarikatın kurucusu. 3. bir sanatın kurucusu, önderi.
pīrehen: (Far.) gömlek.
pīr-i muğān: (Far.) büyük tarikat lideri. 1. meyhaneci. 3. Mecusilerin başrahibi. 4. adamakıllı, iyice.
pīse: (Far.) alaca, saksağan.
pistān: (Far.) meme.
pīş: (Far.) ön, ileri, baş taraf.
pīşāne: (Far.) alın, cephe.
pīşe: (Far.) 1. sanat, meslek, iş, uğraş. 2. tabiat, huy, mizaç.
piyāle: (Far.) 1. şarap, bardağı, kadeh. 2. sevgili, yâr.
pūlād: (Far.) çelik.
pūsī: (Far.) buse, öpme.
pūyān: (Far.) 1. koşan, koşucu. 2. dalmış, kendinden geçmiş.
pūr: (Far.) çok, fazla, dolu. 2. sahip, malik
ra'b: (Ar.) 1. doldurmak. 2. efsun, (sihir yapanlar okurlar.)
rācī: (Ar.) rica eden, yakaran. 2. umutlu, ümit eden.
ra'd: (Ar.) görkürlemesi.
irād: (Ar.) 1. getirme, söyleme. 2. gelir, kazanç.
Rāfiẓī: (Ar.) Şîî Mezhebi'nin bir kolu ve buna bağlı olan kimse, Kızılbaş.
rāh: (Ar.) yol, iz. 2. meslek, tarik, tarz.
rahşende: (Ar.) aydınlık, parlak, ışıklı.
rām: (Ar.) uyan, boyun eğen; Allah'a tam bağlı olan.
ra'nā: (Ar.) 1. hoş, güzel, latif, çekici, revnak, parlak. 2. geniş yapraklı ve göbekli gül. 3. en güzel, çok iyi, pekâlâ.

rāvī: (Ar.) rivayet, hikâye eden.
ra'y: (Ar.) otlama, otlatma, gütmek, 2. kendini verme.
rāz: (Ar.) sır, pinhan, mahfi.
ref': (Ar.) yükselme, yüceltme, yukarı kaldırma. 2. lağvetmek, hükümsüz bırakmak.
ref'et: (Ar.) merhamet etme, şefkat gösterme.
refik: (Ar.) arkadaş, eş, dost, muavin, şerik.
reh: (Ar.) yol.
rehā: (Ar.) 1. bolluk, zenginlik. 2. gevşeklik. 3. varlık veya zengin olma.
reh-güzār: (Ar.) yoldan geçen.
reh-nūmā: (Ar.) yol gösteren
reh-zen: (Far.) yol kesen, haydut, şaki
remz: (Ar.) gizli işaret, bu işaretleri kullanarak anlatma, anlaşma. 2. bir sözün uzak anlamını kullanma.
rengīn: (Far.) değişik ve çarpıcı renkli. 2. yumuşak, güzel, tatlı, hoş. 3. süslü.
resīde: (Far.) 1. yetişmiş, olgunlaşmış, ermiş. 2. sonuçlanmış, bitmiş.
resm: (Ar.) 1. biçim, şekil, suret. 2. taslak, tertip, plan. 3. resim, fotoğraf. 4. tasvir sanatı. 5. tarz, usul, tertip.
reşk: (Far.) 1. gıpta ile bakma, kıskanma. 2. kıskanılmış, hased edilmiş.
revā: (Far.) uygun, layık, münasip.
revān: (Far.) 1. giden, yürüyen, akan. 2. ruh, can, öz, cevher.
reviş: (Far.) 1. yürüyüş, yürüme tarzı. 2. yöntem, tarz, üslub, stil, usul.
revnāk: (Far.) çekicilik, güzellik, zarafet.
revzān: (Ar.) pencereler.
re'y: (Ar.) 1. görüş, nazar, müşahade, düşünce, mütalaa. 2. oy.

reyhān: (Ar.) fesleğen denilen kokulu bitki.

rezm: (Ar.) kavga, cenk, muharebe.

riḍvān: (Ar.) 1. kabul, rıza.2. sevinç, huzur, sürur, keyif. 3. büyük meleklerden biri.

ribāt: (Ar.) 1. menzil, konak, tekke. 2. ip, bağ. 3. düşünce, fikir.

ricāl: (Ar.) 1. erkekler. 2. yayalar.3. ileri gelenler, saygın kimseler.

riḍā: (Ar.) 1. örtü, gömlek. 2. hırka, derviş postu.

rifʿat: (Ar.) ululuk, büyüklük, yücelik.

riḥlet: (Ar.) 1. bir yerden başka bir yer göçme, seyahat, 2. vefat, ölme.

riḥte: (Ar.)dökülmüş, akıtılmış.

rind: (Ar.) 1. dünya işleriyle uğraşan, kalender meşrep. 2. hovarda, eğlence düşkünü, harabati. 3. doğru ve namuslu, yumuşak huylu, vefakâr, yiğit. 4. derviş.

rişte: (Ar.) 1. makine ipi, ince iplik. 2. ilgi, bağ, münasebet.

riyāh: (Ar.)1. rüzgârlar.2. romatizmalar.

riyāz: (Ar.) bahçeler, yeşillikler.

rū: (Ar.) yüz, çehre, sima, ru.

ruh-sār: (Far.) yanak

rūʾyet: (Ar.) görme, görüş, düşünce.

rūz: (Ar.) gün, gündüz.

rūze: (Ar.) oruç.

rūz-i maḥşer: (Ar.) hesap günü.

rūzigār: (Ar.) 1. zaman, vakit, aht. 2. yel, bad.

rūbā: (Ar.) kapan, kapıcı anlamında ek-kelime.

rūkn: (Ar.) 1.bir nesnenin güçlü ve sağlam yanı, temel direği. 2. sütun, kolon, direk. 3. yetkili, etkili, nüfuzlu kimse. 4. sözleşmenin geçerliliğini sağlayan şartlar.

Rüstem: (Ar.)İran mitolojinde Zal'ın oğlu, olan hükümdar, Efrasyab'la savaşmıştır.

rūsūm: (Ar.) resimler, vergiler.2.tören, merasim, gösteriş.

rūsivā: (Ar.) rezil, maskara, halk nezdinde itibarsız.

sā(y): (Ar.) 1. eklendiği söze gibi, kadar, benzer anlamını katan ek-kelime. 2. süren, sürücü anlamı katan ek-kelime.

Şābī: (Ar.) çocuk, tıfıl.

şabūḥ: (Ar.)sabah mahmurluğu bozmak için, içilen içki.2. sabah erken sağılan süt.

şad: (Ar.) yüz sayısı.

şadā: (Ar.) ses, avaz, yankı.

şādīk: (Ar.) 1. doğru hakiki, sağlam. 2. sadakatli.

şadr: (Ar.)1. kalp, göğüs. 2. baş, reis. 3. her şeyin evveli.

şafā: (Ar.) 1. temizlik, saflık, berraklık. 2. endişesiz, rahat, huzur, eğlence.

şafā-pezir : (Ar.) safa veren.

şaf-der: (Ar.) düşmanın saflarını bozan asker, yiğit.

şaff: (Ar.) 1. sıra, dizi, silk. 2. bölük, nizami asker.

şāfi: (Ar.) 1. saf, duru, temiz, katışıksız. 2. samimi, saf. 3. sadece. 4. net miktar.

şafvet: (Ar.) saflık, arılık, paklık.

şāḡār: (Far.) 1. şarap kadehi, piyale, ayak. 2. Allah'ın nuruyla dolmuş arif insan kalbi.

şāḡyār: (Ar.)sağ olan.

şahābe: (Ar.) 1. sahipler. 2. Resul-i Ekrem'in yoldaşları.

sahāʾif: (Ar.) sayfalar.

şahār: (Ar.) kayalar, taşlar.

sahbā: (Ar.) şarap.

sāhîr: (Ar.) 1. büyücü, sihirbaz, büyüleyici, göz kamaştıran, fettan.
şahra: (Ar.) çöl, susuz ve bitkisiz geniş yer, bayeban.
sā'ibe: (Ar.) başıboş bırakılmış hayvan.
sā'ika: (Ar.) 1. önüne doğru iten, sevk eden, süren. 2.güdü.
sā'il: (Ar.) 1. soran, soran, isteyen. 2. dilenci 3.akan, akıcı.
şakaleyn: : (Ar.) insan ve cin.
sākit: (Ar.) 1. düşen, düşücü, düşmüş. 2. değerini yitirmiş, hükmü, kalmamış, hükümsüz. 3. düşük veya vakitsiz doğan bebek. 4. hukuki olarak mirastan mahrumiyet.
sāki: (Ar.)şarap veya su dağıtan. 1. pîr, mürşit.
sāl: (Ar.) yıl, sene.
sālik: (Ar.) 1. yürüyen bir yoltakipeden. 2. mürit.
sālim: (Ar.) hasta, sakat olamayan; ayıp,kusur, noksan taşımayan. 2. korku ve endişe verici olamayan, emin.
sāmān: (Far.)1. varlık, servet, zenginlik. 2.güç, kudret. 3. huzur, rahat, aram.
Şamed: (Ar.) 1. açlığa ve susuzluğa tahammül eden. 2. yüce, ulu olan Allah.
şamşam: (Ar.) 1. keskin olmak, keskin kılıç.
şanavber:(Ar.) çam fıstığı ağacı ve kozalağı. 2. sevgilinin boyu posu.
şānem: (Ar.) put, ikon; put kadar güzel sevgili.
şānî: (Ar.) ikinci.
şānî: (Ar.)yapan, yaratan, Halık. 2. sanat eseri oluşturan.3. Allah.

sanṭūr: (Ar.) kanuna benzeyen ve iki küçük topuzlu çubukla çalınan saz aleti.
saḥḥ: (Ar.) yüzeysel, üstünkörü. 2. dış yüzle ilgili olan.
saṭvet: (Ar.) 1. atak, hücum, saldırı. 2. acı kuvvet ve kudret.
şavāb: (Ar.) 1. doğruluk, dürüstlük, samimilik. 2. doğru, sağlıklı.
şavt: (Ar.) ses, sada, bang, avaz, nida.
sa'y: (Ar.) çalışıp didinme, gayret etme, uğraşma, geçimini temin için çalışmaAr.2. koşma, hızlı yürüme.
şayd: (Ar.) 1. avlanma, avcılık. 2. av, av hayvanı.
sāye: (Far.) 1.gölge. 2. koruma, gözetme, himaye, kollama.
sāyebān: (Ar.) 1.gölgelik, üstü yaprak ile kaplı çardak. 2. hami, koruyucu.
şayyād: (Ar.) çok avlanan.
sebak: (Ar.) ders.
sebāt: (Ar.) karalı olma, yerinde durma, karalılık gösterme, sözünden dönmeme.
sebīl: (Ar.) 1. yol, büyük cadde, bulvarAr.2. çeşme.
sebk: (Ar.) atlama, ilerleme, önceleme, geçme. 2. koşuda kazanan hayvan.
sebū: (Far.)testi, kap özellikle şarap için. 2. ilahi aşk testisi veya kadehi.
seb'ül-meşānî: (Ar.) yedi ayetten müteşekkil FatihaSuresi.
sebz: (Ar.) yeşil, yeşil renkli.
sedd: (Ar.) 1. kapama, bağlama, tıkama.2. baraj, bent, su engeli. 3. koruma ve engelleme için çekilen duvar.4. mani, engel
sedīd: (Ar.) 1. doğru, hak, gerçek. 2. kapak.
sefid: (Ar.) beyaz.
sehā: (Ar.)cömertlik, el açıklığı.

sehī: (Ar.) cömertlik.
sükker: (Ar.) şeker.
sekrān: (Ar.) sarhoş, kendinden geçmiş.
selb:(Ar.) 1. kapma, zorla alma.2. kaldırma, giderme. 3. menfileştirme. 4. inkâr.
selīm: (Ar.) sağlam, kusursuz,doğru.
sem: (Ar.)zehir, ağı.
semen: (Ar.) yasemin çiçeği.
semen-sāy: (Ar.) yasemin kokulu.
semūm: (Ar.)vefat ettirici sıcak rüzgâr, sam yeli.
şenā: (Ar.) övme, methetme.
senc: (Ar.) tartan, ölçen, değerlendiren manasında ek-kelime.
senevī: (Ar.) yıllık, yıllık olarak.
seng: (Ar.) 1. taş, hacir. 2. tartı, ölçü, ağırlık.
ser: (Ar.) 1.baş, res. 2. önde gelen, mühim. 2. uç, kenar, nihayet, son. 4. tepe, dere.
serāpā: (Ar.) baştan ayağa, tamamen.
ser-ā-ser: (Ar.) baştan başa, bir uçtan bir uca.
ser-’asker: (Ar.) genelkurmay başkanı, komutan.
serāy: (Far.) saray, kasr.
ser-be-ser: (Ar.) baştanbaşa, baş başa.
serbeste: (Ar.) 1. başı örtülü veya kapalı, gizli.
serd: (Ar.) 1. kusursuz ve yerinde söyleme. 2. dile getirme, ifade etme.
serd: (Far.) soğuk, buz gibi. 2. sert, kaba, haşin, çirkin, kırıcı, hoyrat.
serdār: (Far.)kale komutanı, komutan.
ser-encām: (Far.)1. son, akıbet. 2. başa gelen, macera, serüven, olay.
ser-firāz: (Far.) başı yüksek olan, mağrur olan.
ser-fürū: (Far.)baş eğme, itaat etme.

ser-gerdān: (Ar.) başı dönen, ahmak, budala.
serḥād: (Ar.)sınır boyu, hudut.
serīr: (Ar.) taht, yatacak yer.
ser-mest: (Far.)sarhoş.
ser-nigūn: (Far.) 1. baş aşağı dönmüş, ters olmuş. 2. bahtsız, talihsiz.
ser-şār: (Far.) 1. ağzına kadar dolu, taşkın, malamal. 2. sınırı aşan, ileri giden.
ser-tā-pā: (Far.)baştan aşağıya.
ser-tīz: (Far.)uç veya baş tarafı keskin olan.
serv: (Ar.) servi ağacı.2. sevgili, boyu, endamı.
server: (Ar.) başkan, reis, ulu kişi. 2. en güzel örneği.
setr: (Ar.) örtme, kapama, gizleme.
settār: (Ar.)örten, günahları görmezden gelen Allah.
sevā’: (Ar.) beraber olma, denk, eşit olma.
sevdā: (Ar.) şak, sevgi,tutkunuluk ve bundan mütevellit maraz, kara sevda.
seyf: (Ar.) kılıç.
seyl: (Ar.) sel, su taşkını. 2. şiddetle gelen şey.
seyrān: (Ar.)gezinme, gezip dolaşma, tabiata açılma, temaşa.
seyyād: (Ar.)avcı.
seyyid: (Ar.) 1. efendi, bey, Mevla, ağa, server. 2. Hz. Hüseyin’in soyundan gelen.
sezā: (Far.) uygun, yaraşır.
şıdḳ: (Ar.) 1. doğruluk, hakikat. 2. yürek temizliği.
şıḡar: (Ar.) küçük olanlar.
şıklet: (Ar.) 1. ağırlık, giranlık. 2. sıkıntı, ıstırap.
sī: (Ar.) otuz.
sihām:(Ar.) oklar, hisseler.

silk: (Ar.) 1. iplik 2. sıra, dizi. 3. yol, meslek, tutulan yol.
silsile: (Ar.) zincir, zincirleme olan şey. 2. art arda gelen şeylerin oluşturduğu sıra. 3. soy, ocak. 4. şecere defteri. 5. sıradağ. 6. seri, dizi.
sīm : (Ar.) gümüş, gümüşten mamul, gümüş para.
sīmurğ: (Ar.) İran mitolojisinde Anka, Phonex de denilen efsanevi kuş.
sīne-çāk: (Ar.) göğsü şerha şerha olmuş, yüreği yaralı.
sinn: (Ar.) 1. yaş, ömür derecesi. 2. dişler, dendan.
sipeh-sālar: (Ar.) serasker.
sipīhr: (Ar.) 1. şans, talih. 2. gökyüzü.
sīret: (Ar.) 1. bir kimsenin iç durumu, tavrı, ahlakı. 2. biyografi, özgeçmiş. 3. yaşayış tarzı, ahlak.
sirīşk: (Ar.) gözyaşı.
sirḳat: (Ar.) hırsızlık, çalma.
sitem: (Ar.) 1. zulüm, haksızlık. 2. sıkıntı, eziyet. 3. çıkışma, paylama, hafif dokunaklı söz söyleme.
sīt: (Ar.) 1. ses, sada, çatırtı, patırtı, ün. 2. şöhret.
sitem-kār: (Ar.) zalim, acımasız, haksızlık eden.
şiyām: (Ar.) oruçlar, oruç tutmak.
siyāset: (Ar.) 1. hükümet etme, memleket idaresi. 2. hak edenlere mucip cezayı verme. 3. idam cezası. 4. politika hayatı. 5. kurnazca iş ve hareket.
sū: (Far.) taraf, cihet, yan.
sū-be-sū: (Far.) bütün her yerde.
şubḥ: (Ar.) sabah, sabahın ilk ışıkları ve vakti.
şubḥa: (Ar.) 1. tespih, tespih tanesi. 2. heyula, güneşte görünebilen ince toz.
sūd: (Ar.) fayda, kar, kazanç.

sūd: (Far.) fayda, kâr:
şūfī: (Ar.) 1. tasavvufî uğraşan kimse. 2. sofu, zahit, müttaki. 3. kendini dünyadan arındırmış, ilahi bir mertebeye yükselmiş kimse.
şuhbet: (Ar.) sohbet, dostluk, arkadaşlık, konuşma.
şunʿ: (Ar.) iş, kar, yapı, fiil, amel.
sūr: (Ar.) şehrin etrafına çekilen taştan yüksek
şūr: (Ar.) 1. düğün, ziyafet, şenlik. 2. boynuzdan boru ki kıyamet günü melek-i kiramdan İsrâfîl üfleyecektir.
şurāḥī: (Ar.) uzun boyunlu su, şarapşişesi.
surḥ: (Ar.) kırmızı, kızıl.
sūzān: (Ar.) yakan, yakıcı.
sūzīş: (Ar.) 1. yanma, yakma. 2. etki etme, dokunma. 3. yürek yanması, büyük acı.
sūz-nāk: (Ar.) 1. yakan, yakıcı. 2. etkili, müessir.
sūbhān: (Ar.) her türlü kusurdan arı ve münezzeh olan Allah.
sücūd: (Ar.) secde edenler, secde etmeler.
sūkker: (Ar.) şeker.
sūkūn: (Ar.) 1. durma, hareket etmeme, kımıldamama. 2. emniyet, rahat, huzur. 3. durgunluk, rakidlik. 4. dinme, durma.
sūkūt: (Ar.) susma, söz söylememe. 2. tas. teslimiyet, huzur içinde sakin hayat.
süreyyā: (Ar.) 1. Ülker yıldızı. 2. asılmış avize.
sürūr: (Ar.) sevinç, mutluluk.
süvār: (Ar.) atlı, binili.
şabān: (Ar.) şaşkın, hayran, bön.
şād: (Ar.) sevinçli, huzurlu, mesrur.
şādī: (Ar.) gönül ferahlılığı, memnurluk, sevinçlilik, mesruruluk.

şādmānī : (Ar.)sevinç, mutluluk.
şāhān: (Ar.) 1. şahlar.2. şahin kuşu.
şāhenşāh: (Ar.) şahların şahı.
şāh-ı merdān: (Ar.)Hz.Ali. erkeklerin şahı manasına gelir.
şāhrāh: (Far.)1. büyük, işlek yol, anayol. 2. tartışılmaz doğru ve açık yol.
şāh-süvār: (Ar.) baş binici, iyi binici.
şak: (Ar.) şimşegin gökyüzünü yarıp geçmesi. 2. bitkinin çıması, bitmesi. 3. yarma, dalma.
şām: (Ar.) akşam.
şān: (Ar.) 1. durum, hâl, keyfiyet. 2. ululuk, azamet, mertebe. 3. hak, değer. 4. vazife. 5. şöhret, ün, itibar.6. nümayiş, gösteriş, çalım.
şa'sa'a : (Ar.) 1. ziya, parlaklık. 2. gösteriş, zahiri süs.
şāyeste: (Far.)layık, değer, münasip, müstehak.
şeb: (Ar.) gece.
şeb-ārā: (Ar.) geceyi süsleyen, gecenin güzelliği.
şebbān: (Ar.) gençler.
şebistān: (Ar.) 1. yatak, örtüsü, harem dairesi. 2. gece ibadetlerine mahsus oda.
şebnem: (Ar.) jale, çiğ.
şecā'at: (Ar.) yiğitlik, bahadırılık, cesaret.
şedīd: (Ar.) şiddetli, sert, acımasız. 2. bela, felaket, büyük sıkıntı, musibet.
şefīk: (Ar.) şefkatli, merhametli, esirgeyici.
şek:(Ar.)şüphe, zan, tereddüt, güman, kuşku.
şekvā: (Ar.) şikayet etme, sızlanma, yakınma.
şem': (Ar.) mum, چراغ.
şems: (Ar.) 1.güneş. 2. tas. nurani olarak zahir

şemşīr: (Ar.) kılıç, seyf, pala.
Şer: (Ar.)Allah'ın emri doğrultusunda oluşan kanuni nizam.
şerāre: (Ar.) kıvılcım.
şerer: (Ar.)kıvılcımlar.
şerh: (Ar.) 1. açma, ayırma, açıklama.2. bir eserin kısım, kısım açıklanması.
şerīf: (Ar.) 1. şerefli,saygın, kutsal, asil. 2. Hz.Hasan'ın soyundan gelen kimseler.
şerm: (Far.) utanma, haya etme.
şerm-sār: (Far.) utanmış, mahcup olmuş.
şevk: (Ar.)1. coşku, heyecan, aşırı arzu. 2. keyif, neşe, sevinç. 3. aydınlık, ziya, ışıık
şevk-engīz: (Ar+Far.) coşku ve heyecan katan, neşe ve sevinç yaratan.
şevket: (Ar.) büyüklük, heybet.
şeydā: (Ar.) tutkun, divane, mecnun, giriftar.
şikāf: (Ar.) 1. yarık, yırtık, çatlak. 2. bir tür boyalı süsleme.
şikār: (Ar.) 1. avlanma.2. avlanan hayvan. 3. ganimet, çapul, talan sonucu düşmandan elde edilen mal. 4. değerli, ender bulunan şey.
şikem: (Ar.) karın, mide.
şikeste: (Ar.) 1. kırılmış, kırık, kırılma, kırmAr.2. yenilme. 3. bir tür hatt.
şimşīr: (Ar.) dört mevsim yeşil, sert olan; çeşitli eşyaların yapımında kullanılan bir ağaç.
şināsī: (Ar.) tanımayla ilgili, tanıyıcı.
şīr: (Ar.) aslan, esed.
şīrāze: (Ar.) 1.kitap ciltlerinde sayfaları bir arada tutan alt örgü. 1. nizam, temel. 3.bağ, örgü.
şitāb: (Ar.) acele, hızlı koşma, sürat, çabukluk.

şitāban: (Ar.) hızlı koşan, acele eden, süratli.

şīve: (Ar.) 1. naz, eda, tavır, işve. 2. konuşma. 3. söyleyiş özelliği, ağız.

şīve-kār: (Ar.) işveli, alımlı, nazlı, cilveli, edalı.

şīven: (Ar.) yas, matem, hüzn, sızlanma,

şu'arā : (Ar.) şairler.

şūh: (Ar.) 1. cinsel cazibesi olan, hareketlerinde azade olan kadın. 2. neşeli, şen, oynak.

şuhūd: (Ar.) görmeler, görünenler.

şu'le: (Ar.) alev, ateş ışığı.

şūm: (Ar.) uğursuz, meş'um, şom

şūr: (Ar.) 1. tuzlu. 2. şamata, gürültü, kavga. 3. kılıç, seyf.

şūrīde: (Ar.) 1. dağınık, perişan. 2. aşık, tutkun.

şükrān: (Ar.) teşekkür etme.

şūrb: (Ar.) içme.

tā: (Far.) 1. -e kadar, -e değin, -e dek. 2. -den beri.

tā'at: (Ar.) Allah'a ibadet etme.

tāb: (Ar.) 1. güçlü olma, sağlamlık, takat. 2. aydınlık, parlaklık, hararet. 3. körpeli, tazelik. 3. büküm, kıvrım.

tāb': (Ar.) 1. yaratılış, miraç, tabiat, huy. 2. damga basma, mühür vurma. 3. kitap basma.

tabān: (Ar.) aydınlık, parlak, münevver.

tābi': (Ar.) 1. birinin izinden, given , ona uyan. 2. bağlı, buyrukta olan, boyun eğen. 3.

ta'dād : (Ar.) sıralama, sayma, sayım.

ta'fif: (Ar.) hafifletme.

tağāffül: (Ar.) gaflet gösterme, anlamamazlıktan gelme, düşüncesizlik etme.

tağyīr: (Ar.) değiştirme, başkalaştırma.

taḥakküm: (Ar.) hükmetme, hakim olma duygusuna kapılma. 2. güç ve kuvvet kullanma, zorbalık etme.

taḥarrī: (Ar.) gözden geçirme, irdelene, araştırma. 2. kontrol memuru, sivil polis.

taḥassür: (Ar.) 1. hasret çekme, özlem. 2. içi sızlama, ıstırap çekme.

taḥayyür: (Ar.) hayrete düşme, şaşakalma, kendinden geçme.

tāhī : (Ar.) çekilmiş, uzatılmış. 2. çokluk.

tāhīr: (Ar.) temiz, arı, nazif, pak. 2. Allah'ın kötülükten arındırdığı imse.

taḥkīk: (Ar.) hakikati arama, gerçek olup olmadığını inceleme, soruşturma, gerçeği bulup ortaya çıkarma.

taḥlīl: (Ar.) analiz, çözümleme.

taḥmīs: (Ar.) ateşte kavurma, kızdırıp yakma.

taḥrīr: (Ar.) 1. yazma, kaleme alma. 2. deftere geçirme, kaydetme. 3. kitap yazma, eser kaleme alma. 4. hürleştirme, özgür kılma

taht-gāh: (Ar.) taht yeri, saray, başkent.

taḥvīl: (Ar.) 1. değiştirme, çevirme, tebdil. 2. ticarete bir tür senet.

taḥyīl: (Ar.) akla ve hayale getirme.

tāk: (Ar.) kemer ve kemer şeklinde olan her türlü yapı. 2. çardak. 3. kubbe, kümbet.

taḫbīl: (Ar.) saygıyla öpme, bus etme.

takdīs: (Ar.) 1. kutsama, hürmet verme, ululama. 2. Allah'ı kusurdan münezzeh görme, ona hamd u sena etme.

taḫsīm: (Ar.) 1. kısım kısım ayırma, bölme, bölüştürme. 2. çalgılardan sadece biriyle yapılan fasıl. 3. bölme işlemi.

taķtīr: (Ar.) damıtma, imbikten geŗirme.
taķvīm: (Ar.) 1. doŗrulama, dūzeltme, yoluna koyma, tertip ve tanzim etme. 2. yılın ay ve gūnlerini gōsteren  izelge.
tal'at: (Ar.) 1. manzara, y z,  ehre, didar.2. g zellik, sevimlilik, cazibe. 3. aydınlık.
 ali': (Ar.) tulu eden, doŗan.
ta'lik: (Ar.) 1. sevimli, şirin, g lery zl . 2. g zel s z s yleyen, fasih s zl .
ta'l m: (Ar.) 1.  ğretme, okutma, belletme. 2. askeri  ğitim. 3. uygulamalı  ğitim, meşk.
tal f: (Ar.) 1. l tuf ve ihsan etme, bir iyilik yaparak g nl n  alma.2. g revde y kseltme, r tbe ve nişan verme. 3. yumuşatma.
 amu: (i.) dam, bina, zindan, tuzak, duzah, cehennem.
ta'n : (Ar.) ayıplama, kınama.
 ann ze: (Ar.)  ğlenen, m stehzi.
t r   m r: (Ar.) darmadaŗın, alt  st olmuş.
t r: (Ar.) 1. karanlık 2. sa  teli. 3. bir t r saz.
tar vet: (Ar.) tazelik, canlılık.
 arık: (Ar.)1. yol, cadde. 2.manevi ve ilahi yol. 3. cadde. 4. vasıta, sebep, vesile. 5. yol, metot. 6. Alevilerde kutsal kayın aŗacı sopası.
 arık t: (Ar.)Allah'a ulaşmak i in tutulan yol veya bu yollardan her biri. 2. yol, meslek, cadde.
taşarruf: (Ar.) sahip olma, sahiplenme, temell k etme. 2. kendi keyfince hareket etme. 3. idareli kullanma.4. kadına cinsel tacizde bulunma.

taşavvur: (Ar.) 1. zihninde kurma, g z  n nde canlandırma.2. arzu, niyet, maksat.
taşdi: (Ar.) baş aŗıtma, can sıkma, rahatsız etme
taşr ': (Ar.) 1. s ratlendirme. 2.b t n dizeleri birbiriyle kafiyeli şiir.
ta v l: (Ar.) uzatma.
 av f: (Ar.) 1. evresini dolaşma.2. kabenin etrafını dolaşma.
tavş f: (Ar.)deŗerini ortaya koyma, niteleme.
 ayr: (Ar.) kuş.
tayy b: (Ar.) 1.iyi, hoş. 2.pek ala.3. saŗlıklı olan.
ta'  m: (Ar.) ululama, b y k g sterme, h rmet etme.
ta' iye: (Ar.) 1.baş saŗlıŗı dileme. 2. CaferilerdeHz.Hasan ve H seyin yası.
teb h: (Ar.) 1. yıkılma,   kme, bitme, harap olma.2. bozuk,   r k.
teb   d: (Ar.) uzaklaşma, uzak d şme, farklılaşma, ayrılma.
tebc l: (Ar.) ululama, y celtme, tazim, tekrim.
tebd l: (Ar.) 1. deŗiřtirme, başka bir duruma sokma.2. kimliŗi gizlemek i in kıyafet deŗiřtirme.
teberr ': (Ar.) 1. uzaklaşma,  ekilme, sevmeyip y z  evirme. 2. tas. Ehl-i Beyt'e muhalefet.
tebş r: (Ar.) hayırlı bir haber veya m jde verme.
tecd d: (Ar.) yeniletme, tazeleme.
tecedd d: (Ar.) yenilenme, tazeleneme.
tecell : (Ar.) 1. g r nme, zahir olma.2. kudret ve ilahi sırların mevcudat  zerinde akisleri. 3. Allah'ın l tfuna erme. 4. talih, kader.
tecr d: (Ar.) 1. soyma,  ıplak duruma getirme. 2. ayrı tutma, bir kenara

koyma, 3. tas. Allah'ayönelme, dünya işlerinden uzak durma.

tedvîr: (Ar.) 1. çevirme, döndürme. 2. yuvarlak yapma. 3. düzenleme, çekip çevirme.

te'ellüm: (Ar.) kederlenme, acınma, dertlenme.

te'emmül: (Ar.) düşünme, etraflıca mülâhaza.

te'essür: (Ar.) 1. üzülme, hüznlenme. 2. etkilenme, duygulanma.

tefevvük: (Ar.) üstünlük, üstün olma.

tefvîz: (Ar.) 1. havale etme, uhdesine varma. 2. dağıtma, tefviz.

teḥālûf: (Far.) uyumama, zıtlık, farklılık.

te'hîr: (Ar.) erteleme, sonraya bırakma.

tehlîl: (Ar.) kelime-i şهادeti söyleyip tekrar etme.

tehzîz: (Ar.) titretme, kımıldatma, sarsma.

tekāsül: (Ar.) tembellik, üşenme, ihmal.

tekebbür: (Ar.) büyüklenme, böbürlenme.

tekellûf: (Ar.) 1. meşakattli bir işe katlanma, zahmete girme. 2. özenme, gösteriş yapma, gösterişle hâle getirmek için uğraşma.

tekrîm: (Ar.) saygıyla yüceltme, hürmet etme.

teksîr: (Ar.) çoğaltma, artma.

televvün: (Ar.) 1. renkten renge girme. 2. sebatsızlık, döneklık, ani değişme.

telkîn: (Ar.) 1. birine bir şey anlatıp zihnine sokma. 2. tas. müride şeyhin dua öğretmesi.

telsîm: (Ar.) öpme, dudaklarını öpme.

temāşā: (Ar.) 1. bakıp seyretme, müşahade. 2. gezme, dolaşma. 3.

Allah'ın sıfat ve esmasında tecelliyatını görme.

temcîd: (Ar.) 1. ululama, tazim ve tekrim. Allah'ı ulamamak için sabah ezanından sonra minareden okunan dua.

temevvüc: (Ar.) dalgalanma, çalkalanma.

temyîz: (Ar.) 1. ayırma, seçme, tefrik. 2. ayırma yetisi ve becerisi. 3. iyiyi kötüden ayırma, hatadan arındırma. 4. bir davanın bir üst mahkemede görülmesi.

tenezzül: (Ar.) 1. inme, seviyesine inme. 2. mütevazılık.

tenfîz: (Ar.) hâkim kılma, hükmünü geçirme.

tenhâ: (Ar.) 1. yalnız, tek, vahit. 2. boş, hâli.

tensîb: (Ar.) uygun bulma, münasip görme.

tenşîd: (Ar.) şenlendirme, keyiflendirme.

tenvîr: (Ar.) aydınlatma, ışıklandırma.

tenzîl: (Ar.) 1. indirme, seviyesine getirme. 2. vahiy gelme. 3. çıkarma işlem. 4. kuran-ı kerim.

terahḥüm: (Ar.) merhamet etme, acıma.

terāne: (Ar.) ezgi, makam, nağme, rubai.

terezzük: (Ar.) Rızık edinme, rızıkını kazanma, geçimini sağlama

tersā: (Ar.) Hristiyan, Nasrani, Hristiyan papazı.

tertil: (Ar.) kuran-ı kerimi usulüne ve kaidelerine göre okumak.

tesbîḥ: (Ar.) Cenab-ı Hakk'ı yüceltme ve her türlü nakiseden münezzeh kılma.

teshîl: (Ar.) kolaylaştırma.

teshîr: (Ar.) büyü yapma, göz boyama.

te'sîr: (Ar.) 1. iz bırakma, nişan koyma.2. etkileme, dokunma.3. yönlendirme, baskı altında tutma.

teşne: (Ar.) susamış, suya kanmamış. 2. arzulu, heveskâr.

teşrîf: (Ar.) 1. şereflendirme. 2. gitme, gelme, azimet.

teşvîş: (Ar.) karıştırmak, karma karışık etme.

tetevvüc: (Ar.) taç giyme, başına taç koyma.

tevâne: (Ar.) tevani, gevşeklik.

teveccüh: (Ar.) 1. yüzünü bir tarafa döndürmek, doğrulma, bir yere doğru hareket etme.2. gelme, yanaşma yaklaşma.3. eğilim, meyil, muhabbet.

tevessül: (Ar.) 1. Cenab-ı Hakk'a yakın olacak amel işleme. 2. gizli olarak aşırma.3. sarılma, kullanma, baş vurma, müracaat etme.

tevfîk: (Ar.) 1. muvafık bulma, mutabık görme. 2. Allah'ın yardımı kavuşma.

te'vîl: (Ar.) 1. kapalı olan bir şey açma, yorumlama.2. bir sözü başka bir manaya çekme.

tevlîd: (Ar.) doğurma, dünyaya getirme. 2. vücuda getirme, sebepolma.

tezâyüd: (Ar.) fazlalaşma, yoğunlaşma.

tezyîd: (Ar.) fazlalaştırma, arttırma, çoğaltma.

tezyîn: (Ar.) süsleme, ziynetlendirme.

tıfl: (Ar.) çocuk.

tîğ: (Ar.) kılıç, şur.

tîlkevi: (Ar.) tilkiye mahsus. tilkice.

tîr: (Ar.) ok.

tîşe: (Far.) balta, nacak, külünk, keser.

tîz : (Ar.) ince, keskin.

torlak: (Ar.)1. yeni ortaya çıkan, türedi. 2. sokaklarda yatan kimsesiz, serseri.

tuğyân: (Ar.) haddi tecavüz etme, sınırı aşma, zulmetme, serkeşlik, azgınlık. 2. fişkırma.

tûl: (Ar.)1. uzunluk, boy. 2. uzun müddet.

tûl-i emel: (Ar.) bitmez tükenmez hırs, arzu, açgözlülük.

tulû': (Ar.) doğma, doğuş. 2. ortaya çıkma ,zuhur etme.

Tûr: (Ar.)Hz.Musa'nınAllah'ın hitabına mazhar olduğu mübarek dağ.

turâb : (Ar.)toprak.

tûfî : (Ar.) papağan.

tûfîya: (Ar.) sürme.

tüvân: (Far.)güç, kuvvet.

'udvân: (Ar.) 1. düşmanlık, adavet. 2. zulüm, haksızlık.

'ufûl: (Ar.) kaybolma, yok olma, batma.

uğru: (i) hırsız

uqbâ: (Ar.) 1. ceza.2. ahiret.

'ulûm: (Ar.) ilimler.

'ulvî : (Ar.) yüce, yüksek.2. göğe veya manevi aleme has.

'ulyâ : (Ar.) pek yüce.

'ummân: (Ar.) okyanus, Hint denizi.

umûr: (Ar.) işler, maddeler, şeyler, emirler.

'unvân: (Ar.) bir kitap veya yazının başına yazılan yazı, ser-levhAr.1. bir kimsenin adı, sanı, kimliği. 3. şöhret.

urgân: (Ar.) kalın ip, ince halat.

'uryân : (Ar.) çıplak.

usûl: (Ar.)1. kökler, temeller, asıllar.2. bir bilimin veya tekniğin önceliği olan konusu, başlangıcı. 3 giriş, başlangıç. 4. yol, yöntem, tertip, metot.5. birinin soyundan gelme kimseler

‘uṣṣāk : (Ar.) âşıklar.
‘üyüb : (Ar.) ayıplar, kusurlar.
üftāde: (Ar.) düşkün, düşmüş, biçare, âşık.
ülfet: (Ar.) 1. alışma, kaynaşma, senli benli olma. 2. görüşme, konuşma. 3. ahabplık, dostluk. 4. alışkanlık hâline getirme, düşkünlük gösterme.
ümem: (Ar.) ümmetler.
ümm: (Ar.) anne, valide.
üstād: (Ar.) 1. uzman kişi, öğretmen. 2. bir bilim ve sanatta üstün yeri olan kişi.
üşküfte: (Far.) açılmış çiçek.
vākī’ā: (Ar.) vuku bulan hâl, cereyan eden madde. 2. ayrıca, üstelik.
vākıf: (Ar.) 1. bilen, bir konuya hâkim olan kimse. 2. ayakta duran. 3. bir şeyi vakfeden, bağışlayan kimse.
vāki’: (Ar.) vuku bulmuş olan.
vālā: (Ar.) yüksek, ulu, bülent.
vālih: (Ar.) şaşakalmış, şaşırmış, hayran. 2. tas. ilahi aşkı delilik derecesine ulaşan kimse.
vār: (Ar.) eklendiği kelimelere gibi ve sahiplik anlamı katan ek-kelime.
varaḳ: (Ar.) yaprak, sahife, mektup, tezkire.
vāreste: (Ar.) kurtulmuş, azat, rahat, serbest.
vaşf: (Ar.) vafeden, bildiren, ögen.
vāşıl: (Ar.) ulaşan, yetişen; Allah’a ulaşmış.
vāveylā: (Ar.) 1. eyvah, hayf, yazık. 2. çığlık, feryad, yaygara.
vāẓ’: (Ar.) koyma, konulma. 2. belirleme, tayin etme, kurma, icat. 3. kurma ortaya koyma. 4. meydana koyma, ortaya çıkarma. 5. duruş, tavır.
vecd: (Ar.) 1. kendinden geçecek kadar heyecan durumu, trans. 2. ilahi aşkla kendinden geçme. 3. kederlenen.

vech: (Ar.) yüz, sima. 1. biçim, üslup, tarz. 2. yüz, yüzey, satıh, üst. 3. sebep, vesile, münasebet.
vehbī: (Ar.) Allah vergisi olan şey, ilim.
vehm: (Ar.) müphem ve manasız korku. 2. belirsiz fikir. 4. cüzi manaların anlaşılmasına yarayan bir idrak kuvveti.
velāyet: (Ar.) 1. velilik, ermişlik ve bu makama ulaşanların sıfatı. 2. başkasına sözünü geçirme. 3. sadakat, dostluk, Allah dostluğu.
verā: (Ar.) arka, arka tarafı, geri.
verā: (Ar.) insanoğlu, beşer. 2. evren
veş: (Ar.) gibi, benzer anlamlarını veren ek-kelime.
vifāk: (Ar.) uygunluk, aynı düşüncede olma, barış.
vilāyet: (Ar.) 1. dostluk, arkadaşlık. 2. bir şeyi kudretle kabul etme. 3. birine kefil olma. 4. il.
vird: (Ar.) kutsal metinlerin belli bir sayı ve döngüyle okunması.
visāl: (Ar.) kavuşma, birleşme, sevdiğine kavuşma.
vuşlat: (Ar.) varma, erişme, ulaşma.
vuzū’: (Ar.) abdest.
yād: (Ar.) 1. hatırlama, anma. 2. sözünü etme, dile getirme. 3. iz, işaret, nişan. 4. başkaları, ağyar.
yākīn: (Ar.) mesafe, münasebet ve zaman olarak araları fazla uzak olamayan. 2. akrabılığı olan. 3. çok benzeyen. 4. ulaşılmasına az bir şey kalmış olan, zamanolarak gerçekleşmesi meselesi olan.
yāldız: (Ar.) genellikle altın ve gümüşten yararlanılarak yapılan süs. 2. yalandan, üstünkörü iş yapma, göz boyama.

yārān: (Ar.) dostlar, bir amaç için bir araya gelenler.

yāve: (Ar.) boş, saçma sapan söz, abes konuşma.2. sahipsiz hayvan.

yed: (Ar.) el, dest.

yeksān: (Ar.) 1. düz, bir, eşit, aynı. 2. uygun, benzer, mümasil. 3. sürekli.

yekser: (Ar.) tek başına.

yektā: (Ar.) benzersiz, bihemta, tek.

ye's : (Ar.) ümitsizlik.

Yezdān: (Ar.) 1. Allah. 2. Mecusilerde hayır ilahı.

ẓabt : (Ar.) 1. ele geçirme, hakim olma.2. kontrolü altında bulundurma.3. anlayıp kaydetme, yazıya geçirme. 4. silah gücüyle ele geçirme. 5. zorla, cebren alma, gasp. 6. işgal. 7. anlama, akılda tutma.8. hükmü geçme, gücü yetme, tutma, engel olma.

ẓāde : (Ar.) doğma, doğuş anlamında ek-kelime.

ẓādegān: (Ar.) asiller, soylular.

ẓa'f : (Ar.) zaaf, zayıflık, kırılma nokta.

ẓāhid: (Ar.) aşırı sofu olup şuursuzca kendini dine veren kişi. 2. Kızılbaş olmayan.

ẓahm: (Ar.) yara, ceriha.

ẓā'il:(Ar.) zeval bulan, yok olan, mürur eden, baki ve daimi olmayan.

ẓāl:(Ar.) İran mitolojisinde Rüstem'in babası. 2. ak saçlı ihtiyar.

ẓalāl: (Ar.) gölge eden, gölgesi olan.

ẓār:(Ar.)1. ağlayan, inleyen. 2. ağlama, inleme. 3. güçsüz, zayıf, dermansız. 4. yer kavramı katan ek-kelime.

ẓārī:(Ar.) ağlama, sızlama, figan, feryat, inleme.

ẓarr: (Ar.) zararlı.

ẓāt:(Ar.) 1. kendi, bizzat kendi. 2. öz, asıl, cevher, ayn. 3. saygın, itibarlı kimse. 4. şahıs.

zebān: (Ar.) dil, lisan.

zebūn: (Ar.) güçsüz, zayıf, âciz.

zacr: (Ar.) zorla, zorlayarak

zehī: (Far.) Ne güzel, ne hoş, ne iyi.

zemm: (Ar.) kötülüğünü söyleme, yerme, çekiştirme

zemzeme: (Ar.) nağmeli ses, nağme, ezgi

zenan: (Ar.) kadınlar.

zer-efşān: (Ar.) altın, ışıltı saçan

zerk: (Ar.) 1. iki yüzlülük, riya, hile 2. Sufilerin giydiği mavi hırka.

zewāl: (Ar.) son bulma, sönme, ölme.

zew'il-kirām: (Ar.) temiz soya sahip ulu kimseler.

ẓahr: (Ar.)arka, sırt, kağıdın arka tarafı

zevk-yāb: (Ar+Far.) zevk sahibi, zevk alan.

zevrāk: (Ar.) kayık.

zībā: (Far.) süslü, güzel.

zibh: (Ar.) kurban edilecek hayvan, kurbanlık

zillet: (Ar.) Alçaklık.

zindegānī: (Far.) hayat, yaşam.

zinhār: (Far.) akın, aman, asla

zīr: (Ar.)aşağı, aşağı taraf.

zišt:(Far.) çirkin

zīver: (Far.) süs.

ẓiyā':(Ar.) ışık.

ẓuhūr: (Ar.) ortaya çıkma, görünme.

ẓulmet: (Ar.) karanlık.

zūhd:(Ar.) Takva üzerine olma.

zūhhād: (Ar.) Takva üzerine olanlar.

zūlf:(Far.) saç.

ẓū'l-fikār:(Ar.) iki parçalı, bu manada Hz. Ali'nin kılıcının ismi olmuştur.

ẓū'l-kerem: (Ar.) kerem, ihsan sahibi

KAYNAKÇA

Mecmua-i Eş'ar Millî Kütüphane 06 Mil Yz A 9854

AÇA, Mehmet, Halûk GÖKALP, **Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi**, Kesit Yay., İstanbul 2012.

AK, Coşkun, **Bağdatlı Rûhî Dîvânı**, C. I-II, Uludağ Üniversitesi Yay., Bursa 2001.

AKALIN, Şükrü Halûk, **Yazım Kılavuzu**, Türk Dil Kurumu Yay., 27. Baskı, Ankara 2012.

AKÇA, Nesime Ceyhan, “mecmua-i Yâdigâr’a Gizlenmiş Harputlu İki Şâir”, **Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi Uluslararası Harput’a Değer Katan Şahsiyetler Sempozyumu**, Elazığ 14-16 Mayıs 2015, s. 93-102

Âkif Paşa, **Muharerrat-i Hususiye**, Matbaa-i Ebuzziya, Konstantiniye, h. 1301/ m. 1883.

AKKAYA, Hüseyin, **Nevres-i Kadîm ve Türkçe Divanı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul 1994.

AKKUŞ, Metin, **Nef'i Divanı**, Kültür Bakanlığı E-Kitap, 2018. (01.06.2019)

AKYÜZ, Kenan, **Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923**, İnkılâp Kitapevi, İstanbul 2017.

ALDEMİR, Yaşar, **Behiştî Divanı**, Kültür Bakanlığı, E-Kitap. (01.06.2019)

ALICI, Lütfi, “Tezkirelere Göre Kahraman Maraşlı Divan Şairleri”, **KSÜ Sosyal Bilimler Dergisi** C1, S2, Yıl: 2004, s. 56-63

Ali Nazima, Faik Reşad, **Mükemmel Osmanlı Lügati**, Türk Dil Kurumu, Yay., İstanbul 2009.

ALKAN, Serhan, **Şeyh Mustafa Zakâyî'nin Hayatı, Edebî Kişiliği, Divanı (İnceleme-Tenkidli Metin)**, Erzurum 1993.

Almanya Alevi Birlikleri Federasyonu – İnanç Kurulu Çalışmaları, **Muharrem Matem-i Dosyası**, 2007.

ALTIKULAÇ DEMİRDAĞ, Refika, **Nigar Hanım Toplu Şiirleri**, Salkımsöğüt Yay., Erzurum 2015.

ALTINOK, Baki Yaşa, **Turâbî Dîvânı ve Yanbolulu Ali Turâbî Baba**, Horasan Yay., İstanbul 2006.

- ALTINOK, Mevlüt, **Rıfkî Divanı**,Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2008.
- ALTINTAŞ, Emine, **Hulusî Ömer Aydınî Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2007.
- ALTUNTAŞ, Hacı İsmail Hakkı, **Niayzi-i Mısri, Divan-ı İlahiyat ve Açıklaması**, Yer Belirtilmemiş 2010.
- Anwar Ahmad, Nigar Dergisinin İsmine Esin Kaynağı Olan Türk Şair Nigar Bint-iOsman, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/26/1052/12719.pdf>, s. 90-95
- ARSLAN, Mehmet, **Bursalı İffet Divanı**, Kültür Bakanlığı E-Kitap, Ankara 2018. (30.03.2018)
- ATİK, Hikmet, **Nakşî Ali Akırmanî Dîvânı (İnceleme-Metin)**,Doktora Tezi, Ankara 2003.
- AVCIL, Şükran, **XIX. Asır Şairi Şeyh Hacı Abdullah Ferdî Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği Ve Dîvânının Tenkitli Metni**, İstanbul 2010.
- AYAN, Elif **Sürûrî ve Hezliyatı (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük)**, Ankara 2002.
- AYAN, Hüseyin, **Nesimi, Hayatı, Edebi Kişiliği, Eserleri ve Türkçe Divanının Tam Metni**,C. 1-2, Türk Dil Kurumu Yay., Anakra 2002.
- AYDEMİR, Yaşar "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", **Turkish Studies-Türkoloji Araştırmaları**, 2007, Volume 2/3, s.122-137.
- AYDEMİR, Yaşar, "Şairlerin Edebî Kişiliğinin Tespitinde Mecmuaların Rolü", **Türk Kültürü Dergisi**, S.464, 2001, s.731- 744;
- AYDIN, Abdullah, **Hanyalı Nûrî Osman ve Dîvânı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2009.
- AYDIN, Halûk, **Cevrî Divânı'nın Tahlili**,Yayınlanmamış Doktor Tezi, Balıkesir 2010.
- AYDOĞAN, Saliha, **Sa'id Paşa Mîzânü'l-Edeb (İnceleme-Metin-Dizin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2007.
- AYGEN, Mehmet Saadettin, **Şair ve Mutasavvıf Güllâboğlu Muhammed Askeri**, Türkeli Matbaası, Afyon 1979.
- AYNUR, Hatice, Müjgan ÇAKIR, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012.
- AYPAY, A. İrfan, **Nahifî Süleyman Efendi, Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya 1992.
- AZAR, Birol, **Türâbî Divânı (Metin-İnceleme)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elâzığ 2005.
- AZARKAN, Muhammed Şerif, **Mehmed Said Pertev Paşa Dîvânı (Transkripsiyon Ve Tahlil)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır 2013.

- BALOĞLU, Bekir Şahin, **Dinî Türk Mûsikîsi Beste Türlerinden Durak**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2014.
- BARDAKÇI, Ramazan, **Musa Kâzım Paşa (Hayatı-Sanatı-Külliyyatı)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2007.
- BEDİÜZZAMAN, Fûrûzânfer, **Mevlâna Celâleddin Mahmûd Mevlevî'nin "Külliyyâtı Şems (Divân-ı Kebir)**, C.1-9. Kütübhâne-i Millî-yi Îrân, 4. Baskı, İran 1378.
- BEKTAŞ, Ekrem, "Nabî Muakkibi Diyarbakırlı Şairler", **e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi**, Mayıs-2018 C.10 Sayı:2(20),s. 733-761
- BEKTAŞ, Ekrem, **Muvakkit-zade Muhammed Pertev, Hayatı-Sanatı, Divanının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2002.
- BİLKAN, Ali Fuat, **Nabî Divanı**, C.1-2, Akçağ Yay., Ankara 2011.
- BULAN, Ayşe **Hâşimî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı'nın Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 1993.
- Bursalı Mehmet Tahir Efendi, **Osmanlı Müellifleri**, C. 1-2, Meral Yayınevi, İstanbul 1957.
- CANSEVER, Sıddık, **Eğribozlu Mehmed Emin Sırrî Hayatı, Eserleri, Dîvânının Edisyon Kritik Metni Ve Değerlendirmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2015.
- Çankırlı Ahmed Talat, **Derdli, Hayatı ve Divanı**, Vilayet Matbaası, Bolu 1928.
- ÇEÇEN, Mehmet Korkut, **Hâlet Bey Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elâzığ 2005.
- ÇELİK, Nebi **Edirneli Şevki Divanı, Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2016.
- DAĞLI, Muhtar Yahya, **Bektaşî Edebiyatından Tokatlı Gedâyî, Hayatı ve Eserleri**, İstanbul Maarif Kitaphanesi, İstanbul 1943.
- DEDEBABA, Bedri Noyan, **Bütün Yönleriyle Bektaşilik ve Alevilik, C.3**, Ardıç Yay., Ankara 2000.
- DEMİRAĞ, Refika Altıkulaç, **Nigâr Hamım Toplu Şiirleri**, Salkımsöğüt Yay., İstanbul 2015.
- DEMİRBAĞ, Ömer, **Koca Râgıp Paşa ve Divan-ı Râgıp Paşa**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Van 1999.
- DEVELLİOĞLU, Ferit, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügât**, Aydın 2010.
- DİLÇİN, Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Türk Dil Kurumu Yay., 9. Baskı, Ankara 2009.
- DOĞAN, Kaya, **Sivas Halk Şairleri**, C.2. Sivas Valiliği Yay., Sivas 2009.

- DOĞAN, Muhammed Nur, **Fuzûlî, Leyla vü Mecnun Mesnevisi**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, E-Kitap, (30.03.2014)
- ECE, Selami, **Tahkiye Açısından Hâşimi'nin Mihr u Vefa Mesnevisi (Transkripsiyonlu Metin-İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 1996.
- Enderunlu Vâsıf Dîvânı**, h. 1257 / m. 1868.
- ERCAN, Özlem, **Sâfî Dîvânı, Hayatı-Sanatı- Karşılaştırmalı Metin-Sözlük-Dizin**, Gaye Kitabevi, Bursa, 2014.
- ERDEM, Melike, **Bursalı Talib ve Divanı-Tenkitli Metin ve İnceleme**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1994.
- ERDOĞAN, Kenan, **Diyarbakırlı Sa'îd Paşa Dîvânı**, Manisa 2004.
- ERKİZ, Osman Nuri, **Şinasi, Hayatı, Sanatı ve Eserleri**, Kastaş Yay., İstanbul 1984.
- ERTAÇ, Mehmet Bülent, **Ferdi Dîvânı (Metin-İnceleme-dizin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2004.
- ERÜNSAL, İsmail E., **Tâcî-Zâde Ca'fer Çelebi, Hayatı ve Eserleri**, Kültür Bakanlığı, E-Kitap, Ankara 2018. (01.05.2019)
- Erzurumlu Emrah Divanı**, Matba'a-i Şems, Dersaadet, h.1332 / m. 1913.
- Eşrefoğlu Rumi Divanı**, Muhibb Matbaası, h. 1286/ m. 1869.
- Eşrefoğlu Rumi**, Cağaloğlu Yayınevi No:20, Fatih Matbaası, İstanbul 1967.
- Fehmî Süleyman Divanı**, h.1262 /m. 1845.
- FELEK, Özgen, **(Antakyalı) Münif Divanı Tahlili**, Elâzığ 2010.
- Füzûlî'nin Türkçe Divanı**, h. 1286/ m. 1869.
- GIYNAŞ, Kâmil Ali, **Pervane Beg Mecmuası**, C.1, İstanbul 2014.
- GIYNAŞ, Kâmil Ali, "Şiir mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası", **Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi**, S. 25, s. 245-260.
- GÖÇGÜN, Önder, **Namık Kemal'in Şairliği ve Bütün Şiirleri**, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yay., Ankara 1999.
- GÖÇGÜN, Önder, **Ziya Paşa'nın Eserleri, Edebî Kişiliği, Bütün Şiirleri ve Eserlerinden Açıklamalı Seçmeler**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 2001.
- Gulâmî Divanı**, h. 1291/ m. 1874.
- GÜLER, Mehmet, **Halil Nuri Divanı, Edisyon-Kritik-İnceleme**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2009.

- GÜLNAR, Özlem, **Hüsâm-zâde Feyzî Dîvânı(İnceleme-Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa 1996.
- GÜMÜŞOĞLU, Dursun, **Ahmet Edîb Harâbî Dîvânı**, Yaşamı ve Tüm Şiirleri, Can Yay., İstanbul 2013.
- GÜNEŞ, Mustafa, **Hüznî Divanı II (İnceleme-Metin-İndeks)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana 1988.
- GÜNGÖR, Esra, **Nuri İbrahim Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2013.
- GÜRBÜZ, İncinur Atik, “Şiir Mecmualarının Biyografik Değerine Dair Ek”, **TÜBAR-XXXII-/2012-Güz**, s.149-157
- GÜRBÜZ, Mehmet, “Osmanlı Şiirinin Hazineleeri: Mecmualar ve Cönkler Çalıştayı”, **Turkish Studies**, Vol. 8/1 (Winter 2013), s. 2709-2909.
- GÜRBÜZ, Mehmet, **Şiir mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi**”, **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII**, mecmua: **Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı**, Turkuaz Yayınları, İstanbul 2012, s. 99-113
- Hâlet Mehmed Sa’îd Divanı**, h. 1257/ m.1842
- HAMAMİ, Erdal, **Râmî Dîvânı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 2001.
- HAYBER, Adûlkadir, Hüseyin Özbay, **Muallim Naci’nin Şiirleri**, MEB Yay., İstanbul 1997.
- Hersekli Arif Hikmet Divanı**, h. 1283/ m. 1866.
- Hüznî Divanı**, h.1312/ m.1894.
- İLBAK, Üzeyir, **Divan-ı Şems-i Hayalî (Metin ve İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2010.
- İNAL, İbn’ül-Emin Mahmud Kemal, **Son Asır Türk Şairleri**, C.1-4, Dergâh Yay., İstanbul 1988.
- İPEKTEN, Halûk, **Eski Türk Edebiyatı, Nazım Şekilleri ve Aruz**, Dergâh Yay.,İstanbul 2009.
- İPEKTEN, Halûk, Mustafa İSEN, Recep TOPARLI vd., **Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1988.
- İSEN, Mustafa İsen, Mecmua, **TDV İslam Ansiklopedisi**, C. 28, Diyanet İşleri Başkanlığı Yay., Ankara 2003.
- KANMAZ, Fatma Esra, **Ömer Şevki Mardinî ve Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010.

- KAPLAN, Mehmet, **Şiir Tahlilleri 1 Tanzimat'tan Cumhuriyet'e**, Dergâh Yay., İstanbul 1998.
- KARACA, Oktay Selim, **Hâşimî, Hayatı, Sanatı, Eserleri ve Dîvânı'nın Karşılaştırmalı Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri 1995.
- KARADAYI, Osman Nuri, “Şiirlerinden Hareketle Erzurumlu Emrah'ın Tarikat Çevreleri İle İrtibatı ve İlahî Aşk Anlayışı”, **Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S. 52, Haziran 2014, s. 215-242.
- KARAGÖZ, Halil, **Askerî Divanı Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Isparta 1997.
- KARAHAN, Abdülkadir, **Nef'î Divanı'ndan Seçmeler**, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1992.
- KARAHAN, Leyla, “Dil Bilgisi Öğretiminde Örnek Seçimi”, **Bahtiyar Vahapzade Hatırasına I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatları Öğretimi Sempozyumu**, Bakü, 21- 24 Ekim 2010, s. 1-5
- KARAKÖSE, Saadet, **Nev'î-zâde Atâyî Divanı**, Malatya 1994.
- KARAKUŞ, Gülbeyaz, **Mehmed Ali Hilmi Dede Baba Divanı**, Revak Kitapevi, İstanbul 2012.
- KAVUTÇU, Fatma Zehra, **Râmî Divanı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Bursa 2010.
- KAYA, Doğan, “Cönklerden Gün Işığına: Divriğili Budala İsmail”, **Alevilik Araştırmaları Dergisi**, S. 4, Ankara 2012, s. 223-238.
- KAZAN, Şevkiye, “Klasik Türk Şairlerinin Dilinden Beddualar”, **Turkish Studies**, 2009, s.777-821
- Kemâl Paşazâde Divanı**, İkdâm Matbaası, Dersaadet, h. 1313/ m. 1895.
- KEMİKLİ, Bilal, “Haşimi Kitaplığında Bir Cönk”, **Milli Folklor Dergisi**, Yıl 12; S.48, s.27-36
- KILIÇ, Muharrem, **Münif Antakî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Divanı'nın Tenkitli Metni ve İncelemesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum 1995.
- KILIÇ, Müzahir, Mehmet ATALAY, “Şeyh Vasfî ve Cezebât Adlı Eseri”, **Doğu Araştırmaları** 8, 2011/2 Gazel 18, s. 63-92
- KİRİŞ, Fatma Betül, **Bulgurluzade Rıza'nın Müntahabat-ı Bedâyi-i Edebiye İsimli Antolojisinin Çeviriyazı ve İncelemesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2009.
- Koca Râgıp Paşa Divanı**, h. 1152/ m. 1739.

- KOCABEY, Sedat, **Osman Nuri Paşa Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2014.
- KOLCU, Ali İhsan, **Tanzimat Edebiyatı 1 / Şiir**, Salkımsöğüt Yay., İstanbul 2107.
- KÖKSAL, M. Fatih, “Seyyid Nesîmî’nin Yayınlanmamış Şiirleri”, **Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi** / 2009-50, s.77-135.
- KÖKSAL, M. Fatih, Osmanlı Şiirinin Hazîneleri: Mecmualar ve Cönkler Çalıştayı, **Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı**, Ankara. 30 Haziran 2012.
- KÖKSAL, M. Fatih, Şiir mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematiik Tasnifi Projesi (MESTAP), **Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII**.
- KÖSEOĞLU, Sinan, **Zekâyî Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1997.
- Kuddusî Divanı**, Dersaadet Matbaası, Tab^e-ı Sani, İstanbul h.1313/ m. 1895.
- KUTLU, Şemseddin, **Şair Derdli**, Tercüman 1001 Temel Eser 133, C.1-2, İstanbul 1979.
- KUTLU, Şemseddin, **Derdli**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1988.
- KÜÇÜK, Sabahattin, **Baki Divanı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, E-Kitap, (30.03.2014)
- KÜÇÜK, Sabahattin, **BakiDivanı**, Türk Dil Kurumu Yay., Ankara 1994.
- MACİT, Muhsin, **Nedim Divanı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, E-Kitap, (30.03.2014)
- MEMİŞ, Nuray, **Ferdî Abdullah Efendi Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Manisa 2008.
- MENGİ, Mine, **Eskitürk Edebiyatı Tarihi (Edebiyat Tarihi-Metinler)**, Akçağ Yay., 20. Baskı, Ankara 2014.
- Muallim Naci Külliyyatı 1, Şiirler (Ateşpare ve Şerare)**, Yeni Zamanlar, İstanbul 1996.
- Muallim Naci, **Ateşpare**, Temsil-i Sani, , Konstantiniye, h. 1301/ m. 1883.
- Muallim Naci, **Füruzan**, h.1301/ m.1883.
- MUMCUOĞLU, Banu, **Şeyhülislam Akhisarî Vassaf Abdullah Efendi, Hayâl-i Behçet-Âbâd (İnceleme-Metin-Sözlük)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Manisa, 2006.
- Nef’î Divanı**, h. 1269/ m.1852.
- AKKUŞ, Metin,**Nef’î ve Siham-ı Kaza**, Akçağ Yay. İstanbul 1998.
- OKATAN, Halil İbrahim, **Sürûrî Divanı**, Ankara 2012.

- OKÇU, Naci, **Şeyh Galib Divanı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, E-Kitap, (30.03.2014)
- OKUR, Naci, **Harputlu Divan Şairleri**, Manas Yay., Ankara 2013.
- OKUR, Naci, **Harputlu Şair Hacı Hayri**, Elâzığ İzzet Paşa Vakfı Yay. Elâzığ 2004.
- ONAY, Ahmet Talat, **Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı**, Akçağ Yay., Ankara 2000.
- ÖZALP, Ahmet, **Bilgelikler Divanı**, Zeytinburnu Belediyesi Kültür Yay., İstanbul 2012.
- ÖZKÖSE, Kadir, **Abdulkadir Gûlamî'n Hayatı ve Tasavvufî Düşüncesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2008.
- ÖZMEN, İsmail, **Alevi-Bektaşî Şiiri Antolojisi**, C.1-4, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1998.
- ÖZTELLİ, Cahit, **Pir Sultan Abdal, Bütün Şiirleri**, Özgür Yay., İstanbul 2012.
- ÖZTÜRK, Yaşar Nuri, **İslam Düşüncesinde Bir Dönüm Noktası Kuşadalı İbrahim Halveti**, Yeni Boyut Yay., İstanbul 2013.
- PARLATIR, İsmail, **Fuzulî Türkçe Divan**, Akçağ Yay., Ankara 2012.
- PARLATIR, İsmail, **Osmanlıca Türkçesi Sözlüğü**, Yargı Yayınevi, Ankara 2011.
- PEKİN, Nermin Suner, **Doğumunun 11. Yılında Nihat Sami Banarlı, Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri**, İstanbul Fetih Cemiyeti, İstanbul 2007.
- Pertev Mehmed Said Paşa Divanı**, h. 1256 m. 1840.
- REDHOUSE, James W. **Müntahabât-i Lügât-i Osmâniye**, TDK Yay., Ankara 2009.
- SARAÇ, M. A. Yekta, “Şiir Tenkidine Dair Bir Örnek”, **İstanbul Üniversitesi, Türk Dili Ve Edebiyatı Dergisi**, C. 29. 2000 s. 245-26
- SARI, Mehmet, **Askerî Muhammed, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni**, Afyon Kocatepe Üniversitesi. Yayın No. 64, Ankara 2007.
- SARIÇİÇEK, Ramazan, “Diyarbakır İhtisas Kütüphanesinde Bir Şiir mecmuası: Çizgili Defterden Notlar-I-II”, **Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic** Volume 8/1 Winter 2013, Ankara-Turkey p. 429-483
- SERTAÇ, Mehmet Bülent, **Ferdi Divanı (İnceleme-Metin-Dizin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2004.
- SEVGİ, Ahmet, Hakan SEVİNDİK, **Cezerî Kasım Paşa Sâfî Dîvânı**, Palet Yay., Konya 2016.

- SEVGİ, Yavuz, **Cemaleddin Mahmud Hulvî Divanı (Metin-İnceleme)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2012.
- SEVİNÇ, Muhammet “Kuşadalı İbrahim Halvetî’nin Nutk-ı Şerif’ine Yapılmış Besteler”, **Turkish Academic Research Review**, C.2, S.2, s. 83-104, Haziran-2017.
- SUNGUROĞLU, İshak, **Harput Yollarında**, Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı Yay.,C. 2, İstanbul 1959.
- ŞAHİN, Ebubekir Sıddık, **Keçeci-zâde İzzet Molla Divanları, Bahâr-ı Efkâr, Hazân-ı Âsâr**, Doktora Tezi, Ankara 2004.
- ŞEN, Fatma Meliha, **Beglikçi İzzet Bey Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1995.
- Şem’î Divanı**, h. 1290/ m.1873.
- ŞENDÖŞEYİCİ, Özer, Akdağ, Ahmet, **Ulu Çınarın Gölgesinde Bir Şair: Meylî ve Şiirleri**, Gece Kitaplığı, Ankara 2014.
- Şinâsî Dîvânı**, Matba’a-yi Ebu’z-Ziyâ, Konstantiniye, h. 1303/ m.1885.
- TANPINAR, Ahmed Hamdi, **19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi**, Yapı Kredi Yay., İstanbul 2006.
- TANYILDIZ, Ahmet, “Şiir Mecmualarının Neşri Hakkında”, **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi-The Journal of International Social Research**, C 5, S 21, Bahar 2012, s. 224-239
- TARLAN, Ali Nihad, **Şiir mecmualarında XVI ve XVII. Asır Dîvan Şiiri: Ubeydî – Aşkî - Şem’î – İşretî**, İstanbul Üniversitesi Yay., İstanbul 1948.
- TAŞDELEN, İshak, **Şevkî Hasan Tahsin İstanbulî Divanı (Transkripsiyonlu Metin ve Sadeleştirme)**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum 2014.
- TEK, Recep, **Türk Edebiyatında Dertli Olgusu Âşık Dertli ve Eserleri**, Erciyes Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kayseri 2011.
- TEZCAN, Esmâ, **Şevkî İbrâhîm Efendi Dîvânı (İnceleme-Transkripsiyonlu Metin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2007.
- TOPARLI, Recep, **Şemmseddin Sivasî Divanı**, Sivas Belediyesi, Sivas 2015.
- TULUM, Mertol, **Nev’î Divanı**, İstanbul Üniversitesi Yay., İstanbul 1977.
- TURAN, Ahsen, Âşık Geleneği İçinde Ermeni Âşık Sarkis Zeki, **Millî Folklor**, 2003, Yıl 15, Sayı 60, s. 179-183
- Türabî Divanı**, Tophane-i Amire Matbaası, h. 1294/ m. 1877.

- ULUCAN, Mehmet, **Muvakkit-zâde Mehmed Pertev-Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri, Divanı'nın Tenkitli Metni ve Tahlili**, Doktora Tezi, Elâzığ 2005.
- ÜNAL, Bihter, **Virani Dede, Fakr-name (İnceleme, Metin, Dizin)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya 2006.
- ÜNLÜTÜRK, Nesrin, **Hâşimî Emir Osman Divançesi (Muhteva-Metin-Tahlil)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 2004.
- VAKTİDOLU, Adil Ali Atalay, **Erzurumlu Halk Ozanı Noksanî Baba**, Can Yay., İstanbul 1997.
- VAKTİDOLU, Adil Ali Atalay, **Vîrânî Divanı ve Risalesi (Buyruğu)**, Can Yay., İstanbul 1998.
- VAKTİDOLU, Atalay, Adil Ali, **Seyyid Nizamoğlu, Hayatı-Eserleri-Divanı**, Can Yay., İstanbul 1990.
- YAĞCI, Şerife, **Nevres-i Kadim Divanı ve İndeks**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir 1993.
- YAKICI, Ali, **Niyâzî-i Mısırî'nin Dîvân'ı İlâhiyâtı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1985.
- YARBA, Nizamettin, **Faik Reşat'ın Yeni Letâif-i İnşa Yahut Muharrerât-ı Nadire ile Muharrerât-ı Nadire Yahut Hazine-i Müntahabât İsimli Antolojilerinin Çeviri Yazısı Ve İncelenmesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2011.
- YAZAR, İlyas, “Kastamonulu Divan Edebiyatı Şairleri”, **İkinci Kastamonu Kültür Sempozyumu**, 18-20 Eylül 2003, s. 255-264.
- YEĞİN, Abdullah, İsmail HEKİMOĞLU, **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Büyük Lügat**, TÜR-DAV Yay., İstanbul 1999
- YENİKALE, Ahmet, **Sünbül-Zâde Vehbî Divanı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Kahramanmaraş 2012.
- YILDIRIM, Metin, **Priştineli Nurî ve Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2008.
- YILMAZ, Ayşe, **Nûrî, Hayatı, Edebî Kişiliği, Dîvanı ve Dîvanının İncelemesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2010.
- YILMAZ, Halime, **Üsküdarlı Sirrî, Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya 2015.
- YORULMAZ, Hüseyin, **Koca Râgıp Paşa Dîvânı (Araştırma ve Metin)** Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 1989.

YURTTAŞ , M. Nurullah, **FeyzîHalil Bey Divânı Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserleri ve Divânı'nın İncelemesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon 2007.

Zatî Divanı h. 1257 / m. 1841.

Zihnî-i Bayburdî Divanı, h. 1293/ m. 1876.

Zihnî-i Çermikî Divanı, h. 1291/ m. 1874.

Ziya Paşa, **Eş'ar-i Ziya**, h. 129 8 / m. 1880.

Elektronik (web) Kaynaklar:

<http://mecmualar.tr.gg>

<http://yazmalar.tr.gg>

<https://islamansiklopedisi.org.tr>

<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>

https://archive.org/details/university_of_toronto

<https://acikerisim.tbmm.gov.tr>

<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

<https://dijital-kutuphane.mkutup.gov.tr>

<https://www.hathitrust.org>

<https://www.worldcat.org>

<https://dergipark.org.tr>

<http://www.yedinota.com>

<https://turuz.com>

<http://tebdiz.com>

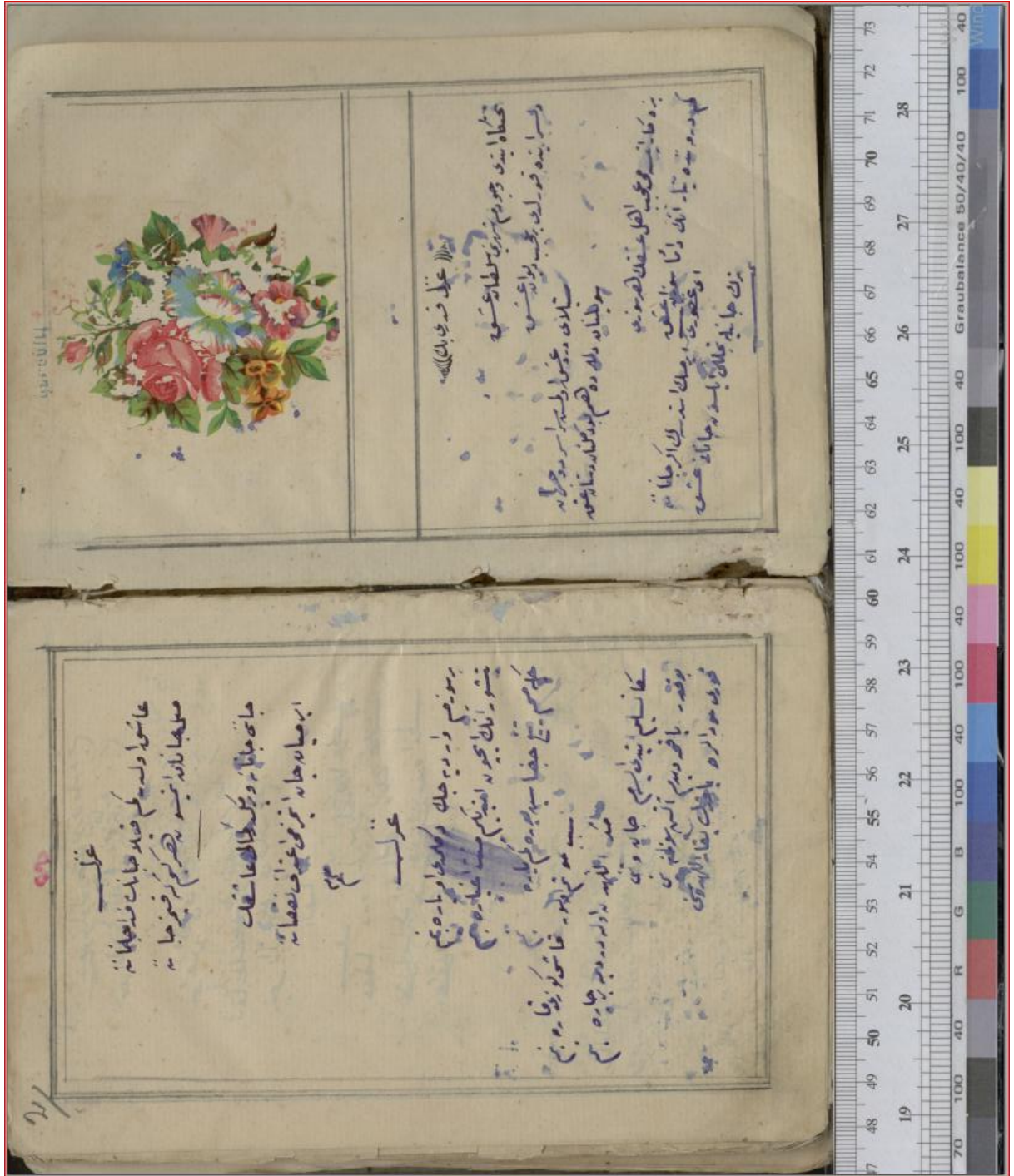
<http://tdk.gov.tr>

<http://lugatim.com>

<http://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr>

MECMUANIN ASIL METNİ

1b-2a⁸⁴⁸

⁸⁴⁸ Mecmuanın bütün sayfalarında cetvel vardır. Numune olarak ilk sayfa cetveliyle verildi. Diğer sayfalarda ise daha geniş ebat için cetvel çıkarıldı.

سجده اوله تکی کوزدن تا و من
سده اللهیه اوله ده و بر جاده

نحو عسله الهی کی بر تو بر ما من جده من
عاصفت جیدانی بنه بر آیم جده من
نحو زال اوکی کی صاحب سیم جده من

ایضا

حفظا ده ده سوبله کوز با غزل
عشره سراز اوله الهی ذلک تنک
عشقه جده من حسن بلسه سده اوله

حفظ
ایضا

سجده اوله

رضا اوله کوزین سده می برده و
علی کوزین جده کوزین با غزل
بلسه مطرب کوزین حال اندر کوزین
سده جده کوزین با غزل

بریم قانوه بوزنله
نیلوب انبیر عالم شینده غزل

سجده

رضا اوله کوزین جده کوزین
نزدک اوله سیم کوزین

نحو سیم کوزین اوله کوزین
اوله کوزین کوزین کوزین

اقبال قوز کوزین رضا اوله کوزین
نیلوب کوزین کوزین کوزین

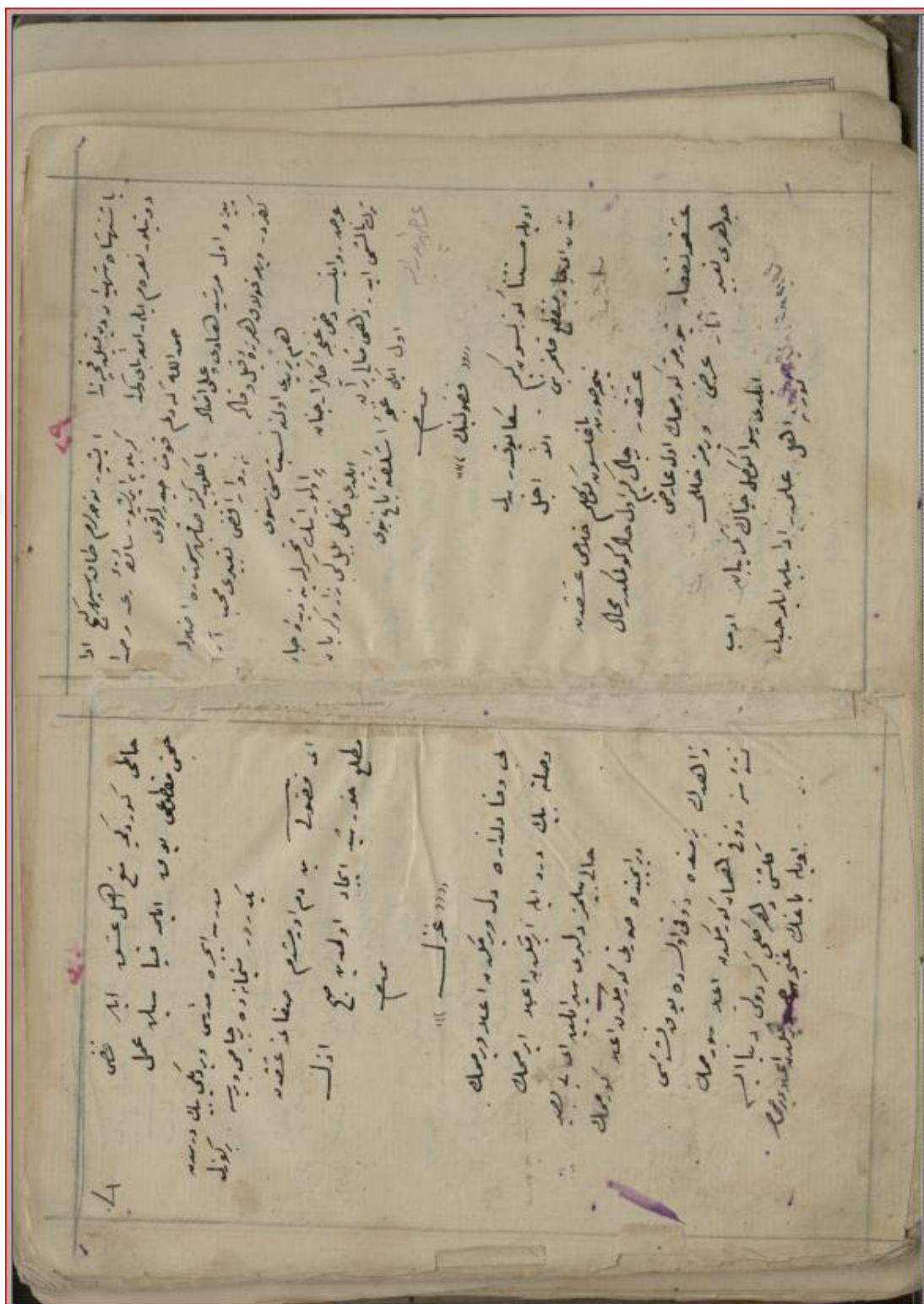
استقامی صلوه اله بزم آینه
باغ کوزین کوزین کوزین

رضا اوله کوزین کوزین کوزین
نیلوب کوزین کوزین کوزین

سجده

نیلوب کوزین کوزین کوزین
نیلوب کوزین کوزین کوزین

نیلوب کوزین کوزین کوزین
نیلوب کوزین کوزین کوزین

3b-4a

غلط

آ سارا طلس قوشا نند کتبی زیاراکی
ب یوزی شاه ختیه روانه کنالرج

مقطعی ی مرقضی نوید واهند یلمیه
یوقه آتک یل ایاز یوتی ز ساراکی

الی اولاد یو ل جاه ولاد سو یان
لکلی کونده کورد آتک قلی اعمارکی

جسین اوردنی جود جاه دوله سوزول
قلی طولری نوز الیم موج اوردنی زیاراکی

ای کسی بر ولاده حبیب جیار اولد
انه چاکله چاکنو یز ساراکی

مسم

غلط

جامع ولده اعلیٰ عشقه یلم قیدیم ناز
هنا صبحاره کونکده اعدا کر ملک

مسم
غلط

زایید بو دهورن نامه ناسی ملک
عاشق صیف ایاز ایتک اوله کولک
ساده کولک اید یوقه ساراکی یوزی یلم
چاکله موز ایتک کده ادرم یلم ملک

بهر کتک خدایت بو لول ملک
کتیک یک کتکی کتک عملیه غلط
شیک ایتک کتک طایع طاسه یز
ز ایل زقر نسیم در یولده ایتک

دو شتفه زاره شیکلی فاسه ایتک
بو یلم غطسه ایتک اناسه ایتک

مسم

لقد ساءت ذنوبك وتوبلج بئراهم
فادعهم ذنوبهم اول ملكهم طرادهم

عظماء و جلائے احمد بہ جام ایم
سویں سید مقدم حمد سبا نسویم

وہابیہ و طہارہ

سید محمد علی بن محمد بن علی

فاستخبرني اهل بيته وورد علي ما اريتم
فلم يزل يملأني حزن وقلق وقلق

عبدالمجيد بن عبدالمجيد

محمد عالم مصطفیٰ رسولہ وادہ ایم

فأجمعهم صدم محمد بن عبد الله بن أبي

۱- محمود احمد جعفری

بأخصيص

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الحمد لله الذي هدانا لهذا
أما كنا لنكون من الساجدين

نقبا
الغلام بنده کو بوقت درہ دسک
اوضو کو رسید والہ وجہ یہ ایض

7

وہ

للمكتبة الحسينية فاسه الجبار محمد
داره عتقه ابد شوق اليباء عمارة

لوح اصد به بازوب الف انا الف اجن
عمر انا به کو ریا به صد فی محاسبه صم

اسم فصوص الد قاصد روضه و اسما

در خانه که در آن روز در آن در آن

ما من مطلق انتم صغائر مبرور-

عمره ابداء غفره من
الحليم وادب مطهره

五

دولت

بیت جهان در نون غبار کفر نزل نو -
چرخ صاف و کعبه کعبه در نون نزل نو -

کامیاب و الهی الشیخ جمالک النور -
عظیم زینت الهی صفا و نور -

حسین صوفی خواجه العقیل نور نو -
ساقا کون در حدیث صوفی نور نو -
نشدند اظهار عشق اولوب بر سر نو -

اولی عشق منیر شد و افکار نو -
لکه در غم غبار غمی جانم اولی عشق نو -
غدی به باختر صافه سیل سالک بار نو -
حضرت آدم اولی صوفی بیابان ابرار نو -

مسلم

الحمد لیسان رب عذی عذی ربک سرین
به قلم فواید کلام فواید سنی

حکیمه نایک صفت بلبل -
اول صفت غیب عباد اولی کلام

مسلم

دولت

تا الله شریانی تا علم جلیل -
آقتم بچرم باند نو رسد نور نو -

بجولم بچرم بچرم بچرم -
بچرم بچرم بچرم بچرم -

عمر اولوب حاله غم طرا اولوب بره -
کونیه اولوب حاله غم بره -

بانت اولوب بچرم دورا -
کونیه بچرم دورا -

هیر شاه صوفی در علم جلیل -
طرا اولوب بچرم جلیل -

بچرم بچرم بچرم بچرم -
بچرم بچرم بچرم بچرم -

مسلم

طبره انتم عاده سه خداده دوتم
 جوتبارت اتم مطفی ده دوتم
 به جودم حد ایا به با ضرر
 مرگ خانی مرتضاده دوتم
 زهر و نوسه البری و دو صبر الهی که
 چه بستم که بد ده دوتم
 حاصل برکت جود تیرا قبلیم
 به بی نظایده و به تیغ خنده دوتم
 جود بودی و برانی آیدل دریلر
 کلفی دایم چه که ایلاده دوتم
 مسهوه طایر تان
 مانه دوری محرم ایل اعدای اینی
 تیغ عدوی مظهر نامه اینی
 آیدل مانه قیوم عالمی کریمه اینی
 آل سفایه نقطه نظر ایلاده اینی

شمع کجونه برادره مهرا سولی در ویا نه
 شمع ناگه اینه قفاطی ده ویا نه
 زاده ده و لک کجونه کربنه بقدر شمع
 نه بخت جهاد بیایه می مانده در ویا نه
 به روی در ویا نه محقری میاید
 لسی آیه فرساده خدایه در ویا نه
 حیدر المصیبه چه که به امام سید
 کجونه و نه کجونه فرساده در ویا نه
 زاده با عتد در ویا نه سنج ایلاده
 خدایه در ویا نه در ویا نه
 ادا کجونه نوری نه که به در ویا نه
 جات خادایه بالی نه در ویا نه

صه

مخوفی خورشید و زهره ایست خورشید
عالمک عالمی خورشید ایست خورشید
سپید لطف و کرم و کرم و کرم و کرم
همایه البت کرم و کرم و کرم و کرم
جهان خورشید و زهره ایست خورشید
که بر خورشید و زهره ایست خورشید

جهان خورشید و زهره ایست خورشید
سپید لطف و کرم و کرم و کرم و کرم
همایه البت کرم و کرم و کرم و کرم
جهان خورشید و زهره ایست خورشید
که بر خورشید و زهره ایست خورشید

صه

نقش
قلم و کرم و کرم و کرم و کرم و کرم
اهل بینک اقد و کرم و کرم و کرم
لغت اول و کرم و کرم و کرم و کرم
لجاء و کرم و کرم و کرم و کرم
صوم انطا و کرم و کرم و کرم و کرم
که کرم و کرم و کرم و کرم و کرم

میکمل ای باد و کرم و کرم و کرم و کرم
نار خورشید و کرم و کرم و کرم و کرم
سهر لطف و کرم و کرم و کرم و کرم
پرده کرم و کرم و کرم و کرم و کرم

پهلوان و کرم و کرم و کرم و کرم و کرم
نور و کرم و کرم و کرم و کرم و کرم
نقش و کرم و کرم و کرم و کرم و کرم
اول و کرم و کرم و کرم و کرم و کرم
صه

هتقی ویکوسه ایله اهل دیلر و دیو دیو
دنیای ظلمتده خدای اینی کشی رالصاب

برخی افلی بری فرغانه پند بوی جاناب
حسن حبیبک دسته نام کوردی فرغانه

قصه

..... مرثیه

ایرودی هوید ساهی محرم تنده جابه غدا بکوم
نیک ایه مکتوب جیلان عا سقاده غدا بکوم

سبحو غافق کور یورو مکتوب خا لیه
فرقتده آجکوب همه جیلان غدا بکوم

کیم علی اولدی قیسمه نیده لک
تا جسدیک جده و جود کور غدا بکوم
هنی انکار ایلیا مکتوب خا لیه

دیده نیده قاره دکر کور کور کور
و همه عاقل ایزر ده قاتلک سیر
ایله نعل اعلی هم بی سکا غدا بکوم
قصه

..... دیوان
.....

اورتیز یان عالم ویردی خدیجه افراس
کوردی کورده جیدیه ویرکده افراس

توبی قسلی بریایه جیدیه جیدیه
دو جاکله راکده ایلی فرغانه افراس

فرعالم صراج ایسی خروج اخلر صیه
کوردی راکده مکتوب افراس ویردی قاتلک

ایلی انا دسته هوندی ملک جیدیه
مصفطام کوردی جلالی بزرده افراس

اولسیدر سردی امام حبیبی لر
جیدیه یول افه حبیب افراس

حظه یول کور اولدی قیسمه
حظه سماعله جیدیه افراس

کیم دینج و جلالی قیسمه یول کور
جود قیسمه قیسمه قیسمه قیسمه
دو بیاه طالع خدیجه قیسمه
یوسیب اولدی دیام قیسمه قیسمه

خاتون الملك بيت جدي سولكيا
اول خدرك ياركي اعلى المرفقى
مادى بنت محمد فالح خزانة
نوشتم اوليا اول يوكلى انيا
وارى - بولدره افقالتا مادمه بولدا
بولرك حفصه جليل المدي ازال خد
بشانه جند - بوردى مصطفى
شاه حبه شاهى شهبان حبه كريد
حشره دك - بولدره سولكيا
لنت اولسور اول بولدره بولدا

جود سولكيا اولينيه انكلا بولدا
خاتون دولته بولس انكلا بولدا
جود سولكيا اولينيه انكلا بولدا
جود سولكيا اولينيه انكلا بولدا
جود سولكيا اولينيه انكلا بولدا
جود سولكيا اولينيه انكلا بولدا

مادى سولكيا اولينيه انكلا بولدا
جود سولكيا اولينيه انكلا بولدا
جود سولكيا اولينيه انكلا بولدا
جود سولكيا اولينيه انكلا بولدا
جود سولكيا اولينيه انكلا بولدا
جود سولكيا اولينيه انكلا بولدا
جود سولكيا اولينيه انكلا بولدا
جود سولكيا اولينيه انكلا بولدا
جود سولكيا اولينيه انكلا بولدا
جود سولكيا اولينيه انكلا بولدا

14
 اوده سده به عالم اعز از ايد جوي هر زمانه
 اعلو جان و خند را اعلو نه مؤمنه اولاده
 هر يوم شگهي مله فر ايدون آهي قضايه
 ايا كذايه حشره دك بوفه قضايه ايصايه
 حشره دك نوز سوسيه نوسه
 لفته اولونه اوله نينه بولك جانم

مسه
 عذبه صندك بخرانه زرداره قري پوست
 نينج هر علي بايانك نظره كينه

صادم صدف باب رضا هر چه باد آباد
 شاه انيم سرم تن رضا هر چه باد آباد
 محمد صفيحونه دو نيم بوزنده جاده و جانانم
 ذاقيلم على الرضف هر چه باد آباد
 زنگنه برباسه بود و ده خند انيم
 صفتم در كه اذ عبا هر چه باد آباد

اهل بيت انا دركوب صا هر دركوب و باديه
 شاه حسينك ذكته نثر لويه خيضره حله
 اناج اوج محمد سيد به اديت كلونزي سوي
 اجهي صوري ايشه كونه ويري حله

آه دلانه حبه كوله اولدي شوي
 آب خرم به خيرون غير السوه يدي
 عافيت قصه دونه اولدي ساه اولدي يدي
 كرويه محرومن كسوت شور نوري حبه
 بروه اسي كونه سكه طوبه نيكو نينه
 اويناوي اير و جلال عزمه ساه اولدي
 قالمدي قومي نينه غدي حبه
 ليه اظهله ايجاري نينه به نينه

الدينه ذبه العال اولدي ساه اولدي
 اهل بيتك سيد صاف حله قديم و حله
 حيف باي و عطف اولدي ساه اولدي
 ايسه امده به حله اولدي و نينه

١٥
 التفتانك ليل اهاجج و طنة في ١٥
 جابه خلدك ديدك بيلك ديدك
 نجلر مات اولي حامي آتيدوب بوعده
 سه اولوبه اوينا ميناك بوناك خندولرله
 سم
 غزل
 اديري كل ايسم آناه ايد سرك ال كنه
 هم دوزن ديم ديم ايد سرك ال كنه
 حننه شاه شيرسي كر بندك عشقه
 يتع اعداي قلقله ايد سرك ال كنه
 عذابه ديدك عشقه عرفات طاعنه
 نيلم اولم خوج بي قربا ايد سرك ال كنه

١٥
 ايد وصال ايل سبي ايتيم عرسه بوج غننه
 ربي دله قنایي بي نظار جود ادا باد
 اتم
 غزل
 بيم صيده زلدك عرسه رولرله
 صي زهر سله بافرك ايتي مولرله
 غننه بذك نه عتاي نكره دلك
 فقه فيلقوه زحاجت سفا بولرله
 يتع ايلك طاغدوب عظم برتا ايلك
 نوكل سنجيد ايدوب اول جيه جادولرله
 وصالی فردا نعلين بلوب ايتي صونه
 عاشقي آشفه فيله بول غننلرله
 عده ناز ايلك نوكل بر باخوده
 حور عيه آنا او ايتيم آلهو لرله

ایک کونکرانہ بادہ بھی خالی
نہی سبھو بادہ بھی بادہ بھی خالی
وہی بادہ سبھو خیر لرب

مکمل چنای

درو دیو لکھنؤ دیو مکرانہ دیو

مکمل کونکرانہ بادہ بھی خالی
نہی سبھو بادہ بھی بادہ بھی خالی
وہی بادہ سبھو خیر لرب

مکمل کونکرانہ بادہ بھی خالی
نہی سبھو بادہ بھی بادہ بھی خالی
وہی بادہ سبھو خیر لرب

مکمل کونکرانہ بادہ بھی خالی
نہی سبھو بادہ بھی بادہ بھی خالی
وہی بادہ سبھو خیر لرب

مکمل کونکرانہ بادہ بھی خالی
نہی سبھو بادہ بھی بادہ بھی خالی
وہی بادہ سبھو خیر لرب

صوماسم بانم مرانہ وصالک عقیقہ
شریہ لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ
لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ
لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ

لکھنؤ

لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ
لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ
لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ
لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ
لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ
لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ
لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ
لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ لکھنؤ

حقیقت حقایق نامی تائید عالمیه بر تو
سک سبلی می بودی لسان عالم بر تو
ایستخراجل حقایق عالمیه بر تو
چرا که ظل را نه گماند عالمیه بر تو

نقرا
چرا که شمع سوید بر حقیقت بول خراشید
در اعیان مریک فکر اتمام جود غافلانه

نای حضرتی کعبه شریف خول ای کبریا
اولی نفی شریف

(نفی شریف)
صاف زک که بر تو کعبه خداداد
نظرگاه الهیه مقام مطهر
طلعه ماه نو باب السلام سنجاس
آنک خدیله خرم طلع رضا د

ای کبریا خدیله خرم طلع رضا د

نای کبریا که تویم نوری عاقله بر تو
اوله نفس حیرانه قاعه بولانده
چرا که غرضی دوتی ملای نده
آنک ملکه باقوتله ادر اخر ویرانده

نقرا

چرا که شمع سوید بر حقیقت بول خراشید
در اعیان مریک فکر اتمام جود غافلانه

نای عاقل اوله دوتی ال خدی
کعبه شریفی حقی بولر الجوده ال خدی
نای که سک قوم قیلید و نای ال خدی
حقیقتا سنا نه و قضا ویرانده ال خدی

نقرا

ای کبریا خدیله خرم طلع رضا د
نای که شمع سوید بر حقیقت بول خراشید
در اعیان مریک فکر اتمام جود غافلانه
نای که شمع سوید بر حقیقت بول خراشید
در اعیان مریک فکر اتمام جود غافلانه

لها خرفت الله اليها وروح وخرجه
الذي عاينها بك بالحق كونه ملكه ملكه

نقار

حياتك نوليك لانيك ولاسيه يجره
بوفان عالمي خروجه انما يارب منته جبال
اولوب نول بوسا سوانك واليه عمل
فلكو وبناده سالي الدننه بهي عائل

نقار

ايه كنهني اليه حني اولي حكم سمانه
ولا حني اليه فاوره صفو خاناني
دوتوب لشرطه بقدره افلاطون لخراني
كم بونلر بولدي اصل نه ديم ورماف

نقار

مستم

اوفا ملك برتو نه لولي دل خور عم رائل
عماده آخري موهودا به دوتوب

حياتك يالك خد لكالهيه فصلنه
تقوده كرده عتو خباب لوباره بو

مراآت آبه شربله لبر رائل بوي طاهر
نقار مظهره بوسكاه انبار به بو

مستم

سكح
خطابه برسيه عالمه - كده فاطمه لعل
بواحد لا قصده - كده فاطمه لعل
بوي كنهني لانيك - كده فاطمه لعل
نولك نهني مظهره - كده فاطمه لعل

نقار

نلك يا جوعالمه - كده فاطمه لعل
سافر خان روم - كده فاطمه لعل
دوتوب بوقا - اوده تظليل جدي فلكه
نقار به بوجان انكاه ابسه خانك

قمت لطفني احسانه قمت بكامل ايمانه
قمت بفاضل جنت بوايه و جوده ياله

قمت عالم عاك قمت برأيه عاك
خوض اوشتر جزيه نفعه جاداك

قمت برحاطه قرا قمت برأعظ غرا
خوض اوشتر ديبا سبع بودم كم مرسيك

كذبت انفسا ساءه خوض نديا و بدوده
لعلني اوشتر متقا و محضه بالكل اداك

الهي توم ديباده خدني الي بزيار
اوله نا خلتز خا سوع بولم مرسل اولك
حسبك عني باريت قموك و ديدلم
قيامته جملي انم لعلني بالضره اك

محم
رؤاد ديم ١٤٤١

عاشه اولده بوقنا ريار لهر باي اسوده
الك انوب كلز به اكاسه قلا اوطوده

غزل

طالع ميل بديا ديك غميلة المثل غمناك
كبر و بكملا دلا دله و كبر و دله اتم غناك

الوجه بر مندر لاله ديدك اليه افضاف
بجو نودنه ايدوب احوال ديك ينمك اليه ملكك

سايز منده الهك صفيه لعمريوم نيزا
جرا اولعل انا الخدر مره سايه استاك

يا به الله خضفت زني على انه اول ميل
او قتر على صفتك الاسبه اليك كل خطاك

اوله سلك ياريله يارانه اوله ارضه خضفه
بوله لانه توحيد اول سبه و زيبا ملوك
ابريش خنده ريانه كوه سلك نور بزيدي
بيلم سلك افر سطان سجده اوله سبه ديك

لكواي نفضه اوسر جي انسا نرك اليه
ليوب عيله حقد و اتم قيازي اياك
يقينه كبر نونه و انا فقه مندر لهر
كبر نونه مهر نيا به سعي جي محبكه خذاك

مده بادد اله محمد مزله خنمی
نور دنیا اید باریک کسب ناجا رسد

اول جیبک عسکریه محمد مزله
مده نفس نه بریند خنمز خا رسد

لمیث لکله الوت قننی باک انت فریا
رو شیاره نوم قیل نه بد رسد

مع
عزل دله

عاشق بیجا در غمده آزاد الوی
دیده کر کایه الوی غمده آزاد الوی

کیم بر صغر صد نارسه عجب دیر رسد
نکله افسانه اید غمده آزاد الوی

منادی دله تشنه جهری کردد به وفا
ظلمی کجمله اید کیده آزاد الوی
جده ماهی غنچه نایب به آزاد الوی
سنگ چشم دله فنا نمده آزاد الوی

شسته دونه لکله صاجیکه دانه
انجلی کیت صامی آزاد الوی

میدند اندوه صد که بودم سنانک خلی
دله و بر دین اندوه اینه غمده آزاد الوی

ما سوادد الیوب و عدیه نه کیدوب
کهنه باغ کهنه بیتا اید غمده آزاد الوی

چونکه سه بر ایوب کوزد نه صاجیکه
استان باریک کسب ناجا رسد

اونا یوب غفلت مانده کول شمع باغ
میدد اید در حونه شغیر نظار الوی

خدی زکمی زک اید صبح رسد باغ
آند غنچه دوشوب سینه بیتا رسد

عذیب الوی صفت باغ لیل و نال
ناله افسانه اید و باغ لیل و نال
آند و ناله اید قننی بر نه اید
واصل حیانه اید باریک کسب ناجا رسد

کوه خيالي بوي جانم مستي و باراك 21
هذه نوسه انك غمده باراك مستي و باراك

اولوب سالي طريخ غمده بيدمانندك
خضه صابكم طريخ نغمه اهل خيال اولي

هزاره سالي مستي كيدوب مستي غمده
مداق غمده غمده كيدوب مستي غمده اولي

نملا جو ايد س كنك دلداري غمده
كها افسانه ايد واري و دلت غمده باراك

نيد كل كنك حوف خيال غمده
ولي غمده كها ب سوبه نظمي غمده باراك

مست
عقل

عاشق اولوب بوخا نيا و غمده باراك
نملا سالي محبت كنك دور ايدوب

كها نيا باغ غمده سرب و اصل اولوب
مبغضوبه غمده باراك

كوه سالي نوسه ايد دلداري غمده
هذه آنك كاه دمه آزاد ايدوب

مست
عقل

دور خيال ايد نور اهل نيا اولي
طرافت كجه ايد غمده سالي نور اولي

ولي عجم غمده دل خور اولوب آباد
چي ايدوب ايدوب غمده باراك اولي

چراغ فاقه غمده ك صوبه كجه اولي
ايدوب سوبه غمده غمده باراك اولي

محبوب غمده دلداري غمده باراك اولي
ايدوب سوبه سالي غمده باراك اولي

ايدوب سالي غمده باراك اولي
مست كيدوب مله كوشك غمده باراك اولي

كها سالي دلداري غمده باراك اولي
نملا سالي دلداري غمده باراك اولي

مردم
درد اول الیم وستم لوف خلکی
تو - حاتم اید تجدید و کم کریم
تغیخ خامه سیرک جلدی نه بدیم
بند اجا بدیم فاعده نخستین

دردیه و غنیمت در خرابی به نام
نجاتم آنجه خردت قلب امی
سینم باندیره نام آنش اندیم اید
آه یه - جی اید حاتم و مدی

بر اید بخود حاتم دو - زمانه
آنکه اولز خلطک عالم لایم ستمی
تغیخ خراب اید صرته و عین
اغله ای دیر که خایه خردت خلطک

نفس
خود خرابی
نایم بده نامی بدیم
دردیه و کم کریم
تغیخ خامه سیرک جلدی نه بدیم
بند اجا بدیم فاعده نخستین

بلبل اولوب اوله خفیف باغی لیل و نل -
نفسه نه ای حلی و صند و مظلوم ایست

اویم و نه خفیف حاتم ایست
خود اید لی لیست و مظلوم ایست

با الیم حاتم خفیف حاتم
ایست نیم الیم حاتم خفیف حاتم

م
ه

ایست و نه خفیف حاتم
نفسه نه ایست حاتم خفیف حاتم

نفسه نه ایست حاتم خفیف حاتم
نفسه نه ایست حاتم خفیف حاتم
نفسه نه ایست حاتم خفیف حاتم
نفسه نه ایست حاتم خفیف حاتم

نفسه نه ایست حاتم خفیف حاتم
نفسه نه ایست حاتم خفیف حاتم
نفسه نه ایست حاتم خفیف حاتم
نفسه نه ایست حاتم خفیف حاتم

وَأَنَا إِلَهِكُمْ جَمِيعًا
مُؤْتَاةٌ يُغْنِي عَنْكُمْ
يُفْتَنُ بِهِ الْقُلُوبُ
وَالنَّفْسُ بِمَا كَسَبَتْ
وَإِنَّ إِلَهِكُمْ لَإِلهٌ
وَاحِدٌ لَّعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ

الحل وكدنوسه ايد صومعه قريانه آفتاب
 انك جسم عا فقهاده نيم محمد شهاب
 غزل

اولاً منه عالم باده قديمه قديمه كتاب
له منه اعلام و بريك حافيه الحيره

اولئك هم جنود الله الذين يقاتلون
لله وللمسلمين. وكانوا من قبل
ذلك فاسقين.

خالد بن الوليد

آنچه طبعی و بر عاقلان

اولد بسمه
مضومده قورغنه خا صدا ب

بندوبستی
مرد و اوی و ا-

دینار و سکه و صاع

ما في الدنيا من شيء الا وله جوار

آنچه عقیده ایشان است

بسم الله الرحمن الرحيم

7

فلا اله الا الله
محمد بن عبد الله

قبل من عاين له قوله قبله له
حق تضاعف امه اني الحق له

عموماً اندی ضلالت کلمہ ہو رہا ہے۔
محنت کی وہ ذوقاً بن رہا ہے۔

止

2

...

الحمد لله رب العالمين

一

۱۷۹

مكة

11

الحق

مجلس

10

100

23

22b-23a

حيونك كبرك اي دل شويده ساه ماسه
اوله غلامهوا شلگه جلايه و شويده نه
کرده و سنده و مظلومدي فدايانه
سهلها چهره افروزه درم بريد افلاک

موسه آفر - باطله باسوره خلک
زنده و زنده قشاک طاق عرسه اعظمه
اوله افکاره لایم خفاصم اشک حسیه
غفله واسوره لایم و زنده عالم

ناسا سله - نیکو کبرک لایم سرح نیک
غفله لایم کی سه جاده و جاده به غم
کیم بزیده قومه اینب عدوه و جلیه کیم
شبه بویه و نیکو کبرک لایم سرح نیک

بادیه و ب - خیا کلو کوفی و مسموم
اغافنده - ناه طلسوره طامی کیم برکم
و بیجه و مظلوم و اسیر و نایم و نیکو کبرک
شاه مردان - شاه لایم و نیکو کبرک

نور - اینکیز به می مهربان علیک
سجاده غصه امیر عطرای علیک
نیکو - پیشتر می محبوب پیشتر
سنة الزوده که قشاک علیک

محریر - و با همجانب مودت
طعمه ایک - که کیم بزیده و علیک
یوا چهره - لایم سلطان زمار
باسه اوده - طوره لایم بزیده و علیک

باصبه خیا - نیکو کبرک لایم و مصلی
مصلک دله - و لایم غنای علیک
مردان محبت - لایم خستنه و
لهم صفا - سروده که سلف علیک

آواره و - باسوره اوله علیک
احلیف - که کیم بزیده و علیک
افرا - به - نیکو کبرک لایم و علیک
ایمال لایم - لایم کیم بزیده و علیک

ایاب طریقک - به - نیکو کبرک لایم و علیک
به شبر - قدیمی و نیکو کبرک لایم و علیک
شهر - شمر

شیانسانه لعل لعل خرم و خرم
ذات محبوب الهی که هست از من

نوحی حریف منتهی الرسول منیا
شاه افتم و در تیر خدایه لعل منی

دستگیر اهل امانه صفی صفی خدایه
مناجات عجزانه صفی ولی عظمی

املاک منتهی لرزاده منتهی در بدر
جلد بیلر منتهی خدایه او شایسته

در مردی مرد و در نظر و مردی حلقه
حریف منتهی کم خدایه منتهی
جلد بیلر منتهی کدلیه نوحی افتم
هم سکا قریب منتهی مبارک صفی

اولی نلیم رضا ایمنی منتهی حلقه
منتهی منتهی با منتهی اولی منتهی حلقه
عفی لرزاده ایمنی نوحی حلقه منتهی
صاحب منتهی حلقه منتهی حلقه منتهی
منتهی منتهی اولی منتهی حلقه منتهی

منتهی منتهی اولی منتهی حلقه منتهی
منتهی منتهی اولی منتهی حلقه منتهی

دو نیم سکا - و کم و نوبت حلقه منتهی
نوحی حریف منتهی نوحی حلقه

دو نیم سکا - و کم و نوبت حلقه منتهی
نوحی حریف منتهی نوحی حلقه

منتهی منتهی اولی منتهی حلقه منتهی
منتهی منتهی اولی منتهی حلقه منتهی

منتهی منتهی اولی منتهی حلقه منتهی
منتهی منتهی اولی منتهی حلقه منتهی

منتهی منتهی اولی منتهی حلقه منتهی
منتهی منتهی اولی منتهی حلقه منتهی

منتهی منتهی اولی منتهی حلقه منتهی
منتهی منتهی اولی منتهی حلقه منتهی

منتهی منتهی اولی منتهی حلقه منتهی
منتهی منتهی اولی منتهی حلقه منتهی

منتهی منتهی اولی منتهی حلقه منتهی
منتهی منتهی اولی منتهی حلقه منتهی

منتهی منتهی اولی منتهی حلقه منتهی
منتهی منتهی اولی منتهی حلقه منتهی

جلم الم كسيرة جوبه جوبك
فلا فله يه مبه افلم فاني
افن

دلا اخرا دى جاكز مره نفعه
داريك الر حوى كهر لجم سنده
ميسر جوبه بول جلم نفعه
كلم انه كوكلا فارغ دارك نفعه

افن

اى جنى دوماه دى جوبه مره
صرباى حقيقه ان فله يه
سرباى عتد ايد كراى دى
به مطلع اولم دلا كهر لجم يه
افن

افن

مومر صادو كهر لجم يه كهر لجم
وهو جوبه باديك يه المامى
بى بادو حاف دلا جانو ما نفعه
افن باقك توره اولد ايه
افن

افن

مهرتو قه مضرار سطا رستين
نفر كى اعدى اصيل السليم
مردو خدا اهنه خاك فده
غدى كهم اكد بولر ايد عجم

مهرتو قه مضرار سطا رستين

نفر كى اعدى اصيل السليم

مهرتو قه مضرار سطا رستين

نفر كى اعدى اصيل السليم

مهرتو قه مضرار سطا رستين

نفر كى اعدى اصيل السليم

مهرتو قه مضرار سطا رستين

نفر كى اعدى اصيل السليم

مهرتو قه مضرار سطا رستين

نفر كى اعدى اصيل السليم

مهرتو قه مضرار سطا رستين

نفر كى اعدى اصيل السليم

مهرتو قه مضرار سطا رستين

نفر كى اعدى اصيل السليم

مهرتو قه مضرار سطا رستين

نفر كى اعدى اصيل السليم

مهرتو قه مضرار سطا رستين

او شوخك عا فنده لطفه باری سیر ایل
 یا صبر بر خنده حله سنی ز اوی سیر ایل
 صالنه فرخا منی طوبای فردوسی ...
 اعاده اول سرور باغ غشوه خستای سیر ایل
 یا صبر کردنده بر رخا نه حاله کوبا
 خنکی بر خنده نغمه ز اوی سیر ایل
 به دو شمع بدای عشق دود مکنه دوسره انیم
 دل ناچار ده شمعی خفا ز اوی سیر ایل
 سیمو نه ساقی اید سلك استه زم زمه دای
 عفر بر حجاب اوله دا که خفا سیر ایل
 خناسا لامعه ایل شوق ناز و لطف ایل
 نظره سنج ایل س صلت شفا سیر ایل

مقام طوطی دونه ماه مضار
 طوطی حاکم جارا اتم کرلی مضار
 ترفیضی طوطی اوجیه ماه مبارک
 دودنه به بخله رندار جبار
 جابمه که عالم بیغله مجلس و عظم
 بر جمع اولم انجمن بر مضار
 دشار سوره خور و می رقص سکوی
 ز نوسه اید و لم باره نیکو سار
 اوله فرخنده خنای ط مشاره
 به سنجیت بقلم نیک جان
 آواز ایل محبتی اوفورق موزنه
 ز لکسم قید لم خنای جانان
 لهر جاده ایتیکه زانجه افسانه
 ز باسه اکرم کوشه ابروی تان
 تعلیف ایدم اهل فریا ناز صوب
 چمنه اولنجه خنده ابر فودن

منجاره اوله مضار ای
 جبرایی کنه صاحبه خانه
 نسلم

五

صلی اللہ علیہ وسلم یوسف و یوسف
تأثیر یہ ہے اولاً یہ دعا

بوفد حرمها به حلال دده فافهم
را خلدك عشق زيارت به خرا

نورالهدى - ديدار مصطفیٰ -
لکھنؤ - سنہ ۱۳۰۵ھ

بنام خداوند
بزرگوار و بزرگوار

وایستاد و بنیاد خود را بر کوه
که فرزند بائیل را در لایحه جا - دینه

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

و اگر جناب محوکی اعدیها
نویسند: تا این که برود و بگذرد

مظفر آباد ولد سید محمد انوار الدین
سیدی بدیع الدین محمد مظفر آباد ولد۔

سمی غیرہ نہ نکامل الیہ اہل لہول
آنہ صہل بجرہ آنہ فصل سورہ دالہ -

دوی فضل کلامه شود. الله یدیه اولو.
مهمل مسطورده ناعه البیانیه هرکس علی

التم غيرة ابنه
محصل خذ سادس

كتاب معرفه من جهات الله تعالى
له في تاريخه المسمى بـ

نظر

برده و آفاده دله و جرات باک سکه
سودایم بولم ز طایفه نام همکارک سکه

سده بوجده و مدینه و ایالات و مملکت
عالم اولمونی کو بخرست و خیزد سکه

صامت و محسوس آینه قلب غمناک و دی
حاجت لیدر جو سر نیز شرف کائنات سکه

سده خاف سده غمناک و صلوات حال
بوی خوشی عالم دینه و سینه دانه افراشته

با فرط طبع عالم ابرکت همایون عالم
باعث اولس و نه غنای و طبع و جلال غنای

سده مدینه
خاسم باک
براهین

حق

حلقه ناله دید و جده کوکب مشرب بویا
ایستاده بر لبه دریا و کوکب مشرب بویا

حلقه ناله دید و جده کوکب مشرب بویا
ایستاده بر لبه دریا و کوکب مشرب بویا

چو دره سحالت جاده جاده کوکب مشرب بویا
کوکب مشرب بویا و کوکب مشرب بویا

حلقه ناله دید و جده کوکب مشرب بویا
ایستاده بر لبه دریا و کوکب مشرب بویا

حلقه ناله دید و جده کوکب مشرب بویا
ایستاده بر لبه دریا و کوکب مشرب بویا

حلقه ناله دید و جده کوکب مشرب بویا
ایستاده بر لبه دریا و کوکب مشرب بویا

حلقه ناله دید و جده کوکب مشرب بویا
ایستاده بر لبه دریا و کوکب مشرب بویا

توله ز ما نكتم بزم وصله و ملا سرور ایدی
جاده و حدیث سنه کوریم محمود ایدی

اولا شای کاغذ لوله زری شرفه داره
دلیس جوده نظیر دونه ال بره ایدی

اوله ده حواد ادم سالیله خلد بیسم
شهرت آقا خنده ادم دیوشور ایدی

ایرصد نه نوزده شولک عشا بنده جان
جسم اوله رای و حدیث بره ایدی

اوله ده مو بار مکره ده حطاب
پانوهلک خلیله کوکله لور ایدی

سوریدرک خاشاکه اوله واد مکره آه
سکنم خنجر جفت مسلم پانور ایدی

ایسورده در دلدله کله ز ماه غزده کھا
کھیج حطه کور و جلا نه وده و ده کھا

کون زخم ایلد حاله عاشره بیجا
چوقده قلم ایتک و اولی ادریش کھا

نالده و لکله اندر ک لطف ایلد بر بند کله
به قهوه انیم نکایم کله و قهوه کھا

ایته لکک و عد و مالک کله کله کھا
بیت جفا ایتده سیک سیه و سیک کھا

بوقده نالده لکک لکک لکک لکک
بوقده ایزر سیک خلیله ایلد لکک کھا
کله ز مالک باشی کی جیفه کله ز مده سیک
به نیا و حاله نه ایتد باقیته و قهوه کھا

به وقایه حاله مو و سیک غم خور بار
هرتده باقیته سیک ایلد کھا
ختم

بها کرده اند نه شده امیحه اسم
خوسرین بنام ده ایقادیه چه بود

نسخ

عزل

اولی و لشکر ق - قنای سارامه
قاله بنایا کوسه عوکی نه لجه

دودنه شالخی بنج مادی حرکت
سردخی مدین ابان کور و سنان کید

دوشسوره سانه عوکی دل ه برده
جبه بیگانه ابان و قلم کوسان کید

ایله خیمه هغه طبره صافان عالمه
کندی نقضای بیل غیری به بیا کید

نسخ

ایند نه کورده دخی نهاده دخی و زبور
لوح دله خلی مسطور - ایک

شاه دحدایتک اینج نه اولانی و صبه
نعمت برکنده به تاد - خولک مشهوره

نسخ
و باده نظره

کتابه فغانه دل انداز ایوه جله بود
نمکنه ختمه بی شاد ایوه جله بود

اویش غدری ای جرح ستمکار
و باده نهاده فغانه و باده ایوه جله بود

یه مله عقده سربست بدست
خاکت رسوده ازادیه و جله بود
طوبت ده یتمه به بنیت غشی
بیمه ی کیم ره و ره و ره و جله بود

حسب شایسته روی که بی غی
اولیه روی بر روی نه بر سر کمالی

اولیوی با غایت محنت و جود است
تا از او فروزی عبادان غفانه بی

با یسولان صد فی نفی با کده سه
استک سولیسوره انحرای الیسوره عیدی

نامه جنبه بران غایت اولی که عجب
اولا سومی اولی که عبادان غفانه بی

موی تا که با غایت محنت و جود است

سه ظاهر اولی که عبادان غفانه بی

جستی و جنبه بران غایت اولی که عجب

که که و شمس بران غایت محنت و جود است

قبل تقاضای با یسولان غایت محنت و جود است

هنگام استیسه بود بران غایت محنت و جود است

آن غایت بران غایت محنت و جود است

بران غایت بران غایت محنت و جود است

فریاد فریاد استادیه جود بی

خسوس که غمزه بی آنا دایه جود بی

تا بیستیم نفسه بران غایت محنت و جود است

میان بدله بران غایت محنت و جود است

کسی دایه عبادان غفانه بی

سه دایه عالمه دایه جود بی

حفظه بدله بران غایت محنت و جود است

شکوه اوقده آن استادیه جود بی

با یه جود بران غایت محنت و جود است

استادیه جود بران غایت محنت و جود است

تسک

مقر اولی ملک بزرگ عرونا بند
 حقیقه عیاله اولد بند برجا بند
 لهر و نخی بزرگ ایل زانه وار و نسا بند
 مونا و نسا حکایت بند
 قور و کیمیلده در حاله بر لهرک آسان بند
 او جانده لور طفرای حکایت جوج دول بند

حیات طایفه دولت کل باغ هزار حبیب
 کوزل آغ غفلتده ایا به غفلتده
 عارف باغ اولدر بو شه آشنای حبیب
 حکایا اولدر انعام قنارده قنار حبیب

نظارت
 اریقا

کودکده کسیر خیر در اول ملک بند
 نجر اعدای اویا کور عیاله نسا بند
 و مودل حاله زار اولر نایب مهر جانده
 حور و لبها نمده اولور خیار اثر قانلر نسا بند
 اریقا

حور و لبها نمده خاندانه نایب مهر بند
 غیری نایب در اولر نایب مهر بند
 رشتی مهر بند نایب نکر مهر بند اول
 بو در بو نکر مهر بند نایب نکر مهر بند
 ریل - رایت کور جانده دست عید حکایت
 بایر لاله بر عید شیل و سایل
 بایر کاه حنجره ای غنچه شفق

سبح

الهی

و چایاره دوسه دله حاله سیرانه
 جان جانان نسیم... ایلیا جانده

بو شعر خاندانده خاندانده جانده
 جان جانان نسیم... ایلیا جانده

ایچمی آوازده بدی صحت جانم سم ایل
 حور و لبها نمده اولور خیار اثر قانلر نسا بند
 اریقا

کوبیده شود که طمان اینک و بر آن و ملک
اولیا بر جسم با ملک کعبه علیا سید

باندید - مستحق در آن و اندر سکون
میل شایسته در هزار آستانه

سج

سج

سودای ساق ایاغ که گویشد بر جام طعمای
جایه مکیده هر دایه که بر قلعه انجلی
خون به پهلوانه کیم ایاغ که کسر چکر
حاجیه صیقل آن سودم به یوس که به بدلی

نقار

به چو باد شاد و دل که خنده کامله و شاد
به آن که گوشت سوزد اما نایب الراضا می

تربیت به فرس نه در خانه عیال و
کلب کیدی خانه خالی و در هر بجای
نزد آن قید به در هر مایه عیال و در هر بجای
مخبره آید به کینه خند که لطف و احسان
ایضا

جایه مکیده آخر کوبی مولد رسال خوری
کوب خور که سر ایندیک در هر خوری
مستغنا به به تعبیر به هر خوری
خدا هر دم که در بارش و توبه به هر خوری

نقار

کعبه که مکیده در حاشیه به هر که آستانه
او جایه که کوبید به هر که در هر که

سج

علی

آلاد که خانه در هر که طوبی
اما کوبید و جایه که در هر که عقیقه

لذت به هر که به هر که در هر که حالت به
به دایه که در هر که به هر که در هر که

کوبید نه به القعه که در هر که به هر که
کعبه که در هر که به هر که به هر که

لذت که در هر که به هر که به هر که
به هر که به هر که به هر که به هر که

بن یزیدی یزید یا مدای نویسته کرد
 الذی خلقهم همه سلیم نویسته کرد

فیضی بر یکا یو کول قاشیه جالنه
 فیه کول نه زیا حدی نقاشیه کرد

نیز قاشیه کول قاشیه نویسته کرد
 سیه و طوغری نویسته آشفه شایسته کرد

کول کول نویزه عشقه با یم بنام
 توفیق بنام نه آشفه کول کول نویسته کرد

سر سیه کیده دل غریه خیزیه نویزه کرد
 سیه ناز و الی زیا دانه نویسته کرد
 کول غریه خیزیه

حسودک سیک حد نه
 محمد به خنک شرف بر جیده مریکون نه
 سرری غا اقبالک سر بر لر مریکون نه
 عطای حد احسانک نویکون نه مریکون نه

نقشب
 نیکو بار شاه لایک قلعه کاسم الدرعانه
 یاز نه کون نویسه افغان یاز نه ابر اختامی

دعایک بنه دایه یلک ده کاه و لطفه
 کاه و رحمت فیلمه یلک ده کاه و لطفه
 قشود ده کاه اوله قشود آشفه
 افش ریختی با یلک مینک اشک مینکون نه

سجده

دینار
 سر دیار کون نویسه خیر خیر خیر
 لایق خیر خیر خیر خیر خیر خیر
 جام بر جام بر جام بر جام بر جام
 لعل لعل نه سیه مد و عود و ارماد
 کاه لعل سیه خیر و مریکون مد و عود
 کاه لعل سیه خیر و مریکون مد و عود

37

بقره

عبد ربهم محمد خا - داع
یومى علم خفته که فرم اینم بواسطه
نیم مفضل سجا که شرح اینم بواسطه
دوازده در ده ماه که سلسله ای

١٠

4

6000

[illegible]

一

فأقدم شهدى كريد
لكنى العترة ولهم ريد
مناجىتم يا رب جباله
حبيبك كريدك
حبيبك عتقك لهم
مناجىتم من ريدك

三

د پرتی شانه اخص بن بویه سورین ملک
 حرم اینه کمال و ناری ملک کو سوره

فراغت المبرشند و برونه
فراغت المبرشند و برونه

الفصل الثاني

نکاتند اولیہ
علوۃ آئندہ الہم ظہور اندک مسعود

خوبی تزیین خدیجه و حجاب و عروسی
 قیلدی تفسیر حکیم خدیجه و عروسی
 سرحماه حکیم شریک و عروسی
 نوکلست حکیم علی و عروسی

تتم

تتم

افتم لیسونه عالمی فد و فد و فد و فد
 نانا الموم بولسونه طوب بزم محمد
 اولی کیم محمد و عروسی و عروسی
 مبلبلونه مود سامان عروسی

تتم

بول لربا عقیقه و عروسی
 مقامات و عروسی و عروسی

آج کونک عدله بان موم و عروسی
 عروسی و عروسی و عروسی

الموم و عروسی و عروسی
 عروسی و عروسی و عروسی

عروسی و عروسی و عروسی
 عروسی و عروسی و عروسی

تتم

تتم

عروسی و عروسی و عروسی
 عروسی و عروسی و عروسی

عروسی و عروسی و عروسی
 عروسی و عروسی و عروسی

لهلر بر نه بریاده دلبر تانه
صوتی خرمی خلقدی قنجا طبلر

بر و او دلبر بله اولکل عشا
اولدرده صفاحمدی یا طبلر

صوتی نه نوزل صیوب اولقونو کورس
صا دخی بایمه نه عریا طبلر

قصه

«لا مودنا جدنا الله» دی قونقونو لفته اند»

سوست و حاجت قتم
لغتم زمره جودیه اهی
ای تموی کهوی
وقوق کاسا بی
ای صطوری دمه
فادیه بقول شایع
مفق خلم کر فته
قلمی زفدر تانه
لبیج و نه افاکر
طی یاده و بیال
لغناک سوز ناکر
ناجیده جاد زبیه
باغنه و اعاکر
عمریک زنه فانیو
طرسوئ صفاکر
عربا صمنه بانه
لبیج و نه افاکر

یلهود دینو می لهلر بر یولان
ده ویشاد دینو میله دینو شام
سوزینه قلمده یازا لافا بی
لهلر قانیکاره ادره خوقانی
دوقرا قاننده دودلا دوزو
دیار آخیزه کیمیک کل دود
لغتم بریم صکره حاجتم
لهلر تاه صکره دیمش
قصه

قلند

باققونو نول کوزری ستا طبلر
اول غنجه دهاه لیدی و جا طبلر

تاسیم یلینی کل ناقله اقداسیم
ایسه کیم بایصه کافور کسرا طبلر

کوبستی غلغلمی
دیکاه یز طبلر نه غلغلمی
صغیف قلم ده نه بره طبلر
قرنای ایزکی غلغلمی
فرق تیز سردرک قدیز طبلر
مورک ایزکی صغلمی
تالانت بزمده نوسه ییم
باغنه ده بی با غلغلمی

عاشه اوله برقم قهر جانك خدا جانانه
میل جانانه بنو هر کرم ر قهر جانانه

جانی جانانه و برقم کلام عاشقانه
و برسمه جاده انزیمی اعتدالی نقصانه

کرم

جانی قصیده احمدیه سه و چهل قطعه ایده کرم
لکسم ازده کجده برتری برهسانه ایده کرم

سه حقیقت لکسم جانی کرم
کلام محمد علی بحری سه و بیستم ایده کرم

کرم و برقم صفت شنبه شک اوله
کرم کرم کرم سه و اول حقیقت ایده کرم
مسته نه فیه اند جوی یولوله دمی
کلامک برل شامسه و برقم برسمه ایده کرم

سرایه و آناه شامسه
مطرب برمه نوازی
ختم

دولت

خلدو ای شوق عاده و خدا و ده و ده و ده
جوده سرهاده به ایست و مطلق و ده و ده و ده
به و جودم صفا یا یا به به به به به
محبب خاندانه مطلق و ده و ده و ده

ایده کرم سه ایله و برقم لکسم
محبب صفتی لکسم و ده و ده و ده
خواجه و برقم جوده نیا فیه کرم
مینی خلقانه به و برقم نوازی و ده و ده

جوده با صفتی و برقم آیدل و ده و ده
طل و برقم حیدر آیدل و ده و ده
ختم

ای خدای من اولی الامرین ایدنه ده
که در حدیث منزه صراط مستقیم منزه از هر کمالات

تسبیح

کهو

تقطیر کند سینه واقف اولدی
ذکر و خدمت اولدی با برسم اینه

و چون علم الدیاسا بدلی
هر قدر بود بیغ اولدیتم و خدای

خاف نوره خطاب ایدنه ده
اهدده و از اولدی اولدی ایدنه

سیر احکام شریعتی صمد
نازده ناته خدای باغ

میرانی ده منزه در میرانی الجلیل
عظمی لایق قیام قلیل

محمود حقیقه بیورلی دلیل
کلدی نه تقطیر صمد حقیقه اینه

تسبیح

سوره عریش کریمه

بیر اول واقعه در حضرت ابره سوال
که بیامد ایدرین واقعه قدر خدای

وله حیدره اول شمر اول صمد و ایدنه

ذبح ایدوب قاتله اید ایدرین صمد اول

است کلید خبر ماه حسیه بیطیه
عزیزه شمر ایدرین صمد و عیون صمد

شهر بانو که بیله حسیه بیطیه
ناوکه شمر ایدرین صمد و خدای ایدنه

الو یا آغوشنه ایدرین خبر خدای الودی
دیدن ایدرین صمدی که ایدرین صمد

نظرات

نیمه خاتم و شوب قاتله بانو بانو بانو
بیر ایدرین صمد و شوب قاتله بانو بانو

لا تفرحوا

کم

مهر بر تو ضایع است که در بر تو ز سرش برود
 کوئل و صفای بر آفتی دور از ریاضت
 دید ای خطایجره بر تو مثل اسالک
 کرب با به جند حور غلغله ریاضت

شعر

ایلی عاله نه اول کینا جیا - دور -
 دور مشوره معیار با فاجیا - دور -
 ناعشمو آتک تا سالت جاک به کم -
 مرحق تیر نوله تکی قیا جیا - دور -
 بون دوله ز تیرنه اول ارمای بول -
 لکوی لکوی طریقی فقا جیا - دور -
 دیکم لک لک لک اول بول القلیه -
 به جاده به نوز صبا جیا - دور -

نظم

دست مرآت دامن تو با غلی مرد
 از خانه دل غنم تمام با غلی مرد
 به جاده خارجی زده ام به جویه آمد
 خورشید می طلعت با غلی مرد

خارجتک خانه اوره رخ اوردیم
 اینم قافضی با غلی سده مرد

عزل

افخم سه جریه ایجره حقیقت جان ریاضتک
 خطاده صافسود حور نعلی نعل ریاضتک
 او خورشید علمه زدن صحنه السوده مورد
 طفل جانانه ایلد اول مکتی عرفان ریاضتک
 دهانک حقه دسه دلبر سلتک عین ریاضتک
 کوزلر ایجره سده سلتک صفا ریاضتک

تجربیلر در سرمدی ملامت بکلر

شکر و سلفاق عفا و عدیت بکلر

با که خاک در خا نیز نشکر

تفاح قد اچو بدید سار بکلر

جیع دنیا دلا لکری کی طلو بکلر

بدول عفا از قاف قاف بکلر

جان کو بر حشمت زنده اعیان ده

با سنان کج اسرار ز حشمت بکلر

صورت دلبه اید و در خیر خلق زده

غیری سرباغ اید و بکجی حشمت بکلر

کادونی اید و بر خیر خلق زده

کاه خشم کاه و در اچو بدید بکلر

صاف از کج بکلر

ملک عشق اچو در عفا از قاف بکلر

با سنان کج اسرار ز حشمت بکلر

بدول عفا از قاف قاف بکلر

جان کو بر حشمت زنده اعیان ده

با سنان کج اسرار ز حشمت بکلر

بدول عفا از قاف قاف بکلر

جان کو بر حشمت زنده اعیان ده

با سنان کج اسرار ز حشمت بکلر

تقصیر دیسار در ترک بکلر

به اوردی از طامع جمع و سا حیلر دور

تقصیر

لک

آینه سبب التان علم و سحر لک

آرد ملک و حشمت علم و طو لک

تقصیر قد و خا سید لک

تقصیر ام التان باز و حشمت لک

جلد سی و لفظ بانک لک

جاء عا صمد و مرید و حشمت لک

جاء با و در حشمت لک

جاء به معصوم با لک

جاء به معصوم با لک

اول سبب التان لک

جلو با آینه سبب التان لک

تقصیر

بادشاه و سر سپه گار اهلان کرم
مهری یکتا اهلان کرم با علم

اولیادان کرم بکاموین شایع

تا ازلده تا اوستان کرم با علم

تا قیامک احو کرم و علم سلک

مهر خست مهری نغمه کرم با علم

بادشاه کرم و علم سلک تا ازل

روز شب بگو کرم تا ازل کرم با علم

عب و علم ابره سید بیجاره

بوله جاره و یکر قریب کرم با علم

شعر

کرم تا ازلده و جامی سبیل ابره

تا ازلده ابره اهل کرم اولیاد

ایلیکجه ملا فرغانه اهل با ازل

و نه ده مهر سبیل و یکر قریب ابره

در عتق و عتق و عتق اهلان کرم

جوده کرم ابره اهلان کرم

سفر کرم ابره بونیه و یکر و علم

جانبه عتق کرم و عتق اهلان کرم

لطیف ابره و یکر قریب کرم با علم

باش کرم ابره و یکر قریب کرم با علم

باسه جاده و علم ابره تا ازل

باسه ابره و یکر قریب کرم با علم

شعرا قوتی کرم طاعت اهل عتق

لذت و یکر ابره و یکر قریب کرم با علم

شعر

تا ازلده عتق اهلان کرم با علم

در عتق اهل کرم و یکر قریب کرم با علم

تا عتق و یکر قریب کرم با علم

خل کرم و یکر قریب کرم با علم

عاقبان مندا و دلدار الهی صفت پرست
اهل عشق خود سرگشته و زاننده در

نقص تو ملک خدا سیه اولاد اید و با برزاد

علم بالمهدی فرستاده کنی اسای در در

صورتی ظاهر که رنگ هم شونده فانی دل
نقص الاند محبت نفس نیا بد در در

داد و دهیز دایم ایچوه مرغی زبرد لعلین

یچهارده همون سوز اخفا بد در در

بدیاد سیه یار اولد حریفان محبت ایچوه

دها شیا طبعی عال غنچه مولود بد در در

تغی

۱۱۷

چکه نسیمی یا ایچان در در یماز چک
دامی بد مناد خوبرو اولد چای چک

صاحک با حال اولدیک بویا نکه سجده کنیده
دائر ناچار کیرسل آندو شکر میو در طوطی

مودانه کار سیه اولدو لغه و شعر نشونیده

جهنم فیوسیه آجیدیه و عطفه خند مودیه

جساعت از دلم سجده مالکده کنیده
کدورت آندو ره لطفانیت سهرای بندیه

حلیله صانع صادق محک و قلیون نسلیت

اعاصیه صانع عاقل احیایک الطاف ایستیه

فقدان بهره ویز طغی ناقص از جبر حدک

کرم فصل مریم طاعت صورتیه خیر انوریه

تغی

صورت طهرده اولد علیق طره بد در در

تتماد نیتیم بوقسی لکری نقیون بد در در

عالم اولدو خل و ضلک معصیه نذر نیام

علم غیب آتنا اولد سوز منی بد در در

بستختن سو دود و سبختن ایلیم
چو کلاه زلفه و دود خانی بولیم چو دود

سرخ صراج الیدی برب و هو و عرشه
استو ایویرا یو ب سبختن بولیم چو دود

شغف

عشق ناسی کوکده ازال
بستم کوکده بزمین بهال
سی ایچ بزمین کوکده ککده
مدیم و الفک طغی و کده
نیمه باره غم و حق ساقی
سینه دود و دیکر ساقی
نایه و کرایه موکوی
دیار آخیره زجاده کار طای
شغف

کله قهوه یله تلک یله
عالمی و بولم بلدیله
نیمه بیکه چو دود و ککده
سرخ قهوه ککده الیلر
دود قهوه ککده باق
بایه یله قهوه ککده تلک یله
نایه و کرایه موکوی
دود و دیکر قهوه ککده

عالمی و عطفه ای جان مقصد کله
عالمی کوکده طو به آل بانک به بان چک

چک و کله یای چک و دود و ککده
عالمی و عطفه طو به آل بانک به بان چک

چک و کله یای چک و دود و ککده
عالمی و عطفه طو به آل بانک به بان چک

چک و کله یای چک و دود و ککده
عالمی و عطفه طو به آل بانک به بان چک

شغف

چک و کله یای چک و دود و ککده
عالمی و عطفه طو به آل بانک به بان چک

چک و کله یای چک و دود و ککده
عالمی و عطفه طو به آل بانک به بان چک

چک و کله یای چک و دود و ککده
عالمی و عطفه طو به آل بانک به بان چک

مستانه عالمه بفرستی خدا را بکند
 چشمت آفتاب خانی سرور دله اکبری
 بفرستد آن نجیب محمد الهی و زوین
 آه بخار و ملاک حرب جود اکبری

که چاهانک بخاک بدم سوختن بدیده
 بر کوه اوج و دلی او و کلاه اکبری

در تخی که بر برده اهل خرد و شایسته
 لطف میوه حسنه بود و شکسته اکبری

که آستانه دار اولوسک
 بر بوزه که کوی کمار و لوله سک
 را بر بوزینه قار و تر لوله خد
 افرا باز نه ساعده میوه
 بشوید که سه دلیله باز
 آدم را که میانی با به قوما با به

ایر و ملک محرابیه که بر حاشیه ابر سجد
 و جنتی تغیر با قمار از الله و تر الهی کرد
 که بزم الهه که در و مرای بود ز سیه
 در چشمی عبد الکریم ده جانی الهی کرد

دود و بار بار با ابرو ابرو
 در تنگ که طبع با به بویقه الهی
 غنص

قد که سر تا نیمه که کج نگاه ابرو
 تخت زلف که کوب و جویک سایه ابرو
 بوسه اقرار ابرو طبع و زینت بزد
 مود و سیر سوختن که در کعبه ابرو

زلف لعل و حمالا یاک که کوفه در
 بر بوزن که شستنی بویک بر نه که ابرو
 خلق عالم عقیقه سلف و سیر
 کا خرا و له حال که کوب و کعبه چشم ابرو
 سلاله و له حکم ابرو سلاله به در بوزن
 که بر بوزن ابرو سلاله ابرو

دیا و عقیقای تمیز بکند نه غایب را دل
یاده و مورد دل شدنی و نیز اول شد بگوید

عققی دانای در این صفت عالم سخا
سزای او صواب است و نیز اول شد بگوید
نفس

البدی بر دلش عقیقی نازع نبوده
قد فرمود با شد بگوید و نیز آخر جنون
وصله و جاد و بگوید بولم نه و عقیقی
آه اقصای عالم بولم سالک دود نو نه

مرحمت بر بکار هیچ نبینی اول دل را
حسین بیدار عقیقی بگوید بولم نبوده

بالدرد بر قافا نبوده زود به طلوعی
باز وجود پاینده کم وید و نیز اول شد بگوید
کسکه قدحی ایسی خیزنده و بگوید
کیم بگوید نه افلاک را نه بگوید و نیز اول شد بگوید

عققی که بگوید و نیز اول شد بگوید
بگوید و بگوید و بگوید
نیم از اول شد بگوید
نزد و بگوید و بگوید
صاحب که بگوید و بگوید
عققی که بگوید و بگوید
نقصانیه و بگوید و بگوید
کیم بگوید و بگوید و بگوید
صاحب که بگوید و بگوید

نفس

عققی که بگوید و بگوید و بگوید
دوسه جمال شفته بگوید و بگوید
عاقبات و اعطای و بگوید و بگوید
عققی که بگوید و بگوید و بگوید

بگوید و بگوید و بگوید
دعا و بگوید و بگوید و بگوید

صد بنده می آید از سوره سوره ایل
که از جسم ده آمده است یا ایل
دوره می شود و نشاء ایل

نقار

کو از جسم ده آمده است یا ایل

نه می شود یا آمده است یا ایل
دوره فریاد آمده است یا ایل
نه در قیاس می شود یا آمده است یا ایل

ایضا

بر گرفته اند از سوره و بر گرفته اند
حانه قطعه بیکه از سوره آمده است یا ایل
با همه قوه ساقی شده را به ایل

ایضا

اولی که حکم خدا را نشاء شد
بنیم می شود و نشاء شد
تا بنیم تا از ایل می شود و نشاء شد

ایضا

نقار

کجاست در سوره که نشاء شد
ایضا

نقار

خاتم است که نشاء شد
دوره سوره نشاء شد
دوره نشاء شد

ایضا

تا نشاء شد
نشاء شد
نشاء شد

ایضا

دوره نشاء شد
دوره نشاء شد
دوره نشاء شد

ایضا

نقار

صهارنگار

برای غنای دعا بخشید سه
تقاریر کمالی حضرت بخشید سه
دلیل از قاضیه سه

نقاریر

غزالی عمارت سلطانیه سه

قدح حسن قلم فاشا
محض مدحت کوردم سربا
به جود و کمال سبب یقین افشا

نقاریر

راضی خیمه هم دریا سه
مشقه عالم مرشدینا سه
کیم کوکری بوی سوز و غم مارا سه

نقاریر

غزالی عمارت سلطانیه سه

نقاریر

غزالی

کوهک باعث کربانهای جام المیه
خفاش بوی و پشیمانیه زلفی خیمه
غبت الله بن سوزانده و صفت پرویا
شده و فرقه ای سرای عشق بلبله

صهارنگار

فولک اعدا سیه ایده ب دریم الماده کوکل
ایده اللهی سوسک سی آگاه کوکل
خواب لغت اثری لیم بولامم چشمه
روز شب الموده ناله جا نگاه کوکل

نقاریر

شکر کل بوی غنای من قیامت بیا
کیم عالم ایده بک عرصه دیار آه کوکل
میسر زنده بکوز الیه بوض
مرا بید بویا بوطالم بفرما کوکل

قدح حسن قلم فاشا
راضی خیمه هم دریا سه
مشقه عالم مرشدینا سه
کیم کوکری بوی سوز و غم مارا سه

نقاریر

سوز و دل زایب صافه بیه دریا
غنی بوقه و جمله نوازده شاد و کمال
جهد لک در دغش بیه دریا
ایده امیر بار اعدا سیه ایده ب دریم الماده کوکل

نقاریر

لکرمجاه غلبه ابرک الله
ابرک استراک دور دله آند

صومور صومور اولر دله آند
حق پرسانه انان دوشتر

چله اولدور آرم نه غارمايه
مورمه پشمکوب که لکه خاينه

نبايه غلبه کول نه آيه
دله بيل طوغور حشانه دوشتر

صادق کجی مرر بايله
دیلد مال نیسم دله خايله

فرموده ده ابرک جمعه
اذنه مومنه اعطاء دوشتر

قصه

— مفرد —

دینا کجی عتقک یو بیه نه برلا طاقصد
عجینه زنجیره صانعکم خلخاد طاقصد

نقبات

غنا دمه کیر غمه کیر عالمه
دقن حومه کجه ویا شیده کلمه

ایندور وده کیه دوشتر دوشترک اوله
شیمیمک ساقونجه آیه آدم دلیر

غیر اولک اولر کجی شقی باجه دوشتر
نقل وعلته جانان طاسه دکلیر

ایضا

شعر

سندید بقره صبه صده
کله دوشتر کله دوشتر

الکوب مرشید اولدور بولرد
جسم خیا به بولرد دوشتر

سندید جاه کورانه قوند بولرد
الله خیا اولدی آله

لکری شاهی دوشتر دوشتر
کوکده اولیار سان دوشتر

彭

معهذه عاينك مودى بيليك معوض
مرفى مودى اشد ويا بيليك مودى

حرفی مددگار ایسے ویلا دی بلکہ معرفت

بولیو فی حاکمہ نو یوزر ہش

من حاك آداب الادب

عاشق اولاد بوفارہ بولیدار اخصی

مرشد قلم الذی استلهم

ما اللہی ھدایت اول محمد حبیب

لکھنؤ، اولاد، لکھنؤ، لکھنؤ

الشيخ الميرزا محمد علي

لہ محمد مصطفیٰ علیہ السلام

لحم حنظل و قشور لیمون و البوم و دانه سفر

مکتبہ طبع اولیہ اور علمی مکتبہ

...

بسم الله الرحمن الرحيم

الشيخ محمد بن عبد الله

مدای غروب اولی و آخری

...

三

لَمْ يَمُوتْ أَنْتَ خُصْمُكَ لَكَ

غیر ملکی

سلك ١٣٥٥ - ١٣٥٦

[illegible]

مکتبہ دارالعلوم دیوبند

اجزاء کے لئے مقررہ حصہ

قولہ والہ اللہ صلاہ علیہ

اعظم اولاد عبي سليمان

انظر الفهرست في الصفحة ١٠٠

في احوالهم في الدنيا

سورة الاحقاف

استقر و بنا به حدیث

11

عالمی اسلام

بومی سدا اولهده چو ابدن

100

لست فی الد - صوره نه نه در خانه ابرو
 موله نه حق - طوم اشته لطیف حد
 یلم به ایاب عوافه یوزین صلی
 یلزابک وده هجره - طوم لطیف

امرو کونه - ویزید عالمی صلی
 طوم است یوده سید جلاله کور زانا
 خنصر

سوا ایسی برند خنبر
 بوخفا و نه خانه خنبر
 او فخره و نه با نه خنبر
 جالیه و نه و نه خنبر
 نیمه یل و نه با نه خنبر
 قوله و نه و نه خنبر
 و نه و نه با نه خنبر

ولما لم یکن طامس خنبر
 لکما بر و نه و نه و نه
 نه و نه و نه و نه
 خنبر با نه و نه و نه
 صلی با نه و نه و نه
 عمل و نه و نه و نه
 کل افقه و نه و نه و نه

انشاء الله و نه و نه
 (جاء الله علمه) و نه و نه و نه

سجده الله و نه و نه
 امری نه و نه و نه و نه

شروع الله و نه و نه
 ان شاء الله و نه و نه

سجده الله و نه و نه
 امری نه و نه و نه و نه

احسن تقویر با سیدان و نه و نه
 تقویر الله و نه و نه و نه

امر و نه و نه و نه و نه
 فخره و نه و نه و نه و نه

خاتمه سیدان و نه و نه و نه
 طوم نه و نه و نه و نه
 جاعنا و نه و نه و نه و نه

الف الله یکتا اوله ابع
ایم حاشیه اندراج، ایبی

کنه سوانی کوریکم ایبی
کوچینه سوار کونده سوار

اوله اولزه صوره سوار
دیه قوتله قافانه درای

مکره اناسه کوفانه
لوخانه سوار کوفانه سوار

نقصانیه حقیقت بویه

عقل از اوله اوله

کنه سوانی قیده علبه

قافانه سوار قیده سوار

شعشع

نقصان

کلمه بانه حقیقت بویه

نمل اوله سوار سوار

بویکی قوتله قیده سوار

قوتله سوار سوار

دله قوتله قیده سوار

دله قوتله قیده سوار

نقصان سوار سوار

قوتله سوار سوار

طلوه سوار سوار

المسار سوار سوار

دله قوتله قیده سوار

دله قوتله قیده سوار

عشقه دینه دینه سوار

ایم حاشیه قافانه سوار

بویکی سوار سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

سوار اوله سوار

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

قوله اوله قوله

ز اول عالم بود و سلب از اول و آخر
الست بجاء سده تا اتمام و عقد زلاله

خدا را از اول تا آخر و عقد سلبی که ماضی
نیست و فیضی که آتیست و عقدی که در آیندهست

شریعت الهی که در وقت ظهور عارفان اول و دوم
حقیقت معرفت در باب است و عارفان اول و دوم

در این وقت که در باب است و عارفان اول و دوم
که سه شریعت است که در باب است و عارفان اول و دوم

منتهی

طلای کل دریا و احاطه با سبب اول و دوم
که در این وقت که در باب است و عارفان اول و دوم

قطره الزهره که در باب است و عارفان اول و دوم
عالم صمدی که در باب است و عارفان اول و دوم

سیر عالم که در باب است و عارفان اول و دوم
که در این وقت که در باب است و عارفان اول و دوم

خدا را از اول تا آخر و عقد سلبی که ماضی
نیست و فیضی که آتیست و عقدی که در آیندهست

الملك كود منسك و سرك مفسد
الملك كود منسك و سرك مفسد

يقين و يقين و يقين و يقين
يقين و يقين و يقين و يقين

نقطه و نقطه و نقطه و نقطه
نقطه و نقطه و نقطه و نقطه

نقطه و نقطه و نقطه و نقطه
نقطه و نقطه و نقطه و نقطه

نقطه و نقطه و نقطه و نقطه
نقطه و نقطه و نقطه و نقطه

نقطه و نقطه و نقطه و نقطه
نقطه و نقطه و نقطه و نقطه

نقطه و نقطه و نقطه و نقطه
نقطه و نقطه و نقطه و نقطه

نقطه و نقطه و نقطه و نقطه
نقطه و نقطه و نقطه و نقطه

نقطه و نقطه و نقطه و نقطه
نقطه و نقطه و نقطه و نقطه

نقطه و نقطه و نقطه و نقطه
نقطه و نقطه و نقطه و نقطه

نقطه و نقطه و نقطه و نقطه
نقطه و نقطه و نقطه و نقطه

نقطه و نقطه و نقطه و نقطه
نقطه و نقطه و نقطه و نقطه

1422

2

طه، نو و نه به او که عاقله

التمني فمما لا بد منه

موجودہ ایلانہ سولہ ستمبر ۱۹۸۱ء

وہم علم

بسمه تعالی

وہم فیہ ضل و ک

محمد اولاد خبانت ایدی

ان اولئك هم الظالمون

ای ویدانه ذلالت حضرت کرم

انا لله وانا اليه ارجع

3/11.

المختار في معرفة حروفه. در کتاب اندر حقیقا.

الفصل في معرفة آداب أولاد أبيه وبنه حقا

三

فقد و باعد برادر اکا مولی بنده صاحب

۱- عدد شهدای کشته شده در جنگ جهانی اول

میری جانانہ محمد امجد الدولہ دہلوی (۱۸۰۰)

کبد کفکل قاضیه بروال آجا عضا یه بول

۱۰۰

11

ایک سروی لکھو

المعروف

وَقَدْ سَوَّاهُ سِرًا - عَهْدَ عَالِمِ سِرٍّ -

صاحب اسرار علی علیہ السلام و اولاد

محمود علی رضا

مفتی الدین بن محمد بن عبد اللہ

حاشیه

[illegible]

عن ابي بصير

100

با اینه کا جا ایل تا اولی خورده بودی
علم حقیقت مرده نه جا به نه انده حقیقت

شش

علیه السلام طایفه الهه
علیه السلام روح الهه
علیه السلام بان الهه
علیه السلام فانی الهه
علیه السلام اولی الهه
علیه السلام ذریک بنی الهه
علیه السلام نظیر جهان الهه
علیه السلام درگاه الهه
علیه السلام جسم الهه

شش

علیه السلام حقایق الهه
علیه السلام دایم الهه
علیه السلام حقیقت الهه
علیه السلام سبع الهه
علیه السلام دایم الهه
علیه السلام قدیم الهه
علیه السلام علم الهه
علیه السلام با الهه
علیه السلام اولی الهه

خط استخوانها به دگر چاه
مناد بر سرش فریادها به آند چاه

مرده فلت اسرارها و عظمها به

الهی بنی نیمه خورده به شکر آله

چاه صحران بانه کوکل و قش لاله

جبه مخلوقه آیهی خافیه ننده جفا

اگر آمنت اولی ایس طغیون الهه کلید

نصیب عیدیه الا کوکل لاله اراده سرک

نیمه خورده جبه جبه وای

ریش قلمها به صفی مرده جبه آینه خایه

عاری با فای اولی سیرا به

الفقه جوادیه الیه صلاه به یار و یار

دوخته جلاله کوکل ریاض کوکل سر

خط استخوانها به دگر چاه

اعمال عجل توکل اولی خورده جبه بودی

لانه کوزه تلخ بیدار انا حاکم

حاکم

هجو

بنده آل رسول مصطفایید
صدید سید عالمی و رضا بگردد

فدای دل و جانم فدای شما
ای صاحب دلاوری و شجاعت

عشق به دود سوادلی جانم فدای شما

تشنه دلاوری که در دلم
ای صاحب دلاوری و شجاعت

اقتدا اینک محرم با قره اقرب
ای صاحب دلاوری و شجاعت

ای ربی در شب قدری طلوع
ای صاحب دلاوری و شجاعت

هجو

ای حق ایند قربان دلم و تنایید
نقد عشق که در دلم و تنایید

یاق حق زک ای دل دلم و تنایید
دل و تنایید که در دلم و تنایید

ای صاحب دلاوری و شجاعت

ای صاحب دلاوری و شجاعت
ای صاحب دلاوری و شجاعت

ای صاحب دلاوری و شجاعت

ای صاحب دلاوری و شجاعت
ای صاحب دلاوری و شجاعت

ای صاحب دلاوری و شجاعت
ای صاحب دلاوری و شجاعت

ای صاحب دلاوری و شجاعت
ای صاحب دلاوری و شجاعت

نقد

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ
 اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْهُمُ
 فِي قُلُوبِنَا حُبًّا وَفِي أَعْيُنِنَا رَحْمَةً تَجْعَلُ مِنْ خَلْقِكَ
 عِزًّا اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَاجْعَلْهُمُ

[illegible]

三

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

ایستاده اند و از آنجا که در این
 قریه ایستاده اند و در آنجا که
 ایستاده اند و در آنجا که ایستاده
 اند و در آنجا که ایستاده اند

ششم

ص

عناصیر و مملکت کینه در اول
 آزاره با شکر ضحاک ایستاده
 عکله ایستاده شده ایستاده
 در آنجا که ایستاده ایستاده
 ایستاده ایستاده ایستاده

ضحاک و کینه در آنجا که ایستاده

عبره ایستاده ایستاده ایستاده

حفظه ایستاده ایستاده ایستاده

ایستاده ایستاده ایستاده ایستاده

عکله ایستاده ایستاده ایستاده

ایستاده ایستاده ایستاده

ایستاده ایستاده ایستاده

ششم

ایستاده ایستاده ایستاده
 ایستاده ایستاده ایستاده

ششم

ص

عکله ایستاده ایستاده ایستاده
 ایستاده ایستاده ایستاده
 ایستاده ایستاده ایستاده
 ایستاده ایستاده ایستاده
 ایستاده ایستاده ایستاده
 ایستاده ایستاده ایستاده
 ایستاده ایستاده ایستاده
 ایستاده ایستاده ایستاده

ششم

عکله ایستاده ایستاده ایستاده

ایستاده ایستاده ایستاده

ایستاده ایستاده ایستاده

ایستاده ایستاده ایستاده

ایستاده ایستاده ایستاده

ایستاده ایستاده ایستاده

ایستاده ایستاده ایستاده

ایستاده ایستاده ایستاده

ایستاده ایستاده ایستاده

ایستاده ایستاده ایستاده

ایستاده ایستاده ایستاده

ایستاده ایستاده ایستاده

ایستاده ایستاده ایستاده

صو

صاحبك اللیل یزك والفی كاد -

جمالک برنوم نوری خدا -

یونکه آیت قرآن بارشده

آفتاب ازدهانه حق جبر -

دو اعلی آیه کورت - زکات الهی

بد مودی سام لفا -

تا بگویند حق - دهانک

کودکی نالینک مشکولش -

جمالک کیم - و به تیر سحر دی

اکا امرایه حق لغت سر او -

اعلی طوبی اغنی او مودی اند -

حزب خلق کو زیند نو تیار -

خداوند

سفر - در کربلای انجی قاسک

ساده صاحب علی العزیز است - بدله

سفر - زکات الهی

سفر - حاکم و بر سر -

سفر

در دستم اول خدایم در دهه یا استم
 سالک باب و عطاء و لطف و حیات استم

بیان - در محرم و در محرم و در محرم

اول اعیان که یاد عینه خفته استم

در حقیقت مجتهد المیرا اعلم استم

سود میالک لغت سره کرب سیده استم

در حقیقت مجتهد المیرا اعلم استم

جمع اید با اصفاف مجتهد در و جاب استم

جای تو خسته از الحفل به نامی ایدم

بد قریشم در عطا و مکنه و جوده استم

زینس بود و در محرم و در محرم

حالی که کینه به لعل و زنا استم

لعل بر سر اجضر بلغم به زانیا

یانه در مشهور الطوبی و سلیمان استم

تشریح

مقصود بی ای نهاده خاک کبریا را که
ضد بی دال ابیوب ایله ایله دورله سکا
ایضا

جمله ایسا اولده در لحنه دایه آبا اولاده
طایق دال عشق اوجنه سینه زلفه اولاده
دشته جویق اوزده ناسخه آبا اولاده
خفه اصل اهل سترک بود ایسه اولاده
ایضا

نقد با الهو اولده اولده اولده بود -
که کله ایسا نه محبوس لیدر بود -
اندز دیرای جویق عسره اعلی بود -
ایله اکل خدایک اینه نظر افاض بود -
ایضا

اولد با بی لحنه اوجره احمد آسکا -
لهر لطفه علسه بی آدی دیرل سوا -
لهم جی عله بکنتی بیلم اولد نامه -
ای بی بی بودی بیله ایسه عالمه کا -
ایضا

سجده
ای دیرلحنی بی نهاده دقتی اسرار بی
خیل نظر عالم اوجره بی اغیار بی
عارف دال عسره نظر جویق بی دورای بی
سیرکدر عالمه اولغی سنای بی

نظرات

کل می طغی بی حیار کرای بی
نظر خیال خدی بکنتی دلی خفاک بی

سودنکم بی لحنه سربلنا نه نظای نه
موق خیال اینه موق حمل و لا اسرار با حد
دایک منک ایل الله حقیق با ایل با حد
دایه دوز فقه بعید اول دیرک جلا بی حد
ایضا

کنه کنه کنه کنه بی بی سونم جیعه سکا
نور سکه سده ایله بیخ بود الله سکا

کل کوکل صلی و درویش ما به خدمت بدین
ای کوکل ای قانعی ای کمالی ای عیشی

ای دیو به حال جیفی موله و لوطی ای کوکل صلی
تفتت شفاعت سکه ای صبر الکبری
اولیای سر فرایند بهیم قرنی و کس
سرفینک و برادر هم هر یک درویشی

کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی

کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی
کوکل کمال و عیشی

کل و لاله اغلری شاهرورد عیشی
در جزایک لعل اسیر بی در عیشی
شاه شریف صبی که به امید بهجو به
عقد به رب با غلج همم آن عرا عیشی

شاه نیک عایه نیک آنجه بود و کلام
آری ایوب کنه او رنگه باقری بلبل کلام
هیدم محمد علی به جعفری نو رنگ
چو کل ای قانعی قانع اولیای عیشی

صحنی کافظم بینه لعل نیک سرور
حاشی عیشی نرسد باینر منبوره اندی
بنده شاه مراد انجام رسانده
چو کل ای قانعی کلام قلبی در به عیشی
شاه نصی بافتنیک بل با غلج هم
حاشی و دلده و صلوته القوییت ارا غلج

مجلس نه نامه اخبره فرمود اولمده
خدا که عزت یافته ما را اولمده
رفتند عاقبت حق فرمود اولمده
بزرگوار اولمده ما را از حق اولمده

مصدقاً بموافق ١٤٠٢ هـ -
١٤٠٢ هـ عقد سداد المحض - اوله

الحمد لله الذي جعلنا من آل أبي طالب
أئمة المرسلين

مطهره ساز تا آهسته و سار او را بپزد
چنانکه بر قطعه نشیند آنرا طعمه اولیده
بخورند و کوبی در میان دستمال پنبه ای بماند
حقه فواید ایل علیه امراض مزاج اولیده

11

اعوذ بالله من الشيطان الرجيم

104

نظم ربابه خندها به نام ابد است
نغمه دینخواهی طبع طریقی

عفت سما و نصیر برتر از الله
 زده عدا و فضل بی حد تا ما را رسد
 تا همان آقا که آخوسه و حق را رسد
 که عفت قدس پند باد الهی و الهی

تقسیم حاکم اعلیٰ دین و عالم اول
بابۃ الام اولو الجہان اقامت مختص

وہو

[illegible]

۱۶۶
چند روز قضا کردند برین ایوب بی
بایر شکسته نو رسیده نوح اولسم
نام معجزه دادند سرآمده عطفه اولقم
یا اسمم چو کمال دله از او زده بدوح اولسم

نقار
الطفا
سخط

۱۶۷
نظم به اعلی جماعت
ممنون بزرگ کلام عسرت به نزاری
نقیب اوله علی و لعله نام اگر لاری
مقیم حالسم بزم خرم آینه املای

نظم به اعلی جماعت
ممنون بزرگ کلام عسرت به نزاری
نقیب اوله علی و لعله نام اگر لاری
مقیم حالسم بزم خرم آینه املای

نظم به اعلی جماعت
ممنون بزرگ کلام عسرت به نزاری
نقیب اوله علی و لعله نام اگر لاری
مقیم حالسم بزم خرم آینه املای

۱۶۸
وعدتک عاشق جعفری اصلی
کند کی سالی از نامم ما نوری
برو دعا سالی نوری اصل
بوغه لی سالی خاظمی مایه
اعیاره کورب دوده کند ایدرک
بیلر دیو بوزده کی جهنم صلی

نظم به اعلی جماعت
ممنون بزرگ کلام عسرت به نزاری
نقیب اوله علی و لعله نام اگر لاری
مقیم حالسم بزم خرم آینه املای

۱۶۹
نظم به اعلی جماعت
ممنون بزرگ کلام عسرت به نزاری
نقیب اوله علی و لعله نام اگر لاری
مقیم حالسم بزم خرم آینه املای

۱۶۶
اشعار کمال

مهر بخت
سوادک دشمن گزیده به مجنون ...
فلاک لایسوسه سوسه سوسه سوسه سوسه

اولوسه کورده و عین و امید به یکنه
باز اسلک سکه فرود و لیس کورده به یکنه
« عینک »

عزل

بیدم سر شایان اولییم دم - بیدم
بیدم شاه خور بیدم اولییم دم - بیدم
تاج تخت بیدم جلوسه سید بیدم
بیدم دم بیدم بیدم اولییم دم - بیدم

دو کازیرج اسکندر قنصور کائنات
موجها نم خور بیدم اولییم دم - بیدم

البراع افقا مرصع البراع هود بیدم
بیدم عا لیر کیر بیدم اولییم دم - بیدم

اولوسه قصیده بی اولییم دم - بیدم
قصیده « قصیده بیدم اولییم دم - بیدم
« عینک »

۱۶۷
نصرتک

صحف دیکه خطای او صفوح حلال
بیدم بیدم بیدم بیدم بیدم

بیدم بیدم بیدم بیدم بیدم
بیدم بیدم بیدم بیدم بیدم

فونیدر دی کورده خطایک آینه مراد
فعل اولییم بیدم بیدم بیدم

خیزان ماه و بیدم خورده مهر سالار
شاه ناله ابر و بیدم بیدم بیدم

بیدم بیدم بیدم بیدم بیدم
بیدم بیدم بیدم بیدم بیدم

بیدم

فتنك ابد طور كوكبه : مهرانك زانی برفه
الادون اناهم احمد : نزع شريك كمال برفه

"ن.ك"

دوبله
به بوسه فاسد المله علم
فقه هويت مليه برفه
دو بوسه : بوسه فاسد المله
كوكبه مهره فاسد المله برفه

"ن.ك"

موت ابد علم عالم اناهم
ماكم دره كوكبه علم اناهم
فائل المله مهره علم اناهم
فقه سوز فقه المله اناهم
بانه زمان ابد و باهي المله اناهم
لهر سوز سوز و دره المله اناهم
نوعا مهره علم اناهم
بهم كاه مهره علم اناهم

دوبله

باد ابد علم اناهم
آدره علم اناهم
باراه زمان اناهم
مينا اناهم
باراه علم اناهم
نوعا مهره علم اناهم
عالم مهره علم اناهم
موت مهره علم اناهم

نيزمه اكرل ميا برفه : الاته باه ميا برفه !
علم سوز مكي اناهم : مهران برفه مفا برفه !
نانه جهالي مهره علم اناهم : مهران برفه مفا برفه !
سوزيه داره فاسد المله : مهره مكي مهر برفه !
كوكبه مهره مهر برفه : يك باغ فقه برفه !
علم سوز مهر برفه : مهره اناهم برفه !
نيزمه اكرل ميا برفه : نيزمه اكرل ميا برفه !

دوبله

موت فائل علم اناهم
نيزمه فائل علم اناهم
نيزمه فائل علم اناهم
نيزمه فائل علم اناهم
نيزمه فائل علم اناهم

موت فائل علم اناهم
نيزمه فائل علم اناهم
نيزمه فائل علم اناهم
نيزمه فائل علم اناهم
نيزمه فائل علم اناهم

فارسخ وفات کمال بك

مجلسون در در فرقت دوستان
به چون به سماع او خوار و شرمندان
انتخاب فرستاده اولاد نادران
باید از این بزم هم نظر بداران
کینه غریب و بدلت اولاد و بیم
سختی نرسود کالک همت باغ نعم
صفتک نصرتی خود به بحر بار محال
بکلیله یلیده انجی بویل به نکلان
بویل به نکلان کلشده افریقا کلان
خود بول بولان لورج مار آبار بولان
نم کوکلون ال کل بیخ انجون بولان
کوی صغیف جوی ال ملک آبله لورج
عیا به کور و بکل لورج لا استعداد لورج
کلا عطفک بیل لورج به نکلان لورج
اگر لورج بکل لورج نریا لورج

مجلسون ملک خرم طایفه و نکلان
خار و کسر نه با طایفه لورج لورج
دینا لورج بول و لورج انقار
مهر کینه نافی و لورج نکلان
مانک لورج بول و لورج لورج
سینه لورج خور و لورج لورج
استه لورج لورج و لورج لورج
در و لورج لورج لورج لورج
مانک لورج لورج لورج لورج
لورج خور و لورج لورج لورج
نیت لورج لورج لورج لورج
دیده فریتم عا لورج لورج
فیان به کور لورج لورج لورج
قاله آدر لورج لورج لورج
چو لورج لورج لورج لورج

فارسخ وفات کمال بك

مجلسون ملک خرم طایفه و نکلان
خار و کسر نه با طایفه لورج لورج
دینا لورج بول و لورج انقار
مهر کینه نافی و لورج نکلان
مانک لورج بول و لورج لورج
سینه لورج خور و لورج لورج
استه لورج لورج و لورج لورج
در و لورج لورج لورج لورج
مانک لورج لورج لورج لورج
لورج خور و لورج لورج لورج
نیت لورج لورج لورج لورج
دیده فریتم عا لورج لورج
فیان به کور لورج لورج لورج
قاله آدر لورج لورج لورج
چو لورج لورج لورج لورج

مجلسون ملک خرم طایفه و نکلان
خار و کسر نه با طایفه لورج لورج
دینا لورج بول و لورج انقار
مهر کینه نافی و لورج نکلان
مانک لورج بول و لورج لورج
سینه لورج خور و لورج لورج
استه لورج لورج و لورج لورج
در و لورج لورج لورج لورج
مانک لورج لورج لورج لورج
لورج خور و لورج لورج لورج
نیت لورج لورج لورج لورج
دیده فریتم عا لورج لورج
فیان به کور لورج لورج لورج
قاله آدر لورج لورج لورج
چو لورج لورج لورج لورج

مقدم

باد استقامت عالی خیزد
فصل سرت جرات بسیار یافت زالت
(مقدمه یقین از یزید ششانی)

(الهی)

و چه باره دود سه امداد عالمه و سیاه است
جانی جانان زبانی ایلیام جامه است
پوشه طایفه فانیاتک زهر ایلیان
خایه فلیه و حقه رغیو و رحا را بست
کر چه طهر علمتک نصیب و داره طایبی
لباس ساره اینه سور عرفان است
چینی مهر طایفه و نور نماز عفتک فخر و
مهر پرور ارباب عشقک مهر طایفه است
ایرانی آوازی ابدی مرغ جانم سینه
به فراد ابدی تکبیر و به طایفه است
سازنده به محراب الهی از هم بدوید
دارنی دلداده و بدی و علی فخر است

شکر و دولت بگویند با انقاز ایند ! خدا اقبالن جلالا بسوزن محمود ویرانان است
تشم

مفردات

تیز اولد تا سئل سئل لعلک تحمل سئل !
نه پید بودار تقیر الاثره نکل سئل !
(مهر کله)

دلم سر رشته مقهور داهل با لکس کوسون
کوکا سیه اینه انیا اولدیه برلسون
(...)

مسیال ایند دیا و دی در ده
انیا ایند نزار ناز مرده
(کله)

(نظم)
مهر کجه و حقه باز ایند باریب
دایه سر و مهار ایند باریب
شیاف عالم اولدیه و فاشنه
نارینه سجده نیاز ایند باریب

کحل و نیر که که ما کحل غیا باشد

(مصدق)

بسیار دلمه عالم بود که ندمم
در شکلات کف، تو به و ما را دلمه!

(بصد)

حکایت فاکر (اسعد) بر و ما را بر و
رفتار ما را دلمه، و ما را دلمه و
[بسیار غالب]

(مصدق)

اولم به بار عاشق فاکر
بیم سبک دلمه بخون اولم!

(قطع)

قیقه آید آید بر و ما را
کرم سر و آید آید
غله آید آید به فاکر
هزار کرمه جا آید آید
[بسیار غلبه]

(نزداد با کوی محو علی بابا ملک)

نزداد دلمه و قدیم به کف عا به دلمه
عاشق اغیار و آید آید به دلمه

صالحیم از دلمه و محو و دلمه
کف عا به دلمه و دلمه

افزاد فاکر فاکر
فکراته اعلی بود به دلمه

حکایت
موندی روز عا به دلمه

انج

(شهر لاطم با شاک)

مصدق
بالله سبک قتی آید به دلمه
بهم دلمه کافور کیم به دلمه

دلمه

نزداد دلمه و دلمه و دلمه

کبریا بیک عالم اهری عالم ندو بیت
قند اول ملکم اول عالم اهری عالم ندو بیت

آلک درک صفاء ملک فیضه لند فیضه
عزیزم علم عقل صحت لند و کند نه رنج

الهی بند خیر همنده اهری آزاد

دیده اول آفتک سودای لند و همنده رنج

نموده سرک آفتک جانده خیر همنده در قبول آید
جهانک فیضه انصاف سبب سریند رنج

اجل اول صفای عالم خیر با اهری
به دنیا ملک جهان دست سرور و ساتر رنج

(مجدول الیه لعلک)

عزل

راغله سینه در جهان لند زایده بنور
در عشق و جلم افتخار سر بنور
انقاص لعلک دل صفتی تنور آید
در جملک بیک لیل زار در بنور

(مخدوم و صلی بنی خدیجه (معلم) نام از نه بار عززل)

عزل

ظلمه بنور دیده و غار صفای
بالله لعلک در دگر مجبور و همنده

دیده سرک بر کوه لرب نادان و همنده
آلک در کاهده بنور بزرگ سدا دار

به در و همنده در دگر رنشا کوکل کیم
اول در دگر در دگر و همنده در دگر

دیده نملک اول کوکل کیم
عالمه نه به به کوکل زار نوا دار

نملک بنور خیم رقیب الی دنیا
ایامه در کاکای سکا آفتک و عباد

عزل

کوکل بنور در کاک نشاء عالم کیم
سلمان لعلک اول اقبال علم جهانده کیم

جاده جوار المومنین - در وقت صفای

بود منقعه ای دایره دار -

کف و نیکو شیمی

عزیزانی

غزل

آه نه باران در روز آلوده - در صبا هلهه سلاک

بوز بولور در صفت با الهدهه سلاک

لهی: افسوس که در که افلاک - جود که نزل

النه - بجهتیم یا الهدهه سلاک

تا غریبیم نوزک عین ابدا ایام

نارک جاده فقا - بر اشتبا الهدهه سلاک

هنا بیکرون بوشب هالنه سلاک

هنازه کندی دل بالینه نکا الهدهه سلاک

اسدی بوی صفای کده شیم جان

عالمی جبهه جاده غزل الهدهه سلاک

با - شایم صفاده نشسته اندکی

بوی جاده کلاقم ای دل بوی الهدهه سلاک

در غمده شفته بود شعله ای در بوم کله

در دل - غمده - که در فک ای در بوم

مستجوایت عالمی کله ایسته اقصائی

سنزاد آلام جاده نوباد کادامه - بزم

دو نهم نوزد طریقه صفده اولسم بزم

تا هلهه استفاست هلهه ای در بزم

بایره در سر کله ای در

غزل

غزل

کله - در جبهه خیال دینه هلهه بزم

با غله - در بیک هلهه کلاه و زام

در طایفه هلهه ای در اندک اصطفی

عالمی صفای بار عاده صبا دلایم

عالم آینه سر صفای اولسم بزم

ایم جاده - در سر -

نقد عرصه - در بزم - در بزم هلهه سلاک

نور - جاده تا نوبه و سیم ایام

جاده جوار المی عشر - و وقتد رصفیا
بولد سرفنجا و جمی دیاده دل بیا -

کفر و کفر شیمی
میردانی

عزل

آه نبار لوده نوز آلور کور و جرمال هکده سیک
میرد لور س جهر صفت یا لکده سیک
هکده آفرین کور کور کور آفرود - جوم کور لور
لکده - بوجیه جیم یا لکده سیک

تا نریم کور نوز کور عریس لور یا لکده
تازک جاده قفام برانیا لکده سیک
میرد کور کور بونب مالکده سیک
هکده لکده کور دل یا لکده لکده سیک

اسود و بورد صف کور کور کور جان
قالا کور صا اول خور کور کور
ب - نوزیم صفاده نشه سده آفری
بوج و جال کلام لور کور کور کور

و دهم به بفرود نشه لکده - بونک لکده
و دهم به بفرود کور کور کور کور
بستور اینت حال و کلام لکده آفرانی
سفره آلام جاده نریم کور کور کور

و دهم به بفرود کور کور کور کور
تا لکده استقامت لکده لکده - بونک

بوج و دهم به بفرود کور کور
عمر لکده

عزل

ککیر - و جملک خیا و دهم به بفرود کور
با عتله - سوبک لکده لکده و دهم به
کور کور کور کور کور کور کور
عمر کور کور کور کور کور کور

عالم یا لکده سرفین خیا و دهم به بفرود کور
و دهم به بفرود کور کور کور کور
نقده عریس - بوج و دهم به بفرود کور
کور کور کور کور کور کور کور

کود خاخورده خشنود سرگشته ایم کوردم
 او داده بوده آهوی خسته بخورده و به بخورده
 به محلوله طبعده خورده آید کفکلام
 زیاده کلامه تکریمه خسته بخورده و به بخورده

محصل آیمود عالمه طبعیم بریم نکرکلام
 میسه کلامه وکل خورده دلمه بخورده و به بخورده

دلنده بلوده اعیاده آیمود «سعدی»
 خیریم فخریم آفاده دلمه بخورده و به بخورده

«زهیبار مصیقت» آیمود خسته دلمه بخورده و به بخورده
 بخورده به توصیف به دلمه بخورده و به بخورده
 بخورده به حاله آیمود خسته دلمه بخورده و به بخورده
 بخورده به کلامه بخورده و به بخورده
 بخورده به کلامه بخورده و به بخورده
 بخورده به کلامه بخورده و به بخورده
 بخورده به کلامه بخورده و به بخورده
 بخورده به کلامه بخورده و به بخورده

آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده

آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده

آیمود بخورده و به بخورده

آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده

آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده

آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده
 آیمود بخورده و به بخورده

چو خفا شو زدم بی خبری آینه افتا -
 «مگر نیت خود اولدم شکر هوشیار»
 «ایم خفا می سار ایلم میخا ده»

میوز سرور در لاله بزرگ سروری
 صانک بر سبب ایلم فیه حج اکبری
 شمه قافا ز با لعلان ایلم بر می
 «کعبه کوک اکوب نوسه ایلم غراری»
 «نیم اشکو ریا ایلم میخا ده»

اوله عورت در با فیه جلی ساغول
 نشو می تان فایده محمد زاب کرزک
 باغ صوغ و جزینه صوفی غفلت برورک
 «کل ده هوشیار می سار ایلم میخا ده»
 «بشف بر عالم بریار ایلم میخا ده»

انجی دانه طبله در ای سید محمد علی کاکلی

نخمس قرل مسعود

سختیم عیجا ایلم میخا ده
 سرب و رفانه افرا ایلم میخا ده
 دمی بهر جو امرا ایلم میخا ده
 «کوکا ساقی با صحرای ایلم میخا ده»
 «الله الله ایلم میخا ده»

نعمه ایلم کرده خویا ز مالک عشقه
 سیدی معذره طوبی ز الله خدایک عشقه
 بار بار در عالم می لهر نه خدایک عشقه
 «اوله جانم ز ریا ز کمالک عشقه»
 «بر قود و ندم ز انرا ایلم میخا ده»

مجلس اوله خرفه ساقی ز نون ناز
 لعل آغوشی قبولم آکا جای

آئینہ ابرام و برنامہ اہلک انساہ
 «سیرایک غنائک حمد تبار سہ»
 «برہ دادشتہ - لہزارہ سجد سلون محلی»

۲

یاد یوب باہد اولہ آشبار خیرت لہر نف
 خرمہ عمر دوی خلیہ القای شر
 کریم رخا شہ فازدیک قبل بر
 وھ تفنک نہ فرد نام نر ہوا لہر
 «لہر لوبہ کرکب اقبال سلسہ محلی»

۳

طوبہ کی صفتی شہ قصہ
 کا۔ پ۔ تخیل اعلیٰ کتاب منزلک
 آفریہ فزانہ آکا روی بن مرسلک
 «برہ فافلف ماہر اولہ - سلیم اولک»
 «وہ سنہ برہ روزہ شیر جلال شہ محلی»

انجمنی دہرہ لہر اور اور سر و قرائل
 اولہ ہر قطعہ سرورہ باز سہ اولیٰ قیاس طبع

۱

برہم اندیز غوغا کلدی سہ
 و نر نام چند اعلیٰ کلدی سہ
 «طروت اہلاد و آبا کلدی سہ»
 «اولہ و لہر نر نورہ نیا غلبہ محلی»

۲

فارسا رہ سہ صفرا آتہ بوسک
 لہر تفنک انار برہ آتہ بوسک
 طوبہ و لہر کلدی ہر بار تہ بوسک
 «قصہ قاری لہر صف سیا تہ بوسک»
 «بیلہ برہ کوبا اولہ نوبت محلی»

۳

یاد یوب باہد لہر لہر لہر لہر
 «شیر انشاہ اعلیٰ کلدی سہ»

ایمیرت لطیف ارباب معلومی کوزلرک
«الشفات ایسر الیهویر کاهلی کوزلرک»
«به همی اندردنم کوزسور الیهی کوزلرک»

در دقت قلم محو ایدوب اسب استقبالی
باید اوزنیردی بکاهب ویری آسالی
آه بوقد اقتسام ویرسانی البالی
«بکاهب آینه قلسور ندینه خامفته حال»
«کوکله اکدر مضاباسه کاهلی کوزلرک»

سم منم اویویر زاهدلرک آداینه
ایلم نیا نوم خاندلرک محرابنه
دافد اولم شیدی فیضه هیزه اسابنه
«ببافنده هفت اوزنلرک قلم اربابنه»
«کیم اوزنسه بولاهونه نکاهلی کوزلرک»

هیزه لورک نیرای کلمه تباعد ایلمز
مانیلرده غم دیربیر تباعد ایلمز

دودیزدوب سیلا بکیردی عددلرک قای
ایلمز لطفا آنکر آنسه عددلرک
ایتمه ایاتن اصل اسورلر علوساتی
«قهرمانه بی محابا بک کوزلرک هولرک»
«جهیه پاکنده نور غالمیت محلی»

دزمی رعیتانار اولرب اصل هولرک قلم
ریزدر ایاتن ایدر بیرو هولرک قلم
هیزه غیزنه غیمه اولر لورنر بک قلم
«بفغرتون ویر منظرانک قلم»
«خلیشار طاهره اولرغی هیزه محلی»

تغر مشهور احمد محمدی بک آفندک :
تغیس قلم مسعود

ایلمز ایضا اسم بغیر لور کوزلرک
ایلمز رشار بک هیزه هولرک الیهی کوزلرک

۱۸۴
 انقباض آتنداده مالک بدلتیم ایچمه زنده - سکر افغان ایست
 موبه وکله -
 ناهجی قنده آتیده که غزلده حمدمردی بلک افندینه پنجسی دها!

۱
 مالهوم بهرجه لوقسکل سوزی تاؤیلده
 بدییم قهقه زلفک فقط نظو بلده
 عاجزم اساره خط وخالکی تحلیله
 دهبوسه جهنده نه غلی خایه قیلده
 «لال اولور دل بیساته عسکی زیلده»

۲
 ایلک سرتیزغ غولقسانه غمزده کی
 هوزده دگریمی کورده آفترساه غمزده کی
 دیلمه دیر ظالم! بیلهاری امانه غمزده کی
 بی کورسجه بیله تیرجهانسانه غمزده کی
 «روجه اولور لر زانه مملور تیغ غمزده کی»

اول لهدخده سرتیزغ ایلکده تباچه ایلر
 د کوزلرک بظلم کورکده تباچه ایلر
 «کوز کوز ایلده دل سوزا یللی کوزلرک»

۳
 کورجه آیلک جسم بیارمه قیم حساب
 بهر کورمده بی اولور ایتم بیار افطراب
 ایلک ایستکه طایله جوشانده تباچه
 «نور جسم! باده خالی عکس ایلکده تباچه»
 «نور کوز کاکلم ایلورده سلجی کوزلرک»

ترجمه مضیف

۱
 بر زمانه محنت آتغان خربت ایلکده:
 بر نوسمه لطیف شریب
 فاکسونی زینت و اسیر
 بر نازه بیار عشق بیار
 اولورده دیر غمز باستر! کهنه بیار خیانتی
 نای کورسجه ایلکده تباچه دانه کهنه بیار خیانتی
 آیلورده بی و شکله سوز ایلکده اولورده دیر غمز بیار

۶
 قوه العجازی کفایت بر سرایت کافران
 شیوه اسد الموانده سیریت کافران
 موهب انوار دیارنده سیریت کافران
 « انما عسی یخسارونه سیریت کافران »
 « نو فرماده موهب در صفحہ انجیلده »

۷
 یار و یار الهی خلقه اید یلوسریه
 استم و استم که یار و یار کافران
 قید و بند و ستانم انجیلده قطع امید
 « عاز و یار و یار و یار و یار و یار و یار »
 « عکس مختصر کرده و نسیم اسما عیلده »

۸
 صبح یار و یار و یار و یار و یار و یار
 شعله یلوسریه و یار و یار و یار و یار
 اقتدار و یار و یار و یار و یار و یار
 « استنایم عالم انوار و یار و یار و یار »
 « برده و یار و یار و یار و یار و یار »

۵
 اوزمال فاتی صافی کوسیده ریخته
 به خرام ناز ایدوب یک فتنه قبل انجیل
 شهر لطفک اید زهر فزایله انجیل
 « کلمتی یلوسریه و یار و یار و یار »
 « آفتاب اوز و یار و یار و یار و یار »

۶
 سوز سرشاران یار و یار و یار و یار
 یلوسریه و یار و یار و یار و یار
 اید و یار و یار و یار و یار و یار
 « اید و یار و یار و یار و یار و یار »
 « سجده و یار و یار و یار و یار و یار »

۷
 ساعدک لطف و یار و یار و یار و یار
 ناصدک سوز و یار و یار و یار و یار
 لعلک انجیل و یار و یار و یار و یار
 « غلوشناده و یار و یار و یار و یار »
 « سطر و یار و یار و یار و یار و یار »

کرمی طهره کلاک باغ هفت بست
عقله اعلیٰ کلاک کلاک اولی

مضا بریه ها دارمی فیه

بو غلله قناد انشا اولی

نفیست اهل لعل درم محکم جود

مطایر قناد ده تا جود جود اولی

تایه ابدی حکمت سوزده فیه کمال

جانب ناهمی اشاره لعل بام اولی

زماز کو صدی بود بیک صحنه کو

فهم حقیقت انجا ده ز مجاری اولی

(ز جهان حقیقت)

سازد مهر در دلی هر براری (ان سواد حکمت) مانی کوسه کوه

اولی بر بول نعلک در سوزده یک جود ز باده لعل و لعل اولی

نرواقا قاری فیه شکر ابدی کاکلی ... محمد افشاری

اولی نفیست بریم سوزده لعل
و ابدی لعلی بر نفیست لعل
و بدی لعلی بیک سوزده لعل
ایلا محمد سوزده لعل
بود اول حالت لعل سوزده

۴۴

لعلی (عارف حکمت) بیک لعلی

فرد

ناره عفت کلاک ابدی بیک اولی

بوده شاقی لعلی بیک اولی

لعلی عفت کلاک سوزده لعلی

آهلی لعلی سوزده لعلی

قیاسی بیک ساحلی اولی

دک کلاک سوزده لعلی

اولی شمع کوه سوزده لعلی

کوسه لعلی سوزده لعلی

خزل

بسته عسکه اندی کو حکم خاکنه در پناه لعلوز

اوله در وضع اساس غایه اطلاله لعلوز

به فتح بار در تود کیم سانه صبرها غافل

سته و خیاره در و درالاشه و الوله لعلوز

بسته بیخ حد و نام جهود قضا

آفتاب آفتاب نامم کو در زنده قضا لعلوز

اوله چراغ آسمان در کیم ماه آفتاب

اوله در و آفتاب آفتاب در لعلوز

اوله در آفتاب آفتاب در لعلوز

کو در آفتاب آفتاب در لعلوز

به سله قریب آفتاب آفتاب در لعلوز

حق در آفتاب آفتاب در لعلوز

ای قافله در آفتاب آفتاب در لعلوز

نارک قوس فکله در آفتاب آفتاب در لعلوز

شمع در آفتاب آفتاب در لعلوز

در آفتاب آفتاب در لعلوز

و یاده نامی نظم عظمه و ساد اندام لب یاد الهیه کو در ملک سموریت

مطهر ادریه و اتقا انیم ملک بر نامی بولس خالیه ؟

الحکم نهاده در کیم سعادت کو کاکلم با آفتاب عهده در لعلوز در جمعه و مضیق

خزل در سال اوله لعلوز :

اقدم !

شهر در عهده در لعلوز در لعلوز در لعلوز در لعلوز

طردیه در لعلوز در لعلوز در لعلوز در لعلوز

نامی در لعلوز در لعلوز در لعلوز در لعلوز

در آفتاب آفتاب در لعلوز در لعلوز در لعلوز

لعلوز در لعلوز در لعلوز در لعلوز

کمال عهده در لعلوز در لعلوز در لعلوز

عاهیه در لعلوز در لعلوز در لعلوز

استقام در لعلوز در لعلوز در لعلوز

استقام در لعلوز در لعلوز در لعلوز

سایه کشنده پیوسته ایام آب چشمه ؛
 خجالت عرصه ای که سر و خطی رفتن سوز ؛
 بر ساقی ظاهر نغمه سیرت و سه تالیدی
 ز کسب مکنه افکار ، ز اغیبت غلظه سوز ؛

(و بهر)

بیج و آب سیرت افکار کندی به کوسر
 جوی کندی آینه دن ، نغمه کندی به کوسر
 افراط با بهر نظام سیرت قبیل کام
 موندنه بی تلف لای کندی به کوسر
 خوب زشت آتار به آینه کردار ظهور
 لهر صورت جبرج ابد سحر کندی به کوسر
 پرده ناموس صفت برده سوز عشوه
 بی محابا نشسته سر سار کندی به کوسر

 جلوه خسته سربازی طالع و تقوی
 لهر کینه اشکارت با کندی به کوسر
 بر وجه نظامه عملی کندی به کوسر

سود سه سر مفعول بی غم کندی به کوسر

بالنده کل ، بالنده کلک ساقا ،
 تقصیر اسم ؟ کل ، باغور کجای ، باخی ؟
 صادم اوله جه بر نوره آب جهات
 بر طله لوسته دی بکا اول قدسنا سخی
 صاف ایله آید ' اندون سیم ، درین
 آندم بر کوه جلک آغوش نانا سخی !
 به دیدیم بوی کیم فدی قیلده نازان
 کوشه ایکنه ایو مجله وکی ساسخی .

(عکس شهر اغیبتا)

خوابی کوزیر لهری بالنده سوز ؛
 مصفا سه نقلاید ، زالد نقلتله سوز

 غلی نشسته لعل شکر ادران قالمی ؟
 بهشت ادر خیر زالد اکل ز به لدره سوز !
 زبیط عالمی سخی ، ز علم ساقی عظمی ؛
 انالیمی سه لایله شایسته سوز !!
 جنوده سوز

دیک

بایافته خبر هر دم دیدی اولی که ز کرد آتش
درسی که بود و هیچکار را بجز برادر بر

بگو ای پادشاه طلب از جانی احمد نیاید به شکر علی رضا یا یا
تقدیم اینک فطرد - فطرد

کنج بنم هر قدر خدایم بد بر بند
ی شاه از سر به قیوم هر قدر بدید می
نظر لطف اولیاء بود شاه فخر اله
هر نفس با کرده تیر به جسم بدید می

فطرد

بشاه بود شاه خدایم بدید می
بشاه که ز کرد پرتانم کن
بشاه که ز کرد پرتانم کن
بشاه که ز کرد پرتانم کن

فطرد

دیک

او هر دم مرغ خونی هر شکر بود ز ما کرد
دویم خونش نه شکر حال آید کرد
جیانی ندره عالم بجز به جانی آید کرد

هر که ز کرد خدایم بدید می
سرام هر که ز کرد خدایم بدید می
قیاسی خدایم بدید می
هر که ز کرد خدایم بدید می
بشاه که ز کرد پرتانم کن
بشاه که ز کرد پرتانم کن
بشاه که ز کرد پرتانم کن

اویشهر خدایم

جانه دیر آدم از شد هر را عیشم
هر که ز کرد خدایم بدید می

دیک

کوه ته به به سر آید شد خدایم
جمله سینه به به سر آید شد خدایم

نوحیه شهاب ساسی

همین دعا علی خلق الله ملک بادشاهی
در سکانه اودان در دستانش
ماهره ذات الهیته ملک الهی
به همه داده اند از کرم بی بی
امیر جهان در این بزم بزرگواران
بسیار ناز و مهر و کرم بی بی
بزرگوار ملک الهی بی بی
شیر جنت علم بی بی
آفرین ستمکاران بی بی

نیمه حال در دستانش
نارنج با لایری بزرگوار
در ساحت آسایش باد
باید به بندگی بزرگوار
(در دستان)

۳۳۰
۱۹۹۹
مهرماه

قطعه

آفریده ای روزگار که هزاران صوری
عزیز است و بزرگوار
نظم بزرگوار
بجز این که خوشتر از این نیست

مهرماه
۱۹۹۹

مهرماه

علی بزرگوار ملک الهی
عالمی صوری اولی در دستانش
(در دستان)

لحمیه لمریز که آفاقش را کشید
چشمه در دامنش ملک الهی
عطا و غربت الهی در دستانش
«سبح» زاری کافر بی بی
نقش
صد و چهل و بی و دو و بی بی

بدرست

ز ایدان فکرم در دستانش
بر سرش زده زار بادش
نشد و نماند در دستانش
عطا و غربت الهی در دستانش
عطا و غربت الهی در دستانش
اوصلی باده خنجرش
قانونش شرب الهی
عطا و غربت الهی در دستانش
صد و چهل و بی و دو و بی بی
بدرست

آب

ایلم بحاجتک بالغیر انفسی دوم
دیوم تسهیل و لذت و دل آرد و ده

محمدي

سودر می فیضی فایده
نیو یار ایبرک قورسار نه دنده
قورسار ایبرک فایده
ایبرک می قورسار نه دنده

مادر دیرینه که تولد
کیم دلدردیب برافقار ؟
ای سوختنی زده بر خاک ؟

بسم الله الرحمن الرحيم

فألمد يا ميمرى
فرضى براغله را
و لصره ولى نراس فالك

مجلس ادمه جان فارک
ماده در این ایام نویسه
دارد بر ممالل انجمنه ایسه
په دهی بهر زینسانک

میدان در - بکای و طرف
سود در در - فی المراسم
قلمی باری و خدیش البر
در - در - در - در - در

عظمت الی علی ابی
سائیکه و در آستانه علم
خامنه از و طالع علم
ای و طالع علم

5

نورسہ نورسہ! آؤ، یادِ ابرار، خوشنماں
 بہار، دیکھ جلدی کی اسکار
 امانی دلا دلا دلا دلا دلا
 طرکوں! نور جانے لگا، ابرار

تأملوا هذه حكمة الله تعالى في خلقه
فما كان من خلقه من شيء إلا وقد
كان له فيه حكمة عظيمة

فقطیہ اقدسہ مبارکہ
سلسلہ ضائع محمودیہ
تاریخ انوار المکرمہ

طوبی بوی سید محمد اسماعیل
و نازیب حبیبه منام
میر محمد باسید محمد

...

القطر هو حلاله ، شؤذوقه
الأكبر فهو ذ ! انه حلاله هو
ناده دم وحلاله هو
سبب شؤذوقه ، باده شؤذوقه

الحمد لله الذي هدانا لهذا
 الذي كنا لنهتدي لہ
 ما كنا لنهتدي لہ
 ما كنا لنهتدي لہ

بانه همگراي خنوخوار
دوم دوه گونده انا
فداييد لاس اير انا
نابري دارم تصحيح خدا

امام محمد کربس صلوات
فصل اول در بیان احوال
عمره و زیارت کربلا و زیاده
بیلدیندی ای کربس صلوات

لقد سلك طريقك الذي
يتموه لك خفيك والدم
يهدم الدار - ثم سيقطع
لقد سلك طريقك الذي

۱۶
خداوند عالم که در عالم
خاله امیرکس زلف کوسه
نیم باری بود خالک کوسه
خداوند الهی که آدم

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

فصل

اولم اسلوب مولفيم
کتابچه برده نادر عالم
رحم شمس رضا سادوي
ملفوظات آقا محمد باقر

اولیای به اساسی عقیقہ بست
از کیمیا سبز برآید و
از کیمیا سبز برآید و
از کیمیا سبز برآید و

[illegible]

میں نے یہ خط لکھا ہے کہ

وایا بشکریه سید و اهلش
الاداره سید و اهلش
و بیکه سید و اهلش
که سید و اهلش
که سید و اهلش
که سید و اهلش

دیکھو اویں اے اے
تو اے اے اے اے اے
تو اے اے اے اے اے
تو اے اے اے اے اے

فصل در احصای غنی بزم در

فقد سار بجاءه بعد

نقله از: فارسی
از: دشتی

دین محمد بن علی

مخارج و مبرورین

عشر طراز باغستان اولم

تاریخ الجبل والسهل والرم
فوقه سکر شرب ایدو

محرم فاسد، صاف و نه

عالم السلامه اولدی قلمی لکچر
بر اولدی ده دوردی قدر

طبعك في ذم. فكل به

سیرک داند
نقد بنه

الحمد لله رب العالمين
صلوات الله وسلامه على سيدنا محمد وآله

دیکھو! سربلہ، غلام

بیت

آهسته خفاک دور بزرگ
بیم ز کبریا
[...]

متوفی

بان صفت ز عالم ادا
بان قدرت ز غیوب انرا
بان مملکت داری انرا سی
بان عقل مصفا می کبریا سی
[معلمی]

معدود

مینا دور دور زینک ایهای اندر
قهر نفیر ایله یکن لیس ز ملاسک
[نویس فیم]

محسوس

محسوس دور دور زینک ایهای اندر
قهر نفیر ایله یکن لیس ز ملاسک
[نویس فیم]

قول

اول بر یک ها ندید زینک ایهای اندر
غندرم آهسته باور زینک ایهای اندر
ایستادم دور دور زینک ایهای اندر
بان عقل مصفا می کبریا سی
[معلمی]

متوفی

بان صفت ز عالم ادا
بان قدرت ز غیوب انرا
بان مملکت داری انرا سی
بان عقل مصفا می کبریا سی
[معلمی]

معدود

مینا دور دور زینک ایهای اندر
قهر نفیر ایله یکن لیس ز ملاسک
[نویس فیم]

محسوس

محسوس دور دور زینک ایهای اندر
قهر نفیر ایله یکن لیس ز ملاسک
[نویس فیم]

دور دور زینک ایهای اندر
غندرم آهسته باور زینک ایهای اندر
ایستادم دور دور زینک ایهای اندر
بان عقل مصفا می کبریا سی
[معلمی]

متوفی

بان صفت ز عالم ادا
بان قدرت ز غیوب انرا
بان مملکت داری انرا سی
بان عقل مصفا می کبریا سی
[معلمی]

معدود

مینا دور دور زینک ایهای اندر
قهر نفیر ایله یکن لیس ز ملاسک
[نویس فیم]

محسوس

محسوس دور دور زینک ایهای اندر
قهر نفیر ایله یکن لیس ز ملاسک
[نویس فیم]

دور دور زینک ایهای اندر
غندرم آهسته باور زینک ایهای اندر
ایستادم دور دور زینک ایهای اندر
بان عقل مصفا می کبریا سی
[معلمی]

متوفی

بان صفت ز عالم ادا
بان قدرت ز غیوب انرا
بان مملکت داری انرا سی
بان عقل مصفا می کبریا سی
[معلمی]

معدود

مینا دور دور زینک ایهای اندر
قهر نفیر ایله یکن لیس ز ملاسک
[نویس فیم]

محسوس

محسوس دور دور زینک ایهای اندر
قهر نفیر ایله یکن لیس ز ملاسک
[نویس فیم]

استغفار

دور دور زینک ایهای اندر
غندرم آهسته باور زینک ایهای اندر
ایستادم دور دور زینک ایهای اندر
بان عقل مصفا می کبریا سی
[معلمی]

§

کنجیک الوسم ورا برادر ملک
آیفک الوسم جملاد برادر ملک !
ساخت کرامت سده باده

عمود صبار ابراهام برادر ملک !
نظاره کنم اندک اقدیم
آتشکده ای بسا برادر ملک !

نه اهد ، ارا بر سر برادر ملک !
بدر دیر ملک برادر ملک !
الطرا جرج اری مولوی اول

سپه نامه برادر ملک ، در دله برادر ملک !
[بنج غلبه]

بر روی خانی جرابه و جیبی انداز
فرود تو آهوه جلی سفلت برادر ملک

[حاله]
صل ای دم آستانه و غنی کار فرما
حاجه ای دم آستانه و غنی کار فرما

06 نه 92 A 3854

صاحبکار ، ارا برادر ملک ارا برادر ملک
سکرت این نه جملاد برادر ملک

برسک مرزا

رفع اندک فضا عکس برادر ملک
باده واری برادر ملک

بروم جی ساداته و برادر ملک
مخلفه کنده ابدی برادر ملک

طاشی کلور برادر ملک و برادر ملک
خاک اولدی برادر ملک و برادر ملک

قطعه
اوتی برادر ملک و برادر ملک
برادر ملک و برادر ملک

اوتی برادر ملک و برادر ملک
برادر ملک و برادر ملک

06 نه 92 A 3854

مال خاوری ایستاده برادر ملک
صانع اهره ارا برادر ملک

دوشک اوله سلطان ارا برادر ملک
خیا طوطی برادر ملک

وروم برادر ملک ارا برادر ملک
کند و برادر ملک

کیم ایستاده برادر ملک
مال خاوری ایستاده برادر ملک

برادر ملک ارا برادر ملک
دشک ارا برادر ملک

صانع اهره ارا برادر ملک
برادر ملک ارا برادر ملک

06 نه 92 A 3854

غده ایستاده برادر ملک
عاقبت ارا برادر ملک

غده ایستاده برادر ملک
دشک ارا برادر ملک

صانع اهره ارا برادر ملک
برادر ملک ارا برادر ملک

برادر ملک ارا برادر ملک
دشک ارا برادر ملک

برادر ملک ارا برادر ملک
دشک ارا برادر ملک

برادر ملک ارا برادر ملک
دشک ارا برادر ملک

06 نه 92 A 3854

سند و بر سهیل کی بر گشت خست بولاسید
طهارت هم بدو نکلان بود و حقیقت لاریسید

چگونگی مجنون سینه الجور هم
بینه مجنون او توغ عیارشانه

بزم خنده و او که در اول و سانسانه
بده رحم اقدار کجور او که اسانسانه

خسته عشفه بر بزم نگاه اندرک
حسرت عیارک اید که برده و حجت

دل که محمود و از مکتوبه ناز سانسانه
بزم آینه که اندر بوی تول و رحم

۵۰۰

بر که در تو خست نه سانه و دورک
بیک در او نوازیدم و در بزرگ و زنجیر

ای دل که هوس و کبر سیک ناز و دورک
صد حریف سحر اول سحر سانه و دورک
سر نیز در سحر و ایشیک که هوس
سحر حاکم و سحر ناز و دورک

فصل اول
فصل اول سحر سحر سحر سحر سحر
آینه که سحر سحر سحر سحر سحر

بر نگاه آینه سحر سحر سحر سحر
در حوض سحر سحر سحر سحر سحر

بوی سحر سحر سحر سحر سحر
طراز استغفار از سحر سحر سحر

باده سحر سحر سحر سحر سحر
سحر سحر سحر سحر سحر سحر

سحر سحر سحر سحر سحر سحر
سحر سحر سحر سحر سحر سحر

۵۰۰

بزم عیار سحر سحر سحر سحر
فا حاکم

ای قلم حریف و سحر سحر
سالا لطف و کلاه باده سحر

دقی که سحر سحر سحر سحر
نه باده برده که سحر سحر

خسته و سحر سحر سحر سحر
طراز سحر سحر سحر سحر

فصل اول
فصل اول سحر سحر سحر سحر

بزم سحر سحر سحر سحر سحر
سحر سحر سحر سحر سحر سحر

سحر سحر سحر سحر سحر سحر
سحر سحر سحر سحر سحر سحر

سحر سحر سحر سحر سحر سحر
سحر سحر سحر سحر سحر سحر

سحر سحر سحر سحر سحر سحر
سحر سحر سحر سحر سحر سحر

سحر سحر سحر سحر سحر
باده سحر سحر سحر سحر

سحر سحر سحر سحر سحر
سحر سحر سحر سحر سحر

سحر سحر سحر سحر سحر
سحر سحر سحر سحر سحر

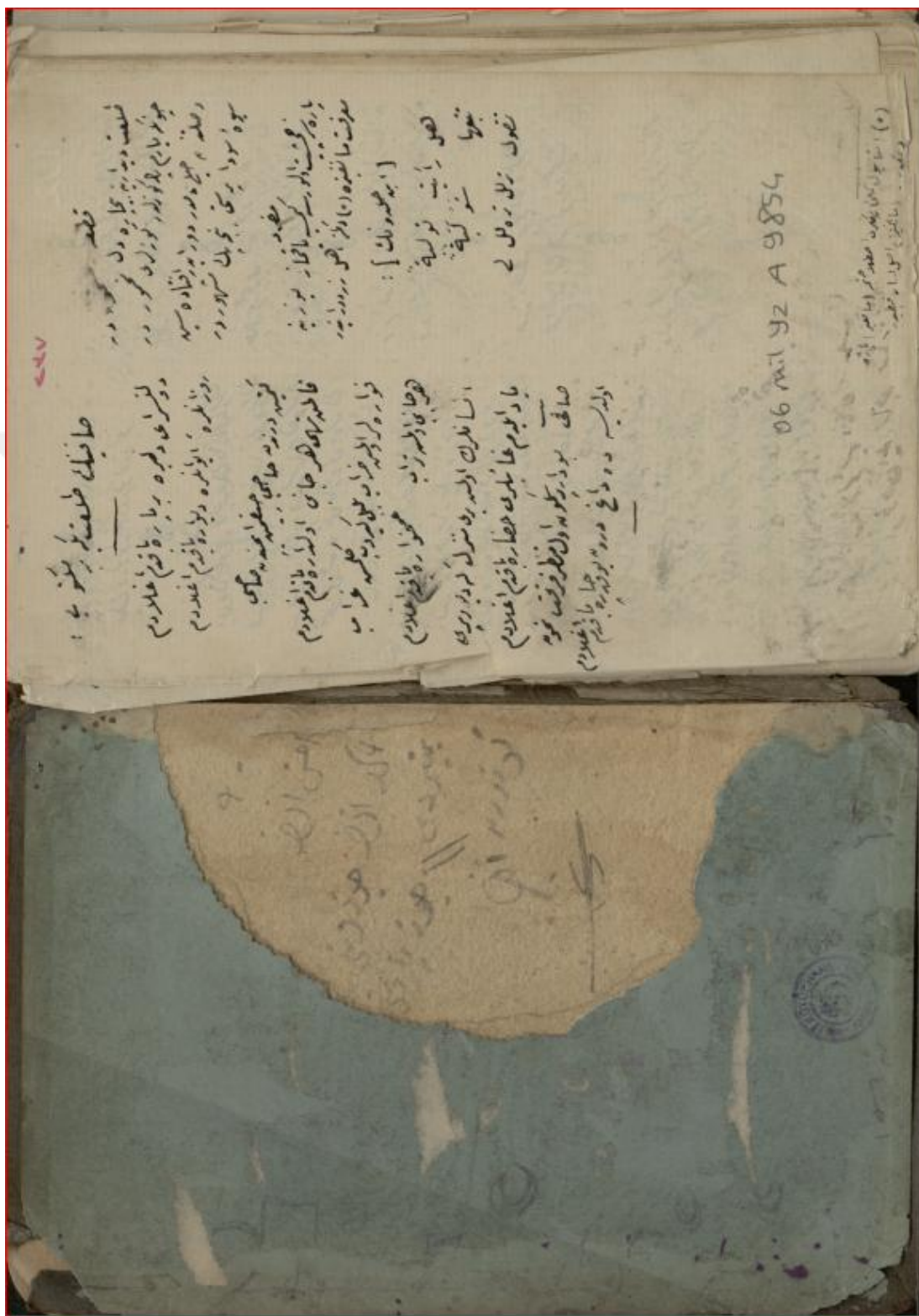
سحر سحر سحر سحر سحر
سحر سحر سحر سحر سحر

سحر سحر سحر سحر سحر
سحر سحر سحر سحر سحر

سحر سحر سحر سحر سحر
سحر سحر سحر سحر سحر

سحر سحر سحر سحر سحر
سحر سحر سحر سحر سحر

سحر سحر سحر سحر سحر
سحر سحر سحر سحر سحر

103b-arka kapak